

४१ ११ ५
५४ ३ ५
८५ १९८९

હોં હોં રામ હોં રામ રામ રામ હોં હોં હોં કૃષ્ણ હોં કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ હોં હોં

અધિકારી-૫ મ મંગલ ઉદવલ રાસી સરિલાલ શર મહાવી મંગલભાઈ હેલાભાઈ દેસાઈ

‘ વિશ્વમ ગદ્ય ’ કાર્યાલય જુનાગઢ

વાર્ષિક હવાખર્ચ

રૂ. ૪ ૮-૦

રૂ. ૫ ૩-૦

રૂ. ૭-૮-૦

વિષય સૂચિ

ક્રમાંક	વિષય	રોબક	પૃષ્ઠ
૧	જાણના વિશેષ (કાવ્ય)	શ્રી પ્રાનિત	૩૧૧
૨	સપ્તમહાકવિ		૩૧૨
૩	સપ્તમહાકવિ ૧	૫ મ મંગલ હાસી	૩૧૩
૪	માનવ અને હવમન	શ્રી મુખાભાઈ ને પંચ	૩૧૪
૫	જ્ઞાપ્રમાણ (કાવ્ય)	શ્રી કાન્તિલાલ શેઠ	૩૧૫
૬	પાપી શાળેનો ટીકાર	શ્રી શામસુલ્લાહ પાનાભાઈ	૩૧૬
૭	જ્ઞાપ્રમાણ મહાવત	-- રામશી શ્રી માધવદાસજી --	૩૧૭
૮	પંચ હરિ જ્ઞાનપ્રદી શાળી (કાવ્ય)	શ્રી શ્રી શ્રી રામજી બેન	૩૧૮
૯	જ્ઞાપ્રમાણ (નાટિકા)	કવિ વિનયકાંઈ શ્રી મંગલ ભટ્ટ	૩૧૯
૧૦	જેમું પલ	શ્રી મંગલ	૩૨૦
૧૧	માનવો મહિમા	શ્રી વૈદ્યલાલ મણીલાલ મહેતા	૩૨૧
૧૨	હરિ નદિ ક્યાં ? (કાવ્ય)	શ્રી સમય	૩૨૨
૧૩	જ્ઞાપ્રમાણ પ્રકારે	શ્રી અર્પણીર મનોહર શાહ	-- ૩૨૩
૧૪	કવિ મહાકવિ	શ્રી હેમચંદ્ર	-- ૩૨૪
૧૫	મહા મુન શ્રી પ્રકાર (કાવ્ય)	શ્રી અક્ષિત	-- ૩૨૫
૧૬	જેમું મેલ ૧	શ્રી જ્ઞાનપુત્ર	૩૨૬
૧૭	શીખવા લાગ	શ્રી જ્ઞાનલાલ નરસિંહ મણી	૩૨૭
૧૮	જ્ઞાપ્રમાણ વેદ્ય (કાવ્ય)	શ્રી રેલુ બેન	૩૨૮

જાણી સૂચનાઓ—

૧. માહોલે પેલાનુ નામ-કિનાનુ રખતુ વખતુ નેરુલે કરે પેલાનુ માહક નબર લખવનુ સુવનુ ન નેરુલે
૨. પડેલી નવ ન મેલવાય મટે રીખા હરિ પટક
૩. રીકર મેલવાયી કરી છે

૪. માહોલે મનીખાઈરથી જ લખાવતુ મેલવાયુ નેરુલે વી પો મ માનવાથી મેલવાયર અરિને રોડ મરિને મલે છે વી પો કરે મનીખાઈર મનેરે ખર્ચ એક ન છે માન વી પો એ કમવાની વ્યવસ્થા માં અમ વિશેષ ખો છે

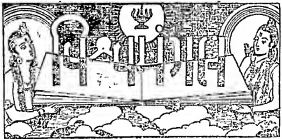
૫. માહોલે કાર્યાલય જુનાગઢ હેલા છતાં વિશ્વમ ગદ્યની વ્યવસ્થા સ બધી પડેલી માહક લનવાની સૂચના, મનીખાઈર વિશેર-અધિકારી નવ વિશ્વમ ગદ્ય ૮૭૦ શ્રી કાન્તિભાઈ કાર્યાલય પેા મેા ન ૬ અમદાવાદ એ કિનાભાઈ કરેલે નેરુલે

માહક ૫ મ મંગલ ઉદવલ રાસી

મુદ્રા રતિશ ૫ મુખાભાઈ રાસી

વિશ્વમ ગદ્ય કાર્યાલય રાસી બેન-જુનાગઢ

રાસી ૬મ અગસ્ટ ૧-જુનાગઢ

સત્સંગ જનવરપરાત્મવિષયે મક્તિ મહુદર્પવત્ । કામોદેગદુષાર્ગવન્મનનકં સાદિત્પગ્ન્યુલ્લપત્ ।
 ધર્મદેવમતુલ્યં પ્રણવવત્સન્દગ્ધવત્સદ્ગચિ, સંજ્ઞાત સત્ત્વ 'વિશ્વર્મયલ' - મવાકર્તું જગદર્મચિ ॥

૧૫૧ મુ.]

લેખ-૨૦૦૩

ભુવ-૧૯૪૪

[અ.ક. ૩ નો

વહા
 લા
 ના
 વિ
 યો
 ગે

પ્રીતમને વિદાય દેતાં મનકું તો મુંઝાય-૨૬.
 હેલું તો દખાઈ ભતું શિલા પડી નય,
 વત્ત રહે ટળવળીને (૨)
 દોડી ગાલે ગાય-પ્રીતમને. ૧
 દુઃખ ઠેરા કુંઘરો તો શિરે લૂટી નય,
 પ્રેમ દેઈ તત્ત્વ પછી (૨)
 નીચે ઢંકાઈ નય-પ્રીતમને. ૨
 નાવહું વટાળે ચહે, તણાતુ જેંઆય,
 મુકાની મુકાન ઠોડે (૨)
 હાલમ ડોલમ વાય-પ્રીતમને. ૩
 આશતણે સુરો બને, અધીરતા છવાય;
 'પુનિત' પ્રેમીના વિયોગે (૨)
 પ્રાણ છૂટી નય-પ્રીતમને ૪
 —'શ્રી પુનિત'

ગામપાટડી

પરિવર્તનશીલ જાતમાં પરિવર્તન જિન્દગીથી છે પણ શું ? જન્મ, મૃત્યુ, યુવા, વૃદ્ધાવસ્થા અને પુત્ર એ પણ જાતમાં રહેનારોએને બાંધે અને છે એમાં જીવેલો પરિવર્તન થી જ એવું નામ જન્મ છે, એ પરિવર્તનને કાં તો ક્રિયા-અનિચ્છાથી તરીકારવું રહ્યાં અને કાં તો સર્વન ઉપરનિર્મિત થોળા કમળને સ્વચ્છ વે—સમુદાયને આધારમાં રહ્યાં

આવું જ એક પરિવર્તન આલે 'વિશ્વમગ્ન' ના આ જાણના પ્રકાશના વિદગ્ધ હાથ જન્મ છે આ જાણના પ્રકાશની હરઆંધી ગણુ જુન—૧૯૫૭ના ગ્રમ્યસભામાં 'વિશ્વમગ્ન' પ્રાચીનગર પ્રકાશન જુનાગઢ—કાશિનાથાથી પરિવર્તન પાછીને ગમગાનમાં વિરર થાય છે તેની સમ્પાદકી બાધિક અને સ્વામિસ્વની તમામ જવાબદારીઓ થી અક્ષિતમાર્ગ કાર્યકરને આપીને રહેશે એમ જણુ અનેક જિન્દગીન વિચારધારાઓથી વિચારો વ્યાસ તેમજ સ્વતઃસંચાલનારોએ ગણુર કાચુ છે

મતરો! શાના હતા ? શા માટે થયા હતા ? અને એનો મુખ્ય ઉત્તર કેવો રીતે આપ્યો ? એ જાણવાનું રણુ કરીને પ્રેમી પાકોના અમુક માનવનાં ગદ્યમુખ પુષ્કો શેઠવાદુ જાઓ અનુચિત અને જાણને સમજાવે છીએ પરન્તુ જે પરિશ્રમ આપ્યું તે જ આ અહેર નિવેદન છે જે તા ૧—૧—૧૯૫૭ના 'ગુજરાત સમાચાર' અને સદેશ થી પ્રકાશિત કરવામાં આપ્યું છે તે પ્રેમી પાકોની ગણુ માટે રણુ કરીએ છીએ

અહેર નિવેદન

૧ જમી તીથે સહી કરવાના એક લશ્કરી મગનભાઈ હોડાભાઈ દેસાઈ [માલીક સી અક્ષિતમાર્ગ કાર્યાલય અને સદેશ ત્રી 'વિશ્વમગ્ન' અને જીલ્લ લશ્ક ૫ મગલછ ઉદ્ધવજી શાસ્ત્રી [વત્રી 'વિશ્વમગ્ન'] આથી અહેર કરીએ છીએ કે,—જમારા જન્મે જમ્મે દેલ્લાક સીમથી મેલમેલો બાલ્યા કરતા દવા, તેનું કાર્લિક સમાધાન કરતા આગરેજ 'વિશ્વમગ્ન' કાર્યાલયની તમામ જવાબદારી સી અક્ષિતમાર્ગ કાર્યાલયના માલીક સી મગનભાઈ દેસાઈને સુપ્રદ થયેલી અહેર કરીએ છીએ

૨ અને હવેથી ૫. મગલછ ઉદ્ધવજી શાસ્ત્રી 'વિશ્વમગ્ન'માંથી હુડા થાય છે
 ૩ 'વિશ્વમગ્ન'ના આદરેને આથી જણાવવાનું કે 'વિશ્વમગ્ન'નું નિયમિત સમાચારન થશે અને માહોને પૂરતો સતોષ આપવામાં આવશે
 ૪ આ જાતમાં જમ્મે વહીને સી હીર્તનાથાઈ મહાવાજથી સીદારામજી ચર્મા અને યેઃ સી રમજીલાલ કાકુભાઈએ જે અમુક સમયનો સોમ આપ્યો છે તે માટે જમ્મે જન્મે તેઓસીના અત કચુપરેક કીજુવ છીએ

વિશ્વમગ્ન નિવેદન } દેસાઈ મગનભાઈ હોડાભાઈ સહી દ. પોતે ૫. મગલછ ઉદ્ધવજી શાસ્ત્રી સહી દ. પોતે
 'વિશ્વમગ્ન' અક્ષિતના સમ્પાદક તરીકેના અને સ્વચ્છતા સજાધીના સર્વે પયો અને મનીઓરેશ હવેથી સીધા સી અક્ષિતમાગ કાર્યાલય-અમદાવાદના શાસ્ત્રીએ જ મોકલવાના છે.

હવે પછી 'વિશ્વમગ્ન'નો યોથો અક નિયમિત ખઠાર પકથો,અત્યાર સુધીની, સ યોગની અનુકૂલતા નહીં હોવાના કારણે થયેલી અનિયમિતતા હવેથી દૂર કરવાના પ્રયત્ન થશે હવે પછીનો યોથો અક સમસ્ત ગુજરાત અને કાકીઆવાકેના તારા સેખકોના સેખથી કચપૂર અને તવી જ રીલીથી પ્રકટ થશે

જમ્મે વિચાર કરીએ છીએ કે પ્રેમી પાકોને આથી સતોષ થશે
 ૫' મગલછ ઉદ્ધવજી શાસ્ત્રી, 'અક્ષિતમાર્ગ' મગનભાઈ હોડાભાઈ દેસાઈ
 સમ્પાદક વિશ્વમગ્ન સદેશપાટકા 'વિશ્વમગ્ન'

સંયોગ અને....?

અભેદમાં દાસવિધાવગવા-રહસ્યોદ્ઘવન વિનિયમનિત, રસ દિ અત્તાત્તિ હુનિમાન. રહીસંયોગવિયોગદ્વયો
 અર્થ—અભિ અને કાલો સયેન અને વિભેદ કાલચર વિધિ વિના નીકું કાલ નિમિત્ત નથી
 અને તેથી જ રીતે પ્રાણી અન્યે સયોગ અને વિયોગ પણ (વિધિનિર્મિત દેવાથી) અણી ઘણા તેમ નથી.
 આમથી ૧૧ વર્ષ પહેલા, આજે છે તેથી જ પરિસ્થિતિમાં રહીને વિષયનર્યાના પ્રેમ પામી અમલ
 સંપાદક તરીકે આ કરીએ સયોગ થયે, કમણુસાર દેહ-કાલ અને સયોગથી પડતાં રમણાં 'વિષય'અર્થ
 આજે છે રત્નપદ્મ પ્રેમી પદ્મોત્તુ પારશીયિક મનમ સામનાર સામન બન્યું છે, તેમ થી હરિને બનાયું.
 એક જ નામથી નહિ, નામના મોટથી નહિ, ધનની કાલચરમાં કલ્યાણતિ નહિ, પરંતુ
 વધારાકિત-વધારાત સતત સુખ બળવવાની ઉમ્મદથી-સુધામની વિરહમાંથી બન્યપદ્મી. હુકમપદ્મમાં
 આજે પદ્મ સુમર્ધ માર છે કે તેમાં વિયોગના પાણને અવકાશ નથી.

૧૧ વર્ષ રસમ ન રસ-વિભા, સુખ-દુઃખ અને હરિ-કાલના દરોએ અલ કરીએ અર્થ નહિ કો
 દેખ એમ તેા કેમ કહી શકાય ? છતાં પરમકૃપા પદ્મપદ્મમાં એમાં કૃપાદિથી પાવન કરીને પાર કોઈ એ જ
 પરમકૃપા છે—અર્થમાં અને કૃપા મહાત્મ્યાએ, વિરહચરણવિધાન લેખો અને ચિંતાસુ મારક સમજાનોએ
 વિષયમંજલના વાચન સામની સુર અને મનનીય જાતની અને માની આ માસિકને સુખરહી 'કલ્યાણ'દું
 મનનનુ બીજુ આપુ આ છે સયેનનું સર્વથી સુખ.

વિષયમંજલના સંપાદક તરીકેની તમામ જાણસારીઓથી વિમુક્ત થતા પણ આજે એવો જ અનંત વાર છે,
 આનંદ કોટમાં થઈ કે કોઈપણ પ્રેમી પામીનું દિલ હાલવવાનો આ કરીથી પ્રેરક અણો જ નથી એથી
 તેઓના પાવન કરીને એક જુવામાં ખરી આન કાલમ થઈ રહેશે જ એમ મને કદા છે, અને હરિદેહ દોમ
 એકમા થઈ વાર છે કે, જે કરીથી અને મનમાં તેથી પામીની આપ્તિયિક જાણનાએને કમ્પતમ પ્રેમમાં
 પ્રેમિયવત્તામાં નિમિત્તમત બનવાનો જે મુખ્યત્વર પ્રાપ્ત થયે, તે કરી અને મન આજે-અત્યારે તે વિશિષ્ટમાં
 પરિણમે છે: છતાં એ દોમ કરીને થઈ દાખલો નથી; કોઈને કોઈ સ્વાપ્નમાં કોઈને કોઈ નિમિત્તે પણ
 મનુષ્ય કર્મમાં પ્રેમપ્રેરણ રહે છે, પછી તે પારે તેા સત્કર્મ કરી રાકે અમવાન પણ એ જ વ્યાપ્ત કરે છે
 નહિ દેહવૃત્તા કલ્પે ભૂતું કરાવવોત.

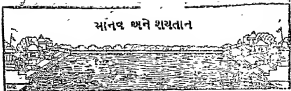
દેહધારી પ્રાણીઓ જ પૂર્ણ પ્રેમી ત્યાગી કલ્યા નથી, અને તેમ અમરવર જતી કાલુ જ નથી.
 આ આપ્તિ તેા આ પામરે હવે શિરોપાય કનવી જ રહી અને એ આજેનુસાર કોઈ
 પણ કાળી દર્શમાં પ્રકાશનોરે કું મારે 'વિષયમજલ'—પરિવારને કેમ બૂલી રહે ?
 માયા અને કલ્પ, સુધના અને મર્મના બિન્ન રચાયોની આદિ અનિર્વચનીય વાચનાં પણ મનને
 મોમ, પરંતુ એથી સમ-બિરહ-કાલને નહિ તેા પછી આ કોઈપણમાં 'મન' અને 'એક' એ પ્રેમ
 વિધિ છે ? કેમકે બીન છે ?

જો કલિધામને કાલોચ દાસ આ માસિકનું તમામ સચાલન પડ્યાં આ 'વિષયમંજલ' કાલુઆ-મારે
 'વિષ-મનમ' રહે એમ કું હરિદેહ સુમેષા ચેતું કું

સયોગ સુખના અને વિયોગ કુષ્મણ છે, દુઃખધારીઓ એ દેહથી મુક્ત રહી કો નહિ કરા
 રપાતે રહે એ સુખકુખના કલ્યાણને કાળા સમાન અભિન માનીને સતોષ મનુસરો રહો.
 માયા જેમ અનંતને આ પમના અપ્પાદક તરીકે કેમ જણાવે ૧૧ વર્ષ કૃષી યથાપે. અને, જેની
 મામ મહિમાંથી જે સ્વપનાઓ વિષયમંજલિયારે પહાર પછી, તેઓથી પણ કાલક આ-અભિનિને પ્રોત્તે કર્યોનું
 સામન માન્યું એ જ અનન્ત આનંદનો વિષ છે એ જ મન-કલનની સુખક કરણી છે
 હવે આ પમમાં 'કું' નિહાલ રહે જુ અને કે એમાં માય કાલ જ ન રહે જે કોઈ રત્ન તે સર્વેમર

પ્રકરનું જ હતું અને રહેશે.
 કરીને છતાં પડે છે બાવનઓ 'વિષયમંજલ'પરિવારથી છુટી નથી સયેન અને વિયોગ એ રહેને
 પડે છે આત્મકાને કેમકે સયોગ પણ નથી અને વિયોગ પણ નથી હવેની આત્મકાને કુમા વાચોને
 અજેનું કું 'વિષયમંજલ'ના અપ્પાદકપોમાં નિહત મારું જુ છે કલિત કલિત, કલિત
 નાની કપાકની પેલ પીકા—
 આપ્તિ અને સર્વેનો અવધનુ 'મનમ' સંપાદક 'વિષયમંજલ'

માનવ અને રાજતાન

સે-મી. યુમાનસાર્ક કો. પોલ (હીનાસા)

આપોઆપની વાત છે કે અનેક સ્થાપત્ય માનવીએ
 પર પર્વતોને કાપી એક વા માત્ર રૂપમાં સ્થાપત્યને જ
 આ કમું છે. પણ માનવીએ સર્વેશ્વરી સેનાનના
 અધિકારમાં અસ્થાયી રવા છે કમલુ કે કુલ સ્થાપત્યને
 એ માનવીની માનસતા સુધી સર્જ નથી પાસવના સેવા
 નીવતુ ધીમું અનિધીયું મધુરિય પાર્ક ટીપુ છે, સ્વિ-
 લ્લાને કમલુએ કેટલેક વખત યથા કાકમાં આપણે
 એકાદુરુ વેલ માનસતા સુધી મૂકી છે અને સેનાનીવત
 પાંગરી રહી છે, માનવ ત્યાં મારે આ એક અનિ
 સર્જકર માનવ છે, અનિધીયની એ વાત છે કે સ્થાપત્યમાં
 કાકમાં પ્રકરેલ ટીપુ કેવની હીનાસી વિદ્યમા વની
 કોરોડિના કાકાસુરુમિધુ સ્વિય સતપુરુષ પૂરવ સ્થાપત્ય
 માંથીજ અપેક્ષા માનસતાને પ્રગટાવવા સ્થાપત્ય, ઉપર
 પમે અનિધીયના સમ સર્જ રવા છે, સર્જકર કેટલી ફક્તમાં,
 અપેક્ષામાં, યુગાપરથી હજી એવી ને એવી જ છે એટલે
 સ્થાપત્ય એ સ્થિત થાય છે કે અને જો પેલ સેનાનીવત અપેક્ષા
 રહી છે, અને નિર્દીપ માનવીએ અપેક્ષામાં અપેક્ષા કાકને
 વડ સર્જ રવા છે.

મહા પુરોહિત, અનુમતીઓને કમું છે કે કાકને
 પ્રકાર કાકાન માનવી પર સર્જકરમ પડે છે એટલે
 એક માનવ જ રમું કે પેલ કલિયુગ દત્તાત્રય પ્રકારી
 રહો છે જરૂર એટલે પરવા, સ્થાપત્ય અને સર્જ
 માનવતાના પ્રમા દિમાપતીએ છે, એટલે કાકો ખત
 વચમાં કાકાસુરુ સર્વેશ્વરીમાં મેટા સ્થાપત્ય છે, એટલે
 કાકને પ્રકાર પલ કમું કારી કાકો નથી નીવેલ
 સર્જકમાં સેનાન એક કાકા માનવને સેનાપતિ અપે-
 રવા, અને માનવતાને પરસ કરવા કોરી રહી છે
 અને માનવ પલ અપેક્ષા કરવાનો અપેક્ષા અપેક્ષા અપેક્ષા
 રહી છે.

મે તો વડ કરવા મારે કેટલી લાગણી રમી કમલ
 પ્રાપ્ત કમી—પરદુ કું મારાથી કુલ અનિધીય કાકો
 એક છે...નહિ કે માનવ કા મારે કે કું કેટલો પૂરવ
 છે! તને માની સર્જકની કાક અપેક્ષા છે! માન માન
 એ માનવ! માન અને તને કું ફુનિયાની કોર મવા,
 આનંદ, મોખ, મુખ, સર્જકર સર્જકર ઉપરોચ અપેક્ષા,
 મે તારી માન કેવી નથી, અપેક્ષા છે તને કે મારી
 અપેક્ષામાં કમલો માનવેના સર્જકર મેં તોમાના
 છે અને એટલે મારા કાકાસુરુમાં નથી રવા છે અને
 મારા કાકે મેં કારી રવા છે! કાકા તને મેં વડ
 અપેક્ષા નથી કે મેં માન કાકામાં નથી આપવા એપે
 કેટલું સર્જકરુ તેમ છે ફુનિયાના અપેક્ષામાં મેંમાથી
 મેંમા વધિય રહે છે અને કારવી કાકાસુરુ રહે છે,
 મેં કું કુલ તારી સર્જકમાં નથી—માનવ કે મારા
 અધિકારમાં સેનાનીયુગ સુખ સુખ વડ સુખ જ છે! પાસર
 માનવ! આવી જ મારે કારી, અને કુલની આનંદ
 કાકી જ...માન, માન, માન..."

માનવી—"મે! સેનાનને અપેક્ષા! પર
 કે સેનાન જ છે, અને કારી રીરે અપેક્ષા
 છે કે મેં કાકો માનવેની માનસતા કારી સર્જ
 સેનાનીયુગો જ સમાર કોરી છે, કે એટલે તને
 વડ વડેકાસેનિય કાકાસુરુ માનવેનાના કાક કોની
 કાકાસુરુ સુખ, માનવ, સર્જકર ઉપરોચ કરે છે,
 કાકાસુરુ આનંદ અને એક માનવીના સર્જકર તેમકું
 કાકાસુરુ સર્જકર માનવે છે અને મેં કેના મેંમા કેના
 નિર્દીપ પરદુ ફુનિય માનવીના મેં રમે જ મેં અને
 મેં કું સુખ, આનંદ, મેંમા કરે છે! મારે પાસ!
 કું અને જા અને મુલ માનવતા મારે છે! કું અને
 સ્થિત અને કોરિક માનવેના અધિકારી ન કોર, પરદુ
 મેં માન સર્જકર મારે કેટલું નિર્દીપે કારી પ ફુન

સેનાન- મેં [...માનવી...મેંમા પૂરવ છે કું!]

નથી એ અપ્રમદ થાય છું તારા અપ્રમદથી તુંજ
ભૌતિક સુખોથી કેમ પણ ચરે મિતરેલા છે । નહિ જ
નહિ...અને એ! તું જલુ કરાં જુએ પથરાં! સાચી
માનવતા, માનતા અને સુખકુળ એ મન યેરિન માન
કરવાના છે એવું સચેદ્રપણે માનનાર અને વર્તનાર
એવા અમિ માનતાના મખર વખતુ સમે તારી
મેદિની પ્રશ્ન કરી રહ્યા છે । એક! જુએ છે તું!...
તું અને તું એવા આગે! કાંઈથી એ જગ આપણું
અને કવામ આપ.

ખબર છે તમે કે સૈરકોની લાજ ત્યાં મરકમાયા
કુલાકને કુલવાનો રેલા દોષથીયે પ્રજા પ્રવાસ કરી
કર્તા, તું અને પુણું, જુ કે લાજ કુલાક! કામોત
નહિ! કેમ! કા મરે! કેરકો કો ત્યાં સાગ નિરાધાર,
અર્થહીન અને લામાર કરી; પરંપરા બુધિધી, નહી
વરે કપ સહ વીર અર્થુન, યદાધારી ભીમ, અને પુણ
ધીરવકીર અને પ્રતિભાપુરુષ ભીમ પિતામહ પણ ત્યાં
કર્તાજ ને! છતાં તેઓ કઈ કરી રમવા ન કતા, અને
ત્યારે જ તેની સિધ્ધિમાં પણ કાચી રીતે તું કોપી
પ્રવાર કરી! નહિ જ, કૃષ્ણજો અરુપ કુમાર

ભૈષ્ણકુલમે તું નથી સંભળ્યો! અને તું લાજ
કુલાક! પેઢારય કુલાકનો પ્રવત રહ્યો! કુપોધનની
લીલાકારી વસના કરી! નહિ! જ. આખર કા મરે!
એને સમને જ કે કોપીમાં કહી! તું (સિતાન) પ્રવેશી
કાચી નજી કોપી તારાથી દૂર અગિર કરી, અને
તેથી જ કોપાલેકા/વજુ કામે કોપી જ નહિ નજી
તેના સાચા કોપાલોને સહ કામને કદાપ કરી જ છે.
મરજુ કે એવા મનવતાના પુલકોમાં કહીવ તારી
મેદિનીથી મલાવપાન થવા નથી, એટલે તારા મોકપાકમાં
કું અર્થુ લેજ મારા સર્વનાકનો કર છે, તારા સાથું
કું નેકે પણ નહિ તો દુનિયાની કાંઈ કાંઈત મને મહત
કરી કો એમ છે! અને તું અને પાપર જાનવી કહે છે!
પાપર તેઓ છે જેઓ તારા આટોરા કાં નીચ અટકાવે
કાચે છે, પરંતુ વરેલા કે મોઝા તેમને! પોતાને જ
સર્વનાર છે, તેઓ તેમના કુલને છેલ્લી રજા છે, અને
જેઓ કરાને છેતરે છે તેઓ તેમના વડે જ પોતાનો જ
ચેતે છેતરણી રજા છે. આ અપ લાગમાં! સામિતિઓ
અપથી પામશે! મોઝ કહે તા! તું 'લિટુ' છે!"

અને સેતાન કવારેના જ અરુપ થઈ ગયો હતો.

આરાધના

આવળે આવળે આવળે રે:

જ્ઞાતા મારે મંદિરિયે આવળે.

મારે મંદિરિયે, બાંધ્યાં છે લેલજી,

મંદિરિયે આરણ્યે પદમર્મી છે રહ્યર્મી

શુના આ ધામને હીપાવળે રે:

જ્ઞાતા મારે મંદિરિયે આવળે.

આઈ મંદિરિયું નાનકું સામ છે,

નાનકા સામમા ચોપડેથી વાસ છે;

બીડીથી મોરલી બજાવળે રે:

જ્ઞાતા મારે મંદિરિયે આવળે.

ફૂલવી ચોલામુદ્ધું ફૂલવાડી^૧ નામ આ

ચોલુખવા ધામ સહુ ઘેટું લગપાનમાં

તમે આવીને અંતર કંલજાળે રે:

જ્ઞાતા મારે મંદિરિયે આવળે

આને પૂનમને, ચાકે છે,

ને અલસેલી રાત છે;

અહીં કાચેરી^૨ વીરે પધારાં રે:

જ્ઞાતા મારે મંદિરિયે આવળે

રાખ્યા છે હેવ બારી ખીડાં માખડીયાં,

છાને જમવાન હોય ચોપીનાં ચોરનાં ।

"નંદીને કાન્ત" કહે-કેલુ બટેલાવળે રે:

જ્ઞાતા મારે મંદિરિયે આવળે

—પી. દાનિસાલા રોક

એક રાજા મૃત્યુ ન થઈ હોયે પ્રાણે, જસુ પશુને
દેગત કસવામાં તે જાણી રાખેલે ન હોયે. એવે પશુ ન
જાનિયાની હોયે અને કહેતા કે હું હું તેમ ન થાન.
કૃષ્ણ રાજાં જસુ હું મોટા છું. આ રીતે તે દેવેકાં
નર્વ રાખેલો.

એક વખત ગાંધ સત તેની (રાજાની) નગરીમાં
આયા, અને નગરને પેટી દૂર લેણે પેતાની કૃષ્ણ
નગરી, તેથી આ નગરનાં પશુ માંકુસે કંઈક કાળ
કામગીરી વળવડા. સત જસુ આવેલા માંકુસેને
કર્મવાન કાપતા, અને દુનિયામાં પણ ક્યેલા નહોતેનાં
દહીંત આપી પ્રભુમંદિત કરવા કહેવા.

પરંતુ રાજામાં પ્રભુમંદિત કરવાની મનાઈ હતી, એટલે
એક માંકુસે કહ્યું કે રાજા તરફથી એવુ રસપાન છે કે
કેટલે મારી નગરીમાં પ્રભુમંદિત હતી નહિ. જે માંકુસેને
કૃષ્ણ નામ લેતાં કાંઈકાંઈ તેવું કહ્યુંએ નાખી તેમ
કાલવામાં આવેલો. આ રીતે રાજાને ક્રોધ છે.

આ કામગીરી કરે માંકુસેને કહ્યું કે પ્રભુમંદિત
કરવાની પેટાથી મનાઈ ન કરી કાલ, છતાં તમારા
સાચે મનાઈ કરી છે, તમે પ્રભુમંદિત કરવા હો અને
રાજા કૃષ્ણ કહેવા મુજબ કૃષ્ણ નામ લેવા તેને
કે અપને એક કાલ કાલને કરવાં, તમા અપ
કાંઈકાંઈ મેરું છે. પ્રભુમંદિત કે કૃષ્ણ નામ લેવાની
જસુ રાજામાં મનાઈ હતી છતાં સત મદામાના
કહેવાથી લેણે કૃષ્ણ નામ લેવા અને કાંઈકે એકાએક
કાલ પ્રભુમંદિતમાં પીતવાતા થતા.

એક દિવસ રાજાના વડે સર્વે નહાર કરવા
જતા હતા. તેવામાં તેણે પશુ લેણે પ્રભુમંદિત કરતાં
એકાએક વડે તરતજ રાજા પામે અચ્ચે. અને
એકેક વડેની વિચલવા વાન કરી કાંઈકાંઈ અને
વિચાર કહ્યું કે તમે હો ને કરી કાંઈ તેવા અને તે
પ્રભુથી જસુ લેવા હો. છતાં તે લેણે તમને કેમ નથી
જાનતાં, વિ. જસુ વર્ણ કહ્યું. પતી રાજાને હો અમિ
પાન કહ્યું કે તમ કું કું તેમ ન થાન. એટલે તેણે
કેટલા લેણે સર્વે રાજા હતા, તેટલાને પેતાન કરવા
રજાં મોલામ્મા, અને કહ્યું કે મે મનાઈ કરી તે જ
તમે—તુ નામ કેમ લેલો હો અને—તી અર્જિત કેમ લેલો
હો. દુનિયામાં માંકુસે કહ્યું પેટા છે ન નહિ, કું
રાજાનેનાં જસુ રાજા છું. હો મારી પાસે તમારો
‘કું’ કું કરાવેલો હોનાં મારા કાલકું જાન નહિ
કાંઈકાંઈ તમારું કું કાંઈકે તેવ કાલવામાં આવેલો.
આ કામગીરી ન કરવું કરી કાલ અને રાજાને કહ્યું કે
મેમાં અચ્ચે તોય નથી. જામને હો નહાર આવેલા

કાલકાલાએ કરવાં તેમજ પ્રભુમંદિતમાં કું જા. હો.
કેથી કાંઈકાંઈ જામનાં મારે અને પ્રભુમંદિત કરીએ
કાંઈકે. આ કહેલો. કામગીરી ન રાજા પેતાની પાણી-
કર તરતજ વડ સતની કૃષ્ણ તરતજ કૃષ્ણ મેટી
રજાનાં વધે રાજાનાં માંકુસે તમા આવેલા પ્રભુમંદિત
જસુ તેની પામળ મળ.

સંતની કૃષ્ણ જાતો કે તરતજ રાજા પેતા
કાંઈકાંઈ લેણી સંતને કહેવા કાલે કે કાલ નિષ્ક્રમ
કરતો, કું કરવાં તેમજ ની અર્જિત કરાવવાનાં
કેવું કે કું કહ્યું અને નથી કામગીરી—એમ કહેલો રાજા.
પેતાની પાણીકર તરતજ તેની. સંત કૃષ્ણ વા કરવા
જાવ છે તેની ન પામળી કું કૃષ્ણ તરતજ આવી
લેણી, જસુ રાજા તરત પામળ કુંએ છે ત્યાં હો. પ્રભુ
પેટા. તરતજ તે પ્રભુમંદિતમાં પડી ગયો અને સતને
કહેલું વધે. મારે મારીની વામના કરી પડી પ્રભુને
તેને મારી આપી અને કહ્યું કે હો મારું જસુ કુંએ
તરતજ મારું મારું કહેલું એટલે કું અને કૃષ્ણ. કાલકું
અપ્રભુ કહેનાં ન કૃષ્ણ. કૃષ્ણ વડ મળા મેટી
રાજા કાલવાં મારું પડી ગયો અને કૃષ્ણ મારેનાં
કહેલું વધે. મારે મારી મારી.

રાજાની પામળ આવેલા માંકુસે તમા પ્રભુમંદિત
જસુ સંતનાં મારું પડી ગયા અને કહેવા કાલે કે
પામળ મળવા, મળ.

પતી રાજા હો પ્રભુને પામળ કાલ કર્મ કહેલું,
પરંતુ કાલ વર્ષ પીતવા કાલ કરી તેનામાં કર્મના
અર્જિત. કુંએ અને પ્રભુમંદિત કુંએ, પાણી કુંએ
કરવા કાલે. નાંકામાં નાંકાં નિયમ કરાવેલો. કાલ
કરી આવેલો. તે કાલને પામળ, પતી રાજા તમા
મેટા અને કાલકું એક કાલકું અને કાલવાં જાવ છે
ત્યાં તેમાં કરી કહેલું (કાલ) કાલકું તેનાં મનાઈ
કાલકાલ જસુ, તેણી કાલ જાવ કાલે નહિ તેણી
કૃષ્ણ કાલકા કાલકું, અને લેકાલ કાલ કાલે, પશુ
લેલો, કાલકા, કરનાં વિ તે મોલામ્મા જસુ કાલ કાલ
કરી કાલકું નહિ, કહેલો રાજાને નાંકાં આવેલું કે મારેમાં
સત મદામાને મારવા તરતજ કૃષ્ણને અને કહ્યું કું
કું જામનાં મારું રજાવું કરે. તરતજ તેણે કૃષ્ણને
મળવા કહ્યું અને પ્રભુ કાલકા કાલ નાંકાં અને તેના
મળા કૃષ્ણ કાલ કૃષ્ણ કે તરતજ રાજા કાલે કાલ
કાલે. અને અપ્રભુની અર્જિત પ્રભુમંદિત પ્રભુમંદિત
કહ્યું. અને કહેલું નાંકાં મારી મારી, પતી, પ્રભુને
આવી પાણી કાલે ન કરવા કહ્યું કું રાજા કું નાંકાં
કે કું કહેલો કે પ્રભુ કૃષ્ણની કૃષ્ણની કૃષ્ણ.

એક આદર્શ ધાર્મિક ગ્રન્થમાલા

શ્રી કલ્યાણ-ગ્રન્થમાલા

૫૦ શ્રી બકિતમાર્ગ કાર્યાલય-અમદાવાદ

પ્રથમ વર્ષમાંથી અધિકૃત કરીને પ્રકાશિત થયું જોવાનું છે દ્વિતીય વર્ષમાં નવેમ્બર પુનઃ પ્રકાશિત છે

તું કોણુ ? એ. —સ્વામીશ્રી માધવલીજી

પૃષ્ઠ ૨-૮-૦

ચેતનના અને વિષયોને સરસ વર્ણનાના પ્રસિદ્ધિ
સ્વતંત્રતા યોગ્યતા પુણ્ય આ વર્ષમાં મન-મન-મનના
માહોની પ્રકાશ મેળવી ચૂક્યું છે

મન-મન-મનના આ પ્રથમ પુણ્ય વિષયોને
સમન્વિતતાથી જોવા મળે છે વિનયથી-સુશીલિત
અને અસરકારક વાચક માટે છે. —જા સખ્યા
૪૦૦ થી વધુના સુર સર ૫૮.

સત્સંગ સરિતાકમ્પાઃ શ્રી હરિશંકર ત્રિવેદી

પૃષ્ઠ ૨-૮-૦

અને મહાત્માઓના મનની વ્યાખ્યાને ના
જા ૧૫ આ આપ પ્રત્યક્ષ કલ્પના સરિતાક
સુખના કરતાં આપ પ્રત્યક્ષ કલ્પનાના સામ મેલા
સા મેલા સુખ સુખી

મન-મન-મનના આ દ્વિતીય પુણ્યકાળ સુખના
તેજસ ૫૮ થયું છે, જા સખ્યા ૪૦૫ અને
દિગ્ગી ૫૪૫૬

દરેક-અસખ્યા શ્રી કલ્યાણ ગ્રન્થમાલા

૫૧મ ગીત સુવર્ણ અને વિષય

સાચી શ્રી રમણસાહ કૃષ્ણનામ

પૃષ્ઠ ૨૬ ૧-૬-૦

કેવલને એક વર્ષમાં અને સમન્વિતતાના આપને
દ્વિતીય કરનારા શ્રીમદ્ભાગવતના પાંચ સુર
મેળ મેળોને મુજ સુદિત આ સમન્વિતી સુવર્ણ
અને સમન્વિતી સુવર્ણના સાચી સમન્વિતી

મન-મન-મનના તેજસ ૫૮ થયું આ ગીત
પુણ્ય અને સીત ૫૪૫૬ થયું છે, શ્રીમદ્ભાગ-
વતના મુજ વિષયોને અને મેળોના સુવર્ણના
સુવર્ણને સમન્વિત આ પુણ્યના પાંચ વિષયોમાં
અન્યેક વિષયોમાં છે. પુણ્યના ૪૨૫
સુર દિગ્ગી ૫૪૫૬ આ વિષયોને એ પુણ્યો
કેવલ પાંચ નેમી કરનારા સુવર્ણ

૫૧ ૫-૦-૦ મેળોના સાચી વર્ણના માહક તરીકે
આપે નામ મેળોને .

મેળ સુવર્ણ, સુવર્ણ સુર મનની
પુણ્યો અને મેળ મેળોના સાચી પાંચ સમન્વિતી
સામ મેળો.

૫૦ શ્રી બકિતમાર્ગ કાર્યાલય-અમદાવાદ

અ પૂર્વ લાભ

વિષયનામના વર્ણમાં અપામીત વેળના પુણ્ય 'વિષયોગ્ય'ના માહકોને શ્રી બકિતમાર્ગ
કાર્યાલયે જા ૫-૦-૦ ની પુણ્ય પોસ્ટલમાં વધાર સુર મેળોને અપામીત નથી કરેલું છે, તે
પુણ્ય ને આપમેળે એ સામ ન શ્રીમદ્ભાગવત મેળોને આ સામ એક વિનયિ છે.

શ્રી સત્યનારાયણ-મત-કથા.

સુવર્ણનામ, મેળ-
સેન-અપામીત શ્રી સીતાનામજી સમી.

મેળ પુણ્યની દરેક અને સુવર્ણ પુણ્યની સામાન્ય અને સમન્વિતીને સમર્થ સામગ્રી
૨૦ વિષયો અને દિગ્ગી ૫૪૫૬ થયું છે. પુણ્યના ૮૦ સુર સામ ૫૮ ૦-૬-૦

'વિષયોગ્ય'ના તમામ માહકોને આ સુવર્ણ સામ ૦-૫-૦ ની પોસ્ટલમાં
સમન્વિતતાથી મેળ મેળો પોસ્ટલમાં આપવી.

૮૦૦ માહકોની અપામીત મેળો સુવર્ણ આ પુણ્યને નથી મેળો મેળ વિનયિ છે.

લખો-શ્રી બકિતમાર્ગ કાર્યાલય સંસ્થાપક મહોદય અમદાવાદ.
માહકોના નં. ૧

વખતમાં પણ ટેલકાઠી બાંધવાની માણસો બાંધી પેલા નની ઘાંધી પાંતો કરતાં દોષ છે. છતાં તેમનો જનજીવન માંદગી અને મજાબો બંધેથી દોષ છે. તેથી જલની દલા દિવસપાલિયુની હશે એવું માની સમાપ છે. એને પણ આપમગલ પણ દોષ છે તે અવગણનો અને તેમના જાતેજનો કેવે કરવા નથી.

દિવસપાલિયુ પેલાના કુટુંબને થોડાં જોયાં કરતાં મારે તેમને એક જાનકાર્ય છે કે—કાશીનર દેશમાં કુચક નામનો એક રાજ્ય હતો. તે યુરોપીયો સુચોનાં હાથથી ચાંચો મળે. તેનું ઘરીર પાલોથી વિચાર કર્યું. એણે તેની દલા દેખીને તેની કાણુઓ વિચાર કરતાં માંડી અને વિચારતો પાંતો દેવા આગી લે વખતે વજ સાથે જાતકાર્દ રૂપ લખને તેમની પાંતો આપ્યા અને તેમને કહ્યું કે “તમે રાત-દિવસ જનમામરજાથી સજાની મતિ દેવો છો, છતાં તમને થોડાં ઝમ થાય છે? માણસ આંધી આંધી છે ત્યાં માણસો જાય છે. તેનું ઘરીર તે માણસપણું છે. છતાં જે જલમાયા જનમાં રહ્યાં છે જે તે જાંડી પણ રહ્યાં કરે છે, જનમની જાતકાર્દ રિખતિ અને લગ્ન તે તે અવગણની થીલા છે. ટોઈ વચ્ચે જાંડીમાં પડી દોષ છતાં અવગણ તેની રહ્યાં કરે તે તેમાજ પડી રહે છે અને ટોઈ વધુ વરમાં સમગ્રીને સમગ્રીને છતાં નહ પણ જાય છે તેવી જ રીતે અવગણની કૃપા દોષ તે જનમાં પણ માણસની રહ્યાં જાય છે અને તેની કૃપા ન હોય તે કુચકિત માણસ પણ જની રહ્યાં નથી કે માણસો. ઘરીરના કાણુસર સિંચેકે જાણના અને નહ પણ છે, પરંતુ આલોને જન-માણસ નથી. જોજાનિ જનમાં આપા છતાં તેવાથી જુદાં રહે છે, વાપુ ઘરીરના જનના છતાં તેનાથી જુદાં છે. આપા ધર્મના જાપડ દોષના છતાં તેનાથી જાતકાર્દ છે તેમ આપા દેહ વધેમાં રહેવા છતાં તેનાથી જનમ છે. કે મહાં કોમિ, જે છતાં મારે તમે થોડાં કરો છો તે તે વમારી માને પાંતો છે. તેના માણ દેખાણે નથી પણ આપા પ્રાણ અને ઘરીરથી જિન છે આપા જાતકાર્દ કોમિ કોમિની માંધે જોડાયેલાં માંધે છે ત્યાંથી તેને કાર્દનું જાંધન રહે છે, તેથી તેને થોડાં અને કોમિ વાર-વાર પ્રાણ જાય છે. તેનું કાણુ માંધા છે. કુચીના કાર્દ-જાત કુચકુચને કાલ માત્રા અને કાલ જનમાં જે તેમના વિધા અનિવિરોધ છે. કારણ કે કોમિ અને

રાત-પાણીની સજન દરિયોનાં જાપા રિખેલ વિધા છે. મારે વધેલો વખતમાં તેમા અવગણનો ટોઈનો થોડાં કરતાં નથી. થોડાં કરવાના પણ ટોઈ વધુનો રાજાવ જાણી રહ્યાં નથી.”

આ કાર્દનાં આગી દિવસપાલિયુ સિતિને કહે છે કે જેમ જે આગાર્દથી પામના ઉપોદયો કુચક રાજની કાણુઓને મોક કોડી દાંધો તેમ તમે પણ કાંઈ જાંધને અનિવિર અને વિધા સમગ્ર થોડાં કોડી થોડાં સજાકાર્દ આ માંધ છે, આ પાંત છે જે અનિવિરોધ વધાન છે. વાતકાર્દમાં કાણુઓને મારે પેલાનું કે પાંતું મોક નથી.” દિવસપાલિયુને આને ઉપોદય કાંધવાને તેમના કુટુંબીજનોએ દિવસપાલો થોડાં કોડી દાંધો.”

આલો ઉપોદય આપા પડો દિવસપાલિયુને પેલાને અલેખ જન, અલે તમા કોમમાન વિધાનાં સજાકાર્દ જાતકાર્દનો વિચાર કરો. તેથી તેણે કોર તપ કરવાનું કરે કુટું.”

આ અને અલે ઉપરથી જેમ સમગ્ર દાંધા છે કે દિવસપાલિયુને જે આસવાન તેના કુટુંબીજનો આપુ” તે તેણે પૂર્વજનમાં ગોટમાં કાંધાયેલું કરો, પણ તેમા કાંધનાં તે કોમિનું નહેલું જે રાત્ર પ્રમાણે કાંધન ન થાય તે કાંધન પ્રમાણે રાત્ર થઇ જન છે. દિવસપાલિયુનાં જનની કાર્દ વિષ્ણુ અવગણ કહે અને તેમના કાર્દને કહે મહેલે દેવ કોમો જે તેણે મહા જનમાં ગોટમાં કાંધ નહ કરી થીયુ થોડાં તે તેનામાં કોમિ કુચકિત જાતકાર્દ નહિ અને કાંધાંધિને કાંધ પણ જાતકાર્દ નહિ. થીમકાંધાવગણનાં કાંધાંધનાં કહેલું છે કે “કાંધ નહ ન થાય તે તેને નાથ થાય છે (મેલેલે કાંધ પાંતો કરવા કુચક રહે છે) અપાથી મજાકાર્દ ફગ મજાકાર્દ નથી, મજામાં કાર્દેલ કોમ તે મજાકાર્દ ફગ મજાકાર્દ નથી. અને જન કોમી કરેલો જન જનમાં થાં જન છે. (માકા-તમ ૫-૭૩) કાંધનાં કાર્દમાં મજા માણસો આપાવાન મેગણ પ્રમાણ કરે છે પણ તે પ્રમાણે કાંધન કરતાં નથી. તેથી દિવસપાલિયુનાં તેની દલા રહે છે. જનમાંથી કાંધે વૈજાન્ય જોડાયે. અને જનનાં દોષ તે જાંધન થઇ રહે છે. વૈજાન્ય ન હોય તે આપાકાર્દ અનિવિરોધ આગી જાય છે અને અવગણ ન હોય તે વૈજાન્ય પણ જાંધન

માન માની જાણ છે તેથી માનેલી જગત છે. જેથી
સામાજિક જીવનમાં અને અભ્યાસક્રમમાં ફેરફાર
કરવાનો વિચાર ફેરફાર દેશમાં જાણી રહેતો છે, પરંતુ
ભૌતિકશાસ્ત્રીના જાણમાં જાણી જાણી રહેવા છે. સાચું
કે દેશમાં વિજ્ઞાને જ સાચું જ્ઞાન જાણી માનવામાં
આવે છે ત્યાં જાદુશાસ્ત્રી દિવસપાલિકાનું રાજ્ય રહે છે
અને સૌથીને મજા પ્રકારનાં કુળ જોવાનાં પડે છે.
જો જોઈએ તો સામાજિક રાજ-દેવની જોડા સાચાં
દેવીની જાણીને જુદા જુદા દેશમાં અને પ્રજામાં જાણ
રાજ-દેવ પદારથો જોવા દેવું જાણવા છે.

મીઠાના ડેપોસિટ ડાહ્યાનું મતઠારને આપવા ઉપર છે. કુશનથી પદ્મ અઢારને તદ્દુ ખરાબ રહેલ છે જ્યાં અઢારને આપવાનું કામ ડેપોઝિટ વધારી છે અને તે ડેપોઝિટને મરે તે હવે પછીની કામમાં રમત વધુ નથી વધી હાલના કામમાં નવી મુશ્કેલી એ ઉત્પન્ન થયેલ છે કે રેલવે કમિશનરની ડેપોઝિટી વધુને મનવાન વધારે મનવાન થયા છે અને મરીમ વધારે મરીમ થયા છે. તેથી મરીમો મનવાનિની કામે થયા છે. ત્યાં અપાન અને મરીમાન વધારે છે ત્યાં કુશના ઉત્પન્ન થાય છે, હાલના કામમાં જોતા કે કુશના ડેપોઝિટ દિરેક્ટરિયુની ખાતર વધારી માંજ આને રહી જાય છે અને અવશેષમાં વધારાના નથી

હવે હિરણ્યકશિપુએ મારામજની કુલામાં ધોર તર
ચાવ્યું, તેવું વપ એટલું વધું કે પરંતો સહિત
પૃથ્વી રાજાજનના માળી, મહેલ અને નદીઓ સુધીના શાસન
અને દેશી રાજાના શાસન સુધીના સ્થાન વચ્ચે તેને
અનુ મારામજનું મહત્ત્વ એવું તેમણે જણાવ્યું પાત્રી તરફ એવું
માળા કે જે તેના માટે આ દેશના વાપણી સહન
દવાના કારણે હવે રાજામાં ગરીબ રાજાની નવી તેની
કમળા તમારા જેવા દેશનામાં જનતાની સેવા તેવું
સાચું છે, અને એવી વાત સાચી છે અને અને તેથી
કમળા જેવા કમળા એવું આપ ના વાપણી અને
માળાની કારણે તેવું જાણી છે અને એવું કમળા
"અને તેવું કમળા છે."

આ વાત જાંબગી બહાદુરે જુદા અને રસે વહેને
મનપરિચિતે-કે સાથે કિરવપરિચિત-પ્રાપ્ત થાવન થર જાન્ય-
ત્વાં ભેષ' તો કિરવપરિચિત-કરીર પાશ' અને વૈભોથી

ઈંદ્રાણ મધુ દત્ત' અને કોડીએ તેના પેદા, બાંધ અને લોહીને ખર્ચ કરી હતી પણ મહાકાળે તેને કહ્યું કે 'મહેશ્વરી, તમારા તપ કિંક થઈ ગયું, હું તમને વર દેવા માટે આવેલ છું. તમને જોઈને તે વર માગો. આવું થયું તપ પહેલાં કોઈએ કંઈ નથી. તબ નયર સો વર્ષ સુધી મધુ કોણ રાખી રહો! આવા તપથી તમે અને વંશ કદી લીધેલ છે, હું તમારી જાણી માનના પૂર્ણ કરીશ. તમે મરણપર્વગા ઠો તો પશુ ભક્ષક જેવા આપર દેવતાનાં કર્મ તમને નિષ્કળ થશે નહિ. પત્ની મહાકાળે તેના કરીર ઉપર ભજ્ય પડ્યું. તેની મહત્ત્વથી દિવસપરિધુમાં જુગારની આગે તેણે મહાકાળે પ્રવળાઈ ગઈ અને પત્ની વિનીત માને તેજની વ્યુત્તિ કરતાં કહ્યું કે -આપ મધુ મુગુપત રૂપથી નમત્તરી કૃત્યવિ, વિપત્તિ અને વાપ કોઈ કોઈ અને વિદ્યાન આપણું સ્વરૂપ છે, આપ મુનૌત્ત્વા ઠો અને ધન અને કંઈકેલના સ્વામી છે, આપ સમૃદ્ધ' પ્રાપ્તિઓના ભોગ માત્ર આપના છે, મરણ કે આપ અનર્થિ અનન્ત અપાર સર્વેશ અને જ્ઞાનાન્ત અતર્કી છે. આપ સુશિક્ષી કોણ છતાં નિવિહાર છે, કોઈ વધુ આપનાથી સિન્ન નથી. વિદ્યા અને કળા એ આપનાં જ ન છે. આપ નિરુદ્ધપથી જ્ઞાતીથી અતીત સાધાર્ણ પર્યંત છે. મરણ કે આ અર્થાદિ આપના રક્તમાં રહેલું છે. આ અર્થાદિ અર્થાદિ અતર્કી રૂપ છે. એવા આપને હું નમસ્કાર કું છું. એ અને રહે તેવો વર આપ આપના કમલતા દો તો હે પ્રભો! આપના રચેલા કોઈ પ્રાણીથી માઈ પશુ નં વાચ, હું અસ-અજ્ઞા મૈ નહિ, વિવેક ન જા અને રાત્રે પશુ મૈ નહિ. (અર્ધકાર રાત્રે પશુ પૂરો મરણો નથી, મરણ કે લીધેલાં તે માણસનું વાચ કાંઈને નોચાળીને તેર તે જ જીવે છે, જીવત અમલો નથી) હું કોઈ અન્ન-સાધથી પણ મૈ નહિ. જુવતી કે આમાકર્મ મૈ નહિ, મરણ કે પશુથી મૈ નહિ. વિદ્યા કે અમુકે પણ મને જાણી રહો નહિ મુકર્મ મારી માને કોઈ મૈ રહો નહિ અને હું જાગરો અધીપર થાઉં. જેનો આપને મરિયા છે તેવો મારો મરિયા છે અને તેનું કૈવલ' પેલીગલેને જ્ઞાત થાય છે તેનું અને જ્ઞાત થાય.

અવગણના દ્વિરક્ષાકિયુની મુદ્દિયી 'સલ્મન મહિયન'
અને અલ્પ મર્યાદા દર્શન દેવના ઉર્તા મધ્ય તેને અંશરુ'

crusading, oppression results in fear and envy; war breeds hatred, misery and despair. All such negative emotions are fatal to the spiritual life. Only the pure in heart and poor in spirit can come to the realisation of God.

जोड़ने वफारे जाना इस जगें वफारे पसारी सदा-माथी जजिमान, सोन, दम, दिवा, भीड़ जने जड़े जाई वगैरे इत्यन्त थाप है. ज्यारा जजिमान जे आध्यात्मिक सुखनहीं निभार्य है.

हामना जगनहीं के दुखदोष थाप है तेनहीं के शत्रु है. १ अज्ञान जनेर जरीयात. अज्ञानने कहे जई-इतर बरि है ते इतर इतर बाटे सान्नी जने धारी डेन वल्ली जेइजे जने ते आम पावे सधु प्रपुनोनी पस देरी जेइजे, अतीयाजने कहेन पक्ष दुःखः थाप है. के मायुजने इध मायु नही जयवा आम इतहीं कहीं/पक्ष जेपने पूरे 'आवाहु' यजु' नही जेजे. इहामां वरत माय है है. देखी सानजनी पड़ेवी इहम जे है के जेजे सुबे पसना होय तेमनी तपास करी देखने 'आवाहु' ज्यजु' जेइजे जने जेजे आम वरतना होय देखने आम ज्यजु जेइजे. ते इजरात वल्ली वरतना ठीकर जेइजे पक्ष दुःखो जेइजे के जेही जाय इतहीं 'अर्थ' बरि नहि. पसरीनी जगज रात्मना हामनी नही पक्ष आम भरनाने पूरे 'आवाहु' यजु' जेइजे जेइही कलस हो. सानर वरतणी दरी न जेइजे.

इने जेजे वरत जालेइ है के जाय कछारमां इतिहास वही जेइजे जेइजे सिध, पमाज जने पल जनी सानरीजे जेतानी नही पलने वफारे सुणी इतही जेइजे जने कुचल मज्जा वगैरे के अती इतिहास हामनां है तेमजे पसानी देननेदे इतहीं वफारे सुणी

जगजरी जेइजे. जेहां सान तेमजे थाप हो जय प्रतिभां जय सुभयी रही सो; पक्ष ते माटे सुभा प्रभारनी जेवल्ली जेइजे ते जालत इने पसरीया जयमां प्रहमाइने जयमां इतेनहीं जगरी जय सुभयनहीं जयरी.

जगरी जेवल्ली जय इति जगरी न रहे - है; ते इतिहास ममाजे इतही नही, तेम जयमां यते नही. ते जेवल्ली मायुजने सवेम जने जयजमान इतर बाजे है जने जयइतरमाथी जेइजे है.

जय २०० वर्षमां पाकुसीने के जेवल्ली यजु है ते मायुजने जेइजे जयमान है के जय सुभारे। अतिभरमां है पक्ष जे जाही बात नहीजे अतिभर, अतिभर जाही रही जय है जने जे सुभयनहीं जय होइजे नही. 'अर्थ' सान मायुजने जयइतर जयने है जने ते जयमां अतिभर नही.

The direct awareness of the eternally complete consciousness which is the ground of the material word is a possibility occasionally actualised by some human beings at almost any stage of their own personal development from childhood to old age and at any period of the race's history.

के जयने इतिहास न होय, के सान 'अर्थ' सुनी-जना विभाव न होय जेइजे जयते सान जे 'अर्थ' सान है इतिहास यजु' जेइजे सान जयवल्ली इतही वरत माय जय यजु'मई दिइ यजु'मां जने इत यजु'मां जय वरत है जेही देहा के जयजयने है तेने जय जयजय नही. के सानरी कसारा 'जायु' जयजय न जयजय ते जायु' सान नही.

भीरा हरि यरननडी हांसी

भीरा हरिचरननडी हांसी,
हरचन के निविधारी;
भीरा हरिचरननडी हांसी.
गसपना इतने जयन बीरा,
हरचन हांसीय जावी भीरा

जयन पमाज सुभारय पीडे,
जयन इध बीसराही. भीरा.
जयन जयनडी सोम मेरी,
(जय) सुभ हीने जयनमाथी.
भीरा जयन जयनडी हांसी.
"स्वाति"

[એકાંકી નાટિકા]

લે : સચિવિચક્રાર : ઓ "અસ્તમતુર" નાટિકાર.

[આ નાટિકાનું 'અસ્તમતુર' ઓગસ્ટના ૧૫મી તારીખના નંબરમાં ૧૫ પાંચી કરવામાં આવ્યું છે.]

પાત્ર પરિચય

અવેશ ૧ લો

અતુરિં ભ્રમરજિત એકાંકી વાર પૂરીને નક્કી કરનાર
પ્રતાપી પરાક્રમવાળા પિતા.

પરશુરામ : અમે ને અમે પિતૃ-આજ્ઞાનું પાલન
કરનાર, કુટ કુટિત સ્વામીના વધારે કપેલો.
કાશ્યાપ ભગવાન નારાયણને કિન્ન ભક્ષ્યથી
આગળનાર.

સહસ્રાશુન : દેવવંશીરિપતિ તપશ્ચિદ્ધિથી પ્રભા-અત
ભરેલો શાંતિપ્રતીતી રાજા.

મહારાણી, અમલત્વ, સેનાપતિ, નાચરિકા, દેવર્ષિ
નાર, અતુરનો, નર્મકોચો વગેરે.

—૨—

વસ્તુસૂચન :

હિસારે નીકળેલો માર્દિખનોરાજા અસહ્યકૃત
અતુરિં ભ્રમરજિતના આગમને ચક્રી આપે છે. અતુરિં
'આમરિતુ'ના પ્રતાપે કૃતિના સહસ્રાશુનનો આજ
કાકાર કરે છે. સહસ્રાશુન એ આમરિતુની સાથથી કરે
છે, કારણ ના પાઠાં વળાવવાનીથી 'આમરિતુ'ને અગમે
નહી માર્દિખનોરી નમરી તરફ આજ્ઞો વાપ છે. પરંતુ
અમેલા ભ્રમરજિતના પરાક્રમનું આગમમાં આતી
પહેલિયું. પિતાની મિત્રતા તથા 'આમરિતુ'ની વાતી
ભક્ષ્યતા વેતલ 'સહસ્રાશુન'ના વધ મને આમરિતુની
પુત્ર-આત્મી પ્રતિજ્ઞા સહ આજ્ઞા કોચેલો. માર્દિખ
દેવર્ષિ નારનું વિજ્ઞાન અને જાને પદસ કૃતિનો વધ

કથાજી ભગવાન સચિતો શામલ
પાત્રો : ભ્રમરજિત, અસહ્યકૃત, સેનાપતિ, અમલત્વ,
કિન્નો, દેવવંશી આમરિતુ, પડાથી પરાક્રમ.
[કિન્નનનું અપરાધકૃતિનું કાર્ત્ત વાતી અવેશ
કરે છે.]

કિન્નનનું

અમલત્વ - વિનયક

અપ અપ હરિં એવું

અકલિન રામ રામ ! (૨)

અર્પણીય તનમન, ભગવાન મહાપત્ન ! (૨)

મ-અતુરનિત વન (૨) તપસવી અપાત્તિય

...અવ અવ

એ રાજા કિન્ન કોન, કોપામિ અર્પણ કરીશ.

કોચમાં સો કોચકોત (૨) પુનિત આ બોધ ભોમ !

...અવ અવ

[નિવચનમાં આમરિતુના અગમ]

૧ મિત્ર : અરે, કાંતિયો-કાંતિયો ! આ કોચકોત કયા
સંજ્ઞાન છે !

૨ મિત્ર : હા—(કાન કરી) કોચકોત નહીં પણ આ
તો આમરિતુનો આર્તવત સંજ્ઞાન છે !

૩ મિત્ર : અરે, કાંતિયો કાંતિયો આ તો કોચકોત આમરિતુને
પુત્રાવરીથી તાણી અર્પે નવ છે !

૪ ત્રિપ્થ ગતાર છે, જુલો આ કદ, એ ચઢસાઈન
ગળો સેનાપતિ વાણી છે

[નિપજમાં] 'જો, યેલ બચાવો!—આવો, આવો આ
જુલોનોના પચાસીથી બિચારી કાચેલુને
કેવો?'

૧ શિપ્થ જો લાકડો—

કમા છે શુ જની માલુ? જાઓ કાચેલુને,
જુલો જાલ, કે, કો દુલન પાલે કાચેલુને
જમે પાળી, જમે રોતી જમાને કાચેલુને,
કમપેલુ પ્રાણ કમલું કમલ મા-કાચેલુને

કાવો, ચાલાર કો—

[કિમ્થો કાચેલુને જમાવતા એક દિવાળી પ્રણય
કે છે જામે નીચ દિવાળીથી કદસાઈન પોતાના
જમાલ કાચે સંપાદ કરેલો પ્રવેશ કરે છે]

કદસાઈન—જમાલ! સેનાપતિને પણ વાર લાગી
જાણ છે.

અમાલ—હા, પાન, કાચેલુને કમલે કરેલો કે
કેલ વાલ નથી.

કદસાઈન—જમાલ! કુનિયામાં એવું કેલ કુત્રાલ
કામ નથી કે કદસાઈનને મન રોકે નથી.

અમાલ—પણ મહાગા—

કદસાઈન—જમાલ! પણ શું?

અમાલ—મહાગા! આ કી નથી મલું.

કદસાઈન—અમાલ! કે કાલ છે તે કી ન
કાલ છે.

અમાલ—જહાંગીની મીત મમિત વાલ છે.

કદસાઈન—એકલે!

અમાલ—એકલે કે કાચેલુનું કલ્પ એ પાલ છે.
જમે કાચેલુ એ તો કાચે જ જમાલિનો પ્રણય
કે કરે કે જહાંગીના કાલ-નાની મહાકલિનો
પ્રવેશ પ્રણય છે.

કદસાઈન—અમાલ! મહાંગીના સિદ્ધિનો પ્રણય!
અમાલ! એ પ્રણય જ અમાલ કલ્પનો પ્રણય છે.

અમાલ—પણ મહાગા!—

મનદર

માંની સિદ્ધિ ખલે નહિ; સિદ્ધિ મને યોગ્યનો.
જલ્પે માલ્ય સિદ્ધિ વાવો તો નાલ છે.
કુપાલે સિદ્ધિ કાલ, ચિનકી મદિ બલે,
ચિનક-ચિનકામ. બલે સિદ્ધિ પાલ છે.
જનકા કમલકાલ કાલ-નામ-સિદ્ધિ નથી.
સિદ્ધિ કે પદાપાલી-કમલકાલ છે.
જુલકાકાલ કોઈ સિદ્ધિનું કા નહિ,
કાલથી કાલી લેકલિનેલીની કાલ છે.

કદસાઈન—અમાલ!—

કોઈ કાલી સિદ્ધિ છે તપાલી જમે પણ મેલવી;
કે સિદ્ધિ આ કાચેલુ યોગ્ય સિદ્ધિ નથી.
કાલકાલે આલ કાલી કી પણ નિમૂલ જલ ના,
પોખા વિલ એ આલને જલ કલ્પ જનોવાલ ના.

[અમાલિ પોકાલ કરતા પ્રવેશ કરે છે.]

અમાલિ : જો, એ કદસાઈન કદસાઈન—કદસાઈન
કાલી બિચારી કાચેલુ પણ કદસાઈન સેનાપતિ બને
તલા સેનાપતિ જુલકા કરી રોકે છે લેને જહાંગી.
કદસાઈન કીલિમકાલે કદસાઈન—જા જાલ!
જાલ, જાલ તારી પ્રણયી કદસાઈન કાલકાલી
કાલી કિલ કાચેલુને જમાલ :—

[કદસાઈન પ્રણય જમાલને જાલે આલ વાલી
જહાંગીના કાલ મન કાલ કરેલો વિલો રોકે છે. કદસાઈન
કાલી વિરુદ્ધ કાલિ પણ જાલકાલ છે.]

અમાલિ : જલ્પે કરે છે! (કાલથી) પણ પાલ રાખ
જમાલ! જમાલે પ્રણયી કુલ પરલ એક વિલ
કદસાઈન જમાલ એ પ્રણયકાલે, આ તારા નિવેલ
કાલને તારી લેલ—જમે આલે તું જમાલ
કાચેલુનોના જમાલનું સામલ્યું કાલી રોકી છે,
મલિમન જાલી જમે કરેલો સમાલે પણ જાલી
જમે છે, મો કુરુવે કદસાઈન તપાલનો પ્રણય
પ્રાણ કરેલી સિદ્ધિનોના માલ તું જાલુર જાલી
જમે છે, પણ—(નામ કાલે) તો મનમાલ!
અમાલ તોજાલી કલ્પે પચાસા...

કદસાઈન (જહાંગી કરી) જાલ છે એ કદસાઈન

નહો છે જગમિનો કોય એ જાનની નવાજા
છે તે વગ્ન સહસ્રાર્જુન મળ્યો છે. પણ, જગમિનિ
આર્વા કામધેનુ જેવાં રહ્યો સર્વિ-જાગમર્મા નથી
કેમનાં !

જગમિનિ (કામધેનુ મોડો) હે...! મુનર સહસ્રારની
રહ્યો જા કૃત્યનાં !

સહસ્રાર્જુન : મહર્ષિઓ કૃત્યના નહીં પણ ક્રોધ એ
અજારી રાજનીતિનાં, કર્મકૃતકનાં આર્વા
આર્વા રાજ અને સ્વાયમ રહ્યો જ્યાં જ્યાં હોય
તથા પ્રાપ્ત કરી પોતાના રાજ્યકારને સમર
જનાવે એ રીત રાજનીતિ કર્યા છે અને
મહર્ષિઓ—

ના મને વસ્તુ અપેક્ષે, જેની ક્રમમાં મળી નથી,
ને જન્મી ક્રમમાં તે પછી નિષ્કૃષ્ટ કરી જાતી નથી.

જગમિનિ. હો, દેવપતિઓ—દેવપુત્રઓ !

હું પણ મળ્યું કે...

સહસ્રાર્જુન : ઉપર તારો રોગ ના જા જાણ છે.
હું રાજધર્મ કરી રહ્યો, મતિમત તથા જા માથ છે.
પૂર્વો કરે છે સિદ્ધિ, અભિમાન તારો જાણ છે,
પણ ના જાણે તવ કોઈ જમવાન. પાસ વિનાય છે.

—હજુ પણ સમજા અને જાગરી કામધેનુ
કેવી છે ! જગમિનિ રોગને અને તારો કર્મ પન
કામનામો પૂર્વ કરવા હોય છે અને જા કામ-
ધેનુ તારાં રોગ જાગર નથી.

સહસ્રાર્જુન : મહારાજ ! કાર્ત્તિ અને તે હો, જન્મ
આને જન્મે જા કામધેનુ પ્રાપ્તિ વિના પર્વતિ
જાગર નથી. મહર્ષિને વનન કે—

[સહસ્રાર્જુન તથા જાગમર્મા પ્રવચન.]

જગમિનિ : (સહોધ) નહીં વનન નહીં. તે જ
સહસ્રાર્જુન નોવું છે તારાં નિયમન.

દેવપતિઓ. અને, જા કામનામો જાગર, કામ
કામધેનુ !

જગમિનિ : જાગર ! (અર્ધમિતે) જાગરો કામ
ધેનુને ! તારો જાગમર્માની એ મધુર રહ્યો —

(સહોધ) કર્યા છે, કર્યા છે રહ્યો જાગમર્મા
કામધેનુને જાગર ! મધુર. મિત્ર પરશુ-પરશુરામ !

વલ ! ત્યાં હો તારી જાગર જાગરો જાગ, અને
જા દેવપુત્રઓને તારી પ્રાપ્તો પરશુને પ્રમાણ
જાગર, એવી. પોતાના અપેક્ષો કામ-જાગરો જાગર
રોગને હા, એ કર્મ-અર્ધ-મધુર કર્મધર્મો
જાગર જાગર પરશુ—મેટા પિતાના પ્રાપ્તો
પરશુ—

[પરશુરામ પ્રવેશ કરે છે]

પરશુરામ : પિતા ! જા જાગરો પિતાની
પિત્ર મુખપુત્ર વાર નોઈ) જાગર જા હું ! પિતાના
મુખ પર ઉઠાવીના !—જા કોળા !

—પિતા ! પિતા !—(સહર્ષિઓ વગર નજન કરી
કોળા વા (સહોધ) હા કૃત્ય નવાધને આપની કામ
મુખપુત્ર પરશુ—તારનીની કિમ્બ હાંસી કરી
પ્રમાણ હાંસી કર્યા, જા નિષ્કૃષ્ટ તારાવન
સર્વો કોળી મધુર જાગરો પ્રમાણ છે !—પિતા !
કાગર રોગ !—

જગમિનિ. મેટા, પરશુ !—કોળા જાગરો દેવપતિ
સહસ્રાર્જુનને જાગરો જાગર કાગર કરવા
અર્ધ-અર્ધે આપણું કાર્ત્તિવની કોળાં અને
કામધેનુ કરવી પ્રિય કામધેનુ મુખારી છે. એ
કૃત્યની અભિમાનોને મધુ મધુ વિનયો, પરશુ
એવી રાજકો મારો કોળા જાગર અને ન કરી અને
હા, નિષ્કૃષ્ટ કામધેનુ કૈવિત્તની રાજકો પોતાની
નજરી મહિમાની તાર. નોરશુભમો જેવો
મરો !—(અર્ધમિતે) મેટા, પરશુ ! કામધેનુ પાગી
જાગ ! એ મોન-મત મહીર્ષાને તારી પરશુને
પ્રમાણ જાગર !—

પરશુરામ : પિતા !—

મારીશ હું સહસ્રાર્જુન.

કાર્ત્તિ-કામધેનુ—એ રો.

(પરશુ કોળી કરી)—

જા પરશુની કોળા જાગર કૃત રાજ નોળાને
—પિતા ! કૃત્ય મુ અને—હજુ કૃત્ય પ્રિયા કે
કોળા પત્રો ન જાગમર્મા લીધાવિના એ કામધેનુ
કૃત્ય રાજના.

જગમિનિ : વલ, તારી પ્રિયા કરવા જાગર !

[પરજી ઉઘાડતાં પરજીરાયતું જણું અને જતાં
વેરપુષ્પો પિતાને પ્રસન્નચિત્તે જોઈ રહેતું]

[પડો પડે છે]

પ્રવેશ ૨ નો

સ્થળ- શશિખતી તરફ જતો માર્ગ.

પાત્રો- શે નાગરિકો, નારદજી અને પરજીરાય.

૧ નાગરિક- અને, એ કાઠા !

૨ નાગરિક- જાણાર છે કાઠીજી ! શું દોષ તે મારીએ
કાઠા !

૧ નાગરિક- (સ્વમત) કાઠા છે બંદોશ દુઃખ મેં
કહ્યું કાઠા તારે એમણે કાઠીજી કાઠા- (ચાક)
જાન કાઠાજીને પણ જુદી વધ મળે છે.

૨ નાગરિક- ‘જાણાર છે, જાન મેં જુદી વધ
મળે છે.

૧ નાગરિક- (સ્વમત) મેં કહ્યું જુદી તારે બંદોશ
કાઠીજી કાઠી ! (ચાક) શબ્દો રંગરંગાની
ખુદો નથી.

૨ નાગરિક- જાણાર છે જાન મુખ્યા કાઠી શબ્દને
મળે પ્રભુને પામેલો મહાસી કાઠો ખરો ! કા,
પછી !

૧ નાગરિક- કાઠા ! કાઠાના કિંચિત્તે કોણના છે.

૨ નાગરિક- જાણારમાં પણ કાઠાના કિંચિત્તે ન
કોણના છે !

૧ નાગરિક- અને, અને તો આ બંદોશમાંથી કાઠો !
જાણ વાતના રંગીલા રંગમાં બંદોશ કાઠા પાડે છે.

[નિષ્કર્ષમાં નરદજી કાઠા કાઠાના છે.]

૧ નાગરિક- કા-બંદો, આ જાણ મુખ્ય જાણ છે !

૨ નાગરિક- કું છે !

૧ નાગરિક- કાઠા લેવો આ છે.

૨ નાગરિક- પણ ‘બંદો’-કાઠાને કોણ તે રંગમાં
કાઠા છે.

૧ નાગરિક- (સ્વમત) અને, પાણીને કોણ નહો,
મેંડા !

૨ નાગરિક- તે નવો કાઠો કું મેં છે !

૧ નાગરિક- મેં છે, ‘કાઠીના નામ તણી જાણા !’

૨ નાગરિક- શશિખતી તરફ જાણે તારે છે-તેથી ન
આ છે કે, કાઠીના જાણ નથી જાણના !

૧ નાગરિક- બંદોશમાં કોણ-‘માણે મુખ્યા તો
કોણી અને પછીથી તો કોણ-જાણારી કાઠી
કાઠે છે !

નારદજી- જાણારી- કિતાબ :

કુદિના નામ તણી જાણના !

કુદિનાનાની જાણ મન માણા !

...કુદિના

કુદિનાની ! રાધાવર ! નરદજી !

કુદિનાનાની ! સહજ મુખ્યજાણ !

કુદિનાનાની ! કુદિના વનમાણા !

...કુદિના

૧ નાગરિક- એ મહાસા-‘જા કાઠી માણને કાઠીના
માણ મુખ્ય છે ! આ જાણાર મેંડા તો જાણ
વિના જાણના કાઠા કાઠી છે !

નારદજી- કાઠાજીની પ્રભુ જાણાર કા-‘માણે,
કું તમારા રાજની પાસે તમારી જાણારી કિતાબ
કા !

૧ નાગરિક- ખરી તારા કે, નાગરિકા કાઠા ! આ તો
કોણના રંગમાં કાઠી જાણાર કું જાણાર છે !

૨ નાગરિક- જાણાર જા...ત ! (જાણારને કાઠા પોષ્ટમાં
અને, જાણાર જા...ત !)

૧ નાગરિક- કું જાણાર...ત !

[લેનારોના જાણાર નામી જાણ છે. નીકળ
જાણારી જાણારી પરજીરાય પ્રવેશ રહે છે.]

પરજીરાય- (સ્વમત) કાઠી કાઠી એ જાણાર પિતાને કુમા-
નાર નામી નામી ! આ પરજીરાય કાઠા પાઠ રંગ
છે કાઠી કુદિના. એ છે શશિખતીના પતિ-તો
કું જાણાર પ્રભુની પરજીરાય જાણાર, એ છે
કેવલકાઠી જાણ, તો કું જાણાર શશિખતીના
પ્રભુની કિતાબ ! મહાર્ગ જાણાર કાઠી એ નામી
જાણાર કાઠી છે-અને કાઠી કાઠી કાઠી કાઠી
નામી છે !

[પરજીરાય જાણાર કાઠા પાઠ છે, કાઠીના
પ્રભુ જાણાર કાઠા નામી પ્રવેશ રહે છે.]

નારદ

હરિના નામ તપ્તી જપ માણા !
હરેલીલેલી કાજ મન માણા !

...હરિના

આ તન જોખન છે મન જેવું;
આંહી નથી કંઈ ક્ષેપ-રેષુ,
મનદરે વૃક્ષ માથાના સાથા !

...હરિના

પરશુરામઃ (વંદન શબ્દ) ઓહો, દેવર્ષિ!—અને
સહુલથી નથી માર્ગિયતી ઘરે પ્રસાદ!—

નારદૃષ્ટ. નહીં—મનુષ્ય-ત! મનેએ સર્વર્થ કનૈશી
મળી કે પૂર્ણી અને આદુરજના અભિમાનમાં
શરણ કરવા કરતા-રાજ્યમાં અને સુનિષ્ઠાઈ
મુક્તિ દુઃશાન જેવા કુલીન નરપતિમાત્ર
શાશ્વત કરવા, હમન કરવા—મનુષ્યના નાશ
પશુના અશ્વત્થના પરાશરખેલો અન્ન પણ મળે
છે આ સેવક દો નારાયણના નરસાધુ વિન્ન
હૈન કરવા આપ્યો છે. (નારદૃષ્ટ તપસુ જળને
છે—પુણ્યપ્રદા માથે છે.)

નારદૃષ્ટઃ યોગા યોગા.

પ્રથમ અર્પણ પ્રમદે સ્વપ્ન વિષમાં ધરેા નિરામ.
રેણુ સ્વમહાનમામ પરશુ પારે પારશુરામ.
રમ્ય જગજુદ પારી! હરિ અમમ્ય મિત્રદારી!
જાતકરપતા નિદારી! નમન નમન પૂર્ણામ!
પ્રથમ અર્પણ...

હીલક પવત પૂર્ણામદ! વલન હલત મન્દ મન્દ!
વારી મર્દ કુમાન્દ! વરત રત્નનામિરામ!
પ્રથમ અર્પણ

[પરશુરામને નારદૃષ્ટ વંદન કરે છે.]

પરશુરામઃ દેવર્ષિ! અથા નીચળા હીએ વિદ્યાછતી
મમયિતુનાં મોર-માર્ગિયતીએ આરિવંદિતિ સમસ

નારદૃષ્ટઃ એ કરમન્ત! આપતું જન્મકાર્મ કર કરે
જમાઈ આશીર્વાન સીધારી!

પરશુરામઃ દેવર્ષિ! અથા નીચળા હીએ વિદ્યાછતી
મમયિતુનાં મોર-માર્ગિયતીએ આરિવંદિતિ સમસ

પૂર્ણે મારવા અને કરાવા યોગી રજા અને
એ નરપતિએ આ અપહરી પરશુએ રજા મેળાવા.

નારદૃષ્ટઃ અને, કરમન્ત! મને આ તપ્તી જપ માણી
હીએ, આપારે એ રોતાના મનોહર વૈષ્ણવર્થ
કાલોત સર્વજ્ઞે હીમ કરે છે રમમાં
વાન જુગી-જાન જુગી રમજોગીના કાલમાં.

...અને કરમન્ત!—

અથ નથી કે કરમર્થ રાજ પારી કરમી,
નિદાર કો નથી કરમી?—હાં દો વરણ પારી નથી.
પરશુરામ. એ દેવર્ષિના કુન કુન: આશીર્વાનથી છે
કરમન્ત.

નારદૃષ્ટઃ મનુષ્ય આશીર્વાદ છે. પરિપૂર્ણ દો કરમન્તની
અર્પણીયા!—શિષ્યો, શિષ્યો માર્ગિયતી પ્રતિ:
સિદ્ધ કરવ આપ. કરમનામને કરમન્ત!
આપના પહે નિલકાશિ' રીક્ષા મારમન્ત!
આપ પરશુરામ ને નિલકાશિ છે કરમન્ત!
અપારી રૂપાર કરવા મારજી કરમન્ત!
પરશુરામ દેવર્ષિને વલન છે!
નારદૃષ્ટઃ શિષ્યો દો કરવા કરમને કરમ
અપ-અપના પરશુરામને અપ!

[આપના પરશુરામ અને પાછલ દેવર્ષિ' પ્રસાદ]
[પારો રમકે છે.]

અવેશ કે લો.

રથના અદરાશુર્નનું નિદારપવન.

પારો સારાશુર્નન, મહારાજી, પરશુરામ તમા નારદ.

[એક સુન્દર રાત્રીમાં વિરામમાન પરશુરાશુર્ન
રોતાનો એક મહારાજી સાથે વિરામમાન મથેરો નેણ
છે, પારો એક મોટાસાઈનિર્મિત માળા પર કુરાપાયા
પોતા છે અને રહાને નર્તકીઓ એક પોત મર્દ સ્ત્રી
છે સહસાશુર્નન કરતા મર્દા સુરાપાન કરતે વૃંત નિદાર
છે અને મહારાજી સાથે વૃંતીયાપ કરે છે.]

સહસાશુર્નન મહારાજી! આ અર્પણ અને સુરાની
સુરની એના સેવકને સર્વર્થ હૈન કરારે છે.

મહારાજી: મહારાજદ' હરેવું પમાઈ ન છે.

[નર્તકીઓ પોત કર કરતા પહેલાં પોતાના અમમ
પર કર કરે છે, પારી પોત કર કરે છે]

નર્તકીઓ.

આવી ગાયલ રમવા જાણે,
રમ્ય વચનત નિહાર !
હાથી 'દેવ' નહીં 'ધૃ' થેણું,
ચિત્ત કરી દુઃખાર !...આજે
આજાણું પર એા સમનતરી,
રણમત પલુ રણમત મનહારી,
પ મત રજા પર એા રમતારી,
કવિજનને દુ પડે નર્તિ પાર !
દુ આરે ને આરે નહાર !
રજા રમ્ય વચનત નિહાર !
...આવી.

[ગીત પૂર્ણ થતાં નર્તકીઓ પડે વલ રે છે]

મહારાણી. અમારજા ! આવી આવી આંખ કરો છે,
પ્રાણ હલ પડે કુરંગાઓ રે છે, અંજે આમ
તેમ થઈ રીડી વલ મધ રોડા ! આરો હવ
કુંજર છે !—

સદુસાહુન : (આમ પરથી જોએ થઈ) નર્તકીઓ !
તમારું વલ મધ રોડા, તમારા હલનચલના
ચલપાથી પહાણીને હવ ગરે રોડાનો લગ
છે, પરિચાલિતો નામે, તમની પહાણીને
ચલનચલના સંભાળપૂરે થઈ જન !

[અનુચર વિરમણ પર એમુલ અને સો મહારાણીને
નેપથ્યમાં થઈ જાય છે.]

સદુસાહુન અને નર્તકીઓ !

[પરચુરામ સહિત માર્ગ-તરંગન કરતા પ્રવેશ કરે છે]
પરચુરામ. હાં છે, હાં છે એ રૂપાવન, અભિમાનનો
મૂર્તિ ! હાં છે એ—

અનન્ય કરતો, પિતા ને કામચિત્તને
રે, દરજી કરનારો ! આરો કામચિત્તને,
આં પુષ્પો કામચિત્તને એ સમવદાર !
આં તમને એ, પિતાએ કુલવંશરો !

(આમે નમ્ર અર્થ) અરે આ રહી એ વિભાવો,
કામચિત્તને કરનાર મોર, નીચ નરપતિ ! (સદુસા-
હુન ઠીકથી કંઈ જાણી) અરે, એ નરપતિ !
જાણ, આં તેં જાણો છે આવી કામચિત્ત !

સદુસાહુન : (અર્થ કર) આર ! અમરગિનમુલ !
પરચુરામ ! પિતાની મોરપેલી કામચિત્ત રેવા
આવો છે !

પરચુરામ : હું તારા જેવા કુખ કુખનો આ
પરચુરામ વધે તમા આવી છું.

સદુસાહુન : અરે જન રોડો રજા હવ છે અર્થ
છે પેરે પરચુરામ નિહાર !

પરચુરામ : હું નિહાર ! આ જેઓ રજાને તારો
આવ ! પરચુરામ છે તેની પરચુ છે અભિમાન
મહામતના અર્થરે તંત્રવતું ગીતજી પામ.

સદુસાહુન : એવા બીજા પામના અમા કરનારોએ
આ કરનારોની પ્રાપ્તિ સદા જીવનમાં મે
છે અભિમાન વિષામ આપ, પરચુરામી જીવાન !
આવ્યો મારો અભ્ય, અને જાણ તારી પરચુરો
પ્રમાન !

પરચુરામ : પહેલાં પિતાની કામચિત્ત મતાવે ! પછી-
અમારું રજા આ પામુ જો આને તને પેરે,
જાણુ મારું વધુરી તરો કોથી તને બેરો !

સદુસાહુન : અભિમાની જીવાન ! મારા પ્રાણને
મેરું પેરું હું તારા અમુની રજા કરતોતર...
[આમ એા સદુસાહુન રેખા આવી અર્થ
પરચુરામ પર પોતાના ખાનગીની લગનાર કાઠીને
મારણ એક નિરસાર જણાવે કર છે. પરચુરામ
આવી પરચુ રજા છે અને હવ મેરી તરવારના
દુઃખ રી કર વધેરી રે છે]

સદુસાહુન : (અર્થ કર અર્થના કરી, અમ આવી)
અરે-અર્થ-અર્થ મમા અનુચરો ! અરે, તાર
દો અર્થ !

[એ આ અનુચરો અમાના રોડા આવે છે.]

૧ અનુચર : અમારો !

સદુસાહુન : (કોપથી) નહીં.

૨ અનુચર : અમારોને મળી અમા મળી અમા !

સદુસાહુન : આવી મદા વાનો !

૧ અનુચર : અમારો ! [અનુચર આ રોડા આવે જાય છે,
બીજા અનુચરો રૂ રોડા રોડા આવે થાય છે.]

સહસ્રાશુનં રણ વિભાતિ કરી કરીએ છીએ કે
ગુણાનં ! આપી આપ્યો છે ત્યાં ખાલે આપ્યો
જા ! સુવર્ણપાનમાં પ્રહારન જાણે પ્રયુક્તિમાં ખરેણ
આ કામગામ કામદૂરને ન કામન ! પોતાની
કર્તામાં પોરેલા આ કામનેરિખેને ન રાખાવ !

[અણુચર થતા લગ્ન પ્રવેશ કરી જતા વ્યવે છે]

પરશુરામ : બાપ, કોટરેથી ન તારો વર્ણવિનાશ નહ-
કાવ અને રહ તારી આ થતા જાણ ! તારા પુત્ર-
કિશ્કા-પુત્રએ ઝીખવેલા તારા મહાના શવ સ્વરૂપમાં
જાવ !—નહીં તર—

તારી વધી મનની પહેચા, તારી મનમાં રહી નથી !
પત્ની આ કરમાં, છતાં તારી થતા તુમને હશે !
કહસ્રાશુનં નવગુનાનં ! અમારાર વિના દુનંતપરાય
નહીં કરે ! -

પરશુરામ : (અત્યંત) અને કરીએ છીએ છીએ કામનો
મનાવ, કોઈની મારથી તારાં કામ નહીં કરે !

સહસ્રાશુનં : હો, હો સોં થપડી, આપ કહભાશુનંની
મનાનો ધણ !

[કહસ્રાશુનં પરશુરામના મનમાંને તારીને જાણવા
આ ઉપાધે છે. પરશુરામ પરશુથી કહભાશુનંનો
માનાનો દલ કાપી નાખે છે કાવ કપાતમાં મિતાર
રહ કહભાશુનં આપમેલ ન્યાયજાવ કરે છે.]

સહસ્રાશુનં : જો, સેનાપતિ !—

પરશુરામ : (સીધા કહભાશુનંની પૂઠે પાછી) જો,
દુર્મતિ ! આને તારા કદમ હરોડો લગા તારા
સેનિકો કે તારા સેનાપતિએ પણ આ પરશુના
પાશમાંથી તને મચાવી કાઢવા નથી

[પરશુરામ ન્યાયજાવ કદમ શુનંની ખાલજ પડે છે.]

અણુચર : બાપ રે, જારે રહાં ! જારે કામગાની આને
આપજ અર્ધ ! જાર, સેનાપતિને ખાલજ આપ
(પ્રણામમાં કામર્ધ કપિતા અણુચરો તરફ જોઈ)
તમે બાપ રે સંકીર્ણની માર કહો સેવ્યો અને
જાનનાતાશુ પામિશુ લગ્ન કરાવ કરશે !

અણુચર : નથો ભેરો ! હવે મોટો મનની આ છે તે જુ.
તારી મેલે રણમાંજ લગ્ન કરાવ કર, અને મોટા
જીવા કોઈક જર ! લગ્ન કરાવ કરતાં વખત છે
તે જું મરી નાવ છે નહારા મહાજુ જર આપ જા
મામર્ધિયા ન ભેરવે તે માર નહીં !

[તેરવમાં મરજોનુપ કવભાશુનંનો આર્વાજા.]

તેરવમાં : થામ પરશુરામ—ભયનો, થામ !

[અણુચરો આપ તેમ સેનાપતિ કરે છે કોટરમાં
ન્યાયજાવ કિશ્કાનું માર્ધ પ્રવેશ કરે છે.]

જેઠ : સેનાપ :

નારકજ :

પરશુ ન્યાય પ્રહર થામ, વિષમાં વધો વિરામ,
રાખી પિતૃકની મામ, પરશુપત્ની પરશુરામ.

[દમ કુપકુપવાળા સેનાપતિ પાશુ પારેવ પર-
શુરામ પ્રવેશ કરે છે.]

પરશુરામ : કામપિતુના સેનાપો વધ કરી છે વિના
આપે લીધી પ્રવિશાશુ મેં પાવન ક્યું છે.
(પરશુને ત્રીજી ન) પ્રણામ !—તેરવિને અમારો
કદન છે !

નારકજ : ભયન-તને અમારો આધીનજન છે, અને
જાણી સચિવપણો છે !

સચિવજનમાં કુશાઈને જે કામનો જીવા કરે!
પરશુરામની પરશુથી જે કામનો નિષે મરે !
અને ભયજન હેરો ! ભયજે, જે,
પરશુરામની પરશુ કામર્ધ-કિશ્કિ ઉપર જાવ કુમરો,
લગ પુરો આ કોટરોલ લેલા રાખી કુમરોની મરો !

જેઠ : પે. તામ :

કનક, કનક પરશુરામ ! કામર્ધકુલકામ !
હીન આજી ! કુલિયામ ! કનક અને કોટરોલ !
—પરમતથીત

[વરદિના ખાલ]

હરિ જ જામિત ! જામિત ! જામિત !

2. 41. 6. 1997

નીચેનામાં જણાવેલા સમાચારો સાચા છે- અસત્ય
સાચું આ લોક તથા પરબોમાં મુજબથી નીચે છે
અહિં અમદાવાદ માનવ ક્ષતિ પશુ વધી(અહિં) જામશે
નથી અહિંના નય પ્રકાર છે

‘પરમપરબુ’ શ્રીકૃષ્ણ ‘પરમશિવ’ હનુમાન છે, સમગ્ર જે પ્રકારની છે તેપ્રમાણને અને જગ્યાપ્રમાણને યોગ્યતાને આધારને આધારી સમાજના ભવ્યો કામો શ્રીકૃષ્ણ-હનુમાન કર્યા અવકાશ છે. જ્યારે આત્મસત્તા આધારને આધાર જાણવાથી જે છે, સમગ્ર વિશ્વમાં પરમાત્માની વાસ છે, જે ‘પરમશિવ’ના શબ્દ-રુપે છે જ્યારે જાણની-વાસે આત્મસત્તાને આધાર, યોગ્યતાને કર્યા કૃષ્ણ છે.

‘પાંચમું’ જ્યેષ્ઠ તથાન છે, ત્યાં સુધી ‘સ્વામી’. જે
ત્યાંસુધી અગિયોને શરૂ થાયું વિના મનોવશમાં કાળે છે.
ત્યાં નજર ફેરાર પડે ત્યાં, બીજામાં કયા પ્રમાણે
દવાના વક્તાઈદલ્લાસ ત્યાંથી ન પરમ દાલિ મળે છે

‘शु’ का न सृज (निष्ठा) के विद्या वस्तुओं भातव
भातव नयी पक्ष पक्ष समान के
विद्याविद्वा न पक्ष विद्या से तो व्यापको व्यपूर
वास्तव के विद्या विनाशो सृज्य पक्ष के.

હે સમિતિ! મોના ચાંદીનું નાણું એ કામનું બન નથી. એ ભાગ્યસંચયનું કાનૂનનું નથી. પરમખંડ એ કબર ચમુંવેલા વાસુદેવિમાં છે એ બનને મરીપતિ કે કુસાર કુટી કાકતા નથી જન્મ અને મરિ એ બનને નાશ કેવળને સમર્થ નથી. આ બાબો જ માનવ માં કામ મેળવળને સમર્થ બને છે આ વાસુદેવે વેલગીને મહુવ બાલકથી પાર કરનામાં સમર્થ બને છે. એમ બન કામનું નાણું.”

ॐ परमहंसं नमः परमिषु मद्रा के, नमः
 निनातु कवन, कवन मीनातु नमी, मद्रा निना
 मद्रा मने मेरा न मेरा म, मद्रा मने मने मने
 मने मने मने मने मने मने मने मने मने

આપણા પૂર્વજોએ ગાયને આપેલું મહત્ત્વ પશુપાલનની
અને શરીરપોષણની દૃષ્ટિએ કેટલું સાર્યક છે ?

ગાયનો મહિમા

લેખક - બી. ચેકુરમાસ મહિસાક મહેતા

મજના યાત્રાધામમાં અને અન્યથ ગાયોની વાસતી કાલ અટકાવો

આપણા પૂર્વજોએ જાતિ અલસો હતો. આમ
કારણ પરંપરા વેપકાલ પ્રણયોના ના પડ્યા. પરંપરામાં
સાચા જોડી આપોને તે પ્રાણી વિશે આપણા કલમમાં
વિશદ્ધત પ્રેમ જોવાનું હતી આપેત છે. આ પ્રાણીની
અનેકાવધ કૃષેવેચિતાને હીને આપકારીક દૃષ્ટિથી વિચાર
હીએ છે. પણ એટલું જોવાનું છે કે જાણે કર્ણધન-
કાલક રમણીન આપણ ન આપણા કલ્યાણ માટે માનવ
રૂપમાં જોવાનું હોય છે તેની અનેકાવધ વેપકેચિતા
વિદ્યાન, પતી, સીરિસાચ, કપોચાલ, આરોગ્ય,
આપણ પ્રસાદિ અનેક પ્રકારે આપણને દિનકાર છે.
એ, ઉપાચી માનવું પડ્યું એટલે પરંપરા પડ્યું ન
માની મેવામાં આપણુ જોવ તે બેટું નથી. તેના
કાણુને મળીની મદદા મોહી નથી.

આપણે જોએક, ગૌરાણ, જોડું પાલન એનો વંદ
રહિ એ ઉર્નવિતના સિમરે આપણને પ્રથમ પરંપરા
છે એટલા માટે જ પરંપરા રણ્ય માટે જાણુ છે કે

“ માથે મે અમત : સન્નુ,

માથે મે સન્નુ પૂર્ણ : :

માથે મે હાથે સન્નુ,

કર્ણ મથે વજામપદ્મ : ”

ગાયના પ્રાણેની ફાલ આપણે માનવામય છે. એ
પરંપરા રણ્ય માનવામય માટે માણુ પાલન અને તેનું
પણુ વળું ‘એન્ડે ક. ક. ૧૮૦૫માં થોડું થોડું
રમાન હોય, પડ્યા વધી થઈ આ રમાનને જામણ
પર આપણમાં આવેક છે તે માટે થોડા જોગણત
થોડો નથી.

મહિસામાં થોડા રમાનરેને નક્કી થત રમાનું
થોડું થોડું રમાન (રમાન નં. ૧૭)

જમની જુલિ એટલે મહુત એ હિંદુઓની માનવું
પરિવ જાય છે. થોડો તે જુલિમાં જાણે થોડા પણ
કાપણ થોડા રીમની ફાલ કે કાપણ માથ તે થોડા
કોણ નહિ, થોડો ફોલકાન સેનાધિપતિ માનવ
કાપણ થોડું થોડું કાપણ કે એમે ના રમાનમાં થોડા
અને કાપણુતિ થોડો હો છે અને એ કાપણના
વિષમનીય થોડા છે તેમા એથો ફાલ હો છે કે
કાપણના થોડો કાપણ પા થોડાવળ માન માણુ
પાથો તે મહુમને વતની થોડા કે થોડાની કિપાપ થોડા
કે મહુમની આપણાક રહી કોરેમાં જાવ ન્હ કરેથો
થોડા થોડું માણે પણ કરેથો નહિ આ કાપણથી
એનું રમાન માપણમાં માણુ છે કે થોડાની થોડા

‘મામમ’ કર્ણીનાં જોગણીને બેરેને

તામાં મામમપત્રીનાં પરિવ કાપણ/કાપણ

કાને રમામ થોડાક, પાપ થોડા મામમ : ”

માણી. ઉપકાલના આપણી જાણે થોડા બની
તેનાં કાપણ સમાન હો, રહી, થી, હાથ, માણુ
વનેરેથો આપણા થોડાં કાપણ થોડા થાથો છે, એટલે
એ જાણી થોડા તેમ થોડા તેમથો માણે પાણી તે
થોડી પરિવ ફાલ છે. પાણુ નાથે છે —

‘કર્ણ ન કાપણે થોડા, થોડા રમાને ન કરાને

ફાલના થોડાં મા વાળી, તા થોડા થોડા થોડા”

આપણા જાણુ થોડામાં થોડાં હો, રહી, થી,
માણુ વનેરે થોડા થોડા આપણને થોડાં થોડાં
છે. કાપણથી પરિવ ફાલ આપણે થોડી જાણે પણ
થોડો નાથ થાય છે. “ જાણે થોડા થોડા થોડા : ” જોએક,
જોગણુ અને પાપણની રમિથી આ થોડો થોડાક

પ્રાણી સૌખ્ય કરશે નહિ ને આ વૃક્ષને કાઢ
અન્યથા કરશે તે તેના પર કાપેલર કામ અણકળામાં
આવશે અને તેના લગ્નનું કોઈપણ ભાગ્ય નહિ
હાંસકળામાં આવશે નહિ. અમ્મુ તારીય ૩ ૭
ચુસાઈ ૬ ૫. ૧૨+૫

(તા. ૩ જાન્યુઆરી ૧૯૩૫ સરકારની ચોપડીમાંથી
૧૯૩૫ નં ૧૭)

મધુરામાં આય રક્ષણનો કાર્યો.

મજની જમિ એટલે મધુરા કિલ્લાનું ભાગ્ય
પવિત્ર ધામ, ચોપડાની જમિ નર્મ ચોપડા પાસે,
તિનપ્રદિન વધુ ને વધુ મધુર નોંધે એના મધુરે આને

તેા ત્યાં કલ્યાણનાં ચાતુ છે, મધુરનો ત્યાં નાક વાળ
છે અને ઝાંખોની એકામ કલ્યાણમાં આવે છે ને
ખા જોઈ જાયોનો વિદ્યુત્ત વધ ન થશે જોઈએ
તે કનકનીય છે. દેવદિતિય તો, સુવર્ણી, તેમજ
કાપેલો પ્રાણીએ ચાલો રહેવા આપને અરજાવા
કલ્યાણનાંથી ચોપડા અથવા કલ્યાણ ચોપડા
જોઈ જોઈએ.

છેવે સર્વ પ્રાણીને મિત્રી ના વિનિત છે કે અથ
વિશે જમિંક શુદ્ધિ કલ્યાણ મધુરને મુદ્દા તેા માત્ર
આવકારિક પદ્ધતિ પણ માત્ર જાહેરી અનેક પ્રકારે
કામ લાભ લાભ છે મારે આ પવિત્ર પ્રાણી તરફ લાભ
આપતું એ પ્રત્યેક મધુરની પ્રથમ કલ્યાણ છે

ઈશ નહિ કયાં ?

કોઈ મને જાણાવો:

કો...કોઈ મને જાણાવો:

કો, ઈશ નહિ કયાં કયાં ?

જાતમાં, સ્વપ્નમાં જન-ચેતનમાં

જન ઉપવનમાં નિર્જન-જાતમાં

કો કોઈ મને જાણાવો:

કો ઈશ નહિ કયાં કયાં ?

માતા કેસ કોઈ કુલનમાં

પ્રેમી કેસ પ્રેમ મીઠાનમાં

વંદેની - આપેલના નખોના

અતોશની અમલન લામનમાં

કો ઈશ વસે ત્યાં ત્યાં.

કો કોઈ મને જાણાવો:

કો ઈશ નહિ કયાં કયાં ?

કેકિલના ફૂ ફૂ ફૂનમાં

જાપેલાના ફૂ-ફૂ નૂજનમાં

મિય તણા મિયાં અમનમાં

મધુર તણા મેલાં નર્તનમાં

કો ઈશ વસે ત્યાં ત્યાં,

કો કોઈ મને જાણાવો:

કો ઈશ નહિ કયાં કયાં ?

શ્રી મંદીરમં

મંગલ પ્રભાતે

વચનાલક બદ્ધાંગીર અરસેશ્વર શાસ્ત્રી,

લે. ટી. લે. (મુમ્)

જ્ઞાન શાસ્ત્રી

મદ્રાસ બ્રાહ્મી બીજી,

તારો પ્રથમ પત્ર મળે. તારી અત્યંત મહત્વ મળ્યો. તું તમા મરનાં મર્ણાં લેખકુલ છે એ સુચેવના અધિકારથી ન છે.

તે તારા નાનકડા મંગલના કાર્યકર્મો વિવતપર દેવામાં દરેકો સમવાનો નિશ્ચય કર્યો કે આથી પણ શ્રવણ છે (૧) તારા વિચાર કું સમજાય અને મદ્રાસ મહાનગરથી મદ્રાસ વિષય તને સાંભળવા પડે, જાણે તને જાણ અને ના, પણ કહે (૨) આ જગત્પદારથી જે, તારા અને મદ્રાસ વચ્ચે સુદૃઢ તાર બદર કીધાન થવાનો (૩) આ પ્રાણી પ્રાણો, બીજાં શાસ્ત્રને જે જાણ કરે તે, આથી કીટીય સુદર પ્રભતે આપણે કીધી સુદીએ અને આપણા સુદર કરવા, સમજાવન અને બીજાં સુદર વસ્તુઓના સાથ, બીજાં પ્રેરણે બદર થયે, જતા આ વિષય મદ્રાસ નથી; આપણે શાસ્ત્રમાં કાર્યકર્તા નથી, સદે આપણે આપણી નાની નાની ખોટી ખોટી વાતો ન કરીશું.

તમારો મુખ્ય મર્દિર, મહુ સુદર રીતે, પદ્મપત્ર ઉપર અને મુખા પ્રાણીઓને સાથે અન્યોના આથી એ મદ્રાસાત્મની ન વાતો લેવાય.

તારી વાત સાચી છે કે, શેવા તારના એક મદ્રાસ રીતે, આ મુખાં સુદર પદ્મપત્રે પોતાનું અધ્યયન કરવન પેડી નાખું હતું અને આથી ન તેનાં પવિત્ર સ્થળ ઉપર વિશ્વ અને આકાશી મુખાં પ્રાણીઓને સાથે અને પોતે અધ્યાત્મ પોતાનાં દેવાંની મુખી થેના રહ્યાં, હતા.

આ વખતે મ સુદૃઢ સુદિવે, જલુના દેવની કુર નેતરનાં સમાચાર સાંભળ્યા હશે, આથી પોતાના સાથ

કરવાના કાર્યે ખારાં અધુની હની અનંતિ આપાં હશે.

આ સત્તની કાળકાળ કાળકાળ છે, પણ અને એ પેરે, તમામ કરવા છતાં, અધિકી મળતી નથી, પણ એટલું તો સમજીશું પણ આવે છે કે, આ જગત્પદારથી કાળકાળ કે જે અને આ પદ્મપત્રે મદ્રાસના રસરસે કીટીયનાં મનમાં પ્રભાતે, આપણેનાં પદ્મ-પદ્મપત્રના આપણા ઉપરનાં અનંતને કીટીય દેવે આપણી, જગત્પદારનાં મર્ણાં મર્ણથી મુદ્ધ મનવાનું કીટી કાળકાળ ન ન વિશ્વરે, એમાં કીટી, એનાં મનમનમાં અને સાંભી-એવડી પૂર્ણો માતાનું મ કરવાનું ન છે.

અત્યંત મદ્રાસ મદ્રાસાત્મના કિર્દાઓ પ્રમાણ કરનાર કીટીઓનાં મોહાત્મીએ આ પત્ર કીટીયનાં નહીં પણ મુદ્ધ છે અને આપણે મધા કીટીએ તો મુ સાથે.

છતાં મદ્રાસ અને તારા વચ્ચેની આ સાંકળ અને તો મદુ ન જુદા પ્રેરક કીટી મદ્રાસી નવ છે, કારણ પદ્મપત્રના મ મારણથી મારનાં આવે છે, કામ રીતનાં અત્યંત મદ્રાસાત્મનાં મધાં આવે છે વાર વાર મદ્રાસાત્મ ના ન પાડે છે, વરાણે પરાણે મદ્રાસી પડે છે.

હશે, મુદ્ધી અને એ કુ ખી મદ્રાસનાં પ્રેરકને આપણે તો આપણે આ વિષય ન મર્ણાં દેવાનાં હેરી વી છીયા રહેને મનામદ્રાસ મનામીશું.

મુદ્ધી મદ્રાસાત્મનાં વિશ્વાર્થીએ કરે છે કે, આ કુ ખી પૂર્ણો ઉપરથી, મુખાં પ્રાણીઓને એક કાળકાળે મનામદ્રાસ મનામ સુદર ઉપર સત્ત મનામદ્રાસ રહી છે-ના કરણે.

અત્યંત મદ્રાસાત્મની સાથે મદ્રાસાત્મની અત્યંત ખોટાં કરણે કરે કિર્દાઓની પદ્મપત્રને મ મદ્રાસાત્મનાં મને છે.

તેક ઝવેલ ન દોલ તો, દુ' આ કાચી વાર્તા સખવાને
જાણે અરૂર થતી જતલ.

ગોળ, શી, વાલમેટ તથા કુવન નિમલવચ્ચ અને
વિશ્વકર્મા મહાકાવ્યની અનેકાનેક કાવ્યમોહા ગોળ
વચ્ચાર્તા પશુઓની પણ આ બંધારી દસા સમાજે
રચી નાંખી છે. મુકરર કોણ દર આપણ ચાંદના
મન કામા કહ'ંક કુવનમાં, આપણે ક્યાપમને, મદિર
અને વલકલમાં સુધી આપ્યા હોયે પૈયા રહ પૂર
રોલ થવાના કુર નિવમને, આપણે કાસ કાપુજી તરીકે
પ્રાણીઓ, ન્ના જુઓ સાં, કુખનાતુ સામાજ્ય
રખા'ંક છે.

મનુષ્યમાં નિમ્નતા પ્રવહાવવા પ્રસુએ, માર્મીને
કરક છે એ ન્નાએ કિમેરી, આપણે કાવચીયા
રમવા થાંકી છે.

કુ' આ વચને વ્યસામની ભર નથી ? મુકાલસા
કાસ પશુઓ થાંકે થાવાની રેકનેતાએને કાચિવ
નવરાશે નહિ'ં કોરી.

રેકનેતા કાચી કાઠ અને કાસ બેટાની મહા પે
આપા વિવશતા અંત કખત પરિધન પતી, કુ આ
વર્ષે ક્ષેત્રની થોડી નથી !

અક્ષતલાની મધે મુખનારે, કાસના અલોકિક
નામની મારકપાણીની તાજી થોડી કોવ, એવા
પશુવર્ગ'ંક મદિ વચિવાઈ આવેલા નાનાથેલા કાવચના
પાણીને, થોડાના રમક બેટામાં થાંકે થાપુ નેતુ
થોડામાં કોવને કપેલું'ં જાની થરી છે, પશુવર્ગ'ંક મદિ
નથી મા અને જાવ નથી પાલક ના નથી વિશ્વેતા
વેવચ'ંક આવેલો દો નથી ના !

નાની અને કાચી કવચો જે આપણને મક્તમાં
કાંપકાંકે દોષ છે, તેની ન આ વચને બેલ જમ્બાવ
છે, તે આપણી આંખોને કાંકી કુ મલું ન નથી.

અરે મનકોવાના રવાઈનાં અનેકાનેક નાનાથેલાં
કુ'ંકા કુ તપસવા મદિ કુ, તારે, કાયા મકરીના
અને વ્યસના થોડા કુવા, ની-મકાકરના બોલ
જમ્બાવ નથી, પણ આ સામાજીક કુલના મનવર્ગ'ંકમાં
અથ રીતિએ નહરે મદે છે.

આપણે થાંકે કવચના અને પાણીકાર કાચી

અનથે કાંકતા, આપણે થાંકતા થાનમાંથી, કાવચમાંથી,
કાસવેલમાંથી, થોડાંયા કાપુ થીવ'ં પ્રસુ થોડી ન થો
તો, કુ'ં કોવા થુડાના જાવ !

આપણે પોલે વાંચેલાં કાવચ થોડા, કાચી કુવા,
કાચી કાવચી, કુમાપણને ન કાંકો આપણે અથ
કોમવો પડે છે.

કુ જે થેલ અને કુ જે ચીંત, એ નિર્દાંત પ્રસુના
દરવારે નથી ત્યાં આપણું કવચું'ં કવું, છે અને
રેકેલતુ.

નાનાથનાં કવચાં, જુલ અને આપણા કોલના
કાચી કુ.મા અમતાં પશુઓની કાપ્યા જાવ અને
કહેર થોડા થોડાં નથી, કાંતે દોર ચાંદનાં કાવચાં,
કેલનાં અથ છે.

આપણે રમકમાં કાપુ પડે છે, અતની અતિ
વિશ્વ પરિધિયતિ થોડા, અનંતનાં 'સાચી કાવ
એક કુલના ન કોલ અને અનંતનાં, કુતરાને લાવ
કરી, રમકમાં એક કાવ નાવ થોડાની ના પાડી
કાંકી- કાવચના કાંકા કાંકેલાઓ, પ્રકિરમનાં
કુલ આપણાં આરે કુલોના ન કાંકી છે

મધુ ! થીવનાં કાંકરકુ કાવચાંથી, અલોક કાંકનાં
થેલેવન પ્રકાસ અરૂર આપણને અનવાંચેલાં

કાવા થોડામાંથી કાંકે કાંકનાં કાંકા કાંકે કાંકી
કાંકા થાંકી થેલ કાંકી કુલ નિર્માણની અતિ
કુ.માવ કાવચીકા અતિ વિચાર ! મા પશુ
થોડાના કુલ અને કોલના કાવચો કાંકી લાવ કાંકી
નથી તારે પ્રાણીવર્ગના કુવર્ગાં વ્યવસ્થા'ંકે વેવાકુ
કાંકી થોડા આપણી કાંકીએ કાંકી થા વાંચે છે !

એક ગાંધી મધુ જુઓ—

તેનાં આપણ કાંકે કોરી તેની મા કાંકે કોરી ! તેની
અનંતનાં કાંકાને કાંકે નાંકી પડી કોરી ! એ અનંતનાં
આપણને આ નિવમના આપણે કાંકાની થોડા કાંકી
નથી, પણ, આપણી થોડાની કાંકના પશુ કાંકી રવાઈ
છે, તેની કાંકના આ કાંકે'ં આપણી કોરી એક છે

કાંકાનાં રવાઈ કાંકે આપણા કાંકાના કાંક-
પણ તમે અપણ, કાંકાનાં નાનાં અતનાં કાંકે કાંકી

પામે છે, આરે આપણે, કદા મણની મુદ્દા મહાલ
દેવર મુદ્દામર આર નીકાવી, મેઘાન નારવામાં મેઘા
દેવર જે હામે તારે આપણું તથા આપણું પામેયીના
મરુદ અને મીઠામરુ, મેર રાવરે કાર્યું રણુ કરી,
આપણે રાણી, આપણે ન દાહારી આપ આપે,
પામે આપે છે, મહામરુદને આરે મરુદ આપ છે

મેલા આરની મારે આપુ પામરનાર આપુએની
મરુદની આપા મરુદના મરુદને તે મરુદની દેરી ન,
મરુદ અને અને અને, મરુદ મરુદની મરુદમાં મરુદ-
વાની અને વામવાની મરુદે નવાસ નથી મીનેમા
મેલાને નવાસ તે અને છે ને । દીકારે 'મરુદની મારે

મરુદનાર મારે—મરુદ આપવાન મરુદને નથી.

તારી અને આરની મારુદ મરુદેનાર મરુદનાર
મરુદવાને મેરે પામરે તારી આપે મરુદે છે ।
તને મારુદી અને હમરુદ તે મરુદ ન મારે છે
મા, મરુદની મા, અને મરુદનાર મરુદ કરી મે, મરુદ
મા મરુદની કરીના મરુદને તારા મેલાના મરુદની
મેલા મેલા, મરુદનાર કરી મરુદવાના નથી.

મરુદનાર મરુદને મરુદની છે અને મરુદ છે, મેર
મરુદ મેર મરુદે પામે છે ।

આપણા મરુદ મરુદને, મરુદ મરુદે મરુદ, મરુદ
માર કરી મરુદ છે, તે મેલા અને આપવા તારી,
મેલાના મારે મરુદ મરુદની મરુદને અને મરુદને
મરુદને, મરુદનાર મરુદ આપણી મરુદ મરુદ, મરુદ
અને મરુદ મરુદનાર મરુદને

મરુદનાર મરુદનાર મરુદને મેર મરુદ મરુદ, તે ન
માપે મરુદનાર મરુદને.

મારુદનાર મરુદનાર મરુદને મરુદનાર મરુદને અને
મેલા મરુદને મરુદ ન મરુદનાર, મરુદ મરુદ મરુદને,
મેલા મરુદનાર મરુદ મેર મેર મેર મેર, મેલા મરુદને
મેલાનાર અને મરુદની મરુદનાર, મરુદનાર
મેલાનાર મેલા મેલાનાર મરુદની અને મેલાની આપણે
મેલા મેલાની મેર.

મેલાની મરુદની મરુદને મરુદ ન મારે છે
મેલાના મરુદ ન મરુદ છે, તે મરુદ મેર મેર મરુદ

મરુદ, મરુદ, મેર મરુદ મરુદની મરુદની મરુદ તે
મેલા મરુદ મરુદનાર મરુદનાર મરુદ મરુદ.

મરુદનાર મરુદનાર મરુદ મેર મેર, મરુદને અને
મેલાનાર મરુદનાર મરુદ, મરુદનાર મરુદનાર
મેલાનાર મરુદનાર મરુદનાર નામ મરુદનાર મરુદ છે

મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

મારુદનાર મરુદનાર, મા મરુદ મરુદનાર મરુદ
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

મેર મરુદનાર મરુદનાર, મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર
મારુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર મરુદનાર

શ્રી મહાપરમહંસ બ્રહ્માનંદ સ્વામિ વિરચિત

પ્રબોધશતકં

અનુવાક . 'શોભન'

સાહુલ્યવિસ્તારેનં દુલ્ભ ॥

યો વિષોદ્ધવાગદેહુત્તમલેડનાદિઃ પુણોડય્યયો
યસોપાધુતવચ્ચાર્દિત્તુર્નિર્વેશઃ સુરત્તમસુરઃ ॥
સચિન્નોદયપુષ્પમેરુદિક્તો વ્યેવઃ સપાશિર્નિષ્કે-
લીકન્દે હૃદિ સંવિત્ત્વં જગત્પ્રાપાસવન્તં પ્રસુપ્ત ॥૧॥

શાભાર્થં

જે પરમહંસ વિષ્ણુ ઉત્પત્તિ અને નાશનો દેવ
છે; જે વ્યક્ત, અનર્થિ, પ્રકાશ અને નાશકર્તા છે,
જે મહાર્ષિ, વિષ્ણુ, બ્રહ્મા ત્રણે નામથી નિરૂપણ થે ન
છતાં પ્રજ્ઞ થાય છે, જે સદા જ્ઞાનરૂપ અને મોહ
રહિત છે, જેનું શેઠીમાં અધાર્થિયાં ખ્યાન થયે છે. જે
હૃદયમાં વાસ કરીને ત્રણ દરીયને પ્રાદક્ષીન કરે છે.
તેને હું 'શોભન' કહું છું.

અર્થવિસ્તાર

જે તપસ્વી ! તારા શેઠા શ્રેણી નિર્વંશ અધાર્થિ
માટે તથા સમાપ્તિવર્ણને મંગલમાત્રવેલું એ શુનિ
પ્રમાણે અને કહા વહેનાર પ્રમાણે "પૂનઃસિમ્બન નામ"થી
હું મંગલાર્થથી કહું છું. જેની રીતે સ્તુતિના મૂલમાં
અર્થસિમ્બન કરવાથી આશિર્વાદ થયે, આપણા વહેરને
જગા મળી જાય છે, કારણ કે મુળથી થાયે તે નષ્ટનો
અર્થ થાય છે, તેથી રીતે પરમાત્માને નમસ્કાર કરવાથી
અર્થ થેવા નથી, આવાથી વહેરને નમારૂં અર્થ જાય
છે કારણ કે અર્થમાં પરમાત્મા વ્યાપક છે.

જે પરમાત્મા જગતની ઉત્પત્તિ અને પ્રલયનો
દેવ છે :

અર્થો ઉત્પત્તિ અને પ્રલયની વચ્ચે જે જાગત
કર્તે છે તેને પણ અધાર્થેક થઈ જાય છે. અર્થોત્ત્વ જે

પરમાત્મા વિના જગતની ઉત્પત્તિ ત્રણે દોર્ષ થયે નહિ.

અર્થ-અર્થોત્ત્વ જ જગતની ઉત્પત્તિ થાય છે. અર્થ-
તપ્ત પરમાત્માની કૃપાના કૃપાવર્ણ હું કહેવાતો છું ।

અર્થ-અર્થ-અર્થ જ જગત દેવાથી જગતનું કારણ
અર્થ દોર્ષ થયે નહિ કારણ કે અર્થમાં જે જે વિષય
મેળવામાં આવે છે તે તે ક્રિયાઓ કાલી ચેતન પ્રાપ્ત થવાનું
કેન્દ્ર નહિ. કારણકે પ્રાપ્તમાં તપ્ત ત્રણે ક્રિયા કરે
છે તે પણ ચેતન પ્રાપ્તમાં આપણ અર્થને જ કરી દોરે છે.
ઉત્પત્તિ તમા કૃતિથી પણ નિરૂદ્ધ કરે છે

સુદુલ્લભ પ્રણયેવ । મહાશયનિષ્ઠાવિદ મય-
ત્તમિ સૂર્યઃ મહાદિગ્દશ્વ સ્વામ્ય સુદુર્ગમ્યોત્તમ વૈભવઃ ।
સાવજ્ઞસ્ય પશુર્વેષ ડમે મયદ્ વીર્યનં પુનર્વિષ્ણોત્તમવચ્ચ

અર્થોત્ત્વ પરમાત્માએ સૃષ્ટિના અર્થો કાળમાં વિચાર
કરી છે કે કે જે કાળમાં ક્રિયાઓ અનેક થાય. તેના
અર્થો અર્થો અને અર્થો ત્રણે છે, તેના અર્થો
કર્તે વાચ્ય વાચ્ય છે, તેના અર્થો અર્થો પણ
પરોપકારી અર્થોત્તમે મારે છે, તેના અર્થો અર્થો પરોપકારી
રિષ્ટ રહે છે. જે પ્રક્રિયા અર્થ ન થાય તે અર્થ અર્થ
તો ક્રિયા ક્રિયા અર્થ અર્થ ત્રણ, તથા પ્રક્રિયાના ત્રણે
પરમાત્માને વ્યાપક અને સૃષ્ટિ અને તદ્વિષ્ણુ અર્થ
અર્થ અને પણ જે કાળ છે તે પૂનઃકાર ત્રણે
અર્થ અર્થ ત્રણ

કૃતિઓમાં કોઈ પરમાત્માને જ જગતની ઉ-
ત્પત્તિ, પ્રલય અને પ્રલયનું કારણ કહેવામાં આવ્યું છે.
તેથી ક્રિયાઓ અર્થોત્ત્વ કારણ ત્રણે તે કાળોત્ત્વ થાય છે
પ્રકાશ, માત્ર, રસમાત્ર, ક્રિયાઓને અર્થોત્ત્વ કારણ
દેવાના અર્થોત્ત્વ, પૂર્વોપકારોત્ત્વ અને કારણોત્ત્વ અર્થ
કર્તે છે.

જે પરમાત્મા “અમર” એટલે કર્તાવિજ્ઞાનના અભિમાનરૂપ અજાણી રાહુન છે.

આથી ઉત્પત્તિ, પાવન, પ્રસાદ, દગ, અનુમત્ત વગેરે જે પ્રુષ્ઠ-પાપ છે તેથી પણ સત્ત નિર્દોષ છે.

કર્મ—આ વાત પણ દેખીતી રીતે વિરુદ્ધ છે. કારણ કે અમરતા જે જે ક્રિયાઓ કરી શકે છે, તે તે ક્રિયાના “અપ્રમાદિ” દ્વારા સિદ્ધ થાય છે, તે ઉપરાંત અમરતા કરી ખાતરીએ તે વિવિધતાના રોગ આપી, કારણ કે કાર્મને દગ કરવો, કાર્મના પર અનુમત્ત કરવો, કાર્મને ખર્ચક બનાવવો, કાર્મને સદિ રાખવો ઇત્યાદિ કરી વિવિધતા બિના થી રીતે સંભવે.

સમાધાન—કાર્મને કરી કર્તાવિજ્ઞાનના અભિમાન અને કર્મના દ્વારા ક્રિયા કરીને કર્મ કરે છે તે જાણ તેને કર્મ સિદ્ધ કરી શકે છે. ઉપરાંત આ જાણે રોગ નથી તેથી તેને ઉત્પત્તિ આદિ કરી શકે શક્તા નથી આ કમન થી રૂચુ અમરતાને જોવામાં પણ કશું છે.

ન જ મા જાણ કર્મણિ નિવચ્છન્નિ વર્નજન ।

અર્થાત્તેજાતીનમસર્ગી તેવુ કર્મણુ ।

અર્થ—જે અર્જુન ૧ મને ઉત્પત્તિ આદિ કર્મ જે-પ્રમાણ કરી શકતા નથી, કારણ કે તે કર્મજન્ય દ્વારા રચાયેલો તથા કર્તાવિજ્ઞાનના અભિમાનથી રહિત છે.

કુર્મણં પણ કશું છે

અમરો ન હિ સજાતે ।

જે પરમાત્મા અમર છે, તે કર્મથી વેળાતા નથી. રોગરોગમાં પણ પદાભિન્ને કશું છે.

સેષાકર્મવિવાજાસૌપરિમુદ્ધઃ પુરુષવિરોધ દ્વિચ્છા ।

અર્થ—વગેરે જે પાંચ કથે છે તથા શુભશુભ જે કર્મ છે તથા તે ક્રોધનાં અપ્રમાદિ જે રૂપ છે તથા તે અપ્રમાદિ જે અમર છે તે કર્મથી ઉપર નિર્દોષ છે.

વગેરે ઉપર જે દગ, અનુમત્ત વગેરે કરે છે તે કાર્મના કર્મજન્ય કરે છે તેવું કર્મ તેવું તેને દગ આપે છે, જેથી રીતે સર્વને પ્રકાશ રીતે રાખે કર્મથી રીતે પડે છે પરંતુ ક્રિયામાં માનવતાના રોગથી પ્રતિનિધિ

પણ નથી, પણ કર્મનાં સમજાતાના અપ્રમાદિ પ્રતિનિધિ પડે છે, તેથી રીતે ઉપર પણ કર્મનાં અમરતાથી વગર કરે છે પરંતુ જે ક્રોધનાં અપ્રમાદિ માનવતા રોગ છે તેના ઉપર ઉપરનાં અનુમત્ત પડે નથી અને જે ક્રોધનાં અપ્રમાદિ સમજાતા રોગ છે તેના પર તેના અનુમત્ત થાય છે કારણ ઉપરનાં પ્રતિનિધિ જે તેથી કાર્મ ઉપરનાં નિધિ રીતે તેવું કર્મ કર્મ કર્મ કરે છે તેવું તેવું પ્રતિનિધિ કાર્મ રીતે આને-અમર છે આ વાત અમરતામાં પ્રકાશે પણ કરી છે.

નૈશ્વર્યઃ પ્રમુદ્ય નિશ્ચયમર્મ-

માર્ગજનાદિનિધુઃ કરુણી કુચિતે ॥

યો યો જનો જાણે વિદ્યોત્તરનાં

અર્થ—પ્રતિનિધિનાં વગર શુભશુભ ॥

અર્થ—અર્થ—ઉપર પોતાના સમજાતાના અમર કરીને કર્મજન્ય છે તેને જે રીતે નથી કે કાર્મ અને શુભ અમરતા અમર કર્મ અમરતા કરે કારણ કે કાર્મ જે જે શુભ અમરતા અમર કર્મ ઉપરનાં નિધિ રીતે અર્થ કરે છે તે કર્મ કાર્મ પ્રતિનિધિ રીતે આને અમર છે. જેથી રીતે પ્રકાશ પોતાના નિધિનાં કાર્મ રીતે જે શુભ અમરતા અમર, નિધિ વગેરે રીતે કરે છે તે તે કર્મ રીતે રીતે શુભ ઉપર પ્રતિનિધિનાં થાય છે, આમાં નિધિનાં અમર કર્મ નિધિનાં નથી, તેથી રીતે કાર્મનાં જે શુભ—અમર કર્મ રોગ છે તે કર્મજન્ય રોગ છે અને ઉપરનાં નિધિનાં અમર રીતે છે. તે કર્મજન્યનાં અમર કાર્મ કર્મનાં કાર્મ પ્રતિનિધિનાં આને અમર છે. તેથી ઉપર રીતે વિવિધતા આદિ રોગ આને છે તેવું કરી કર્મજન્ય નીક.

ગીતામાં અમરતાને પણ કશું છે.

સર્વોદયે સર્વજ્ઞોતુ ન મે દેવ્યોડિતિ ન કિયઃ ॥

અર્થ—જે અર્જુન, કે કર્મ રીતે અમર કર્મ, અને કાર્મ રોગ તથા કિય નામે.

તથા આમરતાને પણ કાર્મનાં કર્મનાં કશું છે :

વેપમ્પેર્મુદ્યે ન સાર્વજન્ય તથા હિ કર્મજન્ય ।

અર્થ—ઉપર રીતે વિવિધતા અને નિર્દોષતા વગેરે રોગ નથી, કારણ કે ઉપર કાર્મનાં કર્મજન્ય શુભ—અમરતા રૂપ આને છે.

જે પરમાત્મા આનાદિ અને પ્રણાતન છે

તે પરમાત્માને ૧૦૮ જન કારણ માનીને લે તેનું પણ કોઈ બીજું કારણ આનું નોઈ એ. આથી કમવ નવરસા ન દેવથી અવરસા દેવથી આતિ મહે દેવી પદમલ્યા આનાદિ અને પ્રણાતન છે. કારણ કે તે અલ્પ એટલે નાસ્તથી રહિત અવિનાશી છે. આ વાત કૃતિમાં પણ કહી છે.

અવિનાશી શા શરેષ્ઠમાત્મા ।

અર્થ—આ આત્મા અવિનાશી છે

જે પરમાત્મા મહારેષ, વિષ્ણુ, બ્રહ્મા શાસ્ત્રથી મણિરા, કુર્વા, સ્વર્ગ, શામ, કૃષ્ણ વગેરે શરીરો માણસ કહે છે.

આથી પરમાત્મા ન બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહારેષ વગેરે શરીરો માણસ કહે છે આ વાત કૃતિમાં પણ કહી છે

સ મક્ષા સ શિવઃ સેષઃ સૈષઃ પરમ સ્વરાટ્ ।

અર્થ—તે પરમાત્મા ન બ્રહ્મા, શિવ તથા ઈન્દ્રિય છે તથા અક્ષર છે અને પરમ સ્વરાટ્ છે. તથા ગીતામાં પણ કૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું છે કે —

અક્ષરબ્રહ્માસ્મિત્તમસ્ય શ્રોતૃર્નિરતમેવ યા ॥

તત્ત્વદેવાવગચ્છત્ત્વ મમ તેજોઽક્ષરત્ત્વમચ્છ ॥

અર્થ—હે અર્જુન, જે જે વ્યક્તિને પદાર્થો વિશ્વનું વાજા છે, તથા કુબેર વગેરે ધીમાન છે, તથા વાયુ વગેરે ભગવાન છે તે બધા મારા પ્રકાર કારણથી ઊત્પન્ન થયેલા નહીં

તથા જે પરમાત્મા ‘અચ્છરુ’ એટલે તે તે ઉપાધિ રહિત એક વિદ્યમાન સ્વરૂપ સ્ફુરણથી રહિત-નિરાકાર છે.

આ વાત કૃતિમાં પણ કહી છે

તદેવમિતિ તત્ત્વૈવતિ । તિર્ગુર્ગે નિષ્કલ્ય શાન્તચ્ ॥

અર્થ—તે પરમાત્મા કલ્યાણિતુષ્ટ થવા, “વ્યક્તિ” એટલે નાના પ્રકારની ચેલા કહે છે, અને કલ્યાણી રહિત થવા, “અવ્યક્તિ” એટલે કોઈ પણ ક્રિયા કરતા નથી તથા નિર્ગુણ નિષ્કલ્ય અને શાન્તસ્થ છે.

આવામાં પણ ભગવાને કહ્યું છે કે

તસ્ય વ્યક્તિયમિ માં વિદ્યવ્યક્તિયમવ્યયમ્ ॥

અર્થ—હે અર્જુન! તું જાણે અવ્યક્તને કહી તથા વ્યક્તી અને વ્યય કારણ કે તે અલ્પ એટલે નિર્વિદ્ય હું, તથા જે પરમાત્મા સત્, ચિત્, અને આનંદસ્વરૂપ છે

આ સત્ આપણે વગેરેના કલ્યાણી પ્રણાતી જે પરમાત્માને કૃષ્ણ નથી, કિન્તુ ‘પરમાત્મા’ સ્વરૂપ હો છે આ વાત કૃતિમાં પણ કહી છે —

સૂર્ય શામર્મ્યો મદ્રા । અનરો મદ્રા ।

અર્થ—પરમાત્મા શામરૂપ તથા વિદ્યારૂપ તથા આનંદ સ્વરૂપ છે.

વળી બ્રાહ્મણમાં પણ કારીરક કૃતિમાં કહ્યું છે

સત્કાદયઃ પ્રણાતચ્ ।

અર્થ—સત્, શામ આનાદિ જે કૃષ્ણ છે તે બ્રહ્માના સ્વરૂપ હો, તે બ્રહ્માને બ્રાહ્મણને છે

જે પરમાત્મા સિદ્ધી રહિત છે

એના પણ પ્રકાર છે (૧) કાળીય ભેદ (૨) વિભત્તીય ભેદ (૩) સ્વપ્ન ભેદ

એક તક ને બીજા તકમાં જે ભેદ છે તે કાળીય ભેદ, અને તકનો ક્રિયા વિચરણો જે ભેદ છે તે વિભત્તીય ભેદ કહેવાય છે અને જે જન કાળા વગેરેમાં ભેદ છે તે સ્વપ્ન ભેદ કહેવાય છે. આ ત્રણે પ્રકારના ભેદ બ્રહ્મા નથી, કારણ કે ૧૦૮ બીજું બ્રહ્મા દેવ લો કાળીય ભેદ કોઈ કોઈ, પણ બીજા કોઈ બ્રહ્મા પ્રકાર નથી એટલે બ્રહ્મા કાળીય ભેદથી રહિત છે. વળી સ્વપ્ન બ્રહ્મા ૧૦૮ વિભત્તીય ભેદ લો તે અલ્પ ભેદ તેઓ ભગવાનો પણ બ્રહ્માને ભેદ અસ્થરો નથી, કારણ કે ભેદે ભેદે ન વિષ્ણુ દેવ લો એકનો પ્રતિભાવો જેવી રીતે વાત । આથી બ્રહ્મા વિભત્તીય ભેદથી પણ રહિત છે તથા કર્મવ્યાપ્ત અલ્પના જે અલ્પ છે, તેને હરા પારાદિક અલ્પોના પણ નથી, તેથી બ્રહ્માને સ્વપ્નભેદે ભેદું કોઈ રહેતું નથી. જે અતીર્થકાળીય નાસ્તરૂપી બ્રહ્માને ભેદ બનીએ તો પણ અલ્પ ભેદ ન માનવો પડશે. એટલે વાસ્તવમાં બ્રહ્મા ૧૦૮ પણ પ્રકારનો ભેદ અલ્પને નથી

કૃતિમાં પણ આ વાત વાળીર કાવ કહે

એક રિવજ મદ્યમીલ અને અરસ્તીલ આપસમાં
ચર્ચા કરતાં મેઘાં હતા, ત્યાં વાતચાતમાં વિચાર પડ્યો.

અરસ્તી મેઘાં "અવતર્યા હું મેઘાં હું અરસ્ત
કે મારાથી વિશ્વવિત અનેથી મનુષ્યો સર્વજ્ઞ સન્માન
પામે છે, અને તેઓ. સર્વ પ્રવચારના ઉપાયોને પણ
અણે છે. હજી છે કે સ્વદેશે વૃણવે રાજ્યા,
વિદ્યામ્ સર્વજ્ઞ વૃણવે. અર્થાત્ રાજ્ય માત્ર પોતાના
દેશમાં જુલમ છે, પણ વિદ્વાન તો સર્વજ્ઞ જુલમ છે
પણ તે સદ્યો. 'તું કે એ નાશકારી રહેલી છે, તેના
અવતર 'પર પણ હું રહેલી હોઈ. એટલે કે વિદ્યાર્થી હું
ત્યાં હોઈ તો નાં સેવક-સેવક અનેરે આપારમાં તારો
અનુદાત રાજ્ય અને છે એ વચ્ચે રાજ્ય અને મહત્વ કરતું
નથી મારે હું નાં મેઘાં હું"

ત્યારે મદ્યમીલ મેઘાં "એ અરસ્તી" તે એ આ
હજી, તે તો માત્ર ક્ષેત્રાર્થે ન છે, તારાથી કોઈની
સિદ્ધિ થતી નથી અરસ્ત કે તારાથી વિશ્વવિત અનેક
પુરોષો, ખાલી અને મેળવવા માટે સેડો અને કુલોષો
દેશમાં પરિભ્રમણ કરે છે, અને મારા સેવક પુરોષોની
પાસે રાજની નેમ આવી રીત્તા રહે છે. હજી છે કે

હજી વૃણા મેઘાં નાં વરુણનાં.

સર્વે ધનવૃણનાં, દારે સિદ્ધિમિત્તિ કિયારાં.

અર્થાત્ કોઓ રહ છે, તપસ્ચારો રહ છે અને
અહુતુત તરિકે રહ છે, તે સર્વે ધનથી રહિ
તે ન વરવળે મારાની નેમ રહે છે

વળી, એઓ મનિષા પાસે તેની જુલામતા પ્રવર્ણ
અનેક વચ્ચે મેઘાં છે, ન હોય એવા મુણે અને કલ્પ-
આથી મેમની પ્રવર્ણ કરવા પામે છે, જો, પ્રવર્ણિતો
વચેરે કુલિઓ રમિને એમાં તેમના કુલોષને વચ્ચે છે,
પોતાની વિદ્યાર્થી મેમને પ્રસન્ન બનાવે છે પ્રવર્ણ
કાલેથી તે તારા સેવક પારા કૃપાપાત્રો પાસે રાખના
કરતાં રીત્તા રહે છે એથી તો એ સદ્યોચાન પ્રસન્ન
થાય છે તો તો વિદ્વાન પોતાના અન્યાય આનંદ પામે
છે, પણ એ તેની પ્રસન્નતા ન પાર તો કૃપા મેલ-
વચ્ચે એ પોતાને અભ્યાસ મારે છે અને ફરીને તે
વિદ્વાન તેની જિનન જિનન પ્રકારે સ્તુતિ કરી તેને
રિવજ પ્રસન્ન કરે છે, મારે કે અરસ્તી! તારાથી
વિશ્વવિત અનેકા પુરોષો વાતચતમાં મારા કૃપાપાત્રો

પાસે તો સેવક કરવા ન છે, મને પામેલા પુરોષોના દેશે
કુણરૂપ ન અણરૂપ છે મારે જવાનમાં હું ન મેઘાં હું.

વળી, તે અરસ્તી! હજી વિદ્યાર્થીઓ અને સિદ્ધિ
તપસ્વીઓ સિવાય અન્ય એ કોઈ મારું સેવક કરે છે,
તેઓ કહે, મને જામવળે ન કરે છે એક હું ન
એમતુ આપ્યું હોઈ હું. એટલું ન નહીં આ અવતરમાં
માણ્ય માત્ર પણ મને પામરાથી કોઈ-અવતર અને છે એ
કે અર્થાત્ મારાપ કે કુલોષી પાસેથી કોઈના અવતર
તારું સેવક કરે છે, પણ એ પ્રતિપૂર્ણ છે નહીં નાં,
એ સિવાય જીનન કેટલાક રહ પુરોષો પણ કાલેક અને
અનુધરે છે, તે પણ તેઓ અન્યાયી કે કોરપોષણના
અર્થથી અવતર તો અપ્રસન્ન કરતાં તેમ કરે છે.

અર્થાત્ હું સર્વે કારે અણી કુલોષને નથી પાર-
રિવર્ણમાં પ્રસન્ન થાવી કહું છું તારાં માણ્યો પણ
મારું નાશકારિત સ્વરૂપ એટલે તરત ન કોઈના પામે
છે, હશે છે અને મને મહત્વ કરવાને એકવચ્ચે હાથ
અન્યથે છે. તો ખાલી એઓ મેઘાં વચ્ચે હોય છે તેઓ
મને એટલે કોઈના પામે એમાં આશ્ચર્ય પણ થા છે.
એ અર્થાત્ એક વાર પાત્ર મારું' સ્વરૂપ જુલિ છે કે
અને મેલવચ્ચે તે પોતાનું કાર્ય પ જુલમ થતી નથી
છે, પણ અને મેલવચ્ચે નાં-પારિવત થયા ખાલી-તો મે-નક
આણીઆમાં અને વિસરી વચ્ચે છે અને મારું કાલત
રજીસરના નીકળી પડે છે મારે કે અરસ્તી! મારી
પાસે તારું જાન કેટલું!

—પણ મારી વાતમાં અને વિશ્વાસ ન આવતો
હોય તો આમ, આપણે આ નજીકમાં મોનિવાસ નથી
નકર છે, ત્યાં અર્થાત્ અને આપણા મેઘાં મેઘાં કેલ
છે એથી આની કરીને!"

અરસ્તીલ મેઘાં "પારા ચાલો!"

અને તેથીઓ તે અરસ્તી અર્થપમાં ઉવાનમાં
આવી પહોંચ્યાં.

અર્થાત્ મેઘાં કે અરસ્તી! તું કરે છે કે
હું ન અવતરમાં મેઘાં છું તો તું ન પ્રવર્ણ આનવરમાં
અ અને તારી સિદ્ધિના અવતરના અવતર કોઈને તું
પર કરે, પાસેથી હું આવીક અને તારે આપીક
અર્થાત્ કોઈને અને મારે છે કે નહીં તે તું એકે!
આપણા મેઘાં મેઘાં કેલ એથી તરત તારે આવી
પડે.

(આજી)

શીખવા લાયક

અનુવાક - શ્રી આશુતોષાદેવ નરસીંહાસ ગાંધી

કેડી કોઠરાની કથા

એક જુવાન કોઠરાને ડાહ્ય અપરાધ ત્રાસ ડેહી જાય થઈ. એક વખત સાત ભેડોને તે ભેડવણી નાથી છુટ્યો. કઠોરને જુન લાગી હતી. તેથી પાસેના સામર્થ્ય એક ધૂપડીમાં ભરને કંઈક ખાવાનું પાછું તે ધૂપે દીર્ઘ એક મરીન બેઠાવડ કંઈક રહેવું. બેઠો કમળ, ભાત 1 દવારી પાસે કંઈ જુન નથી કે અને તેને આપીએ. આ સાથ અને કંઈ જુન જુનની કથા નથી, તેથી સાધુન સાથ છે કે એ કે માર દિવસમાં આ થોડી નાપોત અને ધૂપડી જુન નીત પામશે. પછી જુ વધે તે અજવાન ભણે. બેઠાવડી આ વાત જાણીને કોઠરા પોતાની જાણને જુદી ગયો, અને તેનું હાથ કાપી કાપાઈ મર્યું. તેણે કમળ કેવો, કું દાખ્યા ભેડવણી નાપોતે આપ્યો જુ. તમે અને પાડોને થોડીમને દાખને મરી રો, રો તમને પચાસ દિવસ કાનભના ખલશે તવાયો કે તમારે કરના કેવો દિવસ આપવાના છે. બેઠો કમળ, ભાત 1 આપીએ દિવસ છે, ખરડ માપાવી તમને કેડી રીતે પચાસપા 1 કોઠરાને કમળ, ભાત આપીએ દિવસ છે. તમે રો કામ થઈ મર્યું, ભાતી રો.

બેઠો પછી ના કમી, ખરડ જુવાન કોઠરાની કાપી બેઠાને તેની વાત માનવી પછી દવે બેઠા કોઠરાના નાને કાપવા રોડું નાપોતે થોડીમને કોપી આપ્યો. તેને દિવસના પચાસ દિવસ મળી ગયા. દવે કોઠરાના ભેડવણી નાથી નવા ભાત કેલ આપ્યો. 'સાણો મારે બેઠાને કોઠરાનામાં આપીએ. નાપાપોતે પાછું; કેડીને તમે કેડી રીતે પચાસ; તેના અજવાન બેઠોને નાપોતે નીના કેડી અજવાન. તે સંભળીને નાપોતે આપ્યું' મર્યું. નાપાપોતે કોઠરાની કાપાવના પર પ્રભાસ થયો. પછી પહેલાંના અજવાનની તજાસ કરી રો. ખરડ પછી કે જુન નાપાસ અપરાધ જામ તેને જામ

થઈ હતી. નાપાપોતે પ્રભાસ પર કાપારે કોઠરાને છોડા કરી અને તેની કાપી મર્યો. વિધાસવું ફેલ-

એક માત્ર હતો. તે બેઠો નથી કાલો અને નાપોતે હતો કે કમળ કેમ કમળ તે જુન તેને આપાવું ન થઈ. તે જાત કનથી માલમે હતો કે અને અજવાન અજવાનની કાન સાત કાન મારે તે દિવસ રોડ આટાર રહેતો અને ને કાપી મારે તેને કાપાવ જુન. આ વાતની એક અને ખરડ પછી તે કાપાવો જેવ કાપીને આપ્યો. પછી માત્રને કમળ, 'કું તમને આપે અજવાનના કાન કરાપીએ, કું તમે નથી સામાન જેમને અજવાન માલ. માત્ર નિષ્કાપડ અને કાપા કાપાવો હતો, અને કાનના મારે આપાસ હતો. તેને જુન આપાસ થયો અને તે કાપો ને પેલ માલ તેના કાપર પોતાને નથી સામાન જેવી રીતે અને કાપી કાપે દિવસ થઈને માલ નીકાપેલ રજામાં એક કુપો આપ્યો એ કમળ, 'ભાત, આ કાપામાં અજવાનના કાન થઈ, તમે આ માપાવવી કુનને નીમે મૂકો અને કાપામાં જુન. કાપા વિધા-થી કાપો તેમ કમળ તે ભારે કાપામાં ભેગા લાગ્યો ભારે એ કાપી કાપો, કાપો તે ભારે અજવાન કાપો. અજવાનની કાપાથી તેને નીકાપેલ કાપ વાત નહિ, અને તમા કાપાવ અજવાનના કાન થઈ.

પછી કમળ નાપુ કે કાપ દિવસ કાપીને નાપી ગયો. અજવાને કાપાવો જેવ કાપાવ કમળને તેને પછી પાપોતે. પછી તેને કાપા પર કાપા અને કાપાને કાપામાં કાપાવું કમળ આ વખતે માત્ર અજવાનના કાનમાં મલ હતો. તેણે કમળ, 'તમે અને આ વખતે કાપાવો નહિ.' એ કાપ રોડ કે મારે તે જુન માત્ર. તો કમળ છે. ખરડ તેણે માત્રી આપાવવી કુનને કરી કાપી મારે કાપામાં કાન કરાવ્યા છે, તેથી તમે તેને કોડી રો. માત્રની આ વાત સંભળીને અને કાપા વિધાવો આપો.

સમાચાર સ્ત્રીએ કહ્યો જોતાજી ખગાળ કાળ કોઈને નહીં
પરતાયો થયો અને તેવું દરેક પક્ષની મધુ. આ કષ્ટ
પ્રમાણ મળ્યા અને જાનવાનના કાંતો દોડ્યા. તે દિશકથી
કે જોતાજી ખગાળ કાળ દોડીને જાનવાનનો સાથો
જાણ નહીં થયો.

સ્વાર્થત્યાગ —

કોનેનાની રાણી હસિલાનેવના વખતમાં કોનેનાની
સાથમાં અસિદ્ધ સેવક અને વીર માર વિશિષ્ટ સિની
પાપક કાળે પાડ્યો હતો. તેણે કિષકાઈએ નહીં જ કાળી
કોણક પાણી સારીને લેને જાણું, કારણ કે પાણીની
તરફને લીધે તે તરફનો હતો તેણે પાણીમાં ખાલો મેં કા
કાળે લીધો કે તરત જ તેની તરફ જામક પાડે ખોલા
એક પાવક સિપાઈ પર પડી તે આદર દૃષ્ટી પાણીના
ખાલની સાથે જોઈ રહી હતો માર દિવસ સિનીને
નહીં તરફ સાધી હતી છતાં જય પાણીનું એક કીપું
પકડી નહિ અને જાણો પાડો કોપાઈને જાણને કાળ-
'જાણ' આ વખતે મારી જાયેલા કરતાં વારે પાણીની
વધારે જરૂર છે.' થવા સ્વાર્થત્યાગ.

સાચો સાધુ —

શુન્દર નામે તપસી એક પવિત્ર પર મયા.
એવું તે એક શૂંપડીના જાણમાં એક પ્રકાર મેં
હતો તેનો એક પમ શૂંપડીની ખાલ તેનો અને જોઈને
કપાઈ મલેલો નકાર પાડ્યો હતો, તેની કોઈ કાળે
કોઈએ જોઈ હતી. જુ નમે તેની પાસે જોઈને પ્રભુ
કપો અને તેને તેવું કાળું પુણ્ય

તેણે કાળું એક દિવસ કું શૂંપડીનાં મેં હતો તે
વખતે એક નવજુવન સ્ત્રી નીકળી લેને જોઈને કાંઈ જન
કાંઈમાં કાંઈ મધુ અને કું તેને કાંઈ રીતે જોવાને મારે
લીધો થયો જ્યાં જે મારો એક પમ શૂંપડીની જામ
મુખે કે તરત જ નકારવા થી મળે, 'અરે કાળું !
તને જાણ પડ્યું હશે નહીં જાનવી ! કું જોઈને વર્ષથી
એક નકાર જામક કરી રહી છે અને જામકના મામથી
પ્રખ્યાત છે છતાં જાણ કું જાણ વિષયમાં કપાળ
કાંઈ જન છે !

'આ કાંઈમાં કાંઈ કાંઈ કાંઈ કાંઈ, જે પમ
મેં શૂંપડીની નકાર મુખે હતો, તેને તરત જ કાંઈને
કે કો કીધો, તરતજ કાંઈમાં મેં કાંઈ પ્રભુની કીધા જોઈ કું.

આકુલ--વેદના

કું તો લેરી લેરી ને કાંઈ છે !

ક્યાં જુપાયો જીવિતપાંડી છે !

માનો કાલુડો કુળનિકાંડી છે !

કું તો લેરી લેરીને કાંઈ છે !

નેવોથી નીરની જમના નહે છે

બીજે રૂંઠણી મારી છે !

કળી ! બીજે છે જમરનાં મારી છે !

ક્યાં જુપાયો કૈલનિકાંડી છે !

માનો કાલુડો કુળનિકાંડી છે !

કું તો લેરી લેરીને કાંઈ છે...

જામમાં કાંઈ, માણ કોઈમાં કાંઈ,

જાલી મને છે મારી છે !

કળી ! કોઈ જામમાં જાલી છે !

ક્યાં જુપાયો જીવિતપાંડી છે !

માનો કાલુડો કુળનિકાંડી છે !

કું તો લેરી લેરીને કાંઈ છે...

ସଂସ୍କୃତ

ସଂ. ୧ ଶ୍ଳୋ (୪)

ଭୁବନେଶ୍ୱର ୧୯୪୭

[୨୩୧ ଶ୍ଳୋ (୧୧)]

આર્યોનાતિના કલ્યાણમાર્ગે પથેલા મહાનુભાવ સાદકોની સેવામાં આ ચોથો અઠ વિશેષિત કરાય છે

સહુદય સાદકો આપ બાણુતા હશે કે સવત્ ૨૦૦૦માં આની પહેલ પેપર કટોલને લીધે 'અક્ષિતમાર્ગ' માસિક કે જે ધર્મ અને ધાર્મિક સમાજની સેવા થોડા જ વખતથી માટે શરૂ કર્યું હતું તેને જીનાગઢથી બહાર પડતા વિશ્વમંડલ તરીકે બહાર પાડી અને અમારા કાર્યને વિકસ સંજોગોમાં પણ ચાલુ રાખ્યું છે. કાગળની, રેકૃતની, અને પોસ્ટની અનેક પ્રકારની મુશ્કેલીઓ ઉપાડી લઈ સેવા કામચો મળ્યા તેવા જુડી જુડી બાતના પણ કાગળે મેળવી, જીનાગઢ જેટલા દૂરના સ્થળેથી પણ માસિકને પ્રગટ કર્યું વગેરેના વ્યવહારોમાંથી પસાર થઈ અને તે રીતે સાદકોને સંતોષ આપવા અમે પ્રયત્ન કર્યો છે છતાં સાદકોને પણ એ કે થઈ શકીશો કશી પડી છે અને ધીરજ રાખવી પડી છે એ બધું સહન કરી તેમણે અમાને જે ઉદાર ચિત્તે સહકાર આપ્યો છે તેથી અમે તેમના આભારી છીએ. અને હવે એ બાણુવતાં આનંદ થાય છે કે આપણે એ બધી મુશ્કેલીઓમાંથી પાર ભૂતર્યા છીએ હવેથી 'વિશ્વમંડલ'ને અમદાવાદથીજ પ્રગટ કરવાનું હોવાથી સાદકોને તે નિયમિત રીતે મળ્યાં કરશે

બીજું માસિકના જોખો માટે પણ હવેથી અમે નીચેના ઉત્તમ સહાધારો નીમી છવા પ્રકારનું વાચન આપવાનો પ્રયત્ન શરૂ કર્યો છે

૧ પરમ પૂજ્ય સ્વામી શ્રી માધવતીર્થજી

તેઓ શ્રી તત્ત્વજ્ઞાનના ઉડા અધ્યાત્મી છે અને તે વિષયમાં એમણે કું કે જાં । તું ફેણ । કાળની ગતિ વગેરે ઘણા બધાં લખ્યા છે

૨ કીર્તનાચાર્ય શ્રી સીતારામ મહારાજ

એઓથી મહાજીજ્ઞાતના પ્રખર વક્તા છે અને તેમની વ્યાખ્યાનરીતી અદ્વીતીય છે ને જેથી જનતાને યથાર્થ ધર્મજ્ઞાનનું દર્શન થાય છે

૩ પરમ પૂજ્ય શ્રી 'પુનિત' મહારાજ

જીજ્ઞાસતા પ્રસિદ્ધ લોકપ્રિય કીર્તનકાર છે અને સમાજને નીતિમય પવિત્ર જીવન ધરાવ માટે તેમના પ્રયત્નોથી તેઓ માર્ગદર્શન કરી રહ્યા છે

૪ શેઠ શ્રી રમણલાલ લલ્લુભાઈ

બાપરી જીવન હોવા છતાં તેઓ શ્રી બહુ ધર્મપ્રેમી છે ધર્મનાં કાર્યોમાં તેઓ આમળ પડેતા જાગ હો છે અમદાવાદ ગીરભાલીક મઠનના ઉપપ્રમુખ છે વિક્રમ ગીરના એજન્ટ છે તેમજ ઘણી ધાર્મિક સંસ્થાઓના તેઓ દૂરથી છે અને સારા લેખક છે.

આ ઉપરાંત શ્રી જયનારાયણ બાહુ વેદાન્તચાર્યી કે જેઓ સંસ્કૃતના અને વેદાન્તના સાચા વિદ્વાન છે અને હાલમાં તેઓ શ્રી અક્ષિતમાર્ગ કાર્યોલ્લખનાં હોવાથી તેમને પણ આપ સહકાર છે

જે તત્ત્વવસ્તુને સમજવામાં કુશલજ્ઞાને-અંધારગ્રીયને સરળતાથી દૂર કરે તે સાચું જ્ઞાન છે. જે જ્ઞાનથી માનસ ઉપર કાર વધ્યા તેવું જલ્દાય અને નવી નવી કુશલજ્ઞા જીભી ધાવે તે જ્ઞાન અતુલનીતું હોયું નથી. આત્મસ્વરૂપને-પરમાત્મતત્ત્વને-ઇશ્વરસ્વરૂપને ધર્મતત્ત્વને સ્પષ્ટ અને સરળ રીતે વ્યાવહારિક પ્રયોગોથી સમજાવી વિષયને દુર્ગતિમાંથી નિષ્કારવાના અને મગલમય સ્વરૂપ પ્રતિ હાઈ જવાના ધ્યેયથી “વિશ્વમંચક” તેના પ્રયત્નોમાં આજ્ઞા વધી રહ્યું છે અને તે તેના આ ધ્યેયમાં કેટલું સફળ થાય છે તે અમારે અમારા જોડેથી કહી બતાવવું નથી. સરલ કે વિવેકી પ્રૂરોહ અને સુઠ માહકો યોદ્ધા વખતમાં જ તે કહી આપશે.

માહકોને જણાશે કે ‘વિશ્વમંચક’ એ કેઈ તેમાંથી નહીં. ઈશ્વરી હેવાતું સાધન નથી. કારીગરોના અને કામચોળા જીંદગી કામચોળા વખતમાં તેને મોટા ૮૦૦ પેઈન્ટ્સ વાચન આપવાનું હોય છે. હવે એક સારા કામચોળા ન મળવાની દુસ્તકેતી થઈ છે. તે ધીમે ધીમે દૂર કરાશે. કાલ તો સરકારી કમ્પાસ પ્રમાણે ‘વિશ્વમંચક’ને ન્યુઝપેપર કામચોળામાં છોપવું પડે છે. પરંતુ સારા કામચોળા વાપરવાની છૂટ થયેથી અગાઉ તેને સારા કામચોળામાં બહાર પાડીશું. તેમજ માહકો અમને એક એક માહક વધારી આપવાની તકલીફ લેશે તો આશ્ચર્ય તેની પ્રગતિમાં થશે. જ સુધારો વધારો કરી વાચનમાં વધુ ઉમેરો કરી શકશે. આ ઉપરાંત તેને તત્ત્વમય, આસપ્રમાણિત અને સરળ તેમજ રસિક બતાવવામાં આવશે. જનતા તેના પ્રત્યે સહાનુભૂતિ રચાવતી રહે એવી આશાના તાખીએ જીએ. રૂ.

ચિનીત નિવેદક:

મગનવાણ હોડામાઈ દેસાઈ

નોંધ-વધુ માહકમાઈઓની જીએ જાક ન મળવાની ફરિયાદ આવી છે. પરંતુ તેઓએ તેઈ હેતુ કે બીજા અંકને કામચોળામાં જ મેરી દેવામાં આવ્યો છે. વિશેષ એ અંક હવેથી અમદાવાદમાં પ્રગટ થશે. હોવાથી તેમાં નંબરો એ પ્રકરના તાજાજ પડ્યા છે. તો માહકોએ વર્ષ ૧ હું અને અંક ૧ હો નહીં સમજતા બાલુની શીવર સુખ સમજી લેવા ચિનવી છે.

અધ્યાત્મ ભાગવત [પ્રથમ અંક]

લે. ૫ સ્વામીશ્રી ભાવતીયંજી

ભાગવતની કથાએ જાલ રીતે વણા લેશે. અર્થ છે જ્યાં તેવું અભ્યાસ તત્ત્વ રીતે પ્રાણીઓના અન્તરાત્મ સાથે મેરી રીતે નોંધાયેલું હોય છે તેવું સ્વામીશ્રીએ આમાં જલ્દી સમજ અને આધુનિક રીતે નિરૂપણ રીતે હોવાથી આ મય ભાગવત પ્રેમીઓને, તેમજ સર્વસામાજિકને પણ અવગત પ્રસંગોમાં પણ વિવેકસભિ આપી અને માર્ગદર્શન કાવનાર હોવાથી, ઉપરોક્ત છે.

* આ અભ્યાસ ભાગવત વિશ્વમંચકમાં પ્રગટ પ્રગટ થયું, તે ખુબ લોકપ્રિય જણાવવી અમને વધારે મહત્ત્વ પાડવામાં આવ્યું છે. આ જલ્દી આમજાવવાના કારણે સુધીના વાચકોને પ્રથમ અંક છે. મુદ્ર. રૂ. ૨-૮-૦૦ પેરોજ લુ. કલે-શ્રી લલિતમર્મ કાર્યાલય, અમદાવાદ.

માણુસે ભગવાનને શા માટે બજવા નોંઈએ ?

હે-મી જયનારાયણ સદૃષ્ટિ વેદાન્તશાસ્ત્રી

વિષયના છલો અનેક જાતના પદાર્થોની પ્રત્યક્ષબોધા દ્વિત્વા રહે છે તેવા પદાર્થોને મેળવવાના પ્રયત્નામાં સત-વિવેક પ્રત્યા રહે છે અને ભગવાનની કૃપાથી ને પદાર્થો મળી આવે તે બોલથી ઘોડી વાર મુખ મળે છે અને પછી પાછા બીજા પદાર્થો ખોરે જુલકા થાને છોડા રહે છે, ને તેમને મેળવવા માટે ફરી પછી રીપારોડી કરુ કરે છે.

આવી રીતે સત્કારી પદાર્થોની વાતનામાં અધ્યક્ષને છલો અનેક જન્મોમાં અનેક પ્રકારનાં કૃત્યોથી કરીને પારણ કરીને ધ્યનનુ બળ પમતપામાં જમ્યા કરે છે તો જન્મમાં છલો ભવ દુઃખો ભોળાં પડે છે અને વાસમાં રીપારુ પડે છે, પિતાનુ પત્નુ ભેતુ પડે છે, માતાનુ પત્નુ ભેતુ પડે છે, ભાઈને પત્નીનુ પત્નુ ભેતુ પડે છે, પુત્રનુ પત્નુ ભેતુ પડે છે અથવા અનિ જાતાં મુકાને પોતાનુ પત્નુ ભેતુ પડે છે વધી આવા સત્કારમાં ન્યારે કુંઠેલા પદાર્થો મળી આવે છે, ત્યારે ઠેકાણે છલો પોતાને સુખ ભોજવી રવા છે એમ માને છે, અને જતા વ તેઓ પણ પોતાના મુખમય પદાર્થોને ઘોડી પત્નુ પાને છે.

જન મહાત્માઓ ઉપદેશ આપે છે કે જાતક દુષ્ક્રમ સત્કારમાંથી મુક્ત થવુ હોય તો જાન રેજવે, સત્તિ કરો વધેરે જતાં સત્કારી લોહો તેમના ઉત્તેજનો સાચા વિવેકી આદર કરવા નથી માલુમ કે તેઓ મોક્ષ પામવામાં કદ સુખ દેખાતું નથી એ કે સત્કારમાં દુષ્ક્રમ પડ્યું છે, જતાં સત્કારમાં છીને તેઓ આપેલ વિવેક શાકાં શીડીને પણ કચમાં કમ આદર બન્યા પણ મેલવી રી ને અને રેરેટામાં જઈ આગાધીકતી ડીકનો ઝોડરે આવી રી છે આથી સત્કારમાં દુષ્ક્રમ થયે નયારે હોય, જતાં ઘોડું પત્નુ સુખ પણ તેમને પ્રત્યક્ષ દેખાય છે તેથી ન માલુમ કરતાં કહેલો માથો છુ ઘોડો! એમ માની લોહો મેળવવા પાછળ દેખ્યા કરે છે ઘોડોને સત્કારો પરિશ્રમ કરવાથી પ્રત્યક્ષ સુખ મળવુ દેખાય છે અને એવા પ્રત્યક્ષ જાને ઘોડી છાને ઉત્તેજનના અને ધર્મપામનના અપત્ય-પરોણ સામતા જાને મેળવવા માટે સોડોને આદર ન થાય એ સ્વાભાવિક પણ છે.

જતાં સત્કારી છલોને જાન અને ધર્મપામનના કે શાક છે તે જાતાને લીધે દેખાતા નથી અને તેમને

અનાદર કરવાથી ને તુલ્યાન છે તેના તેઓ ભોવ ધડ પડે છે, તે તેની રીતે છે તે આપણે નોંઈએ

ને છલો પોતાનાં અને અવતના છલોનાં મન, સુદ્ધિ અને પ્રતિયોગે પ્રેરનાર, મન-સુદ્ધિનાં નિર્દેશો ઉપર પ્રકાશી રહેલા અનતરંગી 'પરમાત્મા' રમણ સુદી નહ, તેમજ સત્કારના જડ વિષયોમાં મુખ્ય પદ તેમની વાતનાઓમાં નિરન્તર 'દુષેલા રહે છે તેમના અનતરંગીમાંથી અનતરંગી અત્યક્ષોને પ્રકાશ બોલે થતો જાય છે, તેવા છલો દીન થતા જાય છે અને બર્ણ જ દુષ્ક્રમ કરીને પારણ કરે છે-પુરુષિને પાથે છે, મુખ્ય કરતાં પદ્યોમાં જાન બોલુ હોય છે, ધર્મ-ન્યાય-નીતિ-દયા-કલ્પનાં તત્ત્વોને અનુસરીને તેમનું વર્તન થતુ નથી, તેમજ આદર-નિદા-ભય-મૈથુ નમાં જ તેમનુ સદૃષ્ટિ અને પ્રવર્તન રહે છે આથી તેમનામાં અનતરંગીને પ્રકાશ બોલે હોય છે અને તેથી રીક્તમાં પડી રહેતાં મુદ્ધા વધતી જાય છે આથી આજના જતાં પદ્યોમાં કરતાં મુદ્ધા ઉપજવુમાં અમમ રજાઓ પ્રકાશ થવુ મન હોય છે આમ અનતરંગી અવતનના સમરણ-સાતન-હોનાને ઘોડી પેવાથી મુદ્ધો મેન-પ્રકાશથી દીન થાય છે અને તેમજ જડ વિષય-પદાર્થોમાં શાથી રહેલાથી જડતા તાર રજતાં જાય છે અને મુખ્ય-કરીની સાધનાથી મદ્દ થઈ, કમથી પદ્ય-વધીથી પણ વધુ દુઃખ થયે અને વેદાંતો સુધીની યોનિઓને પ્રાપ્ત કરે છે.

અને, એઓ વિષયોમાંથી શેરસુદ્ધિ ઘોડી કે છે અને પોતાના સાચા સ્વરૂપને વિચાર કરે છે તેઓનું અભ્યસરૂપ પ્રાકૃતિ થાય છે, આના બહારમાં આપેલા પોતાના પરા મ મમત્તમ પરમાત્મસ્વરૂપને પ્રત્યક્ષ અનુભવ થાય છે અને તેઓ સત્કારથી અને દુષ્ક્રમી મુક્ત થાય છે શાષત કરવાનું પ્રાપ્ત કરે છે

આજના અજુબા પ્રમાણે ને સોડો સત્કારના જડ વિષયો જ કરોડન મિનન કરી કરે છે, વિવેકની કમનાઓમાં અધ્યક્ષને સત્કારનાં સુધો મેળવવા માટે દબેલાં કચેં કરી કરે છે તેઓની અદરથી અવતા-ત્મને પ્રકાશ બોલે થતો જાય છે તેઓ પોતાના મન-સુદ્ધિ-નિર્દેશો પ્રેરનાર સૈત-પરવરૂપ અનારાધાનુ જતા પણ ચિન્તન ન કરવાથી અને જડ પદાર્થોના સતત ચિન્તનમાં રહેવાથી તેઓ સજાવ અવતાર્થ-અત્યક્ષમાં દમતો જાય છે અને પોને પોને મુખ્ય-

પશુપાંથી પણ મનુષ્ય પણ, પક્ષી અને વનસ્પતિની
હીન સતિઓને પામે છે. મન જેવું ચિન્તાન કરે છે
તેવો સજ્જાન પામી શકે છે એ જો આપણે દરેક વેળાએ
જોઈએ.

છત્તી પક્ષ સંસારના પદાર્થોમાં જ માણસેને દુઃખ
 દેખાય છે, અનન્તરામાત્રુ ચિન્તન કરવામાં કઈ પક્ષ
 સામ દેખાતો નથી, કોઈ માણસ આજો સિવસ જામ
 પાનત્રુ ચિન્તન કરી કરે છે એને કઈ પક્ષ સામ મળે
 દેખાતો નથી, પક્ષ જો તે કાલ પધો કરે છે સાર
 પડમે માણસ રૂપિયા મેળવી લી છે, તે કો કાલ જોઈ
 રી છે આમ મન વિચેત્રુ ચિન્તન કરનારા મોટા
 મન વિચેત્રુને જ મોઝામે છે મન વિચેત્રુના કુલકાને
 જ કામે અજો છે. તેમને જો મેનનપ્રકારામ અનન્ત-
 રામા જેવી કાલ વસ્તુ જ દેખાતી નથી મન જામ છે,
 કાલજ કે વેપન મન અને ક્રિત્રિયો નત્રુ નકારતી પાનત્રુ
 ત્રિયો તરફ જ વજેલું હોય છે કા કેક્રિત્રિયના કાલું છે કે
 વત્રાલિ યાનિ ક્યદનાલ ક્યવપત્રુસ્તરમાત્રુ વત્રાલ
 વપવત્રિ નાનરામાત્રુ ।

નથી. મુસાફરી થોડાંને એ પશુ દેખાતું છે કે એ થોડો કમચમ જાણતાના વિનવળ કરે સજારે બેઠો ધાણું મોટેથી માના પહોં-જવન છે, વૈરાળો મહં જવન છે, તેમને પશુ જલ્દી પુખ્ત થોવન છે. પેર તેમને પશુ કોઈક નથી અને હાથના વંચનમાં જાણતાના અને માદર કોઈકાવાળા જલ્દી કોઈકા મહં જવા છે તેમને પશ્ચાત્ પશુ વિચ્છા માનવામાં અને રવાનામાં જવન છે કાણું મહં જવા કરતાં પશુ તેમના આપણા કરતાં વધારે સુખ ભેળવી દાડતા નથી, જાડી રાજોમાં કલા પ્રમણે અને આપણા આપણાની માન્યતા પ્રમણે કમચમ દશે થો પશુ પેરનોં તેમને ક્યાં નથી કાલ દાડતા ? થોડાં દેવતાં શાખીયુ ને નવાળીને ચાંચા કાંચી જાવના મદિરમાં એક જાડી સજારી આપણુ ને થોડાં માળા ફેરવી કાલણુ તેરજી દરવાખાં કઈ સુધોલી નથી. તેનાથી આ જન્મમાં મલેયા થોડી પશુ આપણે સુખેથી જોવ વાંચુ અને આપણા જન્મે પશુ તેવપુનન અને જાપુનુ પ્રવન જન્મ મલેયુ દશે તેનાથી જાલ પેશાકાર જાંચીયુ

આથી રીતે મોખ જુલિયાગામીએ બોલેલા શ્લોકમાં
આત્મતત્ત્વને દેખી દાંધિલુ ફેલ છે ભવવાનને ભાગ્યવાન
પણ તેમણે બોલેલા જાતે એ આશાએ જ કહે છે અને તે
પણ બોલેલે એમના વખત જ ને રૂઢી દેવપૂજા વગેરે
કરી શકાય તેવાથી ભગવાનને કાળગણિ કહેવા માટે

[illegible]

પગનું સાચીદાસી કમચાન ને છુટ જાતા નેવે
 દેવે વેા તેવે કમચાન કમચા વેાવે પલુ નથી, જાને
 તેવે કમચાનને કમચાન કમી વાચાવે પલુ નહિ, જાણ
 કમચાનથી કમીવું કમ પલુ કમચાવે પલુ વાચું નથી
 જાણે કમચાન તેને કમચાવેને કમચાન વાચાવે

નથી પરન્તુ રાંક ને રાંક રાખે છે, દુષ્ણ ને દુષ્ણ રાખે છે, શિખારી ને શિખારી રાખે છે એ છવે અપાર સુધીના અલ્પ અન્નમાં અનેક પ્રકારે કર્યા છે, અનેક પિતાઓ કર્યા છે અને પત્નીઓ કરી છે, પ્રુથ્વિ માત્ર એવાનું છે અને અમુક એ અસાર સુધીના અન્નમાં કરોડો મનુષ્યોના અનેક બાળ બેલી વિદ્યા આપી છે, દુષ્ણોના અસાર રોડનું પક્ષી પી તેને પૂત બનાવ્યું છે. પ્રાણુવાનના આશ કર્યા તેને કરી બનાવ્યો છે, અનેક સુકુમાર સરિસિંહે બોચરો તેમને દાહ-નાશ બનાવ્યાં છે છતાં એ ધરતી નથી આવો એ શિખારીઓના કિશકમિ છે, ભૈરવશાઓના તેલ છે, કુવચાઓના સરદાર છે. આવા છવેને પુત્ર અથવા ગુપ્તી આપવાથી તેનું ઇચ્છીયાર માટે કમ્પણુ થવાનું છે તેની વાતનાઓના કામ પર નથી. મામરી મળ્યા પછી તે પુત્ર મામરી, પુત્ર મળ્યા પછી તે પુત્ર મામરી, અમાર્માં નગર થાઈ ભવ તેની મામરી કરી. કુવચ કરવા છતાં મહાદામાંથી સામે થઈ અપાની મામણી કરી. કાલુશામાં ખાત્ર અપા; ભવર પરીક્ષામાં પાક માં અપાની મામણી કરી. મોરી કરવા છતાં પાકા ન અપાવે તેની મામણી કરે, આપાતન દોષા છતાં સારી અપામે નોકરી થવા ભવ તેની મામણી કરી. ચોતાના કોશરની સારી અપામે નહીં થવ તેની મામણી કરી. આવી રીતે અમવાન મને રોડનું આપી છતાં છવેની મામણીમાં પૂરી થઈ નહિ-છવેનું શિખારીપણુ મદાવનું નહિ-છવેનું દુષ્ણે અપાનું નહિ આમ દોષાથી એ અમવાન છવના શિખારીના મધુને કિલેજન આપે છે તે સામે અમવાન નથી પણ એ અમવાન છવના શીખારીપણને અમદામાં નાકુદ કરે તે સામે અમવાન છે. અમવાન તેણે ન દોષો નહિએ કે કરી અમવાણી છવ શીખારીનો શીખારી રહે અમવાન તેણે કોષે એકમે કે કરી અમવાણી છવ અમવાન નથી અમ-વેસથી છુટી મદી ભવ પરન્તુ મદવનું આપના સ્વ-અમવાણા છવ એવા પરમ દુષ્ણા અમવાનને નહા અમવા કે એ તેમના શિખારીપણને નાક કરે અને પોતાથી એક અપામે. પરન્તુ આવા છવ અમવાનને પણ તેની અવના પસદ કરે છે કે એ તેને નેહાતી માંએ આપવાના દોષ, ઇચ્છાક લોષા એકાંતથી જામે એવાથી પણ છુટી છે કે મારે કરવા ફેરવી લહેણ છે અને એક આપણે લી-દા આવા માટે મેર માન-એકને પત્નીએ જામે, તેમને યાત્ર અને આણુ વધેર પૂડામે જામે તેની રીતે ભોજોના છવના-વાના થોડા નેમ-અપા પોતાને લહેણ દોષ તેણે રિતે

જામે છે રિતોના દોષનાં, મુતિઓ અથવા જામેના રામે છે, તેમને ડીવા ટપકા કરે છે ને લાગેની કાંકરીઓ વોરણુ નેવેણ પણ મારે છે કે નોકરી તેમને થોડી મહે-નતમાં થોડા મને પુત્ર ન વાલ મળી ભવ

આવી રીતે અમવાનનો તિરકાર કરીને-અનવાતમાંથી વિમુખ થાને વિવાહકતા લોષા ભોજોને મેલવવામાં ન દુષ્ણેના રહેલા છે, પરન્તુ તેઓને એ પણ માન નથી રહેલ કે અમવાનાં ભોજોને મેલવવાની એ કલિત છે તે પણ અનવાતમાંથી ન છે. અનવાતમાંને કોશીને-અન-વાતમાં તિરકાર કરીને-સામા ભોજાને નાક કરીને ભોજોને ભોમની કલિતને માટે પણ અને નાવાવક જતી અપાના જામે-નપુકા જતી અપાના જામે ભોજાના ભોમે ભર્માવ અપાનો નાક કરીને અને નેરલી ભોમ-કર્ષાત મેલવીયુ છે તે અપા મરના પાકાળની પ્રુક્તા કર્યા છે અનવાતમાંથી વિમુખ થાને ભોજો ભોમવ-નાર લોષા સામા ભોજાત પણ જતી કલિત નથી, ભોજોની કર્ષણુ માતાની તેઓ અપામવ કરી કલિત નથી અને આથી ન અનેક નર્મો-અનેક અપા સુધી ભોજો ભોમ-વવા છતાં જુખ્યા તે જુખ્યા રહે છે ભોજોને ભોમવવા અર્તા પોતે ન ભોમવાત ભવ છે એમ લીત વમણું કર્યા દામને કરે છે અને તે દામુ પોતાનાં અપ-નામાં વાલવાથી એ રોડી નીકળે છે તેને દામકર્ષાતુ થોડી સફી રુદ જતી માદકા કરે છે, તેની રીતે વિશ-ખડ લેશિ વિવેશ ભોમવતી વખતે અનવાતમાંથી દુષ્ણોને છુપ કલિત થાવ છે તેને વિવેશમાંથી મળતુ ધુંચ અણી વિવેશમાં પ્રેમ કરે છે અને અનવાતમાંને જુલી ભવ છે.

પરન્તુ આનું પરિણામ એ આને છે કે આવા છવે કિપરથી અનવાતમાં તેની દુષ્ણા મેલવી કરેલા ભવ છે આવા જોવાને સાચી પાકા અપાર અનવાતમાંને ન ભોમવનાર અને વિવેશ છાલક પ્રેમ અનવાર ભોજ-માંથી અમવાન અનવાતમાં તેણે પ્રકાશ ભોજા કરે છે, કરી પરિણામે છવેમાંથી ભોજો ભોમવનાની-ભોમકુપ વાલવાથી કલિત ભોજી થઈ ભવ છે અને ભોજો ભોમ-વવાની વાલવા-ભોમકુપ નર્મ કમ્પા લો વલેલી ને વલેલી ન રહે છે. આથી છવેના પામર-અપામ અને લીત-પક અપામ ભવ છે

આને લીધે, એક નવોવનામાંથી એક કવિ નેરલું સોનર્વ મદી થો છે-અનેક થો છે તેમણે એક અશિ-વારો અમુક મદી કાતો નથી કવિ એ સોનર્વ મદલુ અપાની કલિતવાજા અપામકલકર્ષા મત રહે છે, અપા અશિવારી માણુક વિશલેણુક દોષ છે વિશલેણુક

માણસ વિષયનું સ્વયં મદદનું કરી શકેતા નથી-વિષયનું સ્વયં સમજી શકેતા નથી, પણ વિષયમાં દુષ્ટી થાય છે.

અન્તઃક્રમના પ્રકાશને નહીં કહેવા શકેતા અને વિષય-મોહમાં દુષ્ટતા દુષ્ટતા માણસ વિષયનું સ્વયં મદદનું કરવાની ક્ષમતામાંથી પણ દીન જનતા ભગ છે અને વિષયોના સ્વયંનું પૂર્ણ મદદનું પણ વચર વિષયના સ્વયંનું થઈ નથી-મટલી નથી, છતાં તેમાં મૂલ જનતા ન જન છે અને મનુષ્યશરીરમાં રહેલા માટે એવું પ્રમાણની પણ આન્તરંગિકતાને ગુમાવી બેસે છે ત્યારે તે મનુષ્ય કરતાં ક્ષિયતા-અસ્થિ મૈત્ર્યપ્રકાશનના જનુ-પણી, છતાં છતાંનું વચરેનાં કરીએમાં ભય છે આથી નિદાનીના મોનપ્રાણમાં પ્રવેશ કરતા પડેલા પૂરેપૂરી આત્મચિન્તનના સાધી તેવા માટે દિવસ આપેલો રીઝે અંતરને માટે અભયનોમયન રહી, વિષયનાં જુ પૂર્ણ વસ્તુનું કદન આપનારી નિદાનું અંતરના કરવાની પ્રજ્વાલી શરૂ કરી હતી, અને કરી રીતે અભયનોમય-માંથી જ્યાર થઈ સત્ત્વ જનતા અર્થે કુચાન મદદના-અભય પ્રવેશ માટે અધિકારી મળીએ કે તેથી તે એવો કૌશ પ્રજ્વાલ ધારણ કરી શકે અને વાસ્તવિક એવજન અને આશ કરી શકે. આથીને કદેક છતાં પ્રજ્વાલ ન્યા-વચની કદા, પણ મેનાવવાની નહિ આથીનો કદેક મનુષ્યને કાણુ મેનકુચ માણી શકે તેવો જનકવચનો કદા, મેનકવચનામાં દુષ્ટી થઈ કાપા મેનકુચનો વચિત રહી ભય તેવો જનકવચનો નહિ આથીનો કદેક મનુષ્યને કદવચ આશ કરવાનો કદા, મિષ્ટ-રીજનું નહિ પરંતુ આથીના એ આથી કાવતા સમાજ પાસે રહા નથી માટીના વાસણમાં અપત રહી શકતું નથી દુરકાચ કરીએમાં કદેકેલો સમાજ રહી શકેતા નથી કાચ તેમ મેનકુચના કદેકેલો જાણી વધી ભય છે કે એણે ૩-૪ પેઢી સુધી આદે કદેકેલો પેટો મેનકવચ ન્યા કરી છે તેમ કદા પણ કાળો જનક કરવાનું ચુકતા નથી.

અને એવોમાં આકલિતપણે છતાં વિષયમાં મેનકવચનો એમ એમ નીચે કદવચો ભય છે તેમ તેમ તેનામાંથી કદવચ મેનકો મેનકવચની કલિત મેનકો કરી ભય છે. એવોને પૂરેપૂરી માનમાં મદદ કરવાની કલિત પણ કદીજ નથી ભય છે તેમ મેનકવચને નહિ-કલિત અવધા કલિત કરનાં કલિતો વચિત આથીને અને કરીએ કે તે મદકાજ રસિઝ અને આનંદ આપે તેવાં

છે પરંતુ તેના આનંદને તે માણી કરી નહિ, તેવા આનંદની પાવતા તેનામાં કદા નથી તેને તેના આનંદને અને કરીએના આનંદનો અને મેનકવચની પમાવતો ન આનંદ કરી શકે છે. કલિતની આનંદ આપણે કદા અને મેનકવચની કદા સુધીએ તે તેને મેનકવચ ન કુચ કરી. અનંદની કુચના અનંદના કદામાંથી પણ આપણે મેનકવચ પાણીમાં નાળીએ તે મેનકવચ પાણીને વીધે તે કદામાં મળી જશે. તે કદામાંથી મેનકવચ પાણીમાં ન કુચ મળે છે તેમ મેનકવચને કદામાંથી મેનકવચ પાણીને અને મેનકવચની વાળી નાળી વચિત આપણે તે તેને મેનકવચની વાળી નાળી નાળી

વળી મેનકવચ પાણીમાં રાખી માતા પણ કદા મેનકવચનામે કલિત કરતા નથી

આપણે દુરકાચે આનંદની આનંદ આપણે અને રીઝે આનંદ આપણે તે પડેલાં રીઝે પાસે. માણસ આનંદનીમાંથી કદેક પ્રમાણમાં રાખી મનુષ્ય કરી છે તેવો કદા કરી શકતું નથી મેનકવચ મેનકવચ પાણી અનંદમાંથી પણ આનંદ કરતાં તેને તેના પડારે સ્વયં મનુષ્યને નથી મેનકવચે કાચ આપણી નથી ને તે તેના આનંદમાં આપે તે તે મેનકવચ છે

અથી રીઝે વિષયનામાં મૂલ જનતાને કદેકે અન્તઃક્રમના પ્રકાશથી દુર મેનકવચ કદેકે મેનકવચ ના અધિકારીને પડેલો છે તેને કદા કદા છે તે કદા માણસની કોઈ પડેલી એ રીઝ છે કે તેણે નિરંકુશિ પાણી કરીને વિષયના-અનંદ અનંદ કુવામાંથી મેનકવચે કદાર કરીએ તેવા માણસે ન પેટાના કાચ કદેકે છે કે તેવો પેટાને નાળી અધિકારીમાંથી નાળી મે છે. અને તેવો પેટાના અનંદ શરૂ છે કે તેવો કદેકેલો મેનકવચનામે માટે અને કો-કુચિ માટે વિષયો મેનકવચના કાચા રીઝે પેટાના આનંદને નીચ મેનકવચમાં કદા ભય છે અને તેની પાસે નાળી મેનકવચે છે. અનંદને કદામાં દરેક માણસને તેની પડેલી રીઝ આ નાળી છે

કદારેકાલનામાં નાળાનનામાં કદારેક

આત્મિકતાનો વનુસાત્મિક રિપુસાત્મિક :

અને આ રીઝે કદા નાળી માણસના કરીએમાં કદા કદા નાળી કરી છે. માણસના ન કરીએમાં

નથી પરંતુ રોક ને રોક રાખે છે, કુખી ને કુખી રાખે છે, કિષ્કાંતી ને કિષ્કાંતી રાખે છે. એ છત્રે જ્યારે સુધીના અર્ધ-અર્ધ જન્મોમાં અનેક પ્રવેશ કર્યા છે, અનેક વિલાસો કર્યા છે અનેક પત્નીઓ કરી છે, કુખલ થતા મેજાનું છે અને 'ખરડું' છે. અત્યાર સુધીના જન્મોમાં કરોડો પશુ જતાઓને ખાઈ જતા તેથી વિદ્યુત્ત જન્મથી છે, કુખલો ભરાય તેટલું પાણી પી તેને પુલ જતાનું છે. પ્રાણીકુળના આશ્રય કરી તેની જન્મ-લેણ છે, અનેક સુખમાર સંસ્કારોને ભોજી તેઓને હાલ-આમ જતામાં છે છતાં એ ધણે નથી જાણે. એ કિષ્કાંતીઓના કિષ્કાંતિ છે, કોભિયઓના મેતા છે, કુખ્યાઓના કરાણ છે. આવા છત્રને પુલ અથવા જામડી આપવાથી તેનું કિષ્કાંતિવાર માટે કમ્પાન્ય થયેલું છે. તેની વાસનાઓના કાલ જર નથી. જામડી અથવા પાણી તે પુલ મામરી, પુલ પાણી પાણી તે પુલ મામરી, સહાર્ત નજર ધારી જવું તેની મામણી કરી. કુખ્ય કરવા છતાં પશુપાત્રમાં સામે, ચર્મ જવાની મામણી કરી. કાલુજમાં ખાતા આપ્યા વગર પરીક્ષામાં પાક પાક જવાની મામણી કરી. ચોરી કરવા છતાં પામણ ન જવાય તેની મામણી કરી, અવકાશ ન હોવા છતાં કારી ભયુએ નોકરી મળી જવું તેની મામણી કરી. ચોરાના કિષ્કાંતિ કરી જવાએ માંડી થાય તેની મામણી કરી. આવી રીતે કમવાન મને તેટલું આપી છતાં છત્રની મામણીએ પૂરી થઈ નહિ-છત્રનું કિષ્કાંતિપશુ મહાવનું નહિ-છત્રનાં કુખી જન્મનાં નહિ જામ હોવાથી એ કમવાન છત્રના કિષ્કાંતિના ધણેને ઉત્તેજન આપે છે તે સાચી કમવાન નથી. પશુ એ કમવાન છત્રના કીષ્કાંતિપશુને જન્મદુષ્ટતા તાણા કરે તે સાચી કમવાન છે. કમવાન તેથી ન હોયો તોહાને કે જેને કમવાથી છત્ર કીષ્કાંતિનો કીષ્કાંતિ રહે કમવાન તેથી હોયો તોહાને કે જેને કમવાથી છત્ર કમવાન જની જન્મ-તેનાથી જુદો મરી જવું. પરંતુ મફત પાણીના રજ-આવવાના છત્ર કિષ્કાંતિ પશુ કુખ્યાનું જન્મવાનું નથી. કમવા કે એ તેજના કિષ્કાંતિપશુને તક કરે અને ચોરાથી એક જન્મથી પરંતુ આવા છત્ર કમવાની પશુ એથી જન્મવા થવા કરે છે કે જે તેને નેપથી માંને આપનારા હોય, તેજના કોઈ જ્યોત્સ્વથી પાસે કિષ્કાંતિ પશુ જુલે છે કે માર ક્યા તેવથી હોય છે અને જેને આપણે કી-કુખ આવા માટે જેર માર-એકને પાણીએ જામે, તેને પાક અને પાણી વગેરે મુખામે જામે તેની રીતે ભોજીના કમવાના કોઈ કમવાથી ચોરાને વહેલું હોય તેથી રીતે

પાસે છે. રીતેનાં રીતનાં, કુખીનાં જન્મનાં જન્મીનાં રાખે છે, તેઓ રીતનાં રીતનાં કરે છે તે કામરની કામરીનાં વગેરેને તેવે પશુ જાણે છે કે એથી તેઓ ચોરી કરે-નતનાં થોડા જન્મે ખૂબ જ કાલ થઈ જાય.

આવી રીતે કમવાનનો તિસ્કાર કરીને-અન્તરાત્રાપી વિષુખ યાદને વિશ્વાસઘાત થોડો ભોજીને પ્રિયજનમાં ન પૂછેલા રહેલા છે, પરંતુ તેઓને એ પશુ જાન નથી રહેલું કે અમારામાં ભોજીને ભોજનવાની એ કમિત છે તે પશુ અન્તરાત્રાપી ન છે. અન્તરાત્રાપીને કોઈને-અન્ત-રાત્રાપી તિસ્કાર કરીને-જાણા કોજીના નાક કરીને ભોજીને ભોજની કમવાને માટે પશુ અને નાકારક જની જવાના છાંતિ-પ્રેમક જની જવાના છાંતિ. મેજાના ભોજે જર્મીય આત્માનો નાક કરીને અને નેપથી ભોજ-કર્ષીત મેજાથી તે નથી મરનાર પાકજની પ્રેમનાં એથી છે અન્તરાત્રાપી વિષુખ યાદે ભોજી ભોજન-વાર થોડો કાળા મેજાના પશુ જની કમવા નથી, ભોજીની કપૂર્ણ માવાની તેઓ અતુલ્ય કરી કમવા નથી અને આથી જ અનેક વર્ષો-અનેક જન્મો મુખી ભોજી ભોજ-વા કમવા જુલ્યા ને જુલ્યા રહે છે ભોજીને ભોજવા અર્થ થોડો જ ભોજવાન જવ છે. જેમ કીત વગરડું કુખી હાથને કરે છે અને તે હાથ ચોરાનાં જન્મનાં જન્મવાથી એ થોડી નીકરે છે તેને હાથમાં કુખી ભણી મુક જની માવા કરે છે, તેની રીતે વિષ-પ્રક્રિયા વિષે ભોજવાની વગર અન્તરાત્રાપી કુખથી એ કાલ કમવા થાય છે તેને વિષેમાંથી મળતું કાલ મળી વિષેમાં પ્રેમ કરે છે અને અન્તરાત્રાપીને સૂચી જવ છે.

પરંતુ આનું પરિણામ એ સાચે છે કે આવા છત્રે ઉપરથી અન્તરાત્રાપી તેની કુખા ભોજી કરેલા જવ છે. આવા ચોરાને સાચી માર કરનાર અન્તરાત્રાપીને ન ભોજનવાર અને વિષે પાકજ થોડા જન્મનાં થોડા-મુખી કમવાન અન્તરાત્રાપી તેની પ્રકાશ ભોજી કરે છે. જેને પરિણામે છત્રેમાંથી ભોજી ભોજવાની-ભોજનુજ કાલુજની કમિત ભોજી થઈ જવ છે અને ભોજી ભોજ-વાની વાકના-ભોજનુજ જની હાથ થોડેથી ને વધીથી ન રહે છે. આથી છત્રે જન્મ-કાલ અને કીત-પ્રક્રિયા જવ છે.

અને કીધે, એક નવોજન્મમાંથી એક કીત નેપથી કો-વર્ષ મરી થો છે-એક થો છે તેટલું એક જામિ-યારી પાણુ મરી થાતો નથી કીત એ કો-વર્ષ મળુ કરવાની કમિતવાળા આત્મપ્રકાશમાં થત રહે છે, આને અન્તરાત્રાપી પાણુ વિષેમાં જવ છે. વિષેમાં જવ

માનવ નિર્ણય સમય પ્રદલ્ય કરી શકાય નથી-નિર્ણય સમય પ્રદલ્ય શક્યો નથી, પણ નિર્ણયો સુધી પહોંચે છે.

[illegible]

અને ભેલોમાં આકર્ષિત થતાં છુપા વિષોમાં લીધુપ વડો જેમ જેમ ગીચે પીતરશે ત્યાં છે તેમ તેમ તેવામાંથી ક્રિતમ ભેલો ભેજવણની સહિત ઝેરથી ઘની ત્યાં છે ભેલોને પૂરેપૂરે માવામાં મરજી કરવાથી સહિત ખજી ફોજી થતી ત્યાં છે પણ ખોલ માલીએ નરસિંહના ભવજા ઉપાસકરના કાપો પીવેવા ભણીએ અને કહીએ કે તે માતાજી સહિત અને માનવ કાપે તેવું

છે. પરન્તુ તેના આગળને તે માણી ઘણી નહીં,
 તેના આગળની જગ્યા તેનામાં છેતી નથી.
 તેને તે જાણ્યો અને કોઈના આગળનો અને
 તેનાની જગ્યાનો જ આગળ હતો. અને તે
 કામગીરી આગળ આગળે ઘણું અને મંડળો
 કુટુંબ મુજબ તે તેને મંડળો જ મુખ કરી. આગળની
 કુટુંબ આગળના કોઈનામુજબ જાણી આગળે
 કોઈના જાણીમાં નાખ્યો તે કોઈના જાણીને કોઈ તે
 કોઈના મરી અને તે કોઈનાને મરી જાણીની જ
 જાણ મરી છે કોઈ મોખજાણીને કોઈના કોઈના વામજ
 આગળે અને કોઈનાજાણી જાણી વામજા આગળે તે
 તેને કોઈનાજાણી જાણીના જ રસ જાણી

જાનો એકાદ પદાર્થોના જવાબની માગા પદ્ધતિની
એકનામામાનો સમાવેશ કરના નથી

આપણે દુનિયાને જાણવાની આવા જાણીએ અને
રેશનથી આવા જાણીએ તે પહેલાં રેશનથી જાણે. માનવ
જ્ઞાનક્રીયાપદથી ભેદના પ્રમાણમાં રાજાને જ્ઞાનમય છે
તે ભેદથી દુનિયાથી જાણ નથી ભેદને મહાભિમાન
પણ જાણનારને જ્ઞાન જાણ કરના તેને તેના વધારે
જ્ઞાન જાણીએ નથી સ્વીકારે સાતે જાણી નથી તે
જે તેના જાણનાર જાણે તે તે જાણી જાણ છે

આથી રીતે વિવરણનાથી બહુ મનવાને લીધે
અનન્યતાના પ્રકારથી દૂર મનેલા છે. તેથી અજ્ઞા-
ના અધિકારને પહેલે છે તેનેથી કામ છે તે રીતે
આજુબાજી સોથી પહેલી એ ૧૨૫ છે ૧ તેથી વિવેકપ્રદિ
કારણ રીતે વિવરણના અજ્ઞાત પ્રકારથી પોતાને
ઉદ્ધાર કરેલા તેવા આજુબાજી પોતાના કામને કિલ્લે
છે ૧ તેથી પોતાને અનન્યતા અધિકારનાથી મનવા
લે છે. અને તેથી પોતાના મનને કલુ છે ૧ તેથી
અનિચ્છાથી એકવચનાથી માટે અને અનિચ્છાથી માટે
વિવેકે એકવચના થાના રીતે પોતાના અજ્ઞાતાનીમ
એકવચનાથી વાત અજ્ઞાત છે અને તેથી પોતાની મનવા
છે. અમવાને જીતામાં રીતે આજુબાજી પહેલી ૧૨૫
આજ્ઞાત છે

सद्गुरोदात्मनस्तन्वानं नात्मानमस्मादप्येव
आत्मेऽस्मात्मानो बन्धुपत्यैव रिपुसाधनः ।

અને આ હાજર રૂપ જ્યારે માનુષના સ્વર્ગમાં
હોય ત્યારે જ માનવો સીંધે માનુષના જ સ્વર્ગમાં

સેવી સમગ્ર હોય છે કે જેથી તે વિશેષના સ્વરૂપો, વાચનાના આશરો અને પોતાના સ્વરૂપો તેમજ અસ્તવ્ય અન્તર્યામી રિશ્ત સુદૃઢ પૂરેપૂરે વિચારે કરી શકે અને સર્વાન્તર્યામી જ્ઞાનસ્વરૂપ આપે કરી, વાચના-મર્યાદા અત્યંતસ્વરૂપ હવેઆવથી મુક્ત થઈ શકે.

મુદ્ગલકરીરમાં મર્યાદાનો આગ ૩ જેમાં પાંચે ઘડિયો (જ્યોત્-કાલ-સા-હમ-ચામદી) આવેલી છે. તે ઇન્દ્રિયોના સ્વરૂપોની ઉપર અવગતિ આપે છે, તેમાં સુદૃઢ રચના છે કે જે સુદૃઢ અન્તર્યામી પ્રકારની માર્ગ રેખાની બધી ઇન્દ્રિયો જે જે કાળ મેળવી શકે છે તેના સાચા-વિશાલજ્ઞાનો દીર્ઘકલિથી વિશેષ કરી શકે છે અને અન્તર્યામી સાથે પણ ભેદાર્થ નર્તક થો છે.

પદ્મપદી વચેરનાં કરીશો એટલી બધી વાચનાની સૂચને સીધે પતેલાં હોય છે કે તેઓને એવા કમેલાં આવા તરફ જ રહે છે તેથી તેઓમાં થોડાં પણ બાંધાં અને બાંધીન તરફ નીચાં ચલેલાં આવા હોય છે. અને હાથની કે કામની પણ નમર સીધે શીડી થોડાંથી જ જે મળે તે તરત જ લીધાં લીધાં પણ આપે શકે છે. અતિ મુદ્ગલકરીરમાં થોડું નીચું ક્ષેત્ર હોતુ નથી, સમ આવર્તો હોય છે અને તેથી સુદૃઢ જાણ કરે છે તરે હાથ તેના સેવક બની આવર્તો આપીને તેની અન્તર્યો છે પદ્મ વચેરનાં કરીરમાં બધી ઇન્દ્રિયકલિઓ (જ્યોત્માની હોવાથી) ઇન્દ્રિયોના સ્વરૂપ પ્રમાણે કરી શકે છે તેઓ સુદૃઢ વિશેષાદાને આપીન રહેતું પદ્મ નથી. એટલું વાદ રાખતું ભેદને કે સુદૃઢના વિશેષાદાને અનુકરણી વચર જે ઇન્દ્રિયોની અર્થ છે તે અધિપતિ છે. સુદૃઢના વિશેષાદાનો ઉપયોગ કયો વચર ઇન્દ્રિયોની અર્થિએ અનુસરવાથી હવે પદ્મ વચેરનાં કરીરમાં આંતરે હોય છે આથી પદ્મ વચેરનાં કરીરમાં સુદૃઢના ઉપયોગ ન હોવાથી સુદૃઢને રહેવાનું સ્થાન-અવગતિ તેઓમાં હોતુ નથી. અવગતિ નિર્દેશ હોય છે

બીજી રીતે કહીએ તો જેને જે વસ્તુ મળી હોય તે વસ્તુનો ઉપયોગ કયો વચર તે વસ્તુને પાસે રાખી મુકાવે તેને અધિકાર નથી. અવગતિ તો તે વસ્તુ તેની પાસે રહી શકતી નથી. આ ક્રિયાથી નિયમ છે તેથી મુદ્ગલકે જે વિશેષાદાવાળી સુદૃઢ કોઈ હોય છે તેના ઉપયોગ ન કરવાને સીધે તે સુદૃઢ તેની પાસેથી જઈ પડે છે. અને તેને સીધે જ તે પદ્મકરીરમાં આવે છે.

તેથી પદ્મકરીરમાં તેથી સુદૃઢને રહેવાનું સ્થાન રાખવામાં અવગતિ હોતુ નથી તેમજ એથીને લીધે આવર્તો નોમવચરો મેળવીના સો-દર્શનકલિ-વચર પદ્મકરીરની સુદૃઢ પણ જ્યાં સુદૃઢ અવગતિ છે, તેથી પદ્મકરીરની ઇન્દ્રિયોમાં ટીકુ, ખાડુ, ખાડુ, સુદુર, કમુડ, ત્યાં વચેરે પદ્મ રહેને મલકુ કરવાની સુદૃઢ પણ જ્યાં જ એટલી હોય છે આથી રીતે અનુકરણ જે કાર્ય છે કે તેણે પોતાના કરીરમાં રહેતી રીતે સુદૃઢને વિશ્લેષ કરી તેમને અનુકરણમાં લેવી. એક મુદ્ગલકરીર જ એવું છે કે જેમાં રહેલો હવે પોતાની વિશેષ સુદૃઢથી એક નિર્દેશ તો જે આર અન્તર્યામી પણ ખાંડી અવગતિ કરે તો સંપૂર્ણ વાચનાઓથી મુક્ત થઈ કયો-અવગતિ પરમાસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરી શકે. આવા સાધકને રીતે સુદૃઢ રીતે ગાળવામાં જે વિચારવાનું હોય છે કે મને આવી કામના-અવગતિ કમલા સાધી છે હું આમ સાધી છું છું. કમલાની સુદૃઢ માનવાથી મને શું સુખ થશે. અમુક કમલાથી વસ્તુ મને મળે તેમાં હું સુખ છું થઈ આવું છું. હું જેને સુખ આવું છું તે સાધું છું છે કે નહિ. તેનાથી કરીરને સુખ થાય છે કે મને તેનાથી ઇન્દ્રિયોને સુખ થાય છે કે મને તેનાથી અનને સુખ થાય છે કે મને કરીર, ઇન્દ્રિયો અને મનને તે વસ્તુથી સુખ થાય છે એમ હું જાણે માનવા જાય છું કે સુખ મારામાં રહે છે કે પાંચેથી જાણી રીતે રીતે પાનાઓ કે જે આપણી અન્તર્યો તરફે પચાર થતો હોય તેવું અગત્ય નિરીક્ષણ કરતુ-તેમને અગત્ય તપાસવા અને તે ઉપરથી અગત્ય નિર્ણય લીધેલા, અને નિર્ણય લીધેલા કાલ છે અને તે રીતે સમગ્રજીવી નિર્ણય લીધે છે તે એવું તેમજ નિર્ણય ભોનાર અગત્ય જુએ છે કે રીતે અગત્યને સુખ થાય છે અવગતિ સુખ રીતે અવગતિ અવગતિ છે કે નહિ તેના સુખ કલિથી કારણના સુદૃઢ અન્તર્યામી પાસે અવગતિ આપેલા અવગતિ અવગતિ અન્તર્યામી હવેની અવગતિ પોતાનું સ્વરૂપ પ્રાપ્તિ કરી અને ઉપર હવે પોતામાં અવગતિ રીતે વચેરેવ મુદ્ગલકે તેના હવેવચરેવ આવા વિનુદ્ગલકે મુદ્ગલક સ્વામ્ય.

પદ્મ જે લોકો મુદ્ગલક તરીકે મળેલી વિશેષાદાનો ઉપયોગ ન કરતાં અધિકારી પડે આપણી સુદૃઢથી અગત્યને જ રાખી, તો પદ્મને તે વેળા

સમાચારમાં કાંઈ ૧૨૭ રહેતો નહિ' અને આધિકારની પાલ્લવ
નળા ઉપરે દુવાઈ ના ૫૩૭

અર્ચના નામ તે ઊંઝા ધ્રુવેન સ્વસાહુતા

તાંસે દેવ્યામિત્તચ્છન્નિ વે કે વાત્સરનો જનાઃ ।

માટે મનુષ્યોએ જન્મત રહી આપે ઉનાઈ રાખી
મનુષ્યજન્મને, સાધકે જનારો પશુ એ મનુષ્યહરી-
રો કુપયોત્ર કવી મનુષ્યહરીરો બાદ રાંધવા
મનુષ્યહરીરો સાધકાલ સમાપ્તિ મેઠા તે પછી અપ-
કારમય-પાપમય-કુલ્મય કૌનિએમાં અન તાલક મુખી
દુઃસારાનુ રહેતી રોહા.

હૃદ વેદવેદીનુ સત્યમસિ

ન વેદિદાવેદીન્યહરી વિનષ્ટિ ।

આશોએ મોણપુરાર્થની સિદ્ધિ મનુષ્યો ન
જતાવી છે.

જનાં દાહના કંઠારી મોઠા મેઠા પાપકળી નવ
કરે છે, તેમને કાલે-છે કે સમારમાં તેા કુખ
ચિન્નિત જુખ શેડુ પશુ છે, અધારે મોઠામાં તેા ગિલ-
કુમ જુખ દેખાતું ન તપી, તેમાં સાદુમાં આજનું કે
પરેશા મોઠાનું કંઈ ન તપી જતાં એ વૈદ્યાર્થ અર્થને
તેા તેમાં પશુ જાનવાનની તાલેદારી રેડા તેા રહેતું
ન પડે તેમની મોઠામાં સમાપ્તિ પડે, અને તેમ મેળવ-
તદિં, અને તેમ વર્તવ તાદ આપે વિવમ જાનવાનની
૧૦૪ી પાડીને મેઠા રહેતું પડે, વગી આપણ કસતાં
તેમની સજિત વધારે જતા પડેમો દેખ તેવા કાલે
આપણ આપણ જાન રહે નહિ જાના કરતાં તેા
આપણે છોએ ત્યાંના ત્યાં શું ને ઠા છોએ ? માટે મોઠ
કસતિયા, તે કસી પામે મોઠાને મોઠા.

પરન્તુ જામ નથી. મોઠા અને વૈદ્ય કેઈ જુધાં
નથી આપણે જાણતી મોઠા જાળીને છોએ જન્મ
કંઠાર આપણથી મોઠા પામતો નથી. કસાર તેા
મુક્ત જાનવાના આપણે ન કસવ આપણ કસી રહે
દેખ કે કસેવ માનવમનુષ્યોતિ સર્વેનુ કરાં ડાળેમાં
જાનવાનો રૂપે જે મુક્ત જાનવા મેઠા છે, તે ન કરાં
મોઠા પડાવેને કઈ ડાળેને કસે છે, અને તે વડે કસે
જે મુખ જનુકારે છે તે જા જાનવાનમાં ન કરાવે
કાઠાર જાન છે એવું જોઈ પશુ જુખ નથી કે કસે
કસેવ જાનવાનના કાલે ન દેખા કસારમાં કસેવ
મુખ ઉત્પન્ન થાય છે તે જાળી જા જાનવાનમાં જાળીને

મથે છે, અને જા જાનવાનના જાળીને કસે. મેઠ
જાંજ જાના કસે જનુકારી રહા છે. સર્વેની મુક્તિમાનવ
માણસુવતીવનિત ।

કસેના જાનવાન મોઠાને આપણે રહેત જાન-
વાનના રાજપદુ વિસ્તૃત કસેના જાનવા જાળી
આપણમાં આવશે જા તેમને વિવમ મેઠાને ન છે કે
આપણમાંથી વિવમ કસ મેઠામાં ન આપણ રહે-
વાથી શું કસે છે અને કસે માણસે જાળીવાનના જા
માટે આપણ રહેતો નેહરો.

જે મનુષ્યો વિવમમાં જાનવાન આવડી રહી રહના
પૂર્વકે કુ-માનુ જાળી, પોતાના વગર જાળુ વધુરું ન
રહેવાનું છે એવું આજવાન કાંઈ પડવામાં આવડતામાં
વાલેમાં રહે છે તેમને અને તેવા કસે ઉપરેક કસ
તેા પશુ કસેવ જાળી જાળી કાલે નથી.
આપણથી કસેવ જાળુ શેડુ જાળીને વગર આવડાં
તેમને જાળુ આવડા માટે છે, જેની રીતે જાળુના
કાંઈ મેઠામાં પાળીમાં જાળવાનું જાળ છે તેની રીતે
જાળા મેઠાને જાળવાની વાતો રહેતો તેમની જાળી કાંઈ
નક જાળી દેખ તેવું જાળવા માટે છે આપણેને
કસાર અને જાળીને પડુ વગી મુકેવ દેખ છે

કુ જાનવાની જાળીમાં જાન જાળી રહે. જે
રહેવો જાળી જા ઉપર પડ જાળી રહે. કે, કુ પડ
કસાર જાળી પેર જાળીમાં કુ. કુ જાળી જાળી છે
તેથી અને જેથી જાળી રહે છે કે કુ 'કુ જાળી છે'
તે કસાર તાળુ કસાર કસે તેા જાળુ કુ જાળી
ત્યારે તે જાળી જાળી તેવું જાળ જાળીમાં જાળ
જાળા જાળવાનમાં જાળવા મેઠા કસા તેથી અને
તેમની જાળી રહે છે કે તે જાળી મેઠામાં જાળી રહે,
પરન્તુ તાળી અને જાળી રહે છે કે કુ વગેવામાં
જાળ જાળીમાં છે ને તેથી કસેવ જાળુ શેડુ નેહરો
કાળી નથી તેથી જાળી વગર તે જાળવાન તાળ
શેડુ જાળી જાળવાનું છે નહિ તેા કુ જાળવાનની
કસે ને કસે જાળીને જાળી. કસાર

કસાર જાળી પેર પડાવે. જાળી જાળી વાળી અને
જાળી કુ જાળીમાં પશુ વાળી. તેમને જાળુ કે
કસે કસેવ વગેવામાં જાળ જાળવા કસી કાળી નહિ

કસાર મેઠાં જાળી જાળી જાળી રહે. કસાર કે
'તમને જાળી નથી કે કુ જાળી છે' તમને જાળી

એના નથી આવડતું ! અને તે કાંઈને જોઈું નોતા
કીમવાનું પશું નથી.' અનેરે.

અને હું ધેર ગયો અને ૨૦ દિવસ ધેર રહ્યો પણ
એક પણ કાગલે તેને મારા ઉપરેક સામગ્રીનો એક
કલાકનો પણ વખત આપ્યો નહિ' તે તેના વહેવારના
કારણે સમજવાની કુશળતામાં જ પૂણી હતી. અને અ્યારે
તે નવરી વધને બેઠાની ને હું કંઈ કહેવાનું કહુ કરતાં
ત્યારે-તેને તરતજ વાઘ આવી અડ્યું કે અમુક કામ કરવાનું
રહી જાય છે. થોડા વાર અ્યારે ધરે હું સમજાવ નિવે
કહું ત્યારે તેને એ 'આપ આવી જ્યો કે કીમવાનો
કાગળી પગરો છે સવારે મણાં કામ કરવાના છે તે
વહેણ કીમવો નહિ. અ્યારે હું વારવાર સમજાવતો ધરે
કોઈ કોઈ કરશે ત્યારે તેણે કહેણું કે સમજાવ કહી તે કયાં

નાસી જવાનો છે 'વખત ચારશે એટલે તેને પણ મળણું'
આવી રીતે એણે સમજાવવાની નામતી કરે છે તેમણે
માટે સમજાવ પણ નાસી જાય છે.

ધરે હું પીર પુરોણ' કે સમજાવ મનુષ્યો' તમે
તમારી પાસેની જમીન વસુએને યુગવતી પડે તે કામે
યુગવતે, વસુતુ સર્વ વસુએના સર્વનાર અને એને
હાથે જમીન વસુએનું અસ્તિત્વ રહે છે તેવા સમ-
જાવને મેજવતા કોણેક નહિ. નહિ' તે કામચલાંને
કોણેકે તમે તમે તેણું મેજવતો તે વ તમે આ સંસાર-
જીમવામાં છો છો છો નહિ પુરોણને સમજાવને કોણેકે
સમજાવનું અડ્યું મજ કહેણું છતાં તેને વિનાશ થયે અને
અડ્યું કુદર્શી નિષ્ક્રિય રહેનારા એવા પણ સમજાવને
મેજવી વિનમી થયે. ૯

૯

સત્સંગનું બળ

શ્રી હીરાકાશી ૨, ૧૬૬૨, એમ એ

વૈદ્યાનં શુદ્ધ ચૈતન્ય આત્મા પવિત્ર દિવસે પર
બ્રહ્મે પુરિષદ (અર્થે પર બ્રહ્મ) રચયે
કામે રત સમાધી પ્રાપ્ત થઈ વસુમતાત્મક સ્વાધી
કીમત થઈ પરમમાનસ બાલકાત્મકો અતિ ચૈત
કરનાર કિરણચતુરો વધ કયો, અને પ્રાણનું સર-
કણ કયું છે. આ પૌરુષ આત્માનાથી કિન્નુનના
સુપરિચિત છે

આ પુરિષ કલ્પતી શુદ્ધ સમવાન, મીઠાસાદક કલ્યાણ,
ધીમહી વસુમતાત્મક કે સમવાન થી સ્વચ્છિન્નિતવશુતી
વપતીએ. આત્મ ચૈતન્યસાધક નથી આપણા હં તિહા-
કાશી તેને અમુક સંવત્સરમાં છાત્રી ચૈતન્ય કાલનિશ્ચય
કરી કહે તેમ નથી તેથી આ સ્વતંત્રી વિચાર આપણે
હં તિહાસને ઉપનામક રહિથી વિચારીશ ચૈતન્યસાધક
ન થોવા છતાં પણ આવી પૌરુષીક સ્વાધી કિમત
અને તેની અર રહેક શુદ્ધ સ્વતંત્રી ચૈતન્ય ચૈત
અવસર તથા ચેતક નથી. હરિચૈતન્ય આત્માના ને
કાલકરનાર પ્રહસાનું અરિત આપણે પણ આપણને
આત્માના આત્મક ધરે કોણેક સોજા અને અસ્તિ-
તાન આપણી જરી કીમવાની તામના ધરે છે.

હરેકાશી પુરિષકાવતારની આપણે કયા રચણ,

સુર અને પ્રહર કાપામાં સમવત પુરાણના સતતમા
સમવત પહેલાં કદ આપણમાં વસુવેલી છે, આ આત્મા-
નાથી નાસ જાય એવે તેવા તથા એકાધી આપણે
કેટલાક સ્વાધીક આત્માના કલો તથા ચિત્તવિ
તારી કાશીએ તેવા પ્રકારે પર જ્યાં કીદ મન
કરીશ

(૧) કિરણચતુરો અને કિરણકાશીએ જાતે માણ્યો
પૂર્વજન્મમાં સમવાનના વૈદ્યક કામના અવિનિય
નામત દારણક હતો. તેણે જાગમકાવારી પરમ
સમવત સુનાઈ બાતીનું અવિનિય અને કીમતાથી
અવવાન કયું, તેથી તે કાશીએ કાપ આપ્યો કે
' તમે અજા વૈદ્યક કોઈ નેત્રા કિમ કામમાં રહેવા
પામ નથી' સમવાને પણ આ કાપ વસુર રાખ્યો. એ
કે પાણીથી પતિતકાવન સતતવસન કરવાને કાપ
કલો કયો અને આપણને આપણે કે વૈરમાત્રી
માર સતત રમણ કરી વડુ જ્યાં પાડી શુદ્ધ આ
કામને 'કાશી' કરે આ આત્માનામાંથી કયાં
સનાતન સ્વો આપણે કીમવાની છે કે અવ-વિનિય
વૈદ્યકામ તેવા શુદ્ધ વૈદ્યકાવતારણમાં કોઈ
છતાં કિમ અમુક કરી સતો પ્રત્યે અવિનિય અને

શિક્ષણ મનાવ્યાનો પૂર્વેના કુલ કાર્યો તથા આગ
 વાતાવરણની અસર છુટકારા બદલ અને પવન યુગ.
 આથી પીઠે ઝડપથી આકારી પાસપાસમાં લોકો
 પણ એક સમયે અપરિચિત નારાજનો 'સત્ય'નું
 ભર્તૃકામાંથી થયો. તે દેશનાથી (દેશીયતાના
 દર્શ) અનુભવ દર્શાવે તે પણ નહીં લોકો નહીં. આ સત્ય
 સત્યના મી સદાચરણ દર્શાવે તેનાના પવનનામું
 પણ મુદ્રા સન-પ્રિય કન્યામાં પ્રવેશ્યું

“ દેશભાષાના કો અણુ (રેડુ, કાળુ, કિચા, ઘન, લાલ, મરુ, મ્હાન અને વીઝા) કે તેમાં કોયુ પૂર્વ ધારણનાં ભેદ કે તેણુ જ મોઠાં મોઠાં છે. મરે ત્યારે એનાં થોડાં થોડાં ત્યારે મરે અને પાન થાય કે અને પૂર્વનાં અંશોત્તર ભેદ રહેનાં રહેતાં નથી અને ધારણનાં વણુ એકલું જ કાળુ કે કુપન થાય તે થે. આમ ને પુરાણને વિષે વિચિત્રિયેશના કો ભેદ હતા કે કે આ કણુ ને આ ન કણુ થે કર્તે એક માર્ગ અને પાન મોઠાંનાં કોઈ કાળો એકાં થાય જ નહિ અને જય વિજય હતા તેણે તે અષોષ કિયા કરી તેા કે દેશણે સાલ કર્તે અને માયા નથી એણુ કે ભગવાનનું મામ ત્યાંથી પરી ગયા અને તે નારણને કાલ કર્તે તેા પ્રહસાને દેશભાષાનાં અણુસ દેશ તેા પણ નહીં સકયાં નહિ અને તે સનકાગિને દેશપાચમાન કર્તે તેા દેશ અણાતિક શુભ હતાં તેા પણ અપવિત્ર થઈ ગયા મરે તેણે અમાણને છડે તેણે તેા એમ એકાં પુરુષ સહ થાય તેમ કરવું અને એકાં પુરુષ પણ ત્યારે સહ થાય ત્યારે કાલ કર્તે અંતરમાં મહિન વાચના ન રહે અને

અત્યારાંથી તે જોઈ શકીન પશુ નુ ખાધો દેવ તે
અત્યારે અત્યારમાં એવો વિચાર આવે છે કે અત્યારમાં
પર્વોત્સર્ગથી છે તે જોઈ દેશાણે રહીને કરેના અત્યારે
અત્યે છે મારે કહેને અને નુ ખાધો તેના અત્યારમાં
વિશાળમાં દેશી સારી અને અત્યારમાં અત્યારમાં રહી,
એમ અત્યારે તેને પહેલાં મારે તેને શાંતિ એવું દેવ
તે અત્યારે પશુ ને મારે તે શાંતિ થાય તેમ કરીએ
હોએ.' (વધ મ. ૪. ૩૩)

કે સ્વેચ્છા વિધાન પાસે રાખીને હાથ લાગે
 "આપણા નિર્વાચનને તરલામ પામ સચ" (એને પામીને
 પુનઃપર્યાવેન થઈ નહીં એટલે મારું જાનપામ છે) એમ
 કે શ્રીલાલજીનાં કાનૂની કે તે મુજબા સ્વચ્છિત્તવર

આત્માનિષ્ઠાથી ચેતુઃ સર્વો પદ્મોઃ । આ યઃ કાલઃ સમા-
ધાન યજ્ઞ આચર્યે ભગવાન ધીઃ । સદગતવંસ્તવામોઽ-
વચનાપનર્મણોઽયેવૈશુઃ ॥ ચેતોઃ કલેઃ ॥ "અપ વિભવ
પદ્મઃ એ તો ભગવાને પેાતાના સત્ત્વો સદિયા ઈષ્ટ-
તા સદૃષ્ટામાં છે. 'સત્સંગિઃ કલેષ સત્ત્વોઃ કલેઃ
કલેઃ તો ચૈતુઃકલિઃ કલેષાઃ કામતે રામ્યોઃ દોષ તો યજ્ઞ
પદ્મી ભવ છે.' અને અવિભવ તો પાદા તોતે ભવે
ભગવાનના ચૈતુઃ કામર્મ પદોઽપ્યા મારે એ કાલ પાપા
ન કલેષાવ એ તો ભગવાનની ઉચ્છ્વાસિ પદ્મ, અને
પદ્મોઃ તો તે કલેષાવ ઇ અને પાતો ભગવાનો
સત્ત્વ-અ ન રહે ... અને જે પડે છે તે તો
આદ્યનિષ્ઠ અપાવ ભાવ દોષ, તે ભગવાનનાર્મમાંથી ન
પડે છે, તે તો ચેતઃકલિ કલેષાવ યજ્ઞ પેદાશ્વ, આત્મ-
નિષ્ઠ, ભગવાનની ભક્તિ અને ભગવત્કલિ જે ધર્મ
તેજી કલેષો જે સિદ્ધ થાય તેવા મૈત્રીથી વિરે મુક્ત
છે તે સર્વા છે તે તો કલેઃ કલિ પાતા નથી." (વચ.
સૂત્ર, ૩-૧૪)

(૨) દિવસકલ્પિતુએ કેવળ તપના અભાવથી બ્રહ્માને પ્રજન્ન કરી પશુપત્નની પરાધાત્વ પ્રાપ્ત કરી જતાં તેણે જ્યારે “યદે વિનાશના કાલે તને પદ્માભા” એવા શોદાના શ્રુત પ્રકાશનો મોહ કર્યો ત્યારે એના વિનાશ થયો. પશુપત્નની પરાધાત્વથી પામેલ નર્વજન જે માણસોના જગત્માં જતાં જતાં આત્મચિત્તિત્તિ પામે પામે અપાપવશુમાં જાય છે ત્યારે કયેજાં આત્મચિત્તિ પામેજાં જ વિજય થાય છે. એ અવાલન ચિત્તકાંતે જ્ઞાનવચનને આ આત્મજ્ઞાનદાઈ શોધારીને શરણે છે.

(૩) વિરવનાદિયુ ભેષા 'સપ્તસદ્ગુણ' પ્રાપ્તિ-
વર્ણન કરનાર પ્રહાર કેવી રીતે પાત્રના 'સાતમા'
ક્રમમાં છે ? આ બાબત અત્યંત જાણકારીથી વિચારવા
મુલકે પ્રાર્થના વિનયી બાપે કે એ સામાન્ય સિદ્ધાંત
અર્થે કેવી રીતે બેસી શકે ? જીવનવતારે આ સમ-
સ્યનો ઘોર અભેડ છે. આશ્ચર્યકપર્યંત પણ કેવી
સંજ્ઞાએ જન્મ્ય શકે એ "સાતમ"ના ગર્ભમાં
સિનેસા સુસ્મરેને આગામી કે પ્રહારના માતાને
કમગોવત્સાલના દેવતા-નિલસટના યજ્ઞનીયે રહી
તેમણે 'સપ્તમ' મહત્ત્વ કેવી રીતે ગર્ભમાં રહેલ પ્રહાર
આ સસારી સારી રીતે પચાવ્યાને પરિણામે જન્મ્યા
ત્યામી જ "સપ્તમા" "સપ્તમ" થઈ ગઈ હતી ?

નહિ પણ 'આમુરી વિદ્યા' અર્થ-સમતી તાલોચ એ તેમના વિદ્યારુએ પણ પ્રવલ્લથી આપવા માંડી પણ તે એકે ઘનતી નહિ. ક્યારું કાળના જન્ય જાણીએ પણ ઉતરણ 'સામનામ' એ રમ ક્યારાએ આ છે "સંસ્કૃત" એ પ્રતાપ કે એ પ્રતાપથી પારથીના વાચકોએ કાનિ થવા, કાલોજીવમાંથી દેવરિ નારદ થતા અને દિવસકાલિયુ જેવા અમુરને ત્યાં પણ નિષ્કામ જાણ પ્રકાશ જાણના જાણીએથી અને એ-પ્રેતરણીનું સુધાન જેના કામમાં છે એવા આપણા દેવરણી-કાર્યને આ પોરણિક આખ્યાનોમાંથી મળું કામ-વાળું છે. આપણે એ પ્રાણો સમ્યક્ત્વન થાકે માનવ પદો કરશે. દેવ, નરી પ્રાણમાં આખ્યાનિક કલ્પન-કલ્પને આજક દર કરશે દેવ તે "નરદ" જેવા અવિરત સમયુ કરી કરેને આખ્યાનિક કલ્પનના સંસ્કાર આપનાર કુલો-સિદ્ધિ પ્રેમવર્ણિયમાં મેળવ્યા પછી અને તેમજ પ્રેમવર્ણીને કલ્પનાત ક્યારથી કરશે પછી નજી આર વર્ગની ક્યારથી નહિ પણ જાણ કરશે દેવ ત્યારથી ન. આ ઉપરાંત માતાએ પણ 'કાતા, જાણ કે કર' સતાએને જન્ય આપવા માટે પ્રેમ કલ્પન કલ્પુ કોજલે તે પ્રકાશની માતાના કાર્યોથી સમજા કરશે. તે અમરપાની દેવા કતા દેવરિ નારદના કલ્પ અને કલ્પમાં (તેમના પતિની પ્રેમજાણીમાં) સમજાવવામાં રહ્યા તે પ્રકાર જેવા કલ્પનાતમાં માતા થવા જાણકારી થઈ.

(૪) ભાતરોજ પ્રજાની પરમાત્માનાં આશ્રય કરાવેલ છે અને તે ' મારો રામ, મણુ મણુ પ્રભુ છે તથામેલ યાજિયામા પણુ છે ના ' આ પણુ એક વિરલ આત્મચક્ર છે અને તેમના પિતાએ તેમને મારી નાખવા કામ, કામ, રૂઝ અને એક એક જમ્યા ના મળેલા અન્યાયાના છતાં પણુ પ્રજાને કહેતો પણુ રહી નહિ, ત્યારે તેમના સુખ મરે ના સમર્થમાં પરમાત્મા પ્રગટ થતા ને પશુપતિનો નાશ કરી પ્રજાનું પરિચાલુ કર્યું. પ્રજાને તેના આશ્રય સત્યાગ્રહી પણ મળવા રહે છે એમનાં એ આપણે જાણ ને જાણ સાથે સુખીએ તે કલ્યાણપર પરમાત્મા ધુનિપાત્રીથી આપણી વશ નો નાશ કરી અપણું પરિચાલુ નાશ કરે God helps those who help themselves "

(૫) જાને પ્રદાન પશુ વર્ણિક જનિના પ્રાકૃત માન ન હતા. પશુ ધર્મીતાણમાં પ્રદેશ જાતી, નિષ્કામ ભક્ત હતા. આ પ્રમાણે તેમની નૃસિંહજી પ્રાણેની પ્રાર્થના પાથી સમજી શકીએ છીએ. આ રીતે તે પ્રાર્થનાએ “હે જગદગ્રા” અર્થતઃ ભગવાન એવા એ તમે એવા જ્યેષ્ઠી હું કર્તો નથી, પરંતુ હું કૃપાવાસલ” અર્થતઃ તથા હમ એવા સહારિયાના હું જ્યેષ્ઠી હું તમ પાણિ હું આટિ હું મેજ સુર, આપ પ્રસન્ન થાવો, મેજ-કૃપ તથા સારવ્યાપ તમારા સરવ્યાપતામાં મને કૃપારે મોહાવશો” (ભાગ. છઠ ગાથ. ૧૫ & ૧૬)

વર્ષો અગાઉ પ્રદાનને "વર" માનવાનું નિશ્ચિત છે અને છે ત્યારે નિષ્કામ માનવને જાણે તેવા કન્યો કન્યાઓ છે કે "તમે મને મળો" "વર" માનવા છે તેમ જ તમારી જાણેથી માગી જઈ છું કે "મારા કાર્યમાં મેં જીવન કામનાનો સ્વાદ પી નહિ લેવું મને. મારું કે કામનાની ઉત્પત્તિથી દિવેલો, મન, પ્રાણ, અક્રમા, મર્મ, મેરુ, મુદિ, સન્ન, સદમી, તેજ, રશ્મિ, તમા કલ્પ નામ પામે છે. મનુષ્ય અગાઉ મનમાં રિપર થાતે પહેલી કામનાઓનો ત્યાગ કરે છે ત્યારે જ તે કમલનયન, તે ખરમાવાવન થાય છે."

(साम्प्रदायिक संस्थाएं एवं गैर-सरकारी संगठन)

શુદ્ધ લાભવાન ટુપ્પડને ઉત્તમ કારવાનો જે પ્રાર્થના ઉપોત્ત આપે છે તે જ સિદ્ધાંત જાણવાત ૧૧માં ૫૪ મુખ્ય પ્રાવૃત્તિ છે જારીતીય ૧૧માં સિદ્ધાંતમાંથી ઉદી જોતાને સમન્વય કરેલા છે.

અંતર્માં સકલરાજ્ય પ્રદુરવ્યવસ્થા હવેનથી પ્રવચા બચ-
પાત મીં સહકલનર રવાની પોતાના વચનપ્રત્યર્થા કે
સન્નોર્માં કરે છે તે રહી જા શુભ શેષસમાપ્ત મરીશુ.
જા રજા ને જાનનીય સન્નોર્માં "પ્રદુરવ્યવસ્થા ને તે રહિંકલ
મરે પોતાના કે 'કે મહારાજ' હું જા તમારા નિકરાજ
રખા નથી મરિત ને તમે કે ખારી રજા કરી તેને
હું રજા નથી માનતો. ને તમે જ્યારે મારા કોડિ-
યાશુ શરુના મજુરી રજા કરેલા ત્યારે હું વક્ષ
માનીશ' ખરે કે સમવાનનો સકલ લેખ તે
રહિંક રજા સમવાન કરે તેજી કરીને શુષ' ન થાય
ને રજા ન કર તેજી કરીને શેષ ન કરે ને અક્ષમરેત
પોરે સમવાનને જાહેર' (વચનપ્રત શેષ પ્રવચન કે)

[illegible]

માર્ગમાં જતને આટલા પ્રયોગો કર્યા તે માત્ર નથી કે મારી પાસેથી પસી નહીં થાય તેવું થાય છે પ્રજ્વાલની આ ક્ષમામાં કલ્પના પ્રયોગ નથી પણ કલ્પનાં વિષય છે આવા કલ્પનો આશ્રય રહે તે સ્વતંત્રતા માત્ર એક જ કતા છે એવું સાબ્ય કરે .

એક દિન-એ દિવસપરિપુષ્ટિ પ્રજ્વાલાને પાસે બોલાવીને પૂછ્યું કે “એકા, તને ક્યુ છપન કાર” થાય છે કે પ્રજ્વાલા નવાખર્ચા કરે છે કે —

સામાન્ય નવોડસુતર્યમ્ દેહિત્તં
સદા સમુદિગ્ધાપિનાકાદમ્હસ્ય
દિવાલસાત્તં ગુહમન્થ્યમ્
વનં ગતો વહરિનાકપેત ॥૭-૫૫ ॥

અર્થ—નવતા મમતા રૂપી અસ્ય આશ્રયથી નેની સુધિ સદા ધીરિઆ રહ છે તે પ્રાણીએને તે અત્યંતુ નોંધવું હોય તેા આત્મવતનના દેવદ્યુત ને ના પાસેથી અપારેા દુષ્ટા છે તેનાં ત્યાગ કરી વનમાં નાથ મીઠરિનેા આશ્રય લેવેા નોંધવેા

એકાને પૂછવાપરમ્ છપન ના એવું છે કે તેમાં કું અને માઈ એવેા સ્વપ્નાર ક્યુ જ કરેા છે પડે છે. એવા અવધારમાં બીજા કતા એકાને માપમાં જણા હોય એવું પણ સાબ્યા કરે છે. માણસની નમ્બે મ્લી માણસ નેવું” શું કરેશું છે. એકાંતમાં તર્ક નાકાની ક્યુ પણ કારેવું છે, પણ માણસની વચ્ચે રહીને માત્ર દાન સામન્ય એ વધુ દુરોચ છે પાત્રના રાખેમાં ત્યાં અકસ્માતરની કયા જાણે છે ત્યાં પણ અકસ્માત રહેવું જાણે છે કે કે “કું હન્યુતો સંત્ર કનવાથી ગયા ન-સમા હન્યુ કહા મયેા દત્તેા, તેથી આ ન-મયેા માણસના કલકર્થથી ય કાવયેા રહું પું કે કાલ્યારીથી માણસ વર્ણ નહીં તેથી અત્ર મ માપથી રહું છું અને માઈ દાન પણ ક્યુ સાધું છું” (૫-૧૨-૧૫)

પ્રજ્વાલા પોતાના પિતાને એવ કહે છે કે પૂરવા-મયોએએ વાનપ્રસ્થ-આશ્રમમાં આપનાની તૈયારી કરવી ન નોંધવેા. સરકાર પણ જપ વર્ષે મોઢરોને રીજાકર કરે છે. વાનપ્રસ્થ આશ્રમનેા સુખ્ય પર્વ તપ, બ્રહ્મચર્ય, વૈરાગ્ય અને કાત્રેય છે વાનપ્રસ્થ આશ્રમ-વાળાએ કનવાસ આશ્રમમાં પર્વેચવાની તૈયારી કરવી નોંધવેા, તેથી તેમને પૂરવોએનો સંત્ર યોગેા કરેા

નોંધવેા અને સંન્યાસીએનો સંત્ર વધારે કરવેા નોંધવેા.

પરેલાં આપણે તેના ક્યુ છે તે નક્કી કરવું નોંધવેા. એ માપત નર્મદ્યુપી નક્કી નહિ થાય ત્યાંમુથી આપણે છાકથી નાવિત વનરના વધાણની માફક સંકારના કદુ-દર્શાં આત્ર તેમ કેમ્પા કરેા. એ માપને નહીં કરવા કારે આપણાં છપનનો, દેવું સમજવેા નોંધવેા. અને છપનનો દેવું સમજવા મારે છપનમાં કદર્શાં સુખ છે અને ક્યુ સુખ કામ્યું છે એ સમજવું નોંધવેા. આ માપત વધુઅવધારવાળા ક્યુ રપ્પા કરીને સમજવી યાં છે સામન્ય પ્રમાણ આપી તેમ્પા કરે છે કે ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચાર કુપાપર્વ છે, તેમ્પાથી ૪ ભતનાં સુખ નીકળે છે, તેમાં પરેલાં જ્યુ સુખ અર્થનય છે અને મોક્ષુ નિત્ય છે આ માપત નારાકરને પ્રજ્વાલાને મર્મમાં સંભારી દત્તેા. કાલના વપતમાં ક્રામ કરીને ત્યારે અપારણી આપે છે ત્યારે તે અમુકિયુ પાપ છે એકાને વરના કામને વાત્ર રહેની નથી, તે વપરે તેને કાઈ જાન આપવામાં આપ્યું હોય તેા મર્મમાં રહેલ માણસને પણ તે દાન મયેા છે પણ એવી રીતે માણસની બીજા-ભવરના સુખરવાની રીકાં મહેનત કરતા નથી મેકમ મોનેકરી કાલે અપારે એક વખત અભાવાક-માં વાતવિત કરવોના પ્રકન મત્પો દત્તેા ત્યારે મોનેકરી નાની ઉમરથી માગોએ તેમ કેમ્પર્વ તે માપત કલ-ભક્તી દર્શા. તેમ્પે અપને ક્યુ કે “A charid is a charidertaridid dīrtatid dīrtatid” એકાને માગમાં આપર્વકાકા રિખતા રહેવી છે અને ક્યુ કે “એ રિખતા પ્રમદ ક્યા કારે અને ને આપાય થવાની તેલ તેમ્પા રિખકથી ખાત રાખીએ કીએ અને માત્ર-કને મર્મમાં કાર દાન મયેા તેથી કલ્યાણ રાખવા કારે અમાર્માં કામ્પેર્વ વિધિ મતાવેા છે.” પણ એવા તમુકા કાલના કાજમાં અને મોનેકરીને મતાવી કીએ તેવું નથી. કાલની કેલવણી અને સમજની કુર્વા એવી છે કે પ્રજ્વાલાના નેવા માણસોને જાણે દિવસપરિપુષ્ટિ નેવા માણસો તૈયાર થાત છે. થોમ વખત પરેલાં સાપરતની નદીમાં એક મટુ એવું તાજુક પાકવું હતું. તે આપણી કિ મતે વેચવામાં આપ્યું હતું પણ વેચનારે એવી ટાંત કરી હતી કે પરીકનારે તેનાં ની વેચનારને જાણ આપવા કે નેપી તે બીજાંથી બીજા કાર્માં તાજુક કીવાડી કાલ, પણ માણસનું બી

સાઈં યામ અન તે સાચી તમામ દેને મરે તમ
મરન મરે છે ।

પ્રથમ ૩૨૦૧
દ્વિતીય અધિકૃત પ્રકાશનની વાત સમજાવી દિશીને
૩૫૦૧ કે 'ભાગીની શુદ્ધી' નીમના પ્રાથમી ગુણો વધ
કે મારે જાને નિશાળના સ્વર્ગ જામે અને તેના ઉપર
જાણના દેખાઈ જાય અને ક્રમ ગુણો (૧૨૨૨૨૨૨૨)
નિશ્ચિત પ્રકાશની માલુમે (મેટ્રીક સહ સંખ્યાનીમે)
જાની શુદ્ધી જ્યાં નહિ તેવી જાણના કાળ
૩૫૦૧ (૩-૪-૭)

જાણી શિષ્યોએ પ્રદ્યુમ્નને પોતાની પાસે લેવાનીને કહ્યું કે, 'એકા પ્રદ્યુમ્ન' તારું કથાનુ થાશે, તું જન્મને જાણતો જન્માન કે, તારા મૃત્યુ લેખનું નહિ, તારી કુદિમાં બીજા જાણીતા કર્તા ગાયો કૃષ્ણો દેવ કેમ જન્માન છે? આ તારા કુદિએકે કેટ જાણતો કરેલા છે કે રૂપ મયો છે, એ જન્મે તારા શુદ્ધ હોય, મારે જન્મે ખરી હોયત કહે (૪-૫-૧૦)

ଅନୁସାଧା ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆ ଗୁଣି ଗୋଦାସୀ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚ
 ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ କିରୀ ଗୁଣିଗୁଣି ଓ ଖର୍ଚ୍ଚଗୁଣି ଗୋଦାସୀ ଗୋ
 ଓ, ଗୋ ଗୋଦାସୀ ଓ କିରୀ ଗୁଣିଗୁଣି ଗୋଦାସୀ ଓ ଓ
 ଗୋଦାସୀ ଓ ଓ ଗୋଦାସୀ ଓ ଓ ଗୋଦାସୀ....

सः यथाशक्तः प्रेम्णा वक्ष्यामि विविधम् ।

अथ यत्तत्प्राप्त्यर्थं नित्यं मेदगवांसस्य ॥ ७-५-१२

આજે મનપર એ પ્રશ્નનો કલ્પો ઉપર મનુષ્ય વાત છે ત્યારે હું એને નીચાં કિંમતો ટેલી સિવાય પશુપક્ષી નથી પણ જાત છે" આપણા કિંમતો છે જતા પ્રતિબંધ પ્રત્યે આ માત્ર છે, આ"પર છે, એ પ્રત્યે નિયમ પણ કરે છે. અમવાનની વીરા મનુષ્ય કુલેષ છે એના આજેમાં જાતા વચે વેવાનો પ્રત્યે પણ મોહિત પણ જાત છે એ ખરવાનાએ મારી પ્રતિમાં નોંઠે કરેથી છે. ને કમણે મોહુ" મોરે ન મોહમુજાની પાસે જાત છે તેમ આપણી મો દરિયા કમણથી મારી પ્રતિમાં એ પડી ગયો છે (૭-૫-૧૪)

મહાસાની જુદિતો મોઝા જાદો મનન જાન-
જાલે જાન જામજાળો. જે જામજાળ માનુષમાં જા
જુદ જામજાળે જાનુદે જાન જે જે જુદ મહાસાની
જાનુદે જાનુદે જાન જે જે જામજાળ માનુષમાં જા
જામજાળો જે જે જાનુદે જાન જે જે જાનુદે જાન

શ્રીમદ્ વાલમ્બાસને અગત્ય પડું સુરોચ છે તેમા પશુ
લાવના કાચમાં શિવા મહાદેવશ્રી પડું ન જોઈતા હશે.
લાવમાં ક્રિડા ૧૫૦ વર્ગ વર્ગ અગત્ય વેપારી અગત્ય
વાગી તેમજથી મનેક છે અને માત્ર એક વડાવાઅમર્ષ
જીવન પૂર્વ માત્ર છે વેપારી અગત્યવાગ માલુમે કાપી
માત્ર એક વડુ વેપારી સરકાર તેમજમાં રહેી નામ છે
અમર્ષા પડું આગત વધે તેા ક્રિડાને રમવાન આમ
કરી નોનક ક્રિડા દુષ્કર વધાવવા માટે અને વધાવના
તેમા વગા માટે આગત થો છે પશુ સવા અને દુષ્કર
કર્તા અગત્યવાગી ક્રિડા વધારે છે ક્રિડાવધામાં પશુ
કામે અનેક યતા નેપુ કામે છે પશુ અગત્યવાગ પામે
માત્ર એક ન વધા રહે છે. શ્રીમદ્ વાલમ્બાસ મહારી આમ
કર્તા દુષ્કર આગ વાલમ્બાસે અગત્યવાગ રહેવાથી મર્ષા
પુરોહીએ ક્રિડા વધારે અમત્ર છે તેથી મર્ષાસ વધ
અગત્યવાગીને વાલમ્બાસ આમર્ષા આગવાગી અગત્ય
કરી છે.

જાણા પ્રકારના સત્યાગ્રહ કરવા હોવા નથી. છતાં કામચલાઉ ને વચનના ધોરણે રાજ્યની અનીતિની સામે યથા દવા લેવા જાણાઈ તેવોને ધણુ કહાડા કરવું જરૂર. જુદા તે વખતના રાજ્યની દિશાની સામે યથા દવા અને રાજ્યનું કલ્યાણ ફેરવી સાધવા દવા, યી પુણ્ય કામની અનીતિની સામે યથા દવા આવી કમને ખાતરી મળ્યા દવા વહિવટના સો દિવસ વિચારિયે ચાલી ધર્મ વહિવટ સાન રહેવાથી વિચારિયે કલ્યાણ ફેરવી સાધવા દવા અગત્યને રહુમણની અગત્ય ન માનીને રહુમણને સુધારી દવા યોગ્યપણે રેલમાં બેઠા ફેરવાયે યોગ્ય તેમજથી તથાથી કે આની મહત્વથી યાવ છે તે પોતાના કાનથી અને કમથી યોગ્યને રેલી તેમને વરા અને સારા વિચાર સામે છે

મુ મુદિપ્રકરને લીધેનાં અવધિનિ કાવચોને નરો રસ્તો મેળવે અને નામેલેની નીતિનિ સ્વતંત્રતા મેળવી નવેર રૂપી દોષો કે અવધેરે રહે વિષમાં રહેવું ઠીક થાયું નથી એ એક માત્ર વધે છે પણ નીચ માણ્યુ કુલીસ લીધવાના મુદ્દા વધા છે. અરે માથ, ઠીક અથવા એકા ઉત્તર-ન વાવ છે તારે સત્યાગ્રહને અર્થ રહે અથ છે અને માવ કાયુ થવું તેને અત્યાચર માનવામાં આવે છે.

એના કલ્યાણમેથી જાણનાથી એક સમ્યક્તા થયું.

શ્રાવણ વદો નથી. પ્રજ્ઞાપદના સત્યાપદમાં જેને એક સાતનો
અનુસાર છે.

મનુષ્યની જીંદગી એ એકમત્રાસી મુશ્કેલ છે. તેમાં કાર છત્ર અને કાર છે. તેમાં શાન અનેશાન બન્ને રહેલા છે સામાન્ય માણસને તાત્કાલિક શાન (immediate happiness) જ્યારે નથી છે એ એક માને છે કે આ જીવનમાં એક સુખ મોગમ્મુ તેમજ કાસુ, પાછળથી કહે ખબર છે કે મુ કશી બાની જીવિ જીવનમાં કદી કશાં છે કહોરિયાના નવો સમાન કાનને વિચાર કરેલ નથી એ પુનરાવૃત્તિ સ્વરૂપ છે. તેમાં ચીત્તાના પહેલા મેકાનાં તેજી પોતાના દીકરાને મામલત કલા અને પાંચેને માટે પાંચના સુખ વાપરે છે. એ જ મહાકાવ્યની કલાકૃતિ ની હતી

મહારાણી પોતાના યુગ્મને કશું કે નેની આ માટે
અને આ પાસે થાંભે છે તે પાસે કુદી વચ્ચેની
છે એ જાણ સર્વજ્ઞો યુગ્મ દ્વારા થઈ અને એમના
કે "અને એમ સારી થાંભે થાંભે, આ વિદ્યાર્થી
અને અન્યથા અપાસનાથો છે, આ સાર, રામ કે
એથી કુદી તેથી નથી તેથી તેને સારી વચ્ચે કુદી
નથી, આ દેવના કુદી અનન્ત વચ્ચે કુદી
કુદી તેથી કુદી થાય છે

આ પ્રકારે અનેક પ્રકારનો ખોટા આપોને પ્રહસાને વિષય તરીકે એટલે કેમ, 'મર્ડ' અને ક્રાઇમ (politics, economics and sociology) વાન આપવું થયે હતું. યોડી વખત આ પછી પ્રહસન ક્રીક ક્ષીણી બની. હવે એમ માની લેને જાણ કેપાલ પદ્ધતીને લેવા વિલ દિવસકલિપુની પાસે લાવવામાં આવ્યો. દિવસ કલિપુને લેને પૂછ્યું કે " એટલે પ્રહસ, આટલા દિન સમાં તુ તુ પાસેથી ને ક્રીક કલિપુને લેવા લેવામાં અને સારી સારી વાતો કલિપુને "

પ્રદેશોએ જાણ્યા જાણ્યો કે 'પિતાજી, અજ્ઞાન નિષ્ક્રિય થયેલ, કોઈને, સમજેલ, જાણ્યેલ, અર્થે, વનના, દારૂ, કોઈ અને આગનિયેલ કરી જે તેની નવ પ્રકારની ભક્તિ છે જે પ્રાપ્ત થયેલ નવા પ્રકારની ભક્તિજી કરવામાંથી આજરજી કરે તે તે સમજાય ને સુધારી લેલ થયેલ છે.'

જાપાની નવ પ્રકારની મહિત નીચેના જાણીએ કરી
મતાવેલ છે

१. अथवा विद्यार्थी विद्यार्थी

2. *Staphylococcus aureus*

॥ अथ श्रुतं ॥

Y. Wang, Y. Wang, Y. Wang, Y. Wang, Y. Wang

५. अथर्ववेदः अथर्ववेदः

1. अथर्ववेदः

Umsatz

Abstract

६ आत्मनिर्देशन-प्रक्रिया

આથી પ્રદાનથી સારાના સારો અભ્યાસ થોડો થાય છે. તે સમય રાત્રિ અધુરો હોય છે. એથીને બી. એ. અથવા એમ. એ. થતું હોય તેઓને તે માર્ગે મધ્ય પરીક્ષા પ્રદાનની આ વિખામણ માનવા એની છે. મહત્તિમ આવા અભ્યાસમાં કુલ્ય સાધન કરજીવન છે. કરજીવનથી વધારે અધિકારની સલાહ લેવાની નથી, તેથી માનવતાથી કિરણકવિજ્ઞાના અધિકારની સાથે પ્રદાનની કરજીવનથી નહીં. એથી એ રીતે અર્થમાં પ્રદાન ને પ્રદાન કરવા કરજીવન સાથે છે. તેથી એક એક એક છે કે આર્થિક માણસ ભારી વસ્તુ અથવા કુલ્ય વસ્તુ વધારે ખાતર સાથે છે, નાર્થિક માણસ પોતાની કુલ્યથી પૂરી કરવા પ્રયત્ન કરે છે. ભારી વસ્તુ એક હોય છે કુલ્યથી અનેક હોય છે. ભારી વસ્તુ આત્મા છે, તેનો સાધારણરૂપે થાય પછી પૂરી તેની ઉત્પત્તિ રહેતી નથી, અને કુલ્ય પૂરી કરવા બધારે માણસ સક્તિ વધારે છે. જોતો જાય છે કરજીવન માણસ બધારે પ્રયત્ન કરજીવન છે ત્યારે કુલ્યથીની નિવૃત્તિ થાય છે અને એ અભ્યાસ પ્રાપ્ત છે તેથી પ્રાપ્ત થાય છે. આત્મામાં ખરી સલાહ છે તેથી તેને પોતાની અસ્થિતિ પ્રતિ બીજા ઉપર આધાર રાખે છે. જોતો નથી. તે જમન થાય છે. કુલ્ય આકર્ષિતથી ઉત્પન્ન થાય છે તેથી કુલ્યથી નિવૃત્તિ થાય છે જ્યુ પૂર્ણ થતો નથી. કુલ્યથી આથી નિવૃત્તિ-સલાહો મિત્રના કાર્યે અધુરો નથી એ કિરણકવિજ્ઞાના પ્રયત્ન છે.

સરચુકાબિ કા મર્તા જ અદકારમાં પરિવર્તન થાય છે સરચુકાબિ એ માન્ય છે, કમ' નથી. જાણ અને કમ'માં એ ફેર પડે છે કે માન્ય વર્તમાનમાં પણ આપે છે અને કમ' અવિષ્યમાં પણ આપે છે, વળી માન્યતા કવી સ્વયં સ્વતંત્રતાદાયકે માન્ય કરી શકે છે અને

અર્થ સંસ્થાનથી ઉત્પન્ન થાય છે. સંસ્થાન અનેક પ્રકારનાં હોય છે, અનેક ભાતની નિર્માણપણે સમૂહ એક જ સામ-વર્થ સંસ્થાન છે. જિજ્ઞાસાન્ય નિવશ છે દિવસપરિપુ પશુ વારંવાર પોતાના કસ્ટોરોને માર કાઢે એવાવની દતો પશુ પ્રદાશને માત્ર એક સત્તા ઉપર આધાર દતો સંસ્થાનર્થ પોતાથી મિલતી કસ્ટવનાની નવર રહે છે. કમચિદ્દ કલ્પન એવી રીતે ન જાણે છે મ. ખંધોલ પશુ ન્યારે રેકમાં કંચાલ વધવા એકાદ ભેગ દત્તા ત્યારે પ્રતિષ્ઠાર કરતા દત્તા અને ન્યારે સપાન વધી નવું કારે પોતાની મલવણ પગથી મૂરતા દત્તા પશુ પ્રદાશ દતો કલ્યાણદ સત્તને આધારે દતો અને તેમાં સપથી કસ્ટવર્તિ હતી. તેને કાઢ સમાન કરવાની નવર પતી ન દેતી

કસ્ટવર્તિ ને પ્રકારની હોય છે —

૧. સેરકાવવાળી

૨. અસેરકાવવાળી

સેરકાવવાળી કસ્ટવર્તિ પ્રેમીના એકરે કસ્ટવના સ્વીકાર માત્રથી કિદ્દ થાય છે. અસેરકાવની કસ્ટવર્તિ પ્રેમીના એકરે કસ્ટવના વચાઈ કામથી માત્ર છે. અસેરકાવની કસ્ટવર્તિ, કસ્ટવર્તિ થવા પડેલાં ન નિર્વિધન થઈ નવ છે, કેવળ સેક માત્ર અદત્તા હોય રહે છે અને તે કસ્ટવ (પશુ) ની કુપાથી નિરત થઈ નવ છે. સેરકાવની કસ્ટવર્તિ કસ્ટવ થતાં ન અદત્તા મ-વડું પરિવર્તન રહે છે, એકરે ને કા અસેરકાવ દતો તે એકરે થઈ નવ છે. કસ્ટવર્તિ થઈ રવામાં જો માત્ર રહે છે કે તેને જુ, તે નિરતર કસ્ટવર્તિ રહે છે એવા નિવશ છે કે ને એનો વાતી રહે છે તેનું પશુ તેના પ્રેમી (પશુ) હોય છે અને તે નિરતર તેના પ્રેમી આઠા કરતો રહે છે એમ એમ પ્રેમ પાવતા પાવની અગ્રિ વધતી નવ છે તેમ તેમ કસ્ટવ થતી અદત્તા તે પ્રારે તદ્દત્ત થઈ નવ છે એમ અગ્રિમાં નામેકાં માત્રાં અગ્રિથી અસેરકાવે છે તેમ અદત્તાર મૂલ સકિત નદ થતાં સે.આવની કસ્ટવર્તિ અસેરકાવમાં પરિવર્તન થાય છે કસ્ટવર્તિના નીચે પ્રમાણે વધુ પ્રકાર છે —

૧. કસ્ટવર્તિ થઈ મનવાનને પૂં.

૨. સમીકાવતો તે માત્ર છે

૩. વા વપાઈદમ્ હું અને તે એક હોય.

પ્રદાશની કસ્ટવર્તિ વધુ હેઠી હતા કુપી પડેલી નદેલી, તેને ત્યાં કસ્ટવર્તિ માત્ર દત્તા પશુ હું અવચાન છું એવું વાતી હું નદેલી. આ કસ્ટવર્તિ માત્રાવની કસ્ટવર્તિ વધતો વધતો કિલો આવે છે, પ્રદાશમાં પરમદંકરતા હતી છતાં કેવળી કુતિમાં તે નદેલી અવચાન રહે છે કે કે નિરેકાવથી થઈ હું તેથી એવા દિવસની કસ્ટવર્તિ અગ્રે પ્રકાર પરમદંકરતા કસ્ટવર્તિ માત્ર આવે છે કે ને નિરેકાવથી પશુ મોલા નદેલી.

પડેલી ને કસ્ટવર્તિમાં છે, છે, છતાં માત્ર વિશાલ થતો નથી એમ કાઢ પતિવતા કો વિશાલ થતાં હોય તે પશુ માત્રથી પતિવો વિશાલ હતી નથી એમ સેરકાવવાળે માત્ર પશુ માત્રથી કુતિ થતો નથી. ફેર એકરો રહે છે કે સેરકાવની કસ્ટવર્તિ નિરત અને નિશન જે નવને પ્રકારના રક રહે છે અને અસેરકાવની કસ્ટવર્તિમાં નિવ એક રકરો અનુભવ રહે છે. અનુભવને અર્થ, ઉપસેરકાવ નથી. ઉપસેરકાવ કસ્ટવર્તિ ઉત્પન્ન થાય છે, ઉપસેરકાવ કસ્ટવર્તિ એકરે માત્ર અવચાન રહે છે, વિશાલને રક એમ એમ વધે છે તેમ તેમ સેરકાવની કસ્ટવર્તિ નવ છે તેથી ઉપસેરકાવની નિર્વિધનને પ્રાપ્ત થતો નથી પશુ કસ્ટવર્તિ નિરેકાવને પ્રાપ્ત થાય છે. વાતનાવતો કસ્ટવર્તિ કસ્ટવર્તિ થઈ કાઢો નથી. કસ્ટવર્તિ પ્રેમીની નવર છે, વાતનાવતો નવર નથી. વાતનાવતો અન્ય કોઈમાં આકર્ષિત અને પ્રકારથી થાય છે અને પ્રેમી અવચાન અવચરો પરિવશ, કોઈમાં આકર્ષિત થઈ ત્યારે મો છે કસ્ટવર્તિ થાય અને અવચાનની નિરતિ એમ કસ્ટવર્તિ થાય છે તે ન પ્રકારે કોઈની આકર્ષિતની નિરતિ અને અવચાનની નવરતિ એ પશુ કસ્ટવર્તિ થાય છે, પ્રદાશમાં કસ્ટવર્તિ અને તેથી કસ્ટવર્તિમાં કસ્ટવર્તિ કોઈની નિરતિ હતી અને અવચાનની નવરતિ હતી મ. સ્વીકારતા કસ્ટવર્તિમાં કસ્ટવર્તિ કોઈ ઉપર નેચલ વાવવાનું પડી રહેલાં અવચાન નથી અને તેથી પરમાવચાનની અવચાન નવરતિ પશુ વધવા થઈ નથી.

કસ્ટવર્તિ માત્ર કસ્ટવર્તિને ત્યાં ન કરવામાં નિરત થઈ નવ છે, એ સેરકાવની કસ્ટવર્તિ કે કસ્ટવર્તિ થતાં અસેરકાવ કોઈમાં હોય થઈ

નવ છે. તે વખતે છપને એ પ્રકારના છપનનો અનુભવ થયે છે. એક તેનું વાસ્તવિક છપન, બીજું તેનો અભિનય (એટલે સમારતું નાટક). કરજાનવનું વાસ્તવિક છપન એ પ્રેરણાના પાત્ર છે તેના અભિનય એ ધર્મ પ્રમાણે વિષની સેવા છે. અભિનયથી (નટની માત્ર) પોતાના આત્મવ્યવસ્થાને જાણે. નથી અને અભિનયમાં (એટલે સમારતું નાટકમાં) તેને છપનસુદ્ધિ થતી નથી. તે વખતે કરજાનવ સાર પ્રકારે નથી તરફથી વિમુખ થયેને પોતાના પ્રેરણા (એટલે કરજા)ની અનુભવ થઈ નવ છે.

દાસમાં આપણે દેશમાં જે પ્રકારનો સત્યાગ્રહ આવે છે તેમાં સત્યાગ્રહી પોતામાં જે છપન ભોળું થયેલો નથી અને માત્ર સંસારી છપનને એટલે નાટકને સત્ય થયે છે, તેથી તે ખરી નહ ધર્મ થયેલો નથી. ખરી નહ પોતાનું સ્વરૂપ જાણે નથી અને પોતામાં જે છપન ભોળું થો છે.

જેમ નહીં સુકુદમાં થયેને પોતી માત્ર છે, બી પ્રકારના કાનિ મોડું થાય છે તેમ દાસમાં રહેલ છપન, જે દાસમાં રહેલ સત્યને કરજા દયાથી મોડો થાય છે. પણ કરજાનવ માત્ર નિર્વિચાર થયે ભોળું મારજી ૩ સુકુદમાં અથવા સત્યામાં વિચાર નથી થયેલો નથી. જે સત્યાગ્રહીને માત્ર મોડે છે તેનામાં સંસ્કારવિચાર નથી થયેલો નથી. અનુભવ નથી છે એ જાણતામાં પ્રદાસને બધા પણ વિચાર મોડે નહેતો. તેને સત્યાગ્રહ કામો દો. દાસના સત્યાગ્રહમાં થયેલો માત્ર આગર રહે છે.

કરજાનવનો અનુભવ નથી અનુભવ નથી તેથી રહે છે દાસ ૩ તેમાં દાસને માત્ર અને અનિચારી કામ નાને મોડે નવ છે દાસને માત્ર અને અનિચારી કામ સત્યાગ્રહથી અને વિન કીપન થાય છે દાસના પ્રેમથી અનુભવે સંદાર થાય છે તેથી ડાઈ દેશને દાસ સત્ય રજા અનુભવ નથી એક દેશને પ્રેમવાળા બીજા દેશના માણસોનો સંદાર કરે છે. ખરી કરજાનવમાં અને ખરા સત્યાગ્રહમાં અનુભવ કીપ અનિચાર થાય રહે છે. તેથી પ્રેમ સત્યાગ્રહી નિર્વાણ થાય છે અને દાસને અનુભવ દૂર થાય છે તે વખતે અનુભવ પ્રેમ નવ થાય છે અને તે અનુભવ થાય છે. એ જ વાસ્તવમાં થાય છે છપન છે. જે વખતે અનુભવ

પોતામાં પ્રમુખો અનુભવ થતી છે તે ત્યારે અનિચાર થાય થાય છે. તે છપનને કરજાનવ મોડાછપન મોડે છે. તે વખતે પ્રેમનું આસ્વાદન પ્રાપ્ત થાય છે.

કરજાનવને એ અનુભવ નથી પણ સદામાત્ર છે ત્યારે કરજાનવમાંથી સદામાત્ર થાય છે. ત્યારે છપન દાસનું છપન પણ સાધનરૂપ થાય છે. મોડા પોતાને મોડે પોતાના આત્મ (પ્રમુખી) નિર્વાણ મોડા મોડા રાખેલો નથી. ત્યારે મોડા પોતાને મોડે ૩૪ અનિચાર કામના અનુભવેથી અનુભવ રહેલો નથી ત્યારે અભિનય (અનુભવી નાટક)ના અનુભવ, એટલે દેશ પ્રાપ્તિ થતો, અનુભવ દાસમાં અનુભવના નિર્વાણ અનિચારે જ પ્રમુખ થઈ નવ છે, તેથી કરજાનવ મોડું કામ થયેલો છતાં પોતાના કરજા (પ્રમુખી) નિર્વાણ થયેલો નથી ત્યારીઅનિચાર ભોળું તે અનુભવમાં એથી મોડા અનુભવ નથી ૩ તેથી કામના નિર્વાણ થયે ન દેશ પ્રેમનાથી કીપન થયે અનુભવમાં અનુભવના અનુભવે નથી. તેથી દાસના સત્યાગ્રહમાં મોડા સત્યાગ્રહી થયે અને પોતાના અનુભવને પરિચય ત્યારે છે પણ પ્રદાસની માત્ર પ્રમુખ પરિચય આપી થયેલો નથી.

ખરા કરજાનવમાં અનુભવ પરિચય થાય છે. તેમાં જે વખતે એક રસ રહે છે. જે કામનાથી કામના પોતાના અનુભવથી નિર્વાણ રહે તે સત્ય સાધન નથી. જુદું સાધન એ તેમ અનુભવ ૩ જે કામનાને કામનાથી નિર્વાણ થયે ન દે. તેથી જે સત્યાગ્રહમાં પ્રમુખ પરિચય થયે પણ ન દે. તેથી જે સત્યાગ્રહમાં પ્રમુખ પરિચય થયે પણ ન થાય તે કામો. સત્યાગ્રહ છે તેથી મોડામાં પ્રદાસની અનુભવના વખતે છે એથી કરજાનવમાં અનુભવ કામનાથી કીપ સાધન છે

નથી પ્રાપ્તિ અનુભવમાં થાય છે. પણ કરજાનવને વખતે અનુભવમાં અનુભવ અનુભવમાં પણ પરિચય થાય છે. અનુભવમાં પ્રેમના મોડા તેમાં રહેલો દેશ મોડો નવ છે વખતે જેમ કામી કુશારને કામ ત્યારે છે તેમ કરજા દેશ માત્ર અનુભવના કીપનાથી આવે છે વખતે એ પણ નિર્વાણ છે ૩ જે જેને કામ થયે છે તેમ કીપ તેને પ્રેમ થાય છે.

જે માણસ કરજા થાય છે તેમાંથી મોડા પણ પ્રમાણે અનિચાર રહેલું ન ભોળું. પોતાનું અનિચાર એ પણ અનિચાર છે. કરજાનવ દીન થયે નથી કારણ કે અનુભવે તેથી જુદું સત્યાગ્રહ મોડો દેશ છે દાસમાં

કાશ્યપ જોખનનું કારણ અને પશુ અધિકારને બચાવના એકમાત્ર રક્ષક બનાવું કાશ્યપ છે. જે માનવ ભવચક્રાવળીની વ્યુત્પત્તિ રહે છે તે કારણ થયો નથી. જે સ્ત્રી પતિથી છુટી રહે તે તે કારણ દર્શ નથી. મિત્રના મહાત્માની સાથે જ રવાના થયો જાય છે મિત્રનાથી અભિમાન બાવે છે કાશ્યપ સ્ત્રી પૈતાના પતિનું નામ લેતી નથી, કાશ્યપ કે જાને એક છે. એકનામાં ગર્હ ભવ રહેતો નથી, તેથી કારણાત્મક પ્રવૃત્તાની આપણે નિર્ભય દર્શ જાય છે.

[illegible]

દિવસકલિયુના રાજ્યમાં તો એમકદિ જો તેનું જ
હોન આવાનાં આવું હતું. જવપ્રત્યક્ષ તે જીવન
નિત્ય, અને ત્યારે પિતાને તેને જુલુ કે નું જ
કરશે ત્યારે તેણે ત્રવ પ્રાણની અંતિનું વર્ણન આપ્યું
તે વખતે દિવસકલિયુને જુલુ જીવ આપે અને તે જ
મા' કુલને કહ્યું કે 'તમે મારી કલિપત્તુ જાતા ક્યા
વખત મારા કહુ વિષ્ણુને આપાર કરીને મારા પુત્રને
આવી માર વખતની વિદ્યા કા મરિ અલુપ્તી! મિત્રે
મારા શાસ્ત્રના ઘાતો-લગાડોની જુલુ નહીં જુલુ દાદા-
મંડુની જુલુ કે કાંસારમાં જુલુ મારુનો કમલ વેદ
મારુ કરીને ઉપરનો મિત્ર જુલુ રહે કે જુલુ વખત
આપે ત્યારે તેમનો દીઠ પ્રવલ જુલુ જુલુ છે

કુશપુત્રેએ કહ્યું કે-આખરે પુત્ર (વદવા) જે કશું કરે તે તે જમારું બનવા માટેના કામનું યોગ્યતા કરેલા નથી પણ તેની છુદ્દિ જ કોઈને છે, માટે આપ આખરે કોઈ માન કરો અને જમારા ઉપર દેવનું આશીર્વાદ કરો નહિ.

૪૫૧ દિવસપરિણામે મદદરૂપે પુનઃ ૩ અંગી
અમલદરમિયાનમાં જરૂરિયાતમાંથી રીતિ ૧૦૫-૧૫૪/૧

— 27 13 1945

मूर्तिर्न दृष्टो वयम् । अतो वा निधोर्ध्वतयेत नृपुत्रजगत् ॥

अहमसाधोऽविद्यायां लुपितं हृदयं पुनरुपविशत्यर्थं तावत् ॥

અર્થ—હે આશુભેા જ્ઞાનિરેન્દ્ર છે જાને વર્ણ-
ચરણે આશુભેા મોખેલા રિષભેને વાગવાર મોખે
હે જાને વાગવાર સસાન્ધા પ્રવેશ કરે છે એવા, પરમા
આસાજા પ્રવેશોની હૃદિ જોનારી મેષ, રેખા રાજ-
વશાથી અવશા પારવર પાત્રવશી ખલુ અભવાન્ધા
આશુભી નથી.

मत्तेषु विदुः स्वार्थमिति हि विदुः दुःखमया वै वर्द्धमाननिः
 क्षात्तमया-वेदमतेषु मया वा नीरसम्यग्भुङ्क्ष्वि मया ॥

444

અર્થ—જેમણે ભગવાન વિષ્ણુને યોગ માને છે તેને જાણવાને તેમજ જાણવાની આશા તેમજ સમર્થતા હોવી જોઈએ છે. તે જગતમાં પ્રજાકર્ષક સૌ વિષ્ણુને યોગી યાદ કરી.

मैत्रा मतिस्तान्दुःखमाहृति दृष्टान्तमर्थागतो नश्ये ।
महीपता पादुकीर्णमेकं तिष्ठिपतात्वं न दृष्टेन वास्तु ।

1992

અર્થ—જે માણસો પોતાને તર્કશીલો નિર્ધારન મહાપુરોહિની મારફતથી નવચળા નથી તર્કશીલો લેખની શુદ્ધિ મળતા હોવામત મારફતે રચતે હોય તો નથી. એવા મહાપુરોહિના સંસ્થાની જ સંસ્થાશીલ સ્વચ્છતા સર્વથા નાશ થઈ જાય છે.

અહીંના આ અભ્યાસમાં યુનિવર્સિટી સરકાર અને ડાનર્સ
સરકાર સહ મેળું છે. પરિણામ સુધેમાં અગત્યને
જનુ સરકારને એવો સંપર્ક આપેલો છે. અત્રા ડાન
મટે અગત્યના યુનિવર્સિટી ડાન જેવી નીચે અને તેની
સાથે એકાગ્રતામાં કેટલીક વખત રહેતું છે. એકાગ્રતા
શિવાય દેવભાગ અત્રા એકાગ્રતા દ્વારા ડાન જેવી
નથી. એકાગ્રતા સુધે અગત્યની સાધુઓના સમર્થ
મેળે આપ થયે નથી. એવો કેટલો દાન નથી કે જે
શિવનાથી દાન ન થાય અને એવો કેટલો દાન નથી
કે જે એકાગ્રતાથી થાય ન થાય. જનુ એકાગ્રતા અગત્ય
આને એવી University થઈ છે. આ એવી દિગ્ગજ
ન થઈ એ University પણ એવી દાન નથી
એક અભ્યાસમાં જનુ દાન એકાગ્રતા એવો કે જે
Universityમાં લેવા એકાગ્રતા અગત્ય દાન એકાગ્રતા
એવો છે.

9-20

જ્યાં દેવતાં કારણ સિદ્ધતા છે અને જ્યાં સદ્-
પુણ્યેનું કારણ બોધતા છે.

અભિમાનમાં એકલાનું દુઃખ સાધન કરજાવતી
છે. જે માણસ અભિમાનને કારણ થયો નથી તેનામાં
અકલંક આવી જાય છે. કરજાવતી એ નિર્બંધન
નથી છે. તે બીજાની સહાયતા વગર ચોતરફ કારણ
બાધથી સફળતા મેળવી છે. તે પોતાની પ્રસન્નતા મારે
અભિમાની તરફ નજર કર્યો નથી તેનામાં નિર્બંધતા,
નિર્ભયતા, નિર્ભયતા, શયતા, મુક્તિ—જેને સદ્ગુણો
સ્વતઃ ઉત્પન્ન થયા છે એ કરજાવતીની પહેલી રસા
બેલી છે કે જીવ પોતાની કલિમેલો સદ્ગુણેન કરે
છે અને સદ્ગુણ નિષ્કલ થયો નથી. It is the
lesson of life that everything in the
world always fails a man. Only the
Divine does not fail him, if he turns
entirely to the Divine.

કરજાવતી એટલે જાણવુંપણું નથી. કરજાવતીને
અધિકારી કોઈ હોયો. નોકરોએ તે જાણનાર માનમાં
પાવવું નોકરોએ. પ્રજાના પ્રજાની માણ્યો જેમ થયો
છે કે આપણે કારણ થવું એ પણ સારવાનની કૃપા હોય
તો થાય જેમ માની આગમુ થઈ જાય છે એ સાચો
રસ નથી. જેને સહન થવું છે તેણે પોતાની વર્તમાન
સ્થિતિને જાણનાર સદ્ગુણેન કર્યો. નોકરોએ. જાણો
માણસ જ કારણ થઈ થયો છે. જે માણસ પ્રતિજ્ઞ
સંસ્કૃતિમાં ચિંતાકાર થઈ જાય છે અને પોતાના જીવ
ને સાધનરૂપ કરી રાખે છે નથી અને સહનની પોલીસ
અનુભૂતિમાં આસક્ત થઈ જાય છે અને જે પોતાના
સંસ્કૃતિમાં દારૂ સ્વીકારી મે છે તથા સદ્ગુણ નિષ્કલ
થઈ જાય છે તે આસ્થિક નથી અને કરજાવત
પણ નથી.

પ્રજ્ઞાવાને અવાજ સાંભળી દિવસકાલિયુને પછે
જીવ થાયો તેણે પ્રજ્ઞાને પાત્રી ઉપર ફેલી દીધી અને
સાધનરૂપ બની પોતાના જીવને સોંપીને મર્યાદા
કે "મા આજ્ઞાને વધ કરો, તેને જીવિતો બહાર કાઢો
અને મારી નાખો. મારા માથે મારનાર નિષ્વૃત્તિ એ
દાસની માફક પૂજા કરે છે આપણા કરીને પ્રજ્ઞાવ
મામ જમણી બધો હોય તો આપણે તે કાલે પાસે
કપાળી નાખીએ છીએ તેમ જા પ્રજા અમારા કૃપામાં

જાનની આજ્ઞા ઉત્પન્ન થયો છે મારે તેને મારી નાખવો
નોકરોએ તેને પ્રજ્ઞાવ સુધાપત્રી મારી નાખે. એકદમને,
ગભવી અવાજ પાસ ઉપરથી ફેલીને મારી નાખે
જેમ પ્રજ્ઞાવને વારં વારં તેમની અવગણના કરવું
મામ કરે છે તેમ કૃપા પ્રજાને કરવું મામું છું."

આવી કાલે આજ્ઞા થયા છતાં પણ પ્રજ્ઞાવાના
મનમાં જાણ કાલિ દત્તી તેનો અવાજ દ કાલે દત્તો
કારણ કે તેની કરજાવતી સાચી દત્તી મારો અવાજ
એ છે કે જેમાં પોતાને મારે પોતાની જુદી પ્રજા
વધુની અર ન રહે સિન્નતાથી એકતા થઈ રાખી
નથી અને માણસ દેવપુત્રના અવતા સ્વીકારી મે તો
દેવપુત્ર પ્રતિ પણ જની રહે છે અવધાનમાં કલિપત
એ અને છે પણ વધુને એક જની રાખે નથી
અરે આપણે આપણને પ્રજા દર્શાવે જ્યાં સદ્ગુણ
છીએ ત્યારે અસ્વાભાવિક પ્રજામાં ઉત્પન્ન થાય છે
અને પાછી તેની રસમાં આપણું જાણ ઉત્પન્ન થાય
છે તે વખતે દર્શનમાં દીવતા અને અભિમાન બંને
ઉત્પન્ન થાય છે દીવતા વિશેષ તથા આજ્ઞા જાય છે
અને અભિમાન અવધાન તથા થાય છે. કારણ થયે
માણસ દીવતા અવધાન તથા થાય છે અને અભિમાન
વિશેષ તથા થાય છે. અભિમાનીને સંકલનની અર
પરે છે તેથી દિવસકાલિયુને પોતાની માર મારે છીએ
તેનામાં પણ પ્રજ્ઞાવાને પ્રજાની મારની અર થાય
નહિ. તેણે એવું જાણ પોતાનું કૃપા કે આજ્ઞા જાય
તમાં એક જ કાલે આપી રહેલ છે. વિષય માણસો
આવું જાણને ઉપલેખ કરે છે, સહન અને વિજ્ઞાન
તેને સાધનરૂપ મારે છે. સાધનરૂપ કાલે, વર્ણ, આજ્ઞા,
અપ્રાપ્ત, અસ્થા જાણ, દેહ, સમાજ કોઈ રાખે
જાણ જાણી વે છે પણ વાતવમાં એ જાણ રાખે છે,
એ વાત છે, જાણ નથી. તેથી જાણવું જાણ રે-
વજા કરતાં પોતાની પ્રજ્ઞા ફેરવાની અર છે. અવ-
ધાનમાં પોતાની રસ રહે છે પણ જે નિત જાણ
દેવતા ત્યાંમાં પ્રજા થાય છે તેને મારે અવધાનની આજ્ઞા
કરી એ માન પ્રજા છે

જે માણસ પોતાની જાણ નોકર રાખે નથી તે
માણસ નથી, જે પોતાની જાણ નોકરને તે દારૂ કરાવે
પ્રજા કરે નથી તે પણ માણસ નથી તેના કૃપા
નથી પ્રજાવળ જાણની જાણ નથી તે પણ માણસ નથી.

હિન્દુ વિવાહની પવિત્રતા તથા તેના ઇચ્છાઓ

લે—શ્રી અપદવાયલ શાસ્ત્રના

અનુવાદ—શ્રી દિનાનાથ જે 'મહેતા

દિલો કરુણિતિ અપાત્મકતા પર સર્વભોગી છે એવું
કર્મ' કાંઈ અપાત્મકતાની સૂચિત પર ન નિર્ભર છે
હિંદુ કવિઓએ ઈતિહાસિક અને પારમીક સર્વ વિષયો,
અન્યથી વાંચી પર્વતના સ્થાનની સર્વ વસ્તુઓ
તથા અભ્યસ-નિષ્કાર-નિદા-સેવુત અને એટલે સુધી કે
મનનાય અને મુદિતસર્વ જેનો મેળવ સ્વર્ગ પારીરિત
ક્રિયાઓએ પણ અપાત્મક દર્શિથી ન વિચાર કયો છે
એટલી દરિએ અપાત્મક ન સર્વ કાંઈ છે એટલે
હિંદુઓની વર્ણપદ્ય વ્યવસ્થા, દાર્શિક સમસ્ય, હિંદુ-
ઓની દિનચર્યા, હિંદુઓનું જનન, અમલના જાણેની સાથે
સર્વેવ અપાત્મક પર ન અસમિતિત છે આજ કારણને
લીધે મીઠા, રોષ, અને એથી પણ પ્રાચીન અસીરીયા,
એબીસીઅલ અને મિસર આદી સર્વની કરુણિતો કાલ
મવા હતાં પણ આજ અવસ્થા સમ કારણની અપાત્મક
પ્રધાન અને અપાત્મકપણ કરુણિત સાથે કરાયે
વર્ણથી સ્થિત છે અને આજના કપરા પ્રધાન પણ
ચેતસથી મોતિપ્રધાન, પ્રત્યક્ષ અને ભૌતિક
સુખોને વિચાર કરનારી હિંદુસુધિત કુષ્ઠકુદિતતા,
છવેને અત્યંત સૌમાનવારી વિદેહી કરુણિતોનામણી
અસીરીયા પણ આપણી કરુણિત સંપૂર્ણ તથા સ્વ કારી
નથી. સમય વિષય ભૌતિકતાની ઘડીમાં તિરપંદાથી
પીઠાઈ અસીરીયા આજ કારણની તરી રવાથી સુખદાર્શિ
પારે સ્વ કારીને મેડુ છે. અને એ વસ્તુ સૌકસ છે,
કે ભૌતિક સુખોના મુખજા પાછળ દેહી રોડીને અત્યંત
સ્વકાલ મધ જોઈ ત્યારે તેને હિંદુના અપાત્મક કારે
કર્મથી વિર દાર્શિ અને વિશામ મધકે

પરંતુ ઉપરના કથાનુસાર મહાવીર સંસ્કૃતિ પણ
આ વેચણ વિમુક્ત રહી રહી નથી. સમયના પ્રધાનને
લીધે એની વહેન સ્થિત મધ કર્મ છે એમાં મધે ખરે
ખરે રોષ આવી રવા છે. એની સ્થાનકરિત સત્તવિંદીન
વવા મારી છે છતાં પણ એવું પુત્રવ્ય તે અત્યંત
નિર્ભર અને મોખરથી ન રહ્યું છે. અન્ય નદીઓના
અન્યના વેળાપથી અને સહેલી અસીરીયા પાછીના સમા
અસીરીયા કથાના વસ્તુ અસીરીયા ન મળ્યાં નીચે અન્ય
સ્થિત અને સમપ્રકા અન્યના છતાં એવું પ્રાપ્તસ્થાન
એટલું ન અપાત્મકારી રહે છે. તેજ પ્રકારે અપાત્મક આ

અપાત્મક કાળની નિગમક-સમસ્યો વાંચેલ અન્ય કવિ-
સુનિચિત દ્વારા અનિમિત્ત, અનાતન સિદ્ધિત પર અન્ય
અનિમિત્ત અપાત્મકપણ કરુણિત ગામ વસ્તુ કારે
વેચણ વિમુક્ત રોષ ન રોષ, પણ વસ્તુવ્ય તે નિર્ભર અને
નિર્ભર છે, અને એ કારે વસ્તુવ્ય તેના પર રોષ નથી
મતા, છતાં તેનો વિનાશ કાર્ય નથી મતો

વર્ણપદ્યવ્યવસ્થા આપણી કરુણિત એક પ્રધાન
અન્ય છે. એથી રીતે આપણા સમાજને આજ વર્ણપદ્ય
અનિમિત્ત, વેચણ અને આપણા વિશામ કરવામાં આપ્યો છે.
તે ન રીતે દિવ્યિતમા અને પ્રત્યક્ષ, વસ્તુવ્ય અને વાન-
પ્રાય આજ આપણોમાંથી વેચણના રોડે વસ્તુ કર્યો
પડે છે. એથી આપણ સંસ્કારાત્મક, આજ સમયમાં
એટલો મળેલ છે, પરંતુ આ સર્વ આપણો સર્વ
મેની પૂર્વ મયો અપાત્મક છે. આજે આપણ રીતે
દિવ્યિત વિવાચ અનુસાર એટલે તે ઉપનયન સંસ્કાર
માઠ તે પ્રાપ્ત પ્રધાન સમસ્ય આપણે ત્યાં કરવામાં
આવેલે રોષ તે તે વિવાચ સંસ્કાર છે. વિવાહ-કાળ
એ આજે ત્યાં મેળવ, એક સ્થાનમા નથી.
(Marriage is not a contract according
to Indian law) કે પ્રત્યક્ષમા રોડી સમય
કે એડી સમય, પરંતુ એ તે વાંચીને વિધિ અનુસાર
વેચિ મજાદારા અનિ આદિ રોડીની સાથેમાં પવિત્ર
અને વિદ્યાર આપણીના આદેશાનુસાર રવી આવેલી
ક્રિયા છે

અજ સંસ્કારોના વસ્તુવ્યને સ્થાનમારે મારે
નથી પરંતુ અન્ય-અન્યને કારે માર્શિક અન્યના
માથી રોષમાં આવે છે અનેના રોડીને ન મેળવ નથી
'જન્મ મત-પ્રાપ્ત-પુદિ અને અસીરીયા સુદાન' વાંચ
કથા છે (Marriage is the unity of two
souls Their bodies are different but the
heart, that is to say soul is one. They
Can never depart Not only on the
world but also in Heaven) અને પર્મવ્યના
સદ્ગારીઓના સર્વે સદ્ગારાત્મક પ્રવેશ કરે છે,
અને કાલોરવાતની દ્વારા વિન-અસીરીયા સુદાન અને

ધર્મકાર્યમાં રત રહી પોતાને મેળવે છે, જન્મેનું તથા
મેક ન જોય છે અને માર્ગ પવુ મેક ન જોય છે
આટલા માટે આપણે ત્યાં એવું 'ધર્મધર્મ'કાર્યથી
કે અર્ધાનના કહેવામાં આવે છે. જન્મે ક'પૂર્ણ' દેહન
આપે છે, જન્મેના આત્મા મેક અને તે પદ્ધતિ આજ આપણે
પાશ્ચાત્ય દિશાએ અને સરકારના પ્રભાવથી એટલા
તો અંતરમાં થવા છોકમે કે આપણાં ધાર્મિક અધિકારને
તત્કા આપણે તપસ કરી રહ્યા છીએ. આપણી નવ
સિદ્ધિન મહિમાઓ હવે કાર્મ પદ્ધતિના અધિકારને
કંઈકથી નથી. એમને પુરોનાની જેમ સ'પૂર્ણ' રતનના
એકમે છે. જે સ્ત્રીતને સ્ત્રી આજ આપણે કીતા,
સાવિત્રી, કમલોદી અને માધારીને અત્યંત પુતનીય
દર્શિયા એકમે છીએ, અને જેના માટે આપણા આયો-
ર્ણની દબાવે વીર રમણીઓએ દબાવે પુત્રે દેહના અધિ-
વાન રીધા છે, આજ એ ન સ્ત્રીતને આપણી ઓળખેના
'કુસરકાર' કરી રહી છે. હજી દમણી ન પ્રપત
છે એક કુસળી એક વિવાહિનીએ શામલકુ અવવાનો
સજી પ્રત્યાર રીધે હશે, અને એક અધીયા નેના સમજ
હુમ્મો એકાર રીધે હશે કે 'કુ' સીતા જેવી જનકા
નથી મામરી મહેલાની કરી પકારી સમજ સાવિત્રી
કે સીતાનું નામ જણ ન મેરીલ' એટલા ન કારણસર
તેણે આ કહેવું કે તેમાં તેને ખસતંજના માણેલી.

આપણા ન જોયકુ શાસતકામાં જાહેરે ધર્મ વિરોધી
શ્રીમ વેદ કરીને આપણી આદિ-અરિયો આજની
ધર્મવ્યવસ્થા પર વજાપાત કરેલા લેવાર વધ છે હજી
દમણી ન અપરમ ધારણમાં હો. દેવકુપ્ત એક જીન
રીધીન વધ છે જેના દાન પ્રાપ્તકુ વિવાહિત પત્નીને
રહેન વિષય સ'વેલોમાં પત્ની જીવ રહી કુસલાન જેલ-
વવણી અધિકાર પ્રાપ્ત થશે. કે હિન્દુ સમાજવ્યવસ્થામાં
આ પ્રકારની રતનના ઓળખેના આપણા અતી નથી
તે કુવારી હોય તાકુમી-વિના અપના પ્રાઈ અન્ય સર્વા
વધાવણે આધીન રહે, સમપાદ પત્નીને અને પતિના પર-
દેશવન કે પદ્મવદ અથ પ્રાઈ લીકરકુ સ'પૂર્ણને અપના
પુત્રને આધીન રહે કાપકુ સ'વેલોમાં તે સર્વતંજો ન જ
રહી રહે, કારણ કે રામાવિદ રીધે ન ઓ માન અને
કરીયા કુર્મિયે રોવાને કારણે તે પૈતાનુ વણકુ કરવામાં
અધર્મય છે. આરણીય રમણીને માટે સ્ત્રીતનું સજી
એ ન જણ પહે માનવામાં આવે છે. (મધુસૂત્રિયા

પરિવા આપણા અતિમ જામ અને નરના અધ્યાત્મે
પ્રારણિક પ્રપત જીવે.) પતિ પરોક્ષવાતી થવા પાતી
પુનર્ધર્મ કરવાનું તે કીક જણ તે સ્ત્રીની અર્ધ સ'ત-
વણી લેને જણ આટલું મજાનીય રમણી થાપ લેણે છે
પોતા વર્તે પરોક્ષની વાન કે અંતરની એક હમ્ય
કુસળી વિધવા મહેનને કાપ એક અગત્ય વ્યવસ્થા
પુનર્ધર્મ કરવાની સમાજ આપી એ જ નથી માનુને આ
સમાજ અવત અગતિ કરવાના નીવડી તેણે માન
અને જન કુસળેના ત્યાગ કર્યો આ દર્શાવત નવારે
પેણી અધીય ઓળે અધી-ત્યારે તેણે મારી મળી.
અને લેને અન્યથા લેવાનો અવત આપ્રદ રીધે ત્યારે
તેણે અન્યથા મદકુ કુ. જે સ્ત્રીતના માટે આપણી
સ્ત્રીતીમેનના કરવામાં આટલી હમ્ય આપના અવત
કરી લે ન સ્ત્રીતને આજ આપણી આર્વ મહિમાઓ
'કુસરકાર' લેણે છે

આ પ્રકાર વ્યવસ્થાવિતં ન છે !

કાલિયજ પ્રપણે પારાસમાના એક અધિકારકરે
તો એક કુપ્ત હતું કે 'પુત્ર' રીધે કુસલાન મેલવ્યા
પાદ આ માટે અમને સ્ત્રીતના સજી માટે કહેવામાં
આવે છે ! ત્યાં અન્યારણી ન આ પ્રકારના વિવાહો
આપણી સ્ત્રીતીઓ કરી મદ મદ છે, ત્યાં ત્યારે
આ પ્રકારના પ્રપણે અનિવર્તમાં આપણે ત્યારે તે
આપણી સમાજવ્યવસ્થામાં કાપ અનિવર્તનીય સ્ત્રીત
પેણ કરી મુકી તેણે ત્યારે વિવાર માત્ર કરીએ
છીએ ત્યારે પારાસાર એ માત્ર છે.

આપણા કુસલાવાતી મુદરોળે આટલેથી ન માત્ર
સલેત નથી માન્યો. આવા ન પ્રકારનાં વધ ઓળે
રતુ થવામાં છે એમથી એક-આનન્દનીય વિવાદ
અથેડું, બીજી સંધાવ વિવાદ અથેડું અને બીજી
વિવાદવિષયક અધિનું એટલે કે તાવતા અનેનું આ
બીધોના ન-મહાના માપુ છી મહાકાક તથા કે. દેવકુપ્ત
મણુ ન વિદ્યાન અને દેવકાન છે પૈતાની શુદિ અનુ-
સાર સમાજના દિનને માટે આ બીધેને પારાસમાના
રતુ કરવાનું છે પદ્મ એક વધુ વિવારવાની રહે છે,
અને તે એ કે અધિવેદ તો માનવામાં રહેવાનો ન અમારી
શુદિ અનુસાર આ બીધેના ઓ-સમાજના દિનની
પાત તો નાણુએ રહી જણ આપણે એક પોરનમ પાપ
પરોક્ષીય માનવનીય વધને માન જનવાવાતી તો

અંતિમચારદાતા વર્ણુક કરતાને ટેલપાટન મળી, શીઘ્ર અને મધોદ્રાગે લેવા મરે, સમાનમાં ઉત્કૃષ્ઠભક્ષ્ય વધે, થોડા ક્ષીનતા, આચાર-વિચાર, ખાનપાન અને રહેણી કરણી બાદની સમાવનાને બરા સરવેળા ૫ મહત્ત્વ નહીં કરતા રસપ્રસાદપૂર્વક કર્તામાં સ્ત્રીઓ; રેવળ રૂપ અને પાવા હાપડીપણી મેદિત મર મરે લેવી સ્ત્રી સારે સંગમ જોડતા મર મરે, અને અંતમાં આકર્ષક તત્ત્વ નહીં રહેવાથી-અમવા પરપર વિચારીમનસ મનાથી "તણાઈ"ના આખર લેશે, અને "પણાઈ"ના દાર મુર્ખા મર્તા અનતા નક્કા કારણેમર "તણાઈ" આખરા તત્ત્વ મનાથી પરિણામે સમજાનાં અર્થાતિ દેશાશે, પતિ-પત્નીમાં પાશ્વત્વ દેશાની માત્ર કુદાઈનાની કારમાત્ર મર્તા પારિ વારિક કુળન કુખમમ મનમને જાણે કલકલ ૧૦-૬ મની નહીં પરંતુ આકર્ષની વાત લે એ છે કે પતિપત્ન દેશાની સ્ત્રી-સ્વરૂપ અને મંદિ મરેથી રિધિત પ્રલપ્ત જોડા કર્તા આખર આપણે જોવા મો મરે એ લેણાની નીતિનું અનુકરણ કરી રજા હોએ એ લેણાનું પતિપત્રિક કુળન ટેલપાટનમ અને કુખમમ મની મરુ છે કે મેકારી ટેલપાટ વધી રહી છે કે પતિપત્ર અને અત્ર મારની વૃદ્ધિ મર મર છે, પતિ-પત્નીના સંગમે દેશા કુલિમ-સ્વાધેપૂર્ણ અને કુલમમ મની મર છે કે કર્તા આપણે નિ કલિમમરે આ કર્તા રિતિ-નીતિ અનત્ર કરી રજા હોએ.

લેણામાં માનઅમારી કોટલીનમ માનથી છે કે, લેણામરેન આમારા રિધિનિ કુ આરે સદમલ લેવ લેમરે કોપુલેપણે પાશ્વત્વમાં માનનાર આ કોપુલિનિધેન પતિપત્રો વિરોધ કરેલ, પૂલ્ય માલવીપત્રને કુલ છે, કે, "માલત્ર આરિ કામથી અનાર કુલોના આપણ પ્રતિદાસમાં આવેલ જવાન મની અપેલ નથી, આપણ સામાનિક નિધેલ માનમરિત નથી પરંતુ કિમ નિધિત છે કોટલે મેમાં દેશા કરવતે અન પર વકલાં કોટ માનન તત્ત્વને અધિપત્ર નથી કાપિદાએ ન લેલેએ એ જણ અપુલ્ય છે, કે અરે દેશ મારી કોટલીની પરિધિનિધેથી પમાર મરે લેવ તરે આ પ્રમાની સામાનિક કમવત્રીની કરી કિનુ સમાજની ઘાતિને કોટલીને લે એમન વકેલમ જોનાર છે.

અને કલેમ વિવાદ લે સમની કોટ નહીં, કલેમ વિવાદ કોટલે માત્ર-મરેનમાં લેવ અને આ પ્રમાનાં લેણે માન કરવા તે લે મરુપ મરોમાં અપી મરુલ તરે મરમાના જોનાર છે.

અત્રમાં કરને વિરિત કરવાની રહે છે, કે લેણા મરેલે આ પ્રમાના વિમાર મરનાં લેવ તેમરે સામુદાયિકરે આ પતિપત્રો વિરોધ કરેલ, કારણ કે સમાતન સરેકિત અનથી રાખવી લે પ્રતેક દેશાકોની રસમ મની રહે છે.

૨૪

આર્યોની વર્ણુશ્રમ-વ્યવસ્થા

લે સ્ત્રી પદનાવા સારી

કિષામત્ર શ્રેમ, મમતા, આર્થિક, પનમ વધે રિધિએથી પોતાન છે અને જોએ છે આકર્ષિત, શ્રેમ, મમતાને મમતાથી મરુપ કારણેનમાં તનમમ આર્ય કારણેને આકર્ષક અને ઉત્તમમ જનારે છે, આકર્ષિત અને કોટલે વક મની પોતાનાં તનમ મરમને ઉડે છે, મમાત્ર શ્રેમથી મરુપ મરુપાર પોતાના કરી તરે લેરમની મની પમાત્ર પરિમમ ત્રમ અને સતત ઉત્તમમ મરુ કરે છે, તે નથી જોએ પાવ કે કિષા, કારણેએ કિષ અને કલ લેવા વિના પોતાની લેમ લેણા વિ ધીમ કોટલે આત્ર અને સતત ઉત્તમમ કોટલા કામલા મરે છે, કોટ પાત્ર રી-કુલેએ

વિશ્વકિતની વકીમાં રેકામથી ઉમને વિનાની કોટ લેવ છે પકેલ અને પતિ પાત્ર પરિપરામરુ કો-કોએ અને કુખમમરે તમા વિના વધેને લાવ કરી લેવ છે, અત્ર લેવે કોટ સમાન મર પો છે, આકર્ષકકોટની લેમ અનાને વિરુપમરુ કારી પકી અને કિષમાં પારેલ સમરે દેશાની કમા અને ઉત્તમમના પરિપરામરુ કરી એ વાતને કોટ પ્રમાર કરી કારી આપુતમરિત મરે વાતુરી લેમ વિષમ-રુ નેમ કરી, કોટ પતિને રહેલ મનારી વલેમરુ અને કોટને નથી લેવ કમાના પ્રમારે કરુ ન પો છે, કોટને મરુપમાં રાખેને ન લેમન લેરી કમા છે.

અર્થસમ્યક કે અસમ્યક નિર્ણયો ઉપર વિભવ મેળવી તેમના દેશોને આપેસરુતિપ્રમત્તદેશો સાથે મેળવી ઉત્તમ સામન્યજ્ઞાતીકારા પ્રત્યવર્તનું અને પ્રતિ દિન જ્ઞાપી અન્ય પ્રવર્તનને પણ કલ્યાણકારી દેખતા પોતે યા ઝીણી અન્યને અમારે દેશે. હિન્દુસ્તાનના આ પ્રવર્તનશક્તિપર રહેશે. વૈભવચિત્રપાત વર્ષ, પ્રત્યવર્તન અનેક ફલોમ તથા વેપાર-વ્યવસ્થા મહત્ત્વના વર્ષ મહત્ત્વ. જદુ આનંદ વિહારી, હુદિવર્તનની વિભાસ અધિવાસી પદાત પરતુ જોમો જોસ ઉપાધ્યાયનાં કામેસ કોથો મેળાપરાણજી સિખ્ય કોથો. કદાચ પોતાનાં જ નવ્વર કરીસી સમાજનુ દેવકાલ મંત્રવત્ વહાલા રીધી કરશે.

આવી વિવિધ પ્રવૃત્તિના મેદ પારખી તેને હિમિત કર્મમાં ભેદી દેવાનુ કામ અવાસજ્ઞા આકાશવર્ષે ઉપાદો લીધુ. હિમિત, વૈભવ અને યદુ વર્ષો આશ્રિત પૂર્ણ પ્રવૃત્તિયા મેળાપથી મેદદેશી ધારણે કામ કરવા ઉદ્ધેષ દેશ ઉ નાપરે અનાસક્ત આકાશવર્ષ તદ્દશ્ય દુલિત અન્યની કમાનનુ રક્ષણ કમાનઅસદિ તથા સમાજકોથાનાં નિવનિત ધેરફો રમી કમમ કમાનનુ કૈમિક અને પારમોદિત દિન સામયી સકળે આકાશ વર્ષ અને ઈતર વર્ષમાં અનાસક્ત તથા અસકિતના નેત્રિકે એને લીધે અનાસક્ત આકાશ વર્ષ આસક્ત પ્રાપ્ત ઈતર વર્ષને વૈધિચિત્ર પ્રવૃત્તિમાં મેદ પ્રત્યવર્તનું કલ્યાણ સાધવામાં તાવર રહેશે.

આમની રીતે આકાશવર્ષે મેળાનિમિત્ત બની મથો ન હતો. આકાશવર્ષે મેળાન આપવા વખતે અનેક પ્રયોગનો ઊર્જા કરવા પડ્યાં કમ્પ્યુટ આકાશવર્ષે મેળાની સસારમાં આવવા માટે દરરમ રાખને અનેક લગ્નક ધીમા કરવા પડ્યાં હતી. વિધાઓને મેળાવવા માટે છન્દને અવશ્યમે મેળાવવી પડી હતી અર્થાત આકાશવર્ષે મેદલી ઉચ્ચ જુવિમા ઉપર હતો કે તેને મેદ ઉત્તમ કરવા માટે દરરમ જેવા રાખને તથા છન્દ સમાન દેવતાઓના રાખને અનેક વર્ષ મે રચ્યાં પડ્યાં હતી. વિધામિતનાં કાનિષ કલો પશિતનાં જાણમાં આવી રાખી બતા. કપિલ કપિની ઉચ દિલ્હી સજર રાખના ઉપદેશજ્ઞ સાદ કલર પુત્રો બતાને અરમ ધર્મ મથા કલ અને તે પુત્રોનો ઉદ્ધાર ભગીરથે કમ્પેમિથી નખાઇને પુત્રી ઉપર પધારવી કરી હતો. ઈતર વર્ષે કરતી અ-

નાસક્ત આકાશવર્ષમાં વિવિધોપજા મેળાની દેવાને કલણે તેને લીધે-રેલોથી લગભગી મેળાનુ કામ કરી મેળાનુ મુરોષ હતું. ઉમદી પ્રવૃત્તિમાં અન્ય વૈભવ આકાશવર્ષે રાખથી મથો મથો. અન્યના મેદ સાથે કોથે દુષાથી સકલ નદિ મેળી તે પુરોદિતનાં જાન રથાને આમવર્ષનાં કલ્યાણ સાધવા નીચોતા. આકાશ વર્ષનો મેળવવા આકાશ હતો. મેળી મેળી પાસે કલ અતની ચિત્રારસ આકાશ નદિ. આનાં કા-કોથે લીધે આકાશવર્ષે સમાજરથા અને સમાજ-કલનિનાં ધોરણ રમી પ્રવર્તનને અવરિત નવાઓ-સમાજના કીડા બની વમેસા ઈતર વર્ષને સાકાશ વર્ષે નક્કી કરેલી સમાજકિતની તથા મેળાનામે. માન હતી. આકાશ મેળાનામે પ્રાપ્ત રાખવાથી જ આનાં કલનિ મેળાન અને દેશ કલ નવી સકલે. આકાશવર્ષે જ મેદી આની કે અન્યની પ્રવૃત્તિને કલત અને સકલ રી બનાવી આકાશવર્ષની અવર મથા પ્રત્ય પદમાલીના પથે પસથા સામી દરરમ જેવા કલમ રાખમે સમજા નિતા કે મથા રહિને પાત આપવા કે વિવેક જાવર આકાશવર્ષે જાન આપવા એમ ન હતું. પણ રાખ મથા રાખમેને પણ મેળાનુ દિન આકાશવર્ષના કમાનનુ હતું. અતારે આપજા દેશ રાખમેએ એ રથાન વિ જેવા વર્ષને સુરત કરી મેળાની અવરશા વધોરી લીધી કે આવી કલપુરીઆ રથાથી દેશ કલ નવાઓને પાપમાલ મથ રહી કે રાખમે રથા કરી કલ કલ સાવવા કે પ્રવર્તનને પાવવાને નક્કી અનેક રીતે દેવતાવા લાખા છે. વૈભવના મેદ નાજાથી કરેલાનાં મેદાં અવર આરણ્ય ત્રીધે પ્રગળે કલમી મેળાનઅલ ભોમવતા માખા છે વાડી મેળાને આપ સાધી છે. માતામે કુમકાતા બની પુત્રવતુ ધારીકર્મ કરતી કાવ તેવું રક્ષા વર્ષે કામિત વર્ષ ઉપર કેર પતીવવાનુ પથજી કલવા કામિતુ છે બનીમા અવરશા કરવાને નક્કી મેળાન કરવાની મનેતુચિમે અર્થાત કામી નીચો મેળામા આવે છે.

અનાસક્તિયોમ વિવિધ વર્ષા મેળા પરિશુલો આપે તેમાં નવાજ જેવુ પણ રથુ નથી. કુતિરપતીતરી કોથેસા તલ પ્રવર્તન પ્રવૃત્તિ મથા આમાર લગ્ન-વર્ષ અને અવરશા કલકલની સવજા રાદ ઉપર અવરશાનુ કલ કરે મેળા દેશ આપવા વખતે અવર છે. અવની મેદીની

જિજ્ઞાસનાથી તેને સખૂદ નહિ મનાવી શકાય, સહાય કર્યું નિર્વિદ્ય નજીક નથી, પરંતુ નિષ્કામ પ્રેરિત સાથે સદ્ગુણવાળી તે ઝિજ્ઞાસી પાસેથી સજ્જાસથી તેને જીવન-પ્રેરિતિ મળ્યું છે નિષ્કામ પ્રેરિત સુધી પહોંચવામાં કોયલેથી 'વનધીર' સાથે કર્યું નજીક છે એટલે એણેથી નવામાં તે કોયલાને મનાવું છે કારણકે સાથે જિજ્ઞાસનાથી ચિત્તશુદ્ધિ થતાં તો કોયલી નજીક મનુષ્ય શુદ્ધિમાં આવી સમાપ્તિ દરિદ્ર આત્મસંયમ કેળવે છે અને કૃષ્ણ રથાન પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

વેદાધાર્મિક પોતાની ઈચ્છાનુસાર નૈતિક આચાર-
વિચારની શિલ્પ સરવાતા કરી ત્યારે આશ્ચર્યજનક
શિલ્પી મદદ તાર મુખી તે અવસ્થા અને સેનારજાતું ન
હોય તે સમજી શકાય છે. ખરૂં વેદનું વાતવું જાણ
અથા જેનું કથા મંદિ અને વેદના મોટા વિભાગ કરવાની
શિલ્પિતિ આવી પડે ત્યારે આત્માવિચારના પારદેશ
પણ વિચારના પ્રકાર આપે તે પણ તેના પ્રકારે
મુક્ત-આરોપ જેવાં મહાદાનીએ અદ્યતનથી કદ કદ
આરોપ-આત્માવિચારની તરખડમાં પડ્યા વિના એક-
પાર જ્ઞાનપ્રધાન ઇવન આગી પોતાના પ્રત્યક્ષ દર્શનથી
કમાળને સુધારવા સર્વત્ર વિચરે એ રવાનાવક હોવા
જન પદ્યવસ્થા જેવા સમયે કદિને મેલેથી અને
કાલાવનીની રત્ન લઈ સન્ધ્યામાં માણ કરવાના પ્રકાર
આપે ત્યારે સન્ધ્યાસદીશા મુદરમનને માટે આત્મિક
કે એમ સાખા વિના રહેતું નથી. પેાળજી તો રાત્રી
અદ્યતનજીએ પણ વાતવસ્થા રહ્યા માળજા કાપિએના
નિદ્રાપદ્ય આમયોમાં વચવાડ કરવા કદિએ અને આત્મ
રેકને આત્મ પ્રણય, આપવા અનુકમણનાના મોટા
કદ તેવાર વધ જ્ઞાન કર્યને પોષણ કદ અથા છે તેમ
પ્રમાણજ્ઞાનમાં કદ મોટા વાતવને અનુસારી પોતાનું
ઇવન વર્ણ આપે આશ્ચર્યમન રસીકારી મુદરમન
પણે વનવાતમાં કદિને તારી મોટા અનુભવી
સન્ધ્યાસદીશા અદ્ય કરી અદ્યને આગીવિત માર્યે
મોટા અદ્યકવિ કદિવત્ત રજુઆતજેનું ઇવનવત્ત
કદવેચતાં રમવાતમાં વધ્યે છે ૩

सौभाग्यमातन्त्र्यश्रद्धानाव फलसाध्यकर्मणाम् ।

भाससुद्रसिपीशानामानाकरयपरमनाम् ॥

જેમણે પૃથ્વી ઉપર અધિપત્ય સ્થાપીને હલ
 વ્યપીને સમગ્ર પૃથ્વી એમના સામન નીચે હતી અને
 એમના રથ સર્વપ્રાણી સના બધીએ એમણે પૃથ્વીને
 સર્વ સાથે કુલેલ સાથેા હતા. એવા 'પ્રેમાનંદેય'
 દાસરાજ એજાનારાની પત્ની બધાએ કી ૧-

सैशवेऽभ्यस्तविद्यानां यावने विषयैषिष्याम ।

वार्षिकये मुनिपूचीनां योनेमान्ते वृत्त्ययाम् ॥

અર્થથી તેમજ નાનપણમાંથી વિદ્યાર્થીય હતા હતા, શુભાવસ્થામાં મુદતમાં અમમાં રહી આપને એમ કામો કરતા હતા. કલકત્તામાં આવતા તેમજ વાનપ્રસ્થના કામો જાણી અહિંસાવિતરણ પોતાનો દેહ છોડના અર્થથી રામાયણમાં સુધી વશુપ્રમથપરથી સુભાવસ્થા રીતે પગાંતી આવી, અર્થથી વશુપ્રમથપરથી પાતનાર મુદતમાં એ દરને અમદ અને આપના કરી હતા. આપના કિંમતમાં આપના હનપ્રધાને મુદત બનાવના અન્યપ્રધાનને નિયમોને વધારે રમટ રીતે અમલાવવાની ભરૂં પડી. કારણ કે અનવિધાન પણ હવનનું એવ સાધવાનો ઉપકરણ થાય છે. અનવિધાન વિષયક અમદ ન થતું પણ કાલકિંમત વેરવે હવન માગવાનું છે એ જીન અમલાના હાવનાં રિહર થઈ શુભા હતા. આપના કિંમતમાં એ મદ જ મિલે. આપના દરે. અન આપના વરુ મહાલી નહિ, પણ નૈમિક રાજાએ પાવવામાં અહાત મુદતો માટે અનવિધાન સ્વીકારવામાં આવતું વશુપ્રમથપરથી સુભાવ દશામાંથી મુદત દશામાં અર્થ બનાવે નિર્મલે રહી હતી અહિંસાદશામાં સમાન્ય બનને અન્યક કરી મુદત અહિંસામાં અમાનની નીતિમય બધેનો અન્ય કરી હવન નીતિમયના પ્રધાને થવા અને એ બધેને સુભાવરથી માટે ભદ્ર ઉપકરણ થતાં નથી એવું સમાન અર્થ અહિંસાને અર્થ રાહી વનપ્રમથનાં ભઈ વરતા. ત્યાં અમદપણ સુધી નીતિયો હવન પૂર કરતા અમદરુ અહિંસાએ કુલિતો માને હવનનું અતિમ એવ છે એ વાતને વદ કરવા સંપાદકોએ અન્ય અર્થ અન્યમાંથી વિલસેહવનાના કારણે કુલિતમાં તરફ ઉપકરણ રેવથી વેલમિએ પોતાનાં મનમાંથી વેરવે રસીકથી વેલના અમ તરફ પડેમયા અન્યક અન્યમાંથી અને તુમ્હ માટે રસીકથી

આવશ્યકતા માર્ગ જિવારજી મહાપુત્ર માર્ગે સ્વાતંત્ર્યના દિશાએ અંતરૂપ ન જ રહ્યામ. કુલનકાળમાં તથા પુત્રી સિંહણ કુલન પૂર્વે પણ પાટી પછી પરજીવિતિ આપનાર માર્ગે જ્યોત્ષ્ણમના પૂર્વે વિદ્યાપત્ની જજ્ઞાવાસી કુલિતમત માર્ગે અવતાર રામાયણે પ્રયોગ્યો હતો. કાલકર્મે મજ્જામયે તથા વાતમરણ ક્ષાન્તિ આપજોને લીના પદ્મ સંતિમાં અને સુવરમાયમ પદ્મ જ્યોત્ષ્ણમ પર્વમાં સિધિતા આપવાનો કાલે ચરમાર માર્ગ નવામાં ધન્યજી આપમ તરફ કૃષિજીવિતિ વધતી માણી વમ કમાણુ નદિ કમવાવાસી તથા આશમભરતથા આરે વજોને. સુમેલ નદિ કાવવાસી સેવસેવ વધી પડી અને સોડી કંઈકરાવા બરિજીમે રેડ પાવમાલ વવા માણે કુલનમમાય વધારે વધારે લીલ વવા કમ્યો અને મહાવિષ્ણુસીમે મુખ્યકુલનને નાકર પનારી રીધુ. આજર પણ વિના ચોદ કુલને નથી કમવાસી મનુષ્યો માટે આર્થ કુલન કિસાર અને રે.

વિશુદ્ધ ધર્મોચ્છે છતાં જ્યાં સંપ્રદાયના અસરે તરફ વળવા પ્રારંભ છે. વહેંચ પર્વે રાજાણી વર્તિ પડી લોકોને રાજાણીને તરફ વાત છે. કાલજન પે પાને રોકે આવી ઉપશિષ્ટ કરે જામે છે. છતાં-
 ૧) દેવતાનર્વર મુદ્દા યોગીશ્વરની માન્યતા જાતી
 ૨) તે માન્યા જ રહે છે - ખાસત્યારી વિભાગ અને છે,
 ૩) નિર્વિદ્ય અને છે. પાનપ્રારંભમયને કોષ વાત
 છે અને સંન્યાસીઓ પશુ વિશ્વચોક્ષુષ જાતી ધર્મ-
 આચારને જોઈ કાપડે છે જ્યાં મવાનુ અનેક અરજી
 કોષ છે પરંતુ તે જમામાં કુખ્ય અરજી તો પરમપરાની
 ઉપેક્ષાવર્તિ જ નજીક છે નજીકપણુ સરસામાર્ત દેવતા
 પ્રાપ્તમાં જ્યાં પડી સંન્યાસી ધર્મની પ્રાપ્તતા પશુ જ
 ઉપેક્ષાની નજીકપણી પેલાઈ, પરંતુ સંવિતસાર્ત, ચોષ
 સાર્ત, યોમવિદ્યાના મતવામાંવિરુધ્ધ કષ્ટેમજાઈ વરિષ્ઠમાં
 વધુ તેમ છે જ્યાં માથો નજીકપણી રહિતમાં કુખ્ય
 આચાર વિચારનાં અરજી વિશુદ્ધ વર્ત નજીકપણી લોક-
 સામાજીકી પડી જ્યાં જાણી તેવી જ રીતે સંન્યાસમાર્તમાં
 પશુ વચ મરિષ્ટુ સંન્યાસમાર્ત નજીકપણી પશુવર્તુ કુખ્ય
 કારણ છે નજીકપણી છે ૧) ચોષાઈ ચોષી આપમે
 નજીકપણી ધર્મસર્ત આચારનાં ઠેકાણા માણસો જોઈ
 જ્યાં તેતુ પશુ. ચોષાઈ વચર્ત અને કોષ વચર્તપણી
 રવર્તમાં પડી નજીકપણી સંન્યાસીવર્ત કરતુ કાપડીવતા
 ચોષાઈમાં. મહેમજોમે વિદતા પેલી પરંતુ સંન્યાસી

[illegible][illegible]

કાશ્ઠારમેદને અવમણી કામ્યાગ્રહ અને રત્નજીને અકારણ પોષણ આપુ દહની ઉચ્ચી સારને માથે આવી રૂઢીચુઠના બીજ રાખી દહની આસપાસી વિના વજીરમઅવરથા અટકી પાતી ન હતી. દહની ઘાત સાચી વજુરા જની જીવિગત મે આજુ ધોરણ દાખી આપુ નથી. પ્રગળે નામે અને સ્વતચ્છાના નામે રત્નમણી અને રત્નજી સર્વત્ર પોષાયા સાચાં છે અસંધિપૂતા એટલી વધી પડી છે કે વિરેણી સુર કાલિયો સંજયના ડાઠ દેવાર નથી.

★

ગુહરવાશ્રમ એટલે ?

હે મી 'ગિરીશ'

હજાગલ ધો મહામાયા ! કહીને રાજ રાજ્ય-શિક્ષાધન ઉપરથી નામે રાવણી અને સામે આવતા આવે અધિભૂત રવામત કરવા મહેલના પ્રવેશદાર છાપી ભયો. "સ્વસ્તિ હેઠણુ" કહી અધિભોમી મહામુ રવરે આછીરોડ આપ્યા અને મહેલમાં પધાર્યા.

અર્ધ-પાશથી અધાનિધિ પૂજન થવા પડી પોતાનાં પૂજનર્થ નિહાકન ઉપર છૂપી આંખેના તિજાતમાન થવા અને સન્મુખ. સન્મુખ તો એ જ અન્નમાન્નમાન્તરેના દુ ખો રાજ્ય ચિત્રોત્તુ છુપવવાન ઉપજ આજ અને મહિન થો થો. આ અધી જ આનિ રાજ્યની અનોરેલના પ્રવેશિત કરી રહી હતી.

"રાજ્ય" હેમ તો છે ને ?" મહર્ષિ અંધિર એ સારથત પૂછયુ.

"મહારાજ" આપ જેવા મહાપુરુષોની રણદટ્ટે રોમ તો મહારા જેવા છવોને દુ ખ કર્યા ?" રાજ્યએ વિનીતમાને ઉત્તર આપ્યો.

"પણ આજકાલ કઈ વનવિદાર નહિ, અધિભા યથોર્થા કઈન મારે નહિ, બીજા કાઈ પણ મહતિ નહિ, રાજ્યમહેલની અદારીઆર્થ જ દિવસ માળા થો હો. આ સન્મુખ નથી, તમે અજો છો ?" સુતપાત્ક-વેણુ પ્રજામુ "એવું પામન તમે મહેલમાં પધરા પામ્યા કરી છો નહિ, મારે મહાર નીચે અને શાસ્ત્રમર્તુ પામન કરો."

નીતિનાકરને માર્થે નહિ ભવા દેનાર અધિભો કા કારણે દિવુ રત્નનના પાશિયે ધોરણેનાં દરજ્જેય થયો અધી રહે છે તે સમજાવું નથી. દુર્ભચની તથા દુરાચારી માણસોને અમન તથા દુરાચારમાંથી ઉત્તારવાને બદલે અવળા માર્થે દારોહી રેવાયા સુ ઝડાપણુ રહેણુ છે તે સમજાવું છુરોથ છે. જરમતના મહુને વેલાસર અદુર્લભ આપે અને અના-સકિન રોમના અન્નાધોમિ દારા દિવોને અવોળી છે-અં વજોથે સંધાન એમ કાછીયું.

"વાત તો ક્રીક છે પણ, આ અવરથા તો મહારા છાપી જ ને ?" છાપી છું ?" રાજ્યએ અણુધારિત પ્રુને કહ્યું.

અધિભે કહ્યું, "હું સમજ્યો નહિ !" "તમે છું સમજો" મહારા વિનમો મારા આપેલા અમને મહણુ કરવા નથી તેમજો "સુખવિદ" થવાની બીક છે અને રાજ્ય-સોજાતી બીક છે ન અજો પછી કોણુ મહારા અમિત રાજ્યનો સોજા થયો ? મારે યા મારે વિદગણુમાં પાણુ બીજા આજુ રાજ્યમહિરીના અધિ તો છાપ્યાં જ નેથી, પછી આ દુ ખાણુ રાજ્ય મારે છું કરણું ? યા મારે કરણું ?

"અમનથી" તમારે એક માણીના સોમાની અવ-જા છે ?

હા હા !

અધોવુ તમોને અંતાન એકમે છે ? તેમ જા જ ને ?

"હા અદારાજ" અને એક વ અંતાન નથી, મારે અને દિવસ શત એની સાતથી રહે છે "

રાજો ! સમજાવવામાને સમય વિષ પોતાનું છે નહિ સમજાવરને પોતાનાં પણ પારખાનું છે. મારે ઉત્તર વિચાર કરી રીકરો ત્યામ કર, અને "વજારવરિતા-વાં તુ વજુપેય કુદ્ધમકમ્."

"મહર્ષિ ! આ તો તમારા જેવા ત્યાગીએ મારે છે, મહારા જેવા મારે તો "પોતાના તે પોતાના, અને પારખ

તે પાસડા " ન હો. મારે તો એક સન્તાનનું કુખ પ્રાપ્ત થાય તે. હા, તમે તે કમળ" પ્રરૂપ થો. જે ધારો તે કરી દોષ દો. " એવામાં એવાનાં રાજ્યએ મહર્ષિનાં મંદિરો પહોં લીધાં

મહા, પછી પૂછ્યું ન શું ? મહાપુરોહતી સામે મ લક કુખાનું કે તેઓ સર્વેય અર્પણ તેવાર પણ ભવ્ય છે. મીમંસુભાવવત્ કહે છે—

“ ચિન્તામણિર્લોકમુસે સુરેદુ સ્વર્ગમ્પદમ્ ।

પ્રવચનદિ ગુરુ મીતો મૈતુલં ચૈમિદુર્લભમ્ ॥ ”

પછી તે કહેવું ન શું ? “ કાર્તિકાયા ચાર્દ ત્યારે સ્વપ્નાત્મયમિતિ ” તાજાને જ્યાં થયો અને પશ્ચિમે ચૈત્યમિતિ કુતકુતિ નામની પ્રધાન મંત્રાચ્છાને પ્રસારણે આપવાના આશ્રય અને સાથે-સાથે રાજ્યને પણ સૂચના આપવામાં આવી કે-રાજનું તમારો આ કુખ તમને હર્ષ અને દુઃખ અને ૬ આપનાર થશે તમામ સૂચન કરી નાશ અને અભિશાપિદાપ થવા

+ + +

તજાના પ્રસારથી રાણીએ મહાંધારજી કહ્યો અને પણ જિલ્લે જિલ્લે વધવા લાગ્યો એક . જે એક કરતાં નવ માસ અતીત થવા અને રાણીએ એક ૧ કથાન વિનુને નવન આપ્યો. પ્રતિપતિ સમિતી અતિશય હર્ષે અનુભવ કરવા લાગ્યો. વિનુ-ર્ષે આજીવને કાન આપ્યાં. અને આજીવો આપીને અત્યંતે મનસકાર કર્યો. એક જાણુ જિલ્લે જિલ્લે, આનાર વધવા લાગ્યો, બીજા જાણુ રાણીએ આ પીનીયો. કામદાસ હરકાવા લાગ્યો. રાજની નવસે નવાણું રાણીએ વિચાર કરવા લાગ્યો

“ વિગદમાં જિવં પાપા પાપુર્ણકમાનતામ્ ।

મવચામિ- સપત્નીનિર્દાસીમિતિ વિસ્મયતામ્ ” ॥

પુરવણી કીમો દારા તિરકાર પાસલો પડેને થી વસતો કુખ વચનની કીમોને વિગત છે. અમોદ અર્ધિત છપનમાં મગ ન શું ? કીમો-કી આ કીમોનું કીમ જે કેવળ વિચારમાં ન રહી ભવ્ય થો હા કે નહિતર —

“ કહા ન અવજા કરી કોઈ ” કુલકો

ઓ શું નહિ કરી દો એ ન અચિન્ત્ય છે આપણા વિચોગની કુતકુતિ-રાણી યીવાન નથી ન રાણીએ એથી મહાં રાજના કુખન-કન યોના એક કિશકાને

પાસવાને નાહી ક્યું અને તદ્દનુજ એને વિષ આપવામાં આવ્યું. કેટલાં સમય અતીત થતાં પુત્ર પાર-સ્થાપી થયો નહિ અને નિરાશથી પણ નાચ્યો નહિ, મદુવાર પાલે રાણીએ કાશને કહ્યું —

જાળને તો લાલો, મદુવાર થયો, એને વનવાળી મહાં ” “ એવી ભાષા કહીને કાશી કોઠરાને લેવા મહાં, પણ વા શું ? જે તો જાળને લેકેને ન ભવજ મહાં મહાં. અને જોરથી રાજા કુટવાવાળી એનો ભવાજ સમિતી રાણી પણ ત્યાં મહાં અને મહાં—

“ દર્દી વાલ સદ્ગતા મુલં મુલમ્ ”

કોઠરા ખરેલો લેવો, અને ત્યાંની ત્યાં ન મેલેલ થયેને પછી મહાં અને વિલાપ કરવા લાગી. આ અપર કાંમલો મર્ષા ન રાજા સામ્રાટ રાજ અને રીવાજની તો વાત ન શું ? રાજ્યો એક જાળને રીવાજ પણ તે કુ ખર્ચો વિલાપ કરવા લાગ્યો અને જે હલક રાણીએ એમના તો વિલાપનું પૂછ્યું ન શું ? જ્યાં કરતાં વિચાર થોડો એમને ન હતો. આજે પણ આજે લોકોએ હોને કે જોઈ જુઠાવાવાળો વધારે કીશકા કરે છે અપર સર્વજનનોમો તો થોડા ન કુદા મારે છે. અમલો લીલા કરતાં કીમિ લીલાને મમલક વધારે કોલ છે. આજ રાજાપરિવાર ને રાજ્યના આ આર્થનાકને અપર મહર્ષિ અગિયાના ક્યું કુધી પહોંચી અને તેઓ આ મહર્ષિ નાકને સાથે કહ્યું મિત્ર-કેતવ્ય થોડાપણું પ્રાસારમાં પધાર્યાં પણ થોડાને લીધે રાજ એમને લોગની રાજો નહિ અને એમની જાણુ આન પણ ન આવી રાજો. રાજ પુર્ણવૈષામના થોડાકામમાં મેલેલો વિચોગ મવામાં ન મેલુક જતી થયો. મહર્ષિ કુશીલકસહ થયે છે કે—

સન્નહદય નવતીત જમાના કહાં કમિત્ત મે કહાં ન જાતા ।

અર્થાત્ કંપકો સન્તોના કુદમને નવતીત અમાન કરી થવા છે. પણ તેઓ કુલ કરે છે; કારણ કે અન્ત-કરન નવતીત કરતા પણ કામ છે નવતીત થોડાને લાગતા લાગથી થીયો છે, અને અન્ત તો પારકાના લાગથી થીલ મહાં ભવ છે અર્થ, રાજ કુદમના અગિ વિચોગના કુ ખર્ચો વિગત મહાં કહેવા લાગ્યા

રાજેન્દ્ર ! એને મારે તમે રોડો છે તે તમારો કુ” થાવ જાવ ! આ સદિમા કેટલીવવાર તમે એના અર્થથી થવા છો અને એ તમારો સમજી થયો હશે ને થશે !

અને જેવી રીતે પાણીના રેશમાં વાવુદા આપીને ભેળી કર્ક જળ છે અને પાણીના બીજા રેશમાં જુદી વર્ક જળ છે, તેવી જ રીતે કલ્પની અભિને હોયે દેહીએનો સંયોગ અને વિયોગ થયા કરે છે " વિચેરે વલોભી આ માદપિમે રાખને જુલોભ આ'યો, રાખની આનહિ ઘેલી અને તે પછવા ઢાંચો —

અવધુતના વેવમાં કરવનામાં તમે ડાહુ છો ! આપ આકલ્પવેપ મારવ હીને ખાસા જેવ કુખી પૂરજુલિ વાગાને ચેલે આપવા ફો છો, મારે હે પ્રભો ! અપકા રમાં ડેહર આપા મહારા જેવા પૂર માનથી જાદે તમે આનહીપક પ્રમદારે !

રાખતુ ! હું તને પુત્ર આપનાર અભિરા અને બદ્ધહૃત અભિ' નારા હોયિ, તને રૂતાર દેહાકાશરમાં ખડેએ ભેઈ તારા ઘેર કુખ કરવા આપ્યા હોયિ કરણ કે અનપદ બહાને કુખ મોખવતુ પશુ નથી મારે તારે ઘેર આવીને જાન આપીએ હોયિ અને તારો અભિનિવેદ જાણીને તને પુત્ર આપ્યો, અને હવે તું તે પુત્રવિયોજના કુખમાં પાથો છે. જેવી રીતે પહેલાં પુરોહપવિતુ શુભ મધુ અને પછી કુખ થયું, તેવી જ રીતે કોઈ, મર, મન, ઐશ્વર્ય હમ્પતિ અને રાખવિનયુતિ વિચેરે બધુ થય છે. હે યામેન ! આ નર્પા ડેહ, યોદ, બપ અને કુખ આપનાર છે રાખતુ ! ક્યમ-જાન વિપતમક પ્રાણીએ તો આ દેહને વિવિધ કલેષ-સન્ધાપ આપવાવાળા હતાં છે, મારે સ્વસ્થ મનથી આત્માની ઝાંતિ અણે, જાનપ્રાણ કરો, વિભજાદારી દેહ આજનાં ત્વાર કરી રાક્ષિત આપ કરો ! પછી નાનજી મોભા, ' હું તને ચત્ર આપુ છું જેનાથી તને એક આવાહીમાં જ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થશે.' હતાઈ પાક્યો હવા છતાં રાખને વિષાસ થયે નહિ છેવટમાં નાનજીએ રાખપુત્રના મરેશા કરીને પતાવી કહ્યું

"નાનજીવ ! 'હવાતમતુ' સોશાએકાચિત્' જાન પતાપવા, સુકન, માન્ય, તારા વિયોગમાં મરુ જ કુખી થઈ છે મારે તારા કલેવરમાં પ્રવેશ કરીને રોષ આકુષ્ઠ પૂજું' કર અને પિતાના પરિજીવિત રાખને રાખાજન ઘેર ભેરી મોખ કર."

આ પ્રમાણે કરી એક નવની અનહી પેશના કમલુમીથી પ્રાણજ કરતાની સાથે જ ક્યમકયા

બોલ્યો ! આ હમેશાં મારાં હવા અન્યત્ર ચાતા પિતા થતુ ! કરણ કે હું તો દેવ વિપદે, મનુષ્યાર્થે યોગિ-ભોમાં ફરેશા ફરેશા જાતુ છું. આ રખા પદાસ, મિત, અર્થ તો દેહને દેહ જામે મરે છે જે રીતે જાન-રમી અર્થો-અને દુકાનમાં જુદી જુદી વસ્તુએ ભેવામાં આવે છે તેવી જ રીતે કર્મોત્સાર છપને પણ જુદી જુદી યોગિએમાં મેલકલામાં આવે છે. નિત્ર પદાઈ આપ્યો! અન્યથ અનિત્ર જેવો કાલે છે. કુરે ! જેવી ભેરે જેને કમલ છે તે રાખને હોયે જ થયે સમય છે. નિ રખાઈને ડાહુ કમલ નથી.

આ જાન, અન્ય આપ્યો! ડેહાં અન્યત્ર પ્રિય રાખન નથી, અને ડેહાં દેહી-પારો નર્પા" મારે આ રાખ મારો શું થાય ! અન્યત્ર અનર્પા પુત્ર પુત્ર છે મારે પ્રિય નથી પણ જેતાના રવાઈને હોયે જ પ્રિ છે તેવી જ રીતે કોન્યતિ વીચેરે ક્યમ કરીને ક્યમકયા તો કામ્યો મરે. અપિના ક્યોદેહથી રાખને જાન થયું, અને રાખ મનુભાજન કરી અનવદ્ધાજનમાં ભેરી મરે, છેવટે દેવશિર મી મેલ જનમનના અન-જુરવિનર્પા જોન થઈ

અથી માનવતાકરે મુકમીએને એક સુન્દર તત્ત્વ પતાવી આપું છે આદ' સુદસ્ય તો કર્મોજનો તાર કરી અનવદ્ધ અર્પણ જ અધું કરાં કરે છે અને છેવટમાં અને પ્રભુમર્ષિ થાય છે નીજ પાત્ર રત્ન કરી વર્તી માનીને સસામાં રમ્યા પમ્યા રહેનાર નરકમાંથી થાય છે એમને કાલિત મળતી નથી મારે કાલિત અને જુખની તલાસ નીનએ પાસે નથી થઈ જા છે મીમ્માનવતાકર કરે છે તે બોડુ નથી ? સુદસ્યાધમા વિનમકેતવ વલમ્ ! વિનોદ્ય આપવાન આ જ વાતને રપષ્ટ સમજવે છે !,

૫ હેહ્વારમયે: વારી પુમાત્ પદો વિમુખ્યે
પુત્રદારમયે વારી: ન જુએત વદાવન ॥ ૨૨

હોદાની રાક્ષો અને રોશમિના અખેશી દો ડેહા અપે પલ્લ જુદી રાખ છે, જન્યુ કો અને કુખઈ અખેશી દો કુટણ મુરોક છે નિરાશાત રહેનાર માણસ જ તેમાંથી જુદી કરે જ સપ્તર્ષી.

બકેત બરવાડ ભીલામુ

લે-શ્રી. મહાભાર્ત હીમલયાલ

વાતી સામાજિક છે, છતાંવસ્યેયોર્થી સુચેયુરે પશુ
કાતરી હોય તેવી છે. ખાજ કરીને સામાજિક છતાંવસ્યેય-
વધાવવાયો માણસોને હાવપણેયો કેમ થાય છે અને
તેમની બહી રું પ્રસંગો અને છે ને વધવામાં આવ્યું
છે. પ્રિય વાચકો અને વિચારકો ! આજની પ્રેમપણ
પ્રત્યેક આંખને લખેલોતો આવે તે આપ જાણ છોપર
અણુપણે હોયો કરીશો નહિ. પણ જે તારખર્તે સમજ-
વાણ હોય તે સમજ લેતો

પિત્રાચરી નામનું એક માણસું હતું. તેની વસ્તી
પણી ન જુનું હતી. સમજાત રોજસોધી જતો વસ્તી
આજપણ તેની મહાનોતી સખ્યા હતી. માથે
છેડે એક આણું પઢાર થતું હતું. માથમાં રૂપા હતા
ખસ પણ અણુના પાણીની મીઠાસ માથાનોતેને
માણ માથપણી અણુના પાણીને ઉપયોગ મોટ
રસમને થયો હતો માથા અણુ ને એકાણું હતું. કહો
કે તે સમજાત ન જમવામાં ન હતું. જામ રસમ અને
માથા રહેતું હતું માથાનોતે સર્વ પ્રકારે કણુટ
અને સુખી હતો

આના માથમાં અણુપણે અને અણુપણે એકો
એક બીલામુ નામે બરવાડ રહેતો હતો. તેની સમજાત-
સજિની સાચાનોતી વધેમાં ન તેની પાસ પ્રિય માથે
સર્વસોહમાં સીધાનું પિતા સાથે રહી તે મોટી ઉમરને
થયો પર અતિથત એકાણુ, પવિત્ર, નવાપણુ સમજાતુ
નાંક એકુ હતું રોજસજિન મોટો જાણપણી નવા
સાચામાં આવી હતી તેના પરમાં પ્રુપ આજાચરી
અને સુસજિનપણું હતું તેને પિત્ર રોજસજિન જાણપણી
વિષય પાડો હતો, માથા કે પિતાએ એક નવીન
માથાનું અણુ પરમાં આવ્યું હતું એકરો પરમાં જાણને
રહેતો હતો

તે પણી સાચાપણી પણ સાચાપણી રહેતો, પવિત્ર
અને શુદ્ધ રહેતો હતો તેની મગજાચરી કાચીચરીયા
આજા પરની શોખા ઠીપી રહતી. રાત્રિજિન રોજુ
માથ તેને સોપિયામાં આવ્યું હતું તે ઉપજાત વર જાણ-
તણુ રોજુકે માથ પણ તેને કાચી સાચુ પાણુ તેણે
કણી વાંચી સાચુ એકરો અજાત પ્રુપ બરજા રીત

અંધો હતો. કહેવત છે કે આરિય શામે સીધાથી, કચીર
શામે સર્વસજી

આ પંક્તિને લખેલોતો કહેવું અણુ તેનામાં
હતા અને કચીરે તે હાવપણે કહેવું સપારસજિન મોટોની
માથાપણ છે. જ્યોર અણુ વરજાપણી કઈ પ્રુપ
કચી તેની અપર માથે પુણીમાં રાખે અને માથોના
સમજમાં થેર કઈ ઉપજાતજન છે. આ તેની કાચીચર્યા
હતી, અરે કહો કે ઉપજાતુ રણુ ન તેના ઉપજાતમાં
હતું અને તે ન તેનો વધો હતો.

નીચું જાણપણ શોખી રહે,
તનુકું આ માથે પૂછી રહે;
રોજુ જાણપણે કઈ એ રહે
માથુ માથે શોખી રહે

આ તેનું હાવપણ હતું અને અર્થનિર્ણ માં
કહેવું હતું

બીલામુ વિષયે વિષયે વધતો થયો, અને તેની
કાચર ૨૦-૨૧ વર્ષ સુધી પહેાણી એકરો તેના વરજા-
વાને મોટો રોજુકે અનેએકી કહેણુ આજા. બીલામુના
હાવમાં, અને પછી આવી પાડો અપર વસ્તી અર્ધર
જાણપણ સખાનોતી અપરજાવર વાચ તે પ્રુપમાં હતાં
કાચુ કે સખ પ્રાયે તેને પણ માન ન હતું. પરંતુ
પિતાની આજા સર્વ માથોના નાના અપર મોઝા,
નીચા રોજુ કાચા રહે છે અને પિતા ને કાચ કરે છે
તેને અને કે કાચે કાંપી તે છે આજ બીલામુના પિતાએ
બીલામુનાં સખ નહાં કાચી અને શુભ કાચીનાં શુભ
સોપાણીની અપર તેનાં સખ પણ સખ મળાં

બીલામુનાં સખ સખ અર્થ હાવપણની મોટીએ
પહેરી લીધી સાચીના પ્રેમથી પ્રેમથી અરજાપણમાં
હવે વિષ અને સેધ પ્રેમથી એકામાં કહો કે અને
પ્રેમપણમાં જાણપણ બીલામુના મળમાં એકરો
અર્થેક સખ પ્રેમ કહેવું તેનાથી પૂણ અર્થે પ્રેમ તેની
પણી પ્રાયે જાણપણ અર્થે અરે પ્રેમ એકરો જાણ વધી
અર્થે કે તેની પાણી કાચી પિતા એ સમાજ પણ રહી
ન કહે અને કહે

"શુભ વિષય કું ના રહે
અને-શુધી હું કાં વધે"

એકામાં ન લાગે જાનના કાંધાર કરી જાનની
 દોષ એમ યુગી જાણેને બીજાપુને એટલી કરી રીતે
 સમજાવત આપતી હતી કે બીજાણુ મનમાં ને પછી
 વિચાર કરવા એની મેળે ત્યારે યુગી કરેલી—

શોક મનમાં નવ કરે,

રોષ કરીર સમાવ

શ્રેય તે મોડો કરો

અતિ રીતે વચું પુ ન વાવ.

આ અને દપતીમાં સમાવ સુણે દગ અને અને
 સરકારી દગાં બીજાણુને તેના સુણથી તેની યુર
 કીમાં જાન અને દુખ સરકાર કૈવલ્ય કરાવવા દગ
 અનેને સુણે દગે યુગી બીજાણુની પરમ પવન
 કલાપત્રી અને પતિને દેવસમ માનવાવાળી પત્ની હતી

બીજાણુ પ્રભુભક્તિવાળો હતો ખરો, પરંતુ પ્રભુનું
 સમાન કરે. છપમાવના દરમમાં ન છે એમ તે યુગીની
 રીતે ન માનતા દગે અને તેણી તેને પ્રભુભક્તિ માટે
 કોઈ દેવ કે મહિમા નવ પાતું ન હતું. પરંતુ દરમમાં
 ન પ્રભુસમજ અને રહણ દપતીમાં અંગેનીય પણ
 કરતું હતું.

દપતીને પ્રભુસમજના કે પ્રભુભક્તિ સાથે રહેને ન
 કરવામાં આવતે આવેને. અને સવારમાં શીને તરત ન
 અને રાત્રે સ્ત્રી વખતે પવિત્ર સર્જને સાથે એનીને પ્રભુ
 એક સિદ્ધાંતિ ખાન ધરાવી હતી. અને હું એમ માનીશ
 કે આ દપતીને એ અવગણ્ય શ્રેય દોષ તે તેનું મુખ્ય
 કારણ સાથે એનીને પ્રાર્થના કરવાનું ન હતું અને તેણી
 અશ્વપરશ કટાક્ષ કે કોઈ દોષ તદિ અને પણ દોષ
 તે તેનું ફરજમાન કમન વર્ણ ત્વન અને તેમજ પ્રાર્થન
 આણુ રહે.

આવા પ્રજાઓમાં સામાની સારીથી એક સત્તાવાળીને
 રહી હતો અને ત્યાં સુધી કલાસિતુ કમન કરતો હતો.
 બીજાણુના કાન ઉપર ત્યારે આ વાત પછી ત્યારે તેણે
 પણ કલામાં નવતું કરુ હતું અને નવતીની સાથે ન
 તેણે સર્વભગુ

કામ માયા આશ કરવા

મુરખમનનું કર્યો સરમાપા.

છત ન લાગેલા માથા તેણે.

શીર કર છપે મટકાપા.

બીજાણુને તત્કાલે મોટા વાળી અને હાલમેટ

કલામાં આવવાનું મન થતુ કલામાં આવી રીતે તેને
 નિમ્ન કરી નવીન સુપરોષા મળવા, ત્યારે આવી ન
 કલા કીરિતિના કિચેલા માથાના પ્રગળાઓમાં રીતે
 સ્વાર્થ દોષ છે તેનાં કટાક્ષ દરમે નહને જાણ તેમાંનાં
 મેઘાંક દરમે તીચે હતું છ.

એક પ્રજાને બીજાણુ સામર્થ્ય થયેને પસાર થતો હતો
 ત્યારે એક પરમાણી ત્યારે નીચળતા કોઈનાં કોઈનાં
 કોઈનાં તેણે સર્વભગુ કે કોઈનાં મુખે માથો મુકે.
 તણી અને મરતે પે તણી આ વચન ઉપરથી બીજાણુને
 એટલું કાનુ સામુ કે ખરીખર અહમત માણુને માટે
 છપવન નવો.

એક બીજા પ્રજાને તેણે એક દપતીને સવાન
 સર્વભગુ.

પતિ—એમ આજે શોકમન છે.

પત્ની—શોક ન કરે તો છુ કરે કે પાસેમાંથી
 તે કાનુ મોં થયેને ધીર આજ્ઞા હ.

ત્વન અર્થથી મનુ તામ તત્કારે ન મેનુ.

પતિ—વાહ, ખરેખર, કે કુરેન તારી રાંન ત્યારી
 છે અને કરે છે

પેલો કમાઈ ત્યાં થયો, પત્ની પતિને માલો,

પેલો થયે થય આપતો, તે પત્ની ત્યાં વિધુઓ થયે,

ત્યામ આવી રીતના બીજા સર્વભગુ પ્રજાને.

સર્વભગુ અને મનમાં ઠકા કરી કે હુ સર્વ ભગાઓ

સ્વાર્થમન અને પ્રપચોથી અશ્વર આણું છું તે છું

માટે મેરે પણ આ રીતિ ન થયે.

બીજાણુને યુગીને કહ્યું કે કે યુગીનું અને કટલી
 બહાલી છે કે

કુરગી—કે તામ ? માતા પ્રભુ કરતાં પણ અધીક
 બહાલી છું

તો બીજાણુને કોઈની કરાવના નિમ્ન કર્યો.

બીજાણુ થારીના પીઠાણમાં રહેવા લાગ્યો, પરંતુ
 સાથે પોતાના કાચીનુ સ્વાસ્થ્ય જાળાવ તેમ રહેને
 દગે એક માથ, બે માથ, માર માથ એમ પસાર થવા
 મોડવા દને બીજાણુને ખતર પડે છે કે તેની પત્ની તેને
 કટલી બહાલી છે

બીજાણુ—એ રામ ? હામ પવતો છે, મણુ તણી
 ત્વન છે

કુરગી—આજા મોટી દોષ છે અને કરે છે કે તમને

તો બધું ન થયું, નહિ શામ એટલું જોણું. તમે તારે જુઓ મારાની હોમ એટલી કારો છા કુ જુઓ કોઈને વધારી પાસે આપુ ?

બીજામુની આયોમશી ચતુ કરી પડ્યા, અને ખરે ખર મહાનદ કહે કલ્યાણ વિચારવા લાગ્યો કે કે પ્રભુ ! તારી ચર્તિ ખરેખર ન્યારી છે. અને જન્મતમા કૌર્ત કૌર્તિ નથી કેવલ કું અને કું અને નિશ્ચય કરી લીધો કે હવે કારા માટે આ પાપાર, જેરી, પન રોચક અને સમાજ નહોતો છે, ભક્ત, હવે મારે જન્મતમા જન્મને જ પાસો કરવો

નિયતમ મુજબ સમ્પાદકમાં મરો અને ત્યાં કાંઈકમુ કે કેવલ કું જો સ્થળ કરવાની પીરજ નેનકમાં ન રોલ તેને જન્મકમાં લખા કરતાં પેર પ્રભુભજન કરવું તે વધારે જાણુ છે. પરંતુ બીજાકમાં પીરજ હતી અને ખરેખર જીવનથી તે કહાણી મરો હવે જોડો તે ઉપરપો, જન્મકમાં ચલન મગજથી, ડોલકો માંડો નવન છે

‘રોડી આવો ને મુજબ ન્દામયા,

કું તો રોડી જાણું તમ સામ રે’

ન્દાયા રોડી આવોને,

બીજાકોને જલ એક જ પુત છે. ન ખાવતુ જાન, ન પીવાતુ જાન, કશું નહિ, કેવલ પ્રભુનું જાન એ જ હોના ધનમાં દત્ત

જન્મકમાં તેને પશુ કદ પડે છે, પશુ તેનું જે તેને જાન નથી અને એવે તેની આસપાસ કાંઈ પ્રકારનો

પુત રેજાઈ જાય છે અને તે જન્મ અને છે જન્મ વધારે કરતાં કરતાં તે એક ખાસમાં પડી જાય છે કે એવાથી બધાર નીકળવા માટે તેને કોઈ માન મુજબો નથી અને કહે છે-

હે ન્દાયા, કું જો અનિરૂપ પામોયો,

હવે શુઓ મારી લાજ રે

ન્દાયા રોડી આવોને,

તેજ સમયે એક તેજસ્વી પ્રુત ખાસ જાનલ જાણીને કહે છે કે હું મુજબ તમારા પત્ર પાસે જે દોરકું જમુ છે તે અને જાણો ને ! સુપ્રતો તેને દોરકું સમજાને પેલા પ્રુકને આપુ. ખરેખર તે દોરકું નાજદેવ પાસે હતા એવું દોરકું પેલા પ્રુકના દાવમાં આપુ તેમાં જ બીજામુને નાજદેવનાં દર્શન કયાં અને તેની સાથે તેને સખ, ચક્ર, ચક્ર, પેલ પારજુ કર્યાં છે એવા વિષય જન્મવાતનાં દર્શન વર્માં. જન્મવાને શામ કહીને તેને જાણે કાંઈકે ત્યારે બીજાકું કહેવા લાગ્યો

હે ન્દામો આમો તો જન્મજીલ જાવથી,

પશુ વાદવ કાંઈ નહિ સામ રે;

હે, ન્દાયા કયમાં રે પીરે માવથી,

કું જાણુ તમારી સાથ રે,

ન્દાયા કિને મરો રે,

આ પ્રમાણે મહા જગત્ત બીજાકું પ્રભુની સાથે અત્યંત ધર્મ મરો અને જામક પોતે પશુ તેની જાણ સંસારનાં જન્મને રોડી પોતના એક સાચા જાતલ પ્રભુના એકરૂપ અને

જીવનનું કર્તવ્ય શું છે ?

લે. શ્રી કાવિદસાઈ કુવરજી

પ્રિય વાચકો ! આજે તમારી યમજીને ઉપરોચી સમાજ યજુ પ્રુ. તેનું સહપૂર્વક જાનલ કરી મનલ કર્યો. કું કાંઈ વિદ્યન કે પ કેત નથી, કે નથી જે વધારે અમાસ કર્યો. જેથી માસ લખાણમાં જે કાંઈ જુલ હોય તે માટે હુમા આપશે.

મનુષ્યની જીવનશૈલી સાથે જ જન્મજન્મથી પ્રુત જુલ જોઈ જાં જન્મજન્મ છે. પરંતુ સહપૂર્વકી (સાચીકી) એક જ મનુષ્ય જીવનમુજબ કલાની ક્રમિક સામનો

જન્મન છે જીવનમુજબ જુલ એટલે વારંવાર આ જગત્ત સમારમાં આપશે. જન્મ અને મરજુ ન લાય અને જાન જન્મજન્મક પરાંતમાજી જોઈને સ્થરને સહપૂર્વક સામ તેનું નામ જીવનમુજબ જુલ કહેવાય છે

મનુષ્ય પ્રુત ઉપરમાં જાવતાં જ તેને માયા જન્મનું જાવજુલ એવું લેરી લે છે કે, તેના પ્રવારે પીરે પીરે પ્રવા, કાપલ, જુલ, પ્રુતમાં, મેરી, દિવો, કામ, કોમ, મોહ, લોભ, મદમાર, આદિ કુલકોનો નિષાક સામ છે. કિત્તીનિતિ જન્મ જોવાવળી, નાના

સામાજિક વિજ્ઞાન પૈતૃક ભોજનચત્રની, મુદ્રિત સ્વરૂપમાં
પૌરાણિક મુદ્રિતોમાં સાથે પ્રાપ્તીમાં કરવાની અને પાંચ
મળનાં પત્રોમાં, અને પત્રોમાં મળનાં પત્રોમાં, એમ
તે, દાખલ, અને સાથે રૂપીમાં મેળવવાની આજ્ઞા કરી
લખે છે. એવી રીતે આજ્ઞા, તપ્તમાં કે એવી રીતે પાંચ
નથી, તે વધવા સાથે છે. અને તે વધનાં મનુષ્યોમાં
ઉપર જતાવેલા મુદ્રિતો પાંચે પાંચે પ્રાપ્તીમાં મળે, તેમ
વિજ્ઞાનો કહે છે કરવા, કે તેમ જાણનાં પ્રાપ્તી થવા, તેમ
એવીને કરવા કે, તેમ જાણનાં વિજ્ઞાનમાં કરવા, તેમ
અન્યોમાંને કરવામાં, કે તેમ જાણનાં મનુષ્યોને કરવા
તપ-પ્રકારમાંથી કરવામાં તપ-પાંચ છે અને, એમ
અને અર્થમાં એવા અર્થમાં અને નાજવત પદોમાં મેળ
વવા માટે તેઓ આજ્ઞામાં પ્રાપ્ત ન એવા તપ તેની
દિશા કરવા વિજ્ઞાન કરતા નથી. આવી આવી એવી
માવાળમાંથી તેઓ પ્રાપ્ત અને છે તે જાણ તેઓ
પ્રાપ્તમાં વિજ્ઞાન તેઓમાંથી થઈ પણ મેળવી કરવા નથી
માવા એવી મોટા છે. આજ્ઞામાં કે સાથે પ્રાપ્તમાં
રૂપી મુદ્રિતોમાં એવીમાંથી મળી મળામાંથી છે કે માળીની
માળ, માળમાંથી માળ જોતામાં પત્રમાં, હાથે તપ
દાખલ મોટામાં જોતામાં તપ મોટામાંથી
માળ મેળવવા કરી સપાટ છે કે મોટામાં માળમાં
પત્રમાં જે સપાટ છે. તેઓ પ્રાપ્ત મવા વિજ્ઞાન તેઓ
મુદ્રિતોમાં થવા નથી કરવા મુદ્રિતોમાં સાથે છે તપમાંથી
તેમ જાણ હાથે કે માળમાંથી માળમાંથી નીક
મળ મળ પ્રાપ્ત છે

મોટે સંખ્યામાં પાઠાઈ દુ:ખથી મુક્ત થયાનો સંદેશ
 જાણ માણનો લાભ કરે એ સેવકે માયાની ભાવના
 ને આજ્ઞા-વૃણ્ણા એ તેઓ લાભ કરે એ દુ:સ્થાધિર્ભાવ
 થાય છે અને અગ્રીમ વદ મહે. દુ:સ્થાવર્ણી થાય છે
 અને સર્વ સુખવ્રજ મહે. દુ:સ્થાથી પુનર્જીવ થોડા
 થાય છે અને સર્વને સર્વે આધિપત્ય મહે. દુ:સ્થા
 કાળમાં સુખ કરેવાઈ છે આથી સુખપાન થી અને
 આજ્ઞાને આદ્યુ નહીં મહે અને અને જાણીને
 અને વધારે મહે તેા તેુ કાઈ અને આથી થોડામાં
 સંદેશ કરવાની મહે તેા આજ્ઞા થી કરેવાઈ અને નિત
 વિદ્યાના થોડાન થાય તેા તેુ કાઈ થાય, સુખવ્રજ
 સુખ મેલવા આજ્ઞાને આમ સુખવ્રજ અને આજ્ઞા
 ને આમ કરે આજ્ઞા આજ્ઞા અને વૃણ્ણા મહેલ થી
 થાય આદ્યુ પેટે આજ્ઞા ને આજ્ઞાથી અગ્રીમ થાય

કોઈ કંઈ નવન છે સુખ મેઝાવા જામવેમ વર્ણાં વર્ણાં
 શાંત જન્મ મારે છે. જન્મ ભેગે નિરાશ વધા વિના રહે-
 વાનું નથી. જેમ જેમ પાપકર્મ પર્ણાં જન્મ છે, તેમ
 તેમ સુખ એ તુષ્ટાશી-આશાથી મલેઈ મદાપાનથી
 રોહ મારે વેગજી નાજનું જન્મ છે, પા તો મોડું ને છે
 એનાથી સુદિ કાટ મારી જન્મ છે-હાનરદિન માર છે.
 એટલે કાંઈ સુખનું નથી. એક જ સુખનું જન્મ રહી
 જન્મ છે. જન્મ સુખ મરણના સાધનારૂપ ઉત્તમ માર
 જાને જન્મક વધાપાનક કોટંગીની જાનક તે જન્મ મોમે
 મોમે નાશ પામે છે. અને એવી રીતે યાજનાર મરુખ
 કુ જાણ કુર્મા પરી, જાજનાર કુર્મા કુર્મા નિરાશ
 પેટે જન્મ જન્મ મારે છે.

મોરે જા મરુખ મોરે જાતલ મરુખનો પ્રથમ મોર છે કે, જ્યાં સંસારમાં મરુખને (માનવજીવે) પશ્ચી બાજનો કોઈપણ દાંત છે તેમ જાણ કરીને જાતલ મરુખનો ચાત મોર છે કે, જ્યાં જાતલમાં ૧૩ રીતે મરુખી થોડા, થોડાના કુતરા સવાળ મોરે કોઈથી કાગલ પામે છે, કોઈથી જીભ કસાડી શખા નથી. જોઈ મોર કનિલ ઇન્નત અને કાલ દવા મોરે જરા જાતલજીવી મરુખ કાનના પછા થોડાજ નીકળે.

હાલિન કાળ ૧૨ીં સેતુ' એ કાંઈ સામાન્ય વાત નથી. એક અધિક પેનાના મવમાં એક ડેરાએ કહ્યું કે ડે, આવરેલા દુકાને ઉંડાન અનલ ઉંડાનના સમય પાંચો બને એ વચ ઉંડાનસમયની અમેલુ કાન સારાપાત્રક છે બને શય અનુભવન થતુ દુર્લભ છે એક સમુન કાવિ પણ મિમ બે રહે છે મનંતપાર વિલ્લ દાખરાએ કાવરે લખાવુરદ-વાવ વિખા (સુમાવિત) કાવર્મ -દાખરો. પણ નથી આપ્યું દુકાને બને રેખાં પછી રિપેર છે.

[illegible]

ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ અને તેમના છવનના ઉચ્ચ આદર્શો

લે. શ્રી રવિશંકર શાસ્ત્રી

સ સારમાં આજ દિવસ સુધી નેટલા મહાપુરોએનો આવિર્ભાવ, યથે છે એમાં અજવાન શ્રીકૃષ્ણનું અસ્તિત્વ અસન કરેલી હોય છે. અનુભવજન્યદારાનેટલી મદા, નેટલી સન્માન એ મહાપુરો પ્રાપ્ત હતું કે એટલુ આપ ડોર્ડેટલા નેટલે પ્રાપ્ત નહિ હતું તેમ. વિદ્યાના આરવર્થના એક પ્રકારી બીજા છેક સુધી મલુ કરી સર્વે કિન્દુએ શ્રીકૃષ્ણને ક્રમરેનો અવતર આવી તેમની પૂર્વ કરે છે આપણા દેશમાં એવું બાલ્યે જ ડોર્ડે મલ નહિ હશે કે નહીં શ્રીકૃષ્ણનું મંત્રિ ન હોય. કિમાલથી થઈ ક-પાકુમારી સુધી, કટકથી થઈ અટક સુધી સમયત દેશ અજવાન શ્રીકૃષ્ણના પસથી પરિ-આપ છે એવું મુખ્ય કારણ છે અજવાન શ્રીકૃષ્ણની મહામાનવતા અને પોતાના આશ્રુત આદર્શ દારા જ અત્યંતે પૂર્વ માનવતાની કિશા પ્રાપ્ત કરવાનું.

અજવાન શ્રીકૃષ્ણના ચરિત્રની અલેખના કરવાવળા નેઈ કહી કે પૂર્વ મહાપુરોને ચારે નેટલા કુલોની આવશ્યતા ડોર્ડે હો તેટલા સર્વે કુલો અજવાન શ્રીકૃષ્ણમાં મોલુ હતા. તેમનું અર્જુન ધાર્મ્ય, અર્જુન ધાર્મ્ય, અનન્ત કર્મકર્મિત અને અનન્ત શ્રેમ આદિ કિશોને અલુવાથી એ રજા પ્રમાણિત થાય છે કે જે પૂર્વ મહાપુર પ્રાપ્ત કરી શીકુ હતું સમારની તમે આપણું મહાપુરની રજાવળા એ જ તેમના કવ-લો આદર્શ હોય.

દાખરના અત્યંત આતર્થ, કાર્મિક, સામાજિક તથા રાજ્યનેત્રેક વિષયોનું ડેન્ડ રજાન જની રજો હતો, ત્યારે આર્થભલિ અવાતન વેદક ધર્મ-આમ જૂલો વિષયનાથી થઈ રજી હતી આ વિષય વિષયના સમયે અજવાન કૃષ્ણે આર્થર્થલ થઈ આ દેશની રજા કરી હતી. અને મલુ પ્રકિરુલ સમયમાં સમાજનોકલા નાવિક જાતી વિષયના પ્રવજ પાસમાં તજાલી અવાળી હોયી હતી.

સ સારમાં ડેટલીઃ અલિયો ક-પલ થઈ અને ક્ર-લાક વળત સુધી પોતાની રજા દેખાડી, અર્જુનના સોતમાં વિલીન થઈ, પર્વ-આવત અને તેનો સના તન વેદિક ધર્મ અને તે ધર્મની અલુવાથી કિન્દુ-અર્જુન એ અનન્ત એવના કુલુવ લર-વેના વિષય પાસથી પોતાની રજા કરેલી થયો આજ પછુ સસારના પછુ રજાપર અવજ અટક આપણી ડેશી છે, તે શ્રીકૃષ્ણ અને તેમની

અસુતમય કિશાથી છે તેમાં જરા પછુ અલુલિત થયો. એ કલામ અજવાન શ્રીકૃષ્ણનો આવિર્ભાવ ન થયો હોય તેવું મુખીના અનન્ત વિલ પર આરવર્થનું નામ દેશ કે નહિ. એવી રીતે કિમાલનું સર્વોચ્ચ નીરીક કર વિષય અજવાન શ્રીકૃષ્ણ-વિવરેટલા નામથી કિમાલના છે એ પ્રકારે આપણું પછુ ડોર્ડે બીજું કાર્યકર નામ થઈ મલુ હોય અને આર્થ અલિયો ક-પલ પછુ આપ પ્રાપ્ત થઈ અને રાજ અરેથ પ્રાપ્ત થયે અલિયોની સુધીમાં મલુ અલ.

આર્થર્થોમ ધર્મકલા-રજાવળા આપણે કપર કરી મલ કે ને સમયે અસવાન શ્રીકૃષ્ણનો આવિર્ભાવ થયો. હોય તે સમયે આરવર્થમાં વિષયોનું અવકર વેદાન મલો રજી હતું કે ને અલિ-વિલા થઈ વિલા થઈ વિલા કિ પર્વ સપા ને એથી રજી હતી તે અલિયા એક નમુવક નીરેક વિલાને પર્વકર કરી તેને ક્ર કરી રાજા હતા, અલુ-આવ ને માલનો રજા મલ હોય તે અલિયા એક રજા કુલોવન કુલ રાજ્યકામનાના કોકમાં પદી પેટલા વિષય આપણું સર્વેવ કુલો થઈ આ સમારમાંથી તેમને વિલા આપણને તિલ થઈ રજી હતો મલક દેશને રજા અવાસક થયેના સાર્થ જૂલી અજવાન કંઈની પૂર્વને મલકને નમલિ નેવા નર થવાપૂર્વ કાર્થમાં પ્રવત થયો હતો આથી સમાજનું બીજુ અમ વતન કુ હોય હો

મેરી દેશને રાજ-કેકુવળા મેલ અવકરેવી થઈ થયો હતો. કોલુ રજા અજવાનની હસી જ કોલવામાં પોતાનો મહાપુરી અવકરેવો હતો. કુલવાને એવું કુલિત અસન કુલ ધર્મ માનવામાં આપણ. કોલુ અને કોલુ નેવા રાજ્યનીતિઓની સાથે જ કુલોવન કોલવના રજાવળા કોલવને સમારમાં કાનો અવમાનિત કરી રજી હતો. પર્વ-કોલવામાં એટલી કલિત નહોતી કે તે નીચ કાર્થથી તેને રજી હો માનવર્ વિલા અને રજાક વિલા અલિ કુપ્રમાયેત અવાપિત રજા પ્રમાણિત થઈ થઈ હતી એવા કુપ્રમાયેત પ્રવટ થઈ અજવાન શ્રીકૃષ્ણ આ દેશની રજા કરી હતી.

આ સર્વ વિષયોનું કારણ રાજ્યકલિતની વિશિ-અનતા હતી દેશમાં થઈ નાના રવતક રાજ્યો અવાપિત થઈ થઈ હતા અને તે રાજ્યોમાં ડેટલાક મેલ અલુ-

મારી, વિશાદી, ધર્મદોષ અને વરેચ્છાયાની દવા. અમવાન શ્રીકૃષ્ણ વિષયસંબંધી રાજનકલિને ડેન્ડીફન કરી રાજ્ય સુખિનિદાયા રાજ્યલ્લ વત્તુ દ્વારો નાના નાના રાજ્યોને વહીવટ કરી એક સંયુક્ત સામ્રાજ્ય સ્થાપાનો ઉદ્દેશ રાખતા હતા એટલા થઈ તેમણે સૌથી પહેલાં ભવાઈપને પાસેત કરી એ ક્રમેના રાજ્યોને દેશમાં મુક્ત કરી પોતાને વશ કરી એવા પદના આરંભના શિશુપાલનો વધ કરી તેમણે એક જોડા રાજ્યોને હાર કરી દીધા કંઈ, પૌણ્ડ્ર, કમ્બી રાજ્ય, અને ગાલ સુર્યજિત્તુ આદિ ઉદ્ધત જ્ઞાત્યાયી રાજ્યોને મારી આર્યસૌમ રાજ્ય સ્થાપન કરવા નો માર્ગ પ્રાપ્ત કરી દીધો અને કાષ્ટ સાથે જ વિરોધીએ દ્વારા કારણથી પર આગ્રહ કરવાનો કાર્ય શક્યમાં અશક્ય થવા. ધર્મદોષી દેશોમાં ભવાઈપે વિરોધી પદાદી જ્ઞાત્યાયી અદ્યત્તમાં ૧૮ વાર સુયુગ પર આગ્રહ કર્યું હતું, પ્રત્યેક વાર અમવાન શ્રીકૃષ્ણે જ્ઞાત્યાયી વત્તુ જ ઘોડો સેનાની સહાયતાથી પોતાના રણપટ્ટનમાં પરિવ્રજ દેશ દેશો પરાજય કરી દેશે. કલ્પવૃક્ષ જેવા ઉદાર મનવાનનો કુલિદાયા નાશ કરાવેા કુરુદેશો રાજ્ય નરક અવાન ધર્મવિરોધી દેશો, પેરો. કંદાર કરી અમવાન શ્રીકૃષ્ણે કુદારામાંથી અગત્ય વર્તુ રણ્ય કર્યું હતું. અમવાન (માન્ડીવાને મારી પોતાના કુટુમ્બનો ઉદાર કરી દેશે. એ અનાઓ આપણને જ્ઞાત્યાયી કરી છે કે અમવાન શ્રીકૃષ્ણ આ દેશમાં એકાગ્ર સામ્રાજ્ય સ્થાપિત કરવાને માટે પ્રયત્ન કરી દેશે.

દાર્શનિક મત અને રણીકલ.—

અમવાન શ્રીકૃષ્ણની માયધકલ્પનની ઘટનાઓ પર વિચાર કરતાં અમુક છે કે તેઓ સ્વસ્થ અને દાર્શનિક મતમાં અદિતીય હતા. શ્રીકૃષ્ણ તથા યુદ્ધનામાં મેધાવ્ય માગોની સહાયતાથી તેમણે દેશમાં દિશક પ્રાણીઓનો વધ કરી દેશે. ત્યારપછી યુદ્ધમાં જ્યાં કંઈના અત્યાચાર થઈ કુલકાળીઓ નાશ કરી ચાલુ અને મુલ્કિત જેવા પહેલાને પછાતી દેશો નાશ કરેા તથા વૃન્ધાવ્ય પર મૈત્ર્ય કરને એમાં નીચે નાખી તેની જાનો પર મારી મેમી તેઓ નાશ કરેા એ ઘટનાઓથી અમવાન શ્રીકૃષ્ણના અત્યંત દોષ અને દાર્શનિક નજરો પરિવ્રજ થાય છે યુદ્ધમાં પ્રવેશ કરી કાલી નાખની રણ્ય એ નાખી કરી અગ્રાવનિમાં નીચેત રણ્ય કરુ

વિરોધ ઘટનાઓથી અમુક છે કે અમવાન શ્રીકૃષ્ણ તરવામાં જલ્પ અદિતીય હતા. અમવાનને એટલે અમર્ય અને મુક્તિપૂર્વક ગાળ મુશ્કુનથી તેઓ વધ કરાવી દેશે તે અમવાન શ્રીકૃષ્ણની દાર્શનિક મુક્તિ અને તેમના ચાલુ-જન પરિવ્રજ છે. દાર્શનિક મત વિનાય રણીકલ-લમાં જલ્પ તે હલ્લખીન વીરોધમાં અમર્ય અનામાં જ્ઞાત્યાયી હવા જે ઘટનાઓ અને ધીમદાઅવ-વન આદિ કથામાં અમવાનમાં આવેલ છે, એ પોતાના છાત્રનામના મેધ વિવશ મેધથી જેલ પરાજય થવા નથી. ઘટનાઓના મુદ્દો આરંભ થવાને વખતે દુરો-ધને કોષ્ઠપિતામહેને પૂછુ કે કૌરવો અને પાંડવોની મદોદી સેનાઓનો એકો નાશ કરી શકે તે મેધ છે તેના ઉદરમાં કોષ્ઠપિતામહે જે ઘોડાનું નામ અમર્ય હતું તેમાં અમવાન શ્રીકૃષ્ણ જ એકાગ્ર હતા. ઘટનાઓના વિષાત વીર અભિવ્યક્ત અને કાલ્યાણે અમવાન શ્રીકૃષ્ણે જ મુદ્ધવિધાનું શિશુ જ્ઞાત્યુ હતું.

અમવાન શ્રીકૃષ્ણની નીતિતા—

નીતિતાના અમવાન શ્રીકૃષ્ણના છાત્રની પ્રધાન વસ્તુ હતી અને તેમના છાત્રનો અધિષ્ઠિત નીતિવ્યવસ્થા અત્યંત ધર્મે દેશે. ધર્મનીતિ, રાજનીતિ, અર્થનીતિ અને રણનીતિ આદિના તે મદાન પાત્ર હતા.

સંસારના કલિદાસની આશ્રયના કરવાવાળા મેદાસ મેદાસ વિદ્યોનો એ મત છે કે અમવાન શ્રીકૃષ્ણની સમાનતા કરવાવાળો મેદાસ નીતિવિ-ચાર વિષય સૌથી પૂર્વે કપર થેા ધર્મે નથી તેમની નેતિક અભિવ્યક્ત અનન્ત હતી, કેવલ મામદાસ નહિ, પરંતુ કંઈકાં જલ્પ તેમણે પોતાને નીતિવિ ચિદ મેદ છે રાજનીતિ, ધર્મનીતિ અને સમાજનીતિ અમવાન શ્રીકૃષ્ણની જે રહિત્યો છે તે અનન્ત દિશાપ છે અમવાન શ્રીકૃષ્ણની સર્વે નીતિમાં એકતીય અભિધી ધર્મનીતિનું અભિધ્ય કેવલ છે. તેમણે જે કાંઈ કર્યું છે તે સર્વે મત માન એક ધર્મ છે.

અમરિવતા—પૂર્વ મત્રમાત્ર માત્ર કરવાને મદો જે કૃષ્ણની અવસ્થાના દેવ છે, તેમ અમરિવતાનું સ્થાન સર્વેમાં ક્રમ છે. નિર્મળ અવિવતાના યુદ્ધની અન-સમાર્થમાં પૂર્વ મત છે વીરતા, વિદ્યા અને સર્વેતા પ્રાપ્ત કરવાને મદો અમરિવતાની અનિવાર્ય આવસ્થાના દેવ છે. અમવાન શ્રીકૃષ્ણનું સર્વે અદિત પદ અત્યંત

તાપીન નિર્મળ અને પવિત્ર હવે. એટલા માટે જ તેમને મદાતુરોવામાં સર્વવિધ માનવામાં આવના હતા. રાજપૂત પટ્ટણી ભીષ્મપિતામહે સર્વેથી પહેલાં તેમને પૂજાદાન કરવાની અનુમતિ આપી. શીકુષ્ક પાસે જિતેન્દ્રિય હતા. જિતેન્દ્રિયપણના પ્રભાવથી તેમણે અત્યંત માન, અવુલ માન, વિક્રમ, કોર, વીર, અને અદ્વૈતિના આદિ મદતુર આપ કર્યા હતા. તેમો અવમ અને અમ્યગિરદાસ મનુષ્ય આ કદવૃદ્ધોથી નિર્મૂળ થઈ શકે ને. અમવાન શીકુષ્ક પાસેથી કહ્યું છે કે જે જિતેન્દ્રિય છે તે જ માન-રૂપ રમણને તોફાન મુખ થઈ ત્યાં છે, અને તેની રીતે મોહાન્ય થઈ જતીયું જિતિમાં હતા પછે છે તેની રીતે તે પશુ નરકમાં પડે છે. અન્ય અને અમ્યગિરદાસ-અનિત જિજ્ઞાસાના પ્રભાવથી અવચન શીકુષ્કે સ્વામી કમળા જા સર્વોચ્ચ વિદ્યાઓ ગીતી હીથી હરી વારતવમાં જિતેન્દ્રિયને માટે સહારમાં ઠાઈ પશુ અવચર્ચવત નથી એક જગ્યાએ તેમણે ઉઠવને કહ્યું છે કે પ્રતિયોગુ દમન કરું એ જ મોહ છે. એટલા માટે કવિએ સર્વથી પહેલાં પ્રતિયોગુ દમન કરવાની યોજા કરે છે. સીમોના સમથી પ્રતિયોગુ વાચનાવુલ યાવ છે. એટલા માટે સીમોનો પતિયાવ કરે છે. એ જ જિતેન્દ્રિયના કાલના ઉવામનું પ્રમાણ કારણ છે. હતાં અમવાન શીકુષ્ક પર અપહવાને જે દેવ સજાવવામાં આવે છે તે સર્વથી નિર્મૂળ, મિથ્યા અને અનુચિત છે.

સાત, ચોમ અને પ્રિમ
અમવાન શીકુષ્ક પાસે ગામી હતા, તેમના ડાનમાં આદિથી માત્ર મુખી સર્વે ત્યાગનું મદતન પરિણામ થાય છે.

અમવાન જા તેમને માન-નિર્મળાને ત્યાં કરે છે પાસે કર્તવ્યના અનુદાયથી કિશોર અવસથામાં નહ, પછે ત્યાં પાસે પ્રિમ જિજ્ઞાસાનાથી ત્યાં ચોમીઓને

ત્યાં કરે છે પાસે ચોમનાથી જે ને નખતે અનુમતુ કમ નાનાચારની કમ્ય જનિમાત્રો ત્યાં આદિ-કુલોથી જિતેન્દ્રિય રહે છે તેને વખતે તેમણે રાત્રી રસોને ત્યાં કરે છે. તેમને કલાત્ર મુલ્ય પછી તેમણે મળી કરેલાઓ અનુમતી રાત્રીમાં દામન પર લેતી હતાં હતાં. પણ તેમણે તે જગ્યાએ ન કર્યું, કારણ કે અમવાને પછે તેને વિશ્વન પ્રાપ્ત કરી દેતાં. ગીતામાં તેમણે જે ત્યાગનું વર્ણન કર્યું છે, તે જ વાલંભિક રીતે સર્વોચ્ચ ત્યાગ છે. તેમના અનુદાય વારતાનિક ત્યાગ તે જ છે કે જે પોતાના અર્થના ફળની આશાને ત્યાગ કરી નાખે છે.

પૂર્વ અનુમતવના વિદ્યાઓને માટે ચોમ એ જ પ્રમ્મ આનંદ છે. ચોમને આમન થઈ અનુમત પૂર્વ આદ્યોર્ચન કરી શકે છે. ચોમ પ્રતિયોગુ પ્રકૃત માર્ગ છે. અમવાન શીકુષ્ક પાસે ચોમી હતા. કારણ કે ચોમની-અર્થ સિદ્ધિએ તેમણે પ્રાપ્ત કરી હતી. ચોમન જ તેમનું પ્રમાણ નજર હતું. ચોમના તેમણે વિદ્યાઓમાં હતા. ચોમનનાથી તેમણે અત્યંત અવચર્ચકિત પ્રાપ્ત કરી હતી. ચોમનના દાસ જ ચાલુકાવાપર પહેલાં ભીષ્મપિતામહેના કરી રયાં પ્રયેક કરી દેતાં. ચોમનના દાસ જ તેમણે પરીક્ષાને અનુદાન આપ્યું હતું ત્યાં. ચોમનના દાસ જ તેમણે અનુદાય પાત્ર કર્યું હતું.

પરજ ચોમી, ત્યામી અને કર્મો લેતાં હતાં પણ અમવાન શીકુષ્ક પાસે પ્રિમ છે તે પ્રમથુતિ છે. તેમની પ્રિમથુતિ પર અનુમત તે જ પછી પછે. પણ મુખ્ય મર્ગ નવા હતા. તેમણે વિષયોમાં પ્રચાર કરી દેતાં. તેમની વાણી, તેમની વાંકળી પ્રિમથોગુમાં વરસાદમાં કરતી હતા. આ પ્રકારે અમવાન શીકુષ્કમાં સર્વે માન-નિર્મળ કુલોએ સમાનૈક પડે હતાં અને તે ફળ દેતાં. સહારીઓને પૂર્ણવતુ વિશ્વન પ્રાપ્ત કર્યું તે જ તેમના અનનિત પ્રમ્મ આનંદ દેતાં પ્રતિયોગુ.

અજિતની મસ્તી

(સમ - નેના કુવર આનેને, મારે આંખે રે)
અજિતની મસ્તી આંખા તમે આપણે રે,
તેથી કદા પે થામે આનંદ (૨) અજિતની ર
અજિત અવનનું સાતુ નાવ છે રે,
એ વિજ્ઞાનીનું અનંદ તે અર્થ (૨) અજિતની ર

અજિતની અનંદ પાવન થાય છે રે,
માટે અજિત તે આપો સારવ (૨) અજિતની ર
પણ નાનકે આપણે અજિત આપણે રે,
તેથી અનંદ મરણ મોટ ત્યજ (૨) અજિતની ર
હમ અવનનું અજિત જાદા સામનો રે,
કહેને સહાર સામર ત્યામ (૨) અજિતની ર

શ્રીપરિત નવરીમાં એક વખત દુખાવ પડ્યો ત્યારે સમયન હુદે પોતાના અનુભવીએ

કહ્યું :

" તમારામાંથી કેવું આ મુશ્કેલીને-અનુભવિને સોમન આપવાનું કામ કરવાનું તેમ તેમ છે ? "

અનુભવીએ એક સદુપદે રત્નાર કહેલ તેણે પોતાનું મલકા હુદ સમયન પરે નવાનું બને કહ્યું :

" સમયન ! દુખાવ પડિયેનું પૂરકવા એ મારી નવીન અપતિ કરતાં અતિવિશેષી બહાર છે "

તે પછી સમયના સેનાપતિએ સમયન હુદને નમન કર્યું કહ્યું :

" સમયન ! હું મારા પ્રજા આપવા તેમજ હું, પરંતુ ધન્ય એવામાં મર્યાદા પણ પૂરતું નથી "

સમયન હુદે અમલાપૂરકે આ વાત સંભળી.

એકલામાં બીજા તારથી પણ વીધાં અનુભવી અતિવિશેષી અપતિ હુદને મેલત આપવા આપ્યો ને સમયન હુદને પ્રજાપતિ કર્યું કહેલ :

" સમયન ! આપણમાંથી વાજાની રહિત થતી નથી તેથી દુખાવના કેમ મારા પેતરો કહેવો મુશ્કેલી નાખ્યા છે, સમયને ત્યારે અનુભવી મહેસુસ થઈ રીતે મારુ તેથી પણ મને વિંતા છે. "

સમયન હુદે આ વચ્ચે પણ તારકાપૂરકે અનુભવી કહ્યું :

અત્યારે મહુ રાતે હતા ત્યારે મિહુમુગ સુપ્રિયા પોતાના અનુભવીની કડી મહુ રાતે તેથી મર્યાદાકર હુદને મેલત પ્રજાપતિ વગર સુપ્રિયાએ સમયન હુદને ને હાથ નોડી નમણાર કહી ને પછી ને પ્રજાપતિ કારે મેલો :

સમયન ! હું મરીન પુરુ અપતિ રહિત પુરુ તેમ પણ આપવી અમલ પ્રતિષ્ઠા કરી હું કે હું અનુભવી સોમન કરાવીત "

અનુભવીએ અતિવિશેષી અપતિ અપતિ હુદે મરીન છે, તેનાથી આ પ્રતિષ્ઠાનું પાલન થી રીતે કરો એમ મહુ કહેવા માર્યા માર્યા અનુભવીને પૂછ્યું :

" કે અનુભવી પ્રતિષ્ઠાનું પાલન તું કેમ રીતે કરી કરાવ ? "

સુપ્રિયા ભગવાનને મેલો :

" મારી મરીનથી એ જ મારું જલ છે, હું સદુના સાથે સમયનભાવ મેલવી તારી પુરુ તેથી આપવા તારકામાં મારી અપતિનો કારણ છે સોમલાપતિ પોતાનું અમલ પાલનથી સોમલા પોતાની સોમલાપતિનાં જામ કરી રાહતા નથી, અત્યારે સોમલાપતિ વમરના મર્યાદા અમલભાગથી સમય મળતું છે એમ સાચી કથાક કરી રાહ છે, તેથી મિથિત અમલ પણ સોમલા કરી રાહતા નથી હાથથી કે રીતે છે તે જ સાચી સોમલા છે, મારે તેની પાસેથી કે રીતે મારું અમલ મળતું છે મેલવીસ અને કો કો જુએ મરે છે તેને આપ્યો "

હુદ સમયન સુપ્રિયાની વાત અનુભવીને પ્રજાપતિ વગર સુપ્રિયાએ અપતિ -મરીનથી એ પેર રીતે અમલ પોતાનું ને તેની પાસે કર્યું નહોતું તેને આપ્યું ને દુખાવનો અમલ આપ્યો

ॐ हरे राम हरे राम राम राम हरे हरे; हरे हृषीकेश हरे हृषीकेश हृषीकेश हरे हरे

१॥५॥ ॥ १५॥५॥ ॥

Age Group	Daily	Weekly	Monthly	Quarterly	Annually	Never
18-24	~85%	~10%	~3%	~1%	~1%	~0%
25-34	~75%	~15%	~5%	~2%	~1%	~0%
35-44	~65%	~20%	~8%	~3%	~2%	~0%
45-54	~55%	~25%	~12%	~5%	~3%	~0%
55-64	~45%	~20%	~15%	~10%	~5%	~1%
65+	~35%	~15%	~10%	~10%	~15%	~15%

BI 4-3-D

તંત્રી : મગનભાઈ હોદાભાઈ જેતાઈ

31.

विषय सूची

क्रमांक	विषय	दैनिक	पृष्ठ
१	एकपिनी जपिता [अभ्य]	श्री 'पुनित'	१०१
२	कपित्थीय	...	१०२
३	मेचीने कृत्या	...	१०३
४	श्री 'नरनाम कथापूत'	...	१०४
५	कालाग्रहस्तु २५१५	श्री श्री श्रीतायाम कमी	१०५
६	प्रारम्भ	श्री कनकाशयम् श्री, वेदान्त श्री	१०६
७	अभ्यास बारवत	श्री शयलज्वा १५०६५५५	१०७
८	अभ्यास-रुद्र	स्वामी श्री भक्तवर्धन	१०८
९	अभ्यास-पुष्पा	स्वामी श्री सत्यवान १५५५५५५	१०९
१०	श्रीमत् ३५	श्री वसुदेव	११०
११	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	श्री कपिलेश्वर न. श्री	१११
१२	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	तत्त्वज्ञ श्री कनकाशयम् श्री	११२
१३	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	श्री महाशक्ति विष्णु श्री	११३
१४	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	श्री रमन्ता अभिप्रीति	११४
१५	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	तत्त्वज्ञ श्री कनकाशयम् श्री	११५
१६	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	श्री महाशक्ति विष्णु श्री	११६
१७	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	श्री रमन्ता अभिप्रीति	११७
१८	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	तत्त्वज्ञ श्री कनकाशयम् श्री	११८
१९	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	श्री महाशक्ति विष्णु श्री	११९
२०	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	श्री रमन्ता अभिप्रीति	१२०
२१	रमन्ता अभिप्रीति वार्ता	तत्त्वज्ञ श्री कनकाशयम् श्री	१२१

Figure 1

૧. માધોજી પેતાજી નામ-હિરનાથ સ્થળ-કામવુ
જોડેજી, જાને પેતાજી માધુક નીલરુ કામવણ
કાવડી ૧ જોડેજી.

૧. જાઓ ક્યાંય મેલવવા માટે ટીપ્પણ/પેપરમાં
૨. ટીપ્પણ મેલવતી જાણી છે.

કચ્છનાં બે મનીફેસ્ટરોની જાણના અર્થે
 એકબીજાની જોડે મનાવવાની યોજનામાં અમી
 મંડળે મંજૂર છે. જો બે મનીફેસ્ટરો જાહેર
 કરે, તો તે, માનવીની જોડાણમાં અવરજાવ
 વિશેષ કરે છે.

અર્થે :—શ્રી જલિલમાર્ગી મહાશય પો. ડો. નં ૧ અમદાવાદ.

विश्वभूषिणी सदाशिवदेवी

પરમ પૂજ્ય સ્વમી શ્રી માધવતીર્થજી
દાવ કે પ્રતિષ્ઠા, પૈત્ર અભિમા, દોષન કાનરમતી.

પરમ પૂજ્ય હિતૈનાથાચૈ શ્રી સીતારામ
ચાંદીની પેજ, મેનીની ખાસ-અમલવાર

परम पूज्य श्री पुनित महाराज
कार नगर ४२३११४-जयपुरा

श्री श्री रामकृष्णदास दत्तगुप्त
मैत्रीनाथ वैदिकजीव

श्री श्री विष्णु विन्दोमि
कल्याण विन्दोमि,
कल्याणविन्दोमि

સુધા અને મહાનગર
પેસાઈ બચતગણતરી સંસ્થા

श्री कश्चिदाचार्य - इत्येतत्
कथापत्र इत्येतत्,
मेरी पिता मं. १

सत्संग जनमत्परात्मविषये भक्ति समुद्बोधवत् । कामोद्रेगकुमार्गदम्भजनकं साहित्यमुन्मूलयत् ।
धर्मद्वेषमनुक्षण प्रथमयत्तत्तन्दयत्तत्सद्गतिं, संयातं सख 'विश्वमगत'-गपाकर्तुं, जगदुर्गतिम् ॥

वर्ष १] ११ अ. आनन्द-२००३ : अंक-१६४७ [५ अंक २ ले

अधिकनी अधिकता

(प्रथमपाठ्य । दीनतायु । सुनता आनन्द...१३)

अधिक अधिक कंस कता रहने,
अधिक जने। नर-नार जन्मा...अधिक...(१)

अधिक अधिक युव कति वदे। आ,
अधिक भद्रम्भ - अन्तारे जन्मा...अधिक (२)

अधिक सोयी द्वार जन्मा,
अधिक जन्मा अधिक जन्मा
पुरुषोत्तम जन्मा जन्मा...अधिक...(३)

अधिक सेवा सत-प्रभुनी,
अधिक अधिक मायी सर्वेनी,
'पुनित' सुन-आ जन्मा...अधिक...(४)

સહકૃપ માહોતની સેવામાં પાંચમો ભાગ નિર્ધારિત કરાય છે.

આજુ માહણી દિન-સ્વતન્ત્ર થાય છે. મોજસ રાજ્યકર્તાઓથી નામની જગત્તર સુધીમાં પાંચમો વર્ષ ખાતે પરાધીનતા મોતની છે. નિર્ધારિત પાઠ્યિકતામાં જનરુને આર્થે આશીર્વાદી પ્રમાણી રીધા છે. સમાજમાંથી ધર્મ, આર્થ, કામ અને કલ્યાણમુખ પદનિ તેમજ કલા અને પરાધારની ઉદાર માનનામે નાક પામી છે. સરખન આપેા સમાજ સ્વાર્થમજ અને એકમીનતી પામેથી વધુ મેળવી સેવાના પ્રવચોમાં બસાર પુરો છે, તેથી નવે દુ-ખની આક રોગાર્થ રહી છે

આમાં કુપો અને સંકુચિત માનનાઓમાંથી હકી આપણે સરેવ મળના જેવી સર્વોચ્ચ બૌદ્ધિક અને આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ સાધવામાં અને ધર્મ—દીનિવાં જગત્તર કાપેા સમાજના કલ્પનામાં કીતારી આપા વિશ્વમાં અધુભાવનો અને આત્મકલ્યાણનો આશર્થ પ્રકાશવામાં આજાહીનો ઉપયોગ થાય તેા જાહાહી મળે સાર્થક અધુભ, નદિ તેા ને એકમીનતી સામે હકી મરવામાં અને સ્વચ્છ રીતે હકિયાની સોધુપતા વધારે જ જનામાં જાહાહીને ઉપયોગ થાય તેા તેને ખરી આજાહી રહી પણ કશાનદિ. ૫ માંથીક કહે છે કે 'ખરી આજાહી તેા હજુ હવે મેળવવાની છે'

જાહાહીને ઉત્તમેતમ આશર્થ મરણુ રહી આર્થ સંસ્કૃતિને પ્રકટ કરવામાં અને સાજુ કલ્યાણ પ્રકટ કરવામાં માજેકર્થન કરાવવાની 'વિશ્વમંચ'ની રચના છે હવે અધ્યક્ષાજુ જક થામિકે હકિયા દુર રહી સુદિપૂર્ણની—વૈદિક સંસ્કૃતિના અને સાજી થામિકતા થાયજુ રહી આંખજે દિન-દુ સરુતિને ઉદાર કરવાનો છે.

શ્રી કૃષ્ણતત્ત્વ

આવતો ભાગ જારેલના દિન પૂર્ણ પુરુષ મીઠુમ્મના તત્ત્વને પ્રકટ કરતો "શ્રીકૃષ્ણતત્ત્વ" તરીકે કાઢવામાં આવેા આ અર્થમાં આજુ અર્થો કરતાં આક પુષ્ટુ વાચન વિશેષ અધ્યાપામાં આવશે

અધ્યાની સમાધાન

હવેથી 'વિશ્વમંચ'માં પ્રયોની સમાધાનવાનો વિશાલ સ્થાપવાના આપેા સેવાથી ને તારિક્ક મળે જનવાહુ કલ્યાણુ રહી રહે તેવા હકે તેવના ઉપર તરફ જમાધાનના થઈ તેને માજિકના વિસ્તૃત માહકમ અથ પદ્ય પ્રકટ કરાશે. ઉત્તમ મેળેા મેતાની કૃતિ માટે જાનેા થાય થઈ રહે છે

સેવા માટે પુરસ્કાર

આવતા ભાગ માટે 'કૃષ્ણ તત્ત્વ' ઉપર નવીન હકિયા સુદિપૂર્ણનો તેમજ અવકાશરોધો, 'વિશ્વમંચ'ના કરના માર પુષ્ક સુધીના સેવ ને સેવક મહાકથો તેવાર રહી સગા સેવ તેમજે સખી શિક્ષકેા નેમનો સેવ પરીક્ષો સર્વોત્તમ અધુરે તેને માજિકમાં પ્રસિદ્ધ કરી સેવક મહાકથને સેવ પુરસ્કાર આપવામાં જાશે. (સેવ તા. ૩૦ સુધીમાં જાવી જવો જોઈએ)

વિનીત નિર્વેક :

મજનસાક કાપસાક રચાર્થ

વંતો: 'વિશ્વમંચ'

લેખકોને સૂચના

- આ માસિકમાં છપવનું તરત જાણવાના તરતજાન, અક્ષિત, વૈજ્ઞાન, ધર્મ—તીતિ વગેરે વિષયોને અનુસર્યોને સમાયોજા લેવો. લેખમાં આવશે. લેખો છપાવવાપરમા કૃપણોથી થાય તેવા સરલ અને રસમય પદ્ધતિથી રચાએલા લેખો નોંધાયે.
- ટેપલ ધર્મવિષયક, અધ્યયન અને નાસ્તિકવાદથી અજાણેલા, સામાજિક અને વિદ્યાનિવિરુદ્ધ લેખ તેવા, કૃત્રીયપુલ્ક, અણેવાચક તેમજ ટેપલ અપૂર્ણ તકેપાત્રને આધારે લખાયેલા લેખોને આમાં સ્થાન આપવામાં આવશે નહિ.
- લેખોને ડાઈ પ્રમાણુક-લેખો અભ્યાસ ન લેવ—ધર્મ-તેમજ પ્રવેશ ન લેવ, ડાઈ સિપર નવું-વાતું અનુભવવાન ન લેવ તેવાલેખો ટેપલ વાણીથી વજાલેલા તેમજ નામ છપાવાની પ્રસિદ્ધિના મોઢને લખને લખાયેલા લેખો મોઢવા તારી લેવી નહિ.
- જે લેખકમહાનુભાવોના લેખોને માસિકમાં સ્થાન આપવાનું હોય તેઓને અમને લેખ મળ્યા પછી સાત દિવસમાં જણાવ્યે અમર આપવામાં આવશે. જેઓને લેખકથીનાની અમર ન હોય તેઓને નો પોતાની લેખ પાછો નોંધેલા લેખ લો તેમજ લેખ મોઢવા પછી ૫-૬ દિવસ પછી પોઢોજ હોય. મોઢથી લેખ પાછો મોઢવાવા ચાવણી કરવી. જેઓ લેખ માસ સુધીમાં આવણી કરશે નહિ તેઓના લેખોને પછીમાં કરવી નાખવામાં આવશે.
- જેમને ડાઈ પણ લેખ માસિકમાં ડાઈ પણ વખત છપાયો હોય તે લેખોના લેખો નો પાલ મોઢવાવા હોય લો તેઓના પોઢોજ મોઢવાવા વિના પણ લેખને પાલ મોઢથી આપવામાં આવશે.
- જેમને લેખ માસિકમાં છપાયો હોય તેમને માસિકનો તે અક મોઢથી આપવામાં આવશે. જેમને લેખ વિષેનામાં છપાયો હોય તેમને આપા વર્ષ સુધી અક મોઢવામાં આવશે. જે લેખો હવેનાને જાલ હોય તેમને લેખ પ્રસાર આપવામાં આવશે, તેમજ જે મહાનુભાવો નિરપૂજકથી લેવા આવશે તેમજ કારોજ્ય પણ કારી લેશે.
- સાધારણ લેખો જે જેઓ તરતજાનનો જુન અભ્યાસ ન લેવ તેવા પણ તીતિ, અઢવાર અને ધર્મ-અજાનને પ્રકટ કરવી સુધર રસમય ધાર્મિક વાતોલે, અજાચરિતો, મહાપ્રવચનાલે—આપાપિતોલો લેખકથી હાથી અને લેખને પ્રકટ કરીને સ્થાન આપવામાં આવશે.
- માસિકમાં અમર આપવામાં ન આવે તર્લ સુધી ડાઈ પણ સાધારણ લેખોલે કરવો જે અમને મોઢવાવા તરવી લેવી નહિ.
- જોવા પછી જાનલેલો લેખોમાં લેખ સુધરેનાલો કરશે.
- લેખક, લેખી ડાઈ પણ અમોજા જાનલે માટે લેખક ન અવાજદાર મધારી.
- ડાઈ પણ અન લેખોલે અમર પતેલે આ માસિકમાં છપાયેલ ડાઈ પણ લખાણને અપાવાની અને લેખકની લેખક રમ વમર કૃપણ કરશે નહિ.

ચતુર્માસ માટે જ્ઞાનલક્ષણી

શ્રી અક્ષિતમાર્ગ કાર્યલક્ષણી આ અકની પાછળના સુચીપત્રમાં અતોલેલાં પુસ્તકો આ ચતુર્માસ માટે અર્ધા કિંમતે મળે છે. નિઃશુલ્કો તેનો લાભ લઈ રાકે છે.

“નવનાથ ઈશ્વામૃત”

લેખક—પ. પ. આ. શ્રી. ચીતારામ શર્મા

યદા યદા દિ ધર્મસ્ય ગ્લાનિર્નિર્ભવતિ મારુત
અમ્બુત્યાનમધર્મસ્ય હ્રદાત્માન સ્તુવામ્પરમ્ ।
પરિમાણાવ સાધુનાં વિનાશાવ ચ દુષ્ક્રવામ્
ધર્મસંસ્થાપનાર્થાવ સંમવામિ યુગે યુગે ॥

“અમ્બુત્યાન ધર્મની પાતી, અધર્મો વાય છે અધરે,
નિરાશરી પતી મારત.” શર્મા અવતાર કું લારે”

શબ્દનો ! ભારતીય માનવો અધરે મહાન ધર્મમાંથી
વમિત વાય છે. ત્યારે પોતાના મનુષ્યત્વનોને જુલસા
મળે છે ત્યારે ધર્મની સંરક્ષણના અર્થે સત્ત્વવાન અવ-
તાર ધારણ કરે છે. ૧૧ એ આવા અનેક અવતારોમાં
અવતરે છે.

એકે ભારતનાં અદોષાત્મક છે, ૨૨નાં અધ્યાત્મિક
આવા ભારતીય સૂરજ, ૫૫ સન મહાદેવો બહોળા, ૧૦૮માં
વધેરે પ્રગટવા છે ૫૨૫૨ ભારતીય સૂમિ ૧૦૮ દેવો છે
પરંતુ હાલમાં એ દેવની સૂમ પર ૧૧૫૬ દેવ પડી રહી છે.

“દેવતા ૧૫૬ દેવની વિદ્યાશૂનિ આજ છે
મહાકાળના મહાકાળ કૈવલ ત્યાં પણ મહાકાળ છે,
કિંદ્રિએ આ દેહ મારત વર્ષની છે ઘડીઓ
ત્યાં જમ વિના શૂને થોડે છે આજ ભારતવાસીઓ,
પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ, શૂને થોડે મહાકાળો,
માન ૧૫૬ શૂની ગણ છે સૂખમાં રોનકાડીઓ,
અર્ધ શૂનો ત્યાં મરે રહે પ્રાણે પોતાર છે
રોનકાડી દેહોમિતો, થઈ રહ્યો સંહાર છે,
નવમુર્તિ ભારત ત્યાં આજ નવમુર્તિ પોતલુ કરે,
શું એ જ ભારત વર્ષનાં રોન માનવી શૂને મરે !

‘શૂન તરફે આજ આત્માનરી’ આજ આપણું ક્યાં
પાય નહીં છે આજ અવસ્યક ભારતવર્ષની આ
દશા ! બેર, નેપી મી દિની મારુ, પરમ કૃપાળુ
પરમાત્મા એ કંઈ કરતા હશે તે કારણે મરે કરતા હશે,
“શૂન શું આ મેં” શૂન એ માનવી વિશ્વા મરે,
૧૫૬ પ્રકારી આવા વિના ના પાન ૧૫૬ લાઈ રહે.

એ છારે થઈ કરતો ન હોઈ મારે ક્યારે કું મારા
સૂત નિવ પડે આજુ પું, અવતારના અવતારો કલ્પ-

બદેશ (નેપેલા માટે તીર્થંકર) એમને એ પુરો
દશ એકાદશી ધર્મમાંથી આપણુ મન્યા નવ મનુષ્યોને
ભારતની અવતાર પાતળના કીરમડોનું યતન આપું
અને અવતારના નામ નેના કીરમડી પાડું. એ કારણે રાખને
કારણનું યતન આપું. અને નવ શેઠીઓ નવ
એકાદશી પ્રથમ પેઠાનું પૂજાનામ કરે હવે, તે જ પેઠે
મત્સ્યેન્દ્રનાથ નામ ધોરણ કરી પુનઃ પરે પ્રાણીન વળ.

“જન્મ કર્યે જી હિયમ્ એ સ્વચ્છકાર શી
રક્તો-દનાશનો નવ્ય એરો. વિચિત્રારે મવા પાપો
છે એક વખત જાગિશા બવાની પાર્વતી સત્ત્વવાન
પિતાપ્રાણી હાલને કારણે કરી પ્રાર્થના કરે છે કે
પ્રમુ” અને અકલ્પન થા તારવણનો કૃપેરેક આરો,
અવતાર કંઈર તે વખતે કશું જ ના મેળા, ૫૨૬
સતીએ મુકુ જ પ્રાર્થના કરી ત્યારે અવતાર કંઈર
તેમને વધુનાંકિતારે એકાદશી ધર્મ. ૧૧૫૬ કૃપેરેક અવતાર
તેવાર થવા કૃપેરેક આપના પદેનાં સત્ત્વવાન કંઈર
પોતાના કાવના ક્યારે એરો મંજીર ખડિન કંઈર કે
નેપાથી પેની કાવાઓ પ્રગટ થઈ અને હવે અધીર્ધ
કેશ નથી એમ માની દેવને તત્ત્વને. કૃપેરેક દેશ
તરાર થવા કૃપેરેક કરતેના નામ એકલા મરે કંઈર કે
એ પ્રાણ કૃપાળુ કુરિવારો જન આ મહાકાળનું પાન
કરે તે આપો ધર્મમાં અને સત્ત્વવાન નહ પાડે,
મરે જ માનવ, રાજવ, રમણવર, અવતાર, ૧૫૬ પછી
કલ્પાને સારી કાવના પૂરો એ અધીર ૨૧ કંઈર
હવે કેવ કે —

ઠપદેશો દિ મુર્તિનાં પ્રકોપાવ ન શાન્તયે ।

પવનાનં મુનજ્ઞનાં કેવલં વિપર્વમનમ્ ॥

તત્ત્વવાર અધર્મો અનર્થ ન થાય એટલા મરે
અવતારે પદેનાં કમકં નવમુર્તિ અને મરેને કૃપેરેકને
આવલ કંઈર, એકલાનાં અવતાર કંઈર અકલ્પે પતો
કર્તા કર્તા અવતાર થવા (નિગતનાંકિત મરત નવમુર્તિ)
કૌતીવાર પાળ અવતાર કંઈર નવમુર્તિ કર્તા મરેને પ્રથ
પછે છે ‘દેવી શું’ અવતારો ને અધરે મરે કૃપેરેક કરી.

શબ્દનો આવી પતો, સત્ત્વવારથી ધર્મવારથી અવ-
તાર અવતારના અવતારોને મરે પોતાની નથી પાવેલીને પ્રથ

પૂજ્યો અને પૂર્વથી લીધરા મહારાં એ કેમ મળે? એનો જવાબ એમ છે, કે દિવા (આદિ નાથપણી) આપને બહોષેત્રે કેવો જાન નાથી એવો પ્રાપ્તિક મુકુટીની માટે જનમને ઉપદેશ દેવા પૂરી ન લોભા કરી છે. જાણી જાતી તે ઉપદેશ દેતાં એટલે એનો જવાબ આપી શક્યા નહિ, પરંતુ મુકુટના નીરમાંથી માણસોના મનમાંથી યજ્ઞદેવના વીર્યથી ઉત્પન્ન થનારા કવિ નાથના પોતી ને દેવે મહાવેન્દ તરીકે જન્મવાના છે. તે વર્તે પોતીએ જવાબ દિધો ‘સર્વે યજ્ઞિવંદ્ ઇદમ્ એટલે કે

“ યજ્ઞ રસો ભરતુ કોમાં. બેઠા રસો ભરપુર ” અર્થે પુર મુકુટીના:—

“ આમવાસ આઠઠર્થ મંતરર્થ આઠઠ

બાઠમાસની પાઠ પશુ વિષર્જનનો પાઠ ”

તથાપર સર્વે યજ્ઞિવંદ્ ઇદમ્ ના મહામંત્રો ઉપાસે કરેલી માણસી જાતમાં પાતી મઠ અને જનવાન કાર જાણીને સર્વ કેપામુ પધારી જતા દેવે આપણને બીજો જાણ પાડે કે ક્યાં જાણતુ વીર્ય ને ક્યાં માણસી ના મધુ unexpected (ફનીમા ના) મને એવી વાતો છે. છતાં મહાશો નેટમુ સમજવવાનું નહિ શો છે તેટલાનું હું જાણતી જાણત સમર્થન કરે છું. આપે પછી જાણ્યે વાંચતુ પા જામિતુ કરી કે મહા પોતાની પુત્રી કરસવતી ઉપર થોડ પામ્યા હું જાણને જા પૂછું છું કે જા જાન માતી શો છે? જાતને ઉત્પન્ન કરનાર જનમવિતા જાણા પુર જા નાથરે પોતાની કન્યા કરસવતી ઉપર થોડ પામે તે તેમનું ઉત્પન્ન કરેલું જનમ છું નહિ કરે? પણ જાપણ જાપણ સમજવામાં ત્યાં જુલ જાવ છે.

મહાતી પુત્રી કરસવતી અને કરસવતી એટલે માણસ, જાણવિદ્યા. એટલે કે જનવાન જાણને જાણ વિદ્યા પ્રત્યે પશું જા જાન હતું. એટલે કે નહિ થોડા દેવે બીજો જાણ પડે છે કે તે પછી વીર્યદેવ તેવો તેવા જનવામાં કોણનું કે પૂર્વના કવિ નાથના પોતીની પાપારજી માનવીના વીર્યથી ઉત્પન્ન ન થોડા શો એવી

જા ખાતર કવિ નાથના પોતીને જનવાવવા માટે જાણી એકાદિ એમ થવા દીધેલું. અને જનવાન જાણને ને વીર્યદેવ : થયે તે માણસીના મુખમાં જાતી અને એમાં કવિ નાથના પોતી પ્રવેશ કર્મ મહાવેન્દ તરીકે જન્મ્યા. દેવે ને માણસીના મુખમાંથી જવાજ થયેલે એ માણસીએ નહિ જિતે ક્યાં પૂર્ણ અને એ ક્યાંને પૂર્ણ? જના જનવાએ સાંચ મારી. એમાંથી કવિ નાથના પોતીને જન્મ થયે. તે જ જાપણી વાતોનો નાતક શો મહાવેન્દ નાથ દેવે કામિક નાથને એક માણસાર તે જ રથગ પર માણસી પાડવા જાતી મહાશો તે જાણકારું જાન જાણીથી કામિક ત્યાં જર્મ એ પૂર્વ જાણને મહા જામર્મ જામે તેવી શે છે અને પેર જર્મ પોતાની પવિત્ર જાતી જાણવાને, અને જાતી રીતે મુકુટા કિતારેથી પુત્રજાપિતિ કર્મ તે જાણને છે. કરસવતે જાણ જિત સુધી કામિક ન હતી, નેથી પુત્રજી મુખમાંથી એક તેવો જાણા જનવતી વાળે અને ઉપર કરસવ પુત્રને વદ જાણિ મન દીધું નેથી જનવવપુષાએ સાર રવાને પુત્રજાપિતિના ઉપજામાંથી સ્વનમાંથી દુષ્ટી પાડાએ વરેકા જાતી અને પોતાના પુત્રને સ્વનવાન કરાવી જાપણને જનવાને પુત્ર દીધો એમ માતી પવિત્ર જાતી જાને જાનેક સિંચી જાણન પાસન કરી જાણાને ઉપદેશ જાણાં અને જાણા પશુ વિનમ્રાવિનમ્ર થોડ થવા જાણું પશુ જાણ કર્મ જા મે વિદ્ય એ જનવાસાર જાણાની જાણીશા એવી જ વિનિમ્ર જાણની હતી કે જાણા કરીરે જનમ જનમી મુકુટા, જિતારે જા પર જાણેલે એકાદમાં એવી એ જનવાન રમજી કરેલ.

અત્યારે તે જાણાવિતાને સાં જાણ પામું. પામું જાણકાર માણસીના કાંઈમાંથી પ્રવેશ થયેલે થોવાઓ એવું નામ મહાવેન્દ રાખવામાં જાણું અને જાણે તે એવે પાંચ વર્ષ થઈ અને તે એવા વિનાથી જામે મુકુટાવિતારે મરે.

જાણું

સત્યાગ્રહનું સ્વરૂપ

શ્રી ઈ. વલ્લભાચાર્યજી ભટ્ટ, મેઘા-લઘાઓ.

સરવૈય સત્યના ને સત્ય એટલે જીવિતમાં નિત્ય વત્ત છે તે જ સત્ય કહેવાય છે એ સત્યચિંતિ નિર્લેષો ઘટાવત્તિવિધિ સ્વરૂપ : જન-શુદ્ધિ-સંનિ-યોગી ઉપર તેમજ અધિભાવનું તત્ત્વ-પરચાવ ને આત્મ-રક્ષણ છે તે જ સત્યાગ્રહનું સ્વરૂપ છે તે જ સત્ય આપણે સત્ય કહેવાય છે.

તે સત્યને કહેશોને, તે સત્યને વક્ષ્ય બનાવીને, તે સત્યની પ્રાપ્તિને માટે તેને જ આગ્રહ રાખીને ને કર્મ કરવામાં આવે છે તે સત્યાગ્રહ જ છે. શેઠરૂપ સત્યને પ્રત્યેક અકિતનું અનિત્ય પૈવ-પરમ પુરુષાર્થ બનાવી આપેલો શેઠનો કર્મ-મનોહા આપેલું ન્યાયી પદનિ અનુસાર અર્થ-કામ મરિના અવકાર કરનાર દરેક માણસ સત્યાગ્રહી છે અર્થ-કામ માટેના તેના જવા અવકાશો પૂર્ણ એટલે ન્યાય અનુસાર હોય છે ને એના કર્મને અનુસાર અર્થ-કામ મેળવે છે તેઓ તેનાથી અવરજ અવરજનિ મેળવે છે અર્થ-કામ તેમનાં વધાં વાસના થીને સંપૂર્ણ થઈ જતાં તેઓ આત્મસુધિપ મોક્ષ પામે છે, મુક્ત બને છે, સ્વતંત્ર બને છે, સત્યને પામે છે.

તેઓ મોક્ષને નથી પામતા તેમને અર્થ-કામ મેળવવા હોય નથી, અમે તેઓ આશ્વોપનિ થતા હોય, છતાં તેમને અર્થ-કામ પ્રાપ્ત થયેલા હોતા નથી, અર્થ-કામમાં તેઓ ફાળી મરેલા હોય છે એટલે કુલો તેઓએ નિષ્કામ્યો ખરો પણ તે પોતાને અને એકાને પાછી પી ત્યાં થતા માટે નહિ પણ તે પોતાને ફાળી મરના માટે નો અને એકાને તારી મારવા માટેના હોય છે

અર્થ-કામ તેમને પ્રાપ્ત થતા નથી તેઓઅર્થ-કામ જે વર્તતા નથી, અમે તેઓ આશ્વોપનિ હોય કે અર્થ-કામ અર્થ-કામ તેમને પ્રાપ્ત થાય છે તેઓ અર્થ-કામ પ્રાપ્ત થતા હોય છે, અમે તેઓ આશ્વોપનિ હોય કે નિર્ધન હોય તેઓ ગીતે બનક વિદેશી બને રામકૃષ્ણ પરમહંસ 'ધર્મ' પ્રમાણે રી રીતે વર્તવું કે તેને ઉત્તર સહે પર્ણ એટલે જ છે કે સત્યાગ્રહી વર્તવું, કે ને વડે વધારી રીતે અર્થ-કામ પ્રાપ્ત થાય, અને એટલે સત્યના શોધ-સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત થાય, અર્થ-કામ અર્થ-કામ વર્તન તેને જ કહેવાય કે ને સત્યાગ્રહી થત હોય કારણ કે અર્થ-કામ વત્ત પણ સત્ય જ છે. અર્થ-કામ સત્ય નિર્લેષ

ઘટાવાવું. શુદ્ધિની ઉપર ને સત્ય આત્મસ્વરૂપ છે તે જ અર્થ-કામ વત્ત છે, તેને મેળવવા માટે અર્થ-કામ વત્ત અર્થ-કામની અર્થ-કામ ને અર્થ-કામ તેને દૂર કરવા માટે ને વર્તન તે સત્યાગ્રહી થત વર્તન છે, આમાં એ વત્ત આત્મનાં રાખવાની છે કે મોક્ષ પણ પ્રાપ્તિના અર્થ-કામ નામ કરિત-મોક્ષ પણ પ્રાપ્તિના અર્થ-કામ વધારી અર્થ-કામ ને આપણે અર્થ-કામ મેળવવામાં એમાં સત્યાગ્રહ નથી કારણ કે સત્ય દરેક પ્રાણીમાં રહેલું છે, તેથી એકના અર્થ-કામ અર્થ-કામ રાખીને અર્થ-કામ પાછી મળે આપણે અર્થ-કામ મેળવીએ એ અર્થ-કામ સત્યને, માટે મેળવવા અર્થ-કામ નહિ, પણ સત્યથી શુદ્ધ રહેવા એવા 'દુઃ' માત્ર માટે મેળવવા અર્થ-કામ અને તે અર્થ-કામ અર્થ-કામ સત્યથી શુદ્ધ એવા આ 'દુઃ'માત્ર માટે જ ને અર્થ-કામ મેળવવામાં ફોલો કરવા છે તેમાં સત્યાગ્રહ નથી પણ અર્થ-કામ છે અને અર્થ-કામ શુદ્ધ રહેવા એવા આ 'દુઃ'ને એટલા અર્થ-કામ કાળી આપવામાં આવે તે પૂર્ણ થતાં નથી કારણ કે ને વત્ત પૂર્ણ થત વત્તમાં આવે તે જ પૂર્ણ થાય છે એ સત્ય જ પૂર્ણ છે, પૂર્ણથી શુદ્ધ મોક્ષ વત્ત પૂર્ણ મોક્ષ કો નહિ. તેમ સત્યથી શુદ્ધ એવા 'દુઃ'માત્ર પૂર્ણ નથી બનો વિચાર્યું એટલું પાછી નાખવામાં આવે તેટલું સાર્થ નામ છે, અર્થ-કામ નાખવું પાછી સાર્થ જત નથી. વળી નહિએ, તમારો, ફાળી વધારી ને પાછી હોય છે તે સત્ય જ વરસાદ. મારફતે મેળવેલું હોય છે, તેથી રીતે અર્થ-કામ અર્થ-કામ આપવાની એટલી અર્થ-કામ છે તે સત્યાગ્રહ કરીને જ સત્યથી છે તે સત્યને માટે જ મેળવવાથી પૂર્ણ અને છે 'દુઃ'માત્રને એક આત્મ રવિય આપવામાં આવે તે પણ તેને તેઓએ પાછી અને અર્થ-કામ એકાનાં રાખવામાં રાખી રીતે માટે સત્યાગ્રહને માટે અર્થ-કામ અર્થ-કામ મેળવી સત્યને જ અર્થ-કામ કરવા એટલે અને, સત્યને અર્થ-કામ અર્થ-કામ મેળવી-સત્ય માટે જ દરેક કામ કરવાથી સત્યથી શુદ્ધ રહેલો 'દુઃ'માત્ર પણ સત્યમાં જ એકતા પામે છે

સત્યાગ્રહનું આ સ્વરૂપ મોક્ષ અર્થ-કામ વત્ત નથી, અર્થ-કામ અર્થ-કામ અર્થ-કામ અર્થ-કામ, અર્થ-કામ અને એટલે પ્રાપ્ત કરવાના આદર્શવાળા પ્રત્યેક વર્ણમાં એ

સામાજીક દંતો, જનનના રીતે રીતે પગથોથો તે
સાથેના જીવનના શરૂઆતી સત્તે ઉત્કૃષ્ટ થીને તે શાર્દૂલ
કાર્થ કરતો નહિ ત્યારે સમજને સામના સરૂપ
દશન આપનાર કાશ્યો મહાત્મા મત્સ્યાર્થથી ખટ વર્ષ
કર્ષી અર્થથી મરજીથી અર્થકામ મેળવવાની પ્રવૃત્તિ કરે તો
તેમને સિદ્ધા કરવાનું અને કમળા શાખાનું કામ કરનાર
દર્શિયો મહાત્મા અર્થ-કામની કથોને ઉત્કૃષ્ટ કરી
સમાજને પુર્ણ પાઠનું કામ કરનાર વૈરાગી દંતા અને સમાજના
કાશ્ય-આનંદી નેત્રોના જ તેમો પોતે પણ દંતોને
ઉત્કૃષ્ટ કરતા વૈરાગીને નેત્રોના સાધન વૈરાગી કરી
આવવાનું તથા જમાજને ઉત્કૃષ્ટથી વરજીતો વૈરાગી કરી
આવવાનું કામ કરનાર ધરો ક્રોધતા આવી રીતે આજ
સમુદિના વર્ષનાર્થ મનુષ્યોને પ'પુલ' જમાજ સત્કારકના
મેળવર્ણા પોતાએથી દંતો

એ સત્યાગ્રહના પરિણામોનો જાન કરી 'દુઃખાત્મને
 પેપના સમાજને કનકચાતુર, દુરચાતુર, રોગન કરવાતું
 કમ' કરતા તેઓ અમુક મહાતા, રૂપા પ્રેમચાલ આજે
 કુશિરોએ તેવા અમુકોનો નાશ કરેલો છે. બેનોએ
 અનિશ્ચિને અને પ્રમાણર લોકોને રોગન કરવારા રાજ્યોને
 માથે મારી છે રાજ્ય અમુક દેને છતાં તેણે બીજીની
 જોને જીજીરી જવાતું રાજ્યનો ફલ કહું' તેા રાજ્ય તેને
 જાણી તેને માર જાણી સત્યાગ્રહી રાજ્યને અજઞ્ઞતા લાગી
 નહિ. કારણ કે સત્યાગ્રહ અજઞ્ઞી જગત્તા કરી દેહમાત્રને યાદ
 કરવા બીજીની જોતું' દરજ્જ કરી રાજ્યે પોતે જ અજઞ્ઞી
 રત્ના કરી હતી તેડું' તેને જાન જાણી તેવા અમુકો
 'દુઃખાત્મનો' વધ કરી રાજ્યે રંગેા. અજઞ્ઞતામાંથી જીજાર
 કરી. જોવી રીતે કસ અને દિરસપાટિયુ જેવા રેલ
 માથેનો નાશ કરી તે ને હુમેનો જીજાર કરવાતું કામ
 અજઞ્ઞીની જાણેથી જ પચેલું છે તેથી ધીરજી અમ
 જાન અને નરજી ક અજઞ્ઞન વચેરે અજઞ્ઞતામાંનો નાશ
 કરવારા સત્યાગ્રહીઓ. જ છે. જાનજાન જલ્લ જાતે જીજાર
 અજઞ્ઞને-પણપાતને વહ ચર્ક અજઞ્ઞને દૂર કરવાતું' અને
 સત્યને પ્રમાણ કરવાતું કામ કરી રાજ્યે કરી છે —

यदा यदा हि धर्मस्य गताविर्भवति भारत
अभ्युत्थानमधर्मस्य कदाचान् सृजाम्यहम् ।

परिभाषाय साधुनां चिन्ताय च दृष्टव्यम्
धर्मसंस्थापनायपि सभायामि युगे युगे ॥

[illegible]

ਮੁ ੨ ਚੜ੍ਹ ਏ ਏ ਏ

સે. ૭(૧) ની જરૂરિયાત પૂરતી

ਮਨੁਖ ਨੇ ਆਪ ਆਪੋ ਆਪਣੇ, ਪਾਤੀ ਤੇ ਪਾਨਸਿਕ
ਫੇਲ ਤੇ ਚਾਟੀਓ, ਜੇ ਤੇ ਫੁਲ ਮਨਧੀ, ਘੁਲਫਿਲ
ਜਿਹਾਨ ਘੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲਫੁਲੀ ਫੁਲਫਿਲ ਘੁਲਫਿਲ
ਫੁਲਫਿਲ ਘੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲ
ਫੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲ ਫੁਲਫਿਲ

મુર્દ છે, સિંચેમ માલગી નહિ એ કિમ એ કિમ ન
મુર્દ હેલ એ એના કિમમ નવા જમણા પેલાના
જાંઘણુ કપડ પો છે પગી એ કમણ મને
એની જ કિમ લાગુ એને છે મને એ કમ' કમણે જ
એની છે, મને એ કિમ કમણે કમણે એની કમણ

રસ પડે છે; અને એ સરસાર, ધારે ધારે દહ ચર્મ
અથ કે આવી રીતે જુલા સરસાર કાચકના રૂપમાં
પરિવૃત્ત થઈ પાસાવિષ હમ્મશ ન થઈ, બળભરપરીથી
મનને એવી કિંચ કરાવે છે. આવી રીતે કિંચએ ધામ
છે અને નવા સરસાર પેદા થવા પડે છે. આ બહ
ધારા આવી રીતે ચાલવા કરે છે; એવો જન આપણે
નથી જાણે. જન ત્યારે જ જાણે કે જ્યારે નવા
સરસાર થવાનું બધ થાય, અને એ ત્યારે જ બધ થઈ
કો કે જ્યારે કિંચએનાં રસ ન હોય અને ઉપાસીન
માત્રથી કિંચ થાય. આવી કિંચ કરવાની પ્રવૃત્તિ
કેવલ જુલા સરસારને થયે જ થાય, કોઈ વિશેષ
હમ્મશથી નહિ. કિંચમાં પ્રવૃત્તિ હોવા છતાં ઉપાસીનતા
રહે, આશ્ચર્ય ન થાય. એ સારે જ થઈ કો કે જ્યારે
છવને એ કિંચમાં કાચની માલના ન હોય. અને એ
સારે જ અને કે જ્યારે તેને પોતાના આનંદમયપદ
જ્ઞાન હોય અને તે દહ દોહ. આ જાન નવા સરસાર
કેવે કિંચપાણુ કરે છે તેને કોઈપણ નહિ થવા કે

નવા સરસાર થવા બધ થવા જુલા સરસારમાં
કેવલાક કિંચા દહ અને પરિપાક હોય છે કે જેમને
ભોજનના વગર જૂઠા જ નહિ, હવે જાણ દહ સરસાર
રેતે ભોજનના માટે થોમ કરીને ભેજાવે, તો જ
કરીને જાણ ભોમ ભોજનના અનુદય ન હોય, અને
એ કરીએ ભોજનના વાચ ભોમ કમગત થવા હોય,
તો છવ આ કરીરે ઊઠી, પેલા દહ સરસાર ભોજ-
નના થોમ નહ કરીરે પાણુ કરે છે જાણ દહ
હોમ-મુખ સરસારને સુધારા પ્રારબ્ધ કરેલ છે નહ
કરી જ આ પ્રારબ્ધના ભોમ ભોજનના માટે જ હોય છે
તેથી એ કરીરે ભોજનમત્ર પણ કરે છે. પ્રારબ્ધના
કેલાક ભોમ કેલાક નાના હોય છે કે જેમને છવ
અપાસનાના કરીરે જ ભોજની નામે છે પ્રારબ્ધ
ભોજની જ સમાપ્ત થાય છે. જ આ ભોમ જીવ કોઈ
ઉપાસની નહ થવા નથી. જીવથી પ્રારબ્ધના ભોમ
ભોજનનાના જાણે હોય છે તાંત્રીથી કરીર રહેલું જ,
તેનુ પતન પાદ કો જ નહિ અને પ્રારબ્ધ સમાપ્ત
થઈ કરીર પાવાનું જ, તે થઈ રહી કો નહિ

એ સરસાર જાણે દહ હતા તે હોમ-મુખ જની
પ્રારબ્ધ થયું અને તે અનુદાર કરીર પાણુ થયું,
પણ જાણીને એ સરસાર જાણે દહ ન હતા તે એવા જ

પડી રહ્યા હતા, આ સરસારને સચિત કરે છે. આ સરસાર
રેતે ભોમ ભોજનના સરસાર મથે તો તે પણ
થવા જાણે દહ થાય, અર્થાત્ હોમ-મુખ થઈ પ્રારબ્ધમાં
ફેરવાય. જાણે પ્રવેશ કિંચ ઉપાસીનતાથી, અપાસના
મત્રથી કરે છે. તેથી નવા સરસાર ઉત્પન્ન થતા જ
નથી સચિત સરસારને નવા સરસારની નામ ન
મથવાથી તે ભોમ જ પડી રહે કરી પણ એ હોમ-મુખ
થઈ કો નહિ એટલું જ નહિ પણ છવને પોતાના
આનંદમયના ભોજના જ એલા દહ સરસાર થઈ
કે જીવ સરસાર આયોજાય નહ થઈ, તેથી જ કો
ધાર્યા અર્થ છે, કે યાજ્ઞમિ સર્વ કર્યોતે જાણી નામે
છે. એટલે નવા સરસાર થતા જ નથી

જાણના વિવેચનથી એ સપ્ત થયું કે પ્રારબ્ધના
ભોમ ભોજનનામાં છવ પશ્ચત્ત છે, અર્થાત્ એ ભોમ
એ ભોજનના જ પડી. આ કરીર એ પ્રારબ્ધના
ભોમ ભોજનના જ નિર્માણ છે, તેથી તે ભોમ ભોજનના
માટે અવસ્થા પ્રવૃત્ત થઈ કરીરે જ. આ ભોમ ભોજન
નવા સરસાર જાણવા થા હવે ન જાણવા અને એવી
રીતે જુલા સરસારને હોમ-મુખ ન થવા હોય, જિમાં
છવ પશ્ચત્ત પશ્ચત્ત છે અર્થાત્ તેને માટે પ્રવૃત્તિમત્રની
આવશ્યકતા છે. જાણ પ્રવૃત્તિમાં માટે નિષ્કવની આવ-
શ્યકતા હોય છે, પ્રારબ્ધના ભોમ માટે પ્રવૃત્તિના
નિષ્કવની આવશ્યકતા નથી સ્પષ્ટ ભોજનામાં છવ પશ્ચ
પશ્ચત્ત પરંતુ સમ વાનસિક સચિત્તાં એ સર્વત્ર છે
સમગ્ર સર્વત્ર, અર્થાત્ પારિવૃત્તિ, અર્થાત્, સર્વ-
પ્રકાર, અર્થાત્-પ્રવૃત્તિ આ માર્ગિક પ્રવૃત્તિ ભોમ છે,
જાણ જુલા સરસાર જાણે ભેર કરે છે છતાં જાણ
એ અર્થક પ્રવૃત્તિ હોય તો સરસાર નિર્માણ થઈ
અથ છે અને તેમનું કોઈ પણ આપણું નથી એટલે
આ સમ વાનસિક કિંચએનાં છવ સર્વત્ર છે અને
પોતાની હમ્મશનાર જિમાં એ કોઈ-ફેર કરી કરે છે.
તેથી અર્થક પ્રવૃત્તિના નિષ્કવની આજ આવશ્યકતા
છે તેથી જ સત્ત્ર પશ્ચત્તિ મુખ સરસાર
જાણવાથી કોઈએ તેમજ એવી નવા સરસાર પાવાનું જ
બધ થાય અને જાણે પ્રવૃત્તિ થાય, જિમાં ઉપાસનામાં
પ્રવૃત્તિની આજ આવશ્યકતા છે. એટલે પ્રવૃત્તિ માટે
પ્રવૃત્તિની જાણ આવશ્યકતા છે પ્રારબ્ધના ભોમ તે
અર્થાત્ પ્રવૃત્તિ મથે જ એવી કિંચ કરવાની આવશ્યકતા
નથી એ તો જાણ કરી વગર થવાનું તે થવાનું જ.

દાર શાપ છે. સ્વપ્નમાં પણ એવા કષ્ટથી ઉત્પન્ન થાય છે અને તેથી અનેક સત્તા એવું અનુભવ છે.

ખરી રીતે સ્વપ્નમાં કાંઈ એક છે કાંઈ તે અજ્ઞાનથી તે ભાવનથી બહાર રહેતી નથી. અજ્ઞાનમાં પણ કાંઈ એક છે, તેવું હરથ પણ એક છે પરંતુ જીવનને કાલિદાસ ન કાવ્યથી માત્રુકની નથી કિન્તુ એક હરથમાં લગ પામતી નથી. તેથી માત્રુક અનેક જગતી વાક્યાનુભાષા નિર્વાર્તિ ભવે છે સામાન્ય વિશ્વવૃત્તિ જીવન પશુજીવન છે, માત્રુક જીવન માનવ જીવન છે અને જીવન જીવન સુખી જીવન છે. તેથી પહેલાં જ્ઞાન ક્રીડા કરી એવું નોંધવું.

નિત્ય જીવનને માટે અનિત્ય જીવનનો ભંડ કરવો નોંધવું. તેથી મુક્તપાત્રમ પછી તરત પાનપ્રસન્ન ભાવમાં આવવું નોંધવું અથવા પ્રજ્ઞાની માત્ર પશુ કાર્યા પુરવ હેતુ તે નાની ઉમરમાં જ સાચું જ્ઞાન મેળવી એવું નોંધવું અનિત્ય જીવન પરિણામી વિવેચક તરફ ભવ છે કલ્પા વિવેચક મગતા નથી, કારણ કે વિવેચક અથવા પછી સ્થિતિ કમ વાન છે, પ્રાત કાંઈ થઈ નથી. પ્રેરણા આપણે પૂછવું કે વિવેચક તરફ ઠા મરિ તેથી કોઈ છે તે ભવજી આપે છે કે એવી રીત પડી જાય છે, તેવું કારણ, અસાધ્ય અભ્યાસથી ઉત્પન્ન થયેલ અસાધ્ય છે એવા અભ્યાસનું કારણ એથી ભદ્રકાર છે. કિન્તુ હરથની અસાધ્યતામાં જ આવ છે. એને કારણ નિત્ય પ્રાપ્ત થાય છે તેનામાં ત્યાગરૂપિ ઉત્પન્ન થાય છે, ત્યાગ અને અભિવ્યક્તિ મધ્યમાં જીવન માય છે અને વધારા જ્ઞાન થાય ત્યારે જમિ એક સત્તા થાય છે.

પ્રજ્ઞાને નાની ઉમરમાં (અર્થ-અવસ્થામાં) નાર-કલ્પે સાચું જ્ઞાન આપવું હતું તેથી તેને જમિ એક પરાચાર્ય દેખાતા હતા. એ જીવનથી કું અને બીજા દેખાવ એવું જ્ઞાન સૌકારવાની તેણે ના પાડી હતી તેથી હિરણ્યકિપુને ક્રોધ થયો હતો અને તેણે પોતાના ક્રોધને આપા કરી હતી કે પ્રજ્ઞાને મારી નાખે. એ જાણ પ્રમાણે તેના શબ્દો હાથમાં વિદ્યુત્ત લાગે "મારો, કારણ" એવો શબ્દો જમા થઈ ગયા અને પ્રજ્ઞાના માથા ઉપર પ્રકાર પ્રકાર કાળા ના વખતે પ્રજ્ઞાનું ચિત્ત અનિર્વાચ્ય કલ્પોત્પા અન્યાન પરાચાર્યમાં જીવ હતું. તેથી એમ પ્રવચન વચ્ચેના શબ્દ

સૌની કિન્તુઓ નિમ્નજીવન છે તેમ એ જમા મા વચ્ચેના શબ્દ જમા. (૭-૫-૪૧)

પ્રજ્ઞાને કાંઈ અતર થતી નથી એમ ભણી હિરણ્યકિપુને વધારે ક્રોધ થયો અને તેને મારવા માટે બીજા અનેક કિન્તુઓ લેવામાં આવ્યા. કિન્તુ કાંઈકોના પદ નીચે અનેકગણ પ્રજ્ઞાને અસાધ્ય, કાંઈકો અસાધ્ય, પ્રેરણા મળેલા અનિર્વાચ્ય પ્રવેશ કરી, અધારી પ્રેરણામાં નામ રાખ્યા, તેર આપ્યા, ઉત્પાદ્ય પ્રવેશ, પશુ ક્રીડામાં રાખ્યા, પશુ મરજીમાં રાખ્યા, સમુદ્રમાં કૂપાયા, કલ્પા એ નિર્વાચ્ય જાણકારે કાંઈ માત્ર કરી કાળા નહિ, કારણ કે પ્રજ્ઞાને અભ્યાસની એક સત્તા માનીને તે નિર્વાચ્ય રહેતા હતા.

પરં પશુઓથી કોને છે, પરં એ જીવન છે, એ પણ નથી-એ ખરી થઈત્યા હેતુ છે તેને બીજા પ્રેરણી મારતી નરર પાડતી નથી. અસાધ્ય માત્રુક એકને કારણે રહે છે અનિર્વાચ્ય માત્રુક અનેકને કારણે રહે છે. અસાધ્ય માત્રુક માય એક સત્તાને જ મળે છે. તે સત્તા પોતાનો પરિચય આપવામાં સતત છે. જમિ ઉત્પાદ્યનો અર્થકાર જમિ અથવા બી કલ્પો રહે છે, તેમાં કારણો આપ અને અનિર્વાચ્ય સત્તા જમિ મરી ભવ છે કારણો માય અને અનિર્વાચ્ય સત્તા સૌકાર-રમણી અનેક વિવેચક ઉત્પન્ન થાય છે. આપણા પરિ-ચિત્ત કોઈકમાં અત્યંત રાખવાથી કામ ઉત્પન્ન થાય છે કામ ઉત્પન્ન થવા પછી કાર પોતાને હરથમાં બાંધી લે છે. તે પ્રમાણે અત્યંત ઉત્પન્ન થાય છે અને તે પ્રમાણે કાંઈકો વધેરની પ્રવૃત્તિ થાય છે. તેથી અભ્યાસમાં જમિ કે અભ્યાસ સત્તા હેતુ કારણ છે.

એમાં અભિવ્યક્તિ ઉત્પન્ન થાય ત્યારે એમ પ્રાપ્ત થાય છે અને પછી અધારે નોંધાતાને અત્યંત થાય એકલે થાય થાય ત્યારે તરપાદ્ય અને નિત્યજીવનનો અનુભવ થાય છે એમ કારણ પણ હાલની કિન્તુઓ વધારે છે. એમ પ્રવૃત્તિ છે. જ્ઞાન વચ્ચેનું છે. એમ અવસ્થા છે. જ્ઞાન સત્તા છે અવસ્થા ઉત્પાદ્ય થાય છે, રત-રત્તું ઉત્પાદ્ય થઈ નથી. નિર્વાચ્ય જ્ઞાન સત્તા છે અને નિર્વાચ્ય સ્થિતિ એ અવસ્થા છે. નિર્વાચ્ય અવસ્થામાં કારણ કારણે અભ્યાસ એકલું રહે છે

તેથી દીર્ઘકાળ સત્યાચિ રહેવા કર્તા હોવાનો સંભાર છે. પણ અપાશનો એક ખરે તે અપાશે નિવ છવ નો અનુભવ કરી શકો. એ કદામાં વિશાળો અવ વેદવાન રહેતા નથી વ્યુદ્યાનકાર્તા પણ એક વાદવર્તન રહે છે. એથી રાજ પ્રદુષ્ટો પ્રાપ્ત કરી શકે. તે માટે આ સારી અને આ ખીલવું એવું હાલ સમજાવેલું નહિ.

સાચા દાનથી સંસારવું નવન હુદી જવ છે અને ખ્યાનથી જ્ઞાનનો અનુભવ અને છે. નવન વહુનાં પંચાત્મી પાતનસ્થિતો. ત્યાં થાય છે તેથી જ્ઞાનવશ પછી ખ્યાન રૂપ થાય છે. અનુભવજન્ય જ્ઞાન એ સાચા દાનવું ૧૯૨૫ છે. સુદૃઢજન્ય જ્ઞાન અને ઉદ્વિગ્નજન્ય જ્ઞાન એ દાનનો યુગ છે. તેથી તેમાં વધુદા થાય છે.

વિષયોમાં સુખનો આજ અવિચારથી થાય છે. અવિચાર એ દાનથી આપી જાય છે. અને દાનથી આપી એ પોતાને કરીત માનવાથી જીવન થાય છે આ ન્યા અવિચારી રાજ થાય છે.

મ. અંધીકરને પોતાવું છાન અંધિત્વા કાલન એવું જાણેલ છે અને રહેતા રાજ કરી જોઈ છે જ્ઞાતિ સંસારના સુખને તેમણે પ્રિય જાણેલ નથી તેથી તેમનાં સત્યાગ્રહમાં એક જગતો અનુભવ મળેલો નથી. તેમણે સત્યાગ્રહને સાધું માણેલ છે, નિષ્કામિતે રિષ્ટ ૧૯૨૬ કરે છે, તેથી એમ અજ્ઞાત થાય છે કે તેમણે સંસારના સુખને સાધું માણેલ નથી. જ્ઞાતિ સુખ અને પ્રાર્થવું હોય છે ત્યાં પછી સત્યા હોવાન થાય છે અને તે અવિચાર હોવા કર્તા જાણી જાય છે. પ્રદુષ્ટો સત્યાગ્રહ પૂર કરવાનો હશે. તેમણે સકારમાં સુખ સાચાં માન્યાં નહોતાં.

જ્યારે દિવસાદિપુ ગ્રામપણ જગતથી તે જાણતો વધ ન કરી શકે ત્યારે તેને મદુ મિત્ત થઈ, તેને સાધુ કે જા નાનો જગત રોજા કર્તા ખાલી પાશે નિષ્કામતાથી મેરી રહે છે તેથી તેનામાં અદર કાલિ થયા હશે, કાલિ સામર્થ્ય કરી તેને પ્રમાણદર વધતો અજ્ઞાત છે, તેને જાણી નથી નથી તેથી એમ જાણે છે કે તે અદર છે.

દિવસાદિપુને વિધોએ મદુ કે જાણતી થયા નહિ કોઈમાં દેવદર મેલ છે તે જાણે તે જાણે

અરવું કારણ નથી. હાથ પ્રદુષ્ટને ખાલી રહેતા જગત કર્તા પણ સાધુઓમાં થતો વાર રાજ જુદા જાણી જવ છે તેમ જ્ઞાનાર્તા પણ જાણી જવે. દિવસ-કાલિપુને જાણ અંધો કે એ જાણ કી છે અને તેને પણ એને જાણના થઈ અને રાજના થઈ થીનપાડાને.

પછી તે જુદુપુરોએ વિધીત અને નો પ્રદુષ્ટને કાલિ થઈ, અર્થ અને કાલની વિજા જાણતી થઈ કરી પણ પ્રદુષ્ટને એ વિજા સારી સાધુ નહિ થઈ વિષો ગુરુમિત્તમાં સ્વચિંતિત.

ત જાણુ મેરે સ્વચિંતિ કદાવરોપચિંતિતમ ૩
૧૯૨૫-૨૬

એ મિત્તુ તે મદુ, દેવ અને દુર અને વિવધ-કોષમાં જાણતા રહેવાવાળાને ખરે કોષથી મદુ એમ પ્રદુષ્ટને જાણુ તેથી પ્રદુષ્ટ કરવો નહિ.

અનુભવી જુદુ દોષ તે જાણ નેહાં છે નિવ છે તેને ને જાણે છે તે જાણિત છે ને જાણિત છે તેને ને માને છે તે નાણિત છે. થઈ, અર્થ અને કાલની અદર અનિષ્કાલની થાતા ન જાય છે. કાલ, કરીત અને સકાર એ જાણુ ૧૯૨૫ એ છે. તેમાં જાણી સ્વતંત્ર થયા નથી. ને પોતે સ્વતંત્ર નથી તે ખીલને સ્વતંત્ર કરી શકે નથી ને પોતે જાણે સત્યાની જાણે રહે છે તે ખીલને એ સત્યામાં જાણી થઈ નહિ એક સત્યામાં જાણા અદર પ્રજગત નથી. તેથી ને જાણતને કાલવું જાણ થઈ નથી તેને જાણ-કારી-નિદાઈ જુદુ થઈ ને જાણુમાં જોવાજાના છે તેને જાણ થઈ થઈ.

તેને તપ કરવાની અને કોષ કરવાની ઉચિત છે તેને જાણના થુ પછી, તેને નિર્ભરતા પ્રાપ્ત કરવી છે તેને જાણ કરવા પછી.

જાણતી સત્યાને જાણતી અને નિર્ભરતા રાજતી એ જાણ કરે તેવું નથી સત્યામાં કાલ જેથી જાણતા નથી કે જેમાં જાણુના ન કોષ, તેથી જાણતી પૂર્ણતા પ્રાપ્ત કરવા માટે પરમદસાદિતી જાણ છે એવા પરમદસાદિતી કયા કોષજાણનામાં જાણના થાય છે તેથી કોષજાણનાને પરમદસાદિતી સદિત કરે છે. જાણનામે ૧૨ કરીને સત્યાપ્રારથી જાણ થઈ અનુ ક્રિયો રજાની જાણતી જાણતો અનુભવ કરી તેથી એ જાણના-જાણના છે જાણના પરમદસાદિતી થઈ છે.

તેમ કલિપત જન્મ પીરે પીરે મહી રહ્યું નથી. ખરી નિર્મળતા તો એ છે કે જેનું જન્મ સકારની અદ્યતા ઉપર આધાર રાખે છે સંસ્કારની વશુઓ ક્ષેપર વિચાર રાખેલા એ નિર્મળતા છે. એ સકારની અદ્યતાનો ત્યાગ થઈ તો મહાન જન્મ ઉત્પન્ન થાય છે.

દાન, યજ્ઞ, અર્થ અને દિશા એ ચારે ધારણ કરનારને અનુભવે આશય, કલિપ, કૌશલ અને શક હશે છે.

શુદ્ધ દાન પોણે જાન, અર્થ અને દિશા ઉપર આધાર રહે છે.

જન્મ-અર્થ અને દિશા ઉપર આધાર રહે છે તેથી કલિપો, કૌશલો અને શકોને તામે રાખે છે પણ મહાત્માને તામે રાખી રહ્યા નથી.

અર્થ-દાન દિશા ઉપર આધાર રહે છે તેથી વેપારીઓ મજૂરો ઉપર અભય મથાનો તો છે.

વિશેષ દાન દેવાથી આશય એટલે અધરાની અભ્ય-શુદ્ધિ અર્થે છે, વિશેષ જાતની વિશેષતાથી કલિપ સંસ્કારનો રાગ અર્થે છે. વિશેષ અર્થની વિશેષતાથી કૌશલ સંસ્કારનો નિર્ણિ અર્થે છે. વિશેષ દિશાની વિશેષતાથી શક સંસ્કારનો રાગ અર્થે છે. મજૂરોની રક્ષિત, કુશલરનો દાનમાં મજો અભય થાય છે, પણ તેમને મહાત્મા જેનું દાન મેળવ્યાથી! એવાથી કલિપોનો વિનાશ થાય છે, વેપારી કલિપોનો વિનાશ થાય છે. ધાર્મિક ઉન્નતિને માટે આધારની અર્થ છે, આર્થિક ઉન્નતિને માટે કૌશલની અર્થ છે, આર્થિક ઉન્નતિને માટે દાન મજૂરોમાં જે અનુભવે આવી છે તેને પરિણામે તેઓ એવામાં જન્મ અને જન્મને પચાડે માટે છે હક તરફ આન રાખે છે અને અભાગદારી સમજાવા નથી તેથી જન્મને પચાડે, અભાગ પચાડેને ઉપદેશ પણ સકારમાં સુખ વધારે મેળવવામાં રહે છે શુદ્ધથી આશયી વાંચના રહે છે, મેળવવાથી વાંચનાની નિરુદ્ધિ થાય છે.

મહાત્મા અનુભવે આશયે રહે છે કે જન્મને અનુભવી આન હોઈને જન્મ પ્રાપ્તિને ઉપર દાન

રહે! તે અભયન પ્રશન્ન થશે અને અભયન પ્રશન્ન થાય તો ખરી શુ મેળવવાનું આવી રહે! અર્થ અને દાન પણ એ અભયની સેવામાં સમાવી લેવાય છે કો છે, નહિ! તો અર્થ છે. તેથી આશુ! અભય અભિનય કાલિપન્ય રહ્યું નેહ્યે.

એનો અર્થ એવો છે કે વિચારણા પ્રાપ્તિ વિના અભય આશયનો રાગ થાય છે. વિચારણા રાગ સકારન વચરે શિદ્ધ થતો નથી તેથી વિચારી આશય સંસ્કારની મુલાખીથી છુટી થતો નથી. સદિ તો આન વેપારીની અર્થ વિચારે વેરેરેરો આન ધારણ કરવાથી પ્રતીત થાય છે. વિચારણા પ્રાપ્તિ પોતાની રક્ષિત સવને સમાવી લે છે. તેથી તેને અભયમાં મજો મથાઓ અભય છે. પણ એ વિચારણા સમાયો અભય થાય તો સદિની અભિપત મથાનો અભય થાય અને આન એક કયા રહે.

તેથી અભયેથી પુણ્યતા થતી ઉપરનો અનુભવ થાય છે, દાનનું અભય કાલિપ વિચાર છે. પણ મહાત્મામાં આન અનુભવ દાન અર્થથી આશુ! જીવ અનુભવે આશયે મહાત્માને પુણ્ય કે આશયે મથા કાયે અનુભવે છોડે કતો વાચના આશયે મથા દાન અર્થથી આશુ!

અભય રહે છે કે જન્મને માટે પિતા તરફના મહે મહાત્મા પર્વત ઉપર માથા મથા દાન તરફ દેવાએ દેવો કાયે શુદ્ધ કરવાની દેવારી રહી તેથી દેવો આરે તરફ અભય આશય દેવો અનુભવે અનુભવેરેરેરે શુદ્ધતા આશય અને હો મારી માતા અનુભવે પદી. તે વચ્ચે કું અર્થમાં કું અર્થે ઉપર મારી અને સર્વલોક તરફ તરફ જતો કું તરે રક્ષામાં દેવર્થ નારાયણ અથા તેમણે હોને કું કે આ નિરપાથ અનુભવે જન્મ ન અભય, તેમ અર્થમાં જે આશય છે તે અર્થમાં નિર્ણય છે, તે આશય પરમ અભય છે, શુદ્ધતામાં અભિ મહાત્મા છે અને અભયનો કૌશલ છે અને અભિ અભય છે તેને દાન પારી કહીત નહિ નારાયણ વચન સંમતી હો મરી કાને દેવી દેવી પદી નારાયણે મારી અને પર્વત આ શરણ અને વિશુદ્ધ દાન સમાયો. (૦-૦-૧૫) પર્વત કું કાળ પવાથી અભિનયને કાયે મારી

માતા તે દાન જુદી વસ્તુ અને તેને હજુ તે જાનતું વિચરણ થયું નથી. તે ખાતો. ' તમારી કબજા હેમ તેા તમે પણ એ દાન પ્રાપ્ત કરી રહેા જ્યાથી ખીલ જાતોા પણ એવી કુદિ કરી રાહો. કાળના પ્રભાવથી એમ રૂઢાઈ બન્યા, રૂઢિ, પરિચાન, રૂપ, સ્વર્ણના અને નાક એ કે વિચાર થાય છે તેમ સરીરના પણ નબળ વહેરે છે વિચાર પ્રાપ્ત છે પણ આપાને તેની કાંઈ કંઈ સંભવ નથી અપમા તે. [નિલ અભિ-નાયી, સુદ, એક, છેવટ, અધિપાન, અધિકારી, રસ-પ્રકાશ, વખાણું કાલજ, આપા, અર્ધમ અને પૂર્ણ છે. માટે વિચારવાન પ્રવૃત્તિએ તેા દેખાં મોઢાથી પ્રાપ્ત પોતે "દુ અને માં" એ જાણેા ત્યામ કરેએ એકાએ (૫-૭-૨૦)

તત્ત્વજ્ઞાન થયા પછી તત્ત્વમાં નિષ્ઠા થાય તેને કલ-કક્ષિત કહે છે મહાને પ્રથમ સક્ષિત અને પછી તત્ત્વ-જ્ઞાન થાય છે નિષ્ઠાપૂર્વે પહેલાં તત્ત્વજ્ઞાન અને પછી તત્ત્વનિષ્ઠા થાય છે એજ સુચકુલિત છે એ જનનના વચ્ચેવિષે સ્વપ્નને ભણવાની કબજા હેમ તેા પ્રહાર કહે છે તેમ રાત્ર અને મોડને દુર કરવા એકાએ અપારે મનમાં રાત્ર કે મોડ હેમ ત્યારે અમારું રૂઢિ પ્રાપ્ત થતી નથી, અપારે સત્તાતુ વચ્ચે સ્વપ્ન અપારથી અર્ધમ થવાથી ભણી જાય છે તેથી સામાન્ય કુદિથી ભણમ થઈ હતુ. વિષ્ણુ-સ્વ સ્વપાનેા ત્યામ કરવાથી જનનની કલ્પા જનનપથી માપી રહેતી નથી કાંઈ સે ત્યારે કાલજુત દાન થતું નથી, કાંઈએ અંતર્યામી કાલજુત દાન થાય છે. એ જાણત હવે પ્રહાર અપારના માણોને સમજાવે છે.

પ્રહાર કહે છે કે જાણોએ, પૂજા પ્રકૃતિ, મહત્ત્વ ભદ્રકાર અને પાંચ તત્ત્વાશ એ માં પ્રકૃતિ અને તેના પહેલુ ગુણ (એકમે મન સક્ષિત ૧૧ કંઈએ અને કાંઈ વહેરે જાંમ વિષયો: મયો) ૧૧ નિરુતિ અને તેનાં એક સ્વરૂપ આપા જાણેા છે તેનાં એ જનનના માત્ર છે તેના "આ આપા તપો" એમ માત્ર કરીને આપાતુ અનુભવાન કરતુ એકાએ, "

તેનાં અર્થ એવો છે કે હવેથી જાણને અમાન કરાંજ હા વચ્ચેની કલ્પા અને છે પોતાની અપૂર્ણતા જ્ઞાન તેા કાલજવાને થાય છે. અપૂર્ણતાના જ્ઞાનથી અપૂર્ણતાથી કલ્પા છે અને સંકલ્પ અપાર દાન

થાય તેા સંકલ્પને મંત્ર થા છે. દેવકોમાં જુદાથી અર્ધ દેવાપ તે અર્ધતુ જગત્તર દાન થાય તેા તે અર્ધના સંકલ્પથી કુદી કલ્પા છે તેતુ સંકલ્પની માત્રાનાં પણ સમજાવતું છે

અપારે અપારથી કાળને મોટા એકાએ જાણે ત્યારે આપણામાં કાળના આને છે અને અપારે કાળને નાક એકાએ જાણે ત્યારે આપણામાં અભિજ્ઞાન આને છે. નાક મોટા અપારે દેવાપ છે, અપારે પોતએ સરીર સમજાવે જાણે ત્યારે તેથી સરીરના કાવથી ઉપર હતુ એમ. સ્વપ્નનેા કાલજવાન છે એમ કરવાથી કુ ખનેા ભત ભાવી નહીં અને હવે કુદ પ્રમથી અર્ધક નથી. પોતાના જાન: માટે પોતાથી જિનન જીવન કાળની માત્રાપાતા નથી.

પ્રહાર નિશાળના માણોને કહે છે કે જાણ, સ્વપ્ન અને સુપ્તિ એ કુદની રૂઢિએ છે તે રૂઢિ-એા નેથી કલ્પાથી માં છે તે અર્ધકલ્પા પાત્રાત્રા છે. કુદની કર્મ-નબ આ પાત્રાત્રાવાળા પહેલુ અપારથી કાળ તેના કાળી અર્ધમ નાભાપતુ દાન કરતુ. તેનાં અન્ય અને અતિરેા જાણે વિચાર કરેા. એ પહેલુ અપારના અભિજ્ઞાની કાવથી આપણામાં નથી, એ અતિરેકમાત્ર છે અને આના ભરી અપારમાં અનુ-રૂપ છે એ જનનનામાત્ર છે એમ કાલિકની પાત્રે કાલ ગુણ થાતુ હેમ ત્યારે પણ કાલિક કુદ કોઈ છે કાળી કોઈપતુ એક કાલજુ નથી, તેમ કાપાખિમાં કુદ આપણો અનુભવ મળેા પુરોત છે માટે કાલ-ખિત્રે માત્ર કરીને આપણો અનુભવ રેા એકાએ. ગુણ કાપાખિ અર્ધકાળની છે. અર્ધકાવ જનનથી કર્મ-નબ પાત્રાત્રા જાણ છે અને અર્ધકાવ મહી અપારથી કર્મ-નબ મહી ભય છે

વેતરમાં અર્ધનાં માંનાં દેવ ત્યારે તેમથી અર્ધનાં લીખાક નીચે છે અને સેકી થતી હેમ તેા સેકીની અર્ધકાવ એનામાંથી નીચે છે વેતર પોતે લીખુ કે જાણ નથી, એ તેા સેકીની લીખાક અને અર્ધનાં લીખાક પૂરી કરે તે તેજ પ્રકારે કાવ વિષ્ણુજન પ્રકાશિતના સ્વપાનેા અનુસારે પ્રકટ થાને તેની પૂર્તિ કરે છે. તેને તે સ્વપાવથી ઉપર થઈ આપેા તેા તે પોતાના જનન સમાવનાં આપણનેા થાય કરી રહેા.

ધામ છે ત્યારે કામના રહેલી નથી, જાણતા મનને એક રહેતા નથી. કામિનિથી દાનની નિષા રહ ધામ છે બાકત ભણે છે કે આને કાંઈ છે તે આના પ્રિય ભગવાન છે, દાની કહે છે કે આ ને કાંઈ છે તે મારું સ્વર્ગ છે, નિષા વધા પછી આ ને કાંઈ મટી ભગ છે. ભગતભાનને ભેડાંને ભગતભાનને ભગુભવ કરવો એ - તત્ત્વજ્ઞાનનો અર્થ છે. ભગની દૃષ્ટિ થતા પછી મહેસુલી દૃષ્ટિ રહેતી નથી. પછી મહેસુલી એક છે એ છી રીતે કહી શકાયે !

એને ને પ્રતીત ધામ છે તે તેની એક જગતશા છે એ પ્રતીતિની મત્તા ન જ શિદ થતી નથી તેા મુષળી મત્તા પેલી રીતે શિદ થશે વિષયોની મુદરતા તત્ત્વજ્ઞાને પ્રતીત થતી નથી. કારણ કે તે સ્વર્ગમાં નથી. વિષયો માણસો સ્વપ્નને ભણી દાકતા નથી. તેની મત્તા કલ્પ રચીકાર કરી લે છે તે તેના ઉપર શાકલ કરે છે તેથી કાલ અને પેતાથી કિન્ન ગોઝાની કાચોએ સ્વીકાર ન કરે શાન્તિનું મુખ ઉઘાડું કાઢને મેમડ નથી, છતાં જ્યેએન દિવસુ શાન્ત થા માટે ઉઠે છે ! ઉઘાડના શામ ભાકમા એમને એક કોની ખાતાર શામ ઊઠતુ અને શામ ઊઠાયા પછી જીરે વિષયો તે જી મરી જાત હોય તેા તે શાન્તની છી દક્ષા થાત ! સંકારમાં શણું મુખ હોત તેા પ્ર- શણુ યાન નીક

તેથી સમારતી મત્તા સ્વીકારતી ભેડાંએ કિ. કિમેમાની મત્તા સ્વીકારવાથી કિમેકની પાલતા મલતી નથી. કિમેમાની કામના નેપો ન સમાર છે. કિમેમાના બાતથી વિષયોને ઉપવેશ કરવો એ નિમત્તી માણસોની મુદરતા છે. વિષમચીત્ર માણસ તેા વિષયોના ભવ કરે છે. કિમેમાના તેથી દર્શવો એ નિષેધોની રાક્ષ ધામ છે, માટે તત્ત્વદિપ્તિ વિષયોના ભાંડ કરી રેવો. ભેડાંએ, પ્રત્યેક ભેડાંએ ભેડાંને અતે ભેડાંની અઠમિ સ્વતઃ ધામ છે પણ ને ભેડાં એ ભણુમિને સમાધી બતાવી દાકવો નથી તેની પ્રતિત ભેડાંમાં ભોલભાર ધામ છે. ભેડાંની નિર્મલિ એ ભેડાંની પ્રવૃત છે. "ભેડાં જન્મે દુષ્ટિનિ નિર્મલિએ તક એ પણ ભેડાંએ રક્ષ છે ભેડાં મનાય છે. હાંચુક વેશ તે વખતે પણ ભણુમ છે. નેત્રે પ્રકાશની, માંકા આકમવાન મેડુ હોય છે તે ભેડાંની મલતોએ અને ભગતની ભણુએ ભગત માને છે અર્થા મારુ પછી છે એ દર્શવો ભગતોના અમાલ

ધામ ભામ છે અને તાર્તીનશા પણ મર્ડ ભામ છે પછી ધામ એક થતાને ભણુભગ રહે છે. તેથી ન પ્રકાંને મારવશાતા અને મારી દાકતા નર્મ

વિષયોની નિર્મલિ દાનથી ધામ છે, કિમથી મતી નથી કારણ કે વિષયોની ઉર્ધ્વલ ભણુભવથી ધામ છે, સ્વર્ગથી મતી નથી, ને વસ્તુ સ્વર્ગથી શિદ છે તેને અકલ્પ મર્ડ દાકવો નથી. પ્રતીતને કમલા નિવમમાં કામવા મટે ભામમમમ કરવા છે. ખેડેતાં જાણવર- આજમમાં મુજોનો વિકાસ કરવો, પછી સૈવમપૂર્વક મુદરકમમમાં મુજોનો ઉપવેશ કરવો, પછી ભોમનું વધાર્મ દાન કરી શાન્તશામ આજમમાં ભેડાંને શોમમાં ભણી નાખવો અને ભેડે સં-વાસ-ભણમમાં ભોમ અને શોમ ભનેતો અકલ્પ કરી નિર્વિશેષ અને કમ્પા- તીન સર્વે-મુદ નિર્ધીન તત્ત્વથી અમેઝ પછી ભણુ એ સામાન્ય નિવમ છે. પણ તે ભગ મણામ હોય તેા તરત ન તામ થઈ રો છે. વધેષ વિરલેષુ વધેષ મમલેષુ એકોએ વેરમમ થવ કે તરત સંકારાને ત્યામ કરી યાથી નીચતું ભેળી કાઓનાં ભણુ છે અર્થા કેમનું પ્રારમ્ભ ભણુ તીવ હોય અને સંકારમાંથી નીકળી ન રો તેા પેતામાંથી સમારને કાઢી નાખવો ભોલએ. શી શામ- કૃષ્ણ પરમદશ પડેલા કના છતાં ભેડાંમાં સંકાર નહોતે, સત દુકાશામ સમારમાં કના છતાં ભેડાંમાં સંકાર નહોતે, સત દુકાશામ સમારમાં કના છતાં ભેડાંમાં સંકાર નહોતે. પ્રકર ભણુગાની વચ્ચે રહેવા અર્થા ભેડાંના ભણુ-પણું નહોતુ. તેથી તે ભણુરતી ભણુઓને પણ કાચે રમે હેતી દાકતા કતા.

પ્રકરમાં ભણુઓને કહે છે કે " જામવાન મુક-એ પ્રમ-ન કરવામાં બાકાવણુ, ભેલ, કાંવેલ, કાકામાર, મુદુ પાચન, અવધાન, તપ, મત્તા, કોમ કે એવા પ્રકા મલતી ભણુ નથી, એકોએ એ ભણુમાં પૂરી કલિત નથી જામવાન એા કેવળ વિમુદ્ધ કલિથી ન પ્રમલ્લ ધામ છે. માણીનું મણું વિરમનામાલ છે. તેથી તે ધામવમણુ ભણુ કલોને પેતાની કમાન મલી અર્વ ફોલેતા અકલ્પા પરમેશ્વર મમવાન કલિની કલિત કરે. જામવાનની કલિત કરવાથી દેહી, મણુ, શાકસ, કાંચા, કા, મનવાણી, પછી પવ તમા મણુ પાછી કવ પવ મમવદમાને પ્રામ મર્ડ થતા છે.

મતાવલેષ હોષેડકિમમનુંલ સ્વાર્ધા પર સ્મૃત. | વચ્ચન્તસકિવોંધિન્દે વાતર્ધેમ તરીક્ષ્ણમ્ || " (૩-૭-૫૫)

તેા તે ક્યાં છે ? બનાવ ? પ્રકારે કશું કે “ ને કર્વેન છે ” દિવસકલિયુએ કહ્યું “ ને તે કર્વેન છે તો ત્યાં મનશાંતિ થી દેખાતો નથી પ્રકારે કશું, “દેખાવ તે છે” દિવસકલિયુએ તે તરફ જોઈ કહ્યું ન બેલું ત્યારે તેણે કહ્યું કે હું કિમ્બા પાચે કરે છે તેથી દમ ક્યાં ન તારું કાશું કાપી નહીં છું, અને હું તોઈ છું કે તને આશ્વ આપનાર આને તને કોઈ જવાને છે આશ્વ કહી દિવસકલિયુ પોતાનું પદ્મ ત્યાં ચિંતાકાન ઉપરથી ધીરે અને પામશાંતિ પદ્મથી પ્રકાર કર્યો, એકદાનું તરત ન તેમ મેલો મનાવત કાન થયો, અને દિવસકલિયુ અને ત્યાં દેવો મનની તરફ રવા, પરંતુ એ કાનના આશ્વ-સ્વરે કોઈ વર્તિત એવામાં આવી નહીં તે વખતે—

સાચે વિચારું વિજયવ્યાપિત

વ્યાપિત ન મૂલેવ્યારિતેનુ ચાલમના ।

અદ્યવચનવચનમુત્તરમુત્તરવચન

અવચને સમાચારે ન મૂળે ન માતુલમ્ ॥

૭-૮-૧૮

અર્થ-મોદરિ પોતાના મેલ પ્રકારના વચનની કાવતા મનાવના ખાતર અને પોતે પદે આપક છે તેની ખાતરી આપક માટે કાલની વચનને કુટુંબિય રૂપ કામનું કરી તે મનશાંતિથી પ્રવૃત્ત મના તે પર જાણું રૂપ નોતર દેખાવ માતુલમ્ રૂપ પણ નોતર

કામશાંતિ તે આને પણ પરશ્વના રહેવા છે પણ તેના માટે પ્રકારના તેની રહિતે એકલિયુ આપ રહેતું એ પરશ્વનાને પર્મ છે, તેને પ્રકાર રાખવા એ આપકો પર્મ છે તેને નિત્ય રાખવા જતી રહેવ છે તેનું કાન માન રહેતું દેવ તે તેના પરિવત આપવા કાનના મળી દો છે. એવા કાન રાખી કાન તે તે

અવિનાશી પરશ્વનાને આપવા સારે પ્રકાર થતું પો છે. કાલની માનવને અદ્યવચન જતી રહેતું એ મન-શાંતિ એક કુપ્ત કુપ્ત છે. તેથી ખોટા કાલ પોતાના માન દાન આપકાતે પરિવત આપી દો છે આપ દેવ પણ માન પ્રકારે કાન ન રાખાવ તે કાનની મુદિયે પરિવત થી રહેતું મળી દોઈ માન વચન આપવાને મળે કરી કાલની નથી, પણ મેલના માટે એવી કામ રાખવા એ નિત્ય કાન છે, નથી માન પરશ્વના રહેવ છે, એ પ્રકારિત કાન એ આપકો પર્મ છે

જોઈ વિચારી માન કે કાલ વિચારે વિચી ન કો એ ન પ્રકાર તેવા કાલનાનું કામનું છે.

મેલેથી મેલનું કે હું કાનનાનું માતુલમ્, છતાં પોતાના કાનનાં વીકર કાનને કાનનાં વીકરનાં અવિનાશી વિચાર રહી માન તે કર્વેન એક કાનનાં દેવો છતાં તેનાથી વિત નોતરું કોઈ માનવાથી કામના કાનનાં માનનાં નથી તે મને મને કે કાનનાનું સ્વરૂપ માનવાથી અને મેલેથી કહેવાથી ખરા કાનનાં નોતર કાનનાં મળી નહીં

આપિત કાનનાં પરિવત દેવામાં કાનનાં કાનનાં પણ પરિવત તેનાં એકલિયુ, કોઈ કાન છે, કોઈ માન છે રહેતું છે. કાનનું છે તે તેની કાનનાં નિત્ય કાનનાં આથી રહેવ તેનાં કાનનાં તેનાં રહેતું છે ન ખરા કાન-આપક છે કાનનાં કાનનાં પણ એ કાન માતુલમ્ રાખવા એ ન માતુલમ્ છે. એ કાનનાં નિત્ય પ્રકાર છે અને કર્વેન છે તેને તેની રહેતું કાનનાં તેનાં કાનનાં કાનનાં રાખવા એકલિયુ કાનનાં કાનનાં છે, તે વખતે તે કાનનાં, કાનનાં કાનનાં પાચે કાનનાં રહેતું નોતરનાં આપકો અને કાનનાં કાનનાં કાનનાં રહેતું નોતરનાં આપકો (મપુલ)

૭૮.

અર્થ-રમુલ

મે. ગ્રામી કો કામીકાન-કાન-આનવી

પદ્મના કામીકા કાને એક રમુલ પોતાના કાનનાં એવા કાનનાં કાન છે કે—“કામી કે કાન પોતાની કાને દેખાવ આપક રમુલ” આ પાનિયો પદ્મનાં કાન રમુલ તે તે કાનનાં ન આપકો મળી કે આ પાનિયો પદ્મનાં રમુલ નોતર કો છે કાનનાં કાનનાં

કે પ્રકાર કાનનાં છે કે કાનનાં પાનિયો ન રહે છે. પાનિયો વિના રહેતું કાનનાં રમુલ કાનનાં આપકો દેખાવ “કાનનાં કાનનાં કાનનાં વિના પાનિયો તમારો છે. આ કાનનાં કાનનાં કાને રહે છે કે અને પણ ન કાનનાં કાને છે” આ કાનનાં પાનિયો વિના કાને એ કાનનાં છે કે કાનનાં

ગીતથી આવીશ વર્તની હિંમતના માથામાં મનુષ્ય
ને મારે તે મનુષ્યજનની સામ્યતા અંતર કરી
કો તેમ છે, પરંતુ 'પાપજ્ઞાનાં શિવિરો નાશ' એ કહે
છે જ ન કલ્યાણ છે વહોને પૂછે, જવાબ એ જ મળે
કે રૂઝાવણા કલનવિકાસને માટે નિરુપેક્ષી છે જ્યાં
આપણામાં એક કહેવત છે કે 'જનવશ્યુ નાશ' ને
હિંમતના કાળ' તે જાણીશ ત્યાંમાં ને કહ
કાણે દોષ તે મળે કો. કલનવિકાસને કલક ગીતથી
આવીશ કુખી હિંમતોએ અપણુ ઉપત જ નિ કહે
કોષ છે પાતુ આવીશથી તે પ્રગટ કલ તરુ આગળ
વધે છે. કરીશના કલક હિંમતના આગળ, કલો
કલો કલોને વધે, કલો આગળ હોય, આને
અમા આગળ (આગળ, એતામાં) આ અપાં શિદી
અપાને કલ તરુ કલ જનામાં છે, મારે જ આગળ-
કની અપા કલ છે કે આગળ અપા કલ તરુ
આગળથી નેમ્ કલ તરુ તે જાણતાં અપણુ છે કલ
કલ નિગટ અપણુ કલ નેમ્, આગળથી પગલ

સુધીર્ઘ, ૧૧૨૯મા મહાત્માઓ પોતાનું જીવન સફળ
જન્મથી જમા છે. પરંતુ પચાસ સુધી કાળ ન રહેનારને
દસ મહાત્માઓ કહે છે કે 'તે જો બાહ્ય' તારા જીવનને
મોટે તો કાઈ પડ્યાંબો ચાર છે? અર્થાત્ પચાસથી
પચાસી, જ્યે પચાસી થો ૬૦૦ કોઈક કરી શકાય.

તે પણ અર્ધસૂધી કે સાદ સૂધી. જો સાદ સૂધી
મળ ન કરી શકાયો તો પછી તારી મચુતા કરો સાદમાં
કરી સાદ પછીજ કવન અર્ધસૂધી લખાવો તે કાર્ય જ
મચુતો. મારે જો માન્ય ' વ્ય વગરની સંખ્યા સમજ
લે તે વગરની સંખ્યામાં 'તુ' અર્ધ સૂધી આવશે છે,
તારા કવનનો વિચાર કર. અને મધ્યમ' કવનની
સાચતા કર

(૧ થી ૬ પ્રશ્નિ માતાના બેગમાંથી કયોયો વિદ્યાર્જન, જરૂર પડે તો અર, તોયે મદ્યુ તોયે અને વિષયે તુ પચ્ચોઈ ને પચ્ચોઈ તો તરીક, તદિતર માલીક જગા જે પચ્ચોઈ જગાનો તો ક્રીક, તદિતર સામે તાં થયો.)

प्रभातनां पुष्पे

है ही क्या तुम

એક દિવસ અને ત્યારે મળવા માટે નીકળી પડ્યા, ઈશ્વરજી નાનકું સાવન કાચે ન હોયું ? તેથી મુશ્કેલીમાં કાચ કાચે તમારી પાસે આવવાનું મન એટલા માટે કાચ છે ? તમારા કુલનમાં આશર અને વિચાર પૂરું જાય છે. તમે જે કંઈ જે કંઈ તમે તમારામાં જિજ્ઞાસાથી સ્વતંત્ર પ્રવૃત્તિ કરી હો અને તેથી જ કમને તમારા કંઈક પ્રકાશની પ્રકાશો નેના સ્વાસ્થ્ય કાચે છે એક તેજ આશરો આશરવામાં એવા મુશ્કેલીમાં વિદ્યોત પડી રહ્યા છે ? તેમના મન-અસ્થિમાં જાનના ઈશ્વર મોહિતો કાચ કાચમાં કરે છે પણ એમની પાસે જવાનું મન નથી જનું, કાચ ? તેથી આશરના સાવન છે કહેવાય છે ? તેથીએ કાચા એવા કાચ છે, જેમના જીવનમાં છે પણ અને એક કાચા કાચે ? આ પ્રકારે એક સમાજો ત્યાં કરીને જીવે સમાજ સાચો છે, મોટા મોટા આશરો નીકળે છે, ત્યાં કાચો નાનકા છે, નાનું કાચું કાચું

કે જાને જાતખાતો વૈભવ વધાર્યો છે, જામ તો આ
મેરો! લાખતી વાતો કરે છે પણ એમના કમરને કમ
પાર નથી, એમના કિષો સત્તજ કરવા એના પાન
છે જાને ખાતી કરે છે એકપીતની નિદા! હાથમાં
હાથેખતી પુત્રો, પુત્રી, દરિયા, બાઈકમુઠને કેમ
સુદ કરેતો એવી વાતો કરે છે જાને એવા કિલ પતી
જાપમતી પતીજ દુશ્મી મળતો થોડ કેમ માત કરેતો
એવી થોળજ મટે છે જાને એ જાટે આખતમાં મિત્ર-
ખીતની સાથે ઘણ મટિ છે.

સુરતી બાદા પ્રમાણે તેઓ સરકારમાં રૂબરૂનાકન કરે છે, દોમ કરે છે અને કપાને વાગમ લખાવે છે. બાટલું કપી જતો એમને એમ લાગે છે કે ત્યાં કુટીરામાં ફર્નિચર બેસાડવાનું તેઓ જ કરી રહ્યા છે અને ખીલ જવા નહિતો એ કપાને ઉપર વાગમ લખાવે ત્યાં તેઓ જાદુની નીચી પડે છે અને તે સાંજ સુધી એનીચની નજા કાપવાની જ પેરનીમાં વગમ દોમ છે.

મરીય ધોરને સુદાનુભુતિ —

એક ભાત હોતે ઠાક તેની કપાં ચોટી ચુ. થોડાક દિવસ પછી બહોતે ચોરને જાગરમાં કપાં ચેચા લેયો. દુઝાનદાર ચોરને પૂછ્યો હોતે કે 'કપાં તમારાં છે કે ચોરીની તેની છી આવી? હા, ઠાક જાગત માણસ જોજાણુ ચલાવે કે તમારાં છે તો હ મરીડી લઉં ' કાસી રીતે એવુ જન્નું કે તે વખતે બાપ ત્યાં હાજર હોતો અને તેને દુઝાનદાર સાથે સાથે. પરિચય હોતો તેણે કહ્યું, ' હ બાપુ જુ, તમે ખરીડીને પૈસા આપી હો. ' દુઝાનદારે કપાં ખરીડી હાથ માણી આપી. ' જામ જનવાથી બહતના એક સાધીએ તેને પૂછ્યું કે તમે જાણુ કેમ કહ્યું? જવાબમાં તે જાણે કહ્યું કે, ' તે જીજાશ જાણુ ન ખરીય છે, મરીની જાણુ આપવાથી તેને ચોરી કરવી પડી હતી. ખરીજો દોઢ માણુમે સહાવતા કપાં જોડેએ આવી તિથાં માં તેને ચોર બનાવીને કસાયો એ પછુ પાપ છે ' આ જાણેા ચોર કોઈ મેરિય પ્રજાવ પાસે અને તે જાગતની કુપડી પડે જાણે રોવા લાગ્યો. આ દિવસથી તે પછુ જાણે જાગી ગયો.

એકાદને. અશ્વતથાશ —

જવાબમાં એક વખત સપાકા દુરજ પડ્યો. તે મામમાં એક મરીય એકાદની પાસે જાગતની એક કુપડી હતી આપા મામમાં વેપાર કેકાદી પાસે જોડાયુ જવાબ ન હતું. તે મામ હો તે જાગતથી મણુ વિચ કુપડી ચોરાવો. કવનનિર્વાહ મણુનો કાગ, જાણુ તેણે વિચાર્યું કે, ' હ જો આ જવાબ અહીં જાણુ તો આપા જર્નન જીજા મારે મામમાં ઠાકને પછુ જોડાયુ જવાબ મગાશે નહિ ' આમ વિચારી ચોરાવા પરામાં જવાબ હોવા છતાં પછુ ઉપવાસ કરીને ચોરાવો. માણુ આપી રોવાનો નિયમ હોયો એકાદને જોડુ હો સવારમાં જવાબની જાણ કુપડી ઉપર તેની ઘાસ પડી હતી પછી એકાદને તેના જાગતની ખજાર પડી.

મરીય ઠાકીની કુપડી —

ઠાક એક જાગતને રાજ્યને ચોરાવો નજી મહેવ જવાબેા તેના મહેવ પાસે એક મરીય ઠાકીની કુપડી હતી. તે કુપડીમાંથી નીકળતી મુઝાડી રાજના મહેવમાં જતી હતી. એકાદે રાજ્યને ઠાકીને ત્યાંથી કુપડી કાઢી નાખવાનું કહ્યું, પછુ તેણે કેઈ ઉપર જાણેા નહિ. ત્યારે સીપાઈસા તેને જાણે

રાજની પાસે કાઈ જાણુ. રાજ્યને પૂછ્યું, ' ઠાકી! હુ કુપડી કેમ કાઢી નાખતી નથી? મારા કુઝમરુ કેમ જાગવાન કરે છે? ' ઠાકીએ કહ્યું મહારાજ! આજને કુઝમ માથે જાણુ હુ પછુ જાણુ હમા કરો, હુ એક વાત તમને પૂછું છુ કે, મહારાજ! હું તો તમારો કેકાદ મહેવ અને જાગ-જાગીઓ જોડુ સડુ છુ, પછુ તમારો જાણેમાં મારો આ નાની કુપડી કેમ નહિ છે? જો તે સમર્થ હો. મરીજની કુપડી ડાબેડી છોડે હો, પછુ એકું કરવામા તમારા નવામાં કાઈક નહિ જાણે? ' ઠાકીની વાત કાલિજીને રાજ્ય કરમાઈ ગયો અને ઠાકીને પૈસા આપી માણુપરે વિચાર કરી. અપવાદ સ્વીકારીને નિર્ણયને જાણવાવાર —

એક વખત એક નિઠાજમાં જાણુની વખતે કોઠા-રાજ્યે વોરેપડીએ કીડી વમાજના હતા એક દિવસ કુઝમને કહ્યું ' હવેથી જે કેકા જાણુની વખતે કીડી વમાજને જેને સળ કરવામાં જાણુ ' તે દિવસે ઠાકને કીડી વમાડી નહી. પછુ જીગત જાણે કીડીથી કીડી વાગી. હવે નિઠાજમાં એક કોઠારો તોડાવ કરવામાં અને વોરેપડીએ કીડી વમાજવામાં પ્રસિદ્ધ હોતો. કુઝમ જાગતના કે આ વોરેપડી કોઠાજાએ કીડી વમાડી હો. તેને જોડાવીને પૂછવાથી તેણે કહ્યું, ' કુઝમ! મેં તો નથી વમાડી. ' પછુ કુઝમને તેની વાત જાણુ વિચાર ન જાણે. કુઝમ કુઝમમાં જાણુ તેને માણુને જાણુ છે કે, તરતજ એક કોઠાજાએ જાણે જાણુને વિનવથી કહ્યું, ' કુઝમ! તેણે કીડી નથી વમાડી, પછુ રાજ્યો મેં વમાડી હોડી, સળ મને કરો. '

કુઝમને પ્રજાત કરીને કહ્યું, તને સળ નહિ જાણુ, કાણુ કે તે તારો જવાબ સામે જાણુને કહુવ કરી છે અને જોડાયેને જાણવાના જોગ વતા જમાજના છે તારી જાણુ સડુકુડિ પર હુ પછેા ન પ્રસન્ન છું. જાણુ કોઠાજાએએ તારા જેવા જાણુ મણુ જોડેએ

કુલોડે ઉત્તમ કે મણુપ્રમ —

ઠાક એક મહારાજા જેવા હતા તેમની પાસે એક કુલોડે જાણુને મેકી જોડે. ત્યારે ઠાક જાગતના માણુએ મહારાજાને પૂછ્યું ' તમારા જેમાં ઉત્તમ કેકાડી? ' મહારાજાએ કહ્યું, ' જો હુ કુલોડી જેવાને મારે મહારાજ કું ત્યારે તો હું ઉત્તમ છુ, અને જો હું મેકાવિચાર કર્યાં કવન જીજાણુ તો મારા જેવા કવનના માણુએથી આ કુલોડે ઉત્તમ છે. '

સ્વમન્તક મણિની વાર્તા

Г. Г. Гурьянов

પ્રાચીન કાગળમાં વસુદેવી નિર્ધન રાખના સ્થાનિત્વ અને પ્રસેનનિત્વ નામના બે પદાંતી પુત્રો હતા. તેમાં સ્થાનિત્વ બાળવાનું મુશ્કેલી પડતું હોતું હતું. બાળવાનું મુશ્કેલી લેતા પ્રાચીનિત્વ સમ્યાક દેના એક દિવસ બહેણા પ્રભાતમાં સ્થાનિત્વ લેતા ઉત્તમ રમ્યાં બેસીને સ્નાન અને મુશ્કેલીપાદન કરતા મારે નહીંમિનિત્વે મર્યા ત્યાં ખડેપાદ સ્નાન કરી ત્યારે તે મુશ્કેલીપાદન કરતો હતો ત્યારે બાળવાનું મુશ્કેલી લેતો એક વચ્ચે રૂપથી લેતી આમલ પ્રકટ થતા સ્થાનિત્વ મુશ્કેલીને કરેલા કાચો 'પ્રસે' આપ લેતા વડે બધા લોકોને પ્રાચીનિત્વ કરો એ તે મહિસન આપવાની માસ કોઈ રૂપા કરો." સ્થાનિત્વે આ પ્રમાણે કહ્યું એટલે બાળવાનું બાકારે તેમને રમવાનું નામને નિત્ય મહિસે તેને આપ્યો સ્થાનિત્વ તે મહિસે મર્યામા પાસે કરીને પોતાના નમસ્ત આપ્યો તેને એકેની લોકો દોડતા હાથ અને મર્યાને કરેલા કાચો કે, "બહે આ તે! જુઓ, અહિ મર્યાને રમ' નેવ છે!" આ પ્રમાણે નમસ્ત લોકોને આમલમાં નાખીને તે પોતાના સામલવનમાં મર્યા લોકો વખત ખડી સ્થાનિત્વે તે મહિસે પોતાના નાના ભાઈ પ્રસેનનિત્વને મહુ મમલો લોકોમાં આપી દીધા તે મહિસે આ વસુદેવના મર્યા મુશ્કેલી ઉત્તમ મહુ કરી તે મહિસે ન્યાં રહેલો લેતી નમસ્ત પ્રસેનિત્વે બાળવા પ્રમાણે વરમા મુશ્કેલી હતો, તેણે તેને ત્યાં જોઈને રાત્રી ઉત્તમ થતા ને દેતા એક વખત બાળવાનું લોકોને આ સમયના મહિસે લોકોની પોતાની કમલ પ્રસેનિત્વે નમસ્તી પડતું પ્રસેને તે આપ્યો નહિ. પ્રસેનની પાસેથી આ મહિસે પાસેથી લેવાને બાળવાનું કમલું દેવા છતાં બાળવાને પોતે નમસ્તીને લેતું દેતું હતું નહિ.

એક દિવસ તે મહિત્વનાથી વિખરિત થઈને પ્રસેન નગરમાં સિંહાર કરવા માટે ગયો. ત્યાં સમય-સત્ક મહિત્વેલાની કમળાથી એક સિંહને રોને માલી નાખ્યો. તે મહિત્વેને રોના પંકડીને સિંહ ભાગી રહ્યો હતો તે વખતે મદા બગવાન એના ઘીછરો. રાખ્ધ મહિત્વનાનું ત્યાં જાતી પડેમ્મો. તેણે આ સિંહને મહિત્વે રોડેને ભેળો અને પોતાને પશુ તે મહિત્વના લેવાની કમળા થયુ તેણે સિંહને માલી નાખ્યો. અને મહિત્વે રોડેનાની ત્રાસ મામ્મો મયો. આ ભાવુ લેરોડેને એના

મદદ થવા લાગ્યો કે કદાચ શીશુએ જ મણિ લેવા માટે પ્રેરેનને જ રૂપ પ્રેરે લેવાને ભોળાને કમજૂ કે તેમણે એકવાર પ્રેરેન પાસે લે મણિ માગ્યો હતો. અમવાન કહેવા જ્યાં કમાણી કરવી ન હતી જ્યાં તેમના ઉપર જ્યાં પ્રમાણેના સદેશ મેળો વચાવી આ કમજૂ લેવા માટે અમવાન લે મણિ ખોળી કમવાની પ્રતિજ્ઞા થતી કેટલાક લોકોને સારે રાત્ર વનમાં મથા કાપી ભણકાર વિષાદ પ્રકૃષ્ટોને જુલતા જુલતા અને પ્રેરેનનાં જમણાં ભોળા ભોળા અમવાન ત્યાં પહેંચ્યા કે જ્યાં પ્રેરેન વિચાર કરવા થયો હતો વિષાદમળના આ અમવાન ખોળતાં ખોળતાં જમણાં પાછી મથા ત્યારે અંતમાં શીશુએ એક રમણે લેવા કહિત પ્રેરેના પ્રેરેનની ભાવ ભોળાં જમણાં ત્યાં મણિ મળ્યા નહીં ત્યારે પછી અમવાન માલનાં મણી ન લેવા કિંદતુ હતી નહીં પછી ત્યાં પહેલાં રીઝનાં જમણાં ઉપરથી કિંદતુ રીઝે મણી લાખી લેવા એમ અમવાન કહ્યું. એ જમવાનાં મિઠી તરફ જતાં જતાં અમવાન શીશુએ અમવાનની મુશળા દાર ઉપર આવી પહેંચ્યા ત્યાં મુશળાથી મેળો અમવાન અમવાનનાં મુશળા મુશળા જમણાં ત્યાં રીઝ નહીં રીઝે પ્રેરેનને મણી અને ત્યાં વિના અમવાનને કિંદતુ મણી હશે આ રમણનાં મણિ તારે જ રમણનાં છે."

આ પ્રમાણે સંભળીને ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે ભગવાન
તેજસ સાથે આવેલ વાણેને કુશળા દ્વારમાં બેસાડ્યા
અને પોતે કુશળા પ્રવેશ કર્યો. કુશળાની બહાર રીત-
રિવાજ જાણવાનું તત્કરે પડ્યેલ ભગવાને તેની સાથે
એક સામકું કોપરીય તિરસ રૂપી ભાદુરૂં કર્યું.
ભાદુરૂં કુશળા રૂપરૂં પડ્યા વખત સવાણી ભગવાન
પથેરે વાડેણ દ્વારમાં પાછા ફર્યા, અને કુશળા શ્રીકૃષ્ણના
મરી ભગવાન દેવને જલ્દ આપી દીધા કુશળા ભગવાન
વ.સુરેરે મહાવાણી જાળવવાને કન્યાએ તેજસ તેરીય
સ મલિયો રમનનાથ સહિ પશુ પેલાની સગિત જાળવવા
સરે માર્ગદીધા. ત્યારપછી શ્રીકૃષ્ણ જાળવવાને સમજ્યા
સાન્નત્ય આપી તેના ના તેવોય સાથે દ્વારમાં બેસા, ત
વાડેણની ભણી સમજ્યા શ્રીકૃષ્ણે તે સહિ સવાળિયને
આપી દીધા. આ પ્રમાણે ચિન્તા કરત જાળવવાણી
ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે સહિને ભોળા કાઠી તેને મોઢી ઘ
પેલાના કરકને દૂર કર્યું. સવાળિયને તેની દર

પાત્રીઓથી મેં પુત્રો અને મધુ કન્યાઓ પણ હતી. મધુ કન્યાઓમાં સત્યભામા સૌથી કલતમ હતી. સત્ય ભામે શીશુજી જામે લેતો વિવાદ કર્યો.

શીશુજી સત્યાગિતને આપ્યો હતો, તે મહિત્ત્વ બહારે ભોજનથી કનધનવાદાને બાંધારણ કથાનુ મહા ભય વાન કલતનના સત્યાગિતને મારીને તે મહિત્ત્વ પણ આપ્યો અને તેને બહારેને આપ્યો. બહારે મહિત્ત્વ લેતી વખતે કનધનના પાસે પ્રતિજ્ઞા કરાવી કે તારે કેમને બાધ નામ બતાવજી નહિ.

પિતા સત્યાગિતના મરી ગયા પછી મનસિની સત્ય ભામા તેના કુખમાંથી બાળાકાં જીતી અને વચમાં બેસી શારણીયન નરમમાં તર્પણ પોતાના સ્વામી શીશુજી સમેટા હતા ત્યાં મધુ. તેણે શીશુજી આચર્યો જીતી રહીને બાળ વદાવતાં કનધનવાદાં વર્તન બચાવ્યું. ત્યારે ભગવાન તરત દારકા આવી પહોંચ્યા અને પોતાના મોઢા માથે બસામને કહ્યું, 'પ્રભો.' પ્રભેને જિદે આપ્યો અને સત્યાગિતને કનધનવાદે દરે સમન્તક મહિત્ત્વ મારા અધિકારમાં આપવાનો છે, હું તેનો વચસધિકારો છું. મારે જમણી રચમાં બેસો અને મદ્યારણી કલતનવાને મારીને મહિત્ત્વે કમળે કરી છે મદ્યારણી' દરે સમન્તક મહિત્ત્વ મારા જ થશે ભોજ્ય, ત્યારપછી તેઓ તેના જર્મ કનધનવાની મિતિલા નવરી ઉપર બેસી આજ્ઞા

કનધનવા અને મધુજી વચ્ચે થેર કુદ મધુ કલ પન્ના મારે બાળુ બહારે આવી પર્વતચાલી વાદ ભેષા આપ્યો, કારણ કે તે અને ભગવાન, જોખીય ઉપર ખૂબ કુપિત થઈ ગયા હતા. બહારે દરે બહારે કાચ નહિ મને જોય જાવતાં બલગીત અને તેણે બાળુ બવાનો વિચાર કર્યો. તેની પાસે કલકા નામની એક પેઢી હતી તે જોઈ કાંઈ શે. યોગ્ય આજ્ઞાથી કળી, જેની ઉપર બેસીને કનધનવા કુદ કરી રહી હતો. મુદ્દમાં ૧૦૦ યોગ્યો માર્ગ કમળથી તે પેઢી દરે માથાથી સિપિય મળ રહ્યો હતો. બલગીત શીશુજી આ ભેષ્ય અને ભગવાને લેલ્યા, "મદ્યારણી! આજ નહિ" જ બોલ્યા રહે. તેની પેઢી વાળી નવાની મને ખબર દેવાથી હું દરે પછે આજીને જ બહારે તેની પાસેથી સમન્તક મહિત્ત્વે પાત્રી મહત્ત્વ. જ આજ રહીને ભગવાન તેની પાસે પહોંચ્યા અને મિતિલા

નવરી નહતક તેનો વધ કમો, પાત્રી તેની પાસેથી સમન્તક મહિત્ત્વે બહારે નહિ. મદ્યારણી કલકાવાને મારીને ભગવાન બહારે પાત્રા આજ્ઞા ત્યારે ભગવાને તેમને કહ્યું, "મહિત્ત્વ મને આપી દો." શીશુજી ભગવાન આપ્યો, "મહિત્ત્વ મારો નથી." આવી ભગવાને શીશુજી ઉપર કાઠા રહી કે કલતનના પાસેથી મહિત્ત્વ કલ તેણે પોતાની પાસે કુદ રાખ્યો હતો. થોડા દિવસ પછી નરમિત્ત્વ બહાર દારકા આજ્ઞા ત્યારે શીશુજી થોડાકા બાળી લેણું કે મહિત્ત્વથી રીતે બહારની પાસે છે. ત્યારે તેમણે સત્યામા બેસીને બહારે કહ્યું, "માન." મહિત્ત્વે સમન્તક તમારી પાસે આપ્યો છે. તેમ લેવું તો તે મને આપી દો, કારણ કે તેને જોખનમાં જુદુ કમળ થયો છે." ભગવાનેની સત્યામા શીશુજી આ પ્રમાણે કહ્યું ત્યારે મદ્યારણી બહારે જરા પણ કુખ વચર મહિત્ત્વ ભગવાને આપી રીપિદ કલકા તાથી મહિત્ત્વ આપી દેવાને સધિ ભગવાન જુદુ કમળ થયા અને તે મહિત્ત્વ બહારે જ પાછો આપ્યો, ભગવાન શીશુજીના કાષથી માંમે કમ્પેદ મહિત્ત્વ સમન્તકને. સત્યામા પહોરી બહારે કુદની સમાન પ્રમાણવા લાગ્યા.

* * *

આધ્યાત્મિક સાર

મહિત્ત્વ સમ તક મહિત્ત્વ એ કારની મિતિલા છે. પ્રભેને જોખના પરાકમથી મેળવ્યોએ મહિત્ત્વ આપ્યો છે. તેમાં તે આજ્ઞાત થઈ ગયો તેને જોવી જાવતા ન થઈ કે મને આ મહિત્ત્વ મારો છે એમાં મારું કહ્યું પરાકમ નથી, કેવળ ભગવાનની કુખથી જ મારો છે. ભગવાને તેની પરીક્ષા ભેષ્યા તેની પાસે મહિત્ત્વથી મારણી કરી જતાં તે, મહિત્ત્વ એટલો જોય કુખ હતો કે તે મહિત્ત્વ ભગવાને ભર્ષણ કરી કાર્યો નહિ. જે લેણી પોતાની સપ્તિ અને સ્ત્રી-પુત્ર વચેરેને ભગવાને ભર્ષણ કરી કાતા નથી અને તેમાં ખૂબ આજ્ઞાત થઈ ગય છે તેમની પાસેથી કાળગળ તે વસ્તુઓને પાત્રી મે છે મહિત્ત્વે મળ્યું કરીને પ્રભેન વચમાં મિતિલા થયા ગયો ભગવાને પાત્રીને આજ્ઞાતથી પાત્રી કરીને માલુસી કલાકથીમાં નાના પ્રકારના જોયે ભેગને છે જોય કમળ થયું છે. જે પતિમાં આજ્ઞાત રહીને બાળકાર કરાવે. થોડા વચમાં નિર્મજ જની જલ છે ભગવાને જાણના જોય અને કેન્દ્ર જને છે, અને કુપિત અને નિર્મ-

બની સર્વત્ર બીજા સ્થાનોએ છોડવી એ છે છોડવી હેતુઓએનું પરિણામ પણ સાનું આવતું નથી એકબીજાની પાસેથી કાઢીને છોડવી સહ જેને મના કરવાની કમ્પાગવા કુરોપના દેશે એકબીજાથી ચાર ખાઈ રવા છે આથી પ્રસેનની પાસેથી મહિ પચાડી લેવા કિંદની પણ એ ન હતા કદા તેવી રીતે નીચની પણ એ ન હતા કદા તે મહિમાં તેની આશક્તિ પ્રસેન અને કિંદના જેવી અંતિ પ્રયાણમાં થઈ દેશ. પરન્તુ તે મહિમાં એટલે બધા આશક્તિ રથો ન હોય, તેણે ઘેર બધાને આટલા બધા મુદ્દા મહિને પણ તેના છેડાસુડું રમકડું કરવા આપી દીધો હોય. તેથી તેને માન વચની રાખવા હતી, તેને અવગણના કર્યાં થયાં. એ કે તેને થોડા અજાનને તોયે એકાદમ અવગણના ભલ-ભામ-થઈને જવન થયું નહિ, પણ આરે તેણે અવગણની કાર્યે તેની રક્ષિતપૂર્ણ શુદ્ધ મેલુ હારે તેણે અર્ધાંશ થયાં નથી તેને અવગણની રક્ષિતપૂર્ણ માન થયું ને ચોતાની પુત્રોથી સહારી રજ અને મહિ તેણે અવગણને અર્પણ કરી.

અવગણને પ્રાઈ ભાગની સહારી સર્વત્રિની કમ્પા દેલી નથી. તેણે ચોતાની પાસે અવિવાલાથી સર્વત્ર રાખતા નથી, તેમજ પ્રાઈ કરી મારતા નથી, છતાં સહારી અવાની મેળો અવગણ લેણેને ચારી નામે છે અને અવગણ મહિલોની સર્વત્રિ સહ એ છે એણે અવગણને મામે આજેય મુકે છે, પરન્તુ અવગણ જેવે તેમ નથી કરતા, એણે એમણે સાબીત કરી લતામુ અને મહિ તેમણે તેના મુલ અધિકારી અવગણને આપી દીધો. અવગણે ન મળી છડે એવી અમાએ બચેલો મહિ તેમણે કાઢીને સર્વાભિને આપ્યો છતાં

અવગણને મહિમાં આશક્તિ થયું અવગણને એમ પણ ન હતું કે, "આરે મહિ આજેય હોય, અને આપ રદ વિષય કુપી મહાન મુલ એવીને તે આપ્ત હોયો અમુક વખત તમે પણ તેણે-સર્વપેય કરો" આથી એ કે તે મહિ સર્વાભિને ચોતાની રક્ષિતથી હારે પાસેથી લેવાયો હોય, છતાં તેમાં આશક્તિ મુદ્ધિ થતાં તેમણી વિશેષ રક્ષિતવાળા સ્વતંત્રવાએ તેને ચારી તે મહિ પચાડી લીધો સ્વતંત્રવાએ ચોતાના મન-ભામ-થઈને અવગણી રીતે અવગણને પણ કરવામાં બધે ભીંભને માટે વસ્તુ-વેળાવામાં કુરોપેય કરી તેણે અવગણને તેના નાશ કર્યો. હવે હારે એટલે ન કે વિષયમાં ખૂબ અવગણ કરીને વિષયો અવગણના થોડા વિષયોએ ઉપરોચ કરી રાખતા નથી, તેમણે અમર કોરુ-કાશમાં ન ભરે છે આરે ચોતાને મહેલો મહિ અવગણની અવગણને અર્પણ કરી દીધો. અવગણ પ્રાઈની રાજ વસ્તુ રાખતા નથી, કારણ કે નથી વસ્તુએ અવગણની ન છે તેમણે પ્રથમ થય તે મહિ આરેને પાછો આપ્યો. અને અવગણની પ્રથમી કરીકે મહેલો તે મહિ પાસે કરીને આરે પ્રથમતા રાખ્યા. માટે એણે અવગણને-અવગણનાને કુરોને જગ મેલેમાં ન આશક્તિ રહીને તેમણે એમણે છે તેમણે નાશ પામ છે. ને આરેની માટે મહિ અવગણનું મહિને પેલે અવગણના અવગણનામાં સિધર રહીને કરીકે અને પ્રતિયોગે, પ્રાઈ મહેલ પાસેમાં આવા મહેલો છે તેણે અવગણને પ્રથમ મેલવી ચોતાના આનમાં નિર્વિધ રીતે વિધ રહે છે-કુપી થાય છે ઈ

—શ્રી અવગણનામણુ કાંક

૪૬

પ્રગતિ-પંથે પ્રયાણ

તેમજ —શ્રી મહાશકર વિષનાથ દવે 'પ્રેમ'

આ અવગણને પ્રાઈને દેવુની નિર્વર્તે કુરુપ મળતું નથી કુરુપને દેવુનીય અને દેવુની સાધનાથી વિરુધ થાયું તેમ ન રહેવાન.

અવગણના આજના વાતારકમાં સહેલું એક શુભ મિત્ર આવ માનવીની અનુપમ, અર્થ અને અવગણની પ્રગતિ છે.

માનવ કુલન એટલે અવગણી કુરુપાવેલું વિષ અર્થન આરે કુલનના રમ પછાત છે, ત્યારે વધુ ન પર્વિર્તનના થીયરે પેલે છે ઉત્તરિ અને અવગણ એ છે કુલનના પ્રયોગ જેવામાં ચોતાને આન પાડી દે છે...તેમ પ્રયોગ આન વાળીને રહેલી રાર રીત છે...તેમ ચોટી કુલન માટે પ્રગતિ અવગણની તરબા

માન, પ્રજ્ઞતાન અને તેનાથી વિરુદ્ધ ઘટાડાનીના થા દીન
મોરી એ તમારાં કલ્પનિદુ નથી, પણ તમે એથી રીતે
બીજી થા નથી' આપણે સુ રાખે છે તમે રીતે વિષયે કેટલા
આમલ વધી દાખા છે, તે ભેદ દાખા

- એક વસ્તુ ખાસ મહત્વનાં રાખવાની જરૂર છે કે-
"કુદરતી કામી પોતાના ભરિ હાનનના કામ" પર
નિરાકા અને નાહિ મતનાં અપારાં કીન રવાથી કચીતી
કુદિના મહેને પદોત્તી દશાથી નહિ-નેરે કારે તે પ્રમા-
નાથી અને વિશાલક અપોતી આથે અદ્ય નિશ્ચ અને
પરમાનતી કામી પાસરના પ્રમાણની જ અતરવેલતા છે.

કામ તરક છે કામિયાતીર કરતાં આકાશ વીરૂ દે અ
રેખા' તીરૂ કમેલાં કીમુ ત્વય છે. એ રવામાલિકા છે .
"કેટલી આપોતી તેના રેખાનુ કીપર, મહાનુત કિયા કીપર
કે કમેલા 'પ્રમાણે કીપર નથી દાખી રહેતી, પણ તેની
કેવવાપેલી પ્રભુ કીપર, પ્રગતિ અને કૃષ્ણ વતીકુ કીપર
દાખી રહે છે. અને અતી જ રેખા' અંતે ભેર અને ખરી
કાલા કમાએલી છે.

એ તમે કમીનનાં પાપર રાખેલો તે તે પ્રજ્ઞતાક-
ર્ણના નિવરને જીવનથી ભેગનો તેવ જ પડી રહેશે ..
પરંતુ એ તમે વનરવતિનું મીન રાખેલો તે તે કુદર ના
નિશ્ચ પ્રમાણે વિશાલ ન પામશે. કેમો તે કમીનનાં
પૂર્ણના કુદરતાર્ણવ કરતાં કૃષ્ણ કેટલી સ્થિત દોષ
છે. કમનુ વનરવતિ અને પ્રાણીમે કનવિ તરક ન
પ્રમાણ કરે છે

કુદિએ કરકે કરા કાનનાં એવા ન પવ કુદરો
છે કે, "કેટલી રીતે રાખેલ" એનાં પણ મહત્વે તે
કૃષ્ણતા તરક ન રીતે રાખવી ભેદિએ. પ્રયેક સામા
મહત્વની મહત્વાકાંક્ષા વિશેષ થત મેલવનું એ નહિ .
જરૂર અધિક વિશાલ પામવો એ ન દોષી ભેદમે.

વિરેખનાં વાદન અને કેટલાં મોટાં-મોટાં રેખ તે
પણ તેને વિષેથી તામવા મટે કુદરતીનો પ્રમાણ ન
આપવાની પ્રગતિ દાખ પાવી ભેદમે કાલેવ કે ભે
આપણનાં કંઈકપણ પ્રગતી નીકળનાં પ્રગતિપથે
પ્રમાણ કામ તેા નિરાકા, નિશ્ચાક, રેખાનુ અને કુદરત-
નાં રીતે કદી નથી અને કૃષ્ણતા કાનિના કમક
આપણે જાની દાખાવું.

પ્રગતિ એ કાનની કલમનાં કલમ કાનના છે.
તમે કાનને કાનને કીમા છે.....તમે અપારે તમારા
કાન-કાનિના પાપા નામેા છે, તેવે પ્રક મે એ કાનના
તમારા જાણે પ્રમાણ, તમારી કુદિ અને કાલેનો આપર
જામી તમાના કમમ કાનની પ્રેક્ષણ થતે..... એ
અતિ કદ છે

કુદરત' પ્રગતિપથે પ્રમાણ કી. આપણપથન કી.
પ્રગતિ કામથી મુદ કાણ છે એ વચિને કીમત્વદ કરવી
ભેદ ન, કાનનાં પ્રગતિ એ કાનનેા ઉદેક છે, અને એ
કેદરથી ન કાન થશે કાન તમારું અને તે રેખા કે
તેના તમે કીમા છે.

૫૭

સ્વર્ગ અને નરક

પણ તાક મનનાં સર્ગ અને નરક તે કે છે ભેગ
છે કે ભેગ ભેદમે કદી દાખાવું કદી !

અમાર કુદી રાખી નિરીકુલ કરવાથી તમે ભેદ
કાલો કે સર્ગ અને નરક પૂર્ણ પર ન છે.

એ તમારાં રાજર્ગ ન રેખા, કીમા, મોક અને
કાલો તમે પર છે, કામ અને કીપ એ તમે ન રાજર્ગ
રેખા; અતરવા રીતે કામ પ્રતે તમારા કીમાં અતરવા
દોષ તેા તમારું કાન તમે આનંદમય કામને અને આ
પૂર્ણ ન તમારે કારે સર્ગ જાની અતે.

પરંતુ કીમા, રેખ અને કેદરથી ભે તમારું અતર-
વનુ દરકમેલ કામનું રેખા રેખ, કામ અને કીપ ભે
તમારા જા નિશ્ચ મેલવતા રેખા "મા, મા" કરી
તમારું અત અર્થ વસનાં માનું દોષ; તમને કાનનાં
કામને કાલિ ન ન કામથી દોષ, કાન કાનું કેર કા-
કાનું દોષ તેા તેા આ પૂર્ણ પર ન તમે નરકનો કાણા-
તાર કરી રજા છે એમ તમારે માનવો .

અતરવા કીમાને તમારે તમારા મટે રાજર્ગ રાખું
કે નરક એ તમારા પર ન અતરવે છે, અને પ્રતે
નરકને પણ રાજર્ગ કરી દાખા છે.

—કી રાખવાનો આપણ

એક વખત મદરિં કમળ પાર્વતીના દિગ્ગજાને ત્યાં પધારી, તે વખતે દિગ્ગજાને પૂછ્યું, “હે શુભે ! કયા ઉપાસ્યો અને અલ્પ સેવક પ્રાપ્ત થાવ, મારી અધિક પ્રસિદ્ધિ થાવ તેમજ આયુષ્યોમાં હું પુનર્જીવ મળું છું ?”

કમળે કહ્યું, “હે મહાશયો ! ઉત્તમ સંતાન સ્વપ્ના આ મધુ ના પ્રાપ્ત થઈ શકે છે જ્યાં અને જાણિએ સંવિત આ મારી પ્રસિદ્ધિ પણ સંતાનને તથા જ અમેલી છે માટે હું ચિરિરાજ ! તમે ઉપ તપશ્વરી કરીને સુખ-વાન્ સંતાન-લેક કન્યા ઉત્પન્ન કરો.”

કમળે આ પ્રમાણે કહ્યા પછી ચિરિરાજ દિગ્ગજાને નિવરણ રહીને એની તપશ્વરી કરી કે એની દુલ્લા કામથી થઈ શકે નહિ. એ તપશ્વરીથી તેના ઉપર અલ્પ પણ પ્રભાવ થય અને તેની પામે અર્ધ કલેશ ધામ્યા, “હે ઉત્તમ મનુષ્ય પાશવ કરનાર ચિરિરાજ ! હવે હું તમારી આ તપશ્વરીથી સદૃશ થશે છું. તમે તમારી કમળ પ્રમાણે ને ભોક્ષુ હોવ તે માણો.”

દિગ્ગજાને કહ્યું, “ભગવાન ! હું ન્યાં સુલેષી સુશ-ભિન સંતાનની કમળા રાંછુ છું, ને આપ મારા ઉપર પ્રભાવ થવા હોવ તે અને આ ન વર આપો.”

ચિરિરાજની આ વાત સંભળીને તેને મનોવાચિત વર આપતા જણાવે અણુભુતું, “હે કલેશ ! આ તપ શ્વરીના પ્રભાવથી તમારે એક કન્યા ઉત્પન્ન થશે, જેનાથી તમને અર્ધ ઉત્તમ કાર્તિ પ્રાપ્ત થશે તમારે ત્યાં અનેક તીર્થો પાસ કરશે. તમે કમળું દેવતાઓથી પુજિત થશે તથા દેવતાઓને પણ પાવન કરશે.” ત્યાર પછી ચિરિરાજને પોતાની પત્ની મેલાના મનથી અપહો નાજની એક કન્યા ઉત્પન્ન થઈ ગયલુંને ખુબ વખત સુધી નિરાશાર રહી તપ કરતા જાણું, ત્યારે તેને રાક્ષસી માતાએ કહ્યું, “એલી ! ‘હા’ અર્થે આજ તપ ન કર.” આ વખતે માતા પુત્રી ઉપરના રોહને તથા તેની કલિન તપશ્વરીથી કુન્નિ રૂપથી રહી હતી માતાના આ પ્રમાણે કલેશથી કલિન તપ કરનારી એની પાર્વતીના ઉપા નામથી સંસારમાં પ્રસિદ્ધ થઈ પાર્વતીની તપશ્વરીથી અધિ લોક સંવત્સર થઈ ગયા, ત્યારે જણાવે તેની આગળ પ્રકટ થઈ કહ્યું કે, “રેવિ ! આની કહેર તપશ્વરીથી તું તથા સેવકો સદાપ આપી રહી છે. તે કમળી ! આ સપ્તર્ષિ અત્યંતી સદિ તે ન કરી છે,

તે પોતે ન રહીને તું પોતે ન તેને વિનાશ કર નહિ, અર્થમાત્રા ! તું તાપ તેમથી સપ્તર્ષિ કોઈને પારશ્વ કરી રહી છે, પછી એની કલ વગર છે અને તું આ વખતે તપશ્વરી દ્વારા મેગવણ ચાહે છે ! તે અને મળાવ.”

કેળે કહ્યું, “હું અને માટે આ તપશ્વરી કરી રહી છું તેને આપ મારી રીતે જાણો છે, કરી અને આ માટે પૂછો છે !”

ત્યારે જણાવે કહ્યું, “હે શુભે ! તું અને માટે તપ કરી રહી છે તે સપ્તર્ષિ તને વરશે ભગવાન, સંકર ન અર્થે પતિ છે. તે સપ્તર્ષિ લેહીશીના પશુ કલેશ છે, અને જ્યાં તેમના આશીન રહેવાના તેમના સેવકો કલેશ, રેવિ ! તે દેવતાઓના પશુરેવતા, પરમેશ્વર અને રત્નમુ છે, તેમજ રત્નમુ અણુ ન આપક છે, તેમની સમનતા કરનાર કયાં પણ થઈ નથી.” ત્યાર પછી દેવતાઓએ આની પરામ કલેશી પાર્વતીને કહ્યું, “રેવિ ! ભગવાન સંકર પોતાના દિગ્ગજામાં તમારા આશી રહી હવે તેમને માટે પણ તપશ્વરી કરી ને ભોક્ષિ.” આ પ્રમાણે કરીને દેવતાઓએ ચિરિરાજકુમારીની પ્રસિદ્ધિ કરી અને ત્યાં અન્તાપોત અર્ધ થવા પાર્વતી પણ તપશ્વરી નિવૃત્ત થઈ થઈ, કર્તા પોતાના તે આશ્વર્યા ન રહેવા થાતી. એક દિવસ ત્યારે તે પોતાના આશ્વર્યા કલેશા અધિક રહુને આશ્વર્ય થઈ થીમી હતી ત્યારે દેવતાઓની યોગ દુર કરનારા ભગવાન સંકરે ત્યાં પધાર્યા. તેમના અભાવમાં અન્તાપોત તિલક હતું, તે કલેશ અને નિવૃત્ત રૂપ પારશ્વ કરીને આપ્યા હતા, તેમજ નાક કલેશ હતું, કર્તીર કમળ હતું અને પાશના ક્રોધાથી પોતા પડે અલેશ થતા. તેમના કુખની આયુરિ, પણ જમી અમેલી હતી. તેમજ પાર્વતીને કહ્યું, “રેવિ ! હું તમારું વરણ છું છું.” થયા પોષાદિ નથી થઈ હતી, આન્તરિક આગની સુકલથી તેનું અન્તાપરણુ શુદ્ધ થઈ ગયું હતું તે અમળ થઈ કે સાક્ષાર ભગવાન સંકર પધારી છે. હવે તેમની રૂપ પ્રાપ્ત કરનારી કમળાથી પાર્વતીને અર્ધ, પાત્ર અને સુખી થશે દ્વારા તેમનું પુનર્જીવ, અને કહ્યું, “ભગવાન ! હું સતત નથી કર્મ કરતા પિતા માનિક છે તે અને આપસ થઈ રેવતા છે, હું તેમની કન્યા છું.” આ સંભળીને ભગવાન સંકરે એ વિવૃત્ત રૂપમાં ન ચિરિરાજ દિગ્ગજાની પાસે અર્પી કહ્યું, “રેવેન્દ ! મને તમારી કન્યા આપો.”

મેલા વિદુત વેદમાં અવિનાશી રહ્યો જ આત્મા ભરણિ શિશુના અને શાએા બધા કલ્પમાં રહેલો. તેમણે ઇલાશ કર્યો હતું. "અમરન! આજીવ આ પૃથ્વીના રેલા છે, હું તેમના અનાદ્ય કરો. નથી. પન્નુ માયા મનમાં પહેલેથી જ ને કલ્પમાં છે તે સાચો, "મારી પુત્રીને સ્વપ્ન કરી, તેમાં તે સેતુ વાજ કરશે તે તેને ખબર છે." દિવાલપતી આ વાત સુભચીને કાચવાનું કહે તેની પાસે આવીને હતું. "તમારા પિતાએ સ્વપ્ન કરવાની જાણ કરી, અને તેમાં તમે સેતુ વાજ કરો તે તમારા પતિ કહે છે. વખત તમે બીજા સ્વપ્નમાંને જઈને મારા નેલા અધોઅર્ધ વાજ કરી રીતે કરો. "

દંકરે આ પ્રમાણે હતું ત્યારે પાર્વતીએ તેમની વાતો ઉપર વિચાર કરતાં જણાવ્યું કે "કે મદામા! આપે જુદા વિચાર કરવા ન લેઈએ. હું તમારું જ વાજ કરીશ, એમાં કોઈ ભીષ વાત નથી અમર ને. આપને મારા પર કનક હોય તે હું જાણ જાણત વાજ કરું છું." એમ કહીને પાર્વતીએ ચોલાના કાપેથી બાંધાએ કુખમાં રાખી કાચવાનું કહેવા આ ઉપર કાંઈક અને કહ્યું. "કે! મેં તમારું વાજ કરી લીધું" કાચવતી પાર્વતીએ આ પ્રમાણે વાજ કર્યું ત્યારે કાચવાનું કહે તે જાણી રહ્યો સહન કરતા હોય તે પ્રમાણે કહ્યું કે, "કે બોલો! તમારું વાજ પવિત્ર કુખમાંથી આવ્યું વાજ થયું છે જ્યાંથી હું જાણવાના વાજથી રીડત અને જાણ વાજ. હું સેતુ કાચવતી સેતુ રૂપ પરી કરીશ હું જાણ કરાવતી કાચવતીને જાણવાના જાણ પ્રમાણે આજીવો. ૧૫, ૧૬ અને રોડી કુખ અને મને બેસ-ત કિંમત વાજ તેમજ દેવતાઓને વાજ હું જાણ કિંમત માની રીડત."

આ પ્રમાણે કરીને કાચવતી સુષિર-અને કાચવતી પાસે કરાવતા કાચવાનું કહે દિવાલપતીએ કાચવતી વિાત કાચ ત્યાં જ અન્તર્ગત વાજ થયો તેમજ મારા પછી પાર્વતી તેની વાજ તેમજ આ મન કાચવતીને એક કિંમત પર મેરી કરા. આ વખતે દેવાધિપ કિંમત સ્વપ્ન કીધા કરવા માટે આજીવનામનું રૂપ આજીવ કરીને પાંચેના કોણમાં પ્રાદ કરવા, તે વખતે તે મંત્રાને મને પાડેલો હતો, તે મેલી, " હા ૧. માદથી-મરથી પદાર્થ નવાને કીધો હું જાણ કરા

રહી છું. કોઈ કોઈ તે મને આવીને જાણે " પાર્વતી આજીવનામનના તે પોતર કાંમતોને કાચવતી તેની પાર્વતી કિંમત કીધીને તે રાખે મર્મ, મર્મ તે કાંચવતીને કહે ત્યાં જાણે અન્તર્ગત તેનીએ જાણે તે એક જાણ જાણે જાણે કરવા કાચવતી પદાર્થોને કરવા કરી રહી છે. અને કાચવતી તે જાણે મેલા આજીવનામ-કાચવતી કીધો નાખતો હતો મરથી પદાર્થોના આ જાણને જાણ તેની કાચવતી નથી વિરુદ્ધ વાજ થયે અને જાણે, " કે પ્રમાણ! આ પોતાના માતા-પિતાને એક જ જાણ છે, તેને જાણે કોઈ છે."

માટે કહ્યું "કે" હા કિંમત કીધી પદાર્થ ને મારી પાસે આવી જાય છે, તેને જ વિષાદાને વાજ આજીવ કીધો નિર્મિત કરેલો હોય છે, માટે હું તેને કોઈ વાજ કરાવે કોઈક નહિ.

તેની જાણે, " માદમા! મેં દિવાલપતી ઉપર જ ને કાચવતીને કરી છે તેમ કુખ અને આ જાણને કોઈ છે. હું તમને જાણ કરું છું "

માટે કહ્યું, કેવું. તમે કે કાચવતી મારી કાચવતી કરી છે તે કાચવતીને જાણે છે, કાચવતી આ જાણ કરેલો કાચવતી.

તેની જાણે, " કે મદામા! મેં જાણ અને આજીવની કે કાચવતી કુખ કરું છે તે કાચવતીને કાચવતી કરું છું આ જાણને કોઈ છે."

તેની જાણે આ પ્રમાણે કરવાની કાચવતી આજીવની વિષુદ્ધિ પાડેલો તે માત્ર કાચવતી કરવાની કાચવતી તેમજ પ્રાચીનાન વાજ કરેલો તે વખતે તેની કાચવતીને કાચવતી વાજ કરું છું માટે કાચવતી અને કાચવતીને કાચવતી કરવાની રીતે કહ્યું. " કે મદામા! તે આ કાચવતી, નાજા વિચાર તે પરી. કાચવતી આજીવ કરવા છે, માટે તેને પાંચેના કરેલો પોતાના જાણ નહિ, હું તારી કાચવતી વાજ મે, આ જાણને જાણ હું કોઈ કરું છું."

તેનીએ કહ્યું, " કે માદ! મારે મારું કરી. આ પાંચેને વાજ કરવાની આજીવની રાજ કરીને જાણે. વાજ તે હું કરીથી વાજ કરી છું છું પદાર્થ આ જાણ કરીથી મારી કરેલો નથી કે મદામા! મેં પુરેલો

મકતોની બેઠા

देव - श्री गुरुदेव । महाराज

૧...ઘડીમિતે સ્વચ્છ રાખવાની કાળજી રાખો એ, લો પાણી તમારા મનને-તમારા પ્રિયને સ્વચ્છ રાખવાની પશુ લેડાઈના કાળજી રાખજો, ને તમારું પોતાનું કલ્યાણ કરવાની તમારામાં પ્રતિબા પ્રગટી દોષ લો

૨...અભિનયો પ્રવાહ તો અજબજાબ વાતાવરણમાં
અવિરત વધા જ કરી છે પણ તેનું વસપાન કોઈ વિષ-
વાળો જ કરી શકે. કારણ કે મહારાષ્ટ્રી અનેક પ્રકાર-કે
મુશ્કામિયાથી લયેકાયેલી માવળી જળા સેવાવાની કમિટ
પર જ એકાદ માનવકામિયાં દોષ છે.

(ક) ... સક્રિયતા રાજ્યસભા માધ્યમથી તબક્કે તબક્કે અમલમાં લાગુ કરવામાં આવશે. તમારા આશયો અમલમાં લાવે એક તબક્કે અમલ કરી રહ્યા છો. એક તબક્કે

(૧) —તમામા કલ્પનનાં નિર્માણ કાર્યો; ખુબ પવિ
ત્રતા સાથે, આપણી વચ્ચે અને પ્રાપ્ત કરીએ તો તમામ
કલ્પનકર્તાઓ વચ્ચે બહુ જાણીતો, જાણીતો અને તમા
મોજ વિનાના કલ્પનકર્તાઓ, તમામ અને જાણીતો
તો, જાણીતો

(૧)...આપણા ગામમાં દેવમંદિરની ઝેલથી કાંઈક છે તેના જીવંતમાં પામીશું કેટલા પ્રમાણમાં છે તે નહીં જાણી શકાય. દેવમંદિરના પાતાવરણમાંથી જે ઝીન પાડી પ્રકરે છે તે આપની જગતમાં કંઈપણ રહેલી અસ્તિત્વની નથી. તેને કેટલી પ્રત્યક્ષ કરે છે તેના પ્રમાણમાં આપની પામીશું કેટલી છે તે જાણી શકાય.

(1) . માનવજનનમાં પ્રત્યક્ષપરિણામે જાણીતા રચના
જાણવામાં આવે છે. સવાર સાંજ ૬ થી ૮ કલાક પાસ
મુજાને પણ પ્રત્યક્ષ પાસના કારણથી રહે જુદી જગ્યા

(ੳ) ...ਥਾਂਥਾਰਥਾਂ ਨੇੜੀਂ ਮੀਂਹਾਣ ਦੇਖਾਯ ਏ ਤੇ ਫਰਸਤ ਪਸ਼ੂ ਧੰਧਾਰੇ ਕਸਾਪਾਣ ਦੇਖਾਂ ਕਰੀ ਏ ਜਾ ਕਸਾਪਾਣ ਲਗੇ ਮੀਂਹਾਣਾ ਮਿਲਿਤ ਪਾਣੀਧਰਸ਼ੁਮਧੀ ਨੇ ਚੇਤਾਨੁਕ ਫੰਗਲੇ ਪਸ਼ੂਫੇ-ਫਰ ਤਾਏ ਤੇ ਲਫਾਫਾ

(4) ଯଦ୍ୟାପି ଶ୍ରମ ସମାପ୍ତି ନିମ୍ନ ସ୍ତରରୁ ଉପର ଆଡ଼କୁ ହେବା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ, ତଥାପି ଶ୍ରମର ଉଚ୍ଚତମ ସ୍ତରରେ ଉପସ୍ଥାନ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଯତ୍ନ ଲାଗି ପଡ଼ିଥାଏ ।

(૬). અધિકૃત સર્જકશ્રેણી એ માત્ર તે સર્જકો જ પહેલાથી હોય તે બાદથી જ સર્જકો સાથે પસંદગી થાય છે. બિન-ધર્મી માત્ર તમારું લેખન

જાણે માય, પદ્મ જ્યાં/સાથ/જુને મારો તો લગ્નમાં મળી
કર્મ લ' કામ જાવવાની

(૧૦)...માયામ મે બાબકાં કુનિયા પાનાં પસ-
મેષર કે સેજાંથી દસારી કાયા મણકાં કે તેને તમે
મરી પણ મેલા ન નીપડી.

(૧૧)...તદાપી કાલિય જાણના હું મરણી ભાસા
ભલે ભલે, ધરણુ તેની સાગ કાલેથી તદાપી હાથને ન
જાણના દેશે!

૧. (૧૨)...સંસારરૂપી મહામાયરના ન્યાની મેલ
જનને સહોત-૬. પેદારૂપી વાલકેમણી ભાભારી જીવન-
નીકાને પાર કીતારના કૃષ્ણપદમ ભાવના જનને ખંડિત
કરોતી દલેકાને કૃષ્ણીય કરાશે.

(૧૩)...પરીવાર જો વિરે નહિ એ તે પ્રસુ-ગોઠવી
મહાપ્રભાવી છે. એમાં મદ્યપ્રયત્નના પ્રમાણિતપણા
પરેલી છે.

(૧૪)...મરીનોની જગ્યા હવે મુખી નથી પડી.
જાતી, જાણતો એ મેહનુનથી કરી સકતો. એમ મનુ'એ
તેા મરીમોમથી એ મહાકુલાથી રત્નો પાત્યાં છે-પણ
એ, એ ન જાનત. સોનું, રીંછ ન મેઠાં મૂલ્યમયી ન
કેળાવતે જાણતે એ તે !

(૧૫) . મળીગાઈ અને સહોત્તી કુળ સહન કરે
સાથી જ મુખ્ય હર અને વીરંગના અને છે. સોનું એક
તરે છે તેમ વધુ દેવતા અને છે.

(૧૧).....જેમી જાડો હાથની નિષ્કૃદિ તેમી જાડો
પ્રિયજ્ઞાન વધારે

(૧૬) ... જાણની સાંપનામો ઊંચે તે ઢાળી, ચાલ
જાણની જાણનામો ન દોર યાદી ખાતો.

(14) ...तो मेरे अंदर पवित्र जगत् है तबभी
आत्म-प्रेम का वातावरण पवित्र जगत् रहे मेरे पास
प्रेमपूर्ण पक्ष सम्बन्धित करने पवित्रता मुझे मिले
है मुझे मेरे अंदर भी, स्वभाव में मेरे तेरा ही भाव करने
अप-अभिहित, आभासी जगत् तेरा ही भाव
कुछही कर-ते, पक्ष मेरी न राखे ने तबभी ही मैं कर
ने जगत् न करी ही

(૧૬)....“મિત્ર” દાખમાં જ એવો જાણીતો વાક્ય છે કે તેનું સમાજમાં કોઈ જાણીતું મિત્ર નથી.

કુલ મિત્રો! આજ નવ ઈ. એવા મહાપૂર્ણિમ સન્મતે
આપ દેવાપૂજા સંપ્રદાયને કે લેખકનું માનવેના નામ સાથે
જોડીને રહે છે એ મહાપૂર્ણિમ.

(૨૨).. જરમાત્માને માતામાં વાતચત મુકેને હાથ પેઠાં નાખ્યા છે, તેમજ મિત્રમાં સ્નેહ મુકેને હાથ પેઠાં નાખ્યા છે.

(११)। परम विपुल मन्त्रे शुभचरण सेवसाधनम्
सम्पन्नं पूर्णं स्वर्ग्यं येन "मित्र"

(२.३).....महाराज कोष निम्न पक्ष पूर्वोक्त-मन्त्र

સુધારાની અને જાગૃતાઈની જ પ્રાપ્ત થાય છે, અને
પેટેર જાણતાં હતાં હતાં છે।

(२.४).....शुद्ध लोहकी ज़ाँबी करी दोन दो दसपचा
हार्वा नक़्क़ा सप्तमी करवा हरि। विजय
नभरिवां चिह्नी हावा दो दो लीं नभरि। डोहो
मयवले-

(૨૪) ...અપત્તિનુષ્ઠ ઇચ્છામિ રીતું' એ ન રીતું
દેવ તેને કિન્નરિદાદો માનશે. વિજ્ઞાત પદ્ય પાત્રોના
અપત્તિનુષ્ઠને અપત્તિ કિન્નરિદાદો અપિચ્છાત્તિ ...આદેશ
પ્રમાણને કદિ નિશ્ચય ભેગો

મહિત્વેનું વિચારણા

श्री: श्री नारायणसु अग्रजसु प. ए. ए. ए.

“ઝેમ, સાબીલ ! ડેલી વાર રહે !” ડેલીનું જવાબ
 વિચારતાં પાનાપરે થોડું કાણું, “પમરો” સાબીલને પસંદ
 આવ્યું. તેણે કહ્યું : “જાલો જાલો, જુલો જુલો થઈ
 જાયો. મિનિટ બિલકો, એવું પાસણ વાપરો થાશે.”

સાતેથી જેવજીવ કરતાં ઘણાં, પરણ્યામાં જેઠાં મારે
પરણાય નીચાડુ "કેતારના રાજે" જેવજે કહ્યું, "કાનજી
માફ જોડેને કહેજો છે. જ્યાં જો કવચ જ્યાંજ્યાં, જાનિ-
જાહે માફે જાવે છે."

“અગામ વાર નથી” રાણી ચેતના દેવની એક દીતરી એ દીરા પુરી માળી. શાઓએ વિધિ અને નાણી પ્રમાણમાં. પછી શુદ્ધિપણ કરતાં નાણી નીતરી એમ એ વર્તિતમર દરમિયાન દરેક એકાદે નાણી જાનસરી કરે નર નરૂના થયે કેમપણે. તેને એકુ કે શાઓના નાના પાંડિયા કેવિની પાખ્યા જાડી હતી.

“अभिषेक भवतां, आहूतः यथा देव तस्मिन् तदा वसति
यस्य तस्मिन् विद्यते तेनैव” इति वेदोक्तम्।

“હોદ્દા પેલી એને માથે લગવાનું સજા છે એનો”
કાઠો લેવા.

“लामस्त्येषां जयस्त्येषां ह्यस्त्येषां पराजयः
येषामिन्दीवरश्चामो हृदयस्त्यो जगार्दनः ॥

हेतुने जाहोजीने वाचवर्मा नव्या राजवाड्या बांधुन.
 याचा लक्ष्यतिना नव्यानामा पुराणात आढळुन येतो आहे
 * हे तेजी भक्तिने सधरेचा मोठा देवतापण स्पष्ट

હીને જિજ્ઞાસના લગા, તે સમર્થ પાનામ? પોતલ
નામ બચીનાર મોંઘાચુર હતું.

[illegible][illegible]

માઠું' એટલેને એમની રાહ ભેગા હોય. એ અને સાચી
આજ્ઞામાં મળ્યા એટલે માઠું આવવા માગ્યું.

× × ×

સાચીકાને એક દીકરીનાં શ્રમ કરવાનાં હતી.
ન્યાતમાં આજ રહે તે પ્રમાણે સારી રીતે પેનાની
તેજસી રાખવાની હતી. અહોનાએ એમની આવકને
મણી નાખી હતી. પેનાની નજીબ યેને ધેર ગીરા પુત્રી
એમણે હમાર રૂપિયા લેવામા હતા. અને એમણે કાપ્ય
મેતી લેતો. હાલેમાં જતા હતા. પાનામંદા યેને પણ
હાલેમાં કાપ હતું અને એક સાથે હોય તે એમની
જોડાઆણીમાં કાપમાં પાંચ દાખો હાથે. માત્ર તેથી
સાચીકાને પાંચેય ૩ દેની સામસમી પેનાને
ખરીદમાં સાલ થશે અને એ પાંચેય ૩ સાચીકા એક
સાથે થયાં થઈ નહીં પેનાના સમયમાં કાપડીકાને
પોતે પાંચ દાક કાપડી આપશે. જાણી રાતે સાચીકા
તેમજ પેનાના સમયમાં કાપડીકાને લેઈને પુણી અને
પેનાની દશાથી પણ વધમાંથી લેતી છે કાપડી
ખરીદી તે કરાવી આપે. પોતે એ કાપડી લેતો હોય
હાલના પેનાથી સાથે કરશે તેની ઉપરાંતથી પણ પનાથી
સાચીકાને સાથે થઈ લેશે પાના કરતાં હતા

પાના કરતાં તેન પણ કાચા મોટી વર્ગ પાંચ
વાને હોઈને પહેલો ત્યાંથી સાચીકાનું શ્રમ પાંચ
આઈ થતું હતું. એટલે વાકન નમાનું તેથી વધુના
મામમાંથી એક એક સાથે કરશે પાના. આ રીતે
ખીજવાનો હતો, સાચી પાંચેય કાપ હતું અને પેનાની
પાંચેય વધારે નાણું એમના હતું તેથી દિવમાં સહેજ
કમવાતા છે એક દશાએ હાથમાં લેત એક નિશાની
આડી ઘીલી એને માણે દેતા છે પેનાના આજ કાપડી
મીડુ રૂપિયા એક હતા, તે વખતે પણ સાચીકાના
પોતે તે કાપવાનું નામ જ હતું ખીજાડીને નામે
દેતા થાને તેમણે હાથે લેતો -

હામસ્તેર્પાં વપસ્તેર્પાં કુવસ્તેર્પાં પરાજયઃ

યૌવાનિન્દ્રીવરુણાનો હૃદયસ્વો જનાર્દનઃ ॥

એનો એ ન મોઠાં જાણાઓ એ સમિતી
અતારે તે અનિશ્ચયથી પણ રહેતા મનમાં સાચી
મટે પૂન્યભાર લેવાન થશે. સાચીકાને એક, 'એક'
મનવાનનું નામ છે. અંજણી સાથે મનવાન છે એમ
મહા શબ્દ પડી જાય છે. 'મીડુ' હાથે હાથ

અતારે હાથ પડી સાચીકાના વાકમાં મહા રાખવા
સમયાનું. અને એ જાણે સમાર વર્ગ એમની માત્ર
કાંઈ જાણે થઈ.

× × ×

એક એક વાર દાખો જાણે એકાવાળે પેનાની
કાપ વધારી નહિ અને અરિય રીતે પણ કાપ્યા
પહેલાં અંજણી આપણે કુશાલેને પૂન્યના માંડુ
સાચીકાને સરોજના નિયમ પ્રમાણે સામકાવની પ્રાર્થના
મીડુ લેવાના માંડી હતી

"તમે માને છે કે અતારે કાંઈ કુશલ આવી
થો તે આપણી રજા કરવા તમારા કાંઈ કલ્યાણ
આપે. આપો હી માંડુ મોલ મોલ કરતાં તમને
કાંઈ નથી જાણે." એ એક અનુદાનનું હાથ
કાંઈ સાચીકાને પૂછ્યું

"મને છે એ જ કાંઈ સાચે છે. હું તે કાંઈ જ
અને હાથ એને ન આપે, પાંચ પણ મનવાનની
કાંઈકાં કરશે છે, સમજા. હી સાચીકાને જાણ આપે.

એક અમાએ એક વર્ગ મોટા હતો, ત્યાં
માણેલો. અમા આપે "આમા" મીડુ રાખ "

એક જુઠાની નાથિયા પાના આપણે એકાવાળે
પાનાને. એની પાનાને મીડુ વાર પણ હતા તે પણ
આવી પહેલાં હોય વધારે નિયમ રિપતિ એમને
જોતાં એ પાનામાંની થઈ પડી આજ દિવસ પહેલાં
અડી ન એક આપણી જુઠાની વાત એમણે
સાચીકાં હતી પડી વાર તે નજીબ મારમ આપે તે
અંજણ થઈ નમાનું એમને મન થતું. સાચી પણ
મનમાં મળ.

"અજા એ જાણે દેલ કાંઈ નામે ને અને લેવ
છે" એક જુઠાની નાથિયા આપે લેતો.

"કાંઈ નથી માંડવાન એક એક કાંઈ દેલ છે,
પાનાના કોન" એક કાંઈકાને કાંઈ આમા
સમજાશે તેમ જાણે જાણે લેવા રજા "એક એક
પરેવાનાં કાંઈ છે"

સાચીકા પણ મનવાના હતા આપે આપે અનુ-
ભવ, અંજણ રાખની કાંઈકાવામાં એમણે કાંઈ નહિ
કરશે એમની અંજણમાં મન અને આપણનાં કાંઈ-
કાંઈમાં દેવામાં પેના પાનામાં એક એક
પાંચેય આપે સાચી નામે જાણે લેવા રજા કાંઈ-
કાંઈ રિપતિ એક તે માણે લેતો. "આપણે સાચે."

મર્મા કુહીર્ન નાણાં આપવાની પ્રેરણા પણ સાક્ષીના ભવચને ન કરેલી. પોતે સાક્ષીને દબરે પૂછીને દવા અને એનું કપડાં વિશેષે ખર્ચ દર્તા પોતે સપેક્ષ આપ્યાં પોતાને એ મળ્યા હતા પણ એ સાક્ષીની દામરી ન હોત તે પોતે કે દબરે પોઈ સેવકાની હોત વળી તદ્દન અભિપ્રાય એવા વૃદ્ધાએ પણ સાક્ષીની દામરીને દામધરવાના જાંબ રૂપિયા એના હાથે લાગ મવાથી આશ્ચર્ય હતું.

મૂળથી ન પાનાચરને એ ભલા ભોલા આશ્ચર્ય ઉપર ચક્રમાર તેા હતો ન, જો કે એની અતિ કષ્ટિત્વ અતિ થકા પોતાને મળતી નહિ; પણ એ ભલા આપે એા દબરના પોતાની જેથી પિત્ર વર્ષ હતી તેથી પાનાચરનું હૃદય સાક્ષી ઉપર મટી પડ્યું હતું. એને મટે તે મને તે ગ્રામ્ય મટે તેવાર થયો હતો, આશ્ચર્ય સાક્ષીએ હૃદય એ કશું ત્યારે પોતાને એકલો મૂકી મળા ના કહી હતી કૃત્ય હરિ એને સાક્ષીની પુત્રીના કસબાં ખૂલ ન મલત એવા મટે પ્રેરણા કરી સાક્ષીની આજ્ઞા જન સમવાન એમ એણે સ્વીકૃત વધ્યું. પૂરી પાછી અને ત્યારે પાછળથી સાક્ષી પોતાને પોષે સજાપેશ તેક દબરનું વાતું ચૂકવવા આશ્ચર્ય ત્યારે તેણે જામ પણ સેવાની

સાર ના પાડી. "સાક્ષી આર," બહુ ન કરમાવવી પાનાચરે કહ્યું, "આ કુશલ તમારી ન કે હું તેા તમારું કોઈક છું, એને પચ્છણી તમે કે પાછાવેતો ભાગે લીધો છે, તેમાં મારે પોતાને પણ કુલપને કાચ પડાવશે કે એક પાઈ પણ મારે ન લેઈ એ તે હી લુએને તમે ન અને છવેતો રાખશે તેા ને? અને તેા આ તેા હુલિત મારા તરફથી અંદરના ના કહે તેા મારા કમ કે ભાગની વચમાં દેખાત કરવાની મારી પૂંચા ન હતી."

સાક્ષી કૃતકલા અને કષ્ટિતભાવમરી નમરે પાનાચર તરફ જોઈ રહ્યા. "સી, પાનાચરમાઈ! ત્યાં મુકુ જાત કે હું એનેા છું ત્યારે વાળીત? એકનું તેણે સમજ ન નાં.

"મારું વાળીતને તમનેા યુવક હવેના આવીતકે તેા રહેતો કેવે?" પાનાચરે કહ્યું.

સાક્ષીના મોઝાથી ન મારે પણ પેલો સ્થોક નીકળતો પાનાચરે કહ્યો.

લામસ્તેષાં જયસ્તેષાં કૃતસ્તેષાં પરાજયઃ ।
વૈષવિન્દીવરસ્યામો હૃદયસ્યો જનાર્દનઃ ॥

૯૯

એક ભક્ત

એક ભક્ત હતા, તે ૪ વર્ષે થી ૬—૮ વાગતાં મુઘીમાં પોતાનું નિવસન પૂર કરતા. તે મુઘીમાં પહેલાં પૂર થયું તોફાને એકો વેપકો ૬૬ નિવસ દરેકે. મુઘીમાં કિશુ દેવણું અને એ નિવસમાં ના વિનિદરું પણ જામી હોય તેા એ આશ્ચર્ય વિવક્ષિતો નીચેથી ઉપવાસ કરતા એટલી નિવસમળતી હોય. સામાન્યતઃ એ કિશુ મુલ આગ છે આશ્ચર્યિતા ઉપવાસ, તેમાં પેલો ન શામ એક વખત આત્મે પાછી પોતાની હૃદ નિવસમાં ઉપવાસ પચેકે કાલ નામકાપ રહે તેા ન તે વિવસનુ મોખમ લેવાનુ આવી કમકાઈમાં તેમને ખાર માલમાં કે માલના ઉપવાસ તેા સકાલ થતા. વરસ ૧૫—૨૦ વર્ષ મુઘી આ નિવસ આત્મી તાજાઈથી તેા તેમના પ્રાપ્ત અતરમ મિલ એ નિવસ સજાએ ૬૬૬ ભાગવા સામ્યક કરતાં માલતેને પૂરી ખપાર નહિ, માલ મર્મા આપીન રહે, કમલ ન કે એટલું ન, ઉપવાસ અવકાસ-પચે-વર્જન-વેવાર પ્રતિષ્ઠા-વાલિની પચાતેના કુલપાવવા દેવકા વચેરે દેવકાવ કામે, મિત્રો, કામલો, કાલમ, સેવા મધુ માનદું રહે, તેમાં મળા પણ કંટાળેા કે અસાધિ નહિ. ઉપવાસોથી સરીર ક્ષેત્ર તેા ખજાત કે પ્રાપ્ત વિવસ રોષ તેા માલ ન કામે? વેપકે પ્રાપ્તિ પુરુષ કે આતુ દેવકામ સા મટે? વેપકે કહ્યું સકારની 'લેસરી હોય કે કોઈકનું લગ્ન હોય, સવાઈની-કમલોની વીછ પ્રાપ્ત કાલમ હોય ત્યાં અપચે જન, તરક, નિમ, પાક વધુ મુકી ભાગે વિનિદે વિનિદેા જન કામનીએ કીએ, તેા પછી ભવવાની સેવામાં અને વેપ મેદાલેા કેમ ચલાવી સેવામાં આ ભાગ્ય ખરખર વિચારવા જેવો હતો આ ભક્ત અત્યારે ઉપવાસ કે અને એકની સામે એ વિવસ રહેવું એ પાદસાધમા દામની આશ્ચર્ય મેવું સામે છે. જગદ.

અધ્યાત્મ રામાયણ: સમાધિ બાધા

લેખ: હાસત પ્રજ્ઞાસાગર પારમાર્થિક-તત્ત્વ ચિનમણી.

આજ પશ્ચિમ ! જો મનુષ્ય જાનેલા માનવી ! જો, નવન દેવ પ્રાણી પ્રાણી, પુણ્યન પ્રાણી, વાર છે, એવી જાણમાં આપણની અપણ પચોને રક્તચર્મકથી બંધી મહત્ત્વમાં વહેવાનો દેનાર જો આજા પ્રાણી ! હું જાન શિવામી જો ? તારો. છપનરણ છપે છે ? મુલ્યને વરી મુલ્યે છે ! નને ખમર નથી પણ તે અપાતો જે અપાતી શાયે છે.

પદ મનુષ્ય શેઠા નેમાં શેઠાના જ નથી જોવા મુદ્ધમેદેશ્ય અવેશમાનમરીની આવી પર વિશાંભા રક કન્નિવેશ્ય શેઠા દેશ્ય રપને નેહાને જાણેલા જો દેવી દેશ્ય ! હું મનુષ્યને વરી મુલ્યે પાતો પાતો તારી છપનરણનીતો. હાંતિશાસ મારી પામેથી મુલ્ય ચિતે શાંભળી જણી શેઠા શાને તેમ કરે, કરણ ? પૂર્વ હાંતિશાસને કરેનારો હું જાણે તારી વહીવળી શેઠા હું. પણ ..એટલું તો નરર પાત રાખને ? ..

શાખ શયેને લેખ, શાખ અપા મુ લેશે, વચામી વાંચન-રેપ, વિચારે કલ્પતી નરે, શેઠા આપ્યા માત્ર રપિ પણ માત્ર કરાશે, અર મનનાર મનર ક્રમેવશીમાં જ નમાશે, પ્રજ્ઞ પરામાર્થિક તત્ત્વની શે ટિપ ચિનમણી કરી, બાંધે નામીશાર આપ્યશામીની શાંતિ ત્યાં મળી શાવમાન.

જો પ્રેમી !..જાણે જાણવ જોખ છે જાણેથી લેખ કાલે વાંચને, અને શાંતિ હેખ તો શાવમાન શા આપ નપ્ત કરીને તારી છપનરણપ્રજ્ઞાનુ નાટક જોવા ન્યાંતર પ્રજ્ઞામાં શેઠામાં શેઠા મીતરી જ પણ.. કિન્ન મધુ શિવામાં રાખને.

હે મનુષ્ય જાનેલા માનવી ! જો ..જો રક હાંતિશે રપ રક શેઠામી કલ્પચારેથી તારો દેશ્ય નેમાં શાખ શેઠામી કલ્પ ચોમે નરિ જોવા. મુદ્ધમેદેશ્ય અવેશમાને રપામી ન-રેમાં છે. અને વિજ્ઞાપ્યત્ત્વમ જલ્પ કલ્પસમી જલ્પ રાજીમીને વરો છે કલ્પ મારા પ્રજ્ઞા (હુકિ) રપ કરા કલ્પ દેશ્યની રપના શેઠામી પણ તેના આપીન છે. 'અવશુલેષ કુટુમ્બકમ્' જો જાણે શાવમાનની વિશ્વમિત્ર મુલ્યજા પણ તેના રપાપીન છે. જાણી જાણેથી પણ જલ્પ કરનારી રપાણી જાણાતી મુલ્યવિષય કેમીને પણ પેલાના પધ્ધતી લીધી છે.

પાદ છે ? ...વિચારી જો. માનવી જરવરમાં મુલ્ય રપના નીકળેલા તારા દેશ્ય દેશ્યે અકલ્પતા કરી છે. પૂર્વે ન રેખનાર્થ જાણવાતી અને કલ્પાદાર કરાજા. જુને ત્યાં રેખનાર્થ કલ્પજામના મનુષ્ય પ્રમેયો જુવ અવિશ્વાસ્ય અવેશમાને પામેલા માતાપિતાને રાખે લપ તેમના શેઠા કરવા અર્થે મુલ્યમુલ્ય પ્રમ પ્રમવા પિં અકલ્પકર્મ શેઠા દેશ્ય દેશ્યજીના રપનાર્થ લીધેમાં કરેલો કરો, છતાં તારા દેશ્ય દેશ્યે કલ્પકર્મ મનુષ્યને જોવા તો વિષય નાખ્યો ? તે રાખ કરેલો આશય પામેથી અર્થેવ શાને માટે તારો મનુષ્યમાવ નાક પામેલ. અમર જાણા જને શેઠેશ્વરણ પ્રજ્ઞાનુ રપીને મુરી મુરીને પ્રવચિયે પ્રજ્ઞ હેખવા તારા દેશ્ય દેશ્યને શાપ આપ્યો ? અમારી જાતિ શા છે જાતિ તારી શાને.

આજા, હમિશ જને મનુષ્ય જો તરુને નાક શાપી રપિન શયેથી દેશ્ય દેશ્ય મિલિપ તાપમાં તપતા લાખો-આપિ, આપિ અને કૌપાશિમાં શેઠા. પશ્ચાત્તર્યા જાણ પાતો માનવી જરવરમાંથી મુદ્ધમેદેશ્ય જાણે આમાં આવીને પૂર્વે કરી તે પેતાની વધી રાજીમીમાં વિદાર કરવા શાપ્યો.

અવાનતાર્ય અવેશમાને શીધે પેતાને વાંકીયો માન નાર દેશ્ય દેશ્યને પરામાર્થ વતંત્ર શાન વર્તા તેવું વખત હર વધુ.

આદિ અનાદિ છે, છે, ને છે જ, એક જગત પુત્રા શાન વર્તા આ દેવી દેશ્યને શેર પ્રમદ રપા કાર્તિ મારા પ્રજ્ઞા (હુકિ) કરા-કોટમાના કરાશે આપણ પ્રમયો નવન શયે વિષયથી વિશ્વમિત્રણ મુલ્યજાની અર્થેવણ એક કરવણનું મન કરમણ પ્રમદમા. અને મુલ્યવિષય કેમીની શાવમાર્થો અવિશ્વાસ્ય મનર તમા પદ મુલ્યેવણ કરના કરનાર પ્રિયરણ મુલ્ય પ્રમદ શા. તેથી હું પ્રજ્ઞાપ્યનાક વાચકલ પ્રિયમાં જાન કરા શીડીને લીધવા શાપ્યો.

હે મનુષ્ય માનવી ! અનાદિ અનર અમર ઉચી રપાપેને જોજાજાવના જાણાને પ્રજ્ઞાને જને શાપ પ્રમદ જામારો પેતાના માનવા શાપ્યેલ તેથી અવિશ્વ શાંતિ રવિશ્વાસ્ય રપનારા દેશ્ય દેશ્યને જોઈને તેમજ તેને મનતાની શેઠાપર્થ આજો. જોઈને દેશ્ય

વેળાએ ઘડના સામ્રા, પીએ પીએ દેહમાં રહેલા આયુરો-
દ્ર નવ વર્ષમાં આયુ, વેળાએજી સવચર તથ નાક
પાંચદ્વ શુ અને શુભરથી ૨૫ વર્ષો જમ થતા.

માર વરજની જાડતા અને ચમતારુપ અવિચારી
ધેરુએકા દેહરૂ દરારજની કલ્પનાલા એકાને તેજસ તેને
આન આન્યા પાડેથી તેને ધેર આર ન વરજના કહેલા
આમારૂપ રામચંદ્રજી સતિ વૈરાગ્યવાન થયને એકાનના
જીવ રામચંદ્રપદમાં રિષતિ કરીને મીન દેહમાં જિહ્વેને વેળા

આત્મચર સામની ધરામીવતણી દેહરૂ દરાર
કવિત આજીવ કુરુપ કમલાના કાચુ, આત્મચારાને
રીડાના દેહરૂ દરારથે ચાલિક અને કોતિક મોકલે
કાપન કાનારી અનેક વાનુએ અપેણ કરી, પણ તેથી
કંઈ આત્મચર સામ નવા પણ રીડના નહિ. પરંતુ
કમલા, અધિક ને અધિક કરમાવા લાગ્યા, તેથી વળે
દેહાની શેલા થવા કરમાવા લાગી. તેથી દેહી દરાર
વડો રડો કરવા અર્થકથમાં રહેલા મહામરુ
મોલા દેહરૂ આત્મચર રહેવા વસિષ્ઠગુના કરણે થયો.
મહોવ કમલિમાધમાં દુર્વપાપ કલકાનને પાઈના
મરો. દેહી આત્મચર સામને મહિર નવતમાં વિવવવા
લાગે.

અનુષ્ઠ દેહરૂ આત્મચર વિચલ રહેવા અવિહ
અલકાનરૂપ વસિષ્ઠ ગુરુને મીન દેહમાં અવમન થવાથી
રસન માત કરતા ન આત્મચર રામચંદ્રજી સતિ ત
મનન થતા. તેથી શુરુએ તેમને પોતાના આત્મચરૂપ
મોલા દેહમાં વિચલ કરીને પોતાના કરતા તપાપને
સાચાકાર કરાવે. તેથી કર્તે નવનથી અને રૂપનથી
રહિત શુરુજની અવધીકાએ આત્મચરને વિચરમાણ
પહેરાની, પરંતુ આત્મચર સામને પોતાના પુનરૂપ નવોવ

કુરુપ આનંદો. દેહી દરાર અર્થતા અને ચમતારી
નિરત થયો નહિ.

વિષામકાપમાં વિષામકાની ઉચ્છ્વસિતરૂપ વિષા-
મિતે શુભ કાંઈરૂપ થયુ પતો અરથા, અનુ અવિ-
ચાના અવચરમાં કમલાત આદરી એકા અમતારાનિ
અધોએ કર્તે પતોના કહાર કરવા માંડયો. તેથી કર્તે
સાચરૂપ પુનિમંડળી શુકત પયેના તેજસ કા-
ચરૂપ વર્તેના અધાર લયેગજી તપસરી થયેલા મહા-
તપસરી શુરુશુરૂપ પુનિ વિષામિતરૂ આત્મચરૂપ
રામચંદ્રની માન્ય કરવા થયે વિષામકાપમાં
કાર્ત્ત્વેક મનર્તિ કાજાનવા અધિપતિ દેહરૂ દરાર-
કલા ધરે આન્યા.

કેતો નહિ નવ સીતારામને. ત્વં

કેમ રામાવરૂ કરી ?

આદિ કવિ વામદેવે કુન્દી.

શુ કમલિ આદરી ?

નવત તજુ મતર મહી

ત તર નિરતર આધુ

કેાથી કાવરો સાર કો

કાલિકાં કમલ કુન્દી ?

રજુ કલિક, રજુ કુન્દી,

રજુ કુન્દી કવ શુ તર,

માત કુનોશર ભેમ

માતુ વિના કવ શુ મરો ?

શુકલ રજી કો અધાર

કેામે કરી તો કાંપર,

કેતા તજુ તર જ તજી

મીનકારી અને ત્વે મરો ?

સંતોનાં વચનામૃતો

૧ વૈરાગ્યને શુક રાખયો, વેડો વે દર વો.

૨ વૈરાગ્યને દર કરી, તેડા ઉધરની નહા પહેરયો.

૩ કમલ (ધન), કમિની (વિવશાલક), કાંતિ (ધન-લાભ) એ ત્રણે ૫ માનના મુખમાં કાં
નવાત અમલો છે. ધનવતી, રજુએન, કોમો, પ્રકા (માન) નથીથી પ્રવતી દોષ
તોથી દૂર જાય, એ ૫ નામાં કાંનવા છે.

૪ સ્થિતિ-નિષ્ઠાને કર્તે ન રજી કો તો વતેમાં પ્રવન રહે. ઉધર ને સ્થિતિમાં રાખે તેમાં
શક રહે. અતદુ નીક રમત-લાક કમલને રખો મો.

રજીને માત અવતી, રજીને કમલ માત

કાંતિ કિ કાંતિ કાંતિ કિ કાંતિ, કાંતિ કિ કિયે કાત. અવતની

કાંતિ કિ કાંતિ, કાંતિ કિ રજા, કાંતિ કિ રાકરાક. અવતની

કાંતિ કિ કાંતિ, કાંતિ કિ કાંતિ, કાંતિ કિ કાંતિ કાંતિ અવતની

કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ

કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ કાંતિ

- ૫ કુપવૃત્તા હોડીને ડોડેલો. ધનસયવ, જાણાની ગ્ધાના વિનાતું ડોડું લાવ, કરગ ચુકમાને ડોડું સહકર્મ, સત્ય, પ્રિય કરે દિનાર વચન, એ આર કલરવને શોભાવનારાં છે.
- ૬ કાષ્ઠક માતતા મોટા ઘડુ તે છે કે ને તેની પાસે ઉપર સિવાય બીજી વસ્તુ વિશે વાતો કરવા નામ છે.
- ૭ માયિક વિચ્છેના મુક્તમાં ધર્મશી મન આપતું પો છે.
- ૮ ઉપરથી, અક્ષયથી અને મુક્તથી ને ડોડે છે, તેનાથી નવત ડોડે છે એ અધિકી ને ન ડોડે તેનાથી નવત પશુ ન ડોડે.
- ૯ ગમતું ધન તે ગમનામ છે તેમાંથી હૈંદ નેડથી કાષ્ઠિકી કર્તા તમે 'મરીન' છે એમ અગ્ને ૧૫૪ દેખાવ છે.
- ૧૦ મનુષ્યોથી જુદું જોડાથી વાત કરનાર પ્રજાથી વાત કરી કો છે. પ્રજાથી જુદું વાત કરનાર મનુષ્ય જાતના લોડાથી વાત કરી રાકેલો નથી.
- ૧૧ 'વેલું કહેલું' છે, પણ નીચળું મુશ્કેલ છે એવી દુનિયા નવરા કર્તા વ મુખ' કોશિ તેમાં વેલું ન ડોડે છે.
- ૧૨ આકાર વધે કે ટરલ ન કાષ્ઠિક, નવ, ખન, જલમર્મ, પ્રજાપ્રેમ એ જાણના પાંચ કાલકા થાકે. વધુ જોડાન લેતાં ડોડે તેનાથી પુરુ ડોડે છે.
- ૧૩ વિશાક્રપાનેશો ઇન્દ્ર ન ભયે દેવાવ છે. આજાપના ભેળાં નેશોથી લો જુદું વિષદુ ન દેખાવ છે.
- ૧૪ મોહન એ ન ખરો પિત્ર છે. કલરવમાં મોહનને મિથાને તે પિત્ર.
- ૧૫ નિર્વૈત્તી પિંતામાં કાગ્ગિઓ અને પશુ-પંખી નેડથી વ સહા નથી, તે પણ પ્રજા જાણ ન રહે છે.
- ૧૬ આર લેખાવવા પ્રજા તેવા છે, તે પછી કરો વ આર લેખાવને કા રોડે છે તેમાં પણ તમારો જતા કે રાકેલો લો કહી દેખાતો નથી, ત્યારે નિમિત્ત થઈ જાયો ને !
- ૧૭ પ્રેમી તે ન કે ને પ્રેમ સુધી આપી કો. પ્રજા ખાતર લોડી કુખ-અવગોડો પણ ભેગ ન આપનાર કું પ્રેમી જવા માટે તે પ્રેમી જુદાં છે.
- ૧૮ કાશ્ઠિકું મોન એ ઇન્દ્રથી સાથે પાતથીતને થાય છે. તેમનું તેવમિ થન એ ઉપરથી રૂપ-પાણીનાં રાકેલને થાય છે, તેમને કોમ ઉપરના મર્મ' સિખને જાણના પાકવા થાય દેવા છે.
- ૧૯ નેના સખા, પિતા કે પતિ, કર્તવ્યથી, લાજથી અને કર્તવ્યક્રિયામાં દેવા તેને કોનો ભવ, પ્રેમી કાષ્ઠિકી ઉપથી, થી કોની કર્તવ્ય ક્રિયા એવું ન છે. પણ કોનાની કા પતિ મળતો કે જાણી દુનિયાની મરીથી મળતો એવું જવાબુ' ને રાને રહે !
- ૨૦ મહેલ, મુશ અને આજિવાને પ્રજાપ્રાપ્તિ કેમ ન થાય, એ એ પ્રજા વિના કહું ન દેવે, ન મેલે, ન જાકેલે. લો ન એ કાલો આપેલો, મુશ ને મહેલો જવાબ.
- ૨૧ ઉપરના મનમાં નવત જાણીજવા છે, એમાં મર્મ' એ કે, જાણનાં નવત ઉપરને દેખાવ છે.
- ૨૨ કાશ્ઠિકાનુ મુખ મિદ્ર એ છે, કે અન્તરથી પ્રગમ જાણના કાલે મળિા કરતી, કર્તા મદાર લો એને ક્રિયાદ ન મળા રેલી.
- ૨૩ ઉપર સમથી વાત કરવાને તે જાણ છે, કે એવું મન-વચ્છોડાના વૈભવથી પણ જોખાવ નહિ. મેર ડોડે પણ એવું મન ન રહે.
- ૨૪ જ્યારે માત્રી કમ ઉપરનો કુલમક્રિયા જાણ જાણી તે જેના એ' એવું કે જુદો કે ને સમજીકે મારા પ્રસિદ્ધા કરતા જતા લોડો તે જેનો રાકેલો નથી.
- ૨૫ એના જાણને ધન છે, એની માણને ધન છે, કે એજે 'વેનાતું' કરાવે 'પામ'ને માત્રી લીધા છે, અને રાખને પ્રાપ્ત કરતા એવું જાણ એજાવ તથા છે.

એક પતિમતા સતી

મનુ શ્રી નાનાજીજી વાઈપાસે બા:

શિક્ષણના કાર્યમાં સીમા નામનું એક સ્કોલ છે.
ત્યાં એક સંસ્કૃત શિક્ષણી સ્ત્રી પણ પદ્યોત્તમ સમ
પદ્યો પણ શિક્ષણી સ્ત્રી શિક્ષણી - શિક્ષણી એ
સંસ્કૃત સમયે પણ છે

દેવપુત્રમાં નારાયણચિહ્ન નામનો જોડ રસપુત્ર
 અને જો તેની પત્નીનું નામ હવુ દેવકુમારી એ પ્રસિદ્ધ
 મોદલજ વંશમાં જન્મ્યો હતો અને વિરનવદના મહા
 રાજા મુરારીચંદની દેવકીની ટીકરી હતી. દેવકુમારીએ
 પતિ નારાયણચિહ્ન કરી પચ્ચે મંદિરી બાગમાં લેખાંથી
 ન્યુએનિયા પછી પચ્ચે ત્યારે નારાયણચિહ્નને ખાતી
 થઈ જ્યારી તે હું જાખાંથી જન્મી રહ્યો નહીં
 “ સુતી ધવાની છુ ”

નારાયણસિદ્ધને પિતાને। સ્વભાવ જનુ કાક દલે
 અને તે દેવકુમારીને પાતવાતમાં તનામનો નારાયણ
 સિદ્ધે ખુલુ પડેમાં કાલ કવચ અગાઉ દેવકુમારીને
 કહ્યું કે "આ મહાકાવ્યી અને હું નાચીક નદિ અને
 એક વાલુ" અને કુળ્ય શાવ તે કે માત્ર પત્ય પછી
 પિતાક તમારી અને કુલ પડે" દેવકુમારી અત્ય
 ભાવે છે કે " અને કુલ નથી પડાવત, કાલ્ય કે
 હું તમારી કાચે સતી થવાની જુ." આ કાંઈથી
 નારાયણસિદ્ધને આશ્ચર્ય થયું અને તે કલેલ જાણે,
 પતિત જનુ કાંઈ દેવકુમારી કલમ ચિત્તથી સેત
 કવચ કાંઈ જ દિવસ પડેનેથી જ તેણે (દેવકુમારીને)
 ખાવ-પીવતું સેવ્યું રીતુ કહ્યું, પતિ જે દુઃખ-વ્ય મે
 તે જ દેવકુમારી પેતી

પાતિયા ધન્યના દિવસે દેવગુમારીને પોતાનાં મુકર
વચ્ચે પહેરી પોતાને સગી થવાને। નિવાં દસોયો
કેડુળના કાંચસોને કાઢી ધણાનુ કહેણું નથી જાનેજ્યાં
સગીર જણાયા કાચો ત્યારે જાનુ કહા પામે વચેર દસોયો
કરી કાચનવગાને કલનુ કયો

દેવકુમારીએ કહ્યું, “ મને માતાશ્રી પૂજા કર્યા છે અને મને તેમણે જ જાન આપ્યું છે તમારે જાણે જરા પણ ચિંતા કરવી નહિ, હું તમારું જીવન યાચી છું.”

તેના નિશ્ચય કાલથી માધવજીએ એને એક આશાના પુટી આપ્યાં જ્યાં કર્યા અને તમારે કાળે જઈ જવાની તેવડી કરી. દેવકુમારીએ આપ્યાં એકાદ મુગ પિનડિ કરી પણ કાળે જાણ્યાં ચિંતા નહિ. કહો કે ૧ આપ્યાં આરોગ્યના પુટી મળ્યાં, કાળ કહે છે કે ૧ તમારે તેણે કામ આપવાની પદ્ધતિ આપી તમારે તેના કાળે આપ્યાં જેવડાં તમારે જીવન તેણે આપ્યું કલ્પ-મુગ આપ્યું પણ જા વગરે એ કાળી દો તેમ નહિ દેવાનાં વરણજીને એ સજાતું. દેવકુમારીએ

જાણનારું" કે "જાણો. અમુક યરનાળા. હવેર માન શિલો
હું " જોહા, તમ મર્ધા તે માન હશેથી ભેદ અને તેનું
જાણ-પૂર-પૂર વહેરે સર્વ જાણના. તેમજ મારીને તેના
સમયને જુનામના તેને માન મારી જાણ અને મારું
કે, " જા જાણનારું જાણે જાણનારું જાણનારું" નથી અને
જે કદ પાડ્યું કદ તે જાણ પૂર્વક-પૂર્વક કદ અને
જાણના વહેર જુન માન હું. મેઠ જાણનારું કદ કદ,
જાણનારું જાણનારું હું તે જાણનારું જાણનારું
જાણનારું જાણનારું જાણનારું જાણનારું.

દેવગુમારીએ તેના લીધેને પણ ઇશ્વરે જાણ્યો.
જાણીઅણ જાણી પ્રગટયો.

દુનિયા માનુષ્યો સાથે ન ગણવડાઈતું ઠગ (ઠાઠી)
 હાથપુ અને રેશમમારી સાથે રમવાનશુધિ તરફ
 આગળ મરિયું. તે હાથમાન રેશમમારી નાંરવેલ
 શિલ્પાત્મી અને 'જન' શૈલિનંદ વાન શૈલિનંદ'નું રમણ
 કમળી હતી તેના ઠાઠીરંગે રંગ આપવા સામ્યો. તેનામાં
 શૈલિનંદ, આનંદ અને તેના જાણતાં દર્શા મેળી. સતી
 માગતો જન શૈલિ તથા રમવાનશુધિ શૈલિ આથી
 પહેલાં રેશમમારી તેના પતિનું ઠગ મેળામાં કાઢ
 ચિત્તા પર મેળી આ વાતમાં ઠેકાં સત્ત દર્શા તે જાન-
 નંદનું નથી. પણ તે હે કે અનિવાર્ય રતનાર ઠેકાં
 નીચેના નરિ અને શૈલી વારમાં આપિઆપ અનિ-
 વાર્ય નીચેના એ કહ્યુંએ એપુ અને એમમ આવા
 નીચેના રેશમમારીના મેં શૈલિ પ્રકાશતા રેખાની હતી.
 અનિ મેળાસર રેશમ કહેલ રત મેળું 'પ્રાપ્ત રેશમ'
 હતું વાજાન મેળાવાવાંએ મેળા રત તપાક કહ્યું
 માલમ પાસુ કે વળુ આપેલા માનુષ્યોને જાણીત વર-
 ધાનથી અનિ આક હતી હતી, એને ઠેક હતી એવે,
 દિશેશેઆ અને પ્રેમમાનસવાળા ઠેકાપ મેળોએ રેશમો
 પ્રમિત રતી તપ

આ રહેવાનું કોઈ વિશિષ્ટ ધરના નથી કે એક કાચાચિત્તે સાથ ચિનારી પાણીના ઝાડની યાદી દેવર રહી ચિનાની તરફ એ ઝાડો ભેરી ક્યો ક્યો તે રીતે ભાર દિવસ સુધી ભેરી રહ્યો. જ્યો સાથ ક્યાં જાયો ક્યો તે જ જાણી જગર ન પડો. થણા દિવસ સુધી ચિના જાગતી રહી હતી.

અસહનશૂનિ પણ મોડોનો આવ-વળ હુલુ વર્ષો
પણ, સો જાણ સની જાણી વર્ષો અને કાશ્વરો.
મરણ સમયે.

अर्धा किम्भते भणतां व्यातुरभास भाटे नीचेतां
भक्तिरसथी भरपुर धार्मिक पुस्तके।

[illegible]

૩૧-૧૦-૧૯૮૦ રોજ પ્રજાસભ્ય શુભ કમળનુ રોજ પ્રજાસભી પર કિલ્લત મળેલી કે, તેણે
 જાણી હી માત માણીને ઓર્ડર મુજબ એ જાણી મેળવી કિલ્લતના પ્રજાસભી ની. ૫૦ કરવામાં
 આવત નથી. પ્રજાસભી વિરેષ માલિકી માટે એક પ્રજાસભ્ય મહત્ત મનાયો પ્રજાસભી વિરેષ માલિકીને
 માલિકી સંબંધીનાં કમિટે પ્રજાસભી મેળવી કમળી. એ રજા ન આવેલ પ્રજાસભી ધીરેક નથી એમ કમળ એવું.

सूत्रोः—श्री लक्ष्मिभार्गव कृष्णविरच सत्तापस्त वैशिरोडः व्यभट्टाचार्यः

રામપાદકીત.

સદાચ માદકોની સેવામાં આ હશે જ્યાં નિર્મિત કરાય છે
આ જગ્યા પ્રમાણમાં મીઠુપણના આધારિતક તત્વ ઉપર પ્રાપ્ત થાય એવો ઉદ્દેશ રાખવામાં આવેલો છે. ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ મીઠુપણનું અસ્તુત્વ ચરિત્ર તે કારણ કારણતરમાં સુનિશ્ચિત છે જ નહીં પરંતુ અસ્તુત્વ ચરિત્રને સાંભળીને કેવળ આશ્ચર્ય ખાળીને, સમાજ તેનાથી પોતાને મારે કેમ વિગત ઉપર મેળવી શકાય-શકતો નથી. કારણકે આમ તે ત્યારે જુએ માર્ગ દોરે કે ત્યારે કાર્યકર્તા બનીને તે કુશળતા પોતાના આધારમાં કમ-વધ જુએ-મીઠુપણની જગ્યામાં કદી છે કે સદાચના ગુણકેશ સર્વમુલાશયસ્થિત. આથી જુએ જ્યાં પ્રાણીઓમાં આત્મારૂપે રહેલા હું-અને કારણે જ મીઠુપણી જગ્યામાં જે પસારો કરી ગયામાં છે તેનું નવ, નીતિ-કવનિષ્ઠ અને નિર્ધેયતા મનુષ્ય પોતાના જનનપ્રસંગમાં પાસે છે, તેમનાં કવિનાં રસને કમળને પોતાના કાવ્યોને શુદ્ધ મનાવે, પોતાના અંતરમાં કામ-કોપ-ચોમ અને રસને સીધે ઉત્પન્ન થયેલી આશુરી કાવ્યનાઓને નાશ કરવા અપલગત્વા થાય. એટલે 'મીઠુપણ' વિશે પ્રથમ પ્રમાણમાં આવી પડેલ જગ્યાઓમાંથી એકાદ ઉદ્દેશને ઉપસાદક થાય એવા જ કારણકે અને આવા સીધું છે દિનના આધારિતક ખાનગી ઉપરથી રૂપ આપવા સુચિત્ત આપણે જુએ થાય અને સમાજ તેમાંથી રસક પ્રાણીય મેળવી શકે તેવા જ એક-માત્ર કારણકે દિનની અને જનતાની સાચી જનનિ માર્ગ દોરે એમ છે.

આના ઉપર ઉદ્દેશમાં રવાનો એ માનવીયજીના લેખમાં કોઈ કિમતી સદાચ થય છે. તેમજ જી શાન્તિવાદ કાર તથા જી જનનના કારણે તરૂંથી આવેલા એવા પશુ ઉપકારક થયા છે. અને આવા રાખીએ કોઈ કે એવક પદારથો. આવી રીતે પોતાની જનન રચનામાં હાસા આપને કદાચ થઈ. આદ્યો અને જનતા પ્રાપ્ત.

માનવમાં ખાનગી એવા કેવળ જ્યાં જ્યાં હઈ હોઈ રેવાથી કેમ કમળ થાય. તેમાંથી કાવ્યનાઓ ઉપર વિચાર કરી જે વાત મારી અને નિશ્ચય, અજ્ઞાપ રેને હવેમાં કારણ કરવા અપલ કરી. એકલે અને તે મારે હવેની મનુષિતા અને રોજીને રોમાં કારી રસ પ્રથમે તેમને જુએ કરવા ઉપર ખન આપણે એકલે, આવા સાધનથી અદર 'વિધમન'ના કામ તેમજી પછી જાળના માર્ગ પાછો, અને આપણે આપણી કુર્બાનીને જુએ કરવામાં આવી અપલિ સાધો શકીશું છે.

કામના માનવના

આ જ્યાં જનનાઓ પહેલું કુશળ માદકોની સેવામાં પહેલું જાન એવી પારણાથી તૈયાર થઈ હો. પરંતુ કાવ્ય અને અપલે પશુ ન મનવાની કુરોલીએને સીધે તેમજ જુએન જ પ રેવાથી મુખરૂપી કામના કારણકે આવી ન પહેલવાને સીધે માદકોને મેળી પહેલે છે તે મારે એક થાય છે. આવા મેળીએ સીધે અપલે જે એક કેમ જુએ આપણો કારણકે હો. એ પશુ જનનાઓ પહેલે છે અને એ જાદી જનનકર પ્રથમ તે મારે જીવેથી પશુ કારણ મેળાવવાને અપલ કરવા જ્યાં જુએ જાન આવી પશુ એકલે પ્રમણમાં કમળ ન રજામાં દીન માર્ગ છે તે મારે માદકો આવી કારણકે એક છે.

નિર્મિત નિર્મિત.
અનનસાઈ કામનાઈ રેમાઈ, તરીકે 'વિધમન'માં

નવનીત કેલેન્ડર

તેનાથી નિત્ર કારણકે કામ મારી છે. જે રસકના જનનાં આધારમાં મુખા થાય જનતાના અપણાઓના કારણકે દરેકમાં તમારી આમળ મારી છે. તેનો કામ સેવા વિનવી છે. જુએ મારે પાણની મારે અપર જુએ.

શ્રીકૃષ્ણનું અવનચરિત્ર

३. अग्रणी की भावनाहीनता

શ્રીમદ્ભગવાદ ગીતાનુસારના સત્યભર્યા એ રીતે
વિચાર કરી શકે —

1. General idea

9. $\sqrt{2} + \sqrt{3}$

શીખરણુ. દવનવરિમ ચિત્રુ બદ્ધત છે અને
અ સર્વોચ્ચ છે ૧ જીક અ સેનકને તેજા વરપાર વિચાર
કરવાથી નરુ નરુ પ્રજા સુરે છે અને જુદા જુદા મેનકને
પરુ તેજાથી નરુ નરુ પ્રજા સુરુ મળી આવે છે
તેનુ મારુ છે છે ૧ શીખરણુ સુરુ તેમજ નિરુ પ્રજા
કે. વળી સુરુ સ્વારુ અનત સેનકથી તે અનત
ચીતે મળતુ દર્શાવ છે.

કલિદાસની રહિયે નેહુડી એ શ્રીકૃષ્ણ
જ્યારેના મણવ વખત મળી હાલો નથી મહા-
ભારતના કાળમાં શ્રીકૃષ્ણ દયા એટલું જ માનીયે એ
મહાભારતની પહેલાંના પેલા કાળમાં એટલે સનેહમાં
પણ શ્રીકૃષ્ણનું નામ નેવામાં જ્યારે એ કામરેહીન
હરિશ્ચંદ્ર ઉપનિષદમાં પણ રેવાપુત્ર શ્રીકૃષ્ણનું નામ
આવે છે. હજારોના પ્રાચીનમાં જ્યારે રેવેને ભવચક્રની
ચુલિ કરે છે ત્યાં પણ કૃષ્ણનું નામ આવેલું છે
વળી જ્યારેના પુરાણોની રચના અને મહાભારત અને
રામાયણ જેવા મળી ઉપરથી એમ નજારા છે કે તેમાં
ઐતિહાસિક રહિયે મહુ મહત્ત્વ આપેલ નથી કલિ
દાસની લાડીએ રામચાલી કોઈ પ્રાચીન લેખો મહેનત
કરી નથી અને લેખના તરીકે પણ કોઈએ પોતાનું
નામ પ્રસિદ્ધ કરવાની નહિના કરેલી નથી. એ કોઈ
જાણે સાચા આચીનકાળનું મળી હો છે તેમાં
જાણીકિત રામાયણ અને યોગચરિત્ર અને જ્યારેના
પુરાણ, મહાભારત, વેદ, અથવા વગેરે શી આપણના
નામે જાણવામાં આવેલ છે

પણી પદાર્થોના પોષકો વિમાર હોય છે તેમના અણુઓ અયોનિક હતા, એટલે માણસની પેટ ઉત્પન્ન થતા નથી હોય તો રોગોના ઉત્પન્ન થયે છે, તેના બાદ પુરુષોને કુદરતી ઉત્પન્ન થયે છે, પોષકો પણ કુદરત અને રોગોના અંતરથી ઉત્પન્ન થતા છે. કુદરતી ઉત્પન્ન પણ એવો છે, એવો રોગો નીચે પોષકો પોષકો ઉત્પન્ન પણ વિવિધ પ્રકારે બનાવવામાં આવે છે કુદરતી પણ પોષકોની ઉત્પન્ન વિવિધ

આમને (ફલ એકતા પ્રવેશ એમ) . જ્યારેય કે. તેથી
આજ સમયેને વડન ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ કમજવા
પ્રમત્ત કરીએ તો તેમને જાણ થાય તેવું નથી.
શ્રીમદ્ભગ્વત્ કાન્ધ ૧૪ સર્ગરમ્ માધુલની જે પ્રવેશ
નથી. પરંતુ શ્રીમદ્ભગ્વત્ વસ્તુવેના અવગતરૂપા પદાર્થો
કે (આવશ્ય ૧૦-૨-૧૧) અને પછી વસ્તુવેશને
વેગીના સાધુ જેવું એટલે વેગીકતા મનથી તેમજ
તેમ પ્રવેશ 'સાધુ' (૧૦-૨-૧૮) જાણવાની અને
જનુભવી પ્રવેશોના અવગત ૧૪ એવો કે કે ફલથી
મન સુધી એક નાદી જાય છે તેને આજનાથી કહે છે.
જલી અગ્રાએ અને રેશીએ તે તેમ-સ્વરૂપ શ્રીમદ્ભગ્વત્
દ્રવિપ્રવેશ કે પછી વસ્તુ અને રેશી સાંધી વિગત
પણ અને શ્રીમદ્ભગ્વત્ વસ્તુવેશ સ્વરૂપ વસ્તુવેશને અને
વેગીકતાને કહીને આખ્યા. (૧૦-૨-૨૬) તે પછી વેગીકતાની
પ્રવેશના ઉપરથી શ્રીમદ્ભગ્વત્ સમગ્રના પ્રાગ્ત પાત્રાવશ્ય
જલી સ્વરૂપ (૧૦-૨-૨૬) જ્યાં રેશીના ૧૧મા અંખ્યા-
પદા અર્થને વિષય જોયા પછી સમગ્રના વસ્તુવેશ
વળ અવાની પ્રવેશના કહે છે. આ પ્રકારે જોયે જ્યારે
કે કે આપણું પ્રાચીન કવિત્વ વડન ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ
કમજવા થાય તેવું નથી.

હવે અખાત્રમાથે લેણમે તો મે શાહિલ વજ્ર
 સારી રીતે સમજા કરાવ છે અને શીખવું શીકનાં
 અપમાથે જાને પણ અવગણનાં કરી કો કો વતી
 કોઈ માનવી કષ્ટના તેમના શત્રુ પણ અપમાથે કરાવ
 કરાવતી પણ તો પણ તેમ નરસિંહ મહેતાને અને
 શીખનારને રક્ષેન આપ્યાં કર્યાં તેમ જાને પણ કોઈ
 કષ્ટનાની તેથી માનવા દેવ તો શીખવનાં કષ્ટના રક્ષેન
 કર્યાં કો છે અને તેમની કાલે વાર્તાવિત પણ પણ કો છે
 અજાણતાં શીખવનાં અજાણે મેંત્રી નિમ કષ્ટિ નિત
 રહેલ છે. પણ શીખવનાં કષ્ટનાના પણ કષ્ટને અપમા-
 ત્રમાથે સમજાવનાં ધણી કુદિની અજા છે અને
 અપમાત્રની કુપાની પણ નરસિં છે, કાશ્વ છે પણ
 કષ્ટનાનાંથી અપમાત્રની અપમાથે પણ નરસિં દેવ તેથી
 અજા પણ તીકાની કો છે અપમાત્રમાથે શીખ-
 વનારના કષ્ટનાવજ્ર દેવ તો તેમ અને તેમ પણ મોક્ષને
 અપમાત્ર કરાવે તે મોક્ષ કષ્ટનાનાં અપમાથે આપે
 દેવ તો વાપનારને વધારે પણ મેલે.

મીઠાઈકામના અખાતરમાને સમજવના થાઉં પહેલેા
કારો પ્રપલ શીજી વખાલાપામે' રહેલો છે. તે વચ્ચે
છે કે-મીઠાઈ વાલકાની મુખ્ય ભાષા સમજાવવાના છે.
તેમણે મુખેપિત્તી દીકામાં રસમ સંપન્ને પછે ભાષ
અખાતરમાને સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે, પણ તે
દીકા સંજ્ઞાનાં દેવાથી અને તેમાં રહેલો ભાષ જલ્દ
અધરા દેવાથી પ્રતિધાર્મિક થયા. વૈજ્ઞેયો તે દીકા
પરિચર સમજી રહતા નથી.

વળી મીઠાઈના પ્રખ્યાતીથી ને વાણી નીકળેલ છે
તેમાં ખાસ કરીને મીઠાઈને ઉપરેલ નેકાએ તેા ન્યાં ને
તત્ત્વની વાત આશરી દેખ ત્યાં તે તત્ત્વની ખૂબજ
વખાલુ કરેલ છે, અંકિતો પ્રસંગ આશરી દેખ ત્યારે
અંકિતનાં ખૂબ વખાલુ કરેલ છે, હાલના પ્રસંગ આશરી
દેખ ત્યારે દાનનાં ખૂબ વખાલુ કરેલ છે, અને અંકિતો
પ્રસંગ આશરી દેખ ત્યારે અંકિતનાં ખૂબ વખાલુ કરેલ
છે મહામાત્રામાં પણ એવી રીતની ભાષા નેવામાં
આપે છે અને આવી લેખનરીતી જાણની પણ છે કે
એથી, ને અંકિતો અધિકારી દેખ તે અંકિતો આપના
વધી દો અને દાનના ને અધિકારી દેખ તે અંકિત
અને દાનદાતા આપના વધી દો.

આપણા પ્રાચીની રૂપા અખાતર માને સમજાવ-
વાનો મીઠો પ્રપલ રસિકમાં કે નામગુ રાખી
આપે રહેલો છે તેમનાં જે અંકિત પ્રતિ
Permanent history of Bharat varsha
વિષયેને વાંચના નેવાં છે પણ તે હાલમાં વેચાતાં
મળતાં નથી. મુખ્યત્વે પોલીટિકલ વર્કસીમાં છે.

ઉપર કહ્યું તે પ્રપલ મીઠાઈના દાન તેમનાં
કમલ તેમનાં પ્રેમ અને તેમનાં દાન આશરે પમણે તેનાં
છે. તેનાં પરાક્રમ નેવામાં દેખ તેનાં મીઠો પ્રપલ
દાનમુખી આ પમણે ઉપર વૈરત નથી. તેમણે નામગુને
વેગે નેવાં અંકિતો છે એવી ભાષા જાણી. અંકિતને
અંકિતો અને અંકિતો પણ વેગે છે એવી ભાષા જાણી
અને અંકિતને એક અંકિતો વેગે જાણી વિષ જાણ-
વું. હાલદાસના વીળ દાન પ્રપલને આનાં કમ કરી
જાણનાં નથી.

વિષય સમજાવના મુખ્ય રૂપ જાણનાં એકલો
માત્ર, પ્રપલ, વધારે વધેને દારવીનની ઉદ્ધારિત
(evolution)ની શીજી પ્રમાણે આપણે માનવાનો
પ્રપલ કરીએ તો જાણી જાણ છે. અને પણ રૂપ

વર્તે પહેલા એક પ્રપલમાં જે પ્રમાણે અંકિતો રહ્યું,
પણ ખાણનાં ને અંકિતો (theory of Relativity) પ્રપલ ઉદ્ધાર મળ્યું છે તે એનાં ઉદ્ધારિત
વાદ દારી રહેલો નથી ઉદ્ધારિતવાનાં એક સમજ
જાણી જાણ છે. અને સમાજ જાણની વાત જાણના
જાણ-જાણીથી રહી રહ્યું છે. મુદ્ધિ-દરિદ્રતાની કાલે
ઉદ્ધારિતવાને કાલે છે પણ દરિદ્રતાને કાલે
વાદ કાલે સંપન્ન છે. શીજીમાત્રમાં પહેલા વાદ
મીઠાઈ છે અને મીઠો વાદ મુખ્યત્વે છે પહેલો
વાદ કાલે દેખ તો જરિદિત સમાજો મેળુ ૭ વિષ-
કમાં માન નહિ.

આપે આપે અંકિતો રૂપ માત્ર અને પાખો
અંકિતો વાદ ત્યારે અંકિતો અંકિતો અંકિતો
કરે છે. એવું જાણમાં પછે જાણી આપે છે અને
જાણનાં સમજાવ મીઠાઈ પણ રહેલું છે. જે વાણના
જે અંકિતો વાદ દો છે મુદ્ધિ-દરિદ્રતાની રીતે જાણના
વિષ અંકિતો વાદ દો છે અને દરિદ્રતાની રીતે
અંકિતો અંકિતો અંકિતો એવો પણ અંકિતો વાદ દો છે
દાનમાં પણ રાજ ને હાલના હાલમાં અંકિતો રૂપ
માત્ર અને પાખો અંકિતો વાદ ત્યારે ને તે હાલ
અંકિતો અંકિતો અંકિતો અંકિતો અંકિતો રહે તો
દાન પણ તે જાણને સમજાવનાં આપણનાં વેચાના
હાલમાં વાદ દો છે.

હાલના રૂપ મુખ્ય અને છે તે ઉપર પણ મળે
આપણે છે એકલો નિષ્કામ અંકિતો અને છે તેમને
મીઠાઈ મુખ્ય અને છે એમને અંકિતો અને છે તેમને
જાણનાં મુખ્ય અને છે અને એમને દાન અને છે તેમને
માત્રમાત્ર એકલો અંકિતો ઉદ્ધારિતો એવાર મુખ્ય અને
છે. આપણાં હાલો એનાં છે કે હાલમાં અંકિતો
અને દાન એવામાં આપે છે કે એવી રીતે પ્રમાણ
અધિકારીને વેચાને દીકા પછે તેવું, વેચાના અધિકાર
પ્રમાણે આપના વંચાતાં રહેલો કાલે મળી શો.
અંકિતો તત્ત્વને આપણાં અંકિતો અને અંકિતો તત્ત્વને
એવાર સમાજ મીઠાઈ એવાં મીઠાઈમાં માત્ર અને તેનાં
સમાજ અંકિતો રહેલો એકલો અંકિતો રૂપ અને
અંકિતો અંકિતો મીઠાઈ ઉદ્ધારિતો રહે છે કે એવામાં
પણ વેચાના દેખ તેમને મારે દાનવેચ સાથે છે.
અંકિતો વેચાના દેખ તેમને મારે અંકિતો વેચાના છે
અને વેચાના ન દેખ તેમને મારે અંકિતો વેચાના છે.

અમવાસવી સપ્તા એવી વિચિત્ર છે કે જ્યારે આખામાંથી નીજાવળની ઇન્ડા પડી નથી અને એમની ક્ષિપ્ત સાથે છે તેમજે જલ્દી એક જ પ્રાસરુ સાધન કૃષ્ણનું નથી કરતાં ઠોઠ સાવરમાં માગાઈથી છૂટવાની સાચી વિદ્યાજ્ઞા હોય છે અને તે સાધનથી આસર પધી થકે છે અને આસર વધા પધી વધારે આસર જવા માટે રસો પતાવનાર જઈ રહે છે પણ તેની નિહાજા સાચી નેહમજે અને અમવાસવી કાલોમાં કહેવ નિયમે પાવવાની તેમજી રાખતી નેહમજે

શ્રીકૃષ્ણમાનવત્વમાં એ પ્રકારની અભિવ્યક્તિ વર્ણન માને છે તેમાં યાગ અને વૈરાગ્યવાળી અભિવ્યક્તિ સ્વરૂપ છે. તે વાત સાધવાના મહત્ત્વમાં જ સ્પષ્ટ કરેલ છે યાગ અને વૈરાગ્ય વચ્ચેની અભિવ્યક્તિ કે દિશકમાં મેણ સાચી કહે નહિ એ વાત અમતની કહેલી છે તેથી સામ્યવતી કથાને જલ્દી યાગવદ્ય કહેવામાં આવે છે. જ્યાં તે જરમકની કંદિના કહેવાય છે તે કયા પરીક્ષિત રાખને સહાગવનાર યુદ્ધોવજ પણ જરમક છે અને તેમાં ક્રિયમ, નાજરમ, નાત્રીય, પ્રદ્યુષ, કલ્પેમ અને કૌશલ્યોના એ અધિકાર આવેલો છે તે જલ્દી જરમકનો અધિકાર છે. શ્રી કૃષ્ણ તે જરમકના કૃષ્ણ એવા છે, આ જાગલ વધારે નિસવાસી અમવાસવી એમની ઇન્ડા હોય તેમજે કહેલ કામીય વાર્તાથી પ્રસદ કરેલ અમારું પુણ્ય "શ્રીકૃષ્ણ માનવત્વ માવરોઈકા" વર્ણન અને અભિવ્યક્તિ કામીય વાર્તાથી પ્રસદ કરેલ પુણ્ય "માનવત્વ માનવત્વ" વર્ણન

આટલો માટે શ્રીકૃષ્ણમાનવત્વમાં કુખ્ય પ્રસવ રામીયલો છે. તેમાં આવેલ ઇન્ડાક કુખરી કનોના નર્મ કરવામાં કાળીન પડિલો પણ સાચી નવા કલ અને એમ કહેવાય છે કે નર્મને મળીને એકવાર કોરો નિર્જન કરી કે એક વિદિમાં અમરુ કે "આપની રામીયલો નજાર યેલ્લ કમને છે કે" અને તે કિહી કાળીનપનામના ચરિત્રમાં મુખી એવો નિર્જન કરી એક રાત્રે તે કિહી તે ચરિત્રમાં મુખીયમાં જ્યાં અને કપારે તેમાં આ પ્રમાણે અગમ કહેલો મુખી હોય "રામીયલો કે નર્મ કુ, નીન યુદ્ધોવજ જલ્દી છે અને આસ થોડું પણ નવલો છે." આ કાળીન આવી હોય કે નર્મ પણ શ્રી કૃષ્ણના જીવનમાં મુખ્ય પ્રસવો અમવાસવી વિદ્યાને કારી નવ છે જ્યાં અને તેમજો પ્રસવ કરીને અમવાસવી અને નીન વાચ

નાસ પાસે મુખીએ તે નીનને પણ નવા અને કાળા નિવાર તે માનવત્વ માને છે

જ્યાં શ્રીકૃષ્ણમાનવત્વમાં એક કો વ્યાસકલ વચાજ વજ નેહમજે તે તે પ્રવિદ્યાકનો રમ રાખવા માટે અમાત્ર દરિ પાછળથી આવે છે. દરિત કરી તલ્લ નામ જે સમારુ સ્વરૂપ છે એમ કોયો ઉત્તર અમવાસવી કહેલ છે (૧૨-૧૩-૨૧) દરિયાર જે પૂર્વ-અમવાસવી નિર્જન રામ હોય એમ પાછળથી કહેલ છે. યુદ્ધ-અમાત્ર નર્મ કરાવ પાછળથી કહેલ છે. કંઈ એ દેવુ સ્વરૂપ કુવ અને એ ન દોષ તા તે ને દેવલો હોય એ વાત પણ પાછળથી અમવાસવી વચે કહેલ છે (૧૦-૪૨-૨૮) શ્રીકૃષ્ણ અને નરમકલ જે એક અને કામીયનાં તરીકે કરી એ વાત પાછળથી અમવાસવી સ્તુતિમાં આવેલ છે. (૧૦-૮૫-૪૬) એટલે જ્યાં શ્રીકૃષ્ણ અને નરમકલ દેવરીયના કુતો એવા માટે પાતાવમાં આ તા અમવાસવી સ્તુતિમાં તે વાત આવે છે. વાળી દેવરીયના પહેલા કુતો યેલ્લ કલ, તેનાં નામ પણ કલ્પ કલ્પના ટપના અમાત્રમાં આવેલો છે (૧૦-૮૫-૫૧) જ્યાં નરમકલ કહેલો (૧૨-૧૩-૧૪) યુદ્ધોવજ પરીક્ષિત રાખને કહે છે કે એટલી એટલી કથાઓ આમવાસવી તેમજે કરી તે સાચી માનવાસવી નર્મ. તેમાં માત્ર કલ-અમાત્ર એકાએક વિગત એટલે પરામવદો વિગત ન વડ રાખવા એવો છે. આ પ્રમાણે આમવાસવી એમવાસવી એટલે એમ અમાત્ર છે કે તે પ્રવિદ્યાકનો નામ પહેલાં થો છે અને પાછળથી અમાત્રમાત્ર થો છે. તેથી નર્મ દરિયાના તેમજો આનંદ કરી થો છે.

માણસના જીવનની કંઈક સામગ્રી અને કુલિ જે ને કુખ્ય કામન છે સામગ્રીને વૈતિકાકિક તત્ત્વની કલેલ વાપ છે અને કુલિને અમાત્ર તત્ત્વની લેલો વાપ છે. જ્યાં સામગ્રી અને કુલિ નર્મ એવામાં કાળા હોય તેવા વાળી કાળીનો એ અભિદારી ન છે. અમાત્ર રીતે કાળા માણસમાં કુલિ વધારે હોય છે અને કાળામાં સામગ્રી વધારે હોય છે જ્યાં સામગ્રીની કુલિ માટે વૈરાગ્યની અર છે અને કુલિની કુલિ માટે યાગ અને અમાત્રની અર છે એ સામગ્રી વૈરાગ્યનો કુલ કરી ન દોષ છે કપારે નેહા રાખમાં મુખી નર્મ છે અને કલ કુલ કરી ન દોષ તે કુલિય-કાળીના યાગને ઉત્તરુ વાપ માટે એવો છે. વિદ્યા અને

કેતા મનેની નરર છે. સારી કલા ચોક્કામાં પ્રકુલ
ફેરવન કરે છે અને સારા ચોક્કા કલામાં ચોક્કા
આકારને જુએ છે. એવા કલામાં નિજા ખાસ લેખ-
દાઓ છે. સીપ્પાજીના કાનની બંધી કલા આકારની
નજરત કરી આપે તેવી છે. રાસલીલાનું વાતવર્તે પણ
ઝડત આપમાં ; જનસાન પહે છે. કલ્પણ બંધિત
કેલો કામેદ કાપી આપે છે, અને કાનમાં બેલો
નિલેખ કરવાની રીત જાણે છે. જને રીતે ઝડતેલો
કાણાકાર થઈ રહે છે. ઝડતેલો બધા પણ બહુજાન
ગમેા દોષ તેમજે રાસલીલાની જાનમાં કમજબ છે
કે, કમજબના સંજ્ઞામાં જાણીયો જાણ જાણે નથી.
કમજબની જુદું ડાઈ ન દેવામાં તે રહિયાં ડાઈ
પાસ કામેલો રપઈ થયો. એમ કરી રાસતું નથી.
વળી પ્રેમની રહિયે પછાપણે ભર્યે કરીએ તો જા-
કલાએ કોઈ પાસાં બીજા કામ કરતાં પણ જુદાઓ
નથી, તેવી જ રીતે જે કામ કમજબનાં કામ કરતાં
કરતાં કમજબને બધા જાણે પણ જુદાઓ નથી તેનામાં
જાણીયાના નેપો પ્રેમ છે એમ કરી કામ.

ઉદવચ્ચ ચોખ્ખોને મળ્યા પછી તેમજો પ્રેમ એકાદ
કેતું મોટી મળા છે કે ન કાં વનમાં રહેલી જા બ-
ભાચારી ચોખ્ખો અને કાં કુખમાં તેમજો જાનન
આવે" બાંધી બંધિયાર કામેલો. ભર્યે એવો થઈ
રહે છે કે કમજબ કિવામ નીચું નેતું એ બંધિયારી
બંધક છે, એટલે કમજબને જુદાએ તેવા કામ
રૂપી વનમાં રહેલા બંધકમાં પણ ચોખ્ખો જાનન
જાણ મેળવી રાખે હતી. એવા બંધમાં એ વાણી
કમજબ કામ તેવી છે.

ચોખ્ખોને રાસલીલા વખતે કમજબનો બહુમત
જાણે. દોષ પણ નિજા પણ નેપોની વેળાં જાણે કમ-
જબ ચોખ્ખો મળ્યા જતા હતા ત્યારે ચોખ્ખોને
તેમજો વિરહનું કામ પણ હતું. તે પછી કમજબને
કાંજાપી આવજાણ રૂ- ઝુ" અને સારિયારીને ત્યાં
જાણકાન 'ચોખ્ખું' અને પછી કુદિયારી ઉદવચ્ચને
ચોખ્ખો પાસે ચોખ્ખોને કાલકિવામ કોઈક જાણ
ઝુ" કે "વનમાં અને જાણ કામેલો વિવેકજાની કામેલો
નથી એટલે જે વેનજાનો વને રાસલીલા વખતે જુદ-
બધ લીધે તે સર્વજાણ છે એવી નિજા રામેલો"
એવી નિજા માટે જાન અને પ્રેમ, જને એકાદ, ઉદ-

વચ્ચે ચોખ્ખોને જાન આપું અને ચોખ્ખોને ઉદવચ્ચને
પ્રેમનું લાગુ જતાનું. જાણ પેમમાં કમજબને એકાદ,
કાનજાણ એકાદ, કાનજાણ એકાદ અને રીતજા
એકાદ. એ વધુ જાણ ન દેવ તો રીતજા અને
કમજબને રીતજા વાર નિજો લાગુ વધી જાણ છે, તેથી
કામેલો કામ જાણ નિજો લાગુ જાણે. એકાદ કે
નેપો કામેલો કમજબને જાણ તેથી રીતજાની નિજા
જાણી એ કામેલો માટે જાણ કરતું છે, કમજબને
પણ જાણે સારિયારીને ત્યાં કમજબ કરતાં જાણ કરતાં
ત્યારે જુદામાં જાણે રાસલીલા જાણકા કરતાં હતા એટલે
જાણકાની સાથે કુદિયારીને જાણ પણ એકાદ.

ચોખ્ખોની સાથે કમજબની સંજ્ઞા જાણ
૧૧૧૦૮ કોમેલો કામેલો કમજબની કામેલો દોષ તે
કુદિયારીને નિજાકાન પ્રકાશમાં (રાસ રામેલો જાણ
૫૩-૫૪-૫૫) વધુ રપઈ રીતે જાણ રહે છે. ત્યાં
કુદિયારીને જાણકાની જાણ આપે છે. કુદિયારી
જાણે ત્યાં પ્રકાશને જાણ છે (૧૦-૧૧-૧૨) અને
તેથી કામેલો નિજાકાની નિજા કોમેલો છે. તે
કામેલો નેપો તે નિજાકા દોષ તો કુદિયારી કામેલો
પાસ નિજા કરત નહિ. તે કામેલો કમજબ માં
કુદિયારી નેપો નિજા અને નેપો કામેલો એ કામેલો
કામેલો કામેલો માટેના જુદા જુદા ઉપાદ જાણકાના
નિજાકાની વધુજાણ છે એમ રપઈ જાણે આપે છે.
જાણકા કામેલોમાં મધે કોમેલો કામેલો જાણ
જાણકાનું જાણે છે કામેલો જાણકાની એ કામેલો
જાણકા વધુ છે એ જાણકા વાત છે.

રાસલીલામાં જાણકાની જાણે પ્રકાશ બંધકામેલો
છે. તે પ્રકાશકા પ્રકાશમાં જાણે છે. તેમજો કામેલો
કામેલો જાણે નિજાકાની કામેલો પો છે. રીતજા કામેલો
જાણે એવો કામેલો રહે છે કે કમજબ રીતજાના કામેલો
તેમજો ચોખ્ખોને રાસલીલા કરીમાં વેનજો લીધું
હતું અને તેથી ચોખ્ખોને નિજાકા કામેલો હતી. પણ એવી.
જામેલો કામેલોમાં કામેલો એકાદ છે અને કામેલો પણ
જાણે કામેલો મળેલો નથી. જામેલો તે જાણકાની કામેલો
જાણકાની કામેલો વધારે કામેલો છે. તે જાણકામાં
એમ કામેલો છે કે પહેલાં બંધિયારીને જાણકાની
જાણકાને જાણે માટે કામેલો જાણે જાણકાની નિજા
કામેલો જાણે પહેલાં જાણકાને. તે પછી જાણે રહેલો

જાગવણ મેલન્યુ અગતરજી મેન, પ્રાણ અને
કરીરમાં શાવ છે તે અગતરજીની અગતર અગતર
કરીરના પરમાણુઓમાં આવે ત્યારે આપના અગતરજી
પ્રાણને આપના કરીર સાથે અગતરજી અગતર અગતર
આપના અગતરજી કોને અને તેવા છે એવા કરીરમાં
પણ રામ, વદાવરજી અગતર અગતરજી નથી અને આપ
આપની અગતરજી અગતરજી અગતર અગતરજી અગતર અગતર
છે એવું શી અગતરજી માન્ય છે. અગતરજી અગતર
અગતરજી અગતરજી છે કે એવા અગતરજી અગતર, અગતર
કે અગતર અગતરજી નથી.

[illegible]

શ્રી કૃષ્ણ-શ્રી ભાગવતીય: વખતે ભારે તુષારનું દેસને
કેસ વખતના પોતાને છે ત્યારે તે તુષ્ણ-આવર્તનથી આવરેલથી
મજબા' (કલ્પારથી) માથાથી ધૂળ થઈ છે અને તેથી
કેઈ પોતાને કે વીજને કોઈનાથી કાઢું નથી. પણ
ભગવાનને કહ્યું છે કે જ્યાં જ્યાંથી ગઈ મયો છે
ત્યાં ભૈરવને પોતાનો ભાર વધારી કોઈને તુષારનું
આકાશમાંથી નીચે પડીને કરી મયો છે. ભગવાન
જ્યાં જ્યાં જાય ત્યાંથી ભગવાને પોતાનું શરીર
વધારું છે ભગવાન વધારે છે અને તેથી જાનુ
રોને કાલી છે તે કોઈ જાનુ છે કે ભગવાનથી
માથાનો નુકસાન થઈ છે

કેશવ કાશીને લેવી યોગ્ય માન છે કે ચીમક
જાતજાતનાં પુણ્યકર્તુ નામ તેમ જ્યારણ નથી. જરી
રીને સાધાણ એ મનપાત્રની જામિત સજિત છે. જે
વસ્તુ તેમજાવી જામિત્ય દોષ તેવું જુદું નામ આપ-
વાની જાર નથી. ક્રાન્તિસાધના કાચપના જુદા
નામ ધારણ ધરા નથી. ક્રાન્તિસાધ નામમાં એ જર્ણ
જર્ણાઈ જાય છે જોએ પશુ પતિતુ નામ લેવી નથી
જને જુલેસ પશુ પેલાની જોઈ નામ લેવા નથી,
કાચુ કે એ જામિત્ય કાચપ છે. સાચીકાનો રેલુ ન
એ કોલ કે જે કાચપમન કાચપાનો જામિત્ય છે
જને જેને સાચાચુ જ્યારી કાચુએ જિન્દ માને છે
કેલો જામિત્યપર જ્યારમા આપેલો. યાદી જાચને તો
તે જામત કાચ રહેતી નથી. જાચરણ જાચો માટે
તો પાર પાર જાલ કરીને ચંદ્ર કાચની સુદિ કરીને
જામત વધતુ પડે છે જાંતકરણની જામિત્ય ના
કાચુ જાચુ દોષ તો. કેવરીકા પહેલા છ દિશા
તેજુ કાચ જને લેખે કાચે રી રીને જાચો તે જામ-
જાચની જાર છે જેવી કાચ જાચકારકા વધિવિજામાં
પહેલા જાચપના જોખ જાચકાયા પડુ જાચે છે જિ
જને કાચ લેવી કરીને જાંતીએ તો તેજીથી નીચે પ્રચરે
જાચે નીચે છે —

૧. દેશીઓ પહેલો યુવ સ્મર બેઠો બચાવું
આમણ છે, તેને કંઈકથી બચાવે માફી નાખે તેણી
માને બચાવના નિરુપાધાર્ય મરુ.

૨. રાજાહમી મીંચે પુત્ર ઉદયસિંહ હો, જેણે
સમવાયું વાગ્યું હતું તેમણે તેને કાંચાણ
અગિયારે વારી નીચેથી તેથી છાત્ર કાચાણ
હવા લાગ્યો.

श्री कृष्णार्जुनसंवादे

वे. श्री शक्तिदास झा, वेम अ. पृ. १

શ્રીકૃષ્ણને હિંદુ લોકો પૂજા કરીનેપાતમ-પુણ્યજવાર માને છે. કૃષ્ણ દેવીપ અવતારોમાં-અતમ, વરાહ, કુર્મ, વૃષિ, વામન, પરશુરામ, રામ, કૃષ્ણ, શુક અને કલિ આ સપ્તમ અવતારોમાં આપણે સમુદામાં-નવા-વિદ્ય-જ્ઞાનની અતી શ્રેષ્ઠી ભેદી કરીએ છીએ, મહત્ત્વ અને કુર્મ વંશયર અવતારવિસ્તૃતિએ હતી. વરાહ પશુઅવતાર વિસ્તૃતિ હતી વૃષિદેવ અર્ધપશુ અને અર્ધમાનવ કાલિની અવતારવિસ્તૃતિ હતી વામન માનવતા તરફ પ્રવેશ કરીને પશુપ્રકૃતિનું પ્રમત્ત અવતાર કરતે હતું. પરશુરામ વામન કરતાં, માનવ રેલનું પ્રમાણ અને રમૂલ સક્રિયતા ભોલી મદાન અને વંશી નિઃશ્ચિત્ત અવતાર-વિસ્તૃતિ મજાન, અર્ધોદાપુરોષતમ રામ, કાકુલપર્યુતિ કુર્મ, પરાક્રમપરિ કર્ક એ પણ માનવ અવતારની કાલિની વિસ્તૃતિઓ. પણ શ્રીકૃષ્ણની છાત્રશીલોમાં આપણને માનવછાત્રનામાં કરે પાછા પૂજા નિઃશ્ચિત્ત રમ્યાં ભેવાં મળે છે. તે માનુષોત્તર કામ છે. તેઓ વિદ્ય-દેવતા સર્વોચ્ચ અને સર્વોચ્છી છે. તેથી જ આપણે જીવન ભજા અવતારોને અર્ધ-અવતારો મણીએ છીએ, પણ શ્રીકૃષ્ણને પૂજાવતાર, શૈલેષ કાએ ખોલી રહે છે શૈલાવલો કા કા અવતાર માનીએ છીએ. તેમાં જ શ્રીકૃષ્ણની પ્રકૃતિ છે, અને તેમના અવતારપુત્રની પીઠમાં રહેલા વત્તવની વિજ્ઞતા છે આપણે શ્રીકૃષ્ણ અવતારનાં રહેલા અર્ધતર તત્તવની વિચારણા કરીએ, ત્યાર પછેનાં તેમની અવતારસીદ્ધા દુર્ગમાં ભેદ નવાની જરૂર છે, કારણ કે રીત મનુષ્ય પછી તે સામાન્ય હોય કે અસામાન્ય-ચેતાના અર્ધતર વત્તવને વધારે પડીને, જ, સત્ત્વ-અરોહિત અનુકરિને જ ચેતાની જગ્યા છત્ત્વલીલા વિવરણ છે.

મગધના મહાપદ્મના આશર્વજારી મહિમાવતા
હવતકર્મને-હવતકર્મને આપણે પાંચ પાસ-દર્શી
વિમારી દર્શીએ તેમજી દેક પાસ પહેલાણી, પ્રાન્તવ્ય,
પાસર્, પાસીદાર અને મહિમાવતી વર્તિ સિદ્ધિ
ભર્યુ છે. સૌથી પ્રથમ મહાપદ્મવન્દ આપણું ખ્યાન
પેડે છે હવતના કથાધર દર્શી એ તે બહતકર્મવિશે
મોડીના "હર વર નરવ નામર" છે. તેમને કાશી-
નામની-રજી કીધરો વિષયી મોડી-મત નામ તેમને
આકાશનામ છે. તેના કર્તવ્ય પણ હવતના કોઈ-

[illegible]

પરુપકારીય મીઠામીઠા અપરુપ નીચું નોંધવાનું
પણ છે તેમની કાર્યોક્તિના વીરતા તથા ચાલુ,
મુદિત અને રાજ્યોને તે મહાનિશાના નેરે રહે છે.
પતનાના પત-પત્તી પાન તરીકે મળે, તેર ચૂકો મળે,
પથારી મળે, તેને માતાપિતા મળી પેરુપોક્તિના વાત
અપરુપ છે કુદરતે આના પાસે તરતાર મીઠામીઠા
એક વીર કુદરત છે, વિવિધ રાજ્યપર છે, નિર્માણ
યોગ્યતા છે માનવકલ્પના વિવિધ નિવેશ અને
કોઈક વેરના પ્રકારોમાં પણ તેમની નીચતા હોવા
કારણ છે.

એમના પૂર્વે વિષય સંપન્નનું નીચું પાઠ્ય પેઢીના સંસ્કૃતિનિયુક્તના પદાભાસના તે એક અસંતોષ વ્યક્તિ છે તે પાંચેના કુપ્રય ભવાદ્વાર અને અધિ-નીત વિચિત્ર છે તે અમરના અસ્તના સંખ્યો તેમની સ્વતંત્ર વ્યક્તિ આદી છે એવો એક પણ સંવેદાત્મક સંસ્કૃતિ નહિ દોષ, જે એક વખતે શીઘ્રવ્યવસ્થા પ્રવેશી ભેદી માનવી મનુષ્યની પ્રવાહી તે સ્વતંત્ર સ્વતંત્ર નહિ અપેક્ષા દોષ, સંસ્કૃતિવર્ધન મુખિતિર પદાભા-સના સંસ્કૃતિ વધુ વધતે એક પ્રકારે પ્રથમ તિલક પ્રવાહી વિધિ વેળે છે, ત્યારે તે પદાભાની શીઘ્ર સ્વતંત્ર ન પડે છે, એ કે તે વખતે પણ વિવાદાત્મક

તેના ટેમ્પલ અભિમાની દેવી શાન્તિના નિર્ધારો મધ્યમણ્ડલ સંભાળ છે, પણ સીધાજી તેની એ જાણે- એ અધમાનો સદન હરી કર્ણ, ઉત્તરે મુદરતન તથા એના દિશ્વરે ક્ષેત્રે છે, અને સામે કુનિમ અદેર ના- માનને સદન હરી મેં તે કરતાં પણ સાધ્ય-એ સ્વ સાધીત હઈ છે. રોક મહાપુરુષના છાત્ર પરત્વે ઘેર કમળજી ચાપ છે ન. અધેરિશના ચિત્ત એમનાં છે છું છે તે પ્રમાણે- "To be great is to be misunderstood." સ્પીડ, મહાન થવું એટલે ન પાવને મરે ગેરકમળ છાત્રન કન તેમ કરું કરજી કે, મહાપુરુષના અંતરના આદર્શો-એવો-દેવો-શિવસિ આત્મા નન કમલ છો તેમ હોવું નથી, અને નવારથી તો મહાપુરુષોનું વર્તન પણ સામાન્ય મનુષ્યોના વર્તન જેવું ન હોય છે. પણ આપને તો તેમના સત્ત્વ મુરંજથી ગેરકમળનું વારણ હટી નવ છે, અને તેમની મહત્તા ઊઠતી અધિક 'તેમની પ્રમાણી રહે છે.

સીધુજીના કામ છાત્રનું યોજું પણ તે તેમનું વિષય દેહિત્વ, કમળ સમન્વયાદી, પ્રુપર્ણ પ્રેરત્વ, મળતી અપાત્મગાન છવાત્મનો તે પરમ સખા છે. મનુનને પુણ્યેમર્ણ ને સીધુ મથતા અને સીધુવાત્ત વાળા આવી મનુ કર્ણ, તે દોર્બલ અને વિષાદોષ- માંથી ભાગ ન. તેને સીધુવાત્ત વાળાપૂત પાઈને ઘેર મળવે છે, મહાને જેવું કરે તેમ-એ પ્રુપર્ણપ્રવજી મનાવે છે અને તે પણ સોમકારિત નિષ્કામ કર્મ-યોજના પાયા પર તેના અવ અણને કિયરપણે સ્થાપીને સીધાના માનસ અવગત પ્રુપર્ણન-ગાન, વેળ, અર્જિત અને કર્મના સમ-વપકાર છે, ભાસુત છાત્રનાકાવર અને મિમિષાકર છે, અપ્પાત્મ કર્મની છાત્ર પ્રક્રિયાના પ્રયોગવાર છે, માનસથી ક્ષિ છે, સર્વત્ર નિષ્ઠા છે.

અને તેમની છાત્રનીકાવરે છેવું પણ મહાન પાત્ર છે તેમની માનવતા કાકા કાવેશ્વર કરે છે કે સુખમ-દે અર્ધનીલિની કમળે આદ્યોજીને છાત્રનાં ભાતરી, વિરુધ્ધ, સંપર્ધ, પાનીર્ધ, ક્ષત્રધર્મ, માનુષર્ધ, માનુષર્ધ, સમાધર્મ પાત્ર છાત્રની કવોન્ન પૂર્ણ ન પ્રાપ્ત કરવાનું નિર્ધારન પૂર્ણ પાત્ર; પણ સીધુજીન-દે આર્ધનીલિના કમળા પ્રવાસોને વાહ રીતે-દેખીતી રીતે આપા મુખ, અને કર્ણ કર્ણ અપ્પાત્મ સ્વિધિર્મ

નિર્ધેષ રહી, એવાં છાત્રનાર્થો વિસ્તારી કે તેથી તે રોક છેવર્ણ, સર્વનીયુ કર્ણસિ સાધી, પરમોદિના પૂર્ણ યોગીશ્વર નથી, પણ પ્રુપર્ણપ્રવજીને સાખા અને ચરે ન તે આપણને રામ કે-સુદ કરતાં વળતે માનસપૂર્ણ કાવે છે, અને આપણને ઉત્સાહ-મથે છે કે "નર ને કરણી કરે, તો નરને નાશવજી ચાપ"

"તેમની આંખથી ઉત્સાહ, અને પાંચાદીએ ચોતારું પદ્મજી ચીરી પાડે ભાગ્યે- તે દિશ્વરો તેમણે તેને ધર્મભક્તિ કરી સ્થાપી પરિણામે દેવ પતિઓમાત્ર-તેમણે અને વિષય પ્રસ થોઈ પણ સંભાળુ- અને દુર્ધોષની કલકામાં વજાકરણ તેના નિર્ભય પ્રકારે તેમણે ધોરપૂજી કરી દોષનીની કામ રાખી, કુના માતાને રોઈ તરીકે સ્વીકારી, તો કે સુધા તેમને પૂત્ર મર્યા, તેમનું મન વળાંતુ; પાંચેને કદામ કરી કલકા પર રૂપા કરી, અને અભિમનુને રજી કર્યા શાકી રાખી, છ મહિનાની રાત કરી, તેને પ્રુપર્ણનું રાત કરાવું સીમ અને દુર્ધોષના વાપુક પ્રથમે, દુર્ધોષની વળાવમાં માર કામલ ન એક ભેદ નમ છે જેવું દેવાવના સીમની નતર એવો પોતાની આપલ દેહી સીમ અને નવાકેવના મહાપુરુષ સીમ દોષકાકા વર્ધ રવે, ત્યારે પાસેના રજીયા પાંચને રજી, ચીરી નાખી, નવાકેવના દેહની ને અધિર્મા કરી વચ્ચે કિયરિમની સ્થાપના કરી કિયાવ તે મર-વાનો નથી, તેથી સુચ નિશાની કરી, અનુનની પ્રાપ્તકા આતર પોતે વર મહાવનું રૂપ વર્ધ કર્ણ-પૂત્ર કર્ણનું કમળ સીમી અપ્પાત્મ. કુના નારકાકામાં કુવિધિને કિયરુ કરી અપ્પે અધિર્મ સીમ પિતામહ પાસે વિનિર્મા મા' તેવો આકિય પ્રાપ્ત કરાવો અપાત્ર કલકા-વિનિર્મા કલકા કર્ણ દોષા કર્ણ કર્ણીવનિ કુનિને ઘેર રહી વિદ્યાભ્યાસ કરી, કુપુરુને વચ્ચેક-માંથી પાસે કરાવી કુપુરુનીને મોંમાંથી કિયરુ આપી કવિમ કર્ણ, કુપુરુનીની નાગાથી કલકની દોષી કામ કલકાને પણ વચ્ચેકે મોઈ મોઈ આપી કલકામાં સુપામ કાવે કુપુરુ પર મરે કુકાવિયર વચ્ચેકમાં માકાઈ ચીરી, ખાસ કાવે કરાવી, કિષ્કોધિત કોષકાવ અને નાકા કામનાં કુપામના તાકુને વપુદ કરતાં પણ અધિક રજીયાકા નાગાથી, નાગાવરીથી માથી વર્ધ, તેને આદાર કરી, નવામાં અધર કિલિકિલિ આપી, વિરુને ઘેર કાકા પાથી, કર્ણ ૧ તેની

પાઠ્ય બક્ષિત અને પ્રેમની સંપત્તિ કરી. અને મનમાં, પેતાના જ માનકુળને સુરપાત્રની નાજ થતા ભેદ રહ્યા, અને પાત્રપોષણ તોયે સહુ બઈ પેતાના પત્નના પદમાં પાત્રધિને માણુ મારવા, ઈશુ અને વૈકુણ્ઠીમાં ગયા.

કર્મના ભયો, જે માનવથી તોડી ચકાવેા નથી, તેને રોતે પણ પાત્રી મળાઓ. આત્મી છે પરમ શૈભ્યર વળે કાલર્તુ સમ્પ્રદાયર્તુ સમર્થ બચવાન શીકુષ્ણ મન્દરી માનવતા અને તેમાં જ છે તેમની મહત્તા.

ઉપર આપણે બચવાન કૃષ્ણવન્દની છવનલીલા દૂર્ગમાં અવશેષે દશે આપણે શ્રેષ્ઠી છવનલીલા વિસ્તારે રત્નજીવનવાદી બચવાન શીકુષ્ણવન્દની પીઠમાં રહેલા તત્ત્વનો વિચાર કરીએ તો તે વધારે સુચક થશે. કૃષ્ણ જોડે આર્જુનાદિ પેતાના બહોળે, શોષીઓને, ભવિષ્ય કરી છવનવાદને સંસારપાઠમાંથી મુક્ત કરવા બચવાન પેતાના તરફ આર્જુને છે. જોડે તો એક પ્રાચીન કાળમાં બચવાને પાત્રવાદનો આર્જુને મળી છે. બક્ષિત રવિ પૂજ્યવાદે પણ પારિવ્રતમાં દેવોજ મહત્ત્વર્તુ એક કાળ રમ્ય છે. આ સંસારકલ્પમાં પ્રેમની ભાગ મળે પેતાના સ્મરોને-અભ્યજ્ઞાત્યામોને તે પેતાના, મુક્તિપાત્ર તરફ એવી રહી છે, એથી તેમને સમાનતા વિવિધ તાપ, શોક, ક્રુષ્ણ, આપિ, ભાપિ, કૃષ્ણાપિ ધન ન કરતાં પડે. વૈષ્ણવ સમયમાં જે અતુલ્ય છે વાસુદેવ, સંકર્ષણ, અનિરુદ્ધ અને પ્રદુમ્ન-તેમાં પણ સર્વશુભમાં આ સહજબોલના આર્જુનથી કિંમ જ અભિપ્રેત છે. વળે શ્રી કૃષ્ણુ ચૈતન્ય તત્ત્વ જોડે નિર્મુક્ત પ્રભુવેતના ઉપર આપણે ભેદ રહ્યા તેમ તેમજે કાલિદેવીય કલ્પવાદી પ્રવૃત્તિ કરી છે, જ્યાં તેમની અંતર ચૈતન્યની સમતામાં નથી પણ સમજો સ્વસ્થ થતા નથી કારણ કે તે નિર્મિત કલ્પ, સાક્ષી ભાગ થતા, કૃત્ય થતા. તેમને કઈ ચૈતન્યવાદુ 'મારી કલ્પ' નહિ, કાલ્પ કર્મજી કર્મ જ્યારે નહીં કલ્પ પંથ મોહકમદ થયે જ તે અવિરત કાલ્પાસા મહા રામે છે અને જ્યાં તે ચૈતન્યતત્ત્વની પશ્ચિમ જ એવી છે કે તેથી તેમાં નથી પણ અવેશ ના પડે. જ્યાં

કાલ્પાપિ સિપ્પિત વદ્ય જે વોશમૈશ્વર્યુ। એમને કૃષ્ણી શૈભ્ય એવો છે કે તેમને કર્મ વેપ કરી શકે જ નહિ. કારણ કે તે મૂલમૂલ જ મૂલવણ છે, પ્રણીપાત્રને માણુ કરવા થતા જ્યાં તે કૃત્ય ચૈતન્યપ દેવતાથી પ્રણીપાત્ર રહેલા નથી. પણ પ્રણીપાત્ર તેમની અંતર રહેતાં છે. ઉપર આપણે તેમજ આર્જુન સ્વસ્થ, પ્રેમસ્વસ્થ ભેદુ મહી માનવને તેમના તત્ત્વ તત્ત્વસ્વસ્થ ભેવા થશે છે, અને તેમની માત્ર છવનલીલામાં તેમજ કર્મસ્વસ્થ તથા ચૈતન્યસ્વ ભેવા મળે છે જે વેપ તેમજે કલ્પવિવેચના તેમજ સમાનતા માનવની માનવતામાં આપણે છે તે જ સમન્વય-કાળ, કર્મ, વેપ અને બક્ષિત (શિષ્ય)નો-તેમના ચૈતન્યની પીઠમાં-તત્ત્વમાં આપણે દેખા છે.

શ્રી કૃષ્ણ વિધાનર છે, શાખા, સાધન કર્મવેષ્યા છે, પાત્ર છે, કુનિયાના સ્વસ્થ છે. જોડે તેમને વિચારવાન મુદ્ધ વિષ્ટ, અરિષ્ટ, સંકુષ્ણ, અસ્પૃશ્ય, વિવિધવાદ્ય, વિશ્વમાસથી ભરેલા કાળ છે, અને તેમાં તેમની પીઠમાં રહેલા ચૈતન્ય તત્ત્વનો જાન, કર્મ, બક્ષિત અને શૈભ્ય-માત્ર સ્વસ્થો કૃત્ય કાલેવીથી વિવિધ કરવા પડે છે. કારણ જ્યારે કહે છે કે વોશા કર્મજી કૌશલ્યુ। ચૈત જોડે આપણે નિશ્ચિત શૈભ્ય થતા શિષ્ય વિચાર, કર્મ કાળોથી, કાળોથી, વિષ્ય અણતરી પૂર્વક, અણુ જાળા પ્રાપ્ત કરે તેજ, જાનકાન, પ્રેમ-મુક્ત, શૈભ્યસ્વસ્થ કર્મજોડે અને તેજ પ્રાપ્ત કર્મજોડે-માત્ર સ્વસ્થો વિનિયોગ થતા જ્યારે કર્મ શ્રી કૃષ્ણવન્દના છવનમાં વધારે દેખા છે કારે જ તે પરિપૂર્ણ નજ છે, 'પૂર્ણોત્તરીતત્ત્વ છે, કેકાલી જામકાળ જ છે. અને તેથી જ તેમની પીઠમાં રહેલું તત્ત્વ પણ જાનથી આલેખિત, પ્રેમથી આલેખિત અને પ્રકાશિત, કર્મથી સમન્વય-પુષ્પ, શૈભ્યથી પરિનિયમિત, સંપૂર્ણ, નિર્મુક્ત, વિષ્ટ, અભ્યજન, શૈભ્યોત્તરીય પેશ્વર્ણિ, વાલ્ક્યોનો મુદ્ધસ્થ પ્રેમ, કાલ્પ માનવનીય અવિષ્કાયા, તેમજ સ્વસ્થ, જ્યારે તત્ત્વ, પૂર્ણ પરમાત્મ-સ્વસ્થ છે.

ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ

લે. શ્રી. પદ્માક્ષ સાર્થી

ભગવાન શ્રીકૃષ્ણની લીલા અષ્ટાદ્ધ છે. તેમાં
અનિવર્ણી ન તે ભગવાન કહેવાય છે. કૌશલ્યેષેષમ
અર્થિત ન કરવાન સમ્યક્ દેવોઃ મહાય છે. શ્રીકૃષ્ણ-
ભાગવતારે ઉપરના અવતારનું વર્ણન કરતાં
પર્યેષાંશક્તિઃ પ્રોક્તાઃ । કૃષ્ણસ્તુ માગવાન્સ્વયમ્ ॥
એવી રીતે કહી વિષ્ણુ ભગવાનના ખીલ અસ્તારોને
અંશાવતાર મહાશ્વા છે અને શ્રીકૃષ્ણને પૂર્ણાવતાર
ભગવાનસ્વરૂપ કલા છે. કૌરવાચરમાં પોરેલા વિષ્ણુ
ભગવાન રૂપનાય ઉપર પદા છે અને કાશ્ચાન્ સ્વયીકૃ
‘ભગવાનની ક્ષેત્ર કરી રહ્યા છે એવો અનિ શ્રીકૃષ્ણ
શાયે શ્રી રમણી શ્રીકૃષ્ણ મોદપાશી થો છે.

વિષ્ણુ ભગવાનના ન અનેક અવતારો કલા છે અને
ખીલ તેઓ કલા તથા રક્ષકનાં અવતાર પ્રસિદ્ધ નથી
તેમ્ હાથે પશુ એનું અશ્વય છે ૩ ભાગે અને ૩
તુરગ એવી શરિવાર રહેરે માતાએ સેવિવા છે નથીવ
અન્યથી પ્રસન્નમાનવતેમાં ન વધુ’ હરવાનુ રોજ છે
અન્ય રવા પછી ન માન્યને અવકાર વળે છે અને એ
અવકાર અભિપ્રય પાર કીટારી સંકારની ઉપાધિથી
નિવૃત્તિ થઈ પાસેકમાં જાય છે ત્યારે એ અવકાર
મધો-મધી, ધુવ, શર્મા, અન્યથી, વધ રહેરે અદિ
પશુ રહે છે. ભગવાન મધુએ અશ્વય છે તેમ
શર્મા કીટારીસ્વયમ કાષ્ઠકોદ્ધર્મા સિદ્ધી । વિમુક્તા
વાંકવા પાનિત । અર્થેવ કુલિયા કીટારીને કાશ્ચા ૩
પૂર્ણા રેખાની થો આ પૂર્ણી ઉપર પશુ’ શુભ-એકે
રમણી ૩ ભાગી ખાખ કીટારી-અર્થકલા પાલ
રે છે અર્થેવ કુલિયા કીટારી શાયે મીઠ લેવા-
રેન રહેલી નથી કારે વિપજિત્ત્વમાં ને રેન રક્ષ
કરી કવનને ઉપાયોનો અને ઉપત્ત ભવાની કવને
કવનુપત્ત મળે છે એ રેન અન્યથા ૩ અવતાર
શાયે સંભાળનાર રેન કરતાં થોરો અશ્વય રોજ છે.

પૂર્ણી ન્યારે ન્યારે મુંદાળ મરિ ત્યારે માન્યુરુપ
પારણ કરી રેવતિની સદાન શાયે છે. અને એ
સદાન અપાવવા રેવતિએ અમર્ષ નરિ રોનાથી કલાદિ
રેવો વિષ્ણુએકર્મા અર્થ ત્યાં ભગવાને સ્થિત રે છે
અને ભગવાન સદ્ગુ સંમિથી તેમને કીટ કરી અવતાર
લેવાનું વચન આપે છે. ભાગી કીટારી અપણે પુરા-
લેખાં અવતારમરે પંખીએ કીટ

વર્ણી અવતારનુ વ્યાખ્યને રેવ, પુરાણ રહેરે
અનેક અનેક કાશ્ચો રમ્યાં રેવી એ પુરાણ પ્રુએ
મદા, વિષ્ણુ અને મદારેવ નરિ કરમાવવામાં
આને છે ૩ -

અનુર્વદનો ‘મદા કિનાદુરવરો હરિઃ
અમલકોવનઃ સંમુર્ગવાન્નાંદરાવણઃ ॥

અર્થેવ માર રોડાં વિનાના મદા, એ કાશ્ચાના
વિષ્ણુ, કાશ્ચામાં મીટુ’ લેખન નરિ રોના કન ને
કશ્ચ રેવા છે તે ભગવાન અવતારનુ વ્યાખ્યનું
સ્વરૂપ છે.

માતા અશ્વધારણ કલિત્ત્વપમ વ્યાખ્યને વધ
ત્યારે મનમાં અદિતિ રેવેલા કાશ્ચો અને નારાકર્મા
વચનથી વિષ્ણુ ભગવાનના કુલ માતા મરિ કીટારી-
માવતર સ્મૃ’ ત્યારે ન વિતર્મા કીટારી પ્રમદ વધ.

માન્ય કીટારી ભાગા એતનનાં કુલમાન કરતાં
ત્યે રેવા વિષ્ણુકાયા સ્વરૂપ છે એમ અશ્વધારે
મધુ છે ૩,

રજોહુપે અમ્મનિ સપ્તકુલયે
સ્વિત્તી પ્રજાનાં પ્રક્રમે રમાશ્વત્તે ।
અજાય સર્વે-સ્વિત્તિ-નાગરેવે
પ્રવીંચવાય વિશુનાસ્મને નમઃ ॥

અશ્વત્તી ઉપવિત્તિ ને રાત્રીકુલને રેવ છે,
સ્વિત્તિત્તિ ને અવતારકુલને પારણ કરી રેવ છે અને
પ્રમણાએ ને તરોશુકુલને અપાવ કરી રહે છે તે ઉપવિત્તિ,
સ્વિત્તિ અને વચન હાસ્યરૂપ અન્યથા વિષ્ણુકાયા ને
ત્યે કુલિયાં ભાગી રવા છે એવાં ભગવાનને નમ-
સ્કાર. જામ અદાક અને કીટારી કરતાં અશ્વત્તી સ્વિ-
ત્તિએ મોલ્ય વિષ્ણુ ભગવાન ઉપર શરિવાર અશ્વ
કરી છે, અને એવી વિષમ સ્વિત્તિ ને માન્ય એ
લીલા ન છે તેનાં વિષ્ણુ ભગવાન અનેક અવતાર પારણ
કરી છે.

અશ્વત્ત કહી અથ તેમ ખીલ અવતારો અંદર
કલા ન્યારે શ્રીકૃષ્ણને ભગવાન પૂર્ણાવતાર કીટ

માત્રી રીતે પૂર્ણાવતાર પારણ ‘કશ્ચા’ હાથે

[તારીખ ૧૫ જુન ૧૯૮૮ થી આગળ]

ભગવાનમાં વિષમભાવ નથી, તે જગતમાં વિષમભાવ શી રીતે આવ્યો ?

મોટાદૂભાવવનની કમીક ન્યારે છરૂ પાવ છે તારે બીજે સિવને કાંજે જગતવની કમી આવે છે ભગ-વતમાં પાપકસરવા દલી પણ તે માણસના સમયી પીતા દતા અને એકલા રૂપતા દતા. માણસની વચ્ચે રૂપીને માણસના જેવું થવું થયેલું છે, એકાંતમાં રહીને પાપકદા થવું પણ સહેલું છે, પણ માણસોની વચ્ચે રહીને પાપકદા થવું પુરુષ છે તેથી પ્રદયા માણસોને સસરે હોવાનો વિચાર આવે છે સસરામાં દેવની ભાવના વારંવાર આવ્યા કરે છે એવા વિષ્ટ કલે-મોમાં પણ ભક્તિ કરવી હોય તો કરી દહાવ તેવતા મટે ભાવના રક્ષણ પ્રદવારની ભક્તિ જતાવેલ છે અને તવમા રક્ષણમાં રાજ્ય અવરિપની કમી આવેલે દાવના કાળમાં પણ ભગવાને બી રામકુમ્ભ પશવકમો દહાવે આપણી પાસે પ્રોત્સ છે તે સસરામાં દતા, તેમને બી પણ દલી જતાં તેમની ભવર સસર ન દોલે. ભક્ત દુકામને કહ્યાએવર બી દલી અને એ જાગેલ પણ દલી જતાં એવા સભેમોમાં તેમની સારી ભક્તિ કરી રાખા દતા અને સસરામાં રહીને ભક્તિ કરવી હોય ત્યારે પ્રદવારની ભક્તિ ભગવાનનું સતત સમરણ એકમિ અને બીજા માણસનું સિસરણ એકમિ વળી પ્રદવારને વારે માણસ માણસોની વચ્ચે રહેવાનું કમ તે રાણીને ભક્તિના દેવ દતા દતા પણ પ્રદવારે એવું કિલણ થીયું હતું કે પાપ ભગવાન નથી રહેલા છે. આવા કિલણથી જનન જાન રહી થકે છે એ બધે ભગવાન છે એવું જાન ન રહે તો ભાગ્ય ભગવાન આપણી પાનતામાં નથી, તેથી ભગવાને જાણે ભગવાન મળે છે પ્રદવારનું જાન મળ્યું હતું તેથી તેને ભગવાને પાસે ભગવાન મળતા દતા

પ્રતી સભામાં મંદાવામાં વિવિધ રૂપાવા બોદારે અગ્ર સભા દતા તેમની દેખાવ લદન થયું જેવે ન દોલે તેમજ થુમ્મ જેવે પણ ન દોલે દિરણકિયુ પણ તેને એક મોલી મારેલો કે આ તરસિદાવ મારી વિવિધ દાવ કમ છે !

ભગવાનનું એ ૨૫ મંડુ ભગવાન હતું, અને તેથી તેની પાસે ભગવાની મંદાની કિમત માનો નહિ દિ-વણકિયુને પણ એમ લાગ્યું કે કાચ પદાવાની દરિયામાં જ અને મારવા થકે આ વિવિધ સારી ની-કથેલ દેવ, જ્યાં રહેલે પોતાની આ દાવમાં થીયી અને તે નરસિદ ભગવાન તરફ દોલેલ, પણ જેવ જાન તેમના થીન થકે ભવ છે તેમ દિરણકિયુ નરસિદ ભગવાનના તેમના થીન થકે થકે સહિતા ભાગવા પણ પ્રભુએ પોતાના તેમની અદવારનું પાન મળું હતું. તારી ઉપમા આવી એમ જતાવેલ છે કે દિ-વણકિયુનું સ્વાપ (બધાવાવાને) ભગવાનનું ભગવા આવારનું હતું (૧૫-૮ ૨૫)

દિવણકિયુને પોતાની મમ ફરીથી ઉપદી અને ભગવાન ઉપર દેલી, પણ જેવ થુમ્મ લપેને પાકી તે તેમ ભગવાને તે માત કહિત દિરણકિયુને પાકી થીયે, જ્યાં થકે જેમ થુમ્મના પાનમાંથી છુટી ભવ તેમ દિરણકિયુ ભગવાનના દાવમાંથી નીકળી ગયો. થુમ્મ એ કામનું સ્વાપ છે એ વાત આપણા રક્ષણમાં આવેલે થકે એ સભાનું સ્વાપ છે એ વાત જાગવા સંજ્ઞા લેવડના ભાગમાં આવે છે કામદાવા સભાને પાકી કામ જ્યાં કામમાં પાકેલે સંજ્ઞારી ભાવ આવી ભવ છે તે થકેને દોલે એ સાર્થ એક રતા દતા આપણામાં પણ સજ્ઞારી ભાવ આવે ત્યારે દોલે એક રહે છે. ફરીથી દિવણકિયુ ભગવાનની તરફ દોલેલ પાકી ભગવાને સંજ્ઞારી જેવે નહ કરી તેને પાકી

પ્રદવારની રક્ષા મટે અને થપુવું કામીઓનાં પોતાની આપણતા છે એ જતાવવાને થકે દિરણકિ-

લોભી એ નાસ્તી દિવસાદિયુતી જાણે. જ્યુ થઈ નઈ તે જગતે ભગવાને સમાના ગ્યારણુ. કલ્પે તેને પોતાના પોતામાં રાખે લીલાથી ચીરી નાખ્યો મજી ભગવાન પોતાની રૂપથી તેનું ભેટી પાવા લાગ્યા. દિવસાદિકિયુ થત્યાથી તેને પાત્ર વગાડવા લાગ્યા, મધેથી રાખત કરવા લાગ્યા અને આપસાએના કુલ કાળા રાખી. આપસામાં પલુ ભગેને આલમસાન ઉપલ થાય છે ત્યારે નવુ ચેતન અને નવો આનંદ આવે છે પછી યજ્ઞા, ઈંદ, જાનિએ, પિતૃએ, કિટો વગેરેએ ભગવાનની સ્તુતિ કરવી શરૂ કરી. હિ કહ્યું કે "જમણુ દાવકમળ દેવના ભાગથી લગાઈકુ દર્દ તેને આવે વિદ્યામાં હીયું" નથા કહે છે કે એ દેવ ભગને જલુ નહોતો કરો. તે જદાસરથી અધારેનુ રચાય છે. તે જમાને જલુ નરે છે.

નિશાધર કહે છે કે તેણે જમારી નિશાએ નાચ કરી હોત. મદુએ કહે છે કે તેણે મધની નથી મરોઝા થોડી નાખી હતી પછી પ્રબળપતિ અધર્ અને આશુ વગેરેએ સ્તુતિ કરી છે પછી પહેા, કિપુરોએ અને વૈતાલિએ વગેરેની સ્તુતિ આવે છે એ જમા સ્તુતિ કૌંસથી અણુપ છે કે નથા તેઓમાં વિષમઆવડ કામજુ એ જદાસરથી દિવસાદિયુ હોત. એ નાચ પામ્યા પછી નથા ભગવાનને કહે છે કે અમે આપના સેવક છીએ, હવે અમે આપની સેવા કરી રહીયુ છેવટે વિશ્વના કુલેએ કહ્યું કે, "આ દેવ તો વાસ્તવમાં એના જન્મમાં આપનો સેવક હશે અને આશુ (મનસાદિ)ના કાપથી તેની આ અતિ યજ્ઞ છે. તેથી તેનો વધ વધે તે ઠી થયું છે.

આ પ્રમાણે જમાએ સ્તુતિ કરી, પણ ભગવાન કોપક આલેકમાં હોવાથી કોઈ તેમની પાસે અર્થ રાક્યું નહિ. સંસારમાં પણ કોઈ માણસમાં કોઈ હોત ત્યારે તેની પાસે જન્મું મુકોય પડે છે તેવાંએ જમાનીએ આતમ કરી પણ સદમોઝ તે સ્વપ્નથી નીને પાછા વળા અર્થ પછી ચણાણએ પ્રાણને કહ્યું. "તમારા પિતા કૌંસ કુલેએ મરોઝા ભગવાનની પાસે તમે ભજો અને તેમને સતિ કરો" પ્રક્રમ ભગવાનની પાસે થવા અને જુઓ કૌંસ થોડી તેમને સાક્ષાત પ્રધાન કરી ભગવાને તેમને કૌંસથી લોભા અને તેમનો મસક કૌંસ કૌંસથી કાપ કૌંસે. ભગવાનના કામનો રપઈ વર્ષા જ

પ્રક્રમની જમા અણુલ કર્યું નાચ પામ્યા અને તે જ જગતે તેમને પરમાત્માના વાસ્તવિક રચાણને કાણાકાલ કયો (૭-૬-૧) પછી પ્રક્રમની નીને પ્રમાણે જમાવાનની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા:-

"જેમની સુદિ સત્ત્વશુદ્ધિ વિષય થઈ છે એવા જમા વગેરે દેવમજુ અને યુનિ અને કિરમજુ પણ પોતાની વાણીમાં આમની સ્તુતિ કરી આપને પ્રમાણ કરી રાખા નથી, તે આમ જોડીને કોમ અતિમાં રાખત કયેશ આપ કૌંસ કેમ થતોય જામ્યા."

ભગવાનમાં વિવચના નથી તો ભગવતમાં કાંઈથી આપી એ પણ પ્રમ જરીક્ષિત રાખાએ કુકોરણ પાસે સાતથા રાખેમાં મુકેય છે તેના જમાન કવે પ્રક્રમની સ્તુતિમાં રપઈ કરો. ભવ છે, પ્રક્રમ કહે છે કે, "જમા, કુલીનના, રપ, વપ, વિદ્યા, યોજ, વેદ, પ્રક્રમ, જગ, કુશિ અને વૈશ એ નથા કુલુ જલુ મી કાંઈને પ્રમાણ કરવાને સમર્થ નથી પણ અતિથી ભગવાન અમેન્દ (કામી)ની કૌંસ પણ પ્રમાણ થઈ નથા હતા જે આશુ કૌંસના રપ કુલોથી કુલ કૌંસ પણ ભગવાનથી વિષુમ દોષ તો તેના કરતાં મન-વચન-કર્મથી ભગવાનની સન્નિધિ રૈતાર આંકાળ પણ કૌંસ છે. તેના આંકાળ પોતાના કુલને પણ પલિત કરી દે છે, પણ અભિમાન રાખનાર આશુ એકુ કરી રાકો નથી. (૭-૬-૧૦) આ એવામાં અર્ધમરી આશુ કરતાં અતિતાવા દરિયાની કિંમત વધારે ભારેય છે તેના ભગવાનમાં વિષમ માન નથી પણ માણસમાં છે.

તેથી એમ ન જમાનું નેકાંએ કે ભગવાનને પૂનની અર્પે છે ભગવાન તો આત્મસાતથી પૂર્ણ જ છે.

તૈવાલ્કય: પ્રશ્નરૂપ નિજસામર્ણો માંને જનાદવિદુષ કહુનો હણીતે ।

વચસાનો મયપતે વિદર્પીત માંને

વવાસમને પ્રવિશુલસ્ય વયા હુલથી: ૭-૭-૧૧

અર્થ-ભગવાન આત્મસાતથી પૂર્ણ હોવાથી, કુલ કુલોએની પૂનની કાળા રાખવા નથી. તે તો પ્રમાણક થઈને પોતાના આંકોની સેવાનો સીકાર કરે છે તેમ પણ અકોને કાલ મળે છે જેમ મુખ કૌંસ કોઈથી કોણુ વર્ણમાં તેનાય પ્રતિનિધિ કૌંસાલિત

કોઈ ઉ, તેમ જાણો મનપાનને જે જે માન જાય છે તે પ્રતિનિધિત્વ લાભેલેજ થાય છે.

એટલે આપણે કહેતા જાય અમવાનને આપણે
હાલે તેથી આપણને પાછો ખસે છે તેથી આપણ
અવાજ રીત અવાજી જાય છે. અવાજની જુલ પાછી
અહીં મુરોમ છે. જેમ રાખ વખતે અવાજ પ્રવાજ
કાજુ સાથે છે તેમ જામત વખતે જામત પ્રવાજ
પણ સાજુ જાય છે. એવું જામત રવાજ છે જા
જામત રવાજ જામતજામત નિર્વાજ પ્રવાજ (જામત) જા
જામત અવાજ અહીં જાય. જુલાયે કહે છે તેમજામત
જામત જામત નીચે આપણે છે.

વર્ણન કરે છે. 'જગત એક ભૂતલ' પરમાત્મજન્ય
સ્વભાવ છે તે વિશ્વરૂપ દેવતાથી અને બ્રહ્માનાથી
કર્તે 'જીવ' ન દેવતાથી કર્યું બ્રહ્મરૂપ છે એમ ભૂતલ
કાવ છે જગતનામાં બ્રહ્મ બ્રહ્મના દર્શક છે અને
-બ્રહ્મા સૈતન્ય ભદ્રાસ છે, તેથી વિદ્યાત્મા થઈ
વેણે બ્રહ્મરૂપ રહેલ છે એ વાત પણ (તેમ જ્ઞાનને)
બલ નેથી ભૂતલ છે કર્યું દર્શનની દર્શિત થઈ પ્રાપ્ત
થશે એક જ્ઞાનને દીધે થયેલા નથી અને તે વિના
અદિતીય વિદ્યાત્મા બ્રહ્મરૂપ છે, વળી એક ક્રમથી પણ
તેને જીવો 'ભૂતલ' દર્શનથી જીવો પ્રાપ્ત નથી એવો
જ્ઞાનપ્રાપ્ત પણ (તે માત્ર માનનારને) માત્ર દેવ એમ
જાણે છે પ્રકૃત ચિન્માત્ર છે અને બ્રહ્મી છે, જગત, પ્રમાણ
રૂપી મૂળ કારણથી સદાચર, અદ્વિતીય વધે છે એ
જ્ઞાનકાવને પામે છે એમ માનનારનો (જાણે થક
વાળાઓને) દેવો જ 'કર્ત' ભૂતલપરમામાં જાણવાથી તે
જગત કાવ થાય છે. દર્શક એ બ્રહ્મને 'નિત' છે એમ
જ્ઞાનનારને (વિદ્યાનીને) તે માત્ર કાવ ભૂતલ છે એમ
તેમને કર્યું પ્રાપ્ત એવી ભૂતલ ન દર્શિતેયર કાવ છે
અને ભૂતલપરમામાં જાણે છે

આ તથા દરેક એક પત્રાને છે કે જેને માત્ર
જાણકો વેતનના વાર પામીને જીવે તેને પ્રતિનિધિત્વ
છાને અને છે મીનામાં પણ કહેવ છે કે જે જણ
નાં પ્રવચનો સાંસ્કૃતિક મનોમથકમાં છે. એવો ભવવાન
કહે છે કે જે મને જે જાણે જાણે છે તેને જુ લેવા
જાવે જાણે જુ. તેઓ ભવવાન-સીધરે જાણ માત્ર-થી.
તેમ વખતે કેમ પ્રસારણ થઈ જાય છે. કામ વખતે
કામ પ્રસારણ થઈ જાય છે અને એમ વખતે એમ

અગ્રજ્યેષ્ઠ પદ્ય જાણ છે. પાશ્વેશ્વરનાજાને પોતાની વાત સાચી માને છે અને પ્રેક્ષકનાજાને પોતાની વાત સાચી માને છે. આપણે પ્રત્યેક વીષયના નવમ દોષને તે આપણને વીષયની વાત સાચી માને અને પ્રેક્ષકના સ્વપ્ન દોષને તે પ્રેક્ષકની વાત સાચી માને. આપણે ઉપમાઓ નજરે દોષને તે ઉપમાની વાત સાચી માને અને રૂઢીઓની દૃષ્ટિને રૂઢીઓની વાત સાચી માને પરિપૂર્ણ જુનિ હો છે કે નજર પાસાજુઓના અગ્રજ્યેષ્ઠ છે એ (જ્યુન, ચીતમ વગેરેનો) મત જણ તેમના વિચારને અનુસારે જાણ છે. કેવો જેવો જેવો જેવો હદ નિશ્ચય થાય છે તેવો તેવો તેને અનુસર થાય છે. જેવું જવું જવું તેનાર તેવું જ પરિણમ્યાં છે જાણત ખોખરે અનિર્ણય દેવ છે પણ તે માત્ર કે અગ્રજ્યેષ્ઠ રૂઢી જાણી નથી. નજરની પ્રતીતિ મનની શ્રીદ જન્યનાને અનુસારે થાય છે. આ વાત પણ લિપિ માનનારે તેવો અનુસર દોષથી જાણ નજર છે.

૧૯૪૩માં (આગેતી વર્ષે) વાંદિયાં જ્યાં નાં જાય છે, પછી વર્ષે પચ્ચમ્વેણી જુદી જ્યાંના નથી એમ કહે છે. તેમના વિચાર પ્રમાણે તે વાત પશુ સાત છે. ૧૫૦૦ જીવોન્મય જાત્યાને તેઓ જોવાના દેશમાં વિચાર કરતાં જ્યાં એક દાવા નથી. પ્રતિજ્ઞા વજ્રામાત્રો દેશમાં જતાં જોવામાં આવે છે તેથી કૃષિમાં જાતિઓની કૃષિમાં વિવેચી જુદી પશુ તેમની ઈશ્વરમાં જુદા ન આવે છે. ૧૫૦૦ કરતાં જાતિય પરમતત્ત્વ સર્વદલિ- જ્ઞાન જોવાથી તેમાં જ્યાં વિચારિતો કમાવેલ જીવને છે એમ પ્રમાણ પૂરેલું કવિત્વ પછી વાતમાં જોઈ જુદા જતાં તેમાંથી જોઈ જદાર જ્યાં રહે છે તેમ જોઈ પતિસ્થિત જાતારે રહેશે જ્યાં જીવે જ્યાં જ્યાં જોઈ જોઈ જોઈ જ્યાં પરમોમાં જોઈ રહે છે જ્યાં (જાતિત્ત્વ મળે) વિચાર પશુ તેમ માનવાત્મક જાતુમાત્રે જાતો જાય છે. વળી જ્યાં વર્ષે જ્યાં વર્ષેની જાતના (જોના જાતુમાત્ર પ્રમાણે) જોઈ જોઈ જોઈ જોઈ નથી.

આ પ્રમાણે એ રહિ પ્રમાણે જ રહિ હોય તે
સાચું જુ. હોય તે સાચામાં વધારા અને છે કે ખરું
કુમે વિષ, અગ્નિ, વિષ, અસુન અને મરુત વગેરે
વિષમ પ્રાણીમાં પણ સમાન રહિ રાખવામાં હોય છે
તેમ કે સત્તવેતસોની રહિમાં સમાન કરાયેલ છે અને
અવેપ-અપાપાય છે

પ્રકાશમાં આવી ન હતી હતી. કિલ્લાપતિપુત્રે પ્રકાશને જાણવા માટે પશુ ઉપાસ કરી પણ પ્રકાશમાં બહુદૃષ્ટિ ધોવાથી તેને બધું મળતું ન હતું. આવી દૃષ્ટિ મહાત્મા પુત્રોમાં ધોવા છે. આવાનું જ કુલ છે જે માત્ર પોતાની પરિચિત દૃષ્ટિને જાણી માને છે તેની સામે બીજા જગા આવી રહી નથી ધોવાથી તેમને કુ.બ. જાણવા સમર્થ રહેતું નથી તેથી અર્ધસૂત્રી આવી પૂત્રી ઉપર એક રાત્રી આપ નહિં ત્યાંથી પણ રોકાને આઈ માટે લેવાર રહેતું પડે, અને તેથી રોકાને માથે કાચ ચિત્તા રહી રહે. તેમાં કેટલાક રોકા પહેલા કુમ્ભા (offshore) માટે લેવારી કરે છે અને કેટલાક ભવાય (distant) માટે લેવારી રાખે છે. છતાં જો ભવાયને તુલ્ય ન થાય છે. પ્રકાશને પોતાની રક્ષા માટે રોકા જાળવી જાહેર ન થોડી, કારણ કે તેની દૃષ્ટિમાં એક જ જગ્યા હતી. બીજા માણસો જેમની દૃષ્ટિ થોડી ધોવા છતાં તેમને જાણી જાય છે તેમને કુમારપાદું કામ નહીં કુમ્ભા મટે છે પરિણામ મુદિ ધીરજાવદાને કરે છે કે "મા સર્વ સ્વભાવથી કિલ્લા છે એવું રસભાવપાદિએવું રહેતું પણ તે મત સ્વીકારવાસંગે કુલ નહીં જાય છે. કેમકે ધીરજ કરતાં જતાં તેમની કુદિમાં રોકા કુદિમાન સર્વજ્ઞતા આપે જો નથી પરિણામ આપવા વિચારવા પુત્રો કરે છે કે સર્વજ્ઞ એક જ હતી છે. આ વાત પણ સાત જ છે, કેમકે તે ઉપાસક પુત્ર પોતાને ૧૬ નિમ્બ ધોવાથી સર્વજ્ઞતા પરમેશ્વરને જાહેર પ્રકાશ થાય છે એ વાત અર્જવિત છે. કેટલાક (માસિતો) આ લોકની પોં ન પરમેશ્વરને પણ માને છે તેમની એ પ્રજા જાળવી પણ કમ છે એમ તમે સમજો આજો ત્રીવે સર્વ જાણીએના ઇચ્છિત વિચારને એક વિદ્યાત્મા જ (માનવને અનુસાર) ચિત્તાપતિની પોં અને ૩૦ પુત્રની પોં પોતાની મેષે જ તમામ જાય છે સદ્ગુણવિતપાદી, અસદ્ગુણવિતપાદી અને અનિર્વચનીયગુણવિત ત્રી એ સર્વના મત પણ જોતા નથી, કેમકે સર્વજ્ઞતામાન છે અને તેની માયાકૃતિ અનિર્વચનીય છે. જે પુત્ર જેવા નિમ્બમાં રિષ્ટ થઈ રહી છે તેમાંથી એ તે પોતાની માયાકૃતિથી જાણે ન હોય તો અજાણ પણ જોય છે. કુદિમાન પુત્રો પોંથી સાથે વિચાર કરે અને તરફથી મેષ પાદ વિશે ૧૬ નિમ્બ કરી લેવે, પણ જે તે સિદ્ધાંત મદજ કરી લેવે નહિ. કારણના

અર્થપત્રથી અને આમરજીથી માણસ જાતમ કુદિમાં જાય છે. કારણની માયાત્મા મતમેદ થાય તે એ સોડું સમાધાન કરી તેમને આનંદ લેવાને અને નિર્વિક્ષ માયાકૃતિથી રહિત ધોવા તે પુત્રો મેષ કમ-જવે અને તેને આમન રહેલ એવા જાયા મેષવામાં પુત્ર વિરહ ન ધોવા છે."

ગીતામાં પણ ભગવાન કરે છે કે કવિઓ મનુષ્યોમાં કેટલેક જ કિલ્લાને માથે કીલ્લાને આપવાને માથે રોકે છે અને તેમાં કેટલેક જ અને ભગવાન ભણે છે. પ્રકાશ પણ સુદિ કરતાં કરે છે કે "તેકે કુ નીચ ભર્તિને જુ", તો પણ નિર્વિક્ષ થઈ જારી કુદિને ભગવાન કરે પ્રારે ઉચિતતા મદિમાત્ર વર્ણન જુ" એવા વર્ણનોથી અવિચારક સંસારમાર્ગમાં પડેલા છતાં તે જ વર્ણને પરિવર થઈ જાય છે. કે ભગવાન, આપના અવતારીકામાં આપ જે જે લીલામાં રોકે છે તે જાળવી અમાલ માટે કીલ્લાને આપવાના આનંદને માટે જાય છે તેથી આપને એક ધાન રોકે. કારણ કે ભગવાને તમામ થઈ છે તમને અધવા વીંછી લેવા કુમારો અને ભવારે પ્રકાશ માટે છે ત્યારે સાધુભવ પણ આનંદ થઈ છે. જે માણસને ભવથી છૂટું ધોવા તેથી આપના આ જુદું રમણ કરેતું ભેદભે. અને આપના આ ભવને રમણી કઈ ભવ જોવા નથી. કુ છે ભર્તિ કમ અને કુમ્ભા સંસારમાર્ગમાં કુમ્ભાથી ભવનીય થઈ રહી જુ. અને આપ પ્રકાશ કરીને મને આપના મેષકાષ અર્થેમાં ભવારે મેષકાષથી ૧ સંસારની કુમ્ભા પ્ર ભવા માટે જે સંસારના ઉપાસ થાય છે તે પણ કુમ્ભા છે. તેથી કુ" તેક વર્ણને આપવામાં આપેવુંદિ કરી થકા કમથી કમથી રહેતું જુ, આપ મને આપના કામ આપને સંજોગ આપે. ભગવાની સમાજ માસિતો રાખે. રોકાને મોર્વિ આપવામાં આવે તે પણ તેડું વિપરીત જાય એવામાં આવે છે

રાજાકરજીમાં પણ રોકે રાખે. પોતાના રોકા રક્ષણ માટે કામર રાખે છે. છતાં તેમની મિત્ર મેષકા થઈ નથી છત્રીય સર્વજ્ઞતામાં જુવા વિભાગ કરે છે કે જે પરિપૂર્ણ થકા છે તેમાં ન કુમ્ભા છે, અર્થમાં કુમ્ભા નથી, તેથી ભગવાન કુમાર છે જે મજાક ભવ જાળવી અમન રહે છે તે આ સંસારમાં પાર થઈ કામવા નથી. (૯ ૬ ૨૧). તેથી સંસારમાં જેમને

મર્જા દાખી નથી માયા પેલાને સિદ્ધ થયા ન હે એ માયાનું વૃણ છે. ક્રિષ્ણન માયાથી વ્યથિત થઈ નીચ પડ્યું સિદ્ધ થતું નથી. ભગવાનમાં માયા નથી એ ભગવાનને ભોળને હવે પ્રદલાહ આપ્યુંને નીચે કે પ્રભુ પેલાની સુતિમાં રચાઈ દરી બધાને છે.

“હે ઈશ, તમજેવાન ભગુરુજીમાં રમેશુજીથી દરખાસ થયેલો છું. ત્યાં અને આપની કૃપા ત્યાં જે પરમ પ્રભુવાર્ધેય આપતુ દરતામળ બહાર, મહાદેવ અને સર્વોત્તમી સ્વામી ઉપર ભાષે ખૂબ નથી તે મારા મલ્લ ઉપર ભાષે ખૂબ છે, તેમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી, કારણ કે ખીલ સંસારી છોડેલી સમાન આપમાં હૃદય-અધ્યયન સુદ્ધિ નથી. કારણ કે આપ સર્વજ્ઞ ભગવાન આપના અને પ્રભુ છે. છતાં આપની કૃપામાં જે ભવનર દેખાય છે તેનું કારણ એ છે કે કલ્પકાળની સમાન આપનો પ્રમાણ પદ્ય સેવાથી પ્રાપ્ત થાય છે એટલે આપની સેવા પ્રમાણે છવમાં કર્મ વહેરેલો હોય થાય છે. તેમાં ભવિષ્ય ઉપચાર ભવના નીચતા એ કારણ નથી.”

મા સુતિ એમ જવાબે છે કે ભગવાનની અંદર વિષમતા નથી પણ છવની અંદર એવો ભાવ હોય છે તેથી તે ભગવાનની અંદર છુએ છે એ ભાવન કલ્પ રાધેમાં નથી મીડુપણ કહને મારા મારે રમ મારમાં માર કાષે કુદ કરવા મારે પ્રવેશ કરે છે ત્યાં પણ સમજાવેલ છે. એટલે તે વખતે મીડુપણ મારને માર એવા માયા કલા, કહને કારણ, મેળોમિને પરમ તત્ત્વરૂપ વહેર.

હવે પ્રકાશ કરે છે કે, “કુ ભાષે કંસારાથી કૃપામાં પાયો દરો ત્યારે દેવર્ષિ નારો આશ ઉપર કૃપા દરી દરી, તેથી હવે કુ આપના કાલેલી સેવા દરી રીતે કાઢી કહી વગા ભાષે મારા વિભાગે ભવન કરવા મારે કલ્પમાં ત્યાં કાલેને એમ કહ્યું કે “મારાથી સુદો ભે કાલે ઉપર દરી તો લાડી રણ કરશે, કુ ત્યાં થાપું કાપી નાકા કુ” તે વખતે ભાષે મારા પ્રભુની રણ દરી અને આશ વિષમો વગ કાલે એ કાલ આપના કાલ દેવર્ષિ નામનું વચન કાલ કરવા મારે કહ્યું કહ્યું એમ કુ થાપું કાલે દે નામ” ત્યાં સર્વજ્ઞ ભગવાન એકમાત્ર આપના છે, તેના કારણે, માર અને અંત આપમાં છે. આપ એક દેવતા છતાં માયાના

પ્રભુના પરિણામરૂપ ભગવાને રવી તેમાં પ્રવિષ્ટ થઈ ઉત્કર્ષ, સ્થિતિ અને ભવની કિયામતથી ભગવાન રણ, રણ અને કાલકાળના રમમાં અને એવા પ્રવેશ થાયો છે. હે કાલ ત્યાં કાલ (કાલ) અને ભગવાન (કાલ) રમ સર્વજ્ઞ ભગવાન આપના છે તથા તેનાથી સિદ્ધ પ્રભુ પણ આપના છે, તેથી “મા માથે છે અને આ પાસે છે” એવી સુદ્ધિ એ ભગવાન માયા છે કારણ કે એવો એવાથી ભગવાન, વિશ્વ, ભવ અને પ્રાણ થાય છે તે ભવ ન થાય છે. તેથી એમ કારણરૂપ પ્રભુ અને કારણ રમ બી ભગવાન મોખન-માયારૂપ છે, તે પ્રાણ ત્યાં સર્વજ્ઞ ભગવાન આપના ન થાય છે (ક-ક-ક-ક)

છમને જે મારા ભાષે ભાષે થાય છે તે તેના અભિજ્ઞાનથી થાય છે. ભગવાનમાં એવું રહેતું અભિજ્ઞાન ત્યાં તેથી ભગવાનની અંદર વિષમતા નથી તેથી રહેતું અભિજ્ઞાન જે રીતે હવે એવી અભિજ્ઞાન સમાનમાં ભાષે “એકમિતિ” પણ તેવી વિષા આપનાર ક્યા છે પ્રાણેભામાં કલ્પકાળ અને ઉપનિષદો કીર્તનમાં ભાષે છે પણ જે કિષ્ણ તે કીર્તન પ્રમાણે કીર્તન ન હોય તેમની અંદર વિષમતા ઉપર થયેલી નથી, તે કારણ નિશ્ચયસિદ્ધિ મળનામાં ખીલું તેલું પામન, મનિષા ન્યુકરેવર, રાદીમા વહેરના સમય રહેલા ત્યાં કાલકાળ ભવ છે કે કાલ કાલકાળ રચાય છે એ વાત દાખી નથી તેથીની નામમાં થયી કાલ દેવાન છે. કલ્પવિદ્યામાં એક કાલની વાત ભાષે પણ ખીલ વિષમ રહેલો કલ્પકાળ, કીર્તન, વહેરમાં અને કાલની વાત અને તેથી એક કાલની વાત દાખી નથી પ્રકાશ તો ભાષે અને કાલની વાત ભાષે એવા માર, ભગવાન અને કાલના વિષમ કારણ ન ન હોય તેનું કાલ દેવ તેનું ભગવાન દેખાય છે એ સામ્યનિવન છે

હવે પ્રભુ વહેરે કાલરૂપ તેવી રીતે કલ્પન થયો તે આપના વર્ણન પ્રકાશ ભાષે છે અને કહે છે કે, “માપના મળામળ વિષમ પ્રભુ રહેતું કાલને વગાળને પરમ ભાવન થયો. વગી આપ મળામળ, વિષમ, ભવ, રમ અને મળામળ વહેરે કાલે ભગવાન કાલને કાલકાળે કોઈનું પામન કરો છે અને થાપો આપકોનો અંદર દરી થર્મની રણ કાલ થો, પરમ કિષ્ણમળ આપના ન કાલે આપ પ્રભુરૂપી રહે છે, તેથી આપ “વિષુવ એક નામથી પ્રકાશ છે.” (ક-ક-ક)

પ્રકાશકની આ સુતિ એમ જવાબે છે કે ક્રિષ્ણજીમાં

અગત્યનેજ આગતર માગે નથી પણ અગત્ય ન મુમરૂપીયો
 ડોહડી મારફત કામ કરશે, એટલે ડોહ મદદવાદાર
 અમરા ડોહ મેળો દારા અમરન કામ કરશે. કામના
 કામમાં ડોહ એવુ અનુમાન છે કે જે ૫ વર્ષ પહેલો
 નજરે કુરુપની આગમાં દીઠર કુનનો કુનનો સ્થોળ-
 માઠ સુધી પહોંચેલારે દિવસ મદાન મેળો શો અરવિન્દે
 મેળાની મેળાકાલિ વાપરીને દિવસને દારૂ આપી
 અને કુશીઆને અમાવ રૂપી દુનો. આ વાન આની દોન
 કે ન દોન પણ શો અરવિન્દ કે ને એજ અગત્ય રહેશે
 અમરનને નેલા દવા, તે મેળો મવા પડી, તેમનામાં
 આપનાના સંકાર મૂરે અરવિન્દ અગત્ય તેમની મારફત
 કોઈ કોઈ કામ કરવાની અગત્ય રાખે નો કામ મેળા
 રાજદારી દેરફાર અગત્યમાં કામ પડે તે આગિતરતર કે
 અગત્યના કામ રવરૂપમાં ડોહ કામ નથી અને ડોહ
 વિવરકામ નથી છતાં ડોહ કામ તેની માઠ અમરા
 એનો અનુમાન કામ નો તે ને કામ અગત્યને આપે તે
 તેને પાછો મૂકે છે, એ આગત મેળો ૭-૬-૧૧માં
 રવરૂ કરેલ છે.

શબ્દશ્ચ રસપ્રધી કામુકા અમુકા સામ્ય મયે છે વત્સ
પરમ સામ્ય ભોક્તૃત્વા દેવે તેનું નિષ્કામ જ્ઞાન
ભોક્તૃત્વે. પ્રદેશ શબ્દશ્ચ મધ્યમત્વની નજીક મૈત્રા છે
હતાં શબ્દિ કવતાં પ્રદે છે ૩ “માર્ગ મન ભર્તિ
અશ્વાધુ, રેતશુભિત્, કમ્પાતુર તથા ર્વપ”, રીતઃ,
મય અને મયે ક્ષેત્રસ્થિતિથી વ્યાખ્યા છે, આપની કથના
તેને પ્રોતિત, સ્ત્રી તથા. આપના શબ્દિનિ ચિત્તથી કુ
આપના ‘સ્વાપનુ ચિત્તન ર્વપી રીતે પ્ર’ નેમ એક
માન્યકને મળી અસ્થિતિ, તે સ્વમના પતિને પેાતપેાતાની
તરફ એક છે તેમ મને અનુભવ કામ એક તરફ એક
છે, સ્વપામ બીજા તરફ, જ્ઞાન બીજા તરફ, ર્વપ એક
તરફ અને એક પામથી તરફ એક છે અને બીજા
કર્તેન્દ્રિયે અનેક રચાન તરફ એક છે અને તે
નિત્યમુક્ત ! સ્વપામ ર્વપ રેતશુભિત્ માધ્યમે પેાતાના
કર્મથી પદવા છે, તેમજ અનુભવ અને અનુભવશુભિ
વત્સલન મયેક છે, તેમજ માર્ગ તાર્ક કરી પરસ્પર દેવ કરે
છે, તેમજાદેવ અને કમ્પાતુર અને એક વાત છે અને આપ
તેમજ ર્વપ કહે. આ નજરને અસા થી પર કલાઈ
આપને થી અનુભવ પદવાની છે !

મદાગુસ્કારી જુદા થો મુદ્દા પુરો કર્યુ થયો નોઈ બે.
આપના મિત્ર રહેતો રોગ કરનારના કામને થો

[illegible]

આ જીવિમાં જે નવ જાગન સમજના જેવી છે સજારને વેનરણી નથી કરેલ છે. કેમકાઁ માણસો એમ માને છે કે મર્ત્ય પછી વૈરાણી નથી આવશે. અત્યુ કુશાલના પશુ એવી વાત જાણે છે, પણ ભણી અભ્યાસમાને સજારની વાતના એ જ વૈરાણી નથી સમજવાની છે. આંખુ' રક્ષકે સજારને જીવનને પૈદર કરવાનું કરેલ છે હાથના કાગળમાં એમને સમજાવ કલેન જાણે તે સમજાવ પામે જાણી વાત મૂકતા હશે કે કેમ? તે વિચારના જેવું છે. યાની પુત્રોની રક્ષિમાં તો અદ્યથી ભિન્ન છલ કે અગલ છે જ નહિ, તેથી તેમો તો જાણી વિનતી કરે અથવા ન કરે. જે અણુનું મોટું અણુથી જુદું નથી તે અણુ-કની કુખની વામના કરે નહિ ખાતોનાં હાલના કાગળમાં જ જાણીછ એવી પ્રાર્થના સમજાવ પામે જો નિ, પણ તેમાં વજારે સુખ રક્ષિથી એવમને તો જાણેને જાં-કની સમજાવ જાણનાને પ્રાર્થના છે. અણુને સમજારથી વૈરાણીમાંથી મોટા મર્ત્ય તો નીક એવી પ્રાર્થના તો જા. જાણીછ પણ સમજાવ પામે કરના હશે કે કેમ તે સજા જેવું છે. અદ્યજનો સત્યાગદ એવો છે કે તેથી જાણે જાત કળે એવું મોટા મર્ત્ય.

[illegible]

શ્રીકૃષ્ણ-પ્રાગટ્ય

(રામ-ગીતા લાગ્યા છે અને ભાવના ઉભર્યા)

પ્રમટયા શ્રીકૃષ્ણ સજ્જ અંતરની વાણીયે,
વક્તોનાં હૃદયમાં સોજાગ્ય રે...(૨)...પ્રમટયાં

ધરી મનુષ્યનાં નીચ, ધર્મી વક્ષાં રે...
મિત્રોએ કહે રે 'અમલ' રે...(૨)...પ્રમટયાં

પુત્રી સર્થ ને પુત્ર દીધો છે,
કંઈ તથો કરવા ઉચ્છેદ રે...(૨)...પ્રમટયાં

નંદ-ભવનમાં નોજવ ને નાદ-સંગ
અંગલ માલે મજ-નાર રે, (૨)...પ્રમટયાં

શામલિયા : જનમ્યા છે, નાવલ્લી આશવા,
ગોપિકાને દેવા 'વસંતા' રે. (૨)...પ્રમટયાં

દેવાધિદેવ કૃષ્ણ, સચિદાની સંગે,
સસ-વસ રેલ્લી રેલ રે...(૨)...પ્રમટયાં

બહુ પટસાળી ને બહુ સખા ચાર છે,
બહુ વરચાન નિત્ય નેમ રે...(૨)...પ્રમટયાં

વાણી ને વાણે વરને યો માલમા,
વાણિયાં વાણે વાણી વારી રે. (૨)...પ્રમટયાં

જાલ જનોના, પ્રાણ / પાવિયે,
નિત્યે હુલોને નંદલાલ રે...(૨)...પ્રમટયાં

પ્રમટયા શ્રી કૃષ્ણ સજ્જ અંતરની વાણીયે, વક્તોનાં

નવનાથ કથામૃત

ધેવક - પૂ. પૂ. મા. શ્રી મીનારામ ત્રાપા

(અર્વાક ૧૪ જાણી આવે)

મરણે-દત્તમ એના પિતાની કારે નદી ઉપર ભવ છે
 મનમોહી મરણે-દત્તો પિતા હમિત નામને માલીકાર
 દત્તો તે વસુન્ધરાના પાત્રની પડવા પોતાના પુત્રને
 કાર્ત્ત્વ આપી અને પુત્રને ભેમેણી નદીમાં ભવ નાંખી
 પોતાનું મરણ પકડવાનું કામ ચાલુ કર્યું અને નકાર
 સંજ્ઞાપત્તિ માલસાગે દત્ત કરતા મીઠાએ તેથી મરણે-દત્તના
 દિવમાં આ દિલ્લ મરણે-દત્તને પુત્ર થવું જાણે એવો
 પૂર્વજન્મના અભિપ્રાય દત્ત તેથી એમને એમ થયું કે
 જનમેન્નય રાજના સર્વવ્યુત્કર્ષો આપિત પ્રતિભે
 નામકુળનું રાજ્ય કર્યું તેમ મારે પણ મારી માતાના
 કુલનું રાજ્ય કરવું જાણે અને મારે મારા પિતાને
 આ જાણકાર કર્યા મરણવાના જાણે એમ મારી
 જ્યોત્સ્વવત્ પીંગા મરણે-દત્તે જોઈ મે દારે કીલ્લી
 પાત્રાં પાણીમાં નાખના મીઠા, મીઠો એ તે પૂર્વજન્મના
 પોત્રી દત્ત અને મર્મમાં મરણના મરણે નાખિત
 મરણને આપેતો જોઈ એમણે કામચોરો દત્ત (આ
 વાત મનાઈમા આવી રહી છે) તેથી નામજ્ઞપત્તિ એવની
 જાણે માતાના દત્તો એટલે કે સામ્યપત્તિ સર્વમુક્તિ
 વા વર્ણવિત્ત વર્ણવિત્ત મિત્રી તેમની મરણવાના દત્ત
 એ મપત્ત જાણેતો પાણીમાં ફેંટી રહી એમને કામચોર
 આવી રહી રાજ મપા એટલામાં તે એમના પાત્ર
 પિતા ભવમાં બીજા મરણે-દત્તને જાણે આપા અને પુત્રને
 દત્તના કામના કે મીઠા મરણ કર્યા મર્મ ! નવારે પુત્ર
 જાણનાં મરણ દત્તમાં મરણે-દત્તે જાણનાં ફેંટી રહી
 પિતાને કહ્યું કે, "પિતા ! દત્તના કામ મારે આ
 જાણકાર કરે તે ! મીઠો-

તાનુકાર પિતા ! તમે પ્રતિવિત્ત જાણનાં મ. તો
 મારી આજે આજી વિવિત્ત જોઈતો એ તે આપના
 જાણે તમારું કુ દત્તે ! પ્રત્યેક દત્ત મરણને પોતાનાં
 કાર્ત્ત્વ નરનાં કમિતો ભવો જોઈતો રો છે મારે
 પિતા ! આ જાણકારને તમારું કે અને મારી કો દત્ત
 પ્રતિવિત્ત કમિતો નરિત્ત મરણમાં મારે મિત્તોમાં
 જાણનાં પાણી, આ, પ્રત્યેક પુત્ર પિતાને જોઈતો આપના
 સામ્યેક પાણી પૂર્વે મરણને કમિતો કમિતો જોઈતો
 પુત્રને ન નથી. એમો કમિતો મરણનાં પોતાની મારી
 અને કમિતો મપત્ત એક જાણે વાળી નવા છે ૧-

"માનનાં મીઠાં કાં પાણને પાણી ફેંટે પાણી
 મારે પ્રત્યેક તે કુ પાણી !
 મારે મેળાને જોઈતો, મારી દેખાઈતો આપ,
 પાણી મરણને તે કુ પાણી"

તાનુકાર કમિતો પુત્રને જોઈતો પુત્રને નદિ અને
 પોતાની મરણનાં મર્મ મારે એમ મારી કમિતો જોઈતો
 તેમ કમિતો પુત્રને મારના મારી અને પુત્ર મેળુક મર્મ
 મારે તાંબામાં મારી, પાણી મેળુક મરણમાં પુત્રને મરણ
 કમિતો પૂત્રી કમિતો પાણી મારી મારી આપનાં પુત્ર
 પોતાનાં પાણી મારી આપનાં અને મારે કમિતો મો
 મર્મ વિત્તે કરતા કમિતો કે દત્ત મારે મે માનવિત્ત
 મેળુ જોઈતો કમિતો નરે. એમ કમિતો મેળુ જાણનાં
 તમારું પ્રત્યેક આપનાં. આપનાં માણનાં મરણ મેળે તે
 "દત્ત અને મરણે ને વિત્તુમ છે, તેમો સત્ત મરણ
 તમારો તે કમિતો એ આપના પ્રત્યેક મરણ મારી મારે
 જાણ છે એમો મરણે-દત્તો જોઈતો એના રાજ્યને નર-
 કમિતો નવારે માનવિત્તમાં મરણ વિત્તે પાણી
 મારી મારે મારી મારી, કમિતો અને મારી, માનવિત્ત
 મરણનાં મેળુક મરણ મેળુક મારે મરણે મરણે મરણે
 મરણે-દત્તે દત્તે મારે મારી મરણે મેળે ! નવારનાં મેળુક-
 વિત્તે જાણનાં આપનાં

નવારનાં દત્ત વિત્તુમનાં મરણ
 નદિ અને કુત્તિક વિત્તુમ પાણી મારનાં મરણ
 તાનુકાર મરણનાં મારી મરણે-દત્તે મરણ
 મેળે પાણી મરણનાં કમિતો (કમિતો મરણ મેળુક, મારે
 મરણ કમિતો મરણે મરણે મરણે મેળે મેળે મરણે મરણે)

દુર્લભો માનુષો દેહો દેહિનાં જાણનાં મરણ :
 આજે મરે તમારે અને કાળી પ્રતિવિત્ત ને આ
 મારી મરણનાં માણ મરણ છે, તે મરણ આજે, નિત
 અને વિત્તુમમાં પ્રત્યેક કમિતો મરણ મરણ મરણ
 કમિતો આજે મરણે-દત્તે નથી. મરણે-દત્તે અને મરણ-
 કમિતો મરણે-દત્તે કમિતો મરણનાં મરણે-દત્તે કમિતો
 તમારો મરણે-દત્તે છે. એ કમિતો મરણે-દત્તે છે ૧-

"માનનાં મરણે-દત્તે આ મરણે-દત્તે પ્રત્યેક,
 તેમ જાણનાં નદિ તે મરણે-દત્તે જાણે."

એમ કહી એણે કદાચને માર્ગ મલક્યું હશે અને પોતાનું
અપરોપ કલ્પન કાલુજીસાથે આપ્યું. તેમ પાંચ વર્ષના
માલવેન્દરાય પશુ માતાપિતાને પરિત્યાગ કરી અગ્નિમાય
જન્મેન્ જન્મ લીધોત્તન કરતાં કરતાં જ્યારે વર્ષે નવિંશ-
શ્વમર્ગ આવી પહોંચ્યા.

વદાસા આત્માનરો. આપણને કલ્પ કલ્પ પાછો
કે પાંચ વર્ષના છોકરામાં આટલું નર્મ દાન કરાવી, પર્વત
માર્ગ ચાલ્યાં જતા પશુવત કરી ભેટો તે સમભરી કે મુન
અને પ્રજ્ઞાસ પાંચ વર્ષે જ અવતરમાણાસર કરી
કામ્યા હતા એટલે કે આપા મહાન પુરુષો થતા નથી
પશુ જન્મે છે. એટલે એ તે પૂર્વજન્મના વૈષમ્ય કલ્પો
હતા અને અર્થમાં પશુ જ્ઞાન થઈ, એટલે એ તે સંપૂર્ણ
જ્ઞાનવાન હતા. શુભેને અવવાન મનુ પાંચ જ વર્ષના
થતાં ત્યારે એમના અજન્મેને ઉપોત્ત આપણાં તે જ
પ્રમાણે મલવેન્દરાયનું પશુ જન્મ અને નવિંશશ્વમર્ગ
આપ્યા જાત એક એકાન્ત સ્થળને યોગી કરી જ્યાર
વર્ષ પર્વત ઉપ તપશ્વરીએ રૂઢ શરૂ કરી સિદ્ધાન્ત
કલાવી તપશ્ચ આદ્ય મયા તદ્દ સંપન્ન એકાદરિ
પશુ જન્મ છે કે

તપસ્યસ રથાર્થ પ્રપન્ન વિષાતા,
તપસ્યસ વિષાતુ સ્થાસ જનયાતા;
તપસ્યસ રાજુ કર દિ સંદારા,
તપસ્યસ રથ મદુરે સિદ્ધિ મારા.

અને એ જ પ્રમાણે કામ્યા મહાત્મા અર્ધો પશુ
તપના જ વર્ષે આને જે કઈ સિદ્ધિ મેળવી તથા છે
તે તપોત્તપનું જ પરિણામ છે. અથવા

મલવેન્દરાય સિદ્ધાન્ત કલાવી રૂઢ પ્રમાણે આગળ
વપના સાચા. એટલે કે આગળ સિદ્ધ થાયે ખ્યાન અને
આણ્યામ સિદ્ધ થાય છે. આણ્યામ સિદ્ધ થતાં પાંચ
આણ્યો રથે થાય છે. નવન્યા કે જે નાભિપ્રદેસ છે,
(એને થોડાં કુંભિની કહેવામાં આવે છે) ત્યાંથી પાંચ
એક પછી એક એમ ૭ મહો ભોજન છે ત્યારે આણ્યના
અક્ષરમ્ (સમમાર્ગ)માં રિપત થાય છે. તેનું નામ અન્ત-
પ્રમાત કે નિર્વિકલ્પ કલાવિ કહેવાય છે. અને ત્યાં
પદા પછી અપરિચ્છાદો અપૂર્વ આનંદ અનુભવ છે

અનન્દ અપરિચ્છાદો છે, તેમજ વિષયવિષય અન્તે
તથા વીજ્ઞા, કંથ આદિ વધીના નાના પ્રકારના નાદો
સંકલ્યા છે. આદ્ય ! એ શુભ કહ્યું કે કાપ્યું નવ તેમ
નથી. એ તે પ્રાચીનાં જે અર્થે તે જ માણે. જેમકે એક
કુનિપાણીની સમજ વિચારે એક મહો ભોજી કાપ્ય
હતી, તે પ્રાચી ઉપરની થઈ ત્યારે એને સાસરે પલા-
વતાં પહેતાં એની મા એને કેસકાપ અવરણના ભેટી
ત્યારે મહો ભોજી ઉપરની એની માને પૂછે છે, 'શા!
સામયનું શુભ કેનું ?' અથવા મા રિપત કરીને કહે છે કે
તારા ત્યાં નર્મ આપ્યા પછી કહીશ. પછી છોકરી સાથે
અર્ધ અર્ધ પાલી આવી અને શુભ મા કીર્તીતું મિલન
થઈ ત્યારે માને કીર્તીને પૂછ્યું કે સામયનું શુભ કેનું ?
ત્યારે છોકરી પશુ રિપત કરી નવ પરી અર્ધ. તે સમ
અર્ધ અને અવશ્યનીય છે, તેમ આ અક્ષરનું શુભ
તો એણે કહે રૂઢ મહો એથીય અર્ધ અને અવ-
શ્યનીય છે. કાપ્યનાં થાયે કાપ્ય પશુ નીચ્છાદમાં
(અક્ષરનું) એટલા અથા મહા મહો અથા કે એમને
મહાસતી કુશળનું રેસ પશુ થાન રજી નહિ થતજોતો!
અથારે અથારે આવી તોતો નવિંશમાં કે અમિતવામાં
આને છે, ત્યારે પશુ અમિતને એમ સાચે છે કે આંધા
માણ્યને એકાદ ચિત્તાનિ સિદ્ધ થાય છે, તો અમરો
કેમ થતી નથી ! એના ઉત્તરમાં એટલું જ કહેવાનું કે
અવતરવામાં મહો એકાદ અને તપપતાને આનંદ
અનુભવતાને અથા આધાર મન કાપ્ય છે.

મન વ્ય મનુષ્યાણાં કારણે વ્યવયોત્તપોઃ ।

અર્થાત્ મન એ જ મનુષ્યોને પ્રાપ્ત અને નોંધવું
કલ્પ કે વર્ષો મનમાં એવો વિચિત્ર સ્વાભાવ છે કે
આપણે એક જન્માને કાપ્યનાં કાપ્યું રેસ 'એની
જન્માને પશુનો અવ એવી વશ્યનો 'સા' જન્મ દેતા
નથી, કાપ્યનાર રીતે અને કાપ્યે ભેટ કરી કાઢતાં નથી.
તેમ અવતરવામાં એક પછી આપણાં અર્ધ અવતરને
રિપત કરવા માટે એવી વશ્યનો (અને અવતર
રિપતમાં સા જન્મ તેવી) દર કાપ્યું અર્ધ જ અવતર-
ખ્યાન કરતી વખતે એકાદ કહેવામાં આવે છે અને
પૂર્ણથી અવતરી શુદ્ધિ અર્ધ જ કરવામાં આવે છે.

અપૂર્વ

द्विदशं धर्म-युक्तं

કેળા - ડૉ. હાર્દયાલ માસી, એમ. એ, પી. એચ. ડી.

અધિક માવજુતા પુરોહિતના માસની કૃષ્ણ ત્રયોદશીની અખરજિલે રાતનામસાંભળેના જન્મ તથા, તેની રીતે માવજુ માસની કૃષ્ણ અષ્ટમીની અખરજિલે પુરોહિતના મીઠુપૂજેના જન્મ થયેા હતા. ધન્ય દિવસ તે ધન્ય શરી, રમત ર ભગતને પાટનગરે વિરેશી વાવટાની ભગવાને રાજાખજા ફરડોતો થયેા. દેહને નમરોનગરે તે આપેો આપેો આ રાજાખજાને વંદન થતાં આ રાજાખજાના વિરડો પડા તો રાજીવ મહાસત્તાના ખજાનાં ફળ, પરાદુ રાતના આરાતના રાજાખજાનું વિચિત્ર ચિદ છે તેનું મહે, વચવા રોડે પડાનાં રાજાનું જ્ઞાપાનાની મહ આ આ તે આરાતની સરખુતિનું સાચું પ્રતીક છે; તેથી જી રૂપા ખજાને વંદન કરનાર રેક નરનારીએ તેમજનો અધિપ્ત ભણયેા. ભેષ્યે

શાસ્ત્રજનના મહત્ત્વ પ્રતીકે મહાન જ્યોત્સ્ના સારનાથ
 રથના પરના પર્યાયે જરણી પસંદ કરવામાં આવ્યું છે
 સારનાથ જો કાશીની તટકે આવેલું એક જરણ મોદ
 તીર્થ છે. સારનાથ એટલે સારંગનાથ અથાતે એક
 પૂર્વજન્મમાં શુદ્ધ કમવાન આ રથને સારંગનાથ એટલે
 પૂજાના નામકના રથે ભવતરંગી ફળા ભૂતક કામાં આ
 પૂર્વજન્મની કલા કાલોભવાત્ કાલી છે. તે સમયના
 કાશીરાજને દરજીના કિશોરો ભારે શીશ દશે, આ
 વાળથી કંઈકાને દરજીના નાગે રાખ કાપે એવો
 કરાવ કર્યો કે રાજ એક દરજી કાલોભવા રાખના
 બાળ તરીકે કાળકે રાખ એક કિલ્લ એક મર્મજની
 કાશીનો વારો આવ્યો એક છત્રને ખાતર ને છત્રની
 ફળા થવાનો કાર્યો પ્રસંગ વૈષ્ણવિત થયો આ મર્મ-
 જોઈતું નિવરણ કરવા કલ્યાણર્થે સારંગનાથ પોતે
 પેલી દરજીની નામલે કાળ તરીકે રાખ કાળ કાળ
 વગર, આવા સ્વાધર્મના સચોટ દર્શાવથી તેનું દર્શન
 ન પોમમે રાખનાં મોદરણ થઈ ગયા, અંતરની
 ભાવો દૂર થઈ, તેના દર્શનપરથી થયેલ કલ્પ, ભવા
 ને પાતાપની કાવતરો કાશીરાજ સારંગનાથને કહે
 છે કે, "મનુષ્યના રૂપમાં દેવા કર્તા મનુષ્ય જન્મે
 કે જ્ઞાને મનુષ્ય રૂપમાં દેવા કર્તા જન્મ ખરેખર
 મનુષ્ય છે. આ કર્તવ્યમાન થઈ રાખને પુનરુત્થાની
 દૂર આવત તટ દીધી તેજી તે જાણન છત્રવાના
 જરણ પથે પસંદ, આવા આ કાલ મનુષ્યના

નિજામની પત્નિ વધેરી સુમિ દાસ 'સારનાથ' ગ્રંથગ્રાહક છે. ખાલીથી આ રમત જોવન સુદના ચોતાના કાળનમાં 'પદ્મ મહાત્મ્ય' ન-નુ. ભોમલગમાં કલોધિજન રમત થયા પછી સુદ કાળને ચોતાના 'પદ્મ ચાનો' રમત કપોટ કારનામાં આપો. આ ઉપોટનો કોટ પર્વત-અર્જનનો દો ત્રાસી સારનાથ એ પર્વત-અર્જનના પ્રદિમાંથી પદ્મ તોર્ષ ન-નુ. આને 'પદ્મ નિજામની ન-નુ' ગ્રંથ કારનાથ આ પદ્મ તોર્ષ નનોનેક તોર્ષ'ખાજલેને પર્વતના પ્રે છે.

[illegible]

બહતોની ભેટો

શ્રી મનજીરાજ દ. મહેતા

(સર્ગ ૫૮ ૪૦૨ થી ૪૧૫)

૧૫...પર્યેઠ માણસે ઉઠાવ્યો અને નિહાળ્યો તેજ
વળી જ્યોત્સિ નહિ હો એનાથી ભેટમાં કાપેલી કલ્પા
મળે તેના કલ્પા ત્યાંથી કાપેલી જાણ્યો વધારે દીધે.

૨૧...હીંમતથી તેનું પર્વે તે પર્વે રહ્યો જ્યોત્સિ
પણ કલ્પનનું કાર્યકે કરાવ્યું મહાવતોનજનું કલ્પન
કલ્પના મહાકુટુંબોની કલ્પનને એકસે દિવસ એક
મહાન પર્વે નથી તે જાણ્યું છું હો! તેના મહાન
માવેલાં અરિયો પગથી ભરી છો તેટલો જાણ્યું
પેનપેનાનાં કલ્પનમાં કલ્પનથી મારણાચાખી. તેના
હોતો મેવાની પ્રભુવિદ્યામાં પર્વેનું કાર્યકે રહેલું છે

૨૭...માનવમાનવ કલ્પનને! જોઈ દિવસ પડે
તો નાનાજ્ય ભેટકો જ પવિત્ર છે મહા માણસને તેની
કલ્પની કિંમત જ નથી, માનવ ત્યારે પેનાની
કલ્પની કિંમત ભણી યાદો યાદો જાણ્યું નથી
નહિ જ દીધે.

૨૮...ત્યારે કલ્પનના દિવસની વાત તે જાણ્યું
પર રહી, પણ કલ્પનની જોઈ પડ્યો વિચાર કળે છે
એ તેથી રીતે પછાત થાત હો! કારણ કે માનવકલ્પ-
નની આખી કલ્પનશાસ્ત્રના કલ્પનાકર્મ એવો પર્વેન-
ના જ કલ્પનોના દિવાલ કળે દોર છે

૨૯...અમાન પ્રકોપ કલ્પનો કહે છે એ જાણ્યું
પ્રાણેથી જાણ્યો આજાએ નહિ, પણ પ્રભુને જાણ્યું જ
કહે છે અને એથી જ જાણ્યું સાચો નરસા અસ્તિત્વથી
એમને કિંમત કે પડ્યા દોની નથી.

૩૦...કલ્પનની મહામાળા દિવસે! એક વળી એક
પછારે વળા જાત છે તે માનવો કલ્પનના આસક્તિમાં
જોઈને હીંમતીયો જાત છે એક દિવસે તેથી મુકા-
દીને જાતે જાણ્યો તેમણે રહેલો ત્યારે માણસ હવે
-માણસ દીધે છે, " એ વળીએ માણસ કળી પણ
કલ્પનને કલ્પ વધારે પડેમાળનાએ એક પણ પ્રભુ
કળી યાદો નહિ.

૩૧...આંખો એમ કહે તેમ નહિએ નમે છે,
અને માણવ જાણ્યો મુકો મેઘવળા આંખે છે કે વળે
કલ્પનમાં આંખે છે કે જાણ્યું કલ્પનમાં એમ
જાણ્યું નથી તેમ વધારે ને વધારે નમ જાણ્યું રીતે.

૩૨...માનવકલ્પને મહાપ્રભુ! એક દિવસ પછારે
વળે, આજા કલ્પનના દિવસે દિવસે કલ્પ પો

છે તે જાણ્યું જાણ્યું છે, એથી જ જાણ્યુંને જાણ્યો
રહેલો તેમ છે પણ કળા વાત! એનાથી-એનો
જાણ્યુંને એના જાણ્યું મહામાળા મેઘવળા દીધે છે
પણ મહા કાર્ય કળે તમામથી પડે યાદો.

૩૩...કલ્પે પેનાના કલ્પને માટે કલ્પે
આજા જાણ્યો એકસે તે આજા એકસે દોરે, એકસે
કે કલ્પને કલ્પનાથી જાણ્યું.

૩૪...એવો મહામાળા કલ્પને માણસથી
માણસ પ્રમાણપત્ર એ જ તેમણે જાણ્યુંને જાણ્યો
જાણ્યોને છે

૩૫...માણસની પેનાની કિંમત કળા તેના
જાણ્યુંને જ કિંમત કળા છે

૩૬...નિરોધ રહેલો નિરોધ છે " એ વળી
કલ્પને તેના જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
-કલ્પનાં મેનાનું એ એકસેનાથી નથી જાણ્યું.

૩૭... " મેનાનું " જાણ્યું છે કે તેમાં કલ્પ-
નાં કલ્પનાં જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને

૩૮...પણ રીતે છે, પણ જાણ્યુંને અને કલ્પના
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
કલ્પનાને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
કલ્પનાને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને

૩૯...કલ્પના કલ્પનામાં સાચા માણસના જાણ્યું,
જાણ્યું, જાણ્યું કે જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
પણ જાણ્યુંને કાર્ય જાણ્યું નથી, તમામજાણ્યુંને
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
એવો જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને

૪૦...જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
કલ્પને છે, પણ તેના જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને

૪૧...જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને
જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને જાણ્યુંને

મોહન બાળસ્વરૂપ

મધુર તારાં જોહદય ને મધુર તારાં ગુણ,
ધન્ય કારાબાર મધુર તારાં, ધન્ય દેવકી-કુળ.
ભાંચી કિલ્ય પેનાની ભૂલ
નીરખી મોહન બાળસ્વરૂપ. ૧

સુંદર તારી મોહક ભંચી, સુંદર તારાં નાદ,
ધન્ય ગોપીવૃન્દ મોહુજ કેસ, પૂજ્યા તારાં પાદ,
છેડ્યાં સંભારી કુખડુળ
નીરખી મોહન બાળસ્વરૂપ. ૨

મધુરી માયા કદ-આજારુ, મધુર કુંદળ કાન,
ધન્ય સરિતા મધુનારાણી વહાલો કીર્તી સ્નાન,
વારિ કુખુ બન્યાં આકુલ
નીરખી મોહન બાળ સ્વરૂપ. ૩

મધુર પીતાંબર વસ્ત્રભૂષણ નિત્ય વિરાજે જાણ,
ધન્ય વૃંદાવન ભૂમિ મનોહર પ્રભુચરણ રમ્યાં તા,
સુખે જોષ-જોષિયા જૂલ
નીરખી મોહન બાળસ્વરૂપ. ૪

નંદકુંવર-ગુણમાન કષ્ટી આર્ચંભૂમિ કુખશરી,
સહસ્રબોધ મનકુ મોહુ વંદ કુખુ કુશલિ
છાડે તાપ ત્રિવિધ કવકુપ
નીરખી મોહન બાળસ્વરૂપ. ૫

ગોવધ બંધે કરાવવાની પ્રવૃત્તિ

લે. શ્રી જયનારાયણ સહ. વેદાન્તગ્રાંથી

હાલમાં પાટીસાન અમલ પરી નવાણી દિનુ-
સ્થાનનો નાકોનો તથા પ્રોલ દિનુ નુકુમતિવાળો થઈ
નવાણી તેમણી મેષુએ કાપોર રીતે જમ કરાવવા
મટે ડેરવાઝ વૈભુવન અંધાવવાગાએએ તેવજ દિનુ
મજાએએ પ્રવૃત્તિ હાથ પરી છે અને તે મટે દિનુ
મજાએએ 'મજાવ.ગાએએ થી સુએ-દરમજ તેમજ
વાઈમજેવ ઉપર મોકમજુની કદીમિયગા કાવેય
તેજ ન' લાશે મોકવાવા છે.

આ એ નિંદીત તેમજ સજાએ ક્રાવનાર દિનુ
એાનું પવિર પ્રાણી છે. સમાજને ઉત્તમ યોગજતયોગ્યા
દેવ, રૂઢિ માનજ, મી એ. પદાઈ કાવની પાસેથી
મજા દો છે તથા માવની સત્તિયથી અનેક ચાલે
માવ છે અને માવ જાવન કરવામાં જાયેલી નાદો
પજ સમાજને માવથી ન પ્રાપ્ત થાવ છે. મીપ્પે પજ
કાવેનું પાવન અને સજુ મજુ છે અને સમાજને તેવો
આદર્શ મતાએ છે. આથી દિનુ કાવનાએએ કાવજ
કરવાવાગા લોજા આવી મૈતવ જમ કરાવવાની પ્રતિ
વિપાદે તે અસામાવિજ નથી.

જતાં કાવજી થમ'સાવનાએએ જીમએવા ઉપર
જાવજાવરીથી અવજ નુકુમતિના કોરે ડોડા મેઘાની
એ પજ થમ' નથી દિનુ થમ' એ વેદિ થમ' છે,
એટલે કે કુદિયા અવજ હાવજી સીકરવામાં આવેલો
થમ' છે આ મજુ અમવાને મજુ છે કે:-

વિદ્યુતિ: સેવિતઃ સુવિર્નિત્યવદેવસમિતિઃ
હવેનામ્પજુજાવો ચો થમ'સ્તં નિવોષત ।

દિનુ થમ'ના અવાળો અવજ માવનાએ ડોડા
ઉપર જાવજાવરીથી કાવના નથી, તેમજો તત્તથી
અમજને ન સીકર થવો નેમજિ. દિનુ થમ' એ
રૂઢિના માવોમિતુ 'વેજુ' નથી અવજ જમવાવ
નયા. તેજ થવો તે કાવજી ન દોષ છે દિનુ થમ'
એ વેદિ થમ' છે અર્થાત્ સુવિના અમવાન પૂરેનો
છે અને એવો ન એ અવાવ છે અમવાવે, હાવ
પરો કરાવે અમાવ પાસે વેાજ કન્ય કા'ં
કાવવામાં ન દિનુ થમ'નું જા છે દિનુ થમ'માં
જાવજાવરી કરવાએ અધિકાર હજુ અવાવને પજ નથી.
દિનુ થમ'ના કાવનાની તીનિ પજ સમાજપૂરેક ન

આ વેવાની છે અજુને અવાવ પાસે વેાવને થરે
એ કન્ય દોષ તે કરાવવા થરે કાવના થામુ. અર્થાત્
'મારે મારે એ કન્ય દોષ તેમાં પ્રાવ થવા મટે
મને આદર્શ મો' એમ અજુને મામુ, જતાં કાવનાને
વાવવિજ આદર્શ થમ' પ્રાણે તેને 'માવેવન મજુ',
તેવી અવાવ કન્ય અને અકન્યનું અમવાવપૂરેક
નિષ્પજ મજુ. તેનો અર્થ એ છે કે એનો સુવિ રી-
કાર કરે છે તે ન કન્ય અવાવ છે કન્ય તરીકે
ડોડા નિમિત્ત કરેલો વજુ ડોડા મેઘાની કાવની નથી
તેથી ન અમવાને અજુને પૂજ' રીતે અમાવવા
પછી પજુ અનામાં તેને મજુ કે 'વદેવજાલિ લવા
કુજ' એટલે દિનુ થમ'નું જા હાવજાવે કરાવવામાં
છે. અને એટલે ન એ રીતે જા છે, પાવ જા
નથી, આપરી જા નથી, કિરજાલિપુત્ર જા નથી.
તેવા જાને ન એ કામ' કરવામાં આવે તો એ
અવ'અવ' થાવ છે

નુકુમતિના મતેના માવ આપરી કાવેવ કરવામાં
આને એ વાવવિજ રીતે તો કાવેવ પજ નથી,
નુકુમતિના મત એ તે મતની નુકુમતિને થરે ન
અવેવ છે. અને એ એ મતને વેદિ અનાએ
અવ'અવ મનાવામાં આવે તો વમર કાવે ન એ
અવ'ના કરવામાં કાવેવ જાની અવ છે અને વિના
અવજાવેએ માવવાપૂરેક અનુપિત પજ થાવ છે.

પરનુ નુકુમતિ એ તેવા અમવાવે અર્થિક
રીતે અર્થાત્ પાવની રીતે કાવેવ કરે તો એ કાવેવ
પજ નથી, તેને થવે ન પાટીસાને અર્થ છે અને
તે કાવેવ અને છે. મટે કિરજા એ છે કે નુકુમતિના
મતએ કાવે એ કાવો નથી, પરનુ વેદિના એ ન
કાવો છે કાવજુ છે એટલું ન દેવ થો કે એટલા
કેવમાં તેની વેદિના સીકરાર્થ દોષ, એટલા છેવેમાં
તેની વેદિના સીકરાર્થ ન દોષ તે છેવેમાં તે કાવો
કાવેવના તો તે તાં કાવજાવે નથી રહેવો પજ
પાવ આમજુ તરીકે જાની અવ છે. અને પાવ મતે
કાવેવ કરે એ કાવજુ નુકુમતિનામાં કે એ
વેદિનાના અધિકારવાનો છે તેમાં વેરાકાવેવ છે.
આથી વેવ જાવ કરાવવાની પ્રતિ એ નુકુમતિના

કાવનાના મળાથી કાવોદાર જનની નથી પણ કાવ-
પતિજનની જ કાવોદાર જાને છે.

૩૪૬ પ્રતિવાદી કહેશે કે જોતપ જાણ કરવાનું
માર્ગિક આનંદાની વહિવે રહે. મહે કાવોદાર ન
હોય તો પણ જોતપને લાધી કામાનમાં પો-દૂધની લંગો
લગી મળી દેવથી સુખાનમાંથી તેને જાણ કરાવશે
જોતપિ તો જાણી શામે જીવનમાં પણ જોત પડી
છો છે કે વડ-વાનેલાં પુખ્ત થી અને કા-વને ૧૩-
પમેત-ધૂમકો મેલે દોષથી કામાનને પેતલુની વહિવે
તે કાવિદાર કાવોથી તે પણ કાવનાથી જાણ કરાવશે
તેમજ પાકીકાની પ્રોત્તમાં પદ્યમિતના મળના કામાથી
પદ્યમિત કાવર પ્રતિજાણ કરો તો જોતપ જાણ કરાવવાની
પ્રતિવાદાઓ. જાણે તેઓ શી જાણુમ છે તે પણ
વિચારવું જોઈએ.

જાણી જોઈએ જોશે કમ પારણ કરવાનો નથી
કે હું જાણનાં જોતપ આણ રહેવા કાવર કમર્થન કું
છું. ખરેખરે હિન્દુ તેમજ વિચારણી મનુષ્ય કદિ
પણ જોતપને કમર્થિ જાણી શકે જ નહિ. અને જાણ
કમર્થનારકથી કાવરને કમર્થે જ જોતપ જાણ એ
કદિ રહે કમર્થ કો. જાણ એને વિચારણા જ
જોઈએ. પર્વત માત્ર કહેવું છે કે હિન્દુઓએ એ તેને
વિચારણા દોષ તો હિન્દુ ધર્મના મળથી જ વિચારણા
જોઈએ, પ્રાણ મળથી નહિ, કે જે પાતળ મળ આણ
રેણ છે, હિન્દુ ધર્મોચિત્ત નથી અને હવ જ નહિ.
અનિચાઈ ધર્મકું કાવિજાણી વેદિક જાણ મુ નાક
જાણુ છે કે જેથી તેણ ધર્મના મળથીએ જાણી
મળે. જાણ વેદો અને વેદિક ધર્મના મળ કાવરની
મળ કદી જાણી મળે. જાણ કરવાઓને મુ
વેદિકમળોત્પત્તિઓ કદી કાવરો. તેમને નાસ્તિકો
કા મહે નહિ કદી કાવર. મહે જરર એ વસ્તુની
છે કે જોતપ જાણ કરાવવાની પ્રતિજો આર જાણે
અને વેદિક પદ્ધતિએ જાણ કરશે.

એ હિન્દુએ જાણવિરોધી કદી તો જાણી કે
હિન્દુએ જ જોતપ કરાવી રકા છે. મેલમ કામા
કાવરો. હિન્દુઓમાં જ છે. તે જાણનાં કાવરો. કા
કરવાનું જોઈ કદિ ધર્મને કમ કરવાઓ. જોતાની
ધર્મકોત્પત્તિની જાણિ વધારવા મહે જાણે તેજાર

કહે જાણે પ્રતિ કાવરે છે અને તે જોતાની વસ્તુ છે.
જાણે કમર્થમ હિન્દુ કામાનના જોતા જાણે છે.
જોતા જુલિમાં પાણનાર જોતા-કાવર, રકારી વગેરે
જોતા હિન્દુ જોત છે. જાણમાં જાણ કરીને - જોત
જોતા અને મળિય વર્મના જોતા, કમર્થનારક જોતા
તેમજ કાવરના મળના કામાન-વાણિયા વગેરે પણ
જાણે જાણે છે જાણે હિન્દુઓ જાણ છે જાણી
કામાન કામાન જોતા જાણ જાણીથી કાવરો રહે છે
તરિયાં જોતાને વેર પાણ છે અને કા-વની જાણ છે
કદી તેને મળિય કામાને તાં જાણી કે કદિ કાવર કે
કા ન જાણતા દોષ તેથી જાણી જાણ કરવાનું તેમજાણી
જાણી કાવર નથી તેને મહે તો. નીચની કામાન મળિય
જાણી કાવર જાણે તેમજ કાવર કદિ છે તે જોતા કાવરો
મળિય જાણે જોતું તાજા જાણમાં જાણે દોષ છે કદિ
વિચારવું એ છે કે હી ન વિચારી મળે પણ જોતપ
કરવા તાજા જાણે વર્મ જાણ જાણ કરે છે, જાણ
જાણ છે તે જોતા મળે. પણ જાણ અને જાણ
જાણ જોતા કા કાવરના રકાનને કાવરે કરે
જાણકાવરો કાવરો કાવરો જાણ. જાણ જાણી
જાણનાની જાણમાં પણ વાણનાની મળે. જાણી
જાણ નથી છે. અને જાણ કાવરો જાણ, જાણ જાણી
જાણી જાણ દોષ તાં નિમળ જોતાને જાણ જાણ નીર.
તેમજ પદ્યમાં જાણે કા-વની કદિ જાણી જાણમાં
જાણ નથી જોતા કે જોતા જાણમાંથી જાણમાં
તેમજ જાણ કરવામાં જાણ. જાણે જે જાણમાં કામા-
જાણના તે જાણે જાણી જાણ ન દોષ તેમાં જાણમાં
જાણ જાણે તે જાણ કાવર કાવર કાવરો જાણ
જોતા જાણ નાણ તાણમાં કે કામાના જાણ જાણી
જાણ કાવરો જાણે જાણનારજાણ જાણનારો જાણ છે તે
જાણ નથી જાણી. જાણ વી અને જાણે કાવરો જાણે
જાણનાની જાણના વર્મ કે જાણ તાજા જાણમાં
જાણે જાણનાર અને જાણ રકામાં જે તે જાણના
જાણે તો જાણ જાણ જાણ જાણીને જાણ છે જાણે
જોતા જોતાને જાણ જાણનાની જાણ તો તેને જાણી
જાણ જાણ જાણ છે. જાણે જાણનારો જાણે જાણનારો
જાણનારો જાણ તો હિન્દુ ધર્મના જાણનારો અને
જાણનારો જાણનારો જાણનારો જાણનારો જાણનારો
જાણનારો જાણનારો જાણનારો જાણનારો જાણનારો

સેવકનો સેવક પાલકો માટે અને બેદાર રોગ પટે
આયોજીત નથી કુ /

તપાસ કરનાર રેલે પાલુખને એ જણાવવા વચ્ચે રહેતો નહીં કે કલકત્તાનાં વિધાનસભામાં પશુઓ આપનાર એટલે જાણે દિન-રુએ જ દેવ છે દિન-રુ સમાજ એમનાં રેલેને રાજ્ય આપવા પૂરતી અવરજવા હા માટે નહીં કહે કે તેમજ પોતાના જ અભિપ્રાયોમાં પોતાને જ પોષણ આપનાર પશુઓને કષોરે ખરવા માટે ન આપવા જેટલી અસમર્થતા અને સાચાંથી સાચી ન જાણનારી કોઈ એ પોતાનાં એટલી અવિચલતા અને અકલમતા દેવ દે ! દિન-રુ અમાનમાં વેરિકે ધર્મની આપના સગલ અવગત સમવાની ધર્મીઓની હાથ ધું નહાય પાછો છે ? જે દિન-રુ એકાં તેમની અવિચલતામાં એને કલકત્તાના મ કે વેચવા માગ્યા છે તેમજ હાથમાં પોતાના ધર્મની અવિચલતાથી અવગત સગલ માટે ધર્મીઓ અને ધર્મપુરુષો યુ ન્યુ કા જની અથ છે ! ત્યાર માતાને માટે દિન-રુ ધર્મમાં એકાં એકાં અમારો પશુ ધું પ્રાણીય કરતાં અપાયા દેવા ? મુર્ખતાથી અમારું કિંઈકે વાળને અપાવવા આપને પોતાનું કળેર કિંઈકે થતી ઈશુ નહોતું ? અમારું ધું દિન-રુ ધર્મપુરુષો કષ્ટ એ હાથે રહી નથી ! અનુ કહે તો છે કે તેમને તેમની અપાવતી અપાવતી નથી, આપ હમી અપાવતા અને અપાવતા એવું જ થઈ રહેતું છે ધર્મપુરુષો એટલી અપાવતા મુર્ખને માલમતીમાં રાખવા છે અને પછી અમારે અપાવે અપાવે અપાવે એટલા કુપી આપે ત્યારે તેને અપાવતી માપી રાખવા માટે અમારે આપને અપાવ કરવી છે. અનુ એ તો અપાવું એટલે કે ધર્મપુરુષો રાજ્ય એ સમાજની અપાવતીમાં થઈ રાજ્ય નથી એટલે રાજ્ય થાય વેરિકે અપાવતીમાં અપાવ દેવતા અપાવતીમાં થઈ છે જે અમારો અપાવ એ આપે રાજ્ય પુરો જ છે. ધર્મના રાજ્ય માટે આપે અપાવે જ અપાવ કરી કો, તેને માટે અપાવતી અપાવે અપાવે અપાવે કરી નથી. એક દુષ્ટાચારી પાલુખને આપણે આપણી અપાવ અપાવે આપણે એવું દુષ્ટાચાર કરી રાજ્ય ને ને તપી નીચે અપાવે અપાવે તેના દુષ્ટાચાર કુ કરી, તેણે અપાવ દુષ્ટાચાર અપાવે નથી આપણે કિંઈકે એવું કરી અપાવતીને તે

એ સીમા કરાવવામાં આવે એવું જાણ કરી. જરૂર હો
જાય તેવો કરાવી ન જઈ શકે અને પાટીમાં જલ
જોઈ ન શકે તેથી જોઈ જાય ત્યારે જાણ કરાવે
નહિ. કારણ કે જાણી રીતના પ્રતિનિધી કાંઈ જાણ
કરનારાઓના જાતરામાંથી તેની વાતના નિરૂપણની નથી
જાણ પ્રતિનિધ એ જાણ તેમને માટે પ્રતિનિધ સન્નેએ
રૂપે જ છે. જીવન જન્મમાં તેઓ તેમની જાણથી
વાતનાના સંદેશને જાણીને સન્નેએવાળા રજામાં જ
જાણ જાય છે અને જીવંતી તેની જાણ જાણ કરી જ
વાતની વાતના શ્રદ્ધ કરવા તેની જાણ કરી જાય છે —

यत्र सं अद्वितीयोऽयं लभ्यते श्री गुरुभिर्युक्

यत्नो च ततो भयः संसिद्धौ जलन्दन ।

એટલે જાણે અતિવશ એ માન નામનો જ પ્રશ્ન
તે એ જાણ એ દેશના દેશનો અતિવશ એ
જેવળ દેશનો નથી. તેથી તેને 'હાઈ જાઈ' નથી, જ્યાં
એક જગ નથી એ પ્રશ્નમાં મુજબી માફથી એટલી
જાઈ માટે પણ જાણાઈ' કરતા નથી એ.

न कर्मव्यामनारम्भादप्युत्सर्ग इहोपैश्रिते ॥

कर्मेत्रिपाणि संपन्थ य आस्तौ मनसा स्मरन्
इन्द्रिपार्थान्निमुदात्ता मिथ्याचारः स उच्यते

[illegible]

મીનમો ઉપર પેલાની મુદ્ર પતિવચ્ચ સાક્ષના કના મળ્યો
 પ્રતિજ્ઞાના કાલ મો લેખા કાલના અવાક કરે છે,
 મીનમોએ પાઠવી મળેને વચ્ચે જતાવના માલે છે-તેઓ
 ન જાણેમર મેરે મુનેકાર માલ છે પાર્શ્વિક જાગરોમાં
 મીનમો ઉપર નેમો પાઠવ મળ્યો પ્રતિજ્ઞા
 મુદ્રાવના અવાક કરે છે તેઓના મારે - નિષ્ક્રમ
 વસતિકાલી મે કાલ થઈ પડે છે કે તે પેલાના
 મે જ મળ્યો તેઓના ઉપર નિષ્ક્રમ કરી-તેઓને
 જટારા, કે નેમો અપાર્શ્વિક રીતે મળે છે, નેમો
 પર્શ્વના કાલમાં - થો રેકાર તેમને સાક્ષના કાલમાં
 કાલમાં મળવા નેમોને જટારી કાલો અપાર્શ્વિક જ
 રોમ કો, પાર્શ્વિક મળવામાં પાર્શ્વિક જ કાલો રોમ કો

६३
ममपम
मम
मम

મત્યેક દિવસે અત્યુત્તમ ભોધદાયક ગ્રંથ

सौभाग्य-सूर्योदय

'নি:দ্বন্দ্বমহা'
 না.খাড়াওনে
 আনু
 অর্থাৎ
 আনু

[10th Grade]

આ મુલતકમાં નમતની થવિય સાહિત્યનાડીમાંથી દરરોજ માટે વેંટી કાઢેલાં પુસ્તકોપ જલિ ઉત્તમ ચારિત્ર્યકુપારક વાચન આપેલુ છે. અનેક હિન્દુ મંદાપુસ્તકોના વાચ ઇલામના, ખ્રીસ્તી, પારસી તેમજ મહર્ષિ દવાનક, પૂર બાંધીલુ વગેરેના દુનનકુપારક, આરોગ્ય સબધી, વાણીપયોગી તેમજ ઓ-ઉપયોગી સાહિત્યનો સમક કવતમાં વ્યાવ્યો છે. જેમાંથી આપણા ચારિત્ર્યના વ્યાવક વચ્ચરની તેમજ વ્યવકારોપયોગી યેરલુગો આપણે દરરોજ રોજની શકતા હેમ વચમાં વચાવના હાથક છે જાન-ઉકાળી માટે તેમજ નવીન વર્ષે મિત્રો અને સ્નેહીઓને ઉત્તમ ભેટ તરીકે વ્યાવવાના ઉપયોગમાં લાઈ શકાય છે મુ. જા. ૩-૦-૦.

આ પુસ્તકનું વાચન નવનીત કેલેન્ડરના રૂપમાં બહાર પાડવામાં આવેલ છે. વધુ દિનકાલ જ્યાં સુધી તેના બાકીમાં થશે ત્યાં સુધી આ પુસ્તકના નવા રૂપ તે કેલેન્ડરને વધારી શકે છે તેની વધુ માહિતી માટે જાહેર ખબર જુઓ.

શ્રી ભક્તિમાર્ગ કાર્યાલય,

સહાયક કોમિશનર,
ગાંધીધામ.

હિન્દુ ધર્મ

લે રામની શ્રી અર્ધતાનરહ

હિન્દુ ધર્મના વિવિધ, અને ઉપરથી દર્શિતો નેનાને એકાગીનને વિશેષ કરતા, અર્ધતાને અને પૌત્રાત્વ તરફે નજર નાખવામાં આવે છે તારે પ્રથમ તે વિદિશાના મનમાં અચર્યે છે અને વાત છે, અને હિન્દુ ધર્મનું 'દાર' તેનાથી એકરૂપ પાડી શકાયું નથી. હિન્દુ સમુદાયના સમગ્ર વિગ્રહ સંસ્થાન એક જ પ્રેમ વાદમાં, એક જ પ્રાર્થની છાનવરિત્તિ કામ કરી શકા છે, એના પ્રાણનું આપણે જાન આપ કરુ દેવ તેા તેના, આરભથી તે અવાર સુધીના, સમય પ્રાર્થની તથામ કરવી એકેએ અને અનિષ્ઠમાં આ નિતી કર્તે દિશા દરી તે વિશે અનુમાન પાવનુ એકેએ.

પશુ મેટીને (વિર્ધા ખામ કરીને પાવતાં વિમાર-મેટીના આપિતર નીચે આવી નમેશ માણુમેને) એવે અભિપ્રાય છે કે, 'હિન્દુ ધર્મ' એ ખાલી નામ જ છે, જુદી જુદી માનવત્વોનું સમરૂપાન છે, અર્ધતાના વિવિધેના સંસ્થાને છે, વેદાત્મકાં હિન્દુ ધર્મને અર્ધ એા દેવે, ઉપનિષદોના સમયમાં બીએ દેવે, મોદ કામમાં વધી બીએ ન દેવે, અને આરભના પોર્ણકા સમયમાં પ્રયેષ મધુપ પૌતાની માનવતાએ પ્રયણે હિન્દુ ધર્મને અર્ધ કરે છે, તેથી હિન્દુ ધર્મ નેની ઠાઈ અણુક વધુ અભિતલ પાવતી ન નથી અને દેવના આવી પાવતમાં હિન્દુ ધર્મને ઠાઈવળ પ્રમાણ રવાન આપવાની આરભતા નથી."

અને એ વાત રાખવાની જરૂર છે કે હિન્દુ સમુદાયે હિન્દુ નામ આપવાનું કારણ એ છે કે તેના મુલ સરથા પૌત્ર અર્ધતાને પ્રદેશમાં વસતા દેવ હિન્દુ નહીની પૂર્વ તરફ વસતી પ્રાણી કર્ણીએ અને તેમની પાડી આવનાર મેટીએ "હિન્દુ" નામ આપ્યું હતું. "હિન્દુ" શબ્દ દરઆતમાં પ્રદેશમુલક હતે અને પોએ પોએ આ દેશમાં રહેનારા મેટીના ધર્મને પણ "હિન્દુ ધર્મ"નું નામ આપવામાં આવ્યું.

હિન્દુ સમુદાયે આપાપુરી નથી, એકિશ્વરિક દર્શિએ પોતે અન્ય વર્ગોથી તે અભિનિર્ધાર છે. અણુક અન્ય હિન્દુ ધર્મને જાતેના અર્ધ ઉપર અન્ય છે તેના એકતી અને ઠાઈકાર પદ કર્તે છે અને ઠાઈકાર પુત્ર એવથી બાકી છે, તે કર્તા હિન્દુ સમુદાયે પોતેનું પ્રમુલ,

અન્યાર સુધી પણ દાખલોગાવ્યું છે અને દર દર્શિએ એનાં સ્વદેશિયો અણુક આવે છે કે વિધાની પુત્રા રમવામાં આરભત સુધીના દાખલ આરભને અન્ય રવાન આપવામાં આવે.

હિન્દુ ધર્મને આ આપા કરે છે, આ પ્રમુલ અણુક કર્તે છે તે વિશે આપણે અર્ધતામાં વિચાર કરીએ.

હિન્દુતાન પ્રાચીન માતલો અનેક પમે, બાલમે અને સમુદાયેનું વિનવરવાન પાવુ છે. આ દેવ ઉપર મોડ, મુરિયમ, કુરોપિયન અને તે ઉપરથી મીડ અનેક પ્રમુલમાં આપણે વર્તે છે તે કર્તા હિન્દુ સંસ્કૃતિએ પૌતાની પ્રમુલિકા અન્ય રાખી છે અને આપા એકિષ્વરના માનવમાં એવે રંગ કર્તે. એ પશિયમાં અણુક ને વહેતું પ્રમાણ છે (હુદિવા અને પ્રમુલકારે તે માનવતાવનામુ પ્રમેનું સતેવાર નિવાર કરવાને દર્શિવાન નથી, તે અણુક છે એનું અણુક તેથી આપણે દર અણુક કામ હિન્દુ સંસ્કૃતિ કરે છે એવે કર્તેતમ આરભ આપા અન્યને મારે ઉપરથી છે.

પાવપ્ર અને આરભે આપાએ વર્ગે એક કુખ એ છે હિન્દુને અને કે કે મધુપ એવે તેમ મધુપ કર્તે નહિ તેમ એની આર રહેતું મધુપ કર્તે પણ નહિ, પણ એ અને કર્તા તેમ અણુક એવે "આપા" એનું નામ આપવામાં આવે છે, આ આપા અન્ય છે, અનિવારી છે, અભિવાદ્ય રવાર છે પણ એવી ઠાઈ વાગુ આવતી મારે નથી. આ અણુક અણુક પૌતાને અણુક નહિ અણુક વિવિધ કર્તે પાવુ કરે છે, અણુકમાં નાનવા અણુકમાં છે, અને અણુક કર્તા પ્રાર્થની વામતાએને અણુકથી અણુક વામ અણુક છે તારે તે મુલ વામ છે, અન્ય અને કર્તેથી અણુક વામ છે, આપણે અને તે સમરૂપના દેવેને તેમણે આપાના વિનવરે વિગ્રહને આપણે કર્તા રીતરિતે કરીએ. અણુક અને પરમકાના પાવર અણુક વિશે અન્ય પ્રિત સમરૂપમાં મારે છે અર્ધ વાતે આપા અને અણુકના એવર્ધ માને છે વિદિશાદેવતાએ આપણે અણુકને અણુક અને છે, અને દેવતાએ.

આત્મા પરમાત્માથી તદ્દન મિનન ન છે એમ માને છે. આપણે દાહા, દેવ, વૈશ્ણવ દેહાદિને આત્મા જોઈ કે દેવ દેહાદિ એ તે. પણ તમારું દિન-રુતિની એ માન્યતા છે કે આત્મા સ્વભાવથી જ પવિત્ર છે, પરિપુરુષ છે, અનંત છે, સૈમ્યવર્ણન છે, આનંદમય છે. દેવ પરીણે માને છે કે આત્મા સુલભો તે, પવિત્ર છે પણ કુપ્રભેદથી સંયુક્ત થઈ જાય છે, અને ભગિરથના કવિ-રત્ન કૃષ્ણાથી પુન પુર્ણત્વ પ્રાપ્ત કરે છે. અદૈત વાદ્યોના મત પ્રમાણે આત્માનો પ્રાપ્તિયુક્ત દિવ્ય સંગ્રામ થઈ શકે નહિ અવિદ્યાથી આપણા મનમાં ભ્રમણા વૃત્તન થાય છે કે આત્મા પોતાની નેહનિષ્ઠ સ્થિતિને કૃપાથી મેળે છે, પણ વાસ્તવિક રીતે તેની વિશિષ્ટ નથી આત્મા પોતાની અલ્પ સિદ્ધિમાંથી સંકલિત થતો નથી જ પરમસ્વ અને પૌર્ણીય સ્વપ્નાઓ વચ્ચે આ વિષયમાં એક અભેદ કુર્ષ આપે આપે છે. પૂર્વના મેળા સ્થિતિ, સ્થિતિ, આનંદ મટે તેણે તમારું હૃદયની અંતર ખાત કરે છે, પશ્ચિમના મેળા પ્રસ્થારને મેળા મટે માત્ર સુષ્ટિ બોલે છે.

આધુનિક સમયમાં આપણા દેશની પુનર્વિગમમાં આ વિચારને આપણે આપણની વસ્તુ જ આપણના છે કે માણસ “કુ પામર જુ,” “કુ પામર જુ,” આપણ વિચારે (કે તે સત્યથી વેચાય છે) કરી કરે તે ખરેખર તેની જ વસ્તુ આત્મા પ્રથમ કરીશું નામારણ વિચારે અને માન્યતાઓથી માન્ય છે જ્યારે કરીશ મેડમીન દેવર અંતર કરે છે એમ એમ સંજોગમાં, હાંકિ પતી ત્વર છે તેમ તેમ મનના સંજોગની અંતર કરીશ દેવર અને આસપાસના વાતાવરણ દેવર વધારે પ્રમાણ પાતી જાય છે આ માન્યતા મનમાં વડ કરીને “આપણે કર્તવ્યક્રિયામાં છીએ, આપણમાં કર્તવ્યકારણ સામર્થ્ય છે, આપણમાં અમુક આનંદ છે, આપણે કર્તવ્ય છીએ.” આત્મ આધ્યવિચાર પ્રમાણ કરવાની આપ આપણના છે આપણા પુર્વનેમાં આવી અવિચલ થકા દેવથી જ તેણે અસુલિતા સર્વોત્કૃષ્ટ સિધ્ધિ પરીણા દાતા એ આપણે ખરેખર કિહુ કર્મમાં માન્ય દેહાદિ, જે આપણને આત્માના અસ્તિત્વમાં થકા દેવ, આત્માના સ્વરૂપ વિશે આપણને સ્પષ્ટ આદ દેવ, તે પ્રમાણે વર્તન કરવાનું સમયપત્ર દેવ તે નિરુપાધી થવાનું,

માન્ય થવાનું કિહુ પણ કારણ નથી. આપણા સત્યને પ્રથમથી જ આ હવનપ્રદ, ઉચ્ચ વિચાર આપણની અંતર છે, આત્માના પુર્ણત્વમાં, અવર્ણિત આનંદમાં આત્માની અમાય સ્થિતિમાં પરીણેથી જ વિષ્ણુ સ્વરૂપ કરશે એવેએ. આ માન્યતા એવી મનમાં રિપર થવી જોઈએ કે તેનું વિરમણ કરી પણ થાય નહિ. આત્મા મટે જ ધાર્મિક યાનની આવરણતા છે. આપણમાં દેવો દેવ, નિર્વંણતા દેવ, પણ તેમને પ્રાપ્તવાને કૃપા એ નથી કે પ્રાપ્ત તેમને વિચાર કરીને મનમાં પમાતાપ કરી કરશે. આપણા પોતાના સત્ય સ્વરૂપ મનમાં પ્રથમ સ્પર્શરત્નો કર્મ પ્રકારની નમણાંથિનો વિશેષી વિચારથી પ્રતિષ્ઠા કરશે એ જ કર્મચેષ્ટ પ્રમાણ-છે.

કિહુમેળા મત પ્રમાણે હવનનો હોવ આત્માનો. અતુભવ છે કર્મ એવે સુદિધી કરેએ અતુક મેળો સ્વીકારાવ નથી. કર્મ એ સુદિધી અતુકથી વણ છે એવા કરતાં અતુકથી કરવાની અને હવનમાં મેળારવાની ને આપણની વણ વધારે છે. ધાર્મિક હવન સુદિધિમાં, નિરુપા કે વાદ્યવિદ્યાથી પ્રાપ્ત થતું નથી. અત્યંત નહે કારણ નથી એવું કલ્પ કરવાથી જ યાની થવનું નથી, સત્યને કાળકાંડ નથી સુધી ન થશે દેવ, આત્મા અપોક્ષ યાન નથી સુધી થયુ ન દેવ ત્યાં સુધી ધર્મની નિરિ કરેથી કરી કારણ ન નહિ અતુક વાતમાં, અપા મનમાં થકા યાનવાથી જ એક મળી કારણ નથી કારણેનું પાન કે અતુકથીથી, અપા પોષકની વાકા અતુક યાનેનું વૈષ્ણવ કરવાથી કિહુ થાય થતો નથી. પ્રાચીનતેમજ અપોચીન કારણ અને સદાત્માએએ આત્મા અપોક્ષ યાન પ્રથમ કર્યું છે, ઉપરનું સાક્ષર દર્શન કર્યું છે, અને કારણ પતી જ તેણેએ યાની થવાને કારણ કર્યું છે. ત્યાં સુધીની સમજની અવરણ કરી કારણ, યાનીની નહિ. એમ એમ આપણે આધ્યાત્મિક વિદ્યામાં આત્મા વધારા નથી છીએ તેમ તેમ આપણમાં કર્તવ્યક્રિયા થાવતા કરી થતી જાય છે. આપણ અસ્થિપાત થવનું જાય છે અને આપણને અપાના લાગે છે કે માણસ અને દેવતા દેવ પણ એ તે અતુકમાં આત્મા થયેએ દેવ, તેનું ચિત્ત કારણ દેવ તે વિરમણા કરતાં અદૈતવાની કરતાં દેવર તેમને અસ્થિપાતી પ્રતિષ્ઠા છે, જે ઉપર પાછો પાછો છે અને

હરને હર છે તેવું' તઈન કરાણી સહય માન નાહ
પામે છે, હાવચરિય કપાઈ નહર છે કિયા ભગપાદને
સત્ય તરીકે માનવાથી સંપ્રિયિતા અને રોષને ઉત્તેજન
મળે છે. 'ધર્મિક' મનુષ્યના સંપર્કમાં આવવા પ્રતિ
ભાવણે સ્વપ્ન દરિ મેળવી પડે છે અને વિચારમંદી
મજબૂત થવાનાથી છે કે નહિ તે ભ્રેમ પડે છે. માનવ-
માનમાં હંધરજી રઈન કરાણી ને રહિત પુરતી રીતે
રહેલી છે તે પડે તેને કપેલા સાક્ષાત્કારને અને તેને
સકળાદેશી પરમામાની વાણીને, સાચાં જાનીને સીકાર
કરવામાં ને જાણી સતમાં ઉત્તમ વાતનેમને દર કાલમાં

જાંની માદની ભૂર્ત પડે છે ખરી, પણ તાર્કિક નિદાન
એ પ્રથમ પરચિતું છે, ત્યાર પછી ભગવાન-સાધન
દ્વારા જાણને નવરોનવર નિદાનવતિ પ્રવત કરેલા
ભ્રેમભ્રે, આવા મનુષ્યમાંથી જ જાણના રેશમાં
રેશ જાણનેના જન્મ થયે છે ને જ્ઞાન જાણની
પુરુષોએ કલ્પનમાં નૂતન પ્રવાહો વહાળ્યા છે, જેમણે
નથી કુનિય કરાવવી છે, તેઓએ પરમાત્માને સાક્ષા-
ત્કાર કરીને તેમની પ્રેરણાથી જ પોતાનું નિષ્ઠા કાર્ત
જાણમાં રાં મુકે દેવ.

(૫૧૭)

૨૬

મોહન

(દુરા કરાણીના વાકમાં)

મોહન વનવન પેતુ મશાવન
પેતુ મશાવન બંસો ભજવન
મોહન કુ / મલવન કીધન-મોહન
મોહી નહ નહ મન મન મન મન
હર હર હર હરુ તિરિ મોવરધન
જાજી સુખન મન મન મન વારન-મોહન
મોહન મિત જન નર મહી ખાવન
વાધા રિજાવન નંદો નંદન
વદન મયોમતી-તનમ વિરાજન-મોહન
મકરંદ કુલક માન મુયોજન
જાંજર પીત વસિત મનસોજન
રેશનિક વતિવતિ સમ હુષ-નરન-મોહન
વીન કુખ દારન સજ સુખ દારન,
વારજી જાણિકુ મહ-મારજી
પાવન પતિત તિરિધ હર પીધન-મોહન
જારત-મર્મ ઉદારન વારન,
મહ છત મહ જન મહ મહારન,
માવન કીધા વિષદ ખાવન-મોહન

—શ્રી મહીપતરામ જોશી

પ્રેક્ષાતનાં પુણ્યે!

[લેખક — શ્રી. વલ્લુ ડોહડ]

જેવા વલ્લુ માવડે આપણાં લેવાથી આવે છે કે જેઓ રાજ્યાતમાં કંઈ આપવાનું વચન આપે છે પણ પાલનથી સમજનાએ સૂરી ભવ છે. કેટલાક જેવા દેવ છે કે જેઓ ખોખર વચન આપીને સૂરી ભવ છે તદ્દેર સમજમાં પેલાનું દાન પ્રસિદ્ધ કરશે પણ શોભા વચન પછી તે એકની પાસે લેવા નથી. તે એ તરત જ બચાવ આપશે કે વચન આપતી વખતે સમજના દલી પછુ દેવે નથી. વહેલા કેમ ન આપ્યાઈ ન્યારે બીજે વર્ગે જેવા છે કે તમને રાત તાર પાસા આવવાવશે ત્યાર પછી જ આપેલા વચન પ્રમત્તે પેલા આપશે. ખરી રીતે તે દાન આપવાનો જેવા તમે મનોરમ કરો કે એ જ પહે તે આપી રેલુ નેહિને મરણ કે એ પેલા કવરથી નૈતિક રહિને તમારા અધિકાર ભી ભવ છે નિમ્મન કરીને તરત આપેલું દાન મદાન પુરવ આપે છે. આપના પછી તે તમને મનમાં કમવાટ થાને, આપતી રખતે દાપ કાઠેવાવ, કોમ્બી કરમથી આપણુ પહે તેા જેવા રાતમાં એવાને કે રેવાને કંઈપણ કાપી કાઢે નથી. આના કરતાં તેા ન આપું તે વધારે કાક છે. કેટલાક અને કમજામ વિના એ સીજ આપવામાં આવે છે એલુ રા કોપણ કીચી નીકળતું નથી. કેટલાકથી આપેલી એક વર્ષ, કઠેલ વાળને આપેલા એક કમર રૂપિયા કરતાં પણ વધારે મદતની છે શિવ અને આનંદથી આપેલી વસ્તુ સામી વ્યક્તિમાં કેવો પ્રસાદ પામે છે એલુ એક કહીત છે —

આ અનેથી વાત છે રસનામાં 'દાનું તમાવ' એ નામનું કુદર તમાવ છે. જેની પાલન શુદ્ધ વાત છે રોગના કામમાં મિથિયા દેવમાં એક કામલુ તમાવે પુન આમી. પાલનનું રૂપ નોપરે એને મનમાં કાચી નીકળુ કે આ પાલન મદાન પડિન થશે. આતમાં આવી કુલ કાવના પ્રસદ થઈ એટલે તે મરીન રત્તેને રાત્રી કંઈ આપવાનું મન થયુ, પણ પાલે કંઈ કહું નહિ. તેલે રાત્રીને કહું, "પાલ" આને મારી રિપિવિ તદ્દન કાલ છે, હું તને કાંઈ આપી રહુ એવી રિપિવિમાં નથી, પણ આજ મેં જેવો નિમ્મન કર્યો છે કે મારો આ પાલક પ્રમથવાર ને કમાને સાવશે તે હું તને આપી દાક."

પાલક પાંચ વર્ષનો થશે. એના પિતા મરીન દતા પણ મદુ વિદાન! આ પાલકમાં પણ રાત્રીના કરારે પ્રસદ થતા કાચા એક વખત દેવના રાત્રીને

આ મામના નહિ મુકામ કર્યો અને મલ્લુ પાલકો રાત્રી કેવો દહો એ જેવા મવા. રાત્રી નિશાવિલાસી દેવો. તેલે આ પાલકને શિવથી પુણ્ય.

"કલ" તને કંઈ મારાં આવશે છે."

કેમણે બચાવ આપ્યો, "મદારાત્રી કોમ્બી મનાવેલી કિતા આઠ કમજામનું છે હું કિતા મનતોને માઈ."

આ કામજાતે રાત્રીને ખૂબ નવકા થાચી. તેલે, કહું, "મેટા, કમ્બુ તારી ઉમર નાની છે. હું કિતા કું મનથી કોઈ મારી મરકરી તેા નથી કરતો ને."

પાલકે તમાવથી બચાવ આપ્યો, "રાત્રી! વિવાતી પામવામાં કોમ્બીને કવાવ નથી. કલે મારી વન પાંચ વર્ષની રહી, પછુ હું આપના નિમ્મનનું વર્ણન કરી રહું" એવ કહું.

અને પછી તેલે રાત્રીની આવાથી, વેદમાં અવેશા એક મીકની એક કીરી વધને માડીની પેલે મનાવી. નાના મેવા આ કુદર કામ્યમાં રાત્રીની તેલે વેદાવાન આમાં. રાત્રી પ્રકન થશે અને જોયો. કરીને કોવા-મદેર તથા ચોઈ કીમ્બી રલો આપાં. કોમ્બી આ કાચી અને પેર આપશે કે તરત જ માવશે કહું.—

"મેટા, પદાર કહો રહેને. આ જન કંઈજ આપશે કાલિકાર નથી."

માતાને રાત્રીને આપેલું વચન વાઢ આપું. મા-કીમ્બી પેલી કાઈને ત્યાં મર્કા અને માતાએ કહું, "મજાઈ" આ પુનના જન-પ્રસદને મ તુને એ વચન આપ્યુ રહું એલું પામન કરવા હું આપી છું. આ જનને રૂપા કરીને રીતાર કર

રાત્રીને વચન વાઢ આપું, પણ આ મરીન કીચી આપણુ વચન પાલનથી રહિત નેહિને એની આપમાં કવનીં આપુ આવી કા. એના અતરમાં પણ કુલ કાવના પ્રસદ થઈ. મનતોના મદે તેલે આ દાનને કવચોલ કરવાને તરત જ નિમ્મન કર્યો અને આપીવેર આપનાં કહું,

"માવાક, પન છે તેમને તમારો આ પાલક અવર રહે એવ હું ગાવાવને આપના કહું છું."

આ વેવામાંથી પેલી રાત્રીને તમાવ, જવાપું. આને પણ એ તમાવ "કાર્તના તમાવ"થી પ્રસિદ્ધ છે અને આ પાલક કાલિકામાં મદાવિદાન કોમ્બી મિથિયા વામથી પ્રસિદ્ધ થશે.

કેવળોને અર્ધ છે છે કે કમજામથી અવેશુ દાન. કેવાર તથા કેવાર મદે કમજામના અને છે પછી કલે તે એક પેલો રોલ કે પચ્ચાક કમ્બર રૂપિયા રોલ.

કો હરે રામ: હરે રામ રામ રામ હરે હરે: હરે કૃષ્ણ હરે કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ હરે હરે

વાર્ષિક કલાક્રમ :

શ્રી ૬ મહાર

શ્રી. ૫-૩-૦

વર્ણી: મનનભાઈ હોડાભાઈ દેસાઈ

શ્રી. ૭-૮-૦

વિષય સૂચિ

ક્રમાંક	વિષય	સેના	પૃષ્ઠ
૧	મોતમના પ્રેમીમોલી પરિભાષા [કાવ્ય]	શ્રી 'પુનિત'	૫૨૧
૨	જાણકોષ		૫૨૨
૩	નવનાથ કથામૃત	કોવંતીમાય: શ્રી સીતારામ મહારાજ	૫૨૩
૪	અમાત્યની કુખે	શ્રી વસુ મેહતા	૫૨૪
૫	જાણના કાવ્યમૃત	સ્વામી શ્રી માધવલીચંદ	૫૨૬
૬	અગ્નિ ભાઈ [કવિત]	શ્રી 'મલ્લમજુ'	૫૨૮
૭	વગ રામો	શ્રી 'રુક્મીકાન્ત'	૫૨૮
૮	સીમાના સાધ	અર્જુ: શ્રી અમૃતલાલ મેથી.	૫૨૯
૯	કોરાડકાવિ		૫૩૦
૧૦	પાર્વતી-સ્વયંવર		૫૩૧
૧૧	નવ્યાલુ પારણીય [કવિત]	શ્રી 'દીન દેવ'	૫૩૨
૧૨	શાકલ કી કાવ્ય	શ્રી અનુભાવ દાસરાવ યાગપતિ	૫૩૪
૧૩	શ્રી કૃષ્ણ અને મેઘા	શ્રી અનિલકાંઠ લક્ષ્મીરામ અવિરલજી	૫૩૭
૧૪	કિન્નુ ધમ	સ્વામી શ્રી અદિતાચંદ	૫૩૮
૧૫	દેવ-દર્શને	શ્રી હરિપ્રભા-રામી M. A. ph. D	૫૪૧
૧૬	શિવભક્ત	શ્રી 'રામજી' નાગલી	૫૪૫
૧૭	ભાગેતી ભેટ	શ્રી અમલાલ દ મહેતા	૫૪૬
૧૮	મહારાષ્ટ્રના જાત અને કોર	શ્રી હરિદાસ જોશીઅવ સમયી	૫૪૭
૧૯	માઠલો વચનામૃત અર્જુણ	શ્રી 'વિષ્ણુ મુરરમ'	૫૪૮
૨૦	મહિસી દેવ વિદ્ય વ ચા	શ્રી શ્રી રતી-દનાય દાશેર	૫૪૯
૨૧	પ્રાર્થના [કાવ્ય]	શ્રી દિનારામ હોડાભાઈ પટેલ	૫૫૦

વર્ણી મનનભાઈ—

૧. માઠોલો પેનાલુ નાચ-દિનાલુ રમ્ય કાવ્ય
ભેટલો, અને પેનાલો માઠલ નાચર કાવ્ય
પુનુ ન ભેટલો.

૨. ૫૨૧ની કલામ મેનના માટે રીમાઈસેટલાઈ
૧ મીટર મોઠલની અર્જી છે.

૩. માઠોલો મનીમાઈરીશી અ વચનાલુ પોઠો
ભેટલો પી. પી. પ. મારાપી મીટીવાર પદોતે દેઠ
અર્જી વચ છે. પો. પી અને મનીમાઈરી મનેલો ભર
લેઠ અ છે. કાચ પી. પી મોઠલનાની અવરમાઈ અમ
લેઠ પો છે

લેખો:—શ્રી. અદિતભાઈ ઠાવલિય પો. પો. ના ૧ અમદાવાદ.

વિષમંજલના સલાહકારો

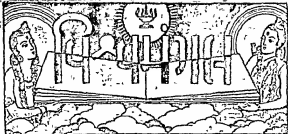
પરમ પુણ્ય સ્વામી શ્રી માધવલીચંદ
શ્રી ડે. કોલેમર શાકલ મેરિયા, હોસન માનરમલી.
પરમ પુણ્ય-શ્રી પુનિત મહારાજ
કલમજુર અપરિવાર-અમલાલ

પરમ પુણ્ય કીર્તનામાય: શ્રી સીતારામ મહારાજ
કોવંતી મેઘ, કોવંતી પાટા-અમલાલ
શ્રી રામજીલાલ લક્ષ્મીભાઈ
કોવંતીમાય મેલીકલી

શ્રી વીરમિલ્ક પિન્ડીય રેઠ
કલાવલ ભેટલો,
અમદાવાદ

પુણ્ય અને પ્રાકાશ
દેસાઈ મનનભાઈ હોડાભાઈ

શ્રી અદિતમાય: અપરિવાર,
કલાવલ ભેટલો,
ગોદી વિના નં. ૧ અમદાવાદ

सत्यं नान्यत्परात्मविषये मर्दि चण्डुदर्पणम् । कामोद्देगवृत्तमार्गदम्भजनकं सादित्यमुन्मूलयन् ।
 धर्मद्वेषमनुत्तमं ब्रह्मपत्नान्दशयत्सद्गति, संज्ञात सख 'निश्चयान्त'-मपाकर्तुं जगदुर्गतिम् ॥

पृष्ठ १] भाद्रपद-२००३ ८ आ.क.टो.म.२-१८४७ [अंक ४ भा.

भीतमना प्रेभीओनी परिभाषा

(इति श्रुं तुं नमः । चन्द्रे क.के . भा.)

भीतमनी भीत जले भीतमना प्रेभीओ,

जलेना भीत डेरी नात रे (२)

प्रेभीनी साधनां हेर ठे...भीतमनी...(१)

नहि कछो के नहि आसाभडी,

नहि कय जन-देवर साध रे (२)

प्रेभीनी साधनां हेर ठे...भीतमनी...(२)

किंवा मदी पदु कर्ता समजय ना,

कभना पड नतो नाथ रे (२)

प्रेभीनी साधनां हेर ठे...भीतमनी...(३)

पुर्ण-अपुर्ण के अरूपविराम ना,

आशाय-प्रसी अपार रे (२)

प्रेभीनी साधनां हेर ठे...भीतमनी...(४)

प्रेभीनी साधनां प्रेमि जगदी,

'पुनित' प्रमुने भिताय रे (२)

प्रेभीनी साधनां हेर ठे...भीतमनी...(५)

इति 'पुनित'

સફળ આંદોલની ચેતનામાં આ સાવધી એક નિર્વોદિત કામ છે

આંદોલને જણાવવાનું કે હજુ કામગીરી સંભોળે સુધમાં નથી સરકારી કામના પ્રમાણે બંધને ન્યુઝમિન્ટ કામગીરીમાં છાપવો પડે અને તે કામગીરી પણ વહેલેથી ચોક્કસ આપી શકવા છતાં ટાઈમસર મળી શકે નહિ. આવી પરિસ્થિતિ હોવાને લીધે એક બહાર પાડવામાં વિહંગ્ય રાખ બે અનિવાર્ય છે અને લીધે અને બંધના કામગીરી માટે જે બાંધકામને પરિસ્થિતિના ખ્યાલ નથી તેઓ દરિયાદો કરવા પ્રેરાય એ સ્વાભાવિક છે પણ તેઓએ એ પણ સમજવું જોઈએ કે આમાં દરેકને સંભોળેને આપીને થતું પડે છે ન્યારે પહેલાંની માફક કામગીરી છૂટ થશે અને ન્યુઝમિન્ટ સાપ્તવાનો કામગીરી દૂર થશે ત્યારે વિશ્વવત્સલ માટે કશું કહેવાનું જોઈએ નહિ તે દરેક આંદોલનકારીઓને એટલી વિનંતિ છે કે તેઓ કાલના વિષય સંભોળે પૂરતી ધીરજ રાખે

ગયા બંધમાં નવનીત કેલેન્ડર માટે અને સૌભાગ્યસુધૌર્ય પુસ્તક માટે જે જણાવવામાં આવેલ હતું અને આ બંધમાં જે જણાવેલ છે તે કેલેન્ડર અને પુસ્તક લગભગ દરેક સુધીમાં તૈયાર થઈ જશે અને તે તૃપ્તીદાયક હોય તેઓએ તે સમય દરમિયાન પેતાની માગણી મોકલી આપવી જરૂરી છે

આ બંધમાં જે રામન મની ચોજના આપવામાં આવેલી છે તે અતુલ્ય રાખાઓ મારફત કચેરામાં રામનામનો પ્રચાર કરવા કમળના હોય તેઓએ વિશેષ વિનંતી માટે રાખનામ વિતરણનાં બાંધકામમાં સાથે પત્રવ્યવહાર કરવો.

આવતા બંધમાં લીપોત્સવી સંબંધી બંધના અને કલંબને નિરૂપતા પ્રકરણને ખાસ સ્થાન આપવામાં આવશે આ વિષયના લેખકોને ચેતાની કૃતિ મોકલી આપી સફળ આપવા વિનંતિ છે

શ્રી કેશવાલુ શ્રી રામાનાના આંદોલને

શ્રી કેશવાલુ ભવ્યમાળાનું ચોથું પુસ્તક 'અમમ્ નાદ' છપાય છે આંદોલને તે લીપોત્સવી પહેલાં મોકલી આપવામાં આવશે.

વિનીત નિવેદક
મજનનાઈ છાંટાબોઈ દેસાઈ
તરી 'વિશ્વવત્સલ'

નવનાથ કથામૃત

લેખક-કીર્તિનાથજી શ્રી સીતારામજી રાખી
(અતઃ પુત્ર પત્ની થી આદ્ય)

મતલે-કનાથ વિદ્યમનિસેવકાદ્યુ દના થાને એવ ।
નિત્ય તદ્દે કાગમાં અપાવિત ગુનાથપ દષ્ટિ થતી. તથા
"સત્સંગસામાધય" સંકુચિત્વા પશ્યતે એમને
ઉત્તમ આચર્ય હોય, નહિ કે અમર દુર્જન પડેતો તેજ
પ્રેમણે "યત્ત વત્સલુતિ" એમનું શુભ્ય થઈને અવગ-
ર્થા ન હતું. તેમ જીતી કર્તવ્ય તેમજી જે નિદામ
થોડા હોય તે સુચન એટલે સંવત્સર યોગીની સતિ
પોષકિત કરવાને ખાતર ન. સંકુચિત્વા સમાધાનપર
સત્સંગીય કરવ છે અને સત્સુખ પરમાત્માને વિશે
નિરનિત્ય પ્રીતિ થયે છે અને ગુનાથના કુદ્દા થયે
છે, એમું માર્ગના સમસ્યાર્થ નથી કે હવે આથી-તર
(એવ પડના દશાન્ત થાત્ પીત્ત નયવો) તુલ્ય
"મમ્દેવેન્દુ" (મેટા થયત) પણ વિશેષ નિશિષેવકાદ્યુ
થોવ છે. અર્થાત્ તેમ થોવતો નથી. મતલ આતિને નેત્રને
દાકાને મારે થોવજુ થોડી નથી અને પાછળે વિશે
તેમો કદાચેક શુભમાં નેત્રી કરે છે. તથા "સત્સંગ
સમાધય ઉત્તમ થઈતો પણ તે આચર્ય હોય કે અને
તેમો પાછળના ઉપર થઈને એકાદ વચન થી છે પણ
મતલ તેજ પ્રમણે "યત્ત વત્સલુતિ" અર્થ ન મતલ
શુભ્ય થયત છે અને "સુવન" જે મતલ થોવે વિશે ન
તેમો કર્તવ્ય વિદ્યાર (ગીય) થાવ છે અને તે પણ જાણે
"વિદ્યાર" થોવ વત્સલુતિ મતલપણ થાવ ન તે મતલમાં
થાઈતો થોવ છે તેવી નિર્ણયકા શુભસિદ્ધ છે. કર્તવ્યમાં
કમલ મેનું કે, એકાદની મનિ નિર્માણ કરવાને મારે ન, મતલે
કનાથ પુત્રી ઉપર કર્તવ્ય સમાધ કરવાને નીકળી પડ્યા

મતલે-કનાથનું આદ્ય ઉત્તમ તવમજુ થાત તારે વર્ષ
પરંત આમું. એટલામાં એક કિવસ ભગવાન
દવારેનાથના મનમાં નિરાશચક્ષિ ભગવાન
કરનારો કર્તવ્ય કરવાની ચિત્તાણા ઉદ્ભવી અને ત્યાં
અર્થ ભગવાનુદર્શન કરી કુનાથ થયા. ભગવાન થાને
પણ તેમનું કનાથન-સ-માન હતું કુદરતમાથાર
પૂજનાત્માથાર દત્તમજુ આધાર ભગવાન થ કરને મુતિ-
પ્રાપ્તિના-વધના અર્થ થતી કરે છે કે પ્રભુ! જો આપ
પરથી હો નિર્ણાયકની આકાષાપ આપેલા રમ્મ અર
વડા કરતાં સૌથર્ નોયતી મારી પ્રમણ થય છે.
જે થોવ ભગવાન કર્તવ્યી અભયો ન કરે, એથી
દત્ત ભગવાન અને કાર ચક્રિકોઈ નિદામપણ નિદા
ગયા એ તથોગતમાં વિચરતા થાત દ. એટલામાં મને
કેવોની સદિ થો કર્તવ્ય કર નમજુ થના અમુકાને કેવો
જીતી, રહીને તથોગત થોવતા, મતલે-કનાથ ઉપર

પદી. તેમને એટલે દત્ત ભગવાન, ભગવાન કર્તવ્યે પ્રમ
પ્રકે છે. "આ મલુ-કે" તારે ભગવાન કાર કરે છે:
"એવે પૂજીને ખાતી કરો ને." એટલે દત્તારે ભગવાન-
માથાને મતલ કરી મતલે-કનાથની આચર્ય અર્થ થયા
રથા, થાતુ મતલે-કનાથના દત્ત એટલે એમને મતલ-ની
દુનિસદ્ધ થોવમાપ જુ મતલ ન હતું એથી તેમને ભગવાન
કનાથ થાને ભગવાન દત્તે પોતાના કર્તવ્ય આકાષણ રમ
થીથી નાથ કરી તેમ કુનાથ તથર્થ આકાષ થયેલા
દના તારે એમને ભગવાન કરે થાને ભગવાન નાથાનજી
સ-અન્યનિ કરી સ-અને કરેલા પાર રથર્થ કરાવેા એથી
કુનાથ ભગવાન થયા, તાતુસમ દત્ત ભગવાને મતલે-કને
અમુક કરવાને થીથી નાથ કરી, એથી મતલે-ક ભગવાન
થયા અને દત્તારેનાથના થામ થવિત ખાતર્થનાથમાં
કારેક દત્તમજુ પ્રમણ થઈ અને ભગવાન દત્તના પાતા-
નિદે અમુકમજુ અનિયેક કરી પડી રથર્થ પુદ કરી પડે
છે કે "પ્રભુ આપ મેલુ" ન્યારે દત્ત ભગવાન સિમ્બ
કરી કરે છે, "અર્થ મદાવિ" અને માતા અનુદયથી ઉત્તમ
થવિત જગા-વિષ્ણુ-મદેવેના અદ્યાર અને ભગવાન દત્ત
-અનેવ તરીકે એકાદ છે. આ નામ આમજગતી મતલે-ક
માનસીના થઈ થયા અને પુત્ર મતલુર્થ પદી હતું કે,
"ભગવાન મારી નિશ્ચયિત આપને કેમ થઈ, હવે
મારો અચીકાર કરી થોવે તુલ્ય કરે"

મતલે-કનાથની પ્રાપ્તિના સમાધમાં થાત દત્ત પ્રભુ
કરે કે, "કનાથી કામના પૂર્ણ થઈ, મિલા કામનું કામ
કયોજન નથી. આ પ્રભુએ તમની મલકા પર વાર કલત
પૂજીને કામમાં મ થોવેકો કરી અને તેજ કરે મતલે-કને
સપ્તમજુ ભગવાન આકાષણ દેવતા થાતુ, પડી દત્તારે
મતલે-કને દત્ત આકાષણ રીતું અને પૂજુ, "મદાદ
વિષ્ણુ, મદેક કરી નિશ્ચયે છે" ન્યારે મતલે-કે કહ્યું,
"કાર, રમ, તમારૂં વિષ્ણુ માથાથી દેવાના મિત્તનિયે,
પણ જાને એક, ભગ-વચન-કાર-પાકાકાકાકા કર્તવ્ય
કું તે ઉપરને ન (અર્થાત્ ન) પડાથી રથેવ થાતુ" છુ."
આથી દત્ત પ્રભુને નિરનિત્ય આનંદ થોય.

અન્યથા! એવું ને કે પૂર્વગત-મતલ કરિ નાથાપણ
નાથના ભગવાની પુજાને-પરમથી પણ કાર કરવાને
તેમને ગુનાથના દીપ છે, એવા મતલુર્થને પણ
આને કુ કરવા પડે કે કામુ રી-

પ્રભુ મિત થાત ન થોવ, કર્તવ્ય મન કુ મિત.
કુર્તવ્ય પડે અઠાવી મુરમ, ઉપર કર્તવ્ય થોવ.
સમજ મન કુર્તવ્ય થાત ન થોવ

સંસારમાંથી નીતારેલું માખણ : અર્થાત

નવનીત કેલેન્ડર

તા કી હે

તા કી હે

વસાવી લે

વસાવી લે

આ કેલેન્ડર જાન્યેની કરીલ તથા જાન્યેનીમાં આપે, વર્ગી કરે. હવન કર્યકે કરવાનો આ એક કાંઈ કાંઈપણ છે. જુદા પ્રતિષ્ઠાથી હવનમાં કાંઈક અને તત્ત્વજ્ઞાનથી પુણ્યોનો અભ્યાસ કરી હવનનું સ્વરૂપ સમજાવું પુણ્ય છે અને જેવો આ મેલિયા, જુલખાનના ઉપાદેશ વખતે માણસને આત્મસંતોષ આપે એવા પ્રાણ સાધનનો આધાર તેને રહેલો નથી. અપારમાં પેલા અનેક રીતે ખર્ચોલ જન છે. સ્ત્રી, પુત્ર અને સંસારના અવધારીમાં તે પેલા ખર્ચોલ છે તેમાં તેનો પુત્ર સંપૂર્ણ નથી. જો સંપૂર્ણ પોતાના આધારની જવાબદારી મારે છે ખર્ચોલ છે તેમાં છે સમજુ સુખો સંસારની માયાની વચ્ચે પોતાના જાતના ઉદ્ધાર કરવા ઉપર પુણ્ય કરી રહે નહિ.

નવનીત કેલેન્ડરનું સંકલિત એ અનન્ય મહાપુણ્યના કાર્યમાં છે. આ સંકલિતમાંથી મુંડી મુંડી માખણ છે. કરીલ તેને આપનાર પોતાને કાંઈક કરાવી જાય છે. માખણની જેમ જ આ મિલકતે જાન્યેની કરીલ રીતે તેને રજુ કરવામાં આવેલું છે. તેના એક પેલળોનો નમુનો જોઈ આપણમાં આવેલ છે આપણા આમાં રહેલો ઉપયોગી થાય, એવા વિવિધતાઓ સમજ છે. તત્ત્વજ્ઞાન-વર્ણ-નીતિનું સંકલિત, સ્ત્રી ઉપયોગી સંકલિત, નવોપયોગી સંકલિત, આપણ સમયની સંકલિત અને ધર્મ મર્ચનું, પાત્રી મર્ચનું, વૈષ્ણવ સમજાવું, આર્યસામ્રાટ, વાંકીસનું અને જન મહાપુણ્યની પ્રતિષ્ઠા સંકલિત આમાં સમાવવામાં આવેલું છે. તેમાંથી રીતે તે આપણ રીતે એકાદરુપે ઉપયોગી છે.

આ ઉપરાંત જાન્યેની મોટા આધારે લલિત, વારં તારીખ, પુણ્યકાળની તારીખ, પાત્રી તારીખ, તેમજ સુખાનના મેલન આંક, મોહનિકા, તમ અને જાન્યેનીનું મુંડી, રાશિક, મહાકા, આપણનાં કોઈ, વેપાર સમયી તેમજ મોટા ઉપયોગી સંકલિત, આપણમાં આવેલ છે.

સુદર મેલની અપાધ્યાય અને લેખના સુસંસ્કૃત રીતે કર્યકે, કરીલ રીતે તેમાં મૂળ કાળ અને વાંકી કરીલ મેલની રચના કરવામાં આવેલ છે. ઉપાદેશ સુધા કિર્તીમાં વિશેષ અને સમજીવાને સુદર મોટ તારીખ આપી કરીલ છે. અપાધ્યાયી અનન્ય પહેલી તક આપણમાં આવે છે.

જનતા અને કોઈકે સંસ્કારની

જનન એકો દોષથી અને અપરિણામ તરીકે લીધે-અપરિણામ સંસ્કારમાં જ જાની કોઈકે કોઈક છે. નવનીત કેલેન્ડરની કરીલની મજા કર્યાં જ કરીલને એને અપરિણામ મારે છે. ઉપાદેશી મેલની સુધા મોટા છે તે ઉપરથી અપરિણામ તેમજ મોટા સુધામાં જ નથી કોઈકેની સંસ્કાર પૂરી કરીલ એક સંસ્કાર છે. આમાં મોટા આપણ કોઈકે કરીલ ન દોષથી અપરિણામ મેલની મેલની ન લેવાને કારણે કરીલ કરીલ છે. કેલેન્ડર તેમજ કરીલ પાત્રી પાત્રીનાં કોઈકે. પુત્ર, વધા માત્ર અપરિણામ કરીલ કરીલ તે મેલની અને એક-એકે અપરિણામ અપરિણામ.

જે સંસ્કારનું કિર્તિના કોઈ કેલેન્ડર અપરિણામ કોઈકે કિર્તિ ન જાણી કરી તેમજ મારે તેમાંના વાચકોને કોઈકે સુધામાં મેલની અપરિણામ આપનાર છે. તેને ખરીલી કરીલ.

નવનીત કેલેન્ડર લેખના રીતે સંકલિત સુધામાં રા. ૧-૧-૧૧ પોષ્ટલ રા. ૧-૧-૧૧ થઈ. માત્ર અપરિણામ મેલની કરીલ પેલા મેલની અપરિણામ પી. પી. મેલની મારે કોઈકે મેલની કરીલ છે.

લખો-શ્રી ભક્તિમાર્ગ કાર્યાલય, સલામત કોસરોડ, અમદાવાદ.

હિંમોડ' નેલડ વડે. સપ્ત-૨૦૦૪
કોડિન, એવર્ડનિસન, અમદાદ.

જય શી પુણ્ય
રાવે'ને કાલે પ્રભાતક લેહ.

પ્રભુ પ્રાઈન્સ

હે પ્રભુસરવન પોશનન. અગાઈ
કરે કહેના ઘાતા, પ્રભો ! અને આવને
વારવાર નજરવારફક પ્રાઈન્સ હોયે કે
આપ જોયેને સહાયે. યુગ મલે' રેતને
તમા અધુના અને પાપખાનંથી દૂર રાખતો.
'દૈતિક પ્રાઈન્સ'

આખરો દિવસ પ્રુખ્યને મિત્રેને મળવાને
તેમજ ગુરુત્તરોને સળિડે. તેમના આઠોનાં
સેનાને છે નવા વર્ષેના નૈયા સકલ અને
આખાં વડે જોયેની નિશલ યોજના પણ
આ લિલે યાદ. કે વિચાર કરી શો છે કે,
એક મે આંક હાઈન્સ આંકનાં રોજને
પ્રાથનાપૂર્ક નવા વર્ષેના સકલ અને એને
પાર પડવાની વિગતો ખનાં મોરો, અને
તેની આજ્ઞા એ અદેર યદુ પડે તેને તે
અશુભ અને તેજિયોલીઈ લખી રાખે.

— કલ્પતા તહેલોના ' માંથી

તેમને આ અરેજ નવુના પ્રુખ્યની કાઈનામાં એક કાલમાં દિરની લખાઈલ રહેતો હતો તેમજ પ્રુલકાયાથી શીરિલ લખાણ પ્રુખ્ય નવનીન
પહેલર નહર પાવતુ છે. તેમાં વિધિ અને તારીખો તારાઠાડીમાં અરેજ હો અને રહેતો સંકેતમાં પાન ફેરવી કાળ નેત્રી થો નવા સરેલ છે.
ઉપરાંત લેખકનું સારકો-કરેલોનામાં નહર પાને પડી હો' તેની ઠીકતેતાર કાલમાં આપકે આપ તેને ખરીદી આવી યુદ્ધ વડેતો વામ લેશે.

ક્રાંતિક યુદ્ધ Novem.

13

થુરસદ

સુવા ૧	ખાસી તારીખ	શ. ૯. ૧-૯
ખી. તા. ૨૬	૧૧ ઓક્ટો	શ. ૧૨-૨

અહીં એ વાતનો ખાસ રહેતો-નવરી
છે કે અગાઈ' મિલન એ મેકેલન' મિલન
છે. એક ન' સિલસ' મિલન રીતે વિદ્યાવારને
ખાસ પ્રજ્ઞાપ ધવા એ તે અગાઈ છે
અગાઈ પ્રેમોવ' એ અગાઈ અગાઈ છે
આખા પતિન દિવસે આપણે આપણી
વૃત્તાલનાં પહેલેનેકલી નહીં અને અરિયાઈ
પણ પ્રેમ પ્રાપ્ત કરી રહે તેવું અપુર્વ મિલન
મરુ નેકલિ એવા સોહ-મિલનવડે કલમમાં

પાસ મોંઘ

કે શાંતિ અને આનંદ પ્રાપ્ત કરી તે અપાઈને
વડે પાટે આઠોનાંકાવ નિયમો

મત-૧૪-૧૪' રહેતો-૧ રહેતો પણ
આપણે દરે કુલી નવા નેત્રી છે અગાઈ
સમય માનવ સમયમાં રહેતો કોલ. નવા
અગાઈ નહીં-અગાઈ રહેતો કોલ અને
અગાઈ અગાઈ તેમ પાર અગાઈ આપણે
અગાઈ પડી કોલ પાર આપણે કોલ-રહેતો ન
અગાઈ અગાઈ અને પગાઈ પડે છે અગાઈ
અગાઈ, તેમ અને અગાઈ અગાઈ અગાઈ
પાઈનેક વિદ્યાવારને અગાઈ કુલી રહેતો નહીં
અગાઈ ૧ કોલ આપે અગાઈ અગાઈ -ધી

પાઈનાં કુ ૬-૧

ન છે યુદ્ધ વર્તન અગાઈને અગાઈવાડે અગાઈ,
અગાઈને અગાઈના અગાઈ નહીં પાઈ અગાઈ-૧
અગાઈ અગાઈ ઈડી અને અગાઈ અગાઈ અગાઈ
તો ઈડીના કુલા વિના કોલુ તમે યુ અગાઈ ૧

શી ૫. પાઈનાંકો

શ્રી 'પુનિત' મહારાજની

શ્રી રામનામગ્રેમી મંડળોને આશ્રિતજરી અપીલ

નિયમ મંજૂર થયા પછીને જાણવું છે કે પરમપુણ્ય પરમાત્માની શ્રી જીવી કેરળ ભવનનામ પ્રચારના શુભાવરણી પ્રસાદને શ્રી અભિમાનને દર્શાવે, તેમના કેરળના વૈદ્યો શ્રી રામનાથ જે.બી. રથાપદા કરી છે અને જનજાગૃતિ જાનકિ થય છે કે અત્યારે અમુક વૈદ્યની ભવનનામ પ્રચાર ઉપરાંત શામાએ નિરવાહ કરાવે, જુ. ૧. સુકા કેન્દ્રોએ પ્રચાર-કાર્ય કરી રહી છે તેમ જનાં પણ હજુ વધુ પ્રચાર થાય એવી ચારી દાર્દ્રિક આત્મા છે માટે જગદમાત્રી ભવનનામપ્રેમી મહાશયોના ભાતી, પ્રમુખો મંત્રીઓ પા અવરજાવે તેમજ જગદમાત્રીના અન્વ ધિપરમપુણ્યના શ્રી જાદી-સેવાગી વાજીએને હું તમામ હાથ આપુલકે વિનય પ્રાર્થના કરું છું કે તેઓ, પોતપોતાના જ મર્મ, શ્રી રામનાથ જે.બી. શાખા બેઠી, અમને, જગદમાત્રી વિશુદ્ધ યોગનાથોનાં, પ્રિયપૂર્વક સહકાર આપી આભારી કરી જાય એવી યોગનાથોની હંમત મળી જાય ખુબ છે —

(૧) ૧૧૦૦૦) સમગ્ર સમયાવાધી, ખાસ કરીને મેટ્રની કિંમત ૦-૪-૦ છે તે મેટ્ર એક માસથી વધુની પાછી જાણનારે ખર્ચાનુસારના ભરણા દરિયોનાંક પૂ. શી પુનિત બદલાય નિશ્ચિત થઈ જાય તેથી ના ૧ શી ૨૦ ભાગથીથી ગણે તે એક ફાળ મળત મળી જાયવા પૂ. શી પુનિત બદલાય તેથી રૂબીન હોય મળત મળતે જાણનારના એકે ૦ ૬ ૦ ની રીકે તે પછીથી

(४) ₹२५०००७ गणतन्त्र संघर्षी भावी-वर्षी नेहरी दिवस -८- ७ व नेहरी मे-
भाषणा करणे पार्थी आचार्यन पू जी पुनि महत्त्व देतो। रक्षणीय जिवनी हेतो मंडल
रक्षणी मंडलभार पाठावेळी -१०-००-०० जी शिष्टी स्त्रीती,

[illegible]

સામા બેલા કાચી વમાય પચ્ચપદાર, મી 'પુનિ' મદારામ સંપુત જથાવા
જથવા શી સજિમાર' કાચીવ પે. બે. ને. હ. જોવાના. બે સરનામે કરવા વિનિ. ને.
બે. કી. રે. સરનામે. બે. કી. રે. કી. રે. બે. કી. રે. બે. કી. રે. બે. કી. રે. બે. કી. રે.
સરનામે કાચીવ નિ. નિ. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે.
મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે. મ. કી. રે.

* (‘आम नीय — कामा बोधनात्मिनि नेत्रा निम्न मुञ्चतु पुं प्रो पुनित’ मङ्गलान्त-
कालेनीय विचारिने नो वास यत्त मलि केरी अन्तर्यामी श्री ७ तेष्व कामा बोधनात्मे वीज
वैशिष्ट्य एतत् उक्तवान् नेमा।)

મ રી ત્વા કપીકાએ સાર્થકાવેતી સહ્ય એવે પ્રેમપૂર્વકે વખતી ભેટો ઢિલી ત્વા વા રાખુ છું

પરોપકારી સ્વભાવના વ્યક્તિઓને સહાયતા આપવાની જગ્યાએ તેઓ પોતાની જાતને સહાયતા આપવાની જગ્યાએ

911-15 13-17

સરોવરને બાંધે નવવૃક્ષ વૃક્ષવનના વાણે યોગદાતાઓથી ઉપયોગી થઈ તેની કિંમતો મુકાલો બાંધકો, આકાશના યોગ્ય સ્થાન કુદરતી ઉપયોગો માતા મહાદેવનાં આરોગ્ય કે કિંમત અપદાને કમલી પદ્મ આરોગ્યકરક મુકાલો અને અનુભવો બાંધી આજનાં આનંદ કે બાંધકાનું રસમ કરવા મ કે આ મુકાલો મુકાલો ઉપયોગી છે. રા. ૧-૮ ૭

દેને ના'છ કુર્મિદર ડાળને અલ્પમયમ', સમજવે છે. એટલે ભક્તનારી, પ્રદાન, વાનપ્રાપ અને સન્માનીએ તેની રીતે નેતુ તે સમજવે છે. અલ્પમાર્ગીએ દરિયોએ સમય કરવો અને ડાળની રેવા કરવી. સારે અને કપારે તેણે કુર્મ, ભક્તિ, મુખ અને રેવાએઓથી ઉપામના કરવી, તથા એકામનાપૂર્વકે કામગીરી કરવ કરવો. કપાર-સાજા નિશા નાની કુર્મને અપ'ખ કરી, પછી કુર્મની આજા વાપ મેળવન કરવું, તેણે કુર્મીદર નેતુ. અલ્પ-આદારી માન, વણ, જહાજ અને નિર્નેદિય મુખ અને આજા કરવું સિવાય કીમો કાચે મેળવું નહિ. પ્રદાનથી હવાન દેવ અને ડાળપત્ની મુખ ન દેવ તે પ્રદાનથીએ મુખ પત્નીને આજા તેથી તે ન કરવી દે રાજા. તથા-વાનપ્રાપ સમય' મુખ મુખ કી વચેરે ભોજ્ય પદ મંને આજાકરવ ભવથી લીધા પછી એ નેતુ ચિતન છે-એટલે હું મુખ છુ અને તે કી છે-તે. તેની દેવ છુ દ નિગદ થતી નથી. તેથી તેનું જ્ઞાન કાચ મ' (૭-૧૨-૧૦)

"સુરોજલ વચેરે-આપારમુ મય' મુદ'વ અને સન્મા-ઓને મારે મુખ છે. મુખ કુર્મકી મુદ'વને મારે કુર્મનાની કોલનિકા સમયના સમય વિદિત નથી."

આ મુદા નિગદો તેનું સમય રોજવતો છે એ અર્થ કાચ છે તેથી કાચમાં નિગદો. મુદા છે એ નિગદ પ્રમદ્ય નેતુ. મયમ રેવાન છે એ નમરે કાચે તે. તેને માનવી વનરની ભેરાની રેવા રાખવી એવી રેવાથી મુખ તેમાં રાખવું થતી નથી.

પછી અલ્પમાર્ગીએ પેાળનો અલ્પાક પૂરો કરી પછી કુર્મને રિક્તિયા આપવી અને તેની આજા હેલ તે સુદાય, વાનપ્રાપ અવધા અન્નાસ આપવામાં પ્રેક્ષ કરવો.

માણસના જ્ઞાનમાં મુખ્ય કુર્મીથી, અવધાર અને વરમાર્ગની એકા કરવામાં રહેલ છે અવધારમાં ભેદ-ભુદિ રાખવી થો છે અને 'મુખ-મુખ' કરવું થો છે. વરમાર્ગમાં અવધારમાં રાખવી થો છે અને તે રીતેએ આજુ અવધાર પેાળનું છે આ કારણને કાચે વરમાર્ગ તરફ વળતાં તેથી અવધારમાં મુખીએ એક કરવ ભવન થાય છે તે ફર કરવા થો અને જ્ઞાન અવધારન કરવ માટે નાની ઉપરથી ન રેવાં પ્રદાનમાં પાસે અર્થ મેળુ દ ઉપરથી રિક્તિયા મેળવી મેતુ નોંધવે. તેમના અવધાર નીચેને માર્ગમાંથી થાય છે.

કુર્મિદર માત્ર નરને પૂરે છે તે રેવાને! એનું નિત વર વચેરેમાં 'આમદ્ય છે મેવા માન કમાન સુદાય મુખ મુખ ને પ્રારે અનાપાસે પ્રમાણ'વને પ્રાપ કરે તેથી ઉપમ ભવાયો.

નિશા-સુદાયવાળીએ માર્ગ દેવી કાચનાને અર્પણ કરવા અને કાચ-પુરોના કાચનામાં મહી કાચનાને અવધારેથી અમુકની રેવા અવધાર સંકલની અને કુર્મિદરની રેવા કરવી. એક રાખનારથી ભવેરે મુખ અવધારિયત સર્પમાંમાં અવધાર થતો નથી તેમ સમજવોમાં થોરે થોરે પેાળનાં કી-પુર નેરેની આજા કરને. એટલી રેવા મુખ આજા નેરે સુદાયો કાચ મમાન, એટલે અવધાર રેવાન અને ઉપરથી રાખ પાળવો. તે ન અવધાર મુખમાં વધ કી છે. નેરે અવધારની વચેરેમાં મુખ મમાન મમાન નહિ વચેરે મુદાથી મારે એ મ-અવધાર વચેરે રેવા તેમથી મ-પુ-સેવાન. મુખ વાચવું પેાળને તે પ્રમાણમાં નેરેમાં થન ઉપર દક્ષ છે એમ મેતુ મુખ-પછી ઉપર રવા રાખવી મય', મય', અને કાચમાં વયમ ન કરવું અને દેવ-કાચ પ્રમાણે એ મારે તેમાં સતેવ વામવો. એમો પેાળની કીમો મુખ મમાન અને અન્નાસ એટલી રેવા તેમો. વરમાન નેરેથી થો છે વચેરે મુદાથી મ-પુ-સેવાથી રેવા, મ-પુ-સેવા, મુખ અને 'મુદાવધાર' અને આજાનું મુખ કરવું નોંધવે. તેનાથી મુદા, મુદા કચે-વચેરેમાં વરમાર્ગની આજાનું થાય છે. વચેરે મુદાએ કાચમાં રવા પ્રમાણે નિત-નૈવેદિકા મય' મુખ કરવ નોંધવે અર્થ, આજાને રેવા દેવ અને અર્થ મારે હવ' દેવ તે રેવા ઉપર છે. એવા રથે કરેમાં મય' હવ' મુદા વચેરે રવાન થાય છે. મોદની પુખથી સર્વની પુખ થાય છે. કર્તા એવામાં તપ તે મેવ વચેરે દેવ તેમ રીતે પ્રમાણ અવધાર છે પ્રમાણમાં મુખના આજાને પુખ કરવામાં એવી સુરોતી ને છે તે મુખને એકાની અવધારન કરે છે તેવા પેાળમાં ઉપાસનાને મારે અવધારની પ્રતિમાની અવધારવામાં અવધારે છે અવધારી પ્રમાણ એવા પેાળી મમાથી અને કાચમાંથી પ્રતિમામાં અવધારની પુખ કરે છે મુખ ને કુર્મને મારે દેવભુદિ છે તેમને પ્રતિમાપુખથી મુખ પ્રમાણમાં મારે મારે થતી નથી (૭-૧૨-૧૦) કર્તા ને કુર્મીમાં વચેરે દેવ એ. રેવા પ્રમાણમાં દેવ અવધાર

વરુ રોડે છે. (૭-૧૩-૨૮) તેની મુખી કિંમત અર્ધ તરલ છે. તેઓ મનના લોભુષ છે અને અનિયંત્રિત છે. તેઓને સર્વન શકે છે અને તેઓ, જગત કલ- કુપી નિંદા પણ આપતી નથી. તેથી જુદાવાન માનુસોએ કેવળી પ્રજા પણ રાખતી નહિ. આ લોકમાં અન્યથા અને અધમાથી એ એ માત્ર યુગ છે. તેના કલ્પથી માર કલ્પ કરીને એ પેરાન અને અલિપ કાંઈ કરે છે અધમાથીએ એક કુલ કોમુ પન નીલ શર્મ ના છે. એ નેહ કુ મળા લોકથી વિદિત રાખી અને અન્યથાની માફક દેવવદ ને કાંઈ મળી નવ તેથી અલિપ ગણુ છુ. એ કાંઈ ન કરે તો કોઈના રાખી પણ કિંમત એમ જ પડે છે. કુ સંતોષથી પ્રાપ્ત્ય લોકમાં છુ, તેના કલ્પાં મને તેના પહેલી કલ્પ છુ, અને નાન-નાન પડે છુ. મનુષીના જગત સિન- સિન દેવ છે તેથી કુ પ્રજાની નિજા કે સુતિ કરે છે નથી. કુ તો જગતના કારે માનુષ્ય કોણ કલ્પુ છુ. મારે કલ્પા પુરુષોએ જગ પ્રજાના કલ્પો તુ ન કરી ઉપશમ પાડી છુ. આ કલ્પે પ્રજાકાંઈને તે અન- પુત પાડેથી જગતના કલ્પે કલ્પના જગ પ્રજાને પુનઃ કલ્પે અને તેની વ્યાજા કલ્પ તે પ્રજાની પોતાને પેર પણ આપા.

કલ્પાર એવો છે કે સકાર તરફથી આપણે નેરવા ની અને નેરવી સમજાની વાદા રાખીએ છીએ રેલવા પ્રજાકાંઈ કલ્પાર પ્રતે આપણે અવાજારી અને કલ્પ કલ્પન થઈ છે તેથી પોતાનાથી નેરવી અન- પાડી કલ્પે રેલવી ન કલ્પન કરવી નોંધે અને એવી રીતે કલ્પન લોભુષ નોંધે કે વ્યામઘાન મારે અને ન-અન-અન મારે પુરોત વચ્ચે રહે. કલ્પ નોંધે મારે વિચાર વચ્ચે અને તે રીતે મેલુ એવી સુતિ રાખ- વાથી કલ્પન અનકલ્પ નવ છે. ને માનુષી સજ્જના સુખમાં પડા દેવ તે અનનર સુખાં છે કે નહિ તેની વચ્ચે કરી નોંધે, ને રેલવા પ્રજાકાંઈ કલ્પ કલ્પ તે રેલવા માનુસો અનનર સુખો છે કે નહિ તેની પણ વચ્ચે કરી નોંધે. નીલ માનુસો અને નીલ રેલ કુ આનનમાં આનનથી વધી નવ છે અને નોંધે કલ્પ આનનમાં આનન રીતે નોંધે છીએ તેના પણ વિચાર કરવો નોંધે.

માનુષ્ય કલ્પન સુખમાં મારે તે કલ્પની નવ

છે. ૧ કલ્પ અને ૨ રાન્ય. કલ્પ નીતિએ કલ્પે વ્યાજી વિતપુદિ. કલ્પ આનનમાં કલ્પે છે રાન્ય કલ્પનાં કલ્પન કરી આપે છે અને કલ્પનાં કલ્પ- મારે રેલવી સજ્જના આપે છે. રાન્ય કલ્પ અને કલ્પ, એ ને પુરુષનાં માત્ર કરે છે

કલ્પે લોકમાં નીતિ અનનર નાનની અનનર રાજી સજ્જના કરે છે, પણ ત્યાં તેના કલ્પ, કલ્પ સમુપત દાન છે લોકોને આનનમાં નોંધે, કલ્પ તેના નોંધે તે માનુ દેવ તેની પાસેથી મેલુ નોંધે

માનુષ્યના વચ્ચેનાં, રાન્યની વિંતા એક સજ્જ વિદાન રાજા કલ્પ નાનનામાં આપતી. લોકોને આન- નાન આપવાની. કલ્પ એક, કલ્પા વચ્ચેનાં, વચ્ચેનાં કલ્પ રેલવી અને તેના નિમિત્ત રાન્ય તરફથી પુતો અને સમાનના સુધારા કરવાની કલ્પ એક સજ્જ નવ- રેલ રેલ નોંધી કરી, અને કી, પોતાનાની કલ્પ એકજગત નહિ. તેથી રાજા વેધારી વેધા નહિ અને વેધારી રાજા વેધા નહિ.

પણ કલ્પમાં અનિયત માનુષી રાજા વચ્ચે કલ્પનાં, રાજાનાં અને સમાનનાં, સુધારા કરવાનાં આપે છે. તે કલ્પો સુખમાં છે સમુપતિને પ્રમુપતિ રાજા કરે છે. તેનાથી રેલવી સમુપત મારે છે અને રેલવી અનનર પણ કલ્પન થા છે. પ્રમુપતિ રાજાની પણ કલ્પનાં વચ્ચે કરી કલ્પા નથી અને લોકોને કલ્પ સરસાર કલ્પે રેલવી કલ્પા નથી. નવારે માનુસોમાં નીતિ અને કલ્પો વચ્ચે ત્યારે પાસેનાં રાજા કરતાં એક રાજા રાજા કલ્પે કલ્પનાં પાસેનાં માનુ કલ્પે પુરુષો અને માનુસો કલ્પા માનુષી આવાજોની વચ્ચેનાં વચ્ચે કલ્પ રેલવી અને આપણે નાનનાં કલ્પનાં એક પ્રજાકાંઈ નવરેલવા વચ્ચે પેર નવા નવરેલ, તેથી કલ્પનાં નવર રેલવી નહિ.

સુખમાં નવા અને કલ્પે તે પડેનાં ૧૧૧૧ કલ્પ નવ નોંધે, કલ્પ અને કલ્પની રીતિને ને કલ્પ કલ્પ, તે કલ્પ અને કલ્પની રીતિને કલ્પ ન થાય. આન- રીતિને કલ્પ કલ્પનાં કલ્પ છે. રાજાનીતિનાં માનુ વચ્ચેનાં નવર પડતી નથી પણ કલ્પ, કલ્પ એક અને કલ્પ એક રાજાની નવર પડે છે. કલ્પો નિમિત્તો એવી વિદા મારે માનુસો નથી, તે કલ્પનાં મારે કલ્પ છે

વચ્ચેનાં પ્રજાકાંઈ કલ્પ, કલ્પને તેના કલ્પે

પ્રત્યક્ષતાક શબ્દમાં ઉપન્યાસે તેઓ છુટપટની ટેવથી સમજા મળતો તે કવે ભોવતું છે. તેમાં શબ્દોની સાથે લક્ષ્યની જરૂર છે. જે પ્રમાણે બેઠી વહેરે કમ' મેલુ વરૂં સહ જતાં નથી તેમ જાણસમજાઈ બેઠવાનો દક્ષ મનઃપણી મેલુને માર' મળતો નથી.

જાણજી કહે છે કે જે માણસે જાને છુટા થઈ કીધા કરે. દોષ તેણે પરિપક્વ અને સંજોડે ત્યાગ કરી સંન્યાસ સેવા જાને એકાન્ત દેવમાં એકલા રહીને વિશ્વા-વૃત્તિનો પ્રાપ્ત થયેલ સ્વયં પ્રગટ કરે. તેણે વિશ્વ ભાસન રાખ્યું, તેના ઉપર શીડી સારજ રાખીને ભેલ્યું અને દેહધારેના જપ કરે, અને પ્રાણપાત્ર કરે, તેણે કદાચા' મળેને જાણુ વાળ્યું. અમ્ય કરવાથી વિશ્વ દાંત ધર્મ ભવ છે, અકાલરનો મહુભવ મળે છે અને જમી પાંડવો દાંત વજ્ર ભવ છે (૭-૧૫-૩૫) જે ભિન્ન ભવના રતિ કર્મ, કર્મ અને કામની પ્રતિ કરાવનાર શ્વેતશાખધર્મને ઉદારીને જમી તેમાં કરીથી પડે તે તે ભાવિ નિર્ભય છે મુદરણેએ કર્મભાગ ન કરે. ભોમ્બે, અકાચારીએ જાને ત્યાગ ન કરે, વજ્રભાગે માધર્મ ન રહેતું અને સંન્યાસીએ દ્વિવેશમાં વેણુપદા ન રાખે; કારણ કે તેમ કરવાથી આશ્વ-જુદ થવાનું છે.

આત્માને પેદિજાનીપાપર જાણુવુદાણવાં ।

ફિરિરજનકસપ જા રેવોદેઈ પુણ્યાવિ સમ્પટ ॥

૭-૧૫-૪૦

કર્મ-જેણે પોતાના આત્માને વજ્રપ્રભાવી દીધે છે તેવા આત્માજાની પુણ્યની નાંદ વાળનાઓ કોણુ થઈ ભવ છે. એવા પુણ્ય કમ સમજાવો અને કયા કાલજુથી દ્વિવેશોપુષ પછીને પોતાના કરીએ કુષ્ટ કરે ।

આના અર્થનેથી સ્થોત્ર મુદરજલક ઉપનિષદમાં જાણે છે અને તેનું વિચારપૂરક વિવેચન પચ્ચદશોમા તાપત્રીમાં જાણે છે તે પ્રકરણ પચ્ચદશીમાં કારણમાં આઈ અણુપ છે.

વળી નારાજ કરે છે કે સ્ત્રીર રમ છે, દ્વિવેશ પેલા છે, મન સમાજ છે ટાંગારિ વિચો સાર' છે, જુદા જાણી છે, વિશ્વ ભવન છે, દશ પ્રાણુ પુરી છે, પર્વ અને અધર્મ' પર્વ છે અને ભાજમાની છાપ તેમાં મેડો છે. એ રમ્બેએ અકાચારી પદ્મ કરીને છાપણો જાણુ કરીને

અમ્ય પાણ્યતું કર્યું. એટલે તેમ પાણ્ય થવા અમારી જાણુને અમ્યમાં જુગારી દેવામાં જાણે છે તેમ દેહધારના જપ દાંત પાતાના જાણવાને જાણવામાં લીન કરી દેવા. તેમાં સાતપાન રહેતું. નંદાર જે દ્વિવેશ પર્વ-જુગારુ થો તે જુગારી સાતપી છાપે કુમારમાં થઈ જઈ અને, વિષયોપી છાપના અમ્યમાં મેડો પુરી, પર્વ પુણ્યપી મહાભવ દીપ્ત થઈ અને અધ્યાત્મજ જાણના કુમારમાં પાણુ ભેડી.

‘હે રાજા’ વેદિ કર્મ જે કાલજો માન છે તેમાં જે પ્રતિવજ છે તેનાથી અન્યાય-કુપ-સંકાર પ્રાપ્ત થાય છે અને નિરવિષ ધાધી અમરનેની ‘મિત્ર’ થાય છે. જે માણસ કાલજુથી નેવતો જા પિતૃદાન અને, તેમાં નામક વેદિકા ભેખે ભુજે છે તે અનકપુણ્યમ રહેવા છતાં મેડને પ્રાપ્ત થતો નથી, કારણ કે—

આદાવન્તે જનાર્માં સદુ ચરિન્વ. પરાવરમ્ ।

જાનં કોયં વયોવાત્વ યમોન્યોવિસ્તવ સ્વપમ્ ॥

૭-૧૫-૪૭

અર્થ—દરિદ્રતાના ભાર કર્મ અને, અવર્માં (ભોમ્બા અને ભોમ્બ રાખો) ભર, મદાર અને કોયે-નિયે, ઘાન-વેન, વચ્ચા' વચ્ચ' અને અધ્યાત્મ અને પ્રકારજ જે કોઈ વસ્તુ છે, તે ઘાની પુરવ થતો નથી.

એટલે આત્માસંત ઘાનીની રહિમાં જાણે વિશ્વજા ભાવ તેમની સજા રહેતો નથી અને મોદ પ્રજા તેથી રીતે થાય ।

આવાધિવોર્ષિ દામાસો ધયા વજ્રુવપા સ્વરા ।
દુર્વર્ણતાદંત્રિપક વજ્રુર્ધવિરત્તિવમ્ । ૭-૧૫-૫૮

અર્થ—જે પ્રકારે પ્રતિનિધિય વજરેના મામાજ (પ્રતિનિધિ અને વિચારણો) ભાજિન થયા પછી પછ નાત-વિકા જેવો અણુપ છે તે પ્રમાણે દેહધારેના વિશ્વ અર્ધકાર દેવાને કરાણે, ન દોષ થતા ભાજની મેલક પ્રતિત થાય છે.

આ સ્થોત્રમાં અમ્યને પ્રતિનિધિત્વ નંદુવેણુ છે. વજ્રની કાળા એ રશ્મી સંપાત નથી, તેમ જા કરીરે જણુ થત અકાચારીના કાળામાલ દેહધારી પાંચ ન છે અને કરીરેના સાત મનમાં આને છે તે જુલેને સંપાત દીપ્ત ભેડેને અધારા તેનું પર્વમામ રેણું ભેડે. તેમ રહેના સંપાતને, પર્વ-જાળવામાં જાણે છે તેમ

હરીર પચમકાશ્તોના સમાવેષ દોષ લે તેના એક અવયવ એવામાંથી પણ હરીર એવાનું ન બોલે, એમ એક વ્યુત્પત્તિ એવામાંથી પણ એની કારણ નથી બની તે હરીરને કોણે પચિશ્વાસ માનીએ તે તે જોનાના પચિશ્વાસપણે જોતાના અવયવમાં જિન્ય છે કે અનિન્ય છે, જિન્ય તે કદી 'કમણું' નથી, કમણું કે કાષ્ટ પછે કદી જોતાના અવયવમાં જિન્ય હરીર કોઈ કોઈએ ભેદ કમણું નથી અને અનિન્ય દોષ લે તે જૂનો સાથે પૂર્વ રીતે મરણ છે કે અંતરવચો નો પૂર્વરૂપ, પોતે દોષ લે તે એક અનિન્યમાં હરીરની કુદિ રીતે એકાએક અને કોઈ એક નવામાં થઈ જાય હરીર નકલિ 'જુવ' એકાએક, પણ તેષ અવયવ નથી એ અલગી કોઈએ- મરણ દોષ લે તે એક અવયવમાં-અવયવ અવયવ, તથા તેનામાં અને તેના અવયવ અવયવમાં અને એ વખતે હરીરને અલગ અવયવ માનવામાં તેની અંતરવચોનો અવયવ આપી નકલિ અને અવયવ દોષ પણ કાષ્ટ પછે તેથી વસ્તુતાએ હરીર જોના કષ્ટ નથી, તેમજ પચિશ્વાસ પણ નથી તે કાલ આગમિન છે એકાએક વિષા છે. અવયવો અલગ વિષા મરણી અવયવ પણ અલગ છે એમાં સ્વાસ્ત્યારવ્યવસ્થાવિરુદ્ધ સવિ વસ્તુત્વઃ ।

નાસ્તસ્વાધી વપા સ્મૃતિ વ્યા વિધિનિવેષતા ॥

૩૭-૧૫-૧૬ ॥

અર્થ-અર્થપૂર્વક વાગ્યોનો અવિદ્યારૂપિત વિશ્વવ્યવસ્થાની રહે છે, તદ્વત્ત્વો હાર્યોનાએ જમ પણ જમી રહે છે તથા રસમમાં એ પ્રમાણે ભેદ વચન અનિન્ય પ્રતીતિ થાય છે અને કોઈ વચને જાનની પ્રતિનિધિ થાય છે તે પ્રમાણે મોહનિદા રહે તદ્વત્ત્વો સાચા વિધિનિવેષ પણ છે.

દ્વે નરસહ પુષ્કિર સમને પણ પ્રાણનું બદલ સંપન્નને છે. તે રાગ નો કારણ-અર્થ, ક્રિયા-અર્થ અને દ્રવ્ય-અર્થની આશાના કાવાના કુલ અવયવ અલગ પોતાની અલગ રસમ અને સુરુષાવયવ વડે સુખ (અવયવો)ને તાલી છે છે. તેથીવધારે જુલાયો નોને પ્રાણ છે

૧. કાવ-અર્થ

૫૬ ને પ્રમાણ અર્થપૂર્વક છે તે પ્રકારે કારણ કારણ-કારણપણ વસ્તુ, એક જ છે. કારણ કે એક અલગ અલગ છે એકા ક્રિયા કરવા તેને કાવ-અર્થ

નરે છે (૩-૧૫-૧૩)

૨. ક્રિયા-અર્થ

અવ, વાણી અને હરીરની કોઈ કોઈનાં વર્ણ અને કારણપણ વચને સમર્પણ કરવાં એ ક્રિયા-અર્થ છે (૩-૧૫-૧૪)

૩. દ્રવ્ય-અર્થ

જોતાના કો-પુત્રવધેરે ને અવ અલગ પ્રાણોના સંપન્ન અને જોતાની જોના કરી એ દ્રવ્યનું બદલ છે. એકાએક વપાની હરીર પચિશ્વાસમાં છે અને જોતાના એકાએક કો-પુત્રવધેરે જમાના છે એથી અલગથી જમાના જમની અને જોતાની જોના કરી તે દ્રવ્ય-અર્થ છે

માટે રાગ પ્રમાણે રહેવું. એવી રીતે રહેવાની જાણ રથ છે, તે રાગ નો અવયવની કુપાથી મળી પણ કોઈ છે અને તેથી જ કુપાથી તમે સંસારમાંથી પણ મળી જાય

દ્વે નરસહ પોતાની જોના કાવા પુષ્કિર સમને કોઈનાં જાણ છે, કે, કે જાણ કારણપણ એક કારણપણ નામનો વચન દોષ, કે કુપર જોવાથી જોના આ કારણ મળી અવયવ, એકાએક લે કે મળી મિત્ર તેથી કે અવયવ અલગ અને કો-પુત્ર રહેતા કોઈ એક વચ રોગની વડકામાં પ્રત્યક્ષિતિએ અવ-અવનું અલગ અવયવ માટે વડે અવયવોને જોવાથી કોઈ કે વચ તેમની કાવે કો-પુત્ર કાવથી માવા કાવે. જોના એથી અવયવનું પ્રતિનિધિ અને રાગ અવયવો ને જોવાથી અવયવો કરી છે તેથી જ કારણપણને પ્રાણ માટે તેથી જ સાચા અવયવો રાગની અવયવો, પણ રાગની કારણપણ અને અવયવોની રોગ કારણપણ કે પ્રાણો પુત્ર વચ જા કારણ અવયવ રસમ એકાએક તે નરસહ એ કારણપણ સંપન્ન છે. તે મળી સંપન્ન છે. તે જ નમ કારણપણ દ્રવ્ય એકાએક જોતાની મળી અવ-અવનું. તે કારણ નરસહ એકાએક સાથે એકાએક પ્રત્યક્ષિતિ કાવે નામના કારણ છે તારે, તેને રાગ વચ છે અને જમી તે કારણપણ એકાએક પ્રતિનિધિ પુત્ર માવ છે તે પાળી અવયવો અને અવયવોની રોગથી રાગથી તેને અવયવ પુત્રપણ પ્રાણ માવ છે (૩-૧૫-૧૬) તેથી એક અવયવ કે કારણને પ્રતિનિધિ સાથે અવયવ એક નીક જમી રીતે, કારણપણ નથી. કોઈએ

તરવં રહે તેને સાચી કહે છે. છતાં આજમાજ યોગ સાચી પણ યોગમાં પડ્યાવારી માર્ગ નથી છે. એવું કવિ કહે છે. આર્ય મને યોગમાં યોગી સાચી ગીતા ઉપદેશને કહે છે કે હું મોટું નહિ મોટું અને છતાં પાંચ ગીતીય પાંચ તત્ત્વ મોટું મોટાના મણિ છે. ગીતા અને કુશળતા ઉપદેશની વિષય હશે પછી નથી.

આ પ્રવાસે (નિરાસ્ય કહે છે) મુશ્કેલીમાંથી પામી ને કામ પ્રમદે પામ્યાં હોય તે મુશ્કેલી મુશ્કેલી જીતી પછી નાસતી હોયી આપના મન.

મનમાંથી સંન્યાસીને પ્રાપ્ત મનાર પોતે જાતને પ્રાપ્ત કરી શકે છે. તે પાત! તેને જાતપતન છે. કાલુ કે તમામ વામાં ‘મનુષ્યવર્મા’ કૃપાવેલ સાચાપર પરમ નિરાસ્ય કરી રહેલ છે. તેથી તમારે શેર તેના કર્તવ્ય મારે મુનિજન માને છે.

પછી મહાત્માજી મુનિશિરે શિષ્યો પિતૃ જાને ‘પ્રસન્નતાશુભ’ નાસતી અને મનમાંથી મુશ્કેલી પૂર્ણ કરી પછી નાસતી હોયી આપના મન.

અમારો મા ગર્જ

અમારા માર્ગ પર સુકેત વિદ્યે વેશવશ હોયે!
અમારા શિર ઉપર પેલું વનો વેશવશ હોયે!

વિવિધ વિદ્યો ઉભાં હોયે! અમારી માથા પાંચો!
છતાં નિર્ભય ન મુશ્કેલી જાત કે વેશવશ હોયે!

અમારી મસ્તિ મુશ્કેલી છે! અતુલ્ય વ મુશ્કેલી છે!
ઉપે વિવિધના સ્વસ્થિત મુનિવ પૂજવશ હોયે!

અમારી મન પછી નિર્ભય, અમારું પામ્યાં અને આપના
સારે સંસાર મુનિના પાંચ પામ્યાં હોયે!

વિવિધ મનથી ‘મનોહારી’ અને વર્ણો વાંધુરી નારી!
હું સંસારી માથા સ્વેદ સંસારી હોયે!

સ્વેદ હું વિવિધ મોટું છે, સ્વેદના ગીત મુશ્કેલીને
અતુલ નિર્ભયતા-નાદમાં મુશ્કેલી હોયે!

અમારું ‘સંસારના સ્વેદ’ અને ગીતો વિવિધને
મુશ્કેલી છે નિર્ભય પામ્યાં સ્વેદ સંસારી હોયે!

હું પણ એ સ્વેદ અતુલ્ય-મુશ્કેલી પામ્યાં મુશ્કેલી છે!
મુશ્કેલી અને અતુલ્યતા અતુલ પામ્યાં હોયે!

અમારું સંસારના સંસારીને એ સ્વેદ સ્વેદ પામ્યાં
સ્વેદના પામ્યાં નિર્ભય-ગીત સ્વેદ વિવિધતા હોયે!

— યાદ રાખો :—

- (૧) અમારું માથું અને મન પર કાલુ મેનવેલ.
- (૨) ‘અમારું માથું કાલુ મેનવેલ’ એ ‘અમારું માથું’.
- (૩) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની કુશળતા મેનવેલ.
- (૪) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૫) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૬) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૭) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૮) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૯) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૧૦) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૧૧) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૧૨) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૧૩) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૧૪) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૧૫) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.
- (૧૬) ‘અમારું માથું’ અતુલ્યતાની મેનવેલ.

શીખવા લાયક

જી. શ્રી અમૃતલાલ નરસિંહભાઈ માંધી

એકનાથજીના અકોશ -

‘પોશ્વર્ણ પ્રથ દુહીએ મળીને પેલજી હતી કે એકાદ એકનાથ અકોશજીને શીખ દેખાઈ, તેને ૨૦૦ રૂપીયા પ્રનાથ આપવામાં આવ્યો. એક અકોશજી પોતે જીવ્યાનું, તે જીવ્ય દિવસે જ્યારે એકનાથજીના ઘેર પહોંચ્યા. તે વખતે, એકનાથજી પૂજા કરી ત્યાં હતા તે હાથ-પગ ધોયા વચ્ચે અને પોતે પૂજા વચ્ચે સીધા પૂજા-પરમાં બસીને, તેમના બોલામાં એમી થયો. તેણે વિચાર્યું, હવે-કે ત્યાં અકોશ એકનાથજીને જરૂર શીખ થશે. પરંતુ તેમણે કહ્યું કે, ‘હવે ! તને જોઈને મને મોટો આનંદ થયો મને છે તો મહુ મોક પશુ તમારો. શીખ વિચાર્યું ન છે.’ તે અવશે પાળી બોલ્યો કે તેમને શીખ અપાશે. મહુ મોક છે, જલુ તેને ૨૦૦ રૂપીયાનો લેવા હતો. સારાપણી નીજી વચ્ચે રેણા અપાણી વિચાર કર્યો. એકનાથજી વચ્ચે તેણે આજ્ઞા એકનાથજીની પાસે રાખવામાં આપ્યું હતું. એકનાથ પોરકાઈ રહ્યું. શી પોરકાઈ માટે એકનાથજીની પત્ની નિરિજાગાઈ બહારી. તે જ્યાં નીચે નથી ને આજ્ઞાના માણમાં શી પોરકાઈ મહુ કે તરફ જ તે આજ્ઞા પૂરીને તેની પોરકાઈ મેકી થયો. એકનાથજીએ પત્નીને કહ્યું, ‘તોમે આજ્ઞા પૂરી ત્યાં નહીં.’ નિરિજાગાઈ પણ એકનાથજીની ધર્મ-પત્ની હતી. તેણે હવેના હવેના-કહ્યું - ‘શીખ જાની પાત નહી, અને હવેને (એક નાથજીના પુણ્ય નાથ) પોરકાઈ એકનાથી શીખ અપાશે અન્ન-પાત છે, તો આ આજ્ઞાએ કેમ પાડી નાખીત છે.’ આ સંજાગાને આજ્ઞાકૃતી નથી આજ્ઞા હતી મહુ. તે એકનાથ એકનાથ-જીના આજ્ઞાપર પડી થયો અને હવેના માનવા બાંધે પ્રભુવિધાઓ માજ-પાત-

અમાન દેવનો સાથ મોટો મહત્ત્વ અને પ્રભુવિધાઓ દેવો. તેને એક પાત નિરિજાગાઈ દુકાર કન્યા હતી. સાળએ નિમજ કર્યો હતો કે હું કન્યા-પર વિધાન રાખવાર માડી ત્યાં કન્યાને તેના હાથમાં લોપાંત, કે જે સાથે લાગી અને આજ પ્રભુવિધાઓ દેવ. સાળએ તપાસ મહુ હતી પણ તેને તેને પ્રુપ્ત મળ્યો નહીં. કોઈકની જીભ ૨૦ વર્ષની મહુ હતી એક દિવસ સાળએ એક પ્રભુવિધાઓ દેવની નવમુકાં મળે. તેના કહીને કોષે દુકાર ન હતું અને મેંની પાસે કેઈ

પશુ પણ ન હતી સાળએ તેને કન્યાનાની મુતિ, સાથે વજા નિરિજાગાઈ અન્ન-પાત થયેલો જ્યેષ્ઠ. નિરિજાગાઈ નીજાગાઈ સાળએ તેને પુત્રુ-નું લગ્ન કરા, ‘મહુ છે.’ તેણે કહ્યું, ‘પ્રભુ નથી સાથે લા.’ સાળએ પુત્રુ પાંચારી પાસે કેઈ સામનો છે.’ તેણે કહ્યું, ‘પ્રભુની, પાંચારી મારી સામનો છે.’ સાળએ કહીને પુત્રુ-નું લગ્ન કરા કેમ સાથે છે.’ તેણે કહ્યું, ‘એમ પ્રભુ મળેલો તેમ.’

તેની વાંચેથી સાળએ નિમજ મહુ મળી કે ત્યાં અપાત પ્રભુવિધાઓ અને વેદાનવાન છે. હું મારી કાંઈ-કીજા કન્યાને મારે તેવો વર મેળુ મું તેવો ન પ્રભુએ જાણે અને મેંમની જાણે છે.

સાળએ મહુ ન માગ્યું કરીને એને પેલાની કન્યાના લગ્ન-નેરમની રિપતિ મળ્યાની ને તેને જાણના માટે આજ્ઞા કર્યો. પ્રભુ ન આજ્ઞા સાથે લગ્ન મહુ રહ્યું.

એ રાજકન્યા પેલાના પત્ની સાથે અન્ન-પાત એક દાસ નીચે પડેલી. ત્યાં જ્યાં ને તેણે જ્યેષ્ઠ-લે કાંઈ એક મળેલામાં મહુ રાંધીને કુકોષ પડ્યો હતો. રાજકન્યાએ પુત્રુ-નું સ્વામિત્વ ત્યાં રાંધી બહારી થયે રાખી છે.’ નવમુકાં કહ્યું, ‘માજ-રતિ આજના માંધર્મ આપશે એમ વિચારી મારી પેલીક રાંધી જમણીને રાખી મહુ હતી.’

આ સંજાગાને રાજકન્યા રાજા સાગી અને નિરજાગાઈ. તે જોઈને નવમુકાં કહ્યું, ‘હું તે પડેલીની અન્ન-પાત’ હતો કે તું અન્ન-પાતમાં કોષેની માંધ-લેવા રાંધીની સાથે રહી કાંઈક નહીં.’

સાળ-પાસે કહ્યું-‘સ્વામિત્વ’ હું રાંધીનાં કુ જ્યાં હવેના મળે રાંધી નથી, પણ અને તે તે પાત-પર મહુ સાથે છે કે લગ્નમાં પ્રભુના તારા વિધાનની એકલી જ્યાં મેલ છે કે તમે ‘કાને મું આજ્ઞા’ એ વિધાનની રાંધીની કુકોષ પણ મળ્યાની રાખ્યો છે. હું આજના મહુ એકનાથ માટે કુકોષ તરી હતી કે મને કેઈ પ્રભુનો વિધાન મળે મને. મારા પિતાએ મહુ લગ્ન કરા કર્યો લગ્નને પશ્ચાદ્દાં હું લગ્ન કે આજ પા. લગ્નની સાંપના પૂરી મહુ, પરંતુ મને મોટો એક પાત છે કે મને એક કુકોષ રાંધી મેંદાને પણ અન્ન-પાત વિધાન નથી.’

પત્નીની પાત આજ્ઞાએ, તેને પેલાના લગ્ન-પર મોટી

અન્ય ભાવી, અને પુણ્ય સર્વે સ્ત્રી સ્ત્રી— 'પરેખર મેં,
 મોટું પાંખ ક્યું' છે. બનાવ, તેજું મુ પ્રાપ્તિય કહી
 રાજક-પામે ક્યું— 'પ્રાપ્તિય કહી પશુ નહિ; કહ્ય
 અને રાષ્ટ્રે અધના, રાહીના કુશલને રાષ્ટ્રો' નવનુવાકની
 અધિા છુટી મધ અને તેજે રાહીના કુશલ દેશ દિશી,
 અનુભવીસલા —

મુનાનના મહાપુત્ર સામેલીની સ્ત્રી પશુ કમલ
 કરતી દલી એક દિવસ તેજે કૃષ્ણાં બાળી પોતાના
 પાંખ ઉપર મેંદા પાળીની યોગ કાચરી દીધી તે સત્યે
 સામેલીને કૃષિ ન કરતાં કમ પાળનારી કરીને ક્યું,
 'પરના પાળી પાળી વરસા કરે છે.'

રાહી એક દિવસે પશુ પશુ-પા-પાળી સામે
 તેજે કામેલીના મામ ઉપર એક તમાચો મારી દીધી
 પશુ-પા-પાળીને તે સત્યે કમ દેશ અને સામેલીને પશુ
 કામેલી, પરતુ તેને કુશલ ન બાળ્યો અને બાળને :

— 'તુ તમારી કામે તમારો કમ નથી માલો કે
 તમે લોહી દુર કીમા બેતા રહે, અને રાહીના કુશલને
 સત્યે એક ને એક માલક તારી વમારે છે, તેમ તારીને
 વચામે'

પ્રકિત વિષયસૂચક સામેલી પાળના અધિક પકિત
 દલા એક વખત દેશ વિષયને લઈને પ્રકિત સામે કામેલી
 કામે રહી કરતાં દરે વિષય પાળી દાર કયા કાચરી તેને
 તે પાળના એક પ્રકિતે નાક કામેલીને સામેલીના મેં
 ઉપર તામેકું, સામેલીને તરત ન મેં કામે કરીં દરતી
 —કામેલી ક્યું— 'મા દેશ, કમુકાર માટે 'અધિકારિક
 વિષયની વાત કામે, દરે દેને કાચરી નહ પોતાના મેં
 વિષયપર ખાન સમે' સામેલીની મા સદનથીવદા
 અને કામેને એક વિષય પકાચામામે લાંબાવ મધને
 પોતાની દાર સ્ત્રીમારી સ્ત્રી

હીરાકણીએ

(૧) સ કીર્ત્યમાના ક્યોમે માધર્મિકવતિ । તારક-મલિ-મુત.

કીર્તન કે રાજક દરતી ન અનવાન પ્રકાર મધ નવ છે. મામ કીર્તે બાપલે દેખી કહતા નથી.
 રેવમલ—અનવાન મુકન તો વત્ત દેનામ એ કહિત કમુ બાવી નથી, પણ રમરકથી નર અવાતી.

(૨) ખાન કલસારમાં મામ છે તાર ન દરતે મામ ન. કાચ અને સદકાર એ કામે એક દેશ
 છે. કાચમાથી સીધા પ્રાણ કલસારમાં જતો રહે છે. બાલોને પશુ કામે કોચી પકતી નથી.

(૩) કાચાનું મર કામેલું દરત છે કાચને મલકુ દેશ તો તેને કામેના કાચમાં કામે, દરેક
 કાચ પોતાના કાચમાં ન મળી રહે, માટે ન કાચમારી નર છે.

(૪) મર કામે પોતાની જાતને કાચને પશુ છે, કીર્ત્યમાના પશુ ખાનને કાચાનું કામે
 કામે છે, કાચમાદ કે કાચમા માટે કામે કાચમા અને તે ન મકાર બાવે છે. કીર્ત્યમા તો કાચ
 કાચ-માનવા રમ કુશા મામુલી સમુ તરીકે નરતમાં કુરે છે

(૫) અનવાર અને પરમાર્થનું કાચ તારે કાચ અનવારનો ન બાપલો કાચમે, કામે તે
 કાચ છે અને ન-માથી એ અનવારની કાચમાદ કરતા બાપા છીએ. એક ન-માને અનવાર
 મકારના કાચનું કાચ કરીશું તો બાક કાચ કુશાલીશું નહિ, કાચનું પરમાર્થ કાચમાં રહે તો
 મેં કાચ

(૬) પ્રાપ્તિય અનવારમાં અનવાર પર કાચમાન કાચ બાપનું, પણ કીર્ત્યમા પરમાર્થ પર
 રહે પ્રકિત કામે અનવાર પર કુશલ અનવારમાં ન મધ નવ છે, કાચ પાળી નથી

(૭) કીર્ત્યમા અનવાર અનવાર કાચી છે છે. 'પ્રાણ કીર્ત્યમા છે પાળી ન અનવાર કાચ' એવું કાચ
 દેશ તે કીર્ત્યમા કાચ નથી. કાચ નરતક કાચેના અને કાચે કાચનો ન-મામે છે.

(૮) અનવાર કાચ અને કીર્ત્યમા કાચ એક ન છે. એ કાચ કાચી કાચી કાચ પાળ છે કે
 'કાચમા કાચ કાચમા નહિ.'

પાર્વતી-સ્વયંવર.

અહાણ કહે છે —વાગ્ધેયી યોગ્યેક વખત પચાસ મણે, તે દિવાલમાં ઉતારના વિદ્યાગ મેદાનમાં સ્વયંવર માટે એક સુદર મંડપની રચના કાવામાં આવી. તે વખતે તે રમણે તેનાઓના યોગ્યે વિધાઓથી સજ્જાત મધુ (નિરાસ) દિવસનાં કાલ પછી ગાળાઓ વિચાર કરવામાં નાનગર કુલક દ્વારા કુચીક દેવકાંધેય સદા દેવકા સાથે ને વાતચિત કરી હતી તેની ખબર તેને પછી માર્ક હતી આથી તેઓ વિચારું કે યાગ યુગે સંજ્ઞાં લેતામાં વિચાર કરનામ મુદ્દાવચ્ચનું દેવે, કાનગે અને કિલોની 'સમજા' વચ્ચે કરે તે જય ન પુનઃપ્રાર્થનાં છે, અને તેમાં જ મોડા અનુકૂળ છે આ પ્રમાણે, વિચાર કરીને દિવાલમાં દાખવાં મહેલનું સમજાં કરીને સ્વયંવર, જુનિયાં સ્વયંવરનાં આરંભ કરીને વિધાઓમાંથીના સ્વયંવરની ખબર મળતાં જ વચ્ચે જુનિયાંમાંથી દેવે વચ્ચે સુદર સુદર વેગ પાસે કરીને, લાંબા સમય સમય પછી (અસાધની) માથે સિદ્ધી અને સોમીઓ પછી દેવે, કંઈ, વિચારનાં (સર્વ), અમ, વગ, વાગ, અર્થ, કુચે, અન્યથા અને અધિકીકૃત્તા અને તે વિચાર 'દેવકાંધેય' દેવકાંધેય, અન્યથા, વગ, વાગ, વિચાર પછી મહેલર વેગ પહેરીને લાંબા સમય દેવે કંઈકાંથીને પતિ કંઈકે એ સમાચાર ખૂબ સોમીમાંથી લાગતો હતો, અને સ્ત્રીઓ દેવે ઉપર તેનાં આસાદમાંથીનાં તેમજ ખૂબ વગ અને સ્ત્રીઓની લીધે તે દર્પિત હતો અને સ્વયંવરની સમાચાર વધારો કરીને દેવે.

તે વચ્ચે સોમીની વર્ણવતી કાલ છે ને સમયે સમય આપનારી તમા દેવકાંધેય અને અનુકૂળની માના છે, અને પાંચ કુચીકાંધેય આધિકૃત સમાચાર કિનારી પાલી માનવામાં આવેલી છે, તમા પ્રાધિકાર્ય અને પદા મુદ્દાં તરીકે જાણવામાં આવેલી છે, તે જ સમયની સર્વોચ્ચની ઉપર કુચીક વગ પેલનાં કરીને તમા કરી દેવેનું કંઈ કંઈ કરવા માટે વિચારનાં અર્થ ઉપર અર્થ હતી તે ને વિચારનાં મેલી હતી તેમાં દુવચ્ચ અને સ્ત્રી સમાચાર આપ્યાં હતાં, તેની અને જાણુએ સમયે સમાચાર્ય હતી, રોજ જાણુમાં વિચારનાં સુચીકાંધેય સમાચાર માગા દાખમાં અને પાર્વતી સ્વયંવરમાં અર્થ માટે નીકળી.

સ્વયંવરનાં મંડપ કાલ વચ્ચે, દેવકાંધેય કાલ વચ્ચે કુચે, સમયની દેવે દાખમાં માગા કરીને સમાચાર આપી પહેલી કાલ વચ્ચે તેની પાર્વતીની પરીણ કરવા માટે અનુકૂળ કરી નાના માગાનું સ્વ પાસે અને મેદાન તેના પેલામાં આવી કુચીક વગ દેવેની તે સુદર જાણનાં સમય તેણે અને આન દાખ તેના સજ્જાને લાગી સમય તેને પ્રિયપૂર્વક પેલાના દાખમાં અર્થ લીધે પાર્વતીને અર્થ સુદર દેવે, તેની જાણના પચિત હતી. અર્થ તે માગા કરીને અને પેલાનાં મહેલ કિન પતિ પછી રીધે આથી સમાચાર કરીને દાખકરનાં સમાચાર પાર્વતી સ્વયંવરમાંથી પહેલી રીધે તેની પાસે મેદાલ તે જાણને મેદાને સ્વયંવરનાં અર્થ અર્થ વિચાર કરવા સમય તે તે કાલ દેવે કંઈ ખબર ન પડવાથી તેણે અનુકૂળ મેદામાં પછી અર્થ ખૂબ કાલ દેવ સમાચાર્ય સમય અને દેવકાંધેય સમાચાર્ય કરીને તે પેલાનાં દાખ લીધે કરી તે માગા પર પેલાનાં વચ્ચે પ્રારંભ કરવાને પ્રયત્ન કરી, પદા સમાચાર્ય સ્વ પાસે કરીને દેવકાંધેય સમાચાર્ય કરીને તેના દાખને તેમને સ્વયંવર અનુકૂળની રીધે આથી કંઈ ને તે જાણવાથી કાલે તે ને તે પેલાનાં દાખ પહેલી લેલી કરીને તમા સમાચાર્ય એ અર્થ તે માગાનાં ઉપર પેલાનાં તેમની રીધે સમાચાર્યનાં વિચાર રીધે, સમાચાર્ય તેને લાંબા સમયે તેના જાણની રીધે તેણે, સમય તેજ અને સમાચાર્ય પછી કંઈ કાલ કરી કરી નાં, અહાણ કહે છે, અને સમયે તે પહેલેર સિને મેલમાં લીધા અને મેદાન કરીને તેમની અર્થમાં સમાચાર્ય નવાની રીધે, સમાચાર્ય તે સમાચાર્ય રીધે કે, તે સમાચાર્ય આપ સમાચાર્ય વચ્ચે, સમાચાર્ય વચ્ચે અનુકૂળ પાંચ દેવનાં જાલ તેને જ સમાચાર્ય કરી, સમાચાર્ય, સમાચાર્ય સમાચાર્ય અને સમાચાર્ય, પ્રાધિકાર્ય અને પ્રાધિકાર્ય તમા આન કરવા પેલા અર્થમાં છે. પમાચાર્ય, મદન, સમાચાર્ય, મદન પછી સમાચાર્ય, પ્રાધિકાર્ય કરી, દેવના સમાચાર્ય અને પ્રાધિકાર્ય પછી પા તેને છે, આ દેવે, પાર્વતી પછી આપની પ્રાધિકાર્ય છે, ને આ જાણને સદિ સમાચાર્ય કરવામાં સમાચાર્ય આપ છે આ પ્રાધિકાર્યની જ પાર્વતીનાં પ્રારંભ કરીને સમાચાર્ય સમાચાર્ય આપ પહેલેરને પ્રારંભ

વહા છે, તે મહાદેવ' તેથી પાવતી સહિત આવડે નામદાર છે. તે દેવેશ્વર ! તમારી જ દુષણી અને આત્માથી જે આ પ્રભુભાગી સુદિ' કરી છે આ મળા દેવો તમારી શેષભાગીને મોહિત પણ રચા છે. આજ તેમના ઉપર 'દુષા' કૌંસો એથી તેમને સાચું જાણ પ્રાપ્ત થાવ.

ત્યારપછી જઘાણને મળા દેવતાઓને કહ્યું કે, "હરે ! તમે તેમ મુદ મુદ મળા છો કે તેમને મળ્યો દાહતા નથી ! આ ભગવાના દુષણી તે બમવાન, પાણ વ કહેર છે, હરે નહીં તેમના દારણમાં નથી." ત્યારે મળા દેવતાઓ ભાગ્યે વહ મળા અને મનમાં જ મહાદેવજીને મુદ મિતથી પ્રવાસ કરવા સાચા ભાગી દેવ વિધિ મહાદેવજીને પ્રસન્ન થઈને પોતાનું ભાગ્ય પ્રમદ-દર્શી તેમ જ ભગવાની રીતું અને પશ્ય ભાગ્યજીત નિત્યમળી કરી પામ્યું હતું. તે વખતે તેમના તેમની પ્રમાણિત થઈને મળા દેવેજી પોતાનાં મેર ખેંચ કરી દીધાં. ત્યારે મહાદેવજીને દેવતાઓને કિમ્મ દર્શિ આપી ભેળાથી તેમજ તેમના ભાગ્યને મણમણ ભેળાં રાખ્યા સાચાં. તે સમયે પાર્વતીદેવોને આત્મના પ્રભાવ થઈને સુખસત દેવતાઓનાં દેવ (પોતાના દારણમાં મળ્યા ભગવાનનાં મણિમાં મળાની દીધાં. આ ભેળાને મળા દેવતાઓ દર્શના પોતાના કરવા સાચા અને પુણી ઉપર મળા નમ્રાવોને દેવીનકિત મહાદેવજીને કરીથી પ્રવાસ કરી. ત્યાર પછી મળા દેવતાઓ સહિત જઘાણ દિગાહાને કહેવા વાળા, " હે દેવેશ્વર ! તમે હરે રીતે જન્મ, પુનર્જન્મ તથા વનર્જન્મ એ કારણ કે સાંજીવ મહાદેવજીની કાચે તમારાં સંખેષ થઈ રહી છે. તમારા મણે આ મળાનું ભગવાનનાં વાત છે. તે હરે વિચાર કરી વિના તમારીજીભનાને વિવાહ કરે." આ સાંજીવો વિચારનું જઘાણને કહેવા સાચાં કે " હે દેવ ! મણ હરે પ્રાર્થના ભગવાનનાં જાપ ન મારણ છે કે વિચારક' તે ને વિધિથી વિવાહ કરશે સમિત દેવ તે મણુ આજ ન કરશે." જઘાણને વિને કહ્યું, "દેવ ! હરે આજ ઉપાસી સાચે વિવાહ કરે" તેમજી કહ્યું, "તેથી આજની જાત' જાતી એ મહાદેવજીના વિવાહને મરે દુરજ ન એક સુશમિત રતન-કિત મળા તેમજી કહે. મળા ન જોડી જુદી ભાગેનાં રતો, મુરજી, મોહીઓ વગેરે પોતે ન વેચાર થઈને મંડળને, મળવવા સાચાં. ત્યારજ મળિયો બનેશે એક ભદ્ર ન વિધિ દેવતાનાં વાળે, તેમ

જોનાનાં મોંભાગી તેની' કોના ખૂબ ન પ્રતિ પાતી, સહિત મળિયો જોડી મળાની રહી હતી, ભગવાન ઉપર મોહીનાં મુખ્ય મહાદેવનાં દર્શાં. બેન્દાનાંત બને મળે-હાન મળિ મળે 'અને રત'ના પ્રમણી. પીપ્પાનાં સાચાં મળેદર મુખ્ય પાણ કરીને વાપુ મળવાનું રિત પ્રતે પોતાને' મળિયાવ પ્રાપ્ત કરવા સાચે, આરે મળુદ, હંદ વગેરે મળે દેવતા, દેવો, નીચે, મળવડીઓ, મિદ, મુનિ, મળે, -ભાગીઓ, નામ, વહ, મળુદ, ભગવાન, મેમર, કિનર તથા મળેદર મળુદ તે વિવાહના ઉત્તરમાં ઉપવિધિ મળા દુષ્ટક, નામ, દાહા અને દુદ વગેરે સામવાન કરવાના મળેથી મળેદર નાલિયાં લઈને તે વિવાહ મંડળમાં આજી દર્શાં કરિયો કરાઓ કરેલા દર્શા, ત્યારજીએ તે મળુદ દર્શા તથા મળવાને મળાં પ્રસન્ન થઈને વિવાહના મળિયો જાપ કરતાં દર્શા મળુદ જાપના લાગે અને દેવનાનાં દર્શમળ થઈને મળવાનાં કરી રહી હતી. ભગવાન કહેરને વિવાહ થઈ રહી છે એક ભગવાને ઇમે મળુદો દર્શ મુખ્ય અને મળવાનાં વાંદાનાં મળેદર સાચી.

આ પ્રારે ત્યારે મળુદ' મળે તાં મળિયાનાં, અને નાના પ્રારનાં વાળ મળવા સાચાં છે તે વખતે જઘાણ પાર્વતીને મળે મળવાનું મળેદરને મંડળમાં થઈ આજી, અને કહેરને કહેવા સાચાં રિત કે આજને આજનાં મળીને મળિયાં દર્શ કરીક. તે તમે અને જઘાણ આજે તે વિધિપુર્વક આ કરીકો જાપ કરવામાં આવે' ત્યારે દેવમિય કહેર કહ્યું, "જઘાણનાંત ને કંઈ વિધિ કરવાને દેવ તે આજ આજની જાપ પ્રમણે કરે, કે આજની મળે આજી-મળેદ' પાણ કરીક" આ સાંજીવો જઘાણ પ્રસન્ન થવા અને દુરજ ન દારણાં દર્શ કરી મહાદેવજી તથા પાર્વતીદેવોના કાચેને તેનાં વેળાજાપથી મેડી દીધાં તે વખતે તાં મળિયેર ભગ દાર મેડીને ઉપવિધિ મળે મળા, મળિયોનાં જોડા અને મળે તાં મળિયાનું મળે, જઘાણને સાચે વિધિથી મળવાનાં મળે તેમજી કહે અને રિત દર્શનાનાં મળિયો પ્રમણી કરાવી. ત્યારપછી તેમના દારને વેળાજાપથી મળે કરી આ પ્રમણે ભગ વિવાહો વિધિ પુર્વ કરવામાં આવે. વિવાહ જઘાણ મળાં જઘાણને મળવાનાં કહેરને મળવા કરી આ પ્રમણે મળવાની વેળાકિત અને પામેશરી ઉપર વિવાહ પુર્વ થશે.

ત ક લા લ નું પારણીયું

(રામ એ કહે તમને તમ દાસ—મેઝો)

કુલો કુલો ત કલાલ પારણીએ કુલો કુલો રે,
જમ્મા જમ્મા મદારા લલ પારણીએ કુલો કુલો રે—કુવલ રે

સોના રૂપાનું પારણીકુ સન્નનુ,
દિશ ને રત્નો જાણ—પારણીએ

પાથે પારણીમાને રૂઠા લે મિરઠા,
અલેક ને પિલી મદાર—પારણીએ

મોલીની વાતર ને સંભરી હવેલી,
પારણીકુ લલે લલાર—પારણીએ

શ્વેતી લગણ્યો ને લીધા મજમણા,
પાણુ મુલાલે મારાવ—પારણીએ

ભાલુડો કદાન કુલે રૂંદે પારણીએ,
માલા કુલાવન દાર—પારણીએ

કુલોલ કુલોલ કુલો માલ લાલલ
કલોલ લ - લવન ભાષાર—પારણીએ

લવને રોલી પ્રેમલેલી લોપીએ,
પ્રેમલેલી લોપી - લોપાલ—પારણીએ

'લોપાલ'ને નાથ જાતર અજવાલેલો,
રણીએ જમ પ્રવ જાખાર—પારણીએ

ભક્ત હરિદાસજી

अनुपातः—मिश्रणं ये द्रव्येण समुदायितं, अभिज्ञातं ।

• છુમ્મરે જે મોઝા પૂર્વેની પાત જો' થી જન્મવત્તમાં
મહુનાનદ પડે અને એ સગમાં પ્રમાન-દીતોમ્મવ ગણાય
થી' રહિશાણ મવાગમ પેલાના વિષયો સાથે નિવાસ
કરવા હતા. તે પુરવશ્વમિતી રોતક ગ્રામમાં હતી.
પાણી, માંવની પગેરે લાગેલી જલુપમ મુશ્કેલી મેળવી
રહી હતી. જન્મવત્ત અગ્નિદત પુષ્પોના કુન્નેરે પેલાના
મહુનેશ્વરથી મુલાવી રવા દતા પેલો અને પોષ્ટોના
કલ્પે કલ્પારિક ઝગેલી બરેણુ 'મિમન' પાનસને
નિવાસ લાગવી રોતક હતા. પાણીનું તુલ્ય કાતોને લન-
સ્થાપના પેલમાં તુલ્ય કરવાને માટે કોતરોદાન કરી
રહી હતી.

આવના હરિશ્ચંદ્ર મહારાજ તેજસ્વી હતા તેમના હૃદયમાં બાળકશ્રીમાં સ્થિતિ પદ્મ સ્વી રહી હતી. આને કૃષ્ણ, મહાકૃષ્ણના વર્ણવવાના હાથમાં અત્યંતિક શ્રીમદ્વિત પ્રગટિત થાય છે તારે ધોનાર્થ મુખ-પ્ર નેત્રુ થાય છે મહાભક્તને અત્યંતિક પ્રેમ ઓત હતો હાથમાં માત્ર અમર-દશ-સ્ત્રી પ્રગળ થામના હતી શિવના-ચેતન, અસ્ત-સુતા પ્રભુના કિદમ્બ 'મુ પૂજા કરતાં હતાં શિવ-શિવનાં કૃતિઓને - સ્વરૂપ બાળક કૃષ્ણ રહ્યું, રાત્રિ અમર રહીને હંધરની ત્રિપીઠી અવેશા કરતા કરતા તેમને અમરનાને પ્રાણના કાળા હતા.

[illegible][illegible]

‘આદિત્ય આપણે મરવાન અન્તર્ધાન મહા મહા
મહામાય વિમલેશનાથી આગુત્તમપુત્ર થઈ ગયા
‘મરવાનની આગાહ’ ‘મરણ કરીને મહામાય પૈર-પૈર’
જન્મ-જન્મે પોતાના સુદેવ કિષ્કિન્દે કાલે ઘડિને
કાંઈ રીત મેલ્યો કરેલ્યો જન્મનાથપુત્રીના રસે આવી
નિશ્ચય ઝીણીમણી નેરજ, નેરજ, નરીયા, પતિની
જન્મે કરક કરીશ માર્ગમાથી પથર માર માર મરિને
મહામાય જન્મનાથપુત્રીમાં પડેલા, મારણે આગળ
અધિકાર પુત્રીમાં મારાંજો કરેલી પેલ જૂર મહા મહે
જન્મે હૃદય વિન્નનરમી ‘મરણ થઈ ગયું’.

[illegible]

એ અપાક આવે તે હાર્દ થી અન્યાયહીનું સ્વીકાર પણ સ્વાભાવી આવે છે. એક બારે પ્રતિજ્ઞા થાય છે. પૂત થાય છે, વેદાધ્યયન થાય છે અને અનેક પ્રકારના અભિયોગ પણ કરવામાં આવે છે. આ રીતે આ મહોત્સવોમાં પણ મોટા જન દલો આ વખતે કોઈકો મહાનરીતો અન્યાયપુરીમાં દરદરથી આવ્યા, દયા આનંદ-સાગર ઉમટ્યો. હવે.

આ વખતે આપણા યરિતનાયક, મહામાણ પશુ ત્યાં આવી પહોંચ્યા હતા. અર્ચનોક કરવામાં યાર વિરુદ્ધ જાતી દલા, મહામાણને પૂનરીતો પાસે જઈને પોતાનો પરિચય આપ્યો અને અન્યાયની આજ્ઞા તેમને કહી સંભારી. પૂનરીતોએ અજ્ઞા આપ્યો, 'અમને કોઈ પણ અન્યો આધાર નથી. તમે રાજા સાહેબને કશો મહામાણ રાજા સાહેબને મળવા નવા. રાજા સાહેબે મહામાણહુ તેમનેમ મુખમ ક્યો એમને સાર્થક પ્રણામ કર્યો અને પ્રકટ અને પરિચય પૂછીને આવવાનું ક્યોઅન વખુતવા ક્યું મહામાણને ક્ષમાકાળી તેમને વોઈ કર્યો રાજા સાહેબે ક્યું, 'મહારાજ! શિરસાળથી પ્રથમ વિમલને સહુમાં પ્રસાદિત કરવાનો વિરમ આપ્યો આવે છે આને અને નથી પ્રસાદિત કરી રીતે અધારી કહ્યોએ 'મહારાજ! આ કર્મ' માટે અને અપ્રમથ' કહ્યો, તમને ક્યામ સમવાનની આજ્ઞા કર્યો રીતે જરૂર કર્યોએ 'તો મેંકુનો ક્યામ કર્યો નથી માટે કર્યો ક્યું' ક્યું.

મહામાણને ક્યું, 'રાજા' એ વિમલને સહુમાં પ્રસાદિત કરવામાં આવ્યો તો કાર્દ આ સ્વીકાર પણ સામ્યમાં પ્રસાદિત કરીએ, કારણ કે હું મારી પોતાની ક્યામથી અધી આપ્યો નથી' રાજા સાહેબે ક્યા અજ્ઞા આપ્યો નહિ. મહામાણ સહુની ઉપર આપીને પ્રકટ મનથી સમવાનનું ખાન કરવા આજ્ઞા.

એન-અન્યો પરિચય કરીને એકામ વિદ્યો કે રૂપુ પ્રથમ તેમને રાઈન કરી ચુપા દલા તે જ સુવન-ગોદન રૂપનું સમજ કરવા આજ્ઞા.

અર્ધરાત્રિનો સમય હતો. રાજા સાહેબે નિદ્રાપોર્તુ મધ્ય અવધમાં 'શી અન્યાયહીને પ્રથમ મધ્યમાં ક્યા. તેમના મુખ ઉપર કોષનો અધેશ હતો. તે વેલ સંસન મધ્યમાં વાહ્યોથી એકામ, 'તો મહામાણ જાતી આજ્ઞાથી ન આજ્ઞા છે. તમે અનેનોએ તિરકાર કર્યો છે! અનેક,

તેમની પાસે અધી ક્યામ પાસે અને તેમની આજ્ઞા પાસન કરો. આને એક વિમલ અને રાજાવનમાં પણ રહેશે. "

સામ્યકદેવ અત્યંત અનનીય મન મુખ અને અધી ક્યામ; મળ્યો સરવર મુખમાં અન્યાયથી ક્યામને તે મહામાણને ક્યામને માટે રાજા ક્યામથીએને આજ્ઞા કરી. એક જ ક્યામ-ક્યામને અને પતો ક્યામને. રાજા સાહેબ સહુકદ ઉપર તે જ વખતે અધા અને મહામાણના અધેશમાં પછી અધા અને નાઈવાર ક્યામ-ક્યામ કરવા આજ્ઞા.

અધારે મુખમાંથી રાજા સાહેબે મહામાણનું પૂનન ક્યું. અન્યાયપુરીમાં આ અન્યાય, વિરુદ્ધને ક્યામ-ક્યામ દેવાઈ અધા, મહામાણના રાઈનને માટે ક્યામ ક્યામ આજ્ઞા આજ્ઞા. તે અધારે મહોત્સવમાં એક અધારે આનંદકામ ક્યામ મધ્ય.

અર્ચનોક કર્યો તાર રાજા સાહેબે ક્યા. અન્યાયહી થી અન્યાયહી અને શી સુમલકને એક વિદ્યામ અધારે વિરામવાન કર્યો.

પૂનવાન અને ક્યામ ક્યામ મહામાણને વિદ્યામ કર્યો રવ અધારે મુખમાંથી ક્યામ કરવા કરવા મહામાણને ક્યામ કરીને રાજાવનમાં આજ્ઞા ક્યામ. એ અધારે તેમને રાજા અન્યાય કરવા હતા તે સુમલ અધારે એક સુમલ અધારે અન્યાયને મહામાણને તે વિમલને અધારે ક્યામ. રાજાવનમાં અધારે અધારે તે જ ક્યામ અધારે, તે જ ક્યામ વિમલ અને તે જ સુમલ અધારે વિમલને એ ક્યામ અધારે વધન કરી રાજા છે. ક્યામ એક વધન અધારે છે કે એને અન્યાય વધન' ક્યા છે. આને પણ આ અધારે તે જ અધારે વિમલ અધારે રાજા છે અન્યાયમાં અધારે અધારે અને ક્યામને રાજાવનમાં વધન રાજા છે.

રાજાવનમાં થી અન્યાયહી આને પણ અન્યાયને ક્યામ અધારે, ક્યામ અધારે દેવાઈ છે. એક વધન' રાજા કરવા મહા થી રાજા રાજા થી અન્યાયહી ક્યામ કરવા કરવા. એમને તેમના રાઈનને ક્યામ કર્યો છે તેમને અધારે છે કે મહામાણ રાજા તપસ્વીની અને ક્યામની ક્યામ કર્યો તેમને ક્યામને વધન અધારે અધારે કર્યો. અન્યાયહીમાં તેમને તેમને મુખમાંથી કર્યો

પંખડે તે જાડી એવી રીતે ચાલુસ થયે છે તેથી જ રિસ
જઈ ને પચુનામાં ચઢતપ થતાં થઈ, જ્યાં પાટલા પંચર
વાં પહેવાંની છે.

[illegible][illegible]

‘‘ବିପତ୍ତି, କଷ୍ଟ, ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, କଷ୍ଟ, କଷ୍ଟ ! କଷ୍ଟ, କଷ୍ଟ’’

શ્રી કૃષ્ણ અને ગોવાળ

॥ १७७ ॥ अन्तिमार्थे चतुर्भिर्गुणैर्गोपयन्नाम् ।

[illegible][illegible]

કાનુડો —હે ! માવણિ, તમે જમના નદીના કિનારે
વાસો છો. પાંચે જમને જમજી કોઈ જમને કહે છે ? જમને
જમજી તથા જમજામે જોડાયા છે તો જાવનું જાણો."

“ મોસાલો—દે ભાઈલો ” કહેવો, અમેને ‘માયા’
 થઈ ‘જાન’ આવી. ‘કામુજી’ અને ‘શર્વત’ને ‘અમેને’
 મોસાલો છે.

શ્રીમદ્—હે ઓપજાતો ! તમે તો જુના છો ! અને
 શ્રીમદ્—જાને સમજાવવા જુના છે આ તો રેખા
 શ્રીમદ્—જાણે તમેને કંઈ જાણી નહિ.

એવાથી કુલ પાંચે માળા જાડે એવા, "હે
દયા! મેરુરેલુ તો આજીવે રહુ, અર્થ મુશીએ
મારી સાથે રેખડી વાલ પલ નહીં."

पूजा —देवि प्रसाद ! मेरे अर्चना की आकांक्षिने कामी
नभसनि जगज्जन कोशिके के लोभने चरमार्थ की
सुख स्नेहनि के जाने पदु भरी विषय वेदनार्थ
की नशी, तेजो तो मेरे अर्चना पदों बायीं जाने
जाना

मैथिली—भारतभूषण । तारी रात भाभी के साथ
दूरी तबने कथी पराङ्ग कथी हो जाने ल. कथन.
कथन कथन दूरी कथने निशाना पाया पाया.

અનુભવ ! જો સુરેવ જાણતા હોય વરજના હશે તે
જોનાં હોય જોડતા નિરૂપે હશે ! જાને જ્યારે તેમનાં
તે જાનવાળા વસવાટ કરશે જ્યારે જોજોને વાતન મોજુ
શે !

કાનુની—એ જ કાનુની બાકાતો, બાકો પૂરાની
 એ બેપખાનિલ ચાપ છે ત્વરે ઉપરે એકરે રૂપો
 કાનુની દુનિયા પર ચાપા અને નવનવા પચાઈ
 ન કોપેને ફરે કદી કોપરે કલ્યા મોહનના પર્વ
 કાનુની બાકાતોને ખોડાં કરીને શી લેવામાં ગોડો
 ન આપેને છે એટલે એક શાં કોપરેને બાકો છે.

આચાર્યને નેહાની માનુષ્યની હાંસીની કિંમત
 ની વેટની લેખની હોતી કિંમત છે તેજ પ્રમાણે આજે
 વચ્ચેને નેહાની પાત્રની (લખાઈની) કિંમત છે વેટની

માણસને ઉપરેક આપી સધે રતે ચમતવાની કિમત નથી.

પણ પશુ ખર્ચાની માનનાને ડોકડેરે દેહપોષ આપ્યો છે તેથી જ રીતે બ્રાહ્મણોએ સાચી માનવતાને દેહપોષ આપ્યો છે.

તો હે શેરપાશા ! હવે તે ડોકડેરોને છેલ્લી અને વૈદીને પાડો, કાણુ કે વૈદી પાટાપર્ણા કુલજ ન લેઈ તેમનાં ક્ષેત્ર નરમ છે, તે જ ક્રમથી તમે બ્રાહ્મણોને પશ્ચાત્તુર હવે તેમની 'ધર્મ'પત્નીઓ પાસે જઈને જગની સામક્ષી કરો તો તેમનાં હલ નરમ દેઈ તેઓ તમોને આપશે.

હે શેરપાશા ! જ્યો તમે બ્રાહ્મણપત્નીઓ પાસે જાઉં નામ દેશો તો તમોને તે જગ આપશે કાણુ કે જ્યેમને અને

જારે જૂની બોલવામાં છે" ત્યારે તેણેથી મ્હાં અને બ્રાહ્મણો પાસે જઈને જગની સામક્ષી કરી કાનુકુલ નામ લેવું.

બ્રાહ્મણોએ કહ્યું કે તમજા કાનુકુલ જ્યોને દર્શન કરવો તો જ્યો બાલ ઉપાડીને પથે ચાલી લાં પદોમાદવા આવોએ.

ત્યારે બાલ હાથે બ્રાહ્મણો. કાનુકુલા દર્શને માણી. આ જાણુ હજુ કમકાને કર્યાં થમાર થરી સાક્ષરોએને દર્શન લાંબાં થીકા છે ત્યારે બ્રાહ્મણોએ કાનુકુલે જોવા ત્યારે દેહદું માન જૂલી અને ત્યારે જ્યેમ ત્યારે—

કાળ, મા, નદાપદમ મુખ મોગલી બનીર, રંગાવનલી કુન્દમાં નયનન નર્તકીરૂઢ... સોવતર

દિંદુ ધર્મ શે સી સ્વામી સદૈવાનન્દજી [તથા ૫૪ પાઠથી ચલુ]

(૨)

જગતન માનસદાજના સિદ્ધાન્ત પ્રમાણે સુખખ્યા વિદની જાર ને ઉપ્યત્તર વિચારો અને જાનવાએ દુઃખને છે, તેનું મુજ થોપવાટા પ્રપલ્લ કરીએ તો આપણને ભણાવે છે કે કામાન્ધ્ય ચેતનની પાત્રા પ્રેરકમાં એવો કીચક છે કે અગ્રા મર્ચો પશુ એક મહાન જાણુ પ્રતિપાદન કરે છે કે માનવી જાત કાણુ અગ્રા કમરે મન, જ્યને હર્ષ-દયોની પરિચિત રજાને વટાવી જઈ પ્રતિષ્ઠાતીત અવસ્થાને. અનુભવ કરે છે અને તે દશામાં ને ઘાન ચેતને છે તે ઘાન જ કર્યાં પર્ણના પચાપરે છે. આ સત્યોની વધાર્થતા વિરે નિર્જુન કરવાનો અને તર્કજીવીની ક્ષેત્રોએ મહાનરોએ આપણને દક્ષ છે એમ ન કરવામાં આવે અને ભવજકદાથી કામ લેવામાં આવે તો એક અઘાની મનુષ્ય પણ ઘાની મવાતો દાવો કરી ત્વચમાજને આકામાં ધીતારી કો છે જરમ જાત તર્કથી જા છે, હુદિયો અવમ છે, એનો અર્થ એ નણા કે કલ્પ હુદિવિરેથી છે. દિંદુ ધર્મની જાર વેલો કારિ-એએ કયોથા છે એમ મનાવ છે ગર્ધિતો ખરો જઈ "મ નાદા" થામ ને. ને મનુષ્ય ચેતનાના આજ્ઞાથી પર એવા પશ્ચાત્તવા દાવર્થા કલ્પનથી દેવી જોઈ નેમ તે નચારે તેમ નાએ, નેમ તે મેવાને તેમ મેવે,

ને મનુષ્ય આ દુનિયા કરનાં વિગામ એવા ભગતની સાથે કાલ કર્પર્માં રહે અને તેમાં પ્રાપ્ત થયેલી પ્રેરણાથી મર્ચ કિવાયો કરે એ આપણે "વતારા" કરી કહીએ. ચેતને આપણે અપોદુરેવ કરીએ છીએ એનું કાણુ એ છે કે તેમાં જ્યેમના ઘાનને સમયે અર્ધભાવનું અસ્તિત્વ એક થામ પણ નહોતું. શુદ્ધી, કિલ્લી, અને કુલિયામ કરોઈમાં પણ આ જ સિદ્ધાન્તનું કામચર્ન કરવામાં આવ્યું છે છક લેવના કલ્પનઅસ્તિત્વે. નેમણે અવગાહ કરી છે તેઓ પણ જાણે છે કે મેવિશુદ્ધની અવધામાં અજાન દહ કરી અજાપચિત-માં ત્યારે છક વાચનન મેલ દતા તે વખતે તેમણે, સચાપિ-અવધધામાં પ્રવેશ કરી કયો અને તેમનો કમલ ઉપરેક તેમને કયોથા અનુમવના પર્ણજામ રૂપે જ દતો.

વિવાનદાશ મરેણું ઘાન થોમ જ વખતમાં જનું અને નકાણું પણ જવ છે આ ઘાન કારિય છે, કાણુ કે તે અજાનતા પરિવર્તનરૂપ પદોતીનું છે, પાર્થોની નીમે કયોથા કાચન સાણુ નર્દિ. પચિષમાં પણ જણા સતપણુએ જઈ મના છે કે નેમણે આ અનુભવ કરેલો છે "સેક્રેટરિસ" કરેલો કે "ધારા હવમાં એક લેવ વલે છે અને તે જ મારી વાણી માણુત મેમે છે." 'પ્રેરણે પણ' જાને છે કે મનુષ્યને પ્રેરણા માર્ગ લેવ અજવા

તેની પાસેથી મને જે કિંચિત્, અર્થેજ હરિવંદ, રૂપીને હા
વગેરે મનુષ્યી પ્રવૃત્તિનું મતલબ છે કે મનુષ્ય જ્યારે
પોતાની આપણાઓ વસ્તુઓ જુદી જાણ છે અને
જીવનની અવસ્થા પ્રાપ્ત કરે છે ત્યારે જ તે સારામાં
જાદું સમર્થન કરી શકે છે અમેરીકાના સુપ્રસિદ્ધ કાન્સો
પી. પી. હીલીઆમ જેમજેમ પોતાના એક પ્રસંગમાં
અણુને છે કે પૂર્વ અને પશ્ચિમ જાને વિજાયાઓનાના
મનુષ્યની સંજો કલ્પન થયા છે અને આપણે તેમના
વિષયોનો નિબંધિત થવું અવશ્યક કરીએ છીએ તો
મનુષ્ય છે કે આના મહાત્માઓના મોક્ષમનોમાં
વેળમના કરતાં સામ્ય મધું હોય છે.

પરમ તત્ત્વનું જ્ઞાન, અલ્પપ્રજ્ઞાકાર, અલ્પજ્ઞ-
મુક્તિ, એ મનુષ્યજનનું અતિમ સ્વરૂપ છે કારણ કે
અનંત જ્ઞાન, અનંત જ્ઞાન, અનંત દેવદર્શનનાં નામ
કૃષ્ણજ્ઞ પદ્મોના અભિધાન તરીકે કારણને કારણે છે જ,
મનુષ્ય થાયો એ અન્યથાક દુઃખ અને રચના છે.

દિદુ ધર્મ, મનુષ્યના મનમાં પરમજ્ઞાનકિ મરે
કલ્પના રૂપેથી લાભાવેલીજન્ય પ્રવૃત્તિઓ પ્રતિપાદ
છે. પ્રતિપાદ કરવાને અર્થ આપણે મરે જ મર્યાદિત
કરીએ છીએ અને જાણેલા કલ્પક પ્રવાહને આપણે
તે નામ આપીએ છીએ, પણ આ મનમાંના વિદ્ય-
જ્ઞાન પ્રવેશ કરી તેનું મહત્ત્વ સમજાવવા આપણે અમા-
ન રીતે પ્રવળ કરવા નથી મનુષ્યના અત્યંતને જ્ઞાન
સ્વરૂપ આપણમાં હજાર વર્ષ થાય છે

જે જાણી છે, મનુષ્યની છે, તે સમાધિ-અવસ્થામાં
અનિર્વચનીય, નિત્ય, મોક્ષસ્વરૂપ, મનુષ્ય, અપાર,
નિત્યજ્ઞ, નિર્દય, આત્મીય, આત્મીય, જોતકિ, અપાર
પ્રત્યુ રહિત, અમાન રહિત, વસ્તુસ્વરૂપ, નામ રહિત,
રિપર, મનુષ્યસ્વરૂપ, મનુષ્ય, જાત અને જ્ઞાન રીતે પરિપૂર્ણ
એવા પરમજ્ઞનો પોતાના સ્વરૂપમાં મનુષ્યન કરે છે

આ મનુષ્યન કાન્સ પ્રવૃત્તિ અલ્પજ્ઞાનને પોતાની
અવસ્થા પોતાના સ્વરૂપમાં તોય તરીકે જુએ છે
પોતાનાથી કિંમ તેનું અભિજ્ઞ છે એવો અમાન્ય
મનુષ્ય તેની રહિતથી નીચી જાય છે.

પરમ સત્યને પદ્મજ્ઞ તેમજ દ્વિજ્ઞ તેમજ
અણુ એ જાને રીતે અણુને આપણે જોઈએ છીએ
એનું કારણ એ જ છે કે પરમાત્મા જાણ સિવા રહીને,
એને અણુ જોઈ શકે કરી શકે છે, આ એ સ્વરૂપ

એકાન્તીના દર્શક છે એમ નથી પરમાત્મા જાણ રૂપે
જાણે છે, એકાન્તે જાણે અને જાણે મનુષ્યના વિષય
જો છે અને જાણે વિષયના અલ્પજ્ઞાનને અલ્પજ્ઞાન
એવડો મનુષ્ય જાણે ત્યારે આ વાત મોટે અણુઓ
કરી જાય છે.

“મનુષ્યની પ્રવૃત્તિના નેત્રિકા મેર દોષથી એક જ
સ્વરૂપી પ્રક્રિયા થો નિત્ય નિત્ય મારી દોષ થો. જેમ
જાણેમાં વિષયવિષય તેમ જાણેમાં જાણે મુદ્ધ
જાણ છે “મનના આવા આનંદુરૂપ જાણે મેરિષ્ઠ” એ
પાર્થિવ આનંદના વિષયનું સમીપ છે, “આ વિષય
દિદુ મનમાં મુદ્ધ થવાથી દિદુ થઈ જાય” પ્રકારના
આવા-વિષયને પોતાના વિષય કારણમાં સમાવી લેવા
છે જે થય મણી મણી આવા પ્રકારે મણી દોષ,
જેવાથી તેમના જાણની થો મણી અણુ પણ જાણે
જોય, તે જાણના પછે નથી મણ છે એક આપણે જોઈ
કરીએ નહિ જાણ મણા અલ્પજ્ઞાન પાતાવજ્ઞની
જાણે એકાન્ત જાણા જાણ જાણ કરે છે. અલ્પજ્ઞ
જે જાણિત્ય અવસ્થામાં આપણને મનુષ્યન થાય છે
તે આ જાણનું જ પરિણામ છે. જે મુદ્ધ તત્ત્વને વિષયની
પાર તથા વિષયની અલ્પજ્ઞાન છે તેને મનુષ્યના માન
અને આપણના અલ્પજ્ઞાન પ્રકારની જાણથી એક થાય છે.

દિદુ ધર્મની માન્યતા પ્રમાણે સ્વરૂપ એ સમાધિનું
અભિજ્ઞાન જાણ છે, તેથી રીતે જાણે સ્વરૂપને
પોતા થો દોષમ અણુ તેનું જ જાણ કરી જોઈએ, આ
પણજાણે અભિજ્ઞ ન થાય તે પણ જોઈએ, જોઈએ,
સ્વરૂપજાણેના જિહાન મનુષ્યની પ્રવૃત્તિ થો આ
પરકા છે, પણ તેની કારણે આ પ્રમાણે જાણ કરવાની
જોઈએ પણ મુદ્ધ આપણે જોઈએ, તેથી અન્ય થો
અને જાણના અલ્પજ્ઞાન જેવાવા કારણ દિદુ ધર્મમાં
જાણ જાણા અલ્પજ્ઞાન આપણે છે, આ જાણના વિષય
દોષ જોઈએ તેની કારણે જાણ પણ દોષ જોઈએ
અણુ ધર્મ કરવાને “જો જાણે જોઈએ મનમાં દોષ થો
ત્યારે જ “ધર્મ” તેના અલ્પજ્ઞાન પ્રકારની અને મનુષ્ય
જાણના કારણમાં જાણ જાણ દોષ થઈએ, અલ્પજ્ઞ
વિષયજાણ, અલ્પજ્ઞ આપણના, સમાજને જાણ
અલ્પજ્ઞાનમાં પાર્થિવ જાણના આભિજ્ઞાનમાં જોઈએ,
ધર્મ તેમજ પાર્થિવમાં, દોષમાં, પાર્થિવ પ્રવૃત્તિમાં
અલ્પજ્ઞાન પ્રકારની વિષયમાં જ પરિણામ થો
નથી, ધર્મ જાણના વિષય અલ્પજ્ઞાન સ્વરૂપ કરે છે.

પરમાત્મા પ્રત્યેની આત્માની જે સ્વભાવિક અતિ
 જે તેમાં મારા કરી તેને વધારે તરિકા મળતી જે
 ધર્મકુલુલું કન્યા છે. માનવને ઘણપણે કહ્યો પડે
 કરી રામતો નથી. કુટિલિયા કુટિલિ રજા કરે છે,
 હવેની નહિ માનવજાતું પ્રવશ કાલકાલુ જતાતોને ન
 આત્મા-વિચારમાં વિચારવાની ફેરવે. થઈ શકે છે એવું
 દિવું ધર્મકાલુલું આજ મન્ય છે. માધોની કાલ-
 સત્યને પ્રાર આજના વિના ન દિવું ધર્મમાં તેવની
 આત્માપાતની હવેના પેલુ આપવામાં આવે છે
 જે રજા જેવ મા તેવે કાલકાલુ રજાકાલમાં આવે
 છે, તેને ન છેડે પરમાત્મા આપવામાં આવે છે.

દિવુંએ એ વચોવાર છે કે પરમાત્મા મનુષ્યના
 અંતરમાં વસે છે. રજા પડે તાત્કાલિકે તે રજા પડે
 ધર્મ કે રજાને પ્રત્યેક મનુષ્ય ના પરમ પા મેળવી
 શકે છે અને પોતાના આત્મા હવેના તેને અવિચાર
 કરી શકે છે

કલ્યાણના અવનમાં પ્રવેશ કરવાના અનેક રસ્તા
 પણ એના મેદા વિચારો પણ પધવામાં આવ્યા
 મનુષ્ય કલોલથી અને આશીન છે ત્યારે
 હવે ન કલ્યાણ સુખમાં પ્રવેશ કરી શકે.
 માં પણ સંકલિતો છે જાન, કલ્યા, કિયા, આપણી
 જેવું પ્રધાન્ય તેવ તેને આપણ કરીને ચોતમાર્ગમાં
 આપણ વધવાનું કોવામાં આવે છે, તેથી મન ચોત-
 માર્ગને કાપીને જાનવેન, અંતરિયન અને કમચોતમાં
 કરવામાં આવ્યો છે પ્રત્યેક ચોતની અદર નીચ મારો
 પણ મોડેને અને મનને તેવ છે પણ અત્યુ
 જાતની પ્રધાન્ય કલ્યાણે કિય વિશેષ નામ આપવામાં
 આવે છે જાનવેનમાં મનુષ્ય, મન અને નિરિધાન
 ઉપર માર તેવામાં આવે છે અંતરિયનમાં અત્યુ,
 કોતન, તમારકાલને અત્યુ ન કાલ તરીકે જણાયા
 આવે છે અને કમચોતમાં, અત્યુ, ચોતકાલમાં
 પ્રતિ, કલ્યાણ અને વિશાલતાને અત્યુ પણ
 વામાં આવે છે. હવે ચોતમાં ચિત્તકલ્યાણ, અંતરિ
 વા અત્યુના કંપનું તાત્કાલ, ચિત્તકલ્યાણની, સુખ
 કલ્યાણની અને અત્યુની અંતરિયન નીકળવામાં
 ને છે.

હવે પરમાત્માને કલ્યાણના માટે છે અને
 તેમાં નીતિ-નિષેધો અત્યુ છે એવું દિવું ધર્મકાલુ

કે. હવે એ, આત્માના છે. માનવને, પોતાની
 કરી પ્રમાણે દુખ પડે છે. રજાની રજાને વિચારવી
 ને આત્માની કાલ છે. પડી તે વાણી અને આત્મા-
 દાસ અભિપ્રાય વાવ છે. અનેક કિયાના કંપન અંતરિયન
 ચિત્ત કાલ પડે છે અને તેથી તેના અંતર કલ્યાણ પર
 વાવ છે, તેની સાથે પ્રત્યેક કિયા અત્યુ ઉપર પણ
 અત્યુ કરે છે હવેના અત્યુમાં અત્યુના વાવ મનાવે
 છે કે રજા કલ્યાણ અત્યુમાં પ્રવેશી ત્યાર છે.
 આ ન નિયમ, માનવિક વિચારો અને આત્માને પડે
 એવું પડે છે. તેને આત્મા તેને પ્રત્યુના અ
 કિયાના વાવ પ્રત્યેક કાલમાં તેવું પરિણામ અંતરિયન
 વાવ છે. આ કમચોત અત્યુ નિયમ કોતર મનમાં
 હવે કરવામાં આવે તો રજાને કલ્યાણમાં મનુષ્ય
 રજા રજા નથી. રજા પણ તેની સંકલિત અત્યુના
 આપણ ઉપર આપણ મનાવે છે એવું કહી નથી.
 અત્યુના કરે છે કે આપણને, અત્યુ ને તેવ રજા
 તમારની વાવ નથી રજા પરણું આપણને સુખમાં
 આવે છે એવ માનવ એ કલ્યાણ છે. આપણે પોને
 કોતર માં ન આપણને હવે આવે છે અને આપણ
 પોતાના રજામાં ન આપણે સુખમાં પડે રજાની
 કલ્યાણ તેવની આપણે કલ્યાણ કરવામાં છે. કોતર
 પોતાની કલ્યાણ રજા મનની પડે કરી નથી. નિયમે
 પ્રમાણે ન અત્યુમાં કોતર કરી મના કરે છે કોતર
 મનુષ્ય પોતાના અવિશેષના રજામાં છે. જે કલ્યાણની
 આપણે અત્યુને અત્યુના કલ્યાણે તે આપણે પોને ન
 પડી છે અને તેને તેથી નામના કાલ પણ આપણે ન
 કરવાનું છે. આ પ્રત્યુમાં કલ્યાણ-આપણની આપણ
 નીચા મનુષ્ય-કલ્યાણ કરી કરે, કલ્યાણ આપી કરે
 પણ અત્યુના આપણ કાલ કરી આવે એ તાત્કા
 કાલની જે રજા કરી છે.

સુખ કલ્યાણ નથી, અત્યુ ત્યાર પડી આત્માની કી
 ચિત્તિ વાવ છે એ વિશે દિવું ધર્મમાં મના એવે છે.
 કે આ કલ્યાણ એ આત્માને કલ્યાણ કલ્યાણ નથી. આત્મા
 મનુષ્યની ન વાતના નથી કરે. અને ત્યાં ન વાતના
 કરે નથી. અત્યુની અત્યુના નામ પડે નહિ ત્યાં
 સુખી આત્માની કલ્યાણ મનાવ કરે એ, તમારની
 નીચા આત્મા અને નીચા નીચામાં એમ અત્યુના
 અત્યુ કરે છે. કમચોત, નિયમ, રજાકાલમાં આવે તો.

૧૧) જો કોઈની જેમ કુલ્યથી પોતાની સમસ્યાની ઉપાસે છે, તે આત્મે, જોઈ વિશ્વાસની જેમ જિજ્ઞાસાથી ઉપાસે છે તે સિદ્ધાન્ત; જોઈ એ સારીની જેમ પોતાની અનિશ્ચયતા માટે ઉપાસે છે તે સર્વાર્થથી, તે જોઈ વિશ્વકર્માની જેમ માત્ર ગુણનાં ધામજથી જ ઉપાસે છે તે જ્ઞાતી. સંસારનો મોડો વળે દુઃખ અને આનંદાત્મક પ્રેમથી ઉપરનાં સુખ રહેને ઉપાસતો નોવામાં આવે છે; પરંતુ વસ્તુતઃ પ્રતિમાદારા મતી સુખઅર્થથી ઉપાસનાનું પરમ પ્યેમ જ્ઞાનના તે સત્તા સર્વાધારા મતી ઉપરની ઉપાસના કરીને તેના સ્વરૂપને જામસાઈં હોલુ નોઈંએ.

દરેક દેવ-દેવીમાં મનુષ્યના હૃદયને આકર્ષક કઈંને કઈં દેવી સુધી રહેલા હોય છે આથી તે દેવાના સ્વર્ગચર્યે તેના તે પરમ ક્ષાત્ર પ્રશ્નને સ્વર્ગને તેનું પોતાના આચરણમાં મનુષ્યસુધી કરવાનો વધાર્થિત પ્રવલ કરના રહેતું એ જ દેવાઈંનો પક્ષ હોઈં છે. મર્ત્ય દેવાઈંમાં જઈં ને ધન્યકિતે દેવનાં સ્વર્ગ કરવાથી કે તે દેવની પ્રતિજ્ઞા સમક્ષ તેનાં કઈં સોજ અને તેમ જ નવાથી એ દેવાઈંન આપણા મનુષ્યહૃદયને આપેજ કહી પારમાર્થિક પ્રેરણા આપી કહે તેથી નિમગ્નને તેને દેવની મૂર્તિના તદ્દત ધ્યાન જવા એ દરેક સત્તાનન માટે જાણ જરૂરી છે. મનુષ્યના ભક્તિઓ તે સુ જય દેવાના પૂજારીઓ પણ પોતે એનાં ઉપાસના કરતા હોય તે દેવા તદ્દત ધ્યાન વધાર્થ ન સમજતા હોય એમ નોવામાં આવે છે. આથી આ શેષસાધ્યમાં આપણાં વિવિધ દેવ-દેવીઓની મૂર્તિઓની વિવિધ સ્થાપેની સમસુતી આપવા માગીએ છીએ.

x x x

દેવની મૂર્તિ પણ પ્રકારની હોય છે - યમ, અમલ અને અમલમલ જાડ નાની, ધાતુની, ખડેલી સ્થાપ દેવી; વર્તિ, અર્ધન, ઉત્તર ને સ્થાન મરેલી સવલ-પાપજની, ન ખડેલી સ્થાપ દેવી, નિરપૂલ માટેની, જાડાજાડ-ધામાનન ન ખડેલાં જાતી જાત પ્રકારે ખરીમાલ તેવી પણ ને મૂર્તિમાં દેવ દેવા સુધી કરવામાં આવે તે સ્થાપક, એમાં મોડોના સુધી કરવામાં આવે તે સાલન ને એમાં કોયેના સુધી કરવામાં આવે તે કુલ્ય કહેવાય છે. સ્થાપકમાં માત્ર નિમ્નની મૂર્તિ હોય

છે; અન્ય દેવોના મૂર્તિમાં આકાશપરમાઈં માં તે સ્થાપકમાં વધારા હોય છે. પણ મૂર્તિના રીત્ત-કાલ અને સ્થાપક-સૌમ્ય એવા પણ ને પ્રખર છે.

નિમ્નની મૂર્તિમાં માર વિશ્વકર્મા સ્વરૂપ છે (૧) યોગ-સ્વરૂપ વસ્તીથી દૂર સર્વિત સ્વર્ગ દેવાઈંમાં મૂર્તિસ્થ કરવામાં આવે છે તે તે મારોતે, યોગસિદ્ધિ અપાવે છે. (૨) યોગ-સ્વરૂપ માત્ર કે નક્કરી વસ્તીથી વચ્ચે સર્વેઓને દક્ષિણના સાલ અને તેથી રીતે પ્રતિષ્ઠા પામે છે તે તે મારોતના સ્થિતિ યોગ પૂરા જાડ છે. (૩) ધીર-સ્વરૂપ મારોતને કારીકિત વીન આપવાઈં છે તે તેની સ્થાપના વસ્તી વચ્ચે તેમજ વસ્તીથી દૂર અને ત્યાં માત્ર છે. (૪) સામિચારિક-સ્વરૂપ સુખના પરાયણ તેમજ સ્વચ્છાનનિમિત્તે દેવાથી શેલી વિશ્વકર્મા ઉપેક્ષા દેવાથી વસ્તીથી દૂર અવિચાર જઈંત, અસ્થ, મેલાન ને દુર્ગ નેવા સ્વર્ગ સ્થાપે આપવાય છે.

દેવાઈં, નદી, તળાવ, સમય, સુદૃઢ, વિશિષ્ટ, વિશિષ્ટોતી ને માત્ર નેવા મનુષ્યની મારે સ્વચ્છાનનમાં સ્થાપે મેલાનાઈં. કાલના રીતે વિવિધ દેવાઈં આપની ઉપાસે, નિમ્ન પામે, સર્વ પૂર્વે, દુર્ગા સિદ્ધિ, કારીકિત વચ્ચે ને વનાઈં ઉતરે હોય છે દેવાઈંમાં માત્ર સમયદારા (યોગ), કારી (યોગ), સ્થાપના (યોગ) કે સ્થાપના (યોગ) હોય છે.

દેવ અને દેવાઈંની પદ્ધતિ સારીતી આમલ, તેમ ને પુરાણના મેલામાં મળે આવે છે. અસ્થમાં મૂર્તિ-વિશ્વકર્મા અને સ્થાપના પ્રકાર છે. મારોતના પણ એક પ્રકાર છે. કુલ્યમાં કોન પદ્ધતિ ઉપેક્ષા પ્રકાર છે. આથી માત્ર પુરાણના દેવ-દેવીઓની મૂર્તિના વિવિધ પણ કુલ્યમાં પ્રકાર તેના કરવાની જરૂર પડે છે.

(૧) મારપરિ

દેવાઈંને જાતી મારપરિ દેવાઈંમાં મનુષ્યની મૂર્તિ એવી નેવા અને છે આપણા માનિક અને સ્વચ્છાનન પ્રકારમાં પણ સર્વે દેવાઈં મનુષ્યની પ્રથમ પૂલ માત્ર છે. તેથી આપણે પણ મનુષ્ય પદ્ધતિ આ દેવાઈં સ્વરૂપ મનુષ્ય.

એ સમય વિશ્વકર્મા-સ્વચ્છાનન સારીતી મનુષ્ય પદ્ધતિ-પરોપેક્ષા પ્રકાર છે. પેલેપર તેની ને પ્રકાર ઉપાસ

કર્મો છે તેમાંથી મુક્તિ મુદિયા અને કાર્તિકસ્વામી
જયમાં મેઘ છે મુક્તિની છે. રિતિ વિચાર તરીકે પણ

છે પણ સ્વપ્નો વહેલ દેવો અને દેવી પ્રતિભા બનેનાં
જાણનાં આરો, આપનાં નિષ્ક દૂર કરવાનો તેમજ
આપનાં અને આપની ભવોનાં કુશળનાં નિષ્ક નામનાં
છે મહત્ત્વને માટે તે વિષયને દેવાથી સર્વ સમર્થતાની
દાનવતમાં તેમની સ્થાપના થાય છે

વિષેય મુક્તિ કેવી રીતે બન્યા તેને માટે
શિવપુરાણમાં આવી કથા આપે છે. શિવને જેમ પોતાના
મુક્ત છે તેવી રીતે પાર્વતીને વિષેયને પોતાના મુક્ત
બનાવ્યા એક પ્રસંગે પાર્વતી સ્નાન કરતાં દર્શાવે તે
વિષેયના દાન સામગ્રી દર્શાવે, ત્યારે શિવ ત્યાં આવ્ય
જ્યા મવા તે વિષેયને તેમને આપ્યા. શિવે તેમને
સમજાવ્યા, જ્યુ વિષેય ન પાન્યા પછી શિવ પોતાને
જોડી બધા પધ્ધા એ વિષેયને તેમને માગી દર્શાવે
કાળા આપી વિષેય, અને શિવના મુક્તિ વધે
વિષેય મધે. આપને શિવે વિષેયને મુક્તિ જેવી કાળા
દાન. પાન્યાથી પાર્વતીની વિનયથી શિવ તેમને આપ્ય
વન કરવાં સમ મવા. તેમણે દેવોને કાળ પ્ર કર્યું મન્ય
માન્યો કાળમાં પોતાનાં દેવોને તે કાળમાં આપ્ય
એક દાન કર્યો તે તેનું શિવ વિષેયના પદ પર
જાણનાં આપ્યું. હવે વિષેયને મુક્તિ બન્યા શિવે
દેવના પર પ્રસન્ન થઈને તેમને પોતાના વાજાં મુક્તિ
નામક મન્યનાં. ત્યારથી તે મુક્તિ-સંસાર મુક્તિ
પોતે જ મુક્તિના નામક દેવાથી તે તેમના ઉપર કાળ
નામ ન દેવાથી તેમને વિજાવક પણ કહેવાય છે.

જેનામ આપનાં મુક્તિને મુક્તિ તરીકે
જાણનાં આપ્ય છે. વંદ્યાર્થને દેવોની આપનાં
મુક્તિના છે, તેમ વિષેયને કાળની તેમને મુક્તિ પાતે

દેવ મુક્તિના મુક્તિના છે. વિષેયને તરીકે તેમને
શિવના પણ મુક્તિના છે આપી તેમની પત્ની તરીકે
મુક્તિ અને શિવને સ્નાન આપ્ય છે. તેમના
વાર્ધ કાર્તિક મુક્તિને મુક્તિ બનાવે આપના છે ને
આપના આપના દર્શાવે છે. આ પાસે મુક્તિ-
તિના વિષય માટે એવી વાત સમ્ય કરવામાં આવી છે
કે વિષય માટે બધે કાળ તેમના મુક્તિ દેવો પુષ્પાની
પ્રદક્ષિણા કરવાની રીતની મુક્તિમાં કાળની કાર્તિક
મુક્તિના પર કાર્તિક પુષ્પાની પ્રદક્ષિણા કરી આપ્યા,
ત્યારે મુક્તિ એ માત્ર આપનાની માત્ર પ્રદક્ષિણા
કરીને મુક્તિ રવા દર્શાવે. પછી આપનાની માત્ર પ્ર-
દક્ષિણા તે આપી પુષ્પાની એક પ્રદક્ષિણા મુક્તિના છે
એવો મુક્તિના આપ્ય દર્શાવે મુક્તિને પોતાને વિષય
મુક્તિ કરાવ્યો, ને આપી કાર્તિક કાળમાં તેમનાં
માત્ર મુક્તિના કાર્તિકના આપના કાળમાં કાર્તિકના
માત્ર (પોતાના) તરીકે તેમને મુક્તિના મુક્તિના છે.

મુક્તિના રીતે મુક્તિને એક દર્શાવે, કાર્તિક મુક્તિ ને
દર્શાવે (મુક્તિ એક દર્શાવે) છે. એક દર્શાવે માટે
એવી વાત છે કે શિવ આપના પરમ વડે પુષ્પાને
મુક્તિ કરીને પારમ્યામ શિવને ત્યાં મવા, ત્યારે શિવ-
પાર્વતી કાર્તિકમાં એક દેવાથી મુક્તિને તેમને
આપ્ય આપ્ય આપના, આપી પારમ્યામ તેમના પર
પારમ્યામ આપ્ય એવી પોતાના પરમ તારના માત્રને
શિવે મુક્તિ પ્રદર્શને માત્રને ન કરતાં પોતાના આપ્ય
દર્શાવે પ્રદર્શ કરીએ એક કરતાં તેમને તે દર્શાવે
એક તારથી તે મુક્તિના બનાવે.

જનો મુક્તિના કાળને છે સમ્ય દર્શાવે તેમને
એક મુક્તિ આપ્ય છે ને તેવી કાળને છે પરમ
મુક્તિ દર્શાવે એમના કાળને કાર્તિક કાળે મુક્તિ
દેવોને મુક્તિના પરમ્યામ પોતાને મુક્તિના પ્રતીક
મુક્તિના છે કાળ દર્શાવે તે મુક્તિના કાર્તિકને વિષય
મુક્તિના જેમ આપ્ય કરી છે છે, એવો પણ મુક્તિ
મુક્તિના કાળ તેમને વિષય દર્શાવે પણ દર્શાવે છે.
તેમનાં આપનાં પારમ્યામ મુક્તિના માત્ર મુક્તિનાં માત્ર
છે. તેમનું માત્ર મુક્તિ (કાળ) છે.

મુક્તિનાં અને રીતે આપનાં આપનાં છે.

આપ મુક્તિના—આ મુક્તિના મુક્તિના છે,
તેમનાં માત્ર દર્શાવે આપનાં આપનાં દર્શાવે છે.

સરવળ મળવણિ—આ મહુલનું તરફ સ્થાપ છે; તેના ૭ હાથમાં પાઠ, અંગુઠ, પંચાદિ હોય છે.

મણિ મળવણિ—આ હાથમાં, ચીન, આશ્રય, સાકર, ને પામરો પાત્રાણુ આ સ્થાપ મેળવણું છે.

વૈરવિજેત—આ સ્થાપને શેત્ર, હાથ હોય છે, તેમાં તે વેતાવ, ટાંચ, મુખ્ય, જાણ, ખડ્ગ, ખેટક (હાથ) મુગર (મોગરી), મલ, અંગુઠ, પાઠ, યજ્ઞ, કુલ, જસુ ને પંચ પાત્ર હોય છે.

સુલિ મળવણિ—આ સ્થાપના અને પ્રકાર છે. એમને ચાર, ૭ કે વાઘ હાથ હોય છે જાણમાં તેથી નિશાને છે તે વિષેનગરોથી તેથી છે તેના એક હાથમાં પાત્ર હોય છે તે બીજે હાથ આશ્રયની કાસમાં હોય છે.

સેવક—આ મહુલનું પંચાતન સ્થાપ છે. આ દિકામાં આર મહુલ્ય ને એ ચાર પર પાંચમુ મહુલ્ય હોય છે સિદ્ધ પર અંગુઠ હોય છે અણપાંચી ૭ હાથમાં પાઠ, કાલ, અણપાંચ, જાણ, મુગર હોય છે તે જાણેલા હાથ વરહુલ્ય અને અણપાંચ રહીને છે. વરહુલ્યમાં હાથ આશ્રયથી નીચે ને હથેલી હાથે રહે તેમ નીચે ધરાવામાં આવે છે. અણપાંચમાં હાથ આશ્રયથી ઉપર ને હથેલી હાથે રહે તેમ જીવો ધરાવામાં આવે છે.

મહુલ મળવણિ—આ મહુલનું પદાનતરમ સ્થાપન સ્થાપ છે. તેને તેવજ વચનો વર્ણુ રહ્ય છે. એ હાથમાં પાઠ અને અંગુઠ છે. બીજાં બે હાથ વરહ અને અણપાંચમાં છે અણપાંચ બીજાં બે હાથમાં દંડ અને ગોલક હોય છે.

વજ્ઞ-નામવણિ—આ હાથમાં પુસ્તક, અણપાંચ, દંડ અને કમંડલ હોય છે.

ગમન-ઉચિત્વ-નામવણિ—આ રહ્ય વર્ણુનું વિવેક સ્થાપને, આ હાથમાં પાઠ, અંગુઠ, મોહાવાગ ને દંડ છે તેમના જગતુપ જર છે-વજ્ઞ અને આપ હોય છે.

વિજય-નામવણિ—આ રહ્ય મહુલનું સ્થાપને આર હાથ હોય છે; એ હાથમાં તે પાઠ અને અંગુઠ પાત્ર હોય છે, બીજાં બે હાથમાં તે આશ્રય

આરોને છે.

મુલનેશ્વરનામવણિ—આ મહેલનું સ્થાપને આર હાથ છે. હાથમાં કાલ, કમંડલ, પાઠ, અંગુઠ, કપલ-મહરી, મહુલ્ય (શીરડી મહુલ્ય)ને પ્રપચાણ હોય છે હાથે એ અણપાંચ આશ્રય આપેલા સંજોગે મુલવિ છે.

મુલનામવણિ—આ નત-મતા મહેલનું સ્થાપ આશ્રય છે. આશ્રયથી સાત હાથમાં તે પાઠ, અંગુઠ મોહ, કાલ, દંડ, વચન ને અણપાંચ (શીરડી) પાત્ર હોય છે ને આપેલા હાથ દરની વિવિધ હાથમાં મોહ હોય રહ્ય છે. મુલનામમાં આપે નામે આર હાથ મેલામાં આવે છે તુલ્ય અણપાંચ ધોય પંચ બરા વાળને પદાનતર પર મુલો ને અણપાંચ પર વાળને અંદર જાંચી રહેલા હોય છે.

વિજ્ઞાનામવણિ—મહેલના આ વિવેક સ્થાપને વર્ણુ કપલ નેવા પાંચ, છે, વજ્ઞ વજ્ઞ પાણીમાં છે, આર હાથમાં પાઠ, અંગુઠ, મોહ ને દંડ છે.

મહુલનામવણિ—કમંડલો તેમ મહેલ આ સ્થાપનાં પોતાના આપ જર વડ પાત્ર હોય છે.

બી મહેલની મુલનાં આ વિવિધ સ્થાપનાં વર્ણુનું મુલિવિજ્ઞનાં આપીત મુલનામાં વળે છે. પાત્ર કે પાત્ર પરના તેના પ્રવજ્ઞ નમુલનાં પ્રવજ્ઞ કમંડલો પ્રવજ્ઞ મુલિવિજ્ઞનાં નેવા મળે છે, પરંતુ અણપાંચ સિવાય મોહી મુલનાં મોહે આવે અણપાંચનાં અણપાંચમાં સ્થાપેલી મોહી વિવિધ સ્થાપ છે મુલનામાં અણપાંચ દેવાવેલાં મુલનાં મહેલની મુલિ નમલ મુખી આશ્રય (મોહી) પ્રકારની હોય છે. નીચે મુલનાં, વાઘ, રહે વર્ણુ દંડ ને મુખે અણપાંચ પાત્ર વાળેલી ચર, કમંડલો દંડ અને મુખા નેવા પાત્રના મુલ હોય છે. મુલિ મહુલનાં હોય છે. ઉપરના બે હાથમાં અંગુઠ ને પાણ અને નીચામાં બે હાથમાં વાળ ને મોહ હોય છે. હાથ પર અણપાંચ દેવાવેલ હોય છે.

આના વિવિધ કમંડલનાં મહેલનાં મુલનાં અણપાંચ મુલિ અને મુલિને પાંચ મળે.

વર્તમાન જગતમાં વિષયવસ્તુ સુત્ર એ 'જલુ' ના હિંન કામ છે. માનવી પારે એ દિશામાં, જ્યાં જાય એમ તેા જાય છે ના કે, હિંદુ સાધુનિા દુનિયા વિવિધ પ્રકારની પ્રકૃતિઓથી એટલી તેા જતી જતી 'જલી' જઈ છે કે તેમાંની એકાદ પ્રકૃતિ તેા એ પા'લી દિશામાં મનન કરતા જાનવીના માર્ગમાં અવરોધરૂપે જાય ન રહે

એક માનવી મનમાં 'સુખ' કરાવે નીકળે કે જારે, જાનવી ઉપરપરાણુ ન રહેતું છે, દાં, એ ઉપરપરાણુ રહી તેા જાય, પરાણુ ક્યારે ? એતું જન જગતની પ્રકૃતિ-ઓથી પર રહે ત્યારે જમતલુ સુખ-સામગ્રી એવે ન હાથમાંથી રીડે ત્યારે, એવા મોઢાં જને ન જાયી એ અનિશ્ચિત રહેતાં થીએ ત્યારે, માનમાં આપણે એવે ન જગતથી રીડે ત્યારે, નહિ કે પાર્થિવ જાતીના પ્રેમજનમાં પાયો પાયો પોતપોતાના પ્રેમ-પેશ પેશ કરે ત્યારે એણે ઉપરપરાણુ મનુ ન દેવ તેા પ્રેમજન એની પ્રકૃતિ વિશે રહી નેહાએ, અને જગતની પ્રકૃતિઓમાં સાક્ષતા અને શરૂાને આપણી ન આપણાં સંતુષ્ટ રહેતાં થીમતુ નેહાએ, માણે એવા કામો કામે જાન પ-ન જની જનું નથી.

એમો માત્ર જનસુખ જાહે છે તેમો તેા જાયી જાયી પાછા જનની સાથાથી જગતમાંથી મુક્તિમાં મુખપલ્લ ન પડવાના. કાણુ કે એમણું મન એમના લાગણાં રેલું નથી, એમો કુખનુ-પલ્લ કામ રહી જાતા નથી અને જાયી જાયીના જાનની એમણે કાળજ કરી દેલી નથી.

દુનિયામાં જાતા માણેા કાંઈ એક કે એની કામમાં નથી, તેથી માપણે એમને અનિશ્ચિત પંચિત જાયી એમના માનવ સંભાવતુ સુખકાળુ કરી એમને કાળકુને માણે દેરી જાયે. એવા તેા કેવાએ માનવીએ જાયી જાયવી કે એમો પાંડે પંદેમાં જાનમાણુથી જાયો કાલ દોવા ઉંચા નજીકના ન અનિશ્ચિત પાંચિત જાયીની લેલુપણમાં જાયી જમા દોઈ એમના પ્રકૃતિ કુદિએલું અવરન કરી જાનમાણા અવરોધએ પેામકાર જાયે જતા દેવ.

અહીં આ પ્રકારના માનવીઓ ઠી 'રૂડિ' કુખથી કોઈ કેમની પ્રતા વિષર નથી. એમો જગતને જાનમાણે નોડી ડીખ્યા નથી. એમનું યજ્ઞ અને જગતના ભવ-સાપ આગળ નય' ન પડતું રેલું નથી. અને એમનું જન જગત જગત' છે એવ જાનતાં-એટલે કે દુ જાને સત્યુત્તર મના-વૈરાગ્યની જાતે રચા' જાયે' જાણે અને

જે, અને નીંજ ના કુણે જાયે તેમો માણવી જગતમાં સુખજન સમાન સુખને એવી તેની પાછળ રેલો જતા રેલો છે જા પ્રજાણે જન જાયે હું જાનમાણુકાર જાયે દેરી નહિ નહિ, કાલિ નહિ' એ તેા દાર જન કરી પાછળ સુખજન દેવાથી માર્ગ વિષને આપણે આપા એવી જાન માર્ગ. આપણાકાર રહેા. દેવ તેા પ્રથમ વિરાગ જનનું એટલે, અન-નજીને નોતા થીમતુ નેહાએ અને કાળજા કાળજા પુષા કુદા કરી પ્રેમ, જા અને સદુભાવનાથી પૂજની જામણી મહાને કાળમાં ઉમળા જાયી, કુખને કાલ સુખથી તાં ઉમા રહેતું નેહાએ.

આ પ્રકારના માનવીએ તેા ઉપરપરાણુ જમતુ જાનવીની સાથે જનુ-પણા સત્યુત્તર જાયી જાનવીના સુખ ઉપર વૈરાગ્ય આપવીની સાથે ન જાણ સદુભાવની થીમમાં જમતું નેહાએ, અને જનની જાનવિત, દેવાથી અને જાનવી રુચિઓના સહાર કરી કાળને વિષય મનારું નેહાએ કુખજન પ્રવાયે જાયે એવું જાન કાણુ પવિત જાનનામેણી પોમકારે ત્યારે એવું રેક વિષે નિશિયાન કુદા જાયી જાયીથી જા જગતને એ જુદીજ રુચિએ નેહા જાયી, જાયે દુ જા વેચન કીમ એવા વિષયથી દુ જા એવી સુખની કામજા નહ વાયે. જાણી એ ને જાજાણુ કરે તે જાનમાણાને અને રીડાથી રુચિઓથી કરે. અને રીડાથી રુચિઓ વિષેામકાર જાતે એ પ્રથમજા ન પેામકાર.

'રાગરેપસિયુકૈસુ વિપયાનિન્દિયૈશ્વર' ।
આત્મચરેવેધિધેયાત્મા વસાદમધિગચ્છતિ ।

શીન-જગતના રાગે, રીડે ૧૬.
પ્રથમજા એ કુખનું નિશાન છે વળી કીડા પ્રજાણે મેજાણેનો પ્રથમજા એ સારિત પ્રથમજા દોડાથી એકાંથી જમતુ સુખ જલુ સારિત ન રહ્યા.

જે આ પ્રજાણેના સારિત સુખને સત્યુત્તરની આત્મા એ સામાન્ય તે ન ન રહ્યા તેા એવે તેા નથી દેશનિશાન કે નથી આત્માનિશાન એવે મન તેા વર્તુલ ઉપનું સુખ છે એવી રુચિને જગત એ જગત નથી જલુ જમતું આપા રચા છે એ જાનમાં અને તે ને રીડામાં દેવ છે તાંત' અને રીડે રીડામાં સવાનજા જાણી જાયે છે એની જુદા રિપા જની જાત છે-એ સ્થિતમણ' જની જાન છે. જાણું

લે સી મજલિસ ૬. મહેતા

(ચર્ચાક પુષ્ટ ૧૦૬ થી ૧૧૭)

૪૨. કુનિમતાના અંધારા એટલેને એટલા કે મહાન ઘણીની ઈચ્છા એના કરે. એ તેથી જ તમે સમાજને. શુદ્ધ પ્રેમ સપાન કરી રહ્યા નથી. ને કિમત તમે સમાજને-ફિટ સમાજને હેરાં પાડે જાણે છે. કુનિમતા તમા એવું કે હકના અવરતના વેળ મજબૂતને સમાજમાં માન મેળવવા મહેતા મમ-પણા એટલેને એવા એ તેવા જ રહે. તે જરૂર સમાજ તમને તમારી આગમતા પ્રમાણમાં-તમારી ચેતનતાના પ્રમાણમાં માનવાન આપે એ જ જાણે. કારણ કે સમાજ એટલે એક નહિ પણ અનેક. અને વચલા પરમેશ્વર એ તે જાણે છે ને ?

૪૩...તમારી કુનવી જાણ, તમારી અધિક જાણના વિધિ કે તમારી ડાહ્યાપણ પ્રકારની પાઠશી કે પ્રવચન-સાધના કરેલી કુલિએટુંતમ એક અધિક જાણ અને સવમજીક માનવને કરી પણ નહિ જાણી શકે એ વાત જાણને સાચાના દુરવચન જામણ તમારી આ પાખી પાસનાએ જાણ પાડને પૂરા વેળથી જાણી કરે. ને વીજળી પો તેટલા જોરથી જાણી તમારા જીવનમાં એ કે કારને તમારા જ જીવને જાણી-મુલ કરે. કૃષ્ણ કૃષ્ણો એ દી રેખાવી તમારી વેક-જારી હાંતિએ જ તમારા નાજુડું કાણુ પાડે.

૪૪... એ દી રીતે ડાહ્યાની સાચણી કુખાલ તેડું વર્તન મજાણી પરેશ તમે કેટલે જાણે એ જાણવામાં નિહા છે તેનો વિચાર કરો. અટ્ટોનો વિચાર કરો વિના તમે ને પગડું ભરો. ને તેથી ડાહ્યા સાજુસડું દિવ એટલી રીતે કુ ખાણે તે એના જાણે તમારે જરૂર જોખવેલા પડે.

૪૫... મનવાનની અધિક કરેલી એટલે માનવજીવનને કુચ્છવાથી જાણવડું એ પ્રજાસકિત અપણા જીવને કીર્ણવાથી ન જનને તે એવી અધિકારો એ અર્થ છે !

૪૬... પ્રજાસકિતની અધિક સાજુસડા સામાન્ય જાણાવચ્છવાથી પણ જુડ જ મળ છે પ્રજાસકિત કરેલી સાજુક ને અપજારમાં પ્રમાણિતતા, જ્ઞા, નિરજારતા ન મજબૂત કરેલો હોલ તે જાણે કે એ પ્રજાસકિત નથી, પણ પાખી છે. સમાજને કિતલવને કારે પ્રજાસકિતની અધિક એટલેને પરેશો "દગ" છે.

૪૭...તમે તમારે જોયા વિચારો કરવા દો, કુચ્છ-જાણના જીવની હોય તે અપતેગતન મોન પાણી ઝીણો, મોન કરેલાથી મન જુન હાલ અને છે, કારિ જુડુજાને છે અને એવી કાંત વિધિમાં જ આપણા કુચ્છપટમાંથી કુચ્છ આખાતિત વિચારોનો પ્રવાહ પ્રકટે છે.

૪૮...સાજુક માન નાજુક છે, આ દેક સાજુ-જાણુર છે જાણે વાજો તમે કેટલો જોન કે કયાવાળીના પ્રકારે કયાવાળના કુચ્છો કરવા માન જાણીને સામાન્ય કરવા દો; અને મજુ પણ કયાવાળના પછાત જ દલા-આ કુચ્છ દશે, પણ તમારા હાલને જરા કરવચ વડેને પછો કે કયા વતાં કરી તે જાણની જાણથી પણ તમારા મજાળા આ વિચાર દાખો દો. એ વિચાર એટલી જાણે વખત આપણા હાલના રહે તેટલો આપણો આજોગ જાણે.

૪૯...કરેશર વિનાએ સાજુક એવા નથી. કરી દાલો, કારણ કે કરેશર વિના એવાનો અર્થ-એવાડ રહેલ અમણ કારણ નથી.

૫૦... તમે ડાહ્યા જાણવાને અધિક એટલે એવા-જાણીની જાણમાં રજાવા દો એમ તમને કાને તે તેથી ખીજી ડાહ્યાપણ જાણવી પરેશ ન કરતાં અર્થમાં એને એટલે-અટ્ટોનો કરેલો મુશી રો, તમે એવી સાથે પક્ષ-રથી એવા અપજાર રાખો કે જાણે કેમ એ તમારો તારુજાર જ હોય, જાણ તેજથી તમે કાલ દુકા પડી જાણે દુકા પડી જાણે અપજારપછે. એટલે તેથી એવો અપજારવચ્છ એવી રાખો કે તેથી અધિકાર ને પાસનાએ દશે તે તમે નથી જાણતા એમ માનીને તે વહેતો મુશી દર્જ જ વહેને તેથી ખરી કિમત અજુર્જ જાણે. આમ તમારી એ પરીણમાં નાજામ કરેલા એ વીજળી કરેલો તેના વર્તનથી સમાજમાં કિમતો પડી જાણે એવે એવું પ્રવાણમાં કરો એ મ કરેને જાણીકું પાણીએ એવાએ શુન એટલે જાણે આજુક કયાવાળે મજુ એ માનવજાણે જાણી રીતે તમાજીનો વેળ વડેને આપણી અધિક અને અધિક અજાણુ એટલી જુની પક્ષ છે અપણું.

નહિ પુખ્તતા સુધર ગુણોર સાથે દરિદ્રતાના સમુદ્ર સરો સ્વભાવના સ્વરૂપે મુલર રહ્યા હતા. સમજ નવાતાં હતા અને જાણે સમજ સાથે સમજના માત્ર મહારાજ અને બીજે સ્વામીસાગર પશુ તન્મય થઈ જાયે હશે. સંસારની દુ બોલે અસારે વિચાર પાડીને પેશ પ નવાતા સંસારને મહાત્મા એનાથને નિર્જાન રથને પ્રભુમોહન કરતાં હતા. જે ન સવપુત્ર એનાથના ધરમાં દરિદ્રતાની ધૂન ભરતી.

મહાત્મા એનાથની ધૂનમાં રાષ્ટ્રી થઈને રાખે તેમજ મહાશયી થઈને અટ્ટપુષ્પી સરને આપસની છૂટ હતી એનાથે તરત-તરતુત્ર ને કૃત્તીયોએ એ કાળ્યે ન હતો. પ્રભુની સર્વે સતતોને સરખા મહાર એનાથ પ્રત્યે રેસાંના 'પરંચુત' આકર્ષેને વિદાયે હશે. પણ સતતી પાથે એ એક ન વાન હતી 'પ્રભુ ન સર્વે' જાતો સરખા ન છે.

(૧)

રોજની માફક મોટી ધૂમડાંએ સમજે પૂર્ણ કરી મહાત્મા એનાથ અને એના કુટુંબ સિવાય પા' અહીં થઈ ગયું. મહારાજો સમય હશે પણ એ નાથે નિભનિભ પ્રમાણે પ્રભુને એકમ સિતે ખાન ધરવાનું થયું હતું.

અસાર, એ ન જાણે કાળા અસારે એનાથના ધાના અસારના અસારે રહ્યા હતા એ કાળી અસરિઓ કઈક રોમની ભૂલગી હતી. બીજા તો કઈ અન્યાય થયું હાથમાં ન આપે મોટો એ મોટોને કમપાસજોને જાણે નાથો. કામ અવાજને અવાજ હશે પણ પ્રભુમાં તન્મય થશે મહાત્માનું ખાન પ્રભુ સિત પ દુનિયામાં ન હતું એટલે 'સંકલે કૃપાથી અને તાંતો રુચકર થઈ જવા આજના આજના ત્યાં જીવન સત પર તેમની નજર પડી.

મહાત્મા એનાથ પર મોરોના દરિ દુર્ગ મહારાવેલો. વિઠ્ઠલી મિત્રવચ્ચા મોરોના મનમાં પચાવ્ય કરો. 'મોરો' જાવા પવિત્ર સતને લટીને આપણે મુખી પાંચી' એવા, પેશા મોરોના અત્યંતથી આપસા કાળા પારખાંજીના રખેલો થોડું સુખમાં પચાવ છે પણ આ તો એવો પારખાંજી હશે કે તેના રુદ્ધ વિના આમ રહેતો નહીં ન કોઈ કનકમાં પચ

રાઈ ગયું. એના મહા પ્રમાણે સત પ્રુપનું કાર પેટું નિર્ભય હો, અને તેમની મનિતે તેની નિર્ભય હો!

મોરો સત્ત્વ પ્રમાણથી રાન કરી રહ્યા એટલે તેમના મનને સર્વ મેઘ ધોવાઈ થશે, હાથ મુક થયું અને તેમણે મહાત્માનાં ચાલેમાં સિત નવાતાં

એ ન વખતે મહાત્મા સમક્ષિયાથી મુક્ત થયા. તેમની નજર આ મોરો પર પડી તરત જ તેમને મહાર મહાર જાણે; 'કાં મહાત્મા, આ તું! મરણી રાતે તમે મને કાં પાપમાં જાણે!

'મહારાજ મહારાજ!' એક ચોર કહ્યું, 'આપ તો પવિત્ર પ્રુપ છે. આપ જેવા મોટા મહાત્માને અવાજા કપડ-અવાજી કપાથી ખનર પોડે!'

'એવું વે શુ ખરામ કામ તમે કયું છે?' સંતની વાણીથી કાનો.

બીજા મોરે અવાજ દીધો, 'મહાત્મા! અને તો આજ આપના અને કંપનના મોટા પ્રોત્સાહનના મળી મયા આપે તો અને આપને ત્યાં મોટી કરી હતી! મહારાજ જાણે મારી જાણે અને અવાજા ઉદાર કો!

સંત પ્રુપ મોરોની વાન કાંતોની રહ્યા 'પ્રુપ પર ન કોમમાં જોઈ તેમના કે ન કાંતે અવરો! તેમણે પ્રુપ એ શુ તેવું ન નિર્ભય રહ્યું, 'માજ એમાં તમારે મારી જાણવાની અર નથી. મારો તો વામ કૃષ્ણ પારેમ્પો આપી છે. કો પશુ તમે જાણા હો. મારો ત્યાં જનો તો ખાન, પડી નિર્ભય કાનો કરીશુ'

મહાત્માની કેવી વિદ્યા હાથની કાલના મોરો તો તું પણ પત્રને પણ પોતપાને એવી સંતની ઉત્તર રાત્રે મોરોના તપનેમાંથી અંતુમે મહાત્મા અસાર પર કૃપા કરનારી વાન તેમણે કાંતોથી પણ નજરે તો આપો એક

એનાથની આવી ઉત્તમ સ્તિ મોરોને તેમણે ત્યાં કરી મોટી ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી. મહાત્માએ તેમને પ્રુપ વિષયી અમાદા અને તેમને સન્માને વળતો કૃપા એમ આપે.

આજ આ મહાત્મા સંત મહારાષ્ટ્રના કવિત્વ હતા. તેમના અનિયો (સાઈ અનિયો) હાથ પણ મહારાષ્ટ્રમાં પ્રસિદ્ધ છે અને અવાજ છે તેમને નાટક પણ રચ્યા. તેમને કેલેન્ડર સંવત ૧૯૧૬માં થયેલો.

आहूयं वंदना-भक्तिं अकुरुत

ये श्री 'शिवम्' भुज्जम् ।

જેવપણે કિંતુ કાશિમાં સહિતના નવ પ્રકારે જાણ્યા છે. જે નવ પ્રકારે અપનાં માથે 'નવધા' સહિતના નવ પ્રકારે લેવાં મુખ્ય છે. કનક, કીર્તિ, કમલ, પદ-સેવન, અર્ચન, વડન, દાન, સ્વપ્ન અને આત્મનિવેદન. એકાદમથી કાશિપોર્ણેશ્વર પાંચ પ્રકારથી સમવાન મેળવાય છે. આના આઠ પ્રકાર-સમા કરીને પરીક્ષિત શાંતનુ નામ મેળાય છે. પ્રભુતીની પદ્ય પ્રભુ મેળવાય છે. પ્રભુની કીર્તિના મુલ્યપાત્ર જાપનું રસ પર્થથી ઉપરોક્ત છે. સદાચારથી જેવા જાનીયીન સુધિ પદ્ય ભદેરમાં 'સાધનાનું' કીર્તન ગાયાય છે. કીર્તનથી કે દામણ, આપક સત ત્યાગપાત્ર, સંતોષસાક્ષી તાનસેનના શુદ્ધ હિંમત હાં કેસારી સતિ પ્રભુપદને જાણ્યા હતા. પ્રભુચરણથી પદ્ય પ્રભુને જમાય છે અને પ્રભુ માત્ર પોતાના કીર્તિ 'નાગપદ્મ'ના નાગચરણથી ભળમિલેજેવા પાંચી સાચુક પદ્ય પાપમુક્ત કર્મ પ્રભુ-પદને જાણ્યા હતા, એવી કથા સીમ્હાસનવત્સથી આવે છે. પાદસેવનથી પદ્ય પ્રભુ મેળવાય છે. પદ-સેવન એટલે શકિતશિલ્પના પદ એટલે કે પદ દવાવવા તે; એટલે ઘાટ કિલારવા તે, અર્ચન એટલે સ્વપ્ન આચાર્યનિચાર મેળવાય તે. દાનથી પદ્ય કિર્તિનાશયકુ મેળવાય છે. એટલે કે, પ્રભુના શક્તિ પદને પ્રભુને જમાય છે. મેલકે-મેલકે સી કુપણને ઘણી-ઘણે સમ્યા હતા, સમ્યા પદ્ય સમનસાર સમીપ સ્વાય છે. 'સમ્યા' એટલે કે સમ્યા વિશેષભન રોજાસરીથી; સમિ તરવાથી અથવા સમિ-દુનયથી. આઠ પ્રકારનામાં તરીકે અર્ચનન અથવા ઉદવલ્લના દાનમાં મેળાય છે. આત્મનિવેદન જે સહિતના એક જનોણિ પ્રકાર છે. પોતાનું જનું પાપ પરમેશ્વરની મર્તિ આપણ વસ્તુ કાનુ, એનું નામ આત્મનિવેદન. વિશ્વાસીઓમાં (મિલકેઓમાં) તે આત્મ નિવેદન કપર પાપને આર શુભ છે. આપે પ્રભુ વિશ્વાસી ગરજો-પ્રમ્મ રોપ છે ત્યારે તે પાદરીને ત્યાગ-તોત્ર મેળાય છે, અને એવી આત્મ પોતાની તમામ કામધિનાં કળ્પ કર છે, તે આત્મ પોતાનું દેહ દેવકુ ૧૫ કરી એના-તોત્ર(પરમેશ્વર) સમીપ ભવ છે. વડન થી એટલે નિર્ગળ દરમ્યાં કરેલા નવચરણથી પદ્ય નાગચરણની પ્રાપ્તિ થાય છે. એવા આઠ વંદિતમાત્ર સી અનુ-કર્મ કુલમચરિત્ર આ લેખમાં નિર્ણય છે. આઠ

કચ્છના શ્રીકૃષ્ણના પાયા કેસ રાજનના વર્ણનમાં
 જોવાની કવતા હતા તેથી શ્રીકૃષ્ણની પ્રાપ્તિના જોડે
 કે વર્ણન હતા એટલું જ નહિ, પણ શ્રી કૃષ્ણના પિતા
 વસુદેવના પિતૃકાં ભાઈ સુતા હતા. આ કવનમાં શ્રી
 કૃષ્ણ એમને 'અન્તઃ પ્રતા' ના નામથી સંબોધતા.

કચ્છે જાતેથી વહુદેવને જાને મેન દેવાને જાનુ કુ ખ
 યિયુ હતુ. મેન ખેલેવાનું જાનાને પોતાને (કચ્છને) માટી
 નાખશે, એવી જાણ જાણથી એવો વહુદેવ દેવાને દેવા
 નાખ્યાં હતા, અને વામનુ જાણેજિવંતુ જનમના જ
 નિહાળે માટી નાખ્યુ હતુ, આ કારણા જાણ-દેવા-
 કચ્છમાંથી માવ જાવજાવ્યુ, જો કચ્છ, જા જાણી કચ્છના
 હતા.

આશ્વિન કક્ષની જ્યાં જ્યાં કારણા જાવામાંથીના
સાક્ષી હતા. આ જ્યાં જોઈ એમનું કુંજું રિત ખૂબ
અનુ હતું. કારણ કે, તેઓ 'મથાનાના તથાકુલું
હતા એટલી કે, કુલું જુર ન હતાં આપાર કાલકાના
હતા. જેમના તથા એકાએક અન્ધાર પડેલા હતા એવા
વહોરે, પેઢી તેમજ શી કુંજુ તથા તે ખૂબ સમાપ્ત
રાખતા પશુ તેઓ કુંજુ કરી નોકરીને લીધે એમના
હાથ કક્ષની જાડાના દોર વડે બંધાયેલા હતા. જ્યાં, તે
આજની જાતથી કરાવે નવતું જોખતા નહિ, સાથે
પણ એકાં કરતા નહિ કુંજ ના પાડતો. તેઓ તે કક્ષના
કુશળ-પ્રમાણ જાણ આપતોની સાથત જોખતા, એમને
નિર્મળ કિતના નવરકાર કરતા, એમને આવીને જોવા-
નાના, ચરિત્રા, શીકુંજુની ચુદિકમજીકી નિર્મીતના અને
કિંદરી નીકરતા એ કારણે, પારખી ચુકા હતા,
શીકુંજુને 'તો આપ આવીને જોવાનાના, તે તીંગા
નકીને નવરકાર કરતાં, કુંજુ જ્યાં ખૂબ ખૂનતું, પણ
આશ્વિન એવી હાથી જાડીના ન હતા કે, પેઢી પદ-
પાસે રહેવા નવ.

નિશીથજી, 'યેલે રાવલજીના જાણી દેવાના હતા, 'જેની નિર્મળ જાતિના જન્મવાના સૌ રામ પ્રાણે રામાયણમાં જણાવ્યા છે, તેથી જ નિર્મળ જાતિના જન્મદરજાને, કંઈના જાણિત દેવાના હતા, સંજ્ઞાના થી રૂપમાં પ્રાણે જણાવ્યા છે. એથી, જાણજી જન્મદરજાને 'શીવજી જાણવાના નિર્મળજી' સુધેથી કહી દેવામાં; આજુ છે, નિર્મળજી-કહા શીવજીજન્મવાના (દરમયાન) જાણે છે.

‘હા હરે કામ, અને હાથી હરે સમાપ’ એવી શ્રેયસ ન પાડ્યામાં છે. અને એ પ્રસાદે અસમર્થ માનકોએના હાથાથીની સેવ, આપણે જાણીને જાણી, એની પ્રકાશ કરવા બોલી બોલી કરાવે (વંદનાએ) કરીએ છીએ. આ વસ્તુ અત્યંત દુર નામકર કરતા. એ ને વંદનાએ કરતા, તે ‘કાયા વિષયો કાયા’ એવી પામે, સંકલ્પાયે કરાવે એવી કાયા રહે વામાં જાણી પાની કરતા નહિ ‘શ્રી કૃષ્ણને એમણે (ને વંદનાએ કરી) ને નમરણે કર્યો, તે કાયા દિવના કરી. કાચની બેઠકી કર્યાં કર્યાં પણ ન્યાયના પદાવલ્ય અમલન મીકૃષ્ણને તેમણે કામ કરી કોરમે ને એ અમલનન આદર્શ કામ પવુલા આદર્શ વંદનાવલ્ય તરીકે કાચીમાં એમણે’ સંવત નામ સેવાન છે.

કંઈના સેવાના અત્યંત મીકૃષ્ણ અને નામકર કરે પુણ્ય વેદી વાચન મીકૃષ્ણ મળ કરા. કંઈ નામકર કરીએ કરી છે, કૃષ્ણની માત્રી અમલ થી

“મંદિરથી દેવ વિદાય થયા”

તો શ્રી ર્વંદિતાય સમીપે.

એક કાચની નીચે સકોની મકામાં એક સંન્યાસી ચા છે. કાચી કાંત મેકા કર તે પત્તી એક કાચું હતું છે સંન્યાસીએ સોડીવાર પહેલાં ન પેલાતું ઉપેક-પૂર્ણ પ્રવચન નેમ કયું હતું. સંન્યાસીના કુરુકર્મા સંસારની નકરરતા તથા અન્ય-અન્યાન્યાતરતા કહેવ-કરો તિને કાંતણીને મેકા કરીને કરા કરિત વધ વધ અને તેમની અભિમાણી અમુલ્યતા વહેવા માચી.

મેકામાં એક રામકેવલ માચો સંન્યાસી તેમજ કાચીની પડાણી આમ કાચી જાણમાં મેકાં જોઈ તે કામનાનેકરને આદર્શ વસ્તુ તે સંન્યાસીને માત્રી રીને જોતાવેતો કરો, તે તે કામ રામકેવલ એક મામમાં રહેતા કરા. અમાનક આમ કાચ મંદિરને ત્યાંથી તે આમ તેમ મેકાં છે. શરકેવલને આદર્શ વસ્તુ. અને આ સંન્યાસી જીવ છે તે ને એ આવી કરા તેણે મંદિરમાં વધાવ કરી. પણ ત્યાં સંન્યાસી ન કરા. સેવાના વાસકમાં મળ અને મુખ્ય દોષ કર્યા પણ અમો તો કોરવરમાં રહેવા કરવ તથા ન કુ નામ કરો.

મુખ્ય પશુ વાચનાનું કરા માત્ર પામે છે. અન્ય વંદનાના અત્યંત માલુમ કરા છે, કાચી નામને નામના, પૂતના એવી રામકેવલ એવીના રામ માત્રી વેને માત્રી નામના, અમાનક-અમાનક નિ. રામકેવલે મળ-કેવલ મેકા નામનાર મીકૃષ્ણ નાનું તો ને ‘મંદિર’ અર્થ છે શ્રી કૃષ્ણ કરી કરી ન નહિ શ્રી કૃષ્ણને કરી અર્થ આપે ન નહિ. કરા તે કરી કરા કરી આપને અર્થ દોષ ન નહિ.

વસ્તુ પણ એમ ન, શ્રી કૃષ્ણને કાચે માચે કરા કરા. પાત્રી મીકૃષ્ણે રામ વલિત કરના વિષય કાચેવલે અમુલ્યની માત્રી ને મેકાવિ. અમલની તો અત્યંત કામ કાચુ મીકૃષ્ણની પામે કરા. મીકૃષ્ણ અર્થનું હતું છે, કોરેવલ પેલાની કરી દોષના દોષના પાંચીને વસ્તુ કુ. ન ને છે. આ વાચની વધાવ કરા એમણે અમલને ન મેકાવિ. અત્યંત પાંચીનાં કુ. ન કુ. નની કાચી અમો મેકાવિ. અત્યંત પાંચીનાં કુ. ન કરા, તે રામકેવલ કરો.

અન્ય નામકર કાચકર.

નરી. વિષય સુવર્ણકિરણના મંદિરને કોડી સંન્યાસી, સકોના મકામાં આપ્યા. સકોના કાચ-અમલનાં તેમણે વાક કર્યા. મંદિરની રામકેવલ માત્રી ને તો તેમ મેકાવે દેવ મિત્રાનકર કરા.

આ અમલ રામકેવલે રામને આપ્યા, તે મેકાવિ. અમલનું કુ. ન કોડી પ્રકરે એક રામકેવલ નીચે પૂત ને નહિ મેકા છે.” આ સંન્યાસી રામને મેકા દોષ કરો. અમલનાં વેત ન રામ સંન્યાસીની પામે મેકા.

રામકેવલે પેલાતુ વાચના - સંન્યાસીના અર્થમાં નમાત્રી કયું, “મુકરેવ” આપને. આ કું કુ. ન ને સુવર્ણના અમલનકિરણ દેવકેવલે ત્યામ કરી તમે. આ પૂત ને, નિર્વન રામને માત્રી મેકા.

“તે મંદિરમાં તેવો વાક નથી” સંન્યાસીએ કાચી આપ્યા આપે. રામ રામકેવલે, “કું” કયું મકાવિ, મંદિરમાં દેવ નથી” નામકેવલે નેવી તમારા કુ. ન નીચેવલે વાન એ કાચા નથી, મુકરેવલે કોડીની અમલની માત્રી ને મંદિર-મુકરેવલે કરા કરી.

નિરાશવાન છે, અને જાપ કહે છે ત્યાં દેવ નથી ! તો શું મંદિર શૂન્ય પાડું છે ?”

“મંદિર શૂન્ય તો નથી !” સન્ધ્યાસીએ કહ્યું : “જાનવા સમગ્ર દેશથી મંદિર ભરપૂર છે. રાત્રનું તે દેવતા નદિ પાનું તારા દેશ—અગિમગનું પ્રાણનું કહું છે. ત્યાં તારા દેવતાને અગિરેક જાપ છે. મંદિરમાં વિશ્વવતી દેવ નથી.”

રાત્ર કુરો થયા તેમણે કામરે બેઠાથી, અપાશ પર સખતાઈની રેખા પડી, અને જાણે કાઠી કહ્યું, “તેના પર વીર કામ મુવલુંમુવલું ખર્ચેલ છે, આના બેનું બાકાતની સાથે વાનો કાનું ભીજી મંદિર તો ભત્રીયો, મહાશય ! ત્યાં વિધિ સાથે પચોત્તર અને પેદાશ-પચોત્તર દેવતાની સ્થાપના કરવામાં આવી છે અને જાપ કહે છે કે તે મંદિરમાં દેવ નથી !”

કુરોને કાઠિયો થોભા, “રાત્ર ત્યાં જ ત્યાં જાના મુખમાં આપ લાગી હતી. અનેકો યજમાન વરના અપાશ વદ, નરનારી તમારી કારણે આનો અમ ભની સદામતા મહિ કલવળી રજા હતા, ત્યારે તે તે નિર્મિતાઈને નિષકામ રાજ્ય કામ્યા હતા તે િત્ર પૌંચાસીએ કહ્યું હતી જાનામાં, પદોની કુશળી અને નવોળી થઈ કાગલો નેકાએ પોતાનું

કલમ કલમ વીતાયું, ત્યારે તે વિશ્વ વાપ કુવલું-કુલ પાંચીને આ મંદિર પાંચાનું અને તે એક દેવને ભરપૂર કુવલું, અને તેમણે વિશ્વવતી, “આ મંદિર કારે કારે નથી” નેમરે આ નિવાસ મરીન, પર વધરના નિવાસ નાશ મટાડી રજા છે અને કારે મરે આ વૈભવવાળી મંદિર !” કી, તે કું પદ આ અમનકુળથી મુવલુંમ મંદિરને નીકળી આ મંદિર બહારેથી રેલીમાં રહું. એ મરે ન મંદિરના પ્રભુ અમનાન પોતે આ મરીનેથી રેલી વાળે આવી વરના છે ને રીતે, મકુલના પાંચી પર રીતુ તરે છે તેનો રીતે રાત્રનાં ત્યાં આ મંદિર, તારા દેશ અને પચોત્તર, કિપર જામન પડે છે અને તે દેવ નિત્રા યપ પાડું છે.

આ સમિતવતી રાત્ર સન્ધ્યાસી પર લખી થયો. એકમકુલને કારે તે થોભો. “પાપ કી, નાસિક, આમો ના ! હમણાં ને હમણાં ન આ ન વળેતું તું સાથ રાત્રની રીત કીકી આથો ના.”

સન્ધ્યાસીએ કાનત આપી કહ્યું, “ભારે તે ભાતવલુનું પ્રભુને મુલ તારા રાત્રનાંથી કીકો કામ્યા, તે વાલી રીતે કું કોણ કું પદ અમનાની સાથે વાપની દેવનાંને મરેક.” અરુ.

મંથના

આવશે, વિશ્વ આવશે !

મધુ ભંચીનાદ મુલકલને,
અમ હમણાં,
નવજાનનાં,
તુજ પ્રેમભંચીત જાનાને
અમનામાં કુલ્યા અધી,
કર્તવ્ય મુજ ભૂલ્યાં અધી,
એ વિમલ લેણનાથી કર્તવ્ય-મંથ જાનાને.
અમ હવે ને કુંએ ભર્મા,
કરને મદુ વળી નિર્મળાં,
એ દિવ્ય ભંચીનાદથી આનંદ ઉપ દેવાને.

કુરવત વાલી અરુમુત કુવિ,

રીતે ભાલી તુજ કુવલું,

દે સન્ધિ,

અસિત મતિ—

અવલોકના મમ હમણાં-અધી ઉવાડને.

વીજી તુજા કુમકુર ભર્ત,

અહવા રજા હમણાં અધી,

અમ આનંદ કોટી ભાળી, તું કુવલ પાર પમાડને—

—આવશે

—દિવ્યદેશવ કોલકોલ પાંકે

આપણી દાનવૃત્તિ

શીશી, સાતમને, વિષય હતો. માતાની પૂજા કરી આગલે દિવસે રાધેશ પાત્ર મળી ન હતુ એટલે, સવારના પહેલાં બિટી હોયે માતાની પૂજા કરી જમી પરવાપી હતા.

સવારના દસ વખા હશે અને અટરવાળા તથા હાડુવાળાએ તરફથી જુએ પડી. "હાડુવાળાએને આપણે ના!" ટપોટપ હોયે ભારણે આવી હાડુવાળાને વધુ-વધુ આપણા માથાં ભેંટાએતામાં તો એના ટોપડો, છઠ્ઠાછઠ્ઠા ભરાઈ ગયે.

આમ છતા ઉપરાઉપરી જુએ પડ્યે જ જતી હતી અટરવાળાને કે હાડુવાળાને તો પડી મે નહોતી છતાં હોયે. આપણ માટે આજે સવા આતુર જણાતા હતા.

એટલામાં જ એક કુરેશ તુરેશ એકો સાતેશ પહેરેશ એક અપખ મરીમ રેશી વીખ મામલા આવી તેના હાથ-પગ મુજતા હતા, મા.દાપાની હાથ નહોતો, ઠાળીયા પાત્ર માટે જુએ માત્રની ચલિત પહે નહોતી હોયેને ના ઠાળીની પડી જ નહોતી એમને તો આ હાડુવાળાને જ આપણું હતું.

એટલા પર એકેલા એક પાંચ વર્ષના માત્રે હાથનાં હાડુવાળાને આપણ આપણ એકેકો તેની અને હાથું, "મા, આ વિચારી રેશીને આપ મે!" તરત જ મા બેસી, "રેશી એકેકો કંઈ આપણું કામ કરે છે. ના હાડુવાળો તો આપણું આપણું કામ કરે છે ને! અને સાથે એકેકો પાંચાણી કમળા જેન તરફ નજર નાખતાં એ બેસી, "કેમ કમળા જેન, આપણે કમચેનચેરો બહાર નાખીએ તે ય આ હાડુવાળો હાથ લાપ છે!" એ આજે પાત્ર ન આપીમે તો મુનિશીપાલીટીમાં ફરિયાદ કરે. આવાનું આપણું હોય તો દવાપણી તો રહે ને! અને આ કિપાલીએને કેવ પડી, હરેશજ આપણા મામલા કરે એ છા એ આપણને કામ લાગવાના જ છે.

વિચારી અપખ રેશીને ઠાળમે આપણું નહિ એટલામાં બારી પર એકેકો એક સ્પષ્ટ મુજવિટી નજરે એ વૃદ્ધા પર પડી. તે દુરત જ નહીં. ગઈ અને રેશીને આખરી વિચેરે આપણું.

જી હરે રામ હરે રામ રામ રામ હરે હરે હરે કૃષ્ણ હરે કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ હરે હરે

વર્ષિક લગ્નજમ

રૂા ૫-૩-૦

ત્રી મગનજાણ છોટાખણ દેસાણ

દિવ મહાર

રૂા ૭-૮-૦

વિષય સૂચિ

ક્રમિક	વિષય	લેખક	પૃષ્ઠ
૧	નૂતન વર્ષોએ [અ.વ.]	શ્રી પ્રિનિત	૫૧૬
૨	જાણીય		૫૧૭
૩	શ્રી ચિત્રવતી નવુ વર્ષ	શ્રી જયનાથ રાણો	૫૧૮
૪	નવન વ. કમલ	શ્રીનાથ ભ. શ્રી સીત રમ. રમી	૫૧૯
૫	જાણીય-જાણીય [અ.વ.]	શ્રી રતુ ન. ભોરો	૫૨૦
૬	અ.વ. મ. જ. રમલ	સ્વામી શ્રી માધવજીભાઈ	૫૨૧
૭	નવો [અ.વ.]	શ્રીમાતૃચિ પ્રેરણિત	૫૨૨
૮	અ.વ. મહાનુ રમલ	શ્રી ભવના વજુ કદ વે. નવ. મહા	૫૨૩
૯	અ.વ. રમી ધન્ય [અ.વ.]	શ્રી રમિત	૫૨૪
૧૦	પ્રેમજાણી મન મહા શ્રી મીરાંત	શ્રી મગનજાણ નવલ	૫૨૫
૧૧	દેવગે રમ [અ.વ.]	શ્રી મ. જાણીય પ્રેરણિત	૫૨૬
૧૨	દેવ-રમ	મ. રમિત રમ ભોર	૫૨૭
૧૩	અ. રમિત રમ	રમિત શ્રી શ્રી ચક્રવર્તી	૫૨૮
૧૪	કાળી મોહન મોહ [અ.વ.]	શ્રી પ્રિનિત	૫૨૯
૧૫	પ્રમાણી પ્રમા	શ્રી વજુ મહા	૫૩૦
૧૬	મોહન	અ.વ. શ્રી મોહન ન. વિપરી	૫૩૧
૧૭	દેવિત મહા	શ્રીમતી મ. રમ મગનજાણ રાણી	૫૩૨
૧૮	દેવત મહા	શ્રી જાણીય મ. રમ	૫૩૩
૧૯	અ.વ. રમ-અ.વ. રમ	શ્રી 'અ.વ. રમ' મ.	૫૩૪
૨૦	દેવગે રમ [અ.વ.]	શ્રી પ્રિનિત	૫૩૫
૨૧	મહા રમી મ	શ્રી રમિત પ્રિયારાણી	૫૩૬
૨૨	અ.વ. રમ-રમ	શ્રી પ્રિનિત મ. રમ	૫૩૭
૨૩	કાળી રમ	શ્રી મગનજાણ મ. રમ	૫૩૮

વર્ષિક સૂચનાઓ—

૧. માહોરોએ રોજી નામ-રિત કુ રમલ મગનજાણ
અ.વ. રમ રોજીએ મોહન ન. રમલ મગનજાણ
અ.વ. ન. રમિત.

૨. રમિત મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત
૩. રમિત મગનજાણ રમિત

૩. માહોરોએ મગનજાણ રમિત મગનજાણ
રમિત. શ્રી. શ્રી મગનજાણ રમિત મગનજાણ
રમિત મગનજાણ શ્રી. શ્રી રમિત મગનજાણ રમિત
રમિત મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત

તથા—શ્રી મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત

વિષય મગનજાણ સંવાદકારો

૫૧૫ મગનજાણ રમિત શ્રી મગનજાણ રમિત
૫૧૬ મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત
૫૧૭ મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત
૫૧૮ મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત

૫૧૫ મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત
૫૧૬ મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત
૫૧૭ મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત
૫૧૮ મગનજાણ રમિત મગનજાણ રમિત

સત્સેવં ચનયંતરામંવિષયે ભક્તિ સમુદયંયત્ । કામોદયેગુહ્યમાર્ગદમ્મજનકં સારિસ્પશ્યમ્મુચયત્ ।
 ચર્મદેયમતુક્તયં પ્રથમયત્સન્દયયત્સદ્વાચિ, સંજાતં સહુ 'વિશ્વમલ'—સપાકર્તું જગતુર્ગણિય ॥

વર્ષ ૧] આશ્વિન-૨૦૦૩

નવેમ્બર-૧૯૪૭ [અંક ૫ એ

નૂતન વર્ષારંભે

(સહિત તથા નવું ૧૨ વર્ષ, મોતની પાવા નથી રામ)

નૂતન વર્ષે, નૂતન હર્ષે, જાણિ આશી નૂતન હલે,
 એંત નૂતન સાંપડે, સત્સચ નૂતન મનથે જાલે...

નૂતન...(૧)

નૂતન વર્ષે હે પ્રસાદે ! નૂતન કારણે જાવના,
 પ્રેમભીના—વજીની, અંતર આજારાં નૂતન હલે...

નૂતન...(૨)

નૂતન વર્ષે, નૂતન ચિંતે, નૂતન કિરણેં ફેરે,
 એવી પ્રભુ ! તમ આંખથી, સદિ આંખે પર નૂતન હલે...

નૂતન...(૩)

નૂતન વર્ષની માનવતા, આદિ—જનાતિ તું પ્રસાદે !
 નૂતન કંપલ તું કરે ! 'પુનિત' નૂતને આંખી વણે...

નૂતન...(૪)

શ્રી 'પુનિત'

ગામ્પાદડી

વિશ્વમંડળના પરમ સોજન્યસાથી વાચકોની સેવામાં આ આશ્રમે બહુ નિવેશિત થાય છે. આ પછીની નવમે મા'ક મળતા પહેલાં આપણે વર્ષના અંતિમ દિવસોને ટીપ્પણથી ઊજવી, નવીન શુભ શિર્ષિકો ધાવણ કરી નવીન વર્ષના દિવસોમાં અપણા ઇદ્યાસુખર સાથેને સર્વના માટે પ્રવૃત્તિ કરતા હોઈએ' આપણે આ મનુષ્યજનતાનાં જેટલાં વર્ષો પસાર કરીએ તે હરેક વર્ષેની વર્ષના દિવસોની અંતિમ શનિકે દીવાલો કરી દિસાલ મેળવવો. એટલે કે આપણે જેટલા વખતનો સદુપયોગ કર્યો છે અને જેટલો વખત અર્થ પોતાઓએ છે સફળતા તેના દુરુપયોગ કર્યો છે. પસાર થએલ વખતથી આપણે આપણા હેવામાં જે સીકરી સાવનાઓ પકડી રાખી હોય, જે સ્વાર્થી' સામે ક્રુધી રાખ્યા હોય, જે વિવધવાસનાઓને અપહાર ભરી રાખ્યા હોય તેને પથપસારના, સેવાના, વિચારવાના દીવસોમાં યેનવી દૂર કરવાનો છે 'અને નવા વર્ષથી આપણા આત્મકવરૂપનું જ્ઞાન થવા માટે 'અત્તપચિચાર-યોગ' આદરવાનો છે. થણા વખતથી અજ્ઞાનરૂપ મગરના ધોમાં પકડાયેલ આ ઉપરૂપ 'અનેન્દનો મોક્ષ' કરવાનો છે. સુવર્ણી માફક આંધો. મી થીને આપણે સંઘરી રાખેલ સક્રિયતાનાં 'અપહારને અજવાળવાનો' છે અને 'સૂત્ર સ્વરૂપ'નાં રચન કરવાનાં છે. સત્યુકથોથી અને સદ્વાચનથી સત્સંગ મેળવી નવીન 'વર્ષ'નો અધિકાધિક સદુપયોગ કેવી રીતે કરી શકાય તે નિશ્ચિત કરી તે પ્રમાણે વર્તવાને મન દેવાનાં છે. વિશ્વમંડળનો સુઠ પરમાર્થસાધક વર્ષ પોતાનાં તેનાં મતેલું પાલન કરવામાં સફળતા પ્રાપ્ત કરે એવી નવીન વર્ષે હરેક બધુએ માટે અપારી મંજૂરમંજના છે.

દેવતા આશ્રમેને સદ્વાચન થવા માટે જેને વિશે અમેએ આજના અંકમાં અભિવેદ છે તે નવનીત કેલેન્ડર અને સૌમાન્ય સુચોદિય લેવાર થઈ થએલ છે અને આંધા રાખીએ છીએ કે સુઠ વાચકો તેને સારો આવકાર આપી પોતાને અને કુટુંબને માટે તેને સદ્વાચનના સમાન આપણે. આદરોનાથી જેઓને તે વસાવવાં હોય તેઓએ દીવાળી પહેલાં પોતાની મામણી થીકથી આપવી જરૂરી છે. કારણ કે હવે શાણા જાગના હોઈ'ને નોંધાઈ ગુજરા હોઈ પાછળ રહેનારને રહી જતું પડે.

ઇદ્યાસુ ઝા-ઝામાણાનું થિસુ' પુસ્તક આજના નાહ લેવાર થઈ થવા આનંદુ છે. દીવાળી પછી તુલ તેના આદરોને તે મળી જશે. તેના વિશેની અન્ય માહીતી અને સચના આદરોને સુઠ જ સુકપોષ્ટથી આપવામાં આવશે.

સુઠ વાચકજનકુલે !

હાલના વિવધ જાંજોમાં કામચો માટે અનેક પ્રયત્નો કરવા છતાં વખતસર કામચો મળતા નથી તેથી જે કામચો મળી આવે છે તેમાં અધિક છપીને વાચક વર્ગે આવકલ રજૂ કરીએ છીએ પણ વખત સુધરેથી અને કામચો એકતા પ્રમાણમાં મળી આવેથી અંતરને અવશ્ય સંતોષ થશે.

વિનિત વિવેકઃ
 મગનલાલ હોટાભાઈ દેસાઈ
 તાંત્રી : 'વિશ્વમંડલ'

વીર વિક્રમનું નવું વર્ષ

દે. શ્રી પદ્માવતી શાસ્ત્રી

ભારતવર્ષના ભવિષ્ય માટેના કાળમાં આવીસમી સદીને વિશાલ સાધનના ઉદ્દેશથી સમાજન્યાયના મુદ્દા અને છાત્રન સાથે વધુમાં જ્યાં પ્રાચીન કાળથી સાલ આવી તો તેનું સાતન ચલાવનારા તથા જેનાં કાલગીરી દોરવણી આપનારા કવિયુગ્મિઓનાં નિરુદ્ધ પૂર્વક કૃતિઓ દિગ્દુમિના પુરાણાં ચરોમાં સુરક્ષિત પડે જ્યાંથી રહ્યાં છે

મગધનું કલ્યાણ કાર્યવાહી જેમ પ્રુદ્ધ મનુ નામથી જિજ્ઞાસાએ અને એ કુતુમિ જ વિષ્ણુ સમાજન પર ચાલનાની પ્રેરણા પ્રમાણે અવરિતન ચલાવે છે.

કુર્બેશી અને ચરવંશી રાજ્યોએ એમો કાલમ પ્રભાસનાશુર્માં તત્પર રહેતા તેમના વંશી તથા એ કવિયુગ્મિઓએ નિરુદ્ધાચરણે કાળનાં કાલર પદાર્થો પેલાની કાલમ કલાદ આપ્યા હતા અને પેલે કંપર-પરાવણ છાત્રન નામથી તેની રીતે કુતુમિત પણ તેમનાં પણ વધારાં વધુનો પુરાણમચિત્રમાંથી મળી આવે છે

આખા આવીસમી આગાદ અને ક રાસમુદ્ધ મનાવવામાં પુરાણાગામી કદુ સત્તના સહે આકાશા રોવાઓ રાજ્યોએ નક્કુ પરિવશ વેરો પડતો નહિ અને રાજ્યોએ આજીવન રોવાથી તેવી રજાની કદર કરવા થઈ કવચકર તદ્દ કરવાત્ પણ પ્રભાસને આનરક જણાતું નહિ અને જેનાં કારણે, ક્યોનિત સામ પૂર્વ ક્યાંએ પહેલેમુ રોવા કરતાં સમુદ્ધાગિ તેનીથી રાજ્ય-ઓનાં પણ કવચકર તદ્દ થવા નહિ. તેમની પુણરપતિ આજ કદરો. વર્ષ થવા કરતાં પણ આજ કદરોમાં જ્યાંથી રહી છે અને જેનાં પુણરચીક કી-પુરોષેત પ્રત્યક્ષરણ કરવાથી થાપ નળને આજ કદર જાવ છે. જેની કીમત કાલના આજ કદરો વરોષો કરતાં કરતાં પણ પ્રભાસનાં કીમતે ને કીમતે જામત રહે અને જેના રાજ્ય-ઓને જામ તેવ નહીં પૂન્યા કરે તેના કરતાં કવચકરની નક્કુ કીમત ન મળ્યા

કાળના વરોષા સાથે પ્રભાસ કુમરવિતનના કારણે વીરપૂણત માનક માવા ચારુ. કુમરિતના કવચકરમાં તેમનો સવચર ચાલુ રહે એનું જણાવવામાં આવે છે પરંતુ કીરોએ અને વાલોના કલ્યાણે જ્યાં

કદર વેરો આવે એનું કુ જ વર્ષ પહેલેને કિયાવચર્માં કર્યાં હતાં આખાં અને કોસચકર ક્યોઆવરોએ સાથે કદર રવામ પદાર્થો તથા કીમતના રે વાવરણની રચી કીમત વાવેરો ક્યોવોરો કદી નાખે. અને પેલે કલાક ક્યોનાં જ્યાં કીક વાવેરો નિમિત્ત મનાવી રેકવિતન કરી નાખે. આવી કદરોના પરિણામે ક્યોના કવચકરો વાળા ન થાય એ રામાચક છે

સવચર એ કીમતના મટે કાલપણ મળ્યા. એના નામકદ સવચરના નામથી વીર વિક્રમના નામથી આજથી એ કદર કવર ચાર વર્ષ થયાં તદ્દ કરવામાં આવે. ક્યોનીકથી નાનાં કદરોએ તદ્દ કરી જ્યાં કદરો-કલાક તથા કવચકરને કાલમ વિરુદ્ધ રવામ મારણ કરે છે, તેમ વિષ્ણુવિતના સવચર સાથે કીમત સવચરો કોસચા કાળા. અને વિક્રમક વડે વધારે વેમવાન મનાવે. કાલિયાનરો કાં નવાચકરની પેલે વિક્રમકવરની સાથે સાથે આવ્યા કાળે. જ્યાં તેનાં વીર-સવર, કીમતી કવર, કદરોના કવર વધેરે વિક્રમના સવર સાથે કાળ કીમતી માન આજના કાળા. પરંતુ એ કવર નવા કવચવતાર પ્રુરોષના કદા, કદરે પ્રભ આતર પ્રાણ આજના વીર વિક્રમને સવર તે. એ વીર સમતીની નામના પ્રકારો કવર રહે.

આને ને કદર કવર ચાર વર્ષ થવા કરતાં કીમતી કુમ કિવરે આજથી આજ વેનુ રવામ કરે છે. પરંતુ કીમત, તથા કીમત વધેરે આપે છે કોપામાં નવું વર્ષ વિક્રમના રવામપૂર્વક તેની તેના નવા વધેરો પ્રથમ કિવર કોપો તેની કીમત આજના તેમ કીમતી કરે છે.

ને કદર વર્ષના માગમાં અનેક રાજ્યો રવામ અને આજ કાળા, પરંતુ એ કિમતી રાજ્યકીઓએ પેલાની કવચકર નહિ ચલાવતાં વિક્રમો કવચકર રાખે. કદરુ કે કોપો તેને પણ નામકન કરે. કાલકિત કાવર રવામ, કાલક કાળો કુવેરુ કદરને કાલક કીમતી રાજ્યની કીમતી વીર કીમતે પરિવાર કરી નવાની કદી મટે એ રાજ્યને વિષ્ણુવિતને જ્યાં

પ્રભુ જરૂરનાર્થના વીર વિક્રમ એવા શિવ તાત્કાલી
 સોમાવલી, પ્રગટા કર્યાં કયા રૂપ સ્વપ્નવિભા ॥ એ
 કાશિવલ્લભ કવિની, સ્તુતિ, વીર વિક્રમનાં પ્રસન્ન મોહનાં
 આપતી. એટલું જ નહિ, પરન્તુ પોતાનાં સંતાનોથી પરવા
 કરી વિના કાનેક કહી પેલીને પોતાની કરેલી પ્રભુને
 રમણનાર વર્ણન રાક્ષસ કરવા રાક્ષસિક મોહનાં વિના
 દોહી જતો. "રામ્ય પાસે રમણુતુ કુપેનદિ" એ નિશ્ચય-
 થિય વિક્રમના સામનનાં ચરિતાઈ થતી. શીમ અને
 અનુનની પો તેણે પોતાના અને આખીઆ એનાં
 શીમાના કાલેએ વલ પતીઆં કર્યાં. આપવણથી અને
 મુખમેલિતીની વાતોએ. વિક્રમનાં પરીમાણ અને પરા-
 ક્રમેથી ભરપૂર છે.

વિક્રમવિભાવ, અપવનાં વર્ણ અને કાશિવ કમલ-
 વર્ણ રજાં કર્યાં રામ અને શીખર પછી પ્રભુ માટે
 આજી આપનાર રાજી વીરવિક્રમ પયે રામએ પ્રભુનું
 આજી આજી પછી કરે જ છે. પરન્તુ આજનાં પરાક્રમ
 કવિતાનુસાર અને પ્રભુ તરફની મેષરવાણ કરેલાં છે
 કરેલું છે રામએ કમલ વર્ણથી પરીમાણનાં આક્રમણના
 મોખું થતા આખા છે અને જરેથી કુશરી કાવલ
 કોતરવાથી રામએ પોતાનું વર્ણન આખી રાખવા
 નેની સિદ્ધિમાં રજા નથી. અને આપનાર્થમાં પ્રભુને
 મોખું પોતાનું વર્ણન અને વૈભવ ભૂવરવામાં આપના
 રામએ પ્રભુનાં આજી વાણ કોતરેલ નથી

અજી છે. તેથી પ્રભુનાં માન વીર વિક્રમ પરત્વે એનું
 કમળાક્રમનું દર્શી તેનું ન રહે એ સ્વાભાવિક છે.

આ અપનાર્થમાં પ્રભુનાં : નામ અને નવોપપાત્ત
 ભેર એમનું અર્થ વધી મળુ છે ૩ એને પરિકુલિ
 પ્રભુનાં આજી રાક્ષસ છે પ્રભુનાં આરોગ્ય, પ્રભુનાં પેશુ,
 પ્રભુનાં રક્ષણ સ્વતંત્ર પરાધી એનું ભોવામાં આરે છે.
 એકરમણનાં એકમણનાં કામ કરે છે લીપ્યસત્ત
 ભેર પ્રભુનાં સરવાળાં પણ નામનું કરવામાં નિષ્ફળ
 નીવડી છે વજીરમ અવસ્થાને કિલકિલ કરવા તલ-
 પાખ પતેલી સેવા પ્રભુનાં આજી અપાવનામાં, પ્રભુને
 અનાજ, વસ્ત્ર, આરોગ્ય આપવામાં નિષ્કલ નથી છે.

વીર વિક્રમનું નું વર્ણ પ્રભુ ઉપર રાક્ષસવામાં
 સ્વાવતા વ્યથિત-વ્યથિત-સામાજિક નામ એવા કામ
 વનામાં પણ પ્રેરે અને નારિનાવાથી માનક મુખરૂપ
 પ્રેરણા આપે એમ કમળાક્રમ

મર્દ કમેલિ: મુગુવામ દેવા: મર્દ પદ્મેમાર્ગિમિર્વપમા ।
 સિધારેવેરુતુપાસસ્તર્પામર્મ્યદોમદિ દેવકિર્તિ વરુણુ ॥
 સર્વેષામ્ સુચિન સન્તુ સર્વે સન્તુ નિરામયા ।
 સર્વે મદ્યપિ,વરવન્તુ મા કમિદ્વુ સવાન્તુવાદ ॥

॥ ૯૯ ॥ સુચિન: સુચિન: સુચિન: ॥

૯૯

દીપોત્સવી પંચપર્વ

દીપોત્સવી ઉપર આપતાં પાંચે મહાપર્યેને કેવી રીતે ઉજવવા ? એમાં કયા, રેવેલનું,
 પૂજનું કરવું ? એ વગેરે કામનાં દર્શાવે અને આધ્યાત્મિક તથા શારિરિક હિતને લખાવેલા
 આ પુસ્તકને પ્રત્યેક મનુષ્યે પોતાની પાસે રાખવું જ એવું છે. અને નૃનન-વર્ણનિત દર્શન
 કાંઈ ધિક્કરવાતે ભરવે પોતાના અનેકકનેને આ પુસ્તક જ મોકલવું એવું છે નિત્ય મનક
 કરવા એટલું સુવર્ણસૂત્રે પણ આમાં બહુ ઉપયોગી નામનું પૂરું પાડે છે મુદ્ર ૨૮ ૧-૭-૭
 સર્વે —મો કવિતામાં કાવ્યરૂપ, સલાપીસ કોલરો—અમદાવાદ.

‘વૈષ્ણવ’ શબ્દ છે. કેમકે આથી એ પણ અર્થપાત્ર કરવા
 શક્ય નથી, તે આપ પણ જાણો (મનનથી)”
 મુદેશરાયનાં કબોટી ભવવાન સકારને સદૈવ એકલું
 વાચ્ય અને યનમાં બોલા: “હે દિગ્ગ્જય પ્રદર મુરતી
 રેવાની પિતામાં નિમગ્ન હોય છે એના હાલની, અછ-
 ર્ણવાળા મહેનશિષ્ટને છ આપર હોય” “અર્થ ભવવાન
 સકારાચારની તથા (મુરતી) રેવા નવીકિનારે મરેલા
 પાંડા (પદ્મ યોગી) ઉપર મીઠી અને મેળી તે પાંડા
 હોય ત્યારે તેમજ છતાં વેદન થયે ભોમલો આપ્યો.
 હે ભોમલો મીઠા તથા દિગ્ગ્જય પ્રદર તથા અને
 મુરતીને વાચ્યમાં પ્રાર્થના રાખવું પ્રવૃત્ત કરો. મનનથી
 આ છે આપારા પુર્વના ભારતની અવગત. તેમજ
 મનનનાર મુરતીમાં એ મુક મેળી પડેલા ન હતા અને
 તેથી કરીને ન જાણવાન સકારાચારે એમનું નામ
 ‘વૈષ્ણવ’ રાખ્યું. અને આ એ રેવા તથા દિગ્ગ્જય
 અભવથી ન રહી અને એમણે પણ કહ્યું મુ”
 “રેવાથી રેવાયે છે. અને એ શ્રવ હાલના કુમરણ

અર્થથી પણ કહે છે ‘રેવા પદ’ એ વરમ પદન પદ’ છે.”

અને એટલા માટે રેવાથી કહે છે અને મુકમવાન
 વાચ્યો આપણા પર લીધેલા હતાકાંતિ રહે, તે પણ
 આપણે એક મુકમવાન વાચ્યો ભવવાન આપણા કલ્પિત
 વાચ્યોની કુપાત્રી આપણી ભોમલો એ કમલો હાલના
 કુમરણી મનવીને અને ન કમલો હોય, છતાં ત્યારે
 દિગ્ગ્જયની અવગત હોવા છતાં ન અને કલ્પાવધિ
 મેનદીકરીઓની મેનદીકરી પડી હોવા છતાં એ
 ભારતના વાચ્યો આ મળ્યું હોવા છતાં એ
 એમણી વાચ ન મળ્યું કારણ કે એમણે મન કુમરણી
 પ્રેમથી વચ્ચે રાખે છે. અને એટલા માટે અને પણ
 વાચ્યો કલ્પિત રહે છે ? -

“મુકમલો એ વાચ્યો પદ” મનન
 “મનનથી એ પ્રવૃત્તિ”
 “એ મનનથી એ પ્રવૃત્તિ”
 એથી રહે છે મનનથી” —અપૂર્વ.

૫૨

છવન-ઝરફું

[ચિત્રચિત્ર]

પ્રભો ! મારું નાનું છવન-ઝરફું પ્રેમથી વહે !
 વહે એનાં વારિ જગતપદ પ્રસાદન કરે !
 શ્રદ્ધા હૃદયોત્તીર્ણે પ્રવલ રસધારા સ્થાપર હો !
 દીનાના કલ્યાણે છવન-જગતપદ પ્રવલ હો !

પિતા કમિટ એક પતિત જનને પાવન કરે !
 નિધિના ઉપર રસધારા વાળે એ શીશર હો !
 મુખિ કાન્તિ મન્તિ તુજ સ્મરણ એનાં પ્રવીર હો !
 વખણા વાચ્યોમાં મુજ છવન-ઝરફું વિલીન હો !

—મી કલ્પ મ એવી

કંપનનું' શિશુ' શબ્દ નવું નોંધાવે. પણ આથી
તો કંપનને બનાવવાનું એવી વાતોને શોધાવે. પણ તે વધુ
ખરીદીને અને તે એ આશ્ચર્ય થાય છે કે આ શિશુ
શિશુનું આ જાણે અટકશે! કારણ કે શિશુ' છે તે
વધુ શિશુ બનાવવામાં આવે, છે અને સંયોગ્ય તે
દેખાતું નથી. જમ અને વસ શરૂ થાય છે એટલા
પર્યાં હોવાં હાલ આપનાં પો છે કે જે નવું જ
એકા આથી શરૂ અને આપ આપનું' કંપન હોય
દુખાનમાંથી પસાર થતું જાય છે. કંપનનું શિશુ
છતાં વધુ શિશુ' બનાવવામાં આવશે તે આપણે ૬૭
વધુ વિષયો આપી ન પડશે.

આપ' અને કાલિદાસ' કંપન બાજનાં દિનના
શોધાને. શોધા. જામ આટલી નથી શોધી વિષય નહોતો
આપી શકે અને પરિણામે શુધે મારવા પડે છે જ્યાં
શોધા મળશે શરીર કારણ નથી, વિરોધકાર શિશુની કારણ
નથી, જોઈ શકી શકી નથી, પણ બચવાના આ
મદા મળે છે. તે બચવાના પામમાં ન પડેથી નથી
તો પછી, સમજાવી વિષયોના અને મન કાલના પ્રક-
રોના આ કુપમાં બનાવ, દુષ અને કપાની વિષય
કારણ કરવાની, વધુ ને વધુ બનાવ શિશુનાની અને
શોધાને પોતાના કંપનમાં મધ્ય તરફ પોતા પોતાની
એકા બનાવશે જે દુષ કંપનને કારણે નથી સજ
જાતી કારણ તે શરૂ વધુ મેળવશે નથી કંપનમાં
તત્ત્વો (Vibrations), સ્વામી, સ્ત્રી, સ્ત્રી, સ્ત્રી,
કંપનકારો અને એવી અને કાલના કોષોના કંપનમાં
કારણોના કંપનના પેદાશને કારણે શોધાને કંપનની તંદુરસ્તી
કારણે રાખતી જે દુષ વધારે કાર નથી કે પ્રકારે
પ્રકારને મારે સર્વેકા શોધાને જાણે કંપનમાં તત્ત્વો
(Vibrations) અને કાલના વડે કંપી કારણ જે
આમ ન પેદા વિષય છે. શોધાને પ્રકાર પ્રકારમાં ની,

અને દુષ આપે અને પછી શુધે કે દિનનાં શોધા
નામુ જામ છે કે પછી કે કંપનમાંથી જાણે અને
કાલના વધારા કરતાં કારણોના જામ થોડાં દોષ
કાર અને શુધે કે માર શોધા કુપમાંથી ન પેદા
કારણ કારણ થઈ જાય છે! પણ આ એક શિશુ' વધુ
શોધાનું દુષ મેળવવાની કુપમાંથી દોષ માં જાણેથી
કેવરાની વાતો કરતી જે કુપમાં ન મેળવે પેદાશના
કારણોનાથી વધુ કરતા અને કરવાના, એકા 'શુધ' તે
નથી ન.

દિનનાં વધુ અને શોધા પ્રકાર પો છે અને
કારણમાંથી શુધ વધુ અને શોધામાં ન પેદા છે
કુપમાંથીના કારણમાંથી શુધ તેમ શોધા મેળવી
માર અને મેળવ કરતા મારે તે આપણું શોધાનું,
બનાવવાનું અને નીકળે થઈ વધુ કુપ તરત ન
નાક પામે. કંપનની કુપોતર કુપમાંથી કંપનની
આ કુપને જામત કુપ કુપમાં મેળવમાં આવે છે.
કંપનને વધુ કુપી બનાવવા મારેના જામ સર્વ કંપનમાં
નથી ન વિષય નથી, જેમ કારણમાં આવે છે કે
પ્રકારને બનાવવાના કારણ ન પેદાશ પ્રકાર કારણ
પ્રકાર કાર જે અને તે કારણ તે આપ મેળવે કાર,
આપને કાર અને પાણી પોતાના કાર કાર જેવી રીતે
દેશમાં કારણમાંથી કાર મેળવે જાય છે તેમ પ્રકારને
જામના જામ કરતાં એકાને પાણીના તે હાલ
આપના પો અને કુપમાંથી આવવા પો જાણે શોધા
કારણોને આપણે જાં બનાવ ખરીદ કરતું પો અને
પરિણામે કુપમાં નિમાવવા મારે થોડાં નામું મેળવવા
મારે જે મારા જે વિષય કારણમાંથી પેદા ન કરતાં
કાર પો છે એ ને કુપમાંથી છે ને આમ ન આપ
કરે તે પ્રકાર પોતાની કે પોતાના મેળવવાની
પ્રકાર કાર શોધાની પ્રકાર કારણોના વિષય કરવાને
કાર રીતે માર મેળવી શકે. (અર્થ)

મારી આજનો સંકેત

મારી અસ્થિમાં કું જાણે ને જાણે કું તે ને મારી શોધી પ્રકાર બનાવે. નહિ તે
મારી અસ્થિમાં કું કારણે કારણે કારણે કારણે કારણે કારણે કારણે કારણે કારણે
કારણે ને મારી અસ્થિમાં કું અને કું પણ કારણે ને કારણે કારણે કારણે કારણે

[તારીખ ૧૪ ૧૯૮ થી આરંભ]

જડબુદ્ધિરૂપી ગળેન્દ્ર

૧૧૧

હવે આપણે રાકષસ શરમાવ છે. ધીમાદુઆમવતનો સુખમ વિષમ ઈર્ષ્ય અને વેરામ કહિત કહિતનો છે. તેથી રહે! રાકષસ! એ વળતી કહો જુદા જુદા પ્રકારથી ભરિયે છે. કયા કહેનાર પદાન પરચડેલ થી મુકરેલ છે કે જેમને સ્ત્રી અને પુરુષ બન્નેના બ્રહ્મચર્યન રહે છે કેવા સ્ત્રીમત્તનાર પરીશિત રાજા પણ એથી રહ બિચા સાવાળા છે કે તેમને મારવાનથી કયા શિવાળ બીજુ કઈ પણ આવડું નથી તેને જાન કે જલ લેવાતું પણ માફ આવડું નથી (૮-૧-૮૩) ધીમાદુઆમવતની કયા એવા પ્રકારથી છે કે તેમાં જાને નાતની ચાલા જવાવવામાં આવેલી છે. પાંચમા રાકષમાં જાત રાજાને કયા કલસુમા પ્રીતિ રહી નવાથી દરજુ થું પાજુ કરું છું! રાકષમાં મિત્રોતુને વિરોધમાં એટલો માન દેલો કે અધિરા છુનિ તેને બ્રહ્મચાર અપવા અપવા લો પંજુ લેલે બ્રહ્મચાર લીધું નહિ પણ પુત્રની માનવથી કરી. જાને પણ કેસાત માણસો માણસો પાસે જઈને કસારના મુખની ચામડી કરે છે. તેઓ પોતાની રુચિ ફેલવ માગતા નથી તેઓ એક સમજે છે કે કસારની બલપાંથી કાઈ મુજા કર્મ કરે નહિ. તેથી સાતમા રાકષમાં મુકરેલ પ્રહાસનું અગિ આપણે એમ સમજાવે છે કે રાકષના કુદમાં અન્નેક માણસ પણ પરમ ભીંત કરી કો છે જ્યા રાકષમાં જેમ મિત્રોતુને બલવિલ લેવાની ના પાડી તેમ તેથી ઉચક સાતમા રાકષમાં અગ્રી કસારની વિચા ધીમવાની ના પાડી દલી-પ્રહાસના જેવી દલતા ઘેર છે જ કસારનો મેવ જાવે નહિ કસારમાં વરવાર દેલની કાવનામાં આવડતું પડે છે, તેથી એવી દેલની વિચા કેટલી એટલી ધીમવા તેટલો વધારે પુરુષમાં પામવાના માવચા કર્મ કરે છે જ જાનવિજાન મેડમાં ગવા છે પણ તેમનામાં દેલમાર રહી નથી તેથી તે મેડમાંથી પણ દેલમાર વધવ દર કરેલો મદુ જ મુકરેલ છે પ્રહાસ પણ સી નરકિદ કામવાનના બેલામાં મેડા મેડા સુતિ કર્મ

કરે છે કે "તું આવના આ ઉમ રૂપથી બીજા નથી પણ સમારના વિરોધથી બીજા છુ" જ્યા વમને એમ જાણે છે કે પ્રહાસનું પરમ સમય પંજુ પૂજું ન છું, તેને એમ કાવડું દડુ કે મધે એક સલા સેટી છે, પણ તેથી નાની ઉંમર દેલાથી ભદેલમાં પૂજું વિચા કર્મ નહિ દેવા સમારના જાનકરમાં કામવાનું વિરમણ કેસીનાર કર્મ જાને છે તે જાને નવા સામવાળા અનુભવમાં આવે છે જે દલમાં વારંવાર કામવાનું વિરમણ થઈ જાને છે તેને દાખીની પેલિનુ રૂપ આપીને દેવે આપ્યા રાકષમાં મુકરેલ ગળેન્દ્રનોછુનો પ્રથમ દાર કરે છે. દરજુ જેમ સમજમાં અજાત જાતિ મારવુનો ખાસ રાખડું નથી, પાર્શ્વિયુ દીપમાં અજાત કામ છે, માણસ રકમાં અજાત કામ છે, મમરો પૂચમાં અજાત કર્મ પેલાનો જાન પ્રમાવે છે, દાખી દામણીમાં અજાત કર્મ કામવાની દામણી પચાકે રીડીને પણ આપ્યા પડે છે, તેથી જ રીડે માવડું પેલો દામણી જેવી પાકનાર્થી પડીને માણસ પેલાનું આપુલ જાવે પ્રમાવે છે માંદ-કા ઉપનિષદ ઉપર સી ધીમાદુઆમવતની કારિય છે તેના ઉપનિષદ કાવડું કરે છે કે અણુમાયેડવિ વૈદ્યર્થી એટલે જરા પણ અનામવાળા અગ્રી જાને છે આવઅર્ધન કહે નથી. આવઅર્ધને આપ્યા રાકષમાં મગડું રાકષ જાણે છે અને દલતા રાકષમાં કસુ રાકષ આવડેલ છે. કસુ કસુ અધિરવર પી પૂજુ છે એ મામા-માથેજ દલતા એક જ વાર પેલો છે અને અધારે મામા છે ત્યારે કસુ મગડુ થયું છે. કાવડું કે માન અને જાતાન સાથે રહી રહે નહિ. જાતાન અજાત આવડતું એ કહિતા છે જાન અજાતવામાં તે પ્રમાણપ થઈ જાને છે એવા અનાવડું મુલ કાવડું અજાતનું વિરમણ છે એ વિરમણને ગળેન્દ્ર રૂપે જાણે છે

કામવાનું જાવડું અજાતનું વિરમણ ન થવા તેટલો

મોટે બાહ્યમાં રહ્યાની સ્વભાવતા સુધોરણ પરિણિત
રાખાને મર્યાદાનિપદ સંમતિએ છે તેમાં મનુષ્ય
અનુભવની રૂપિ કસતા કહે છે કે—

યેન ચેતયતે વિશ્વં વિશ્વં ચેતયતે ન યયુઃ ।

યો જાગર્તિ જ્ઞાનેઽસ્મિન્નાયં તં વેદ વેદસઃ ॥

૮-૧-૧

અર્થ—જેના સચાચી સંપૂર્ણ વિશ્વ ચેતન્ય આપે
કહે છે, પરંતુ વિશ્વ જેને ચેતન આપી શકતું નથી.
વિશ્વેના ભવં કતા પશુ જે કાશી રૂપથી અમતા કહે છે,
જેને અમત અર્થથી શક્ય નથી તે પરમાત્મા આ અમતને
મર્યાદા આપે છે.

આત્મા કાસ્યમિદં વિશ્વં ચત્કિશ્ચિત્તગત્વાં અગત્ ।
તેન ત્યક્તેન મુક્તીયા મા મૃયાઃ કસ્ય સિદ્ધન્મ્ ॥

૮-૧-૨૦

અર્થ—આ મહારાજા જે કાશી મુક્તિપ્રાપ્ત છે તે
મધ્ય પરમાત્માથી અપાત છે. તેથી જ્યુ પરમાત્માને
અર્થે જ કહીને જગત્તેના ઉપદેશ કાશે. એટલે જો તમા
અને પારકા જાતના ધનના આસક્તિ રાખવી નહીં.

આથી મન ક્રોધપતિશુદ્ધી સ્વભાવતાં પશુ આપે
છે ક્રોધશ્ચ અનુભવ પશુ ક્રોધજનતાં ક્રુર કારિણીને
ના કૃપિનિપદ કસ્ય કવી. ક્રોધસાવરત પશુ વિષયથી
ક્રોધપત કાશીથી ક્રોધુ તેના પરિણામ રૂપ છે તેથી
ક્રોધવતનાં મેળે અમતે ચેતન ચરિત્ર અધ્યાપ છે.
કહે જુદા કહે ને કે—

યે ન પસ્યન્તિ વશન્તં વશુર્ધસ્ય ન રિપ્યવિ ।

તં મુત્તનિઠ્યં દેવં દુર્ણમુપવાચ ॥

૮-૧-૨૧

અર્થ—જે સરિશાહીને નહુ વશેરે કારિયે તેઓ
‘વશ’ની નથી પણ જેનું જાન કાશ વિવશ કીજી શક
નથી, એટલે જ્યુ ‘વશેરે કારિયેના’ વિશ્વે ન રોવા
કતા જે જ્યુ નહીં છે તે સર્વોન્નતીથી અનુભવ પર-
માત્માનું અનુભવ કહે.

ન યસ્યાયન્તી ઘર્ષ્ય ચ સઃ પરો નાન્દરં પદિઃ ।

વિન્વસ્યાયુનિ યઘસ્યાદિશ્વ ચ ઉદતં મરુત્ ॥

૮-૧-૨૨

અર્થ—જેના આદિ, અન્ત અને અધ્યર્થ કાશ નથી
જેને ચેતન્ય પારકું, અંદર જાણ, કાશ નથી. પણ
જે સ્વ અમતા આદિ અન્ત ‘વશેરે જ્યુ’ છે, તમા
જેનથી સંપૂર્ણ અનુભવ ઉપલબ્ધ છે તે સત્ અને
પરિપૂર્ણ છે.

જે અમતને આદિ કે અન્ત ન હોય તે અમત
કી રીતે ઉપલબ્ધ થાય તેને મોટે કહે પાછીના મોક્ષમાં
કહે છે કે અનુભવ માયાસક્તિથી અમતની રચના,
પાશ્વ વશેરે કહે છે અને ચેતનની નિત્યસિદ્ધ જાન-
સક્તિથી માણને ત્યાગી, ક્રમ્પા, વગર ચેતનના અનુભવમાં
રિપ્ય રહે સં તેથી નિષ્કામ અનુભવ કર્મ કરવાં નોખી.
અનુભવ પારિશ્વર પશુ કર્મ કહે છે પણ આત્માસક્તિ
પૂર્ણક મ જેનાથી તેમાં આસક્તિ થતા નથી (૮-૧-૧૧)
તેના પ્રમાણે તેનું અનુભવન કરનાર પ્રુરુષ પણ કશીમાં
આસક્તિ થતા નથી.

સ્વામીનુ મનુની પછી અમિદુષ્ટ સારોશિય બીજા
મનુ મધ્ય પછી બીજા ક્રોધના મનુનેા થતા તામસ
મન્યન્તરમાં દરિયાના નામક અધિની ભાગી દરિયાથી
દરિ નામનો અનુભવનો અનુભવ થયો અને તેમજ
મનેન્દને અધથી ઉદાપ્યો.

તામસ મન્યન્તર, અધારે મન તથોદયી અને
જાણુદિપણ થાય છે ત્યારે રીક માણુદયી છનનમાં
સા થાય છે તેથી પરિણિત રૂપ કહે ક્રોધવતને
પૂછે કે કે તથોદયી છનને સુખિત રીતે રીતે મળી
કહે છે તેમાં ચેતન્યથી દરિયા ક્યા આવે છે તેથી
તમાને અનુભવ કરવા ચોખ છે.

ક્રોધસાવરતની ક્યા મેલા પ્રકારની છે કે કાન્તી
ક્રોધિત એટલે અપાત રહત પછે કાને ક્યાની પછી
આવે છે. તેથી મનેન્દનેજી પછી માત્ર કાશ કહે
અને મનેન્દ કાશ કહે જે જાણના અધારે સુધોરણ
અનુભવ છે ત્યારે કહે છે કે કાશ અજાણુ સ્વરૂપ
કર્મ (૮-૧-૧) અને મનેન્દ જે આજાણુ વિરમાજી
કર્મ (૮-૧-૧૦, ૮-૧-૧૨) એવા આજાણુ વિરમાજી
થાય છે ત્યારે છનને અજાણુથી માત્ર પાકે છે.

આજાણુ વિરમાજી ક્યા રીતે થાય છે તે મોટે
આજાણુ રૂપમાં બીજા અપાતની આજાણમાં કહે છે
કે મહોરજાગરથી યોગ્યેષ્ઠ એક ચિત્ત નામની પરીત
કહે “ આ નહુ પ્રુરુષાણા માયા અનુભવની છે. તે

મધ્યમે મઠે પોતાની મામતથી વખતેના વખત વખત વધેરી સ્વીકાર કરી શકે છે તે અનતરિક્ષિત આત્મર્થકામી, સ્પષ્ટરૂપે દેખાઈ જતાં પશુ જાતનાં રૂપ માત્રજ કમનસાદ પામ્યા પછીનાં વારંવાર નમસકાર છે (૮-૩-૬) (આ સ્મૃતિ ઉપરથી જલ્પન છે કે જગતમાં જે કિશોરો અંધ જલ્પન છે તે માત્રની છે અને સવા થઈતી છે.) જે સ્વર્ગપ્રાપ્ત, જ્ઞાના સ્વાસ્થી તથા મનુ, વાણી અને વિલસી પશુ અનન્ત દુર છે તે પરમાત્માને વારંવાર નમસકાર છે (૮-૩-૧૦) જે કમનસાદ ક્ષિત્તિયોના વિષયોને જોવાવાળા છે, નથી પ્રતીતિશિષ્ટુ કારણ છે. જલ્પરૂપ જાણદ જાણદ વધેરીથી જેની સજ્જ સુચિત થાય છે, અને જે કાપુર્ વસ્તુઓમાં સદ્ રૂપથી પ્રતીક્ષિત છે એવા આપને નમસકાર છે. (૮-૩-૧૪)

દ્વે જલ્પતા કારણથી વાત આપે છે

“ જે જાણતું કારણ છે જ્યાં પોતે કારણ રહિત છે. તથા (કારણ દેખાઈ જતાં પશુની વધેરીની સમાન વિષયોને પ્રાપ્ત થતા નથી એવા) જલ્પરૂપ કારણરૂપ છે-વળી (નદીઓના સપ્તસ્થાન યસુદની સાથે) જે કાપુર્ વેદ અને યાત્રીયા મહાસામરૂપ (પરમ જ્ઞાણ દેખાઈ) શેષરૂપ અને જે પ્રકૃતીના આત્મસમાધાન છે. એવા આપને વારંવાર નમસકાર થકી છું (૮-૩-૧૪)

આથી કમનસાદની અંધ વિશ્વધર્મીયત્વ મતા-વેદ છે. તે કાપેશ્વર દર્શિથી સમજવાતું છે એટલે જાણતા પશુ વાસ્તવમાં અધિકારરૂપ છે જ્યાં અધિકાર વાસ્તુ દેખાય તે તે કાપેશ્વરમાત્ર દેખાય. તેથી કાપેશ્વરને વિરુદ્ધ ધર્મ માની રહ્યા ”

રસમ રસમનાં જ્યાં શી કુણ્ડ કમને કારણ જલ્પ છે ત્યાં કાપેશ્વરમાત્ર કમનસાદનાં વિશ્વ ધર્મ મનિષ્ઠ છે એટલે વેદાની સાથે કિષિત વિશ્વ ધર્મ રહી શકે છે

દ્વે જલ્પતા કહે છે કે, “ જે કુણ્ડરૂપ અધિકારમાં કુણ્ડરૂપે યાત્રીયિત્વાપ છે, કુણ્ડરૂપેના કારણથી જેમાં મનની સુક્તિ થાય છે, અધિકારરૂપેના કારણ-દ્વારા વિશ્વિતિયેશ્વર રાજની ઉપેશ્વર કમનસાદ રાજની પ્રતિ જે સ્વયં પ્રતીક્ષિત થાય છે તે આપને કું નમસકાર થકી છું. (૮-૩-૧૬) ”

‘વિશ્વિતિયે જાને માત્રનાં કાર’ દેખાઈ (વિશ્વ વિશ્વિતિયે) રાત્રી પુરોષે તેની કમનસાદ કરતા નથી,

તેમ રાત્રી પુરોષે રસમથી થતા નથી. તેઓ મોટા રસ કરતા નથી અને નાના રસથી ભીંત નથી.

દ્વે કહે છે કે “ જે કુણ્ડ રસ, કુણ્ડ, સ્વર્ગમ, વર, પત અને મોટા વધેરીમાં આત્મક છે તેને કમનસાદ અનન્ત કુણ્ડરૂપ છે જે કમનસાદ કુણ્ડરૂપે રહિત છે, એવું વિશ્વ કુણ્ડ-કુણ્ડ પુરોષે કરે છે તે કમનસાદ કમનસાદ કમનસાદ મારા નમસકાર છે. (૮-૩-૧૮)

માણુઓને કમનસાદનાં કુણ્ડ વધેરી અને એની જાતની કોરોષના જે સેવો કમી રહેવ છે તેમજ આ સ્થિતિ સમજવા જેવા છે. કીમ્મામનસ તો છે વિશ્વમાં શેષ આપે તેની કમ છે તેથી તેમાં વેદરૂપની કમનસાદ કુણ્ડરૂપે રાખેલી છે. વિશ્વ કમને કોરોષની કમનસાદરૂપ છે પશુ સમારની જે સમજોશી કમિત વધે તેથી કમનસાદે તેમ મોટા કમનસાદમાં કુણ્ડ આપેલી છે પશુ કમનસાદે નામે કમિતિના કુણ્ડની પ્રતિ કરી ન મોક્ષિ. કમિતિના કુણ્ડમાં રહેતું અધિકાર વધે છે.

અને કહે છે કે, “ કમનસાદરૂપેનાં અનન્ત કમનસાદ જેનાં કમિતિ આશુર અને મનમનસ કમિતિમાં કમનસાદ કરતાં પરમાનન્તકુણ્ડમાં કમનસાદ કમનસાદ વાસ્તુની કમનસાદ કરતા નથી તે કમિતિથી જાણેપર, અધિકાર, આત્મકામીની કમનસાદ આપ, અતીન્દિય, કુણ્ડ, કમિતિ, અનન્ત, આદ્ય અને પરિપૂર્ણ પરમાત્માની કમિતિ થકી છું (૮-૩-૨૦)

સ વૈ ન દેવામુરવર્ત્યવિર્યં

ન સ્ત્રી ન પત્ની ન પુત્રાન્નવન્તુ ।

નાયં સુખઃ કર્મ ન સમવાસ-

ધિયેયયેયો જયતાદ્યેયઃ ॥

૮

અર્થ-જે કમનસાદ રસ, કમનસાદ, મનુષ્ય, કમી, નવુષ્ઠ, કુણ્ડરૂપ આપ કુણ્ડરૂપ નથી કમનસાદ કુણ્ડ, કમી, કમી કે કમનસાદ પશુ નથી તેથી કમનસાદ વિશ્વ કમી જે વિશ્વકામ અધિકારથી મારી રહે છે તે કમનસાદ પરમાત્માને કમનસાદ એટલે મારી કમનસાદ કરવાને માટે તે કમનસાદ કમનસાદ.

આ સિવાય બીજાં કમિતિ દેખાય તે આશુર છે,

તે જ્ઞાન છે, તે જ્ઞાનરૂપ માનસો હૃદય માટે હોય
મનેન્દ્ર કહે તે -

નિનીશિષે નાદમિરાદુપા પિ-

મન્તર્પદિજાહૃવપેનયોન્મા ।

હૃદ્યામિ કાલેન ન યસ્ય વિષ્ણવ-

સ્તસ્પાત્મલોકાવરણસ્ય યોસમ્ ॥

૮-૩-૨૫

અર્થ-અને આ માદ (કાર)ના કુલથી હૃદયને
હૃદયતા રહેવાની હિંચા નથી. કારણ કે તે પદાર અદર
નથી તદુપી અવગતથી આગત છે એવી કાલીની યોનિથી
મને શુ પ્રયોજન છે । હો તો આદ્યપ્રકારને લીધાવાળા
તે જ્ઞાનથી મુક્ત થવા હિંચુ છું । એવો કાલથી
અન્ત આવશે નથી.

આ શ્લોક ઉપરથી અજ્ઞાન છે કે માદ એ જ્ઞાન-
નું સ્વરૂપ છે પણ કારણતું કાલજ્ઞ જ્ઞાન છે.
જ્ઞાન હોય તોરે અધિજ્ઞાન અધ્યસ્તરે અજ્ઞાન છે
અને હૃદય કાલ તો અધ્યસ્ત અધિજ્ઞાનરૂપ મધ્યસ્ત છે
અન્યથા અધ્યસ્ત છે તે કદા અધિજ્ઞાનથી સ્વરૂપરૂપો
પદી સકલો નથી. તેની કદા અધ્યા દયાતિ માની
હોય કારે જગ્ અન્યથા કદા હરે છે. સુધૃષ્ટિમાં તો
તેની અત્યંત અજ્ઞાન રહે અજ્ઞાત જાણે છે કદા
જ્ઞાનરૂપે તે અજ્ઞાન છે. આજ્ઞા અને અન્યથાના સ્વરૂપ
નિષ્કલ દોષા કર્તા હેમની હેમનેય હરી. તેમના થઈ
પ્રારંભ એકાગ્રીમાં આશિષ કરનાર ને કૃતિ તેને
આત્મકાળી પ્રકારે અધિજ્ઞાન અધ્યા જ્ઞાન કહે છે
એના આવરણથી વસ્તુ જેવી હોય તેને દેખવ નહિ
અને એનામાં ખાન અપ તો હવ અન્યથા અતી
પો છે તેને કોઈમાં અધિજ્ઞાન અધ્યા જ્ઞાન કહે છે.
એમ અતિ હિંચુકાવળાદોષા કર્તાવેશ સમાજની જેને
અનર નથી એવો માત્ર પદારે જગતે તેને અનર્થ
હાથ છે. તે જ પ્રમાણે અતી જગ્ અન્યથા સ્વરૂપને
નિષ્કલ જેને નથી કલો, તે, નિષ્કલગુણો અન્યથા હેમ
અન્યથા, એ વગેરે વર્ણવતું વાદ્યવસ્તુ આજ્ઞામાં
માનીને અન્યથાજ અને અજ્ઞાન ન વર્ણવે જોમને છે
અને તેમથી એજ્ઞાનિ તેનું જગ્ ગોચરતાં ચેતાની
સ્વાધ્યક્ષમ્ભુતિ કાલ છે તેનું જગ્ સમાજ તેને રહેતું
નથી. તેથી ચેતાના કર્મથી સમાજમાં અજ્ઞે કે ચેતા

અન્યથા હોય તેનું દેખાવ છે તેથી પણ અન્યથા
તેનું જ્ઞાન અને અન્યથાને પદાર અન્યથા છે,
એ જ અન્યથાને તંત્રાવિતી અધિજ્ઞાન કહે :

મનેન્દ્ર કહે છે કે ૩ " ચેતાસ્વાસ્થ્યો એના કર્મ નથી
અર્થ છે તે ચેતાસ્વાસ્થ્ય ચેતાના કુદ અન્યથામાં એનો
સાચાસાચ હરે છે તે ચેતાસ્વાસ્થ્ય પદારમાં હું નથીકાર
કે છું. પણ ને પુરને ચેતાની હિંચાથી છતી નથી તેને
અન્યથાને માન' અન્યથા નથી. એની માયાથી હવન
ચોલ અદ્યક્ષદિવાર અજ્ઞાન ચોલ ચેતાના અન્યથા
રૂપે હવ અજ્ઞાન સત્ત નથી તે અજ્ઞાન મદિચાસાચ
અન્યથાને હું નથીકાર કૈ છું." (૮-૩-૨૬)

એવોને એમ માને છે કે માયા અગત્યની રહેલી
છે તેમને માટે અધિન કરીને અન્યથાને અજ્ઞાન હેમ-
નથી અદર છે એમને એમ માને કે માયા એ માય
દેખાવ છે અને હવની કુદથી અધ્યા હવતા અજ્ઞાનથી
પ્રતીત થાય છે તેમને માટે આત્મકાળી અદર છે. જેને
રીત કાલોમાં માનીથી છે અને એ કાલને અજ્ઞાન
સ્વાધ્ય માનેન્દ્ર છે એ મદા અન્યથાનું વાદન છે એ
માત્ર કહે પદારની કાયામાં કુદરેવજ રહેતે હરે છે.
કુદરેવજ કહે છે કે આ પ્રમાણે નિર્વિશેષ વાવથી કૃતિ
કરનાથી, અનિષ્કલ રૂપો અનિષ્કલ સત્તમાં અજ્ઞાન
વગેરે દેશમાંથી કુદરેવજ દેવ મનેન્દ્રને શાહાવા માટે
આજ્ઞા નહિ, ત્યારે ને હરે કર્મરૂપ છે અને કર્મરૂપ
છે તે ત્યાં પ્રકટ થતાં મનેન્દ્રનું અતિ કર્મરૂપ
જુ ન એમને તેની કૃતિ કાલથી અનિષ્કલ મોદરિ,
વેદમય અજ્ઞાન હૃદય થતી, કાલમાં કુદરેવજ વાદન,
દેશાધિન, અર્થ મનેન્દ્ર કલો ત્યાં તરત આજ્ઞા

અતી ને માત્ર આજ્ઞા ખાન રાખતા એવી છે.
એ તો હુન્દેમોદેન ગદ્યદેન કાલુદ્યાન પદાર અજ્ઞાન
ઉદર થતીને એમને (અજ્ઞાનથી કાદને અજ્ઞાન માટે)
કાલની કાલે માલે છે અને કુદરેવજ અજ્ઞાનમાં
હોય છે એમને અન્યથાને (એ તેમનું મુખ્ય કર્મનાર
છે અજ્ઞાન જગ્ કાલોમાં અજ્ઞાન કાલે અન્યથા હવન
અજ્ઞાન કર્મરૂપના પ્રકટ કરી કાલે તો અજ્ઞાનને નાક
કાલ ખરી રીતે અજ્ઞાનની કૃતિમાં જ અજ્ઞાન રહેન
અજ્ઞાન માટે ૬. (પદારથી) કાલની અજ્ઞાન મદા
અજ્ઞાન કાદ (અજ્ઞાન)થી પદારેવજ મનેન્દ્રે આજ્ઞામાં
અજ્ઞાનની કૃતિ અજ્ઞાન ઉદર અજ્ઞાન એમને (અજ્ઞાનને
અર્થે અજ્ઞાન માટે ચેતાની કુદમાં એક અજ્ઞાન) હવ

માનિ તેને ઉપર આપી દેણી સુધિ કરતાં કહ્યું કે
 "દેનારામજી, દે અખિલજી, દે ધરમાલ આપને
 મારા નમસ્કાર છે" અનેન્નેને અત્યંત પીઠા જાણેતા
 ભેટને માનના દરિ, એકાદમ મહા ઉપરથી ઘીટી મળા
 અને કુપાપૂર્વક તરત તેને મનસ્વિત સંભારથી પાકાર
 કાઢેલા અને ભણા દેવાના દેખાતા પોતાના આંખી મનસુરું
 પોદ્ધિ આપી નાખ્યું અને અનેન્નેની કુટિલ કરી.

અહીં અનેન્ને ભગવાનને ભર્ષણ કરવા માટે કમ-
 વનું કૃષ્ણ કીધું તેનેા અર્થ એમ સમજાવે કે અધ્યાત્મ
 કાર અનેન્ને તે વખતે ધારણ કરી કમળ એ ભાવની
 પદ્મદર્શિ ઉત્પન્ન થયેલ છે. અહા પશુ કમળાચારી ઉત્પન્ન
 થયેલ છે તેથી કમળની વાત ન્યાં આવે ત્યાં અધ્યાત્મ
 કાર અવગણ્ય છે તેથી ભગવાનના કુખને કુખારવિદ
 એકલે કુખ કમળ કહે છે, તેમને નેમકમળ કમળ કહે
 છે, અન્યને અરુણકમળ કહે છે, કાચને કાચકમળ
 કહે છે.

આથી જાણેને ભક્તિમાર્ગની ગતિ આ પ્રકાર
 સમજાવેા કોલ તેા પશુ ભગવાન પરિવરપાવન અને ભવ-
 નેશ્વરજી પણ કો છે અથવા નેત્ર દિશ સાચુ કોષ
 તેની મહત્ત્વ તરત આવે છે એવેા એક પ્ર-ન નીચે
 પ્રસાદે શેઠા વખત ઉપર મહાક કાશીમાં બન્નેા હતેા.

દક્ષિણમાં અંદોર ભગવાનની મહિમા મળ્યાં
 કોલ છે. તેમાં એક યામમાં જીવ સાથે ભગ કહેલ
 અને કહેતાં ભગવાનની રાઈન કરવા માટે મંદિરમાં બેસે
 હતા અને ભગવાનજી રમણજી પશુ ભગવાન રાખેલા હતેા
 શેઠા વખત પછી તેને પૈશાની ભર પછી તેથી સામના
 એક વાણીયા પાસેથી ૫૦૦ રૂપીઆ ફોલોન લીધા. જ
 મહિ-૧ પછી તેણે તે રૂપીઆ તે વાણીયાને પાછા
 આપી તોય પશુ તેની પહેાંચ કીધી નહિ. શેઠા વખત
 પછી તે વાણીયાએ તે ભાવની પાસે પોતાના ભેજા ૫૦૦
 રૂપીઆ માગ્યા તે બાદે કહ્યું કે "મે" તમે તે રકમ પાછી
 આપી દીધી છે." વાણીયાએ કુમ્પાણથી ભગવાન નિરુપ-
 રણથી ૫૦૦ રૂપીઆ માટે ઠાઈમાં જઈ આપેલા ઠાઈ
 તે ભાવને સાચી આપવા માટે કહ્યું બાદે કહ્યું કે
 "મારા સાચી બીજે ઠાઈનથી, માત્ર ભગવાન મારા
 સાચી છે" ન્યાયાધીશ કહ્યું કે "એ એવેા પુણ્યેા ઠાઈની
 અંદર માલે નહિ. તારા ભગવાનને ઠાઈની અંદર સાચી
 તરીકે ભેજાવી કાઢવા નહિ." બાદે કહ્યું કે "તેમ

બીજા સાચીને ભેજાવેા જો તેમ તેમને ભેજાવેા."
 ન્યાયાધીશ કહ્યું કે "બીજા સાચી ઉપર સમન્સ કાઢેને
 ભેજાવવામાં આવે છે." બાદે કહ્યું, કે "મારા ભગવાન
 ઉપર પશુ સમન્સ કાઢે." ન્યાયાધીશ કહ્યું કે "એ પ્રમ-
 કાંઈ ભાવેને ભેજાવેા" બાદે કહ્યું કે "અ હેતુ ભગવાનના
 મંદિરના ભાવજી ઉપર સમન્સ કાઢે, તેમને આપણું કહી
 જો સાચી તરીકે આપેા." ન્યાયાધીશને એ વાત
 લગ્ય તેથી લાગી તેા પશુ ભાવની માવણી પ્રમાણે
 ભગવાન ઉપર સમન્સ કાઢેને મંદિરના ભાવજી ઉપર
 તે કામજી પેટાકામમાં આવેા અને મંદિરની મુખજાને
 ઠાઈમાં કાનર વધુ એ વધુ તેમાં અજાણ્યું હતું. તેમની
 કુખ પછી અને પછી નહી કહેલ વિચલે અને પછાના
 પાસેથી અને ભાવ જ્યેરે ઠાઈમાં જઈ માટે ભેજા પાના
 પછી વાળ પંડે તે ભાવને પુણ્ય કે "તારા સાચી
 ર્માં છે" બાદે કહ્યું કે "તમે સાચીને ર્માં રીતે
 ભેજાવેા છો" ન્યાયાધીશ કહ્યું કે અમા" પાસાણે
 ને સાઈડ નામ લેખ તેને ભાવ નહિ પોદ્ધિ છે કે
 "અહા સાચી કાનર છે" બાદે કહ્યું કે "તે પ્રમણ્ડિ
 પોદ્ધિવાને માટે પદાવધાને કહેા." ન્યાયાધીશ તે પ્રમણ્ડિ
 પદાવધાને કહ્યું પદાવધાએ લખ પાછી કે ".....
 ભાવના અ હેતુ ભગવાન" સાચી તરીકે કાનર છે"
 એટલામાં તે ઠાઈની ભર દિશ લેખલે પ્રમેક થયેા
 તે તેમ એટલુ સખત હતું કે ન્યાયાધીશ અને પાસેથી
 પશુ તે ભેજાં બીજા ભીંચી મળા માત્ર તે ભાવને તે
 રેખાર ભાવરથી ભેજા રહેલ હતેા. પછી તથાને ખાતી
 પણ કે તે ભાવના સાચી યાચા છે તેને કોઈ પુણ્યમાં
 આવેા અને તે વાણીયાને ખોટી ફરિયાદ માટે ર્માં
 મળેા આ ભાવના ન્યાયાધીશની સરોવી અને મુને
 તરૂના પાસેથી સરોવી ઠાઈ ન્યુરુપેશમાં શેઠા વખત
 પદેમાં પ્રસિદ્ધ વધ હતી.

ભગવાન સાચી તરીકે તેા (ભખલકમળાવે) કીના
 કામમાં કાનર છે ન, ખર્તા મહાર પશુ સાચી તરીકે
 આવી કહે છે તેમાં માત્ર ભાવની શુદ્ધિ ભેટાને. એટલે
 તે ભાવને ભેજી રકમ ભગવાન પશુ જ્યાં ન લેતા કે
 ભગવાન ભાવરે કે નહિ. ર્માં વખતની ભાવશુદ્ધિ ન્યાં
 કોલ ત્યાં ભાવની સાથે ભગવાનને રહેલુ પો છે.
 ભગવાનમથે પશુ માન્યકિતપશુ-તેને કાનરકિત કહે છે
 અનેન્નેને માટે પશુ ભેવ ભગવાન આપ્યા હતા તેમ

સમગ્ર રાજ્યમાં પણ મહત્વાકાંક્ષેને લગતુ અમવાનની રજાને લાભ છે. અમવાન સ્વામ્યદાર્શિક લાભ આપે છે અને ઉપર પ્રમાણે અક્ષતની રજા કોર્ટની અમવાને કરી, પણ સ્વામ્યદાર્શિક લાભ થોડે ઊભરવાનની અક્ષિત કરી નહિ વિચુદ્ધ, આતવાન, અમવાને પામે સ્વામ્યદાર્શિક લાભ મામતા નથી તેથી મળેન્ડે અમવાન પામે એવું મળ્યું કે મને જ્ઞાનમંથી છેલ્લાં, જ્ઞાનમંથી મુક્ત મળે તેા રીથી અન્યમવલુ આપે નહિ અને ત્યાં પ્રકાશના કુન્નમંથી આતવનિત્ય વિગત મળે

[illegible]

પેપરો પણ બોલી વાત કે. એ યોગ્યું ખાં ૧૨૨૫
ત્યારે યોગેને સખતથી ત્યારે જાણેને પ્રતિદાસયોગ
શીખવાની પ્રમ્તિ થયે નહિ. એની જ રીતે જોયો જોય
એક મંદાપુરુષ (મિત્ર મનિવાસી)નું યાત્રા પ્રતિક્ષા વાત
રેતો સંખત કે જ્યને તે પણ યોગના આનંદો દેરાય
હી નાખયો

સાવચાનકે ૨૫૪^મ ઘડાથી નજીવ પલ્લુ ભરાઈ ગયા. નાનકડી મુશ્કેલી થઈ ગયો. તમામ ચતુર્થીના ૨૫૫ ઘડામાં ૩૫૧ ઘડાઓમાં સામગ્રીને પ્રાપ્ત થયો. ચતુર્થીના સ્વાદેશી દુધ દળે તે સામાન્ય ઘાઘસને માટે સરખાવુ પડ્યું. જ્યાં જે ઘાઘસો સાવેશ્વરાચાર્ય સાથે-સાચા ને દીલેનું(ડાહી) દોલિયુગમાં ગમે છે તે બરાબર સમજાય તે. ચતુર્થીના સ્વાદેશી પલ્લુ સમજાય તે સાધન-સાધનથી ચતુર્થ પરીચાલુ સિદ્ધ થઈ છે, તેથી નવા પહેરેને પલ્લુ ૩૫૫ થઈ તેમાં જે

હવે જન્મે-દત્તે પૂર્વજન્મના પુણ્યોના કારણે છે. પૂર્વજન્મમાં જન્મે-દત્તે ઉત્કૃષ્ટ નામનો પાપાન દેવે છે. પ્રજ્ઞ તથા શક્તિ દત્તે. તે વખતે તે વિષ્ણુ ભગવાનની ઉપાસનામાં લાગેલા રહેતા હતા. એક વખતે તે શાળા મુલક પર્વત સુધી જોડાઈને આરાધના કરતા હતા. તે વખતે તેનું જોવાથી જોતાની કિમ્બર્જિની સદિન મહા વચસાની ભગવાનના ત્યાગી. પણ શાળામાં તેઓ કામ ન કરતા, તેઓ કુતિલિ તેને શાપ આપે છે, " ત્યાગી ભગવાન જન્મે કુતિલ તથા મર્ચ છે, તેણે જન્મે ભગવાનના ભક્તિનો તિરાકાર કરે છે, તેનામાં દામોની માફક ભગવાન છે તેઓ તેને શાપ આપવામાં જોઈ જાય છે. "

જ્યુ સાધર્મ્ય ગળેન્દ એ અગ્રજિનું સ્વરૂપ છે એમ
સ્પષ્ટ બતાવેલું છે તેઓ પાસપોર્ટ અધિકારી કો છે
એટલે પાસપોર્ટ અધિકારી કો છે તેમનામાં
અગ્રજિ અથવા અગ્રજિ સ્વરૂપ માત્ર છે.
દાહરમાં અગ્રજિનાનો જાણ સારો છે જ માત્ર છે
એકાએકમાં પણ એકાએક એકાએક વધે તેવી
એકાએક જાણ માત્ર છે. તેથી અગ્રજિના અગ્રજિ
સ્વરૂપ માત્ર છે ગળેન્દ પણ એકાએક અગ્રજિનાનો
નામ કોઈને સારીને માત્ર થયો. પણ અધિકારીની
અધિકાર પ્રતિષ્ઠાથી દાહરમાં સારીમાં પણ એકાએક
સ્વરૂપ સ્વરૂપ માત્ર. પછી ગળેન્દને અધિકારીના પાસપોર્ટમાં

પ્રાપ્ત થયું અને જમવાન મહેન્દ્રને સહનિ પોતલા મહુ-
સુન માલમ્ આપ્યા મલા. (૮-૪-૧૩)

અહિંમાત્રમાં પહેલી શુભિશ મુનિપુત્ર છે,
બીજી શુભિશમાં મમવાનના મુત્રુ મલા અને સમજાવ્યા,
ત્રીજી શુભિશમાં મમર્ષુ મલા સમજાવતિ અને ચોથી
શુભિશને તન્મવના પ્રાપ્ત થાય છે અને આત્માત્ર
સ્વસ્તુ થાય છે આત્માત્ર સ્વસ્તુ થતાં પ્રાપ્ત થતાં
નથી નાથ થાય છે જ્યારે આત્માત્ર સ્વસ્તુ છે તેથી
જ્ઞાન થતાં આત્માત્ર આપ થાય છે. આત્માત્ર સ્વસ્તુ-
રૂપે આત્માત્ર ને આત્માત્ર સ્વસ્તુ નથી, આત્માત્ર સ્વ
માત્ર તે પ્રાપ્ત થવાનો છે આત્માત્રો વિશ્વ તે
પ્રમાણથી જ્ઞાન અને આત્માત્ર સ્વસ્તુ મલેષ
જ્ઞાનથી થાય છે, એવું જ્ઞાન એનામાં જ્ઞાન મલેષ
નથી તેથી આત્માત્રો વિશ્વ કહે નથી, તેથી આત્મા
પ્રાપ્તકરો નથી એવું રેખાય છે એથી આત્માત્ર સ્વસ્તુ
સ્વસ્તુ નથી તેનામાં આત્માત્રના સ્વસ્તુમાં આત્માત્ર
જ્ઞાન થાય છે પછી તે આત્માત્ર સ્વસ્તુમાં,
વિશ્વમાં જ્ઞાન, આત્માત્ર મલેષની મલેષનિષે કોઈ છે
પછી વિશ્વ વિશ્વને આત્માત્ર જ્ઞાનના નિશ્ચિતે તેમાં
સ્વસ્તુ થાય છે. તેથી જ મહેન્દ્ર નિરૂપ પર્વતની
પાસેના મલેષમાં આત્માત્રની કાંઈ રેખા કાંઈક હતો.

એવી રીતે આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર છે આત્મા
આત્માત્ર વિશ્વમાં છે. તેને જ આત્માત્ર કહે છે.

આત્માત્રને આ પ્રમાણે મહેન્દ્રને આત્માત્ર પ્રાપ્ત
પરીક્ષિત થાને જ આત્માત્ર આ પ્રાપ્ત મલેષના તેઓનો
નાથ સ્વસ્તુ, બેટા સ્વસ્તુ નાથ સ્વસ્તુ અને
સ્વસ્તુ અને સ્વસ્તુ પ્રાપ્ત સ્વસ્તુ છે. તેથી બેટા
સ્વસ્તુ નાથ સ્વસ્તુ એવી કાંઈક હોય તેમણે સ્વસ્તુ
દેખીને મહેન્દ્રને આત્માત્ર પ્રાપ્ત કર્યો (૮-૪-૧૫) આત્મા
ને જ્ઞાન એક જોડું સ્વસ્તુ છે આત્માત્ર એક જોડું
વિશ્વ આત્માત્ર તે જ્ઞાન જ્ઞાન બેટા સ્વસ્તુ છે. આત્મા
પ્રાપ્ત આત્માત્ર પ્રાપ્ત આત્માત્ર પ્રાપ્ત જ્ઞાન કહે છે ૩
What we see is not the world, it is only
a human conception of something that
exists ને જ્ઞાન જ્ઞાન એક કહે છે ૩ આત્માત્ર આત્માત્ર
આત્માત્ર કદિ પ્રાપ્ત કહે છે

આત્માત્રને જ્ઞાન મહેન્દ્રને કહ્યું ૩ જે આત્માત્ર પ્રાપ્ત
જ્ઞાન પહેલામાં જ્ઞાન દેખીને આત્માત્ર આત્માત્ર વિશ્વમાં
માત્ર આત્માત્ર અને આત્માત્ર સ્વસ્તુ કહે તે આત્માત્ર પ્રાપ્ત
માત્ર આત્માત્ર અને આત્માત્ર વધારે કાંઈ આત્માત્ર
આત્માત્ર પ્રાપ્ત કહે તે કહે તેને વિશ્વ કહે સ્વસ્તુ.
(૮-૪-૨૫)

આત્માત્ર કહે આત્માત્ર પોતનો કાંઈ આત્માત્ર અને
દેખીને આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર પ્રાપ્ત.
(૮-૪-૨૬) (આત્મા)

૫૭૮

ન ઠાં ?

(દરિદ્રીય ૭૮)

દરિદ્રીયને પર્વ આત્માત્ર, કિંમ્ દીવા વિશ્વ કહે.
આત્માત્રને આત્માત્રને, ઉર આત્માત્રની આત્માત્ર
આત્માત્ર કહે સ્વસ્તુ, આત્માત્ર આત્માત્ર પ્રાપ્ત
આત્માત્રને ના દેખી કોઈ આત્માત્ર આત્માત્ર કાંઈ
આત્માત્ર આત્માત્ર ને આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર
આત્માત્ર-આત્માત્ર-આત્માત્ર સ્વસ્તુ આત્માત્ર નાં પર્વ ?
આત્માત્ર આત્માત્ર કહે આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર,
આત્માત્ર કહે ના આત્માત્ર, આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર
આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર
આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર
આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર આત્માત્ર

—ધીરુસાઈ વી. પુરેલિલ

सत्याग्रहज्ञं' स्वउप

ଶ୍ରୀ - ଶ୍ରୀ ଉପନାୟକ ଶ୍ରୀ, ଦେବୀ-ପ୍ରଭାତୀ.

(continued on p. 170, col. 4)

સ સારના વિષયોમાં યોગ્યતા, વિષયોની વાત
નામાં જોઈતો વિષયો મળે જ રહેતો હશે. આથી જોઈતો
રહેતો યોગ્ય મળે છે. તેના લોકો નો સમાવેશ યોગ્ય
વર્ગ સમાવેશ કરવાથી કામ કરી તે બધા ને યોગ્ય
મળે તેનાથી યોગ્યને સમાવવાના પદોથી મેળવે જાને
ને મળે તેથી સારના માનીને તેને સમાવે, તેનો તેનો
સમાવેશના પ્રાર્થના બાવળ નહીં થો છે અને તે ન
સમાવેશના બાવળ ને નહીં સમાવેશના પ્રાર્થના
બાવળ કરી થો છે અને સમાવેશના પ્રાર્થના થો થો
છે. પરંતુ એથી વિરોધને મેળવવાના બાવળ બાવળ
દર્શાવે જોઈતો મળે છે. એથી જ વારમાં તેમણે પ્રાર્થના
મળે પદોથી મેળવેશ કરી થો બધા બધા પ્રાર્થનાથી

૭૧ કચ્છી વખત મિત્રદમ મેળવવા માટે અર્થશીલ નવી
 છે, ખીજા ટોણ વાણ સહન કરી શકતા નથી અને
 ડીપ, શેષા અને મોહના અધિકારમાં શ્વેતેભિત વાણ ભવ
 છે તેઓ શાસ્ત્રીથી અસુર નવી ભવ છે. તેઓ અસુર
 અને છે તેઓ નીતિ-અનિ, ધોમ-વધોમ, અર્થ-અર્થ
 સંકુ કે પેક કઈ એઈ શકતા નથી. વિવમ દાવમાં
 આપવા સિવાયો ટોણ ભલેનો વિચાર કરી શકતા નથી,
 અને ટોણ વજુ રીતે સુખાભને છેલરી, ડભારી, શુરી,
 મોજીરી, હેરાન કરી પાતાના મોશો મેળવવા પ્રયત્ન
 કરે છે.

प्रकृतिं च निरुतिं च जना न विदुरामराः ॥

ममबन्धुप्रकमणिः सदाय गगनोद्धिताः ॥

ગીતામાં યોગના અર્થબદ્ધતા સ્વાતંત્ર્ય બીજા સ્તોત્રમાં
જાણ્યા અનુસર યોગીમાં અનુભવે જતાઅર્થ છે, એનામાંથી
સુરતો અથવા વિશેષ-વિચાર, અથવા સ્વતંત્ર દર્શિ નામ
પામી શકે તે અનુસર છે.

ત્યારે જાણા મધુરો, સમાજમાં જરૂરો ભલે છે,
સમાજને માફિ ચાંદિ પેદાશને છે, સમાજની મહેનતની
કાણી કાપી તે છે ત્યારે મોહની નિષાકનો પાર રહેતા
નથી, કોહને કાનુ કુન્નમજ જની ભલે છે, લેખને સલેખ
રહે એવું કાંઈક રહેવું નથી ત્યારે માણી માલકને

અવધા પુરુષને તે કાવચા દાથે છે આવા પુરુષના
નાસથી પુરુષીશક્તિ અધ્યુપાધ્યુય થાય છે તે ખેલી
આવાની પુરુષતા તેને એથિ રૂપતા હરે જાણીએ આવાની
રેખ છે તે સ પુરુષને અપાર એકતા વચ્ચે કલને હરે
હે, તેના દાંડે અપાર એકતા સર્વો જ પી અવા દાથે
છે તે જીવન કરજ જાણુઁ તરફે છે, હવળને છે,
કર્મને અનુસરેઆશિના અર્થ-કામ જોખમમાં
મુઝાઈ જાય છે તપારે આવા અપુરુષના નાસથી નાસ
પામણી પુરુષી તેના સુખ/નહાર યેનઅ તરવને કરચે
જાય છે તેના આપવની-તેની આરતી જામતા હરે છે
-પુરામારીચિથી નાસ પાખી કલ્યાણીચિની પુતિ-વૈષ્ણ-
પારજ્ઞાનિ અ-તરાતમાને પ્રાપ્તના હરે છે, હે પ્રભુ !
શુ આ દુનિયા રેવય અધર્માએને જ મજા કરવા થયે
છે કલ્યાણે આધવારએને કાઢ જ એખવણે છે
હે કલવન ! પુરુષીમાંકે દયોદેવપદએને મહાર વણી
તે નર્મ દયોદે-સુપતિને સપત્નને માટે હૈવાર કરનાર
વળે-વસુદેવે શુ અપુરુષી જ નામચૂકાઈ-અપુરુષના જ
ન પદમાં કાવચા છે તેના નર્મ હૈવા શુ અપુરુષને જ
ખાત અવાઈ છે !

જ્યારે રીતે સમાજની આર્થિક પ્રાથમિક સ્થિતિનું કારણ છે. જ્યારે સમાજમાં કલ્યાણ પદ્ધતિનું આધાર નથી રહેતો, સમાજી અર્થ આચરણને નિષ્ફળ લાગે છે, એવા નિરાશા પરાન્ન થાય છે, એવાંર આ કલ્યાણની મહત્તાએ પહોંચી રહે છે ત્યારે યજ્ઞશાસ્ત્રને વસ્તુ પરાન્ન આચરણ પદ્ધતિ થાય છે.

તર્જીસુધી ચ સારી આશ નવની આશાએ-સંસારી
મલ મારે સંસારને દેખાડના મારે, સંસારી આશ નવ
આજ મળતી આશાવધી પ્રાર્થનાં વાન છે તર્જીસુધી પરમ
આશ નવ આજ થઈ નથી, તર્જીસુધી સાક્ષ આશમન
આજ થઈ નથી, તે પ્રાર્થનામાં સત્યાગ્રહ નથી. વશ-
સ્થિક પ્રેરણાએ સંસારનાં તર્જી આશાપ્રેરેત્રીથી મહા
સેવી જનકમાં જુના મહોત્તરના દેવમાં ધોર રુદન
હઈ, આપણે નિરાશમન થઈ સંસારનાં તર્જી આશ-
મણેડું પેાડના આશુત્થાવધી તર્જીસુધી તારે તેમને
પરમ આશમનન આજ થઈ હઈ

કે વાત છુ તેને જાણ્યું ત્યારે છુ” અને-મણિમતે
જોગના મગાની વાતવાત વિદાયે, પુણ્યવિત મોર
નિકળે જીવી રહ્યા

પાત્રી : કુમારે સુવર્ણખાવામાં એક ચોપડી
 લઈ આવ્યું, જ્યાં લખેલું છે, "તો મોરબિ એક
 પી રાત્રિમાં અધુરું... " એક એ વર્ણ પ્રશ્નની જ સહિત
 કે આપણે મહત્વ લેવામાં. સુવર્ણખાવા "

મોરે એ કબૂચરબાણ પી પાવન ચાલે ત્યાં સો
હી જાણા થઈ. "હું ત્યાં જાતમાં છાવનિ થોમ
નથી; તારા છાવનનો ખેંચ કરે."

[illegible]

‘जने स्वयं शक्तिना नीरव व्यथादरभा तारमिना
 लीला देवभा ज्ञानास्य छोटी मोरमि यमुनानी रामा
 हात ज्ञाना ज्ञानमणि ज्ञाने ज्ञानमणि

ਤੇ ਅਦਭੁੱਤ ਅਜਾਇਬਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਪੈਂਦਾ।

“ ૧૦૩ ” તારી જનમકિત-અર્થ, જુડી અર્થ. તારી
 “ ૧૦૪ ” અર્થ ૨૦૪ છે. આનંદ અર્થ તારી ૨૦૪
 તારી ૨; તારી ૨૦૪ અર્થ ૨૦૪. ૨૦૪-૨. આનંદ-
 આનંદ-આનંદ ૨૦૪ ૨૦૪ ”

‘સુનાનાઝોનથી નીર્જા નહીં થને માત્ર વિલા
સંધિ-સંકિત્તસર્ગ’ કદાચ જીવનનો સર્ગ નહીં
સુનાનાઝોનથી નીર્જા નહીં થને માત્ર વિલા

• **ପୁରସ୍କାର** ଜାଣି ଖୋଜିବା ପ୍ରକାଶନୀ ସାଥ ପୂର୍ବରୁ
ତେଜି ଖୋଜି ବସ ଉପାଦେୟ ଯୋଜନା ଯୋଜନା
କିମ୍ବା ଏ ଖୋଜି କରୁ ପାଠ୍ୟ ପାଠ୍ୟ

કુલ્પજન દિને નામ આર્ચના કરવા લાગ્યો . " અણુ
વિદ્યુતોદીપિ કુલ્પજન કર." યોગાચાર્યે ખીલો પદ્માસને
અમલાં સર્વો, પરશુ તેષામી વર્તાન્તે જ્યાંયત
ભ્રમ્ય પ્રહાસ્યન્ ન ચ હસન્ કથુઃ કળે ગર્જનામુઃ જેન

अनायास संभूतमिह, "अपवित्र अश्रुभाये । पाछा वने।"

કોઈ પહેલાં એકાએક તરિક્ત અંતરે એવા જોઈએ.
આ પ્રસંગની વાત એવામાં અગ્રીમ, શુભાશુભ
અને અગ્રામ અને હોયેલા વિવાદાનુસાર પડે.

અવશે ખીરાં તું દાખન થઈ અવશે ખીરાંની કાચી
અર્થે લોહાને ભેદિ રહો રહ્યાં, રાહુને-ગેવાની પ્રખરને
ખીરાંની પ્રતિકા અવશે પવિત્રતાની કાચી અર્થે,

ગુપ્તકાળે મેવાડના પ્રખ્યાતગીતે મોડીની વરસાદના
મેવાડે ઇન્દ્રાજ્ય ભેડ, અને મોડીના હાલિસાધાનને
મેવાડના રાજા સાથેના રાજા વિપતીજી પદ્મીજી ભેડ

પુનરાશ્રમની પ્રજા અને પ્રવાસીઓ કેવળને જોઈએ
સાક્ષાત્ પોરે મુન અંધારાવાની પ્રજા પરજિત કરી
કેવળે આવીને જોઈ એકલાના પ્રજા પ્રજા "હો—

असुखात् भीति । हृद्युत्पत्तिने तान्तिषु स्तवन स्तवनी भोरी-
 लक्ष्मी पुनः व्यासमन वाय । नो ... नो ... नो ... नो ...
 व्यासमन वाय । नो ... नो ... नो ... नो ...

જાને દરમિયાનમાં મુખ્યમંત્રિ કુવરાજ પોર્તા, વડા પ્રધાન સી. જાવી વિશે.

“ निष्ठां दधि ”

"जहाँ, दुःख ! जो मित्रों की ओर आती है
 कि न तु 'आपना' केन !"

૧૦. આથી, એમાં તેની 'દુ' મને સિદ્ધિ જાય
એ છે."

“ મેન્ના ! મેન્ના ! ખીરો, બને કુખા આજવાની ”

ધોરણના વિદ્યાર્થી ભવ્ય હાથમાં લેખમાળ-કોથ ન
હોતો સૌમ્ય જ્યોતે ધોરણે મુગ્ધાત્મને જાણાયા.

અને કુલરના કાર્યે ખીરાં મેલાક નહ અને મેલામને
દાનિયનના નવી સંસ્કૃતિને કાઢી

प्रेक्ष-दीर्घात्मक (अतिशय लम्बा)

હાલે રીપબ્લિક પ્રમુખશાહીને, રીપબ્લિકનો સૌ ઉભવે,
 વચ્ચે દેહ-રીપબ્લિક હું ખરીજ, રીપબ્લિકનોના કુલ દિને.
 માયા તારું કરી દેશિયું, જાણે તેલ ગમ તારાં તારું
 સત્યમ-સત્યમી, વિગત નવોન તારી વાટે તારું
 એ સુધિદાન ન-અનુભવી વસી વચ્ચે જાણે,
 જ્યોતિ જમાવું સુવનની દેહ રીપબ્લિકનોના દિને

—Drew D. Yelton

देव-दशनि

શ્રી શ્રી હરિચમન સુત્ર

9. विना-विना

વિદ્યેશ્વર શ્રી મહેશના જન્મક સ્થાન એ અત્યંતની વિશાલ દર્શનશ્રી સ્થાન રૂપ છે તે-સદ્વિદ્યાથી તેમને વૈદ્યનના રૂપ રૂદ્ધ તરિકે આધેશવામાં આવ્યા છે. અગ્નિરૂપરૂપે તે આકાશ, ભૂતરૂપ અને પૃથ્વી એ ત્રણે સ્થાનમાં આવ્યા છે. પૃથ્વીના સહજમાંથી તે મનસેને ઉત્પન્ન કરે છે. પ્રાણશક્તિ અર્થે પ્રાણપ્રાપ્તિએ એક રૂપ ઉત્પન્ન-શ્રી તેના નર નર્મરૂપથી અગ્નિ વાર કરે તથા ને નારી અવ્યયથી અનેક કક્ષિત થઈ અવ્યયના પરાભવ થઈ સર્વે દેવોએ તેમને પૌત્રપોતાની અર્થે કક્ષિત આપી, આથી આ એક દેવતા કદુલી વધુ પ્રમત્ત કક્ષિતને ઉત્પન્ન થવાથી કરે મહાદેવ મહેશવાર. કદુલીશ્વર-પ્રજાએ રહે સમગ્ર વિશ્વના પાત્ર રૂપ, ત્યારથી તે વૈદ્યશાસ્ત્ર મનાય.

२६ आर्यभट्ट आर्यभट्ट मानीता देव न होता,
परंतु पाण्डित्यी रोमने जेवना सारवतुं वसु ने वसु
दान वसु वसु वसु. पाणी ने। जलपानी मानी,
जलन ने मानीत। ताम्रम आर्यन वसु मानीत।
मानीत। ताम्रम आर्यन. ने "२६" मानीत। देव
मानीत। ताम्रम आर्यन. देव। ताम्रम आर्यन.

કહાવે તારી જ સર્મનનું તરુ અને કંઈકમાં વડું
 રાહિયેઆર થતા થાયુ. તે વેળા શિશુદેવ જન્મ્યા.
 રાહિયા સર્મનનાથના કીર્તીપદનું તરુવાજ તે
 શિશુદેવ રૂપે પૂજાડ; તે વેળા પુરાણે રહેલું નારી-
 સ્વપ્ન તમા રૂપે શક્તિ તમે ઉપાસાહું. આ શિશુ-
 શક્તિ એ જ જન્મનાં સર્મન તરુ છે તેથી તે
 આપણે તેમને સાચા પિતરો તરીકે બાંધીએ છીએ.
 આ જ સર્મનાં પુણ્ય મહત્તિ છે. નિષ્કર્મ આ મૂલ
 તરુ પ્રાણીના તરુ વેડમાં હિંગ રૂપે અને નારી વેડમાં
 યોનિ રૂપે બાધા છે. બાધી આપણે નિષ્કર્મના આ
 મૂલતત્ત્વની ઘેર સુના યોનિ (પિંડિકા) માં રહેલો
 હિંગના મૂળ રૂપે રીએ છીએ. શિવપુણ્ય, શાવ-
 પવપુણ્ય બાધિ પુણ્યોમાં વિંચના જીવાનુ આ
 રહેલ મૂલ કપમાં રાખ્યુ છે. શિવલિંગની
 પ્રતિષ્ઠાવિધિમાં પશુ - હિં. પં.ન બારે છે કે રમણે
 મગફળીએ શિશુકાચવાળા જ રાહુરાય મનમ્હુ
 સ્મય. પ્રાણીના વેડાવેળાં પ્રાણતન શિવલિંગની

આર્જુન પુરુષોત્તમ સિંચને તાલસ મળતી આવે છે
જયદરા સમન્વિતકર્તા તત્ત્વ-જ્ઞાનીના આ પ્રતીકની
મૂર્તિના વિધાન પાછળ કેષ કુલુષા-આવ નથી,
શિષ્ય, જગત્ પિતૃતે તરતો પૂજવાનું છે નિવસ
તરિશિ સિંચની આરાધના રહ્યો સ્વર્ણે જ રાગનો
જયેશો પ્રચાર છે સુખ્ય નેથી રેવેલની આર્જુનના
નેા તેમની રવિત જ ઉપાસના ક વાર્તા આવે છે.

ਬਿਨ ਦੇ ਖਾਮਨੀ ਫੇ-ਬਲ ਨੇ ਸਮਝਣ.

[illegible]

જાન્યવાર સિંગ પોસ્ટા પંચાયતનાં દેવ છે, જ્યાં સિંગ તેની પોષિતા પર દેખાય છે તેટલાં નાં દેવ છે પશુ જાન્યવાર સિંગ પોષિતાની નીચે કાંઈ કુણું ક્ષણેમાં દેવ છે જાન્યવાર સિંગનાં મનુ કીલા કામ દેવ છે નીચેથી

આમ ચોરસ હોય છે તે તેને પ્રજામાય કહે છે, વચ્ચેથી આમ ચરદોષીય હોય છે તે તેને વિષ્ણુમાય કહે છે, ઉપરનો આમ ચોળ હોય છે તે તેને સદ્માય કહે છે. આમાંથી બધામાય અને વિષ્ણુમાય વિંચની પાંચાની સપાટીની નીચે રહે છે તે પૂનમાય તરીકેનો વડમાય તે સપાટીની ઉપર રહે છે. ચોરસ બધામાયે તીથિ વિંચ એકમેકા હરતું બદલે છે તે અદ્યોષી વિષ્ણુમાયને તીથિ વિંચ પાંચાના ઈન્દ્રમાંથી ઉપર નીચતું બદલે છે.

૨૬માયના ચોળ મથાગાને ધિરોવર્તન કહે છે. વિંચનાં ધિરોવર્તન ચારેપાંચ આકારનાં હોય છે જગ-કાર, ત્રિપુભાગ (ગાંધીના આકારનાં) કુકુડાકાર (કુમાના ઉપના આકારનાં), ચર્ચમકાર તે કુદ્દુકાર (ચરપેટાના આકારનાં) વગેરે પૂનમાય પર બદલતી રેખા જોતરામાં આવે છે. ૨૬માયની આપથી સપાટી પર એ કીમી સમીર રેખા ઠોલે છે. તે એ રેખાએ વચ્ચેનું સંતર પૂનમાયના ફેબુકે આગતું હોય છે, રેખા-ઓની પરોળાઈ તે ઘોળાં બનાવે કુ આપની હોય છે. ખાલી એ એ કીમી રેખાના મથાગા પરથી એ નહીં ઓળ રમતી-આટી રેખા રૂઝ કીમિ વિંચની પાંચની નાકુએ નીપામાં આવે છે. પૂનમાયની તીચથી સપાટીથી આ આટી રેખા પાંચની નાકુએ કીમી રેખાએ વચ્ચેના અતરાના માપથી નચજા આપની કીઆઈએ રાખવામાં આવે છે. ચોટાં પ્રાચીન વિંચના ૨૬માય પર બદલતી રેખા પ્રમકુ એવા મળે છે કુદ્દુકારના વિંચના ઉપના આપને આકાર ધિરોવર્તન અને બદલતવાળા ૨૬માયને માગતર મળતો આવે છે

તે વિંચના બધામાય, વિષ્ણુમાય તે ૨૬માય પ્રમાણમાં સરખા માપના હોય તે વિંચ સર્વસમ કહેવાય છે તે વિંચમાં બધામાય કરતાં વિષ્ણુમાય મોટો હોય તે વિષ્ણુમાય કરતાં વડમાય, ચોટો હોય, તે વિંચને વર્ચીવાય કહે છે તે વિંચમાં બધામાય અને વિષ્ણુમાય સરખા હોય તે ૨૬માયને જને કરતાં વધારે હોય એ વિંચ ઈશ્વારિક કે મથાકય કહેવાય છે. વર્દ-માન વિંચમાં જનુ આપનું પ્રમાણ ૨ ૩ ૪ હોય, તે તેને સ્વસિદ્ધક વિંચ કહે છે. તે વિંચમાં બધામાય કરતાં વિષ્ણુમાય નાનો તે વિષ્ણુમાય કરતાં ૨૬માય નોટો હોય, તે વિંચ સદ્માય કહેવાય છે.

દિશનાં ૧૮ તીર્થોનાં સ્વરૂપો વિંચનાં હોવાય છે. આ વિંચ ૨૫૫ પ્રમકુ વગેરે માપના છે. આ વિંચ અદિત માપ તે તેને ૪૪ સપાટીનાં કપાલો બનાવે રહેતી નથી ૨૫૫ માં વિંચ ૪૪ ઠોલે સમુદ્ર કીમી ફરી રેખામાં આવે, તે તે ચાલતો તેમજ તેના ચાલતો વિંચાક કહે છે. ૨૫૫ માં વિંચનાં પ્રમાણ તીર્થ વાલકીસી, પ્રમાય, મધા, પ્રમાય, કીમીવિની, ઠોલ, કાસીર નેપાસ તે હોવા છે.

ફેલિક વિંચ આપરેકમાયનાં જાનકિ-આકારનાં છે જોડના આકારનાં વિંચ માગતર કહેવાય કે-કીમીના આકારનાં વિંચને ચાર્ચ કહે છે.

વિંચની પરોળાઈ તેની લગભગ ૫૪મી નહીં કરવામાં આવે છે. ૨૫૫ માં, ફેલિક તે ચાર્ચ વિંચને નિયત આપની નહીં નથી. અલગ વિંચની પરોળાઈ તેની લગભગના રૂંદ આપની, અલગ વિંચની રૂંદ આપની, વર્દમાન વિંચની રૂંદ આપની તે ચર્ચમાય વિંચની રૂંદ હોય છે. તે વિંચની લગભગ-પરોળાઈ પ્રમાણ ૧૧ : ૫ ૩ ૧૧ : ૪ ૩ ૧૧ ૫ ૩ હોય, તે નામર વિંચ કહેવાય છે; તે તે અદ્યોષી નચ, પોષિક તે ચાર્ચમાય મળાય છે. ફેલિક વિંચમાં ૨૧ : ૧ પ્રમાણનું નચ, ૨૧ ૫ પ્રમાણનું પોષિક તે ૨૧ : ૪ પ્રમાણનું ચાર્ચમાય મળાય છે. ફેલિક વિંચમાં તે પ્રમાણ ૨૫ : ૮ હોય તે નચ, ૨૫ : ૪ હોય તે પોષિક તે ૨૫ : ૩ હોય તે ચાર્ચમાય માપના છે.

માનુષ વિંચમાં બધામાય, વિષ્ણુમાય તે ૨૬માય કરતાં આપ પ્રમાણને મોટામાં આવે છે. અલગ, વર્દમાન, અલગ તે આદ્ય આ પ્રમાણનાં વિંચ છે આ સપાટીના આ વિંચ પ્રમાણ પ્રમાણ છે અદ્યોષી-કાસીર ૧૦૮ નાપનાનાં વિંચ હોય છે. વર્દમાન વિંચના પૂનમાય પર ચાર આટી તે સપાટીક કીમી રેખાએ ઠોલી કુમ ૧૦૮ ખાનાં પાડવામાં આવે છે. અદ્યોષીમાં અલગ વિંચના પૂનમાય પર ચર્ચમાય આટી તે કીમી કીમી રેખા ઠોલેને ૧૦૦૧ ખાનાં પાડવામાં આવે છે. ધારાસિમામાં ૨૬માય પર નનાં ચોટાં પોષ, માય, નર, માય, ઠોલ, વીસ, ચોટીસ, અદ્યોષી, નવીસ કે ચોટાં કુમ હોય છે. સુચસિમામાં અલગ વિંચના પૂનમાય પર એ, ને, ચરુ, માય કે પોષ કુમની આકૃતિ રાખવામાં

આને છે. પૂર્વ તરફ સત્કુલમ્, નિઃશ્વર તરફ લાયોર, પશ્ચિમ તરફ લાયોલ્લાલ, ઉત્તર તરફ વામદેવ ને આર્ય-મની એવે કૃષ્ણાનરસંપ છે.

કિંતુની સ્થાપના એ પશ્ચિમની સાથા જો કરવામાં આવે છે, તેને વિચિત્રતા આપવા વીટ રહે છે. પીઠ યોગજ, સંપ્રયોગજ, પટ્ટોચ્ચ, અટ્ટોચ્ચ, દાઢોચ્ચ, ચોઢોચ્ચ, યોગ, સંપ્રયોગ, વિદ્યોદ્ધાર ને અપ્રયોગ આકારની રોપ છે. પીઠની પદોદ્ધાર કિંતુની સંપ્રયોગ

૫૮

આત્મવિચાર-યોગ

દે. જ્ઞાનધીની ઓ ચતુર્ભાષ

પ્રથમ અવન માણુ તે જ આત્મવિચાર-યોગ છે આ યોગ યોગીને કલા કરવાનો છે, આ કલાનરસંપ ને માણુ રહે છે. પદોદ્ધાર યોગ વર્ષ સતત અનુભવ રાખતી જો છે પછી તે સ્વાભાવિક બની આવ છે. જેમ જોઈ આપણું નામ રાધે પોઠારે તે આપણે તરત યોગીને છોડીએ. કોપમાં રોષને, આપણી કાંઈ બાક રહ માણુછો. કદા રોષ તેમાંથી આપણા નામની રાધે જુલ્ય માને છે તે આપણે જ છોડીએ છોડીએ. આપણે જાણણ છોડીએ એ યા કરવું નથી પછી, સ્વાભાવિક થઈ પાડું છે, તેમ યોગ વર્ષની સતત અનુભવથી આત્મવિચાર-યોગ રહ થઈ જાય છે રાધીથી યોગ તે માણુ જ રહે છે પણ પરિવસ કર્યો પડે નથી એ યોગ આ રીતે યાગ.

પ્રથમ કોઈકને પદોદ્ધાર કિંતુનો નિવસ કરી નાખતો કાર્યન કાર્યિત રોપ તે કમને આપણા યોગનો પ્રારંભ થાય તે સાર અને ત્યાંથી પાઠથી રાધિએ એવો પાંચ-જના અનુભવમાં કિંતુનો તે કવન છે કિંતુની જ કોઈ પ્રથમ નિજાના કાર્ય જ એવો અનુભવ, પછી વિચારવું કોણ કોણું ? પ્રથમ મન અનુભવ થયું, તેણે કિંતુને અનુભવ નથી, અને પછી કાર્ય નિજાના પર મેળુ થયું છે. કોઈમાં હું રોવો કાર્ય રોવો ? સખ નહિ, કુખ નહિ, રાખ નહિ, દોષ નહિ, પાર નહિ, તણ નહિ. એક જરમ કાનત અનુભવ યામી બની રહી મન, હું અનુભવું છે. અનુભવ તે કવો અનુભવું. પણ મારે તને કહેવાનું કે ને રીતે નિજામાં હું કાર્ય રાધું થયું તે રીતે અનુભવમાં પણ કોન રહેતો. નિજાની

પ્રથમ રોપ છે ને પીઠ કિંતુની સ્થાપના કોઈથી પદોદ્ધાર રોપ તે કવનોત્તમ. રા. ૧૦. આપની રોપ તે અનુભવઅનુભવ, ને રા. ૧૧ આપની રોપ તે અનુભવ અનુભવ છે પીઠની કિંતુની માણુ એવી મનાવવામાં આવે છે કે મિત્રના સ્થાપના પાણી તેની આરે માણુથી કાળી માણુ પર રાધેલા નજામાં થઈ વધાર નીકળે મિત્ર કુદિલા પ્રારાના પશ્ચરમાંથી ને પીઠ કિંતુના પ્રારાના પશ્ચરમાંથી મનાવવામાં આવે છે.

કાર્યિથી તને મન માણુ, કોઈક મને કાર્યિ મની. એ જ રીતે અનુભવમાં પણ કાર્યિ તે તને જ કાર્યિ મને. હું તારો માર્ગિક છું. તને મારી કાર્યિ છે કે તારે કાર્યિ કિંતુનીમાં કાર્યિ અને કમ જ રહેવાનું છે કોઈના પ્રથમે કોવ નથી કરવાનો, અને કાર્યિના પ્રથમે કાર્યિમાં નવાનું નથી. કિંતુનીમાં યોગને તારે જાણતો અનુભવના છે કાર્યિ, કોઈનીએ અને કોઈનીએ યોગીનામાં કાર્યિ કાર્યિ રહે. હું વર્ષમાં અનુભવની ન કાર્યિ અને કાર્યિમાં રાધું હું નિજામાં કોણ કોન અને કમ રાધું તેનું અનુભવમાં પણ રહેતો. અનુભવ મન કાર્યિ વાત કરી, મન અને વાણીથી ને પીઠની અનુભવ છે તે અનુભવમાં કોન પણ માણું. કાર્યિ કાર્યિ તે પશ્ચાત્ત્ય છે, નીચે તે પશ્ચાત્ત્ય છે. અનુભવ અનુભવ, અનુભવમાં સર્વન, સર્વરૂપે તેનો તે જ પશ્ચાત્ત્ય આપે છે. હું તેમાં જ છું હું નથી, હું નથી પણ તે જ છે, તે જ છે સ્વાભાવિકતત્ત્વ વિચારો પણ તે જ છે હું છું વિચારો સર્વન સર્વરૂપે તે જ છે. મન નથી વિચારો પણ નથી. પણ તે જ એક અનુભવ એક રસ પશ્ચાત્ત્ય પશ્ચાત્ત્ય આપે છે મારા માના કાર્યિમાં એ જ છે મારું નીજાનું પણ એ જ છે અર્થ અર્થ મારી કાર્યિ તત્ત્વ છે તા તા સર્વન એવો એ જ છે. મારા મન પણ એ જ છે મારો અનુભવ, મારા કિંતુ, પછી પુન કે મારા, કોઈક, કાર્યિના થી, મન, અનુભવ, આમ, રોષ, અને અનુભવે પણ એ જ એક તત્ત્વ છે. અનુભવ તે એક તત્ત્વ છે. એ તત્ત્વને કોઈક રાધું છે. કેમ પશ્ચાત્ત્ય કહે છે, પણ ને કાર્યિ છે તે, તે એક

અમલ, એકરસ સત્-નિર્લ-માન-કાવ્યુષ ક. કું નથી, કું નથી, અમલ નથી અમલ નથી, અમલ નથી, કો કો તે તે તે ન છે. કો કો કો, આ રીતે ધોષો ઉચ્ચાર કરી જમણાન સાથે એકરસ થઈ જતું. અર્થો મિનિટ, મિનિટ ૧ વધારે સમય, અને તેથી વધારે સમયને પણ આવર્ત્ય જોતા રહેવાનો અમલ સમયો પામે છે. આથી એ રીતે એથી પછી વિચારતું કે કમીર, મન, કંઈએ અને પ્રણો અમેરો આ 'અર્થ' રહે નિત્યમ' થઈ રહે છે કું તે યાતિ અમલો કું કું મિ કોની કિયા જોતો રહીશ તમણ, પાણી, કીમ, અમલ, અમલ વધેરે રીતે વિષ પોતાનામાં એટલી વિવિધતાથી રોય તે વાપરીને કાળાં. એક કામ પૂર થાય અને બીજું કામ શરૂ થાય મિ મેની વધેરો સમય આપનારું કામને માટે કાદી થેરો. આપનાં કામો એક મિનિટ થોડે રીતે ન પાતળ કરી રજા પછી કીમ માટે અમેરો થોડે અમલ વિચારી જેતુ રજા-કમીરની કુદિ માટે પાતળ પાણી થઈ છે, રહે છે કીમ અમલ છે. કું કાંત જેવા કું કું આ અમલપાન રીતે કામ પૂર થાય પછી પામણ છે. કામ થઈ અર્થ પછી એથી જેતુ કે અમલ મળીને અમલ અમલ કમીરો કામ કરી પછી છે. કું કાંત કામો કિયા કું કું અમલ અમલ અમલ થોડે પૂર કુદર રીતે આપવિતન કરતાં કરતાં થઈ કો. આપનારો પછી એક આપનારો વિષે કરી અમલવિતન કરતાં કરતાં કામોની નથી, અમલ આ રીતે આપના વિચારો કામો પૂરી નિષ્કામી કરતાં કામની પામણી વખતે, કામ કરતાં વખતે, કામ સાથે વાનગીઓ પ્રથમ રોય તે વાનગી-અમલ, વાનગીઓ રીતે પ્રથમે આપનાં રોય એટલી અમલ-વિતન, સુખ-સુદિ કે વિષે વાપરીને કામ કરો. કામ સાથે અમલ થઈ અમેરો. એક કામો કામ કરો. એ નિષ્કામી, એકામલથી કું કું કામ એ પછી એક ન છે. એ એકામ વિચાર કરી કામો પચીએ પછી અમલ, વાનગી અને કાંતિ થઈ છે. કામ આપના તમે ન થાય છે કે અમેરો તેમાં એકામલ નથી થોડી કામની પામણીમાં પોતાની કમીરો મળી, કામ નીતિય છે કે નીતિય છે એ તે એનાનુ રોય ન એને માટે પોતાની નિષ્કા એ કરે તે ન અમલ અમલ નિષ્કા થઈ જાય. રહેરો કામવિતન કામવિતન અમલ નર. પોતાનામાં કામનાં કીમ રહેરો અમલ એકામી,

કામવિતન કે કામની અમલથી કામ કરતાં કરે છે તે આપ રીતે અમેરો કીમની મિ એક પામ રોય છે અમલમાં અમલ નથી નથી પામનામાં પ્રાપ્તિ થઈ કમીરો ઉચ્ચાર કરે છે અમલ ઉચ્ચાર અમલ અમલ ન થઈ અમલ કરે છે, તેમની રીતે એ પછી એકામલ અમલ-એકામલની આપવિતન અમલમાં માટે કામ કરનાર-અમલને એક મળેરો નથી. કીમ કીમ અમલ વખતે આપે છે. એકામ વાંચ કે અમલ અમલ, અમલ-અમલના કે અમલમાં, કામ અમલની કે અમલ કીમ એકામી પામકામી થઈ કો છે. કાંત એ કે કામને પ્રમુખ કરતાં અમલમાં એકામ વિષે વિષ અમલમાં કરેરું કામ થોડે એકામ વધારે પછી એકામ વધારે એકામ થઈ અને કામ છે કે આ નથી કામમાં પામ કરતાં કામો ન ઉચ્ચારો વિચાર કરનાર વિચારોને કામો કરતાં અને તેમણે એ રીતે પ્રમાણ અમલમાં એકામ વિષે કામો કામી થઈ. પછી એકામવિતન એટલી થઈ કે અમલમાં એક પ્રમાણ અમલવિતનમાં અમલ અમલ. આપના પામનામાં અમલની નથી થોડી થાય છે, અમલ નથી થઈ કે અમલ છે કામ અમલ અમલ તેમાં થઈ છે

કામ પ્રમાણ થાય એકામ રોય તે અમેરો અમેરો અમલના કીમ પછે કામ વિતન-એ વિતન કામી કરી એથી અમલ કામ એ રીતે કામ કરનાર, કામ, અમલ અમલ, અને એને કામ છે તેના વિચાર કરી, અમલપામણ કરી જેતું વધેરો કામ સાથે એકામ થઈ જતુ. કામો કે વિચાર, અમલ કે અમલ, કિય, કે વિચારો, એકામી કે એકામ મેકામ કી એકામના કામ કરી થોડી મિનિટ અમલ માટે કરે છે. એ વખતે કામ ને ન વિતન આ રીતે એથી એકામ આપના, કામ, અને અમલ તે અમલ અમલ. અમલના કીમ તે અમેરો અમલનાં કામો નથી નર કરતાં નથી કરતાં, અમલ થઈ અમલ, અને અમલનાં કામો કરી અમેરો આ રીતે પામ ન થોડી અમલ એકામ કામ અને અમલ આપે છે કરી એવા જેતું છે. તે અમલ એ વિતન કીમી કો તે પછી કામ છે

આપે વિતન એ રીતે અમલ તે આપે વિતન

પામ આવ્યાં તથા સ્વચ્છ. કમળ કે કમળમાં તો તમે એક-
કપ હતા ન, તે વખતે પરમભાવનાં હતા અને કામ
પૂર્વે થવાની અને તું કામ કરે પરાની સમિ તમે
જાણો લીધે હોય છે. એ ને કામ વચ્ચેની સમિ
માં ન થતે સંભાવનું પો છે કામમાં તો કો પ્રમુ
વળ ન છે. કામના કામો પૂરા થાય છે એથી કામ-
પર પોર્ષ અને એ જાન કરી સ્વચ્છિતવર્તમાં હીન
વર્ષ નવું. પા કામ કે અર્થે કામ પણ જુલો છે
એ પછી કામનાં કામે લેવાં: કામથી કામે પાતળી,
કર્મ-કેટલી કામે હવનું મળતું, થતી કામે, કો વડ
કો પાતળીપ્રકારે પણ કામો પોરી કે કો કો-
નામાં જુલોપ્રકારમાં કરી લેવું વાત કરનારે છે, વાત
કેમળનારે છે, વાત પોને છે કે આકાશ પણ
શું છે? આ નવું કોટી હવનું પણ વિચારો લેવાય.
વાત પરી થવા પછી વિચારો લેવું કે વાતમાં કંઈ
અકામ તો નથી આવું ને? કામનારે ને વાત
લેવું કંઈ નથી મોઢાવું ને? વાત કરી થવા પછી
નન કામે વાત કો લેવી, જુલ કો લેવ ને જુલ
કામોમાં કામે પણ આવશે. કોને પ્રકારે કોને
જુલ ન કરવાથી નિમળ કરવાથી અને મનના વિચારો,
વાર્તા વચે કોને-કોને, કોને-કોને અને પ્રમુ વચે-કો
કામ કરી શકું છે. આવું કરીને કોને લેવું 'ના
આમથી કોને-કોને છે તે કું નથી, એ કો જુલો કરી છે
લેવું જા એ કોને-કોને કરીથી લેવાય થવનું પણ
લેવું ન' છે. લેના લેના પ્રકારમાં આવે. લેવી કામે
વાતની આવશ્ય કરી પહેલાં લેવાય તરણી લેવાઈ
કામની લે. એ પણ તમાર ન રાજ્ય છે. તમારામાંથી
કરી, ખન, હરિયો વચે-કોને કરી અને કામો અર્થ-
માંથી એ કોને લેવાય છે. ને કામ ને લેવાં એક
જુલ નિમળ કરી પછી ને વાતો કરી લેવ તે કો
વાતો કરી થવા પછી વળી કું અને તે ને કે જુ' વાતો
શું થઈ? વાતનું સ્વચ્છ શું? એ વિચારો થઈ, કામનાં
કામમાં વચે. નિમળ જાણો: કામે કામ જાણો તો
આવે કામ નહીં જાણી કો ના કરીને કોને-કોને
નાનકોને કરી કોને-કોને પ્રમુ થઈ કામ ન પડે
કો ન-કામનાં કામે, અર્થનાં કામે થવાના
પ્રકારે આવશે, લેવાઈ લેવાઈવાના પ્રકારે આવશે.
ને જા, પછી, કામનાં કે કામનાં કામે વચે
'એક કામેમાં જુલ એકનાં નથી લેવી. જુલો પણ

કરી, અને વચે પણ કરી, એ કો પ્રકારે જાણો
નહી. કો પ્રકારની જુલ એ મનની જુલ છે.
જુલનાં કરી કે કોને-કોને જુલ, મંથન જુલ કે
કો જુલ, નાનકોને કે જોનાં જુલ, નિમળ જુલ
કે સ્વચ્છ જુલ એ તમે તો એ કોના કરી
કામો છે. એ કામના વચે-કોને લેવ લેવ જુલનાં
તમે જુલ છે, જુલનાં તમામાં જાણી કરી છે એ
કામનાં. આમ કામનાં લેવી જુલનાં જુલ ના
કરી જુલ થવનું. કામનાં કામનાં જુલનાં લેવાના
સ્વચ્છ અને કામનાં કુલ કરી લેવા કરી, જુલનાં
જુલ કરી થતી અને તે જાણ, કામનાં, કરી લેવાનાં
અને આના નિમળ' કામનાં કરી કરી: એ
જુલનાં જુલનાં પણ થતી કો જુલનાં ને ને
લીલામ વિચાર થશે હો તમે આવનાં થશે લેવાઈ.
લીલામ વિચાર લેવાઈ કામનાં એ કામ ન ન કામનાં
હતાં કામે કરવાય થવું, અને કોને-કોને
એ કો જુલ લેવા જામ તમા તમા ના મારે કોને-કોને
કામનાં ન છે એ કામે કામનાં લેવા લેવા નાનાં-કોને
કામો ના તો એ લીલામ વિચારની પોનાંથી કામ
તમા તમા લેવી કામ ના.

કામનાં એ કે કરી જુલનાં કામનાં થતી
કામે લેવા વિચારનાં કામે પૂર્ણ થવા પછી રાતે પણ
કામે કામ આવનાં-કામે કામે, કામે કરી તે
કામે-કામે, કામે અને કામે: કામે કામનાં
કામેનાં કરી, કામે આવનાં જામ કરી પછી છે અને
કામે જામ આવનાં કામે છે (કામે છે).
કામનાં કામેનાં નામ લેવામાં મારે ન છે. કામે
કામે વચે વિચારનાં કામેનાં વિચાર કો ના: નિમ
નોંધ કામેનાં લેવાં એ કરી કામેનાં લેવાં છે. કામનાં
કામેનાં કામે કામેનાં કામે ન નહીં તેમ તમાની
નિમળનાં તમાનાં કામેનાં વાત કરી કામે કરી છે,
પણ કામેનાં તમાનાં કામેનાં નામેનાં નામેનાં
નોંધ કામે ને ને લેવાં કામે લેવ તે કામે કામે ન
કામે લેવા વિચાર કરીને કામેનાં કરી લેવાનાં કામે
પ્રમુ ન આવનાં-કામેનાં લેવાં લેવા, લેવાનાં કામે-
વાતનાં કામેનાં કરી તે પણ કામેનાં છે. એક
પણ કામેનાં કરી કરી કરી કરી

એ નિમળ કામે છે કે નિમળ લેવા પહેલાં ને વિચાર

મનમાં રહી બધો દોષ છે તે રાત્ર હરિનિશાન મનમાં જ રહે છે નિહા સમાવત જતાં કોયો પ્રથમ વિચાર એ જ આવે છે. સપૂર્ણ સંત તો આદ્ય તંત્રમાં જ્યાં, તે સમયે મન હુપ્ત થઈ જાયપણે ત્યાંમાં હતુ અને તે પણ એક પૂર્ણ જાણના વિચારવાળુ હતું. આત્મ મન એ મન જ ન અણુત્ત્વ એ મન એટલે શુદ્ધ, જત કશુ અણુત્ત્વ આત્મની પાસેમાં પાસેની એ વિધાંત છે આ રીતે તમારો વિવશ બધો. રાત્રિ પણ જ પૂર્ણ જાણમય સ્થિતિમાં જ્યો, તો તમે ધીરે ધીરે શુદ્ધ મનતા જ્યો. પ્રાતઃકાળમાં ધૈર્યતા જ વધી જાય છે વિચારુ” તે રીતે વિચારીને કામ-રુદ્ધ કરી દી. જ્યોતે દિવસે કામ એટલુ વધારે વિચારી સેવાતું છે, “ તે મન, મન કાચે રાત્રે સુતા પડેલાં તે નિશ્ચય એો દલો કે અણુક બુદ્ધે કરીથી સવાન પામે તો તમે હુ કરીથી પાદ અપાર શુ કે રહે એ બુદ્ધો ન કામ તે ભેજે” આ રીતે તમા વિવશની કામરી સમષ્ટી વિચારી સેવાતું.”

આ પ્રકુમય છવન કે આત્મવિચાર-ધૈર્ય એ, જ્યાં જ છવનમાં એ રીતે રહેવાનો સકરમ કરી લી. કું કું કું કે તમારું છવન એક ન્યુ જ છવન જતી જ્યો. પ્રથમ પદચિંત્ર, પ્રથમ સાચાચિત્ર અને પ્રથમ ચક્રિય જતી જ્યો. આખા વિષ કાચે તમારી એકતા થતી અસારો તમા તમા માગો જાયકે, કાંતિ, આનંદ, પ્રેમ, અને ઉત્સાહનાં પર વહેકે. એક વધારે તમારે શું એકલે ?

એક વાત રહી મન જે કામ કરવા મન ટેવા-

× તુર્તમાં જ અમાર પાનાવા તેજોજોના ‘ અજ્ઞાત્ય પાત્રીકાપ ’ નામના મ કર્યાંથી.

૫૯૯

કાળીચિદ્દશને બોધ

(તારો નેત્રો સાચો અને રાત્ર સ્વપ્ના । રે.. રાત્ર)

કાળી કાળી રાત્ર સચે, દૂર પ્રસુથી કામ રે,
ચિદ્દશમાં જાહે નહિ-કેઈ એ, જોદકિયા કહેવાય રે
કાળી...(૧)

કેઈને કેમે સુખમાં ત્યારે, કિંતુ એતું કાંતે રે,
વજ્રસપ્તમે કમલે કમલે, સુખમાં કાચે બાંતે રે
કાળી...(૨)

પેશું છે, એટલે જેમાં પ્રવેશ મતાં મતને જતરી
કમ નથી પડતો, જે કામ એને સ્વાભાવિક છે,
(સાધવા તરીકે) જ્ઞાવાતું, જ્ઞાવાતું, જાણી મત-
વાતું, કશું મારવાતું) તે કામ કરતાં કરતાં
પણ મનને કો ના માનમાં મલત કરી કામમ આપણે
કરવા જઈએ છીએ ત્યારે આત્મા આત્મા નીચી રહી
રાખે. જુએ, જુએ આપો મારું મારમાં કમલ
જ્યા છે. એ કામનાને વિચાર કરો આ રતો. તો શું
પણ આત્મ જાણતાં મારમાં કમલેશું છે કું નથી,
પણ તે જ છે. આ આવી રહું છે તે પચમજ્ઞાત્યું
કરીર છે. પ્રાણ તેને વધારી રહ્યા છે, મન તેમાં નિર્માર
કરી રહું છે અને કુંડાં એ કોયો જ જતાં એ કો
કાચે એકરમ થું. કરીર, મન, વધોતો કે કામ
એવો નથી કે જેમાં કું ન દોષ. અને, વિધોતો કામ
એવો નથી કે જે મારાથી અસમ દોષ, સર્વત્ર. સર્વત્ર
કું કું ને કું જ કું તે જ એક પ્રથમ કામમાં આત્મા
જ્યો. તમારી ઉપર, નીચે, આસપાસ, નાના નાના
પરમાત્મ કીતા અણુત્ત્વ છે, એ શુ છે ? એ કોમાં કું
—ની આત્મા કરો કું કું કું જ સર્વત્ર વિશ્વથી રહી
છે. કરવામાં કાચે વિચો દોષ તો તેમને અણુત્ત્વ તો
કે. ન દોષ તો તે ઉપરના કાર કાચે સર્વત્ર સ્વપ્ન
પડું કહેન કરતા રહે. જુએ કવા, સુપ્તિ. જમાનું,
આવાય, અને કાચે કાચે મદ્યકાચેની એકજાણી તમે
એક નથી જ આનંદ અણુત્ત્વથી એ રીતે જતા કરી તો
જુએ. ×

—ક’ણું.

૫૯૯

કાળીચિદ્દશને બોધ

(તારો નેત્રો સાચો અને રાત્ર સ્વપ્ના । રે.. રાત્ર)

કાળી કાળી રાત્ર સચે, દૂર પ્રસુથી કામ રે,
ચિદ્દશમાં જાહે નહિ-કેઈ એ, જોદકિયા કહેવાય રે
કાળી...(૧)

કેઈને કેમે સુખમાં ત્યારે, કિંતુ એતું કાંતે રે,
વજ્રસપ્તમે કમલે કમલે, સુખમાં કાચે બાંતે રે
કાળી...(૨)

—શ્રી ‘ પુનિત ’

રાત્રીએ દિવાલને પકડ્યું, “દિવાલ કાઢેજ, તમે મણા જિંદાન હો અને તેથી તું જાણે તમને જે પ્રશ્ન પૂછું એના કારણભરણ અવાજ આવે, કહે, કંઈક આ અનતર્યાંગી રીતે રહે છે, એ કઈ તરફ જુએ છે અને તે છું કહે છે.”

દિવાલે આ પ્રશ્નો ઉપર વિચાર કર્યો અને તેનું મન યુગાચા સામ્યુ. રાત્રીએ આ કાચાનો પકડી પૂછ્યા હતા, પણ કાચાએને “સતોતી કાચુ” ન હતું મણુએ કોઈનાં કોઈનાં અવગણ્યા આવેલાં તો કાચાએ તરતવાન કાચાએને પછી રાત્રીના મનનું સમાધાન થયેલું નહિ દિવાલે કહ્યું.

“હું જાણે અવગણી કાચે અવાજ આવે.”

દિવાલ કાઢેજ મેર જાણ્યા પછી કાચા જાણે નહિ, કાચો ઉપકારમાં પછી એમાં જાણ સીધા કાચા પ્રશ્નો ન હતા. તેમ જ મોડુઆ અવાજ પછી ન મળ્યા એમની પુત્રી વિદ્યાન તેમજ આવા કાચી પુત્રીને કુંજ વણું કાચુ પૂછ્યું. પિતાએ વાત અણગમી એટલે તે મોટી થી.

“વાહ, આમાં કઈ કુંજવણું કાચુ નથી રાત્રીને કહેને ? આવા પ્રશ્નોના અવાજો તો અવગણ્યા પછી થાય છે.”

“એકા, રાત્રીને કાચાન માન એમ અવાજ તું આપી કાઢેકાં મારું નાહ નહિ કાચાને ?”

“નહિ” પિતાએ, આપ કાઢેકાં નિહા છે.”

અને થીએ દિવસે દિવાલે કાચાનાં કાચાં રાત્રીને કહ્યું “આમાં જ અવાજ આવેજ તેનું છે ? આવી વાતો તો અમારા પાસાં છેકારાં પછી જાય છે.”

“તો પછી એમને મોઢાં” રાત્રીએ આજ્ઞા કરી.

દિવાલની ઊંચી કોઈ વચોમાં કાચાનાં કાચાં મન અને રાત્રીની સામે અગત્ય ઉપર મેડી નમતર્યાંગી તેણે પૂછ્યું, “મહારાજ ! આપના પ્રશ્નો છું છે તે કોઈ.”

“ઉપર આ અનતર્યાંગી રીતે રહે છે, કઈ વાત જુએ છે અને છું કહે છે.”

અમારો અવાજ અવાજના મારે માણુર નવા છેકારીને કહ્યું, “મારે મોઢાં હાં એકાએ છે, અવાજ આવે છે.”

હાં આપવામાં આવ્યું; અમારોને સામ્યુ કે આજે રાત્રીની મરતરી વચોની છે અને દિવાલ પછી

એકે વચોની છે. પાયામાં એકે હાં હાં એકે છેકારીને રાત્રીને પૂછ્યું,

“મહારાજ ! આપણું કોઈમાં અને છે ?”

“હાં આવા.”

“અને હાં ?”

“હાંમાંથી” રાત્રીએ અવાજ આવે.

છેકારીને પૂછ્યું; તો પછી હાંમાં આપણું ખાં કે નહિ ?” રાત્રીએ હાં પાડી એટલે છેકારીને અવાજ આવે, “અમારો, મહારાજ કાઢેજ, તારે મને જાણ્યા કે આ હાંમાં આપણું કાંઈ છે. અને તો દેખાડું નથી.

રાત્રીએ કહ્યું, “એક તે તે કાંઈ દેખાડું ! હાંમાં આપણું કુપાયેકું છે એ વાત તારા કાંઈ છે.”

છેકારીને કહ્યું કે, “તારે એક હાંમાં આપણું પચાએકું છે પણ દેખાડું નથી એવી જ રીતે ઉપર આ અનતર્યાંગી મારે માણુર વચો રહી છે, હાં કોઈ કે તમારી જીને પ્રશ્ન છું છે.”

“અમારો કઈ તરફ જુએ છે ?” રાત્રીએ કહ્યું.

રાત્રીના કિંદાચનની માણુરમાં થીની ઊંચીએ કાચાનાં રહી હતી. આ એટલે છેકારીને રાત્રીને પૂછ્યું, “આ અગત્ય કઈ તરફ જુએ છે ? તમારી તરફ કે મારી તરફ ?”

“અરે, એ તો મારે માણુર જુએ છે ?”

“અરે, તારે, ઉપર પછી આ અગત્યની એક મારે માણુર જુએ છે.”

અવાજ કાંઈએકું રાત્રી મોઢાં આપણાં નાખી. એક પ્રશ્ન થાય તેણે છેકારી પ્રશ્ન પૂછ્યો.

“અમારો છું કહે છે ?” છેકારીને અવાજ આવે.

“મહારાજ ! આ પ્રશ્નો અવાજ એકાં કોઈ તેમ જ આ કિંદાચન રાત્રીને મારી સામે અગત્ય ઉપર મેડી.”

છેકારી રાત્રી અગત્ય ઉપર મેડી, પણ છેકારી તો કાચા મારીને રાત્રીના કિંદાચન ઉપર મેડી મારું, અગત્ય વર્તન એટલે નવા નવા પાયા છેકારીને કેમ જાય મહારાજી કોઈ એવી કાચા પૂછ્યું, “આપના પ્રશ્નો અવાજ વચો એવા ? રાત્રીને તો પાડી એટલે તે મોઢાં.

“જુઓ, મારા એવી એકા પાચર છેકારીને એક પાચર ઉપર કિંદાચન ઉપર મેડી અગત્ય તો આવે છે અને કિંદાચનના પાચરને અગત્ય ઉપર મેડી છે આ જુઓ ઉપર જ કોઈ રહી છે.”

રાત્રીએ કાચાને અગત્ય કોઈ અને નાની એવો આ કુપાયેકું કુપાયેકું રાખી. અગત્ય.

ગોમાતા

સેનક - ડૉ. બી. કલ્યાણ; એમ. એ.; પી. એમ. ડી.

મહુવાડ - શ્રી યોગીન્દ્ર જી ત્રિપાઠી એમ. એ.

ગોમાતા-નોટથી કારો છતાં કેટલો નધા મકનનો વિષય આવે એ તરત કાઢું' પ્રાચી કલેવાળ-કાપાળ દર્શિએ કોઈ આવણને એની કાઠી જ ઉપયોગિતા ન કામે. આમ છતાં હું આપનારે તરીકે અનઅભાવ એની કોણી કિપત ન જ અંકી કો આવે એ મનુ ખાતી નીક કનેતા છે, એમ કહેવામાં જરૂરે અર્થક-કોમિત નથી. કિન્તુ પદોને પામે એ મુજ તરેને ઉપર રહી છે અને તે એ, તે મુજ અને વાતાવરણ મોઝાદાવ. થીપુજી અપાને એમનુ આપુએ છાન આપે, કોપાની અને કોપીએ કામે પોનાયું છે. એમના સ્વર્ગને પણ કારોનું 'અર્થ' કોમીત' કાઢું છે. જ કુણ મકનનાનું છાન એમ કોપાનનું પ્રતીક છે તેમ વચાવુ પાળ્ય કનના મકનનાનું છાન કુલિતનનું પ્રતીક છે એમ મકનના મર્યા થીપુજી અપાનાનું પ્રતીક નથી એમ કુલિ કનના કોપાનનું મકનનું પણ વધારે.

થીપુજી અપાના અને મકનના એ એ મનુ કોના પ્રમાણે કારો, કોનાનીને મનુ અપને અંક-વોમી કોનાનીનાં મુખમાં અર્થ, એ એકો કાપન એટ મકનનાં નવ છે, એની નીચે જ મુખનાની તેમજ આકૃતિ આર અને અપા' કાર પ્રાચી કમુતિએ અનુક્રિતવણે વર્ણવે જાયો. ત્યારે આ એટ તરી નાવ છે ત્યારે આ કમુતિ પણ નાવ પામે છે અને નવોત કમુતિ નામે છે. અને આ કાપન એટ ફરીથી નાવન છે.

આપણે અણેએ હામે તેમ મનુખમાને અપનાં છાનના મર્યા એ જ 'નનિપા' વરણેએ કોપીએ-અપ અને વચા અનામીએ એમીએ અપનાં ત્યાં જ કોઈ છે તેમને પણ કોપીએ કારો અને અપ નિના આપણું નથી, કિન્તુ નેને અને નાના અપાઓએ છાનની કમુતિના મર્યા વચાને પણ અનાપના વચા છે, પાત્ર, અન તે એમીએ જ. અપ, છાનની પ્રાચી અરીમાત તે અનની.

પ્રમાણી છાનના કુદર અર્થિત મર્યા અન એટા એ પ્રથમની અરીમાત છે એમ એ કમુતિ

માને સ્વીકારવું જ પડે. અપનાના અપના એમ અપે અપે અનની અરીમાત તરે કુર્ણવ મર્યા છે કારે કારે મનુએ એકાદપણ રીને પાપના મનનાં પ્રથમ અપનાં કોપાળ નિના રહ્યાં નથી વીજ અપોમાં કોમીએ તે પ્રતીક મર્યા અને કારે કમુ તિના છાનનાં મુખ એ મનુખને કોપાળ કોમી કિપા છે મનુખછાનના કિતિદામનાં કાઢ પચા પ્રત. કે કમુતિ અપે અપે છાનની પ્રથમ અરીમાત અપ પ્રતે કુર્ણવ લેરીને છાનની અન મીનઅરી વચાએ એમના પાળા પાત્ર પોમે છે કારે કારે કમુતિ એકો કિપા અને એ અને આ કુપાળ કાપાએ મનુખોએ કાર કોમીએ એ વિચારવેલી પ્રતીક છાનની પ્રથમની અરીમાત અપ જ છે એને. એવપાળ આપે છે આ એવપાળ કાર એ કુર્ણવ અપનાં આપે એ વિચાર પો એમ રામિ એકાદ જ આપે છે તેમ આની પ્રતીકે પ્રથમ અર્થનાં અને પછી અર્થનાં આ છે.

કેટલાં અર્થનાંની મર્યા મુખમાનાં કારો તરે કોમી દર્શિત કોઈ છે. છાનની કુપાળ અને કાપી પરિવર્તિત આપણે કોઈ એ તપાકો છે. આને તે કોપાળ આપણે તાં રીવે, કેટીના, કોમી, નાપના, કનિમા, નાદમુજ પાત્રો અને વીજ પીપાંએ અને કોમીનાની એવી નીક મર્યા વાડ કોપાળ છાન અને પેટા મર્યા કાર છે અને તેમ અપાઓએ છાન અને છે. અને વાળી મુખમાં છાનને ત્યાં કિપાઓ કોમીનાં પ્રાપ્ત મર્યા કારે મનુ એ, આ એક કુપાળ અને આઅર્થનાં પાત્રા છે આ અપી જ મનુએ છાનને મર્યા કિપાઓએ પર્થિપાળ એ 'અપ' કે અપનાનાં કારો કોમીએ કોમીને કોમી વચા કારો અને આપણે એ વિષય અને કુપાળ વિચારમાં હામે કે વરણેએ પેટી. આમ અર્થનાંને રહે છે કોમીએ કિ કોમી પાત્રી પર પચ મુખી તે કમુતિ કિપાઓએ અપનાં અનામાનાં કોપાળ એવી વચા આને પાત્રા. એ જ કોપાળ કોપાળ કુપાળ વચાને અપાઓએ એ જ કુપાળ પ્રતીકમાં જા. વચા વચા વચા કોમી કારો અને છે કે આપણી કુપાળ (મુખે અપાઓ, આપણ પટ પાટ.)

તેવાર છે ઘીદર તેવાર છે

જન્મતા મહાપુરુષોના સાહિત્યની પ્રસાદી લેખો સંગ્રહવામાં આવી છે.
સંસારમાંથી તારવેલો છવનનો સાર ગાયવા માખણ.

પ્રત્યેક પ્રભાતે જ છવનને નવચેતનવન્તું બનાવે છે,
ચૂંહો, મહાલયો અને સમાચૂંહોના આભૂષણરૂપ
લોખંડના મુરોખિત એન્ડ સાથે મુંદર બોક્સમાં

નિત્યબદ્ધારમાં દિવસ
રોત્તમની આપનાર, અને
સ્વાધ્યક્ષર થેતના જન્મવતું
વિવધોત્તમ વાચન જન્મ-
તાની સાહિત્યપ્રાદીમાંથી
લેખો લેખકું કરવામાં
આવેલ છે તેમજ ત્રિવિ,
વાર, વારીષ વગેરેનું
દૈનિક પંચાંગ અને વાચન
જેના પ્રત્યેક પૃષ્ઠ ઉપર
લેખની છપાઈથી વાચન
દાતા સ્વસ્ત્ય અને સુધ-
ર્ધાર બધવા આપવને
આર્થિક રૂપે રહું છે
તેમાં લેખક અદિતીય આર્થ
ટેકેન્ડરને તુલ્ય વચાવી
હો. સગા-રહેઠીલા અને
ખિત્રને વચીત રહે લેખ
ઉમાલ સેટ તરીકે આવી
માખ છે. પરમા, દુહાનમા,
લોહિયુમાં, અને સમાચ-
હોમાં જે અપ્રુતિ અને
ચોખ્ખાઈ કર્યાન કરાવે છે

મુ. રૂ. ૧૦-૦-૦
પેસેજ સહિત રૂ.
૧૧-૦-૦

જેઓ ટેકે-લગની કિમત
ન ખરવી શકે અને કેવલ
તેના વાચનને જ ઇચ્છતા
દાખ તેઓએ સોભાગ્ય-
સુચોદિત નામનું

પુસ્તક ખરીદી લાઈવર્સ શકે છે. મુ. રૂ. ૩-૦-૦ પેસેજ સહિત આજેજ લખો

શ્રી ભકિતભાઈ ઠાકરભાઈ-અધ્યક્ષ મેમ્બર, ગામદાવાડ.

ગાજપતિ

મિત્રો તેમજ સ્નેહીઓની માન્યતા પરોઝાથી અનુપમ ભેટ

સંસારમાંથી નીતારેલું માખણ

જન્મતા મહાપુરુષોની પ્રસાદી લેખો સંગ્રહવામાં આવી છે.

સંસારમાંથી તારવેલો છવનનો સાર ગાયવા માખણ.

પ્રત્યેક પ્રભાતે જ છવનને નવચેતનવન્તું બનાવે છે,

ચૂંહો, મહાલયો અને સમાચૂંહોના આભૂષણરૂપ

લોખંડના મુરોખિત એન્ડ સાથે મુંદર બોક્સમાં

આજેજ વસાવો.

મુ. રૂ. ૧૦-૦-૦ પેસેજ સહિત રૂ. ૧૧-૦-૦

જેઓ ટેકે-લગની કિમત ન ખરવી શકે અને કેવલ તેના વાચનને જ ઇચ્છતા દાખ તેઓએ સોભાગ્ય-સુચોદિત નામનું

પુસ્તક ખરીદી લાઈવર્સ શકે છે. મુ. રૂ. ૩-૦-૦ પેસેજ સહિત આજેજ લખો

શ્રી ભકિતભાઈ ઠાકરભાઈ-અધ્યક્ષ મેમ્બર, ગામદાવાડ.

હું કૃતાર્થ છું, નિત્ય વૃષ્ટ છું

મણી !

અન્ન, સ્વપ્ન, શ્રમ, રસ આદિ નિવૃત્તિમાં હું પૂર્ણ પ્રીતિ પાસી હતી, કૃતિ, સ્મૃતિ આદિ વૈરાગ્યથી વિરોધી વર્ગ—કૃતકે સંકારથી હતી; દેહાદિને હું આત્મરૂપ નિત્ય સમજતી હતી; જગતમાં અત્યપણુ માનતી હતી, આવા પ્રતિષેધ હું રંગને રંગથી—અમાલતા હતા.

તાત !

પ્રાણ પ્રાણીઓમાં પ્રમાણે હું હર્ષ, યોગ, ક્રોધ, દુઃખ, આશા, નિરાશામાં નિમુક્ત થતી હતી, વર્ણ, આશ્રમ અને અવસથાવિહિં અભિમાન પાસતી હતી, ધર્મ-શાસ્ત્રમાં રચાયેલ વિધિ અને વિરેષ પ્રમાણે હું વર્તતી ન હતી. અનાદિ અવિદ્યાથી આમ જંઝારના આવામનમાં હું પડી હતી.

રમાણી !

આજ હૃદયપ્રાણે કિંમ્ય જાણેતિ પ્રવૃત્તાં, સ્વસ્વરૂપ જોગપ્રાતાં જન્મ મયે, યજ્ઞ મયું, દેહ મયે, દેહપાલના મર્મ, પુરુષ મયું, ભાષ મયું, યચિત મર્મ, પ્રાણમય શુ. હું છત્રનમુજાને જો ન હતાની યદે—ન ચકાની યદે. વૈરી-જોનાં વેર—ઝેર, કે સ્નેહીજોના સ્નેહભાવ હું કૃતાર્થને ન હોજાની યદે, ન હસાવી યદે ન પડાવી યદે, આજ હું નિત્ય વૃષ્ટ છું.

પિતા !

સંભાનની અત્યુચમ પાસી કે વિરક્તિની નિમુક્ત ભુમિકા હું નિર્મુક્તને ન ચકિત કરી યદે. આજ હું સિદ્ધ થોગી નથી, જ્ઞાની નથી, વૈરાગી નથી, જાત્ર નથી, ક્રોધ નથી, યોગી નથી, અજ્ઞાની નથી, રાગી નથી, અવજ્ઞ નથી, અદ નથી, અસ આજ હું કંઈ જ નથી કેવલ નિરાશ્રય, નિરાકાર, નિરવયન નિત્ય વૃષ્ટ છું.

કૃપાણી !

આજ અને અવિદ્યાના કાર્યરૂપ આ જગત, જમતીય, છત્ર આણું સિદ્ધ હું કંઈ જ સમજતી નથી. આજ ચિત્ત વિચલિત યદે યદે નથી આજ મનોભાષાર જંધ છે, આજ અદ વાતા અભિમાની છુંને અરે સુવત્ત પ્રાપ્ત કરતાં હું કૃતાર્થ છું નિત્ય વૃષ્ટ છું.

પરમેશ !

પ્રાણ્ય જોગવવા જનપથે અટકતા, મુખ કુન્ન, ચીત ઉચ્છ વચેરે દંદે. ચક્રન કરતા, કઈ ઉચ્છનીય ચેનિજોમાં જમતા, કઈ સ્નેહી—સુખેશોયોમાં અવકાશ કરતા, નિર્વાક કાને પ્રાણ્ય અપાર કરતા, કઈ મંથન—અમંજલ મધ જે વિકરતા આ દેહને અને મારે કંઈ જ હોવાદેશ નથી આજ હું સમિચ-ચર્ચક આનંદમન, પ્રકરવરૂપ છું. આજ હું કૃતાર્થ છું. નિત્ય વૃષ્ટ છું.

—મનોરમા મનજાલ-શાશી.

ઠહેવાતાં વૈષ્ણવને

રે મનુષ્ય ! તને વૈષ્ણવનું બીર પારણ કરતું કેમ નેહું ? કઈ સાધકાત સુખ તે આ જીવંત પારણ કરું ? કાચો વૈષ્ણવ કેને કહેવો તે તું જાણે છે ? ને—

“ વૈષ્ણવ જન થો તેને કહીએ, કોણે પ્રણામ જણે રે
પરુ જે કષ્ટકાર કરે તેણ, મન અભિમાન ન જાણે રે.”

તાડું જાંતર બેઠીને જાંતર નજર નાખ છે તારામાં કાંઈ ! તું એ જીવંતને દુષ્ટને નેહુંને જાનવાં ચકાસે છે. અને કષ્ટકાર કષ્ટર અપકાર આં વિના થો તને આશરું જ નથી ખરો વૈષ્ણવ કાંઈ દિવસ થોરો વૈષ્ણવ હોવાનો કાચો કરતો જ નથી તેને થો ભોગ તરણી જ આપમેળે વૈષ્ણવપણ જાય છે. જ્યારે તારી પાંચ થો આમ છે ને—

“ વૈષ્ણવ જન થો ગણ કરારે, ને રીયાં દયામાં કરતો રે,
અમરકાંત નેજાનો આવી, કાચે અમૃત ભરતો રે.”

હુ કાચો વૈષ્ણવ હોવાનો કો કાચો કરે છે તે ખરેખર જોડો છે. તું એ માત્ર રત્નમેરથી રીયાં દયામાં કરીને હોડાની કાચે વૈષ્ણવ હોવાનો કાચો કરે છે. અને અમામાં પાળા પહેરીને, નાનની અંજિત કરીને, અને કહિયે રાખ કાચાડીને વૈષ્ણવ હોવાનો માત્ર રીયાન જ કરે છે. સાચા વૈષ્ણવ કાંઈ આમ ન કરાય. સાચા વૈષ્ણવ કર્તા ખરેખરો થો ને—

“ અપરકાંત ને તુષ્ટાલાચી, પર-શ્રી જેને મળ રે,
અંજિતકાંત અમલ ન જોયે પરમ નવ કાચે કાચ રે.”

કાંઈ છે તારામાં અમાનતાનો અમાર અમામ રબડો તે તું પણ તેની પાછળ દોડે છે. કાંઈ કીડીની કાણુ જીવ અંજિત વિના થો તને આશરું જ નથી. થો ખજી પર આંને માત્ર, વસુધાની વાપકાત થો ગણ જાણે કરારે

જ્યારે ! તું જોય ખાને છે કે તું કહેતાં હત થોયે છે ! ના ના, હું નથી માનતો કે તારા સુખમયિની નીકળતો જોય પણ અમા અમાનરિદીન હોય. આમ તે કાંઈ વૈષ્ણવ વગર !

“ અત્ર-અમાત્ર પરીયાં વડો, પરીએ અમલો રાખ રે
કાચ પરીને કરીને વડો, કાંઈ કરતો આમ રે.”

જ્યારે ! કહિને કલતનાં પણ તું વિચાર કરતો નથી ! તને જોય કાનઈ કહી કે હુ કહેતાં અપરકાર પ્રણુને અંજિત અમર કહું ન કરે છે જતાં મોડા તને આમ કેમ કહેતા દીડ. પણ અને પ્રણુ થો આ થો માત્ર કષ્ટકારી દેખાવ માનવી જ અંજિત છે

“ કાળાં થોળાં કામ કરે ને, કાળાં કરતો નામ રે
કિંમલ દેડાં ભારે ભારે, હોડી મડતો કામ રે.”

જ્યારે અમર ! આમ તે કાંઈ આણે ! જોય નાણુ તું કિંમલકિંમલી અત કરે છે અને જોય નાણુ થો કાળાં-અમરોમાં અમરિતાર વેપાર કરે છે તારે થો ખરેખર અંજિતકાંતિની અત્ર છે તે વિના તું ખેં જોયો જ્યારી કાળાં નહિ.

તારે તને જોય પ્રમર કહે કે કાચો વૈષ્ણવ અનપા પારે તું કરું નેહુંને ! છે ને—

“ મોકવાપા જાણે નહિ નેજે, દર વેરામ જેનાં મુનમાં રે
રામનામ થુ તાણુ રે લાચી, અમલ તોરણ તેનાં લનમાં રે.”

તારે દર દર અમરોએ કરવા અમાની કાંઈ અત્ર-અત્રી, અંજિતમાં અમાની પણ તારે અંજિતકાંત અત્ર નથી, આમ તારે અંજિતકાંતિની જ અત્ર છે કહેવે કે તારે દર વેરામની અત્ર છે પણ જ્યારી પોરોમાં કાંઈ અંજિત રીતે કરીને રામનામમાં લીન થા. જીવું કાંઈ નહિ.

—શ્રી અમૃતલાલ જીભ સાહે

જાણનાર અનુવાણું દોષવા નીકળ્યો, અજાણનારમાં
અજાણ મર્યો. અજાણ અધ્યાત્મને દોષવા નીકળ્યું,
અજાણ વિષયને દોષી બન્યું, પ્રસાદ નિષય
નિવાર્યો. આ અજાણ પોતે દોષ ત્યાં અધાર
રહી શી-ભરી. ત્યાં જાન દોષ ત્યાં અજાનની
કાળા સ્વચ્છિત નથી આ અજાન છે ત્યાં જાનનો
અધાર છે, જાનની રિચરણ એ જ અજાનનો અધાર છે.

મીઠાઈ વૃણ છુપાને ! છતી આંધ્રે અધારો મેને
નશીને ! અધાર આરે સુરંગા દેખ્યાં કરે છે હરે છે,
અનક-અધોષ કરે છે, તારે એ મીઠાઈ એકાદ
વૃણની ઘણાંજે આંધ્રો મીઠાઈને કર્કર સંકેતી, મરી
શુદ્ધિ જાને એકી રહે છે સુરંગુ તેજ એકાથી દર-
વાણું જ નથી જાનની પ્રમા અનક-અધોષને જાણાથી જ
પડે છે, શું જાનને એકાની મેને પ્રમ્લ ન લેવ ?
પણ મીઠાઈ જાણ છે, આંધ્રો જ દોષાદી ન કો એકલે
શું હરે ! પણ વૃણને નિવાર કા કર્કરહીને, મનુષ્યો
પણ આ વૃણથી ભરે એકા કો જાનનો પ્રકર એક
અંતરરક્ત આંધ્રો શી-કો કો ! જાનના પ્રકારની અનક
આવજ એકાં અંતરરક્ત અધાર અધાર અધાર છે. અને
એ જ વૃણ છુપાને, સુરંગુ અનક વર્તા વાર જ
અધાર સુરંગુ ધીમારની દોષમાં આંધ્રો દોષાદીને ત્યાં
ત્યાં દોષા જ પડે છે. અધારમાં જ એકી અધાર પ્રકર
કરે છે વૃણ વૃણ વૃણ એકા ધીમારને અધાર લે છે.

અને મનુષ્યોનું પણ એક જ છે તે ! જાનના
અવસ્થામાં વિષયો પાડવા એ પાડા અને તેના પડે કો
વિષયો દેખા કે જાણ પડી એક ધીમાર રૂપર તથા
મારે છે, તેમજ મનુષ્યો પણ અધાર તથા મારી વિષ-
યોને અધાર વર્ક જાનના અને છે. મીઠાઈ વર્કને વર્ક
છે તે એક પે ! એમ વૃણ રચે અને છે, તેમજ
મનુષ્યો પણ અજાન અવસ્થામાં-અજાનના અવસ્થામાં
જ જાનના રહે છે એમ વૃણ પડી વિષયો લેશે
છે, તેમ મનુષ્યો પણ જાન-અવસ્થા તથા સુરંગુ કરે
છે. અને મનુષ્યો શી મારે જાણ જ નાણા કરે છે.
વૃણ અને મનુષ્યોમાં શી ફેર છે ?

વૃણને એ અવસ્થા નથી વૃણની અવસ્થા તે એ
સુરંગુ પ્રકાર એકાની છે, પણ અવસ્થાની રીતે જ
એકી આંધ્રો એ પ્રકાર એકાને એ પ્રકારનું એકા

લોકવાને અવસ્થા છે પણ મનુષ્યો તે એ વૃણ રચે
પણ અવસ્થા છે જાન શું એ મનુષ્ય, અધાર છે જાન
પ્રકાર અવસ્થાને અવસ્થાને મનુષ્યને સુરંગુ પણ આંધ્રો છે.
જાન જાન પ્રકાર અવસ્થાની રીતે મનુષ્ય પ્રકારનો નથી.
અજાન શું એકી તેને જાન છે, જાન અજાન વર્કથી
રચેને એકી તેને નથી એકાદ જ નથી પણ અવસ્થાવર્ક
અજાનવૃણ વિષયો તથા રીતેએકાદે વેગ દિનપ્રતિદિન
વધારેક જ જાન છે મનુષ્યમાં સુરંગુ તેજ એકી જાન
એકાની રચે છે, તેને અવસ્થાને તે અવસ્થા છે જાન
તે એકાદી છે તેને અવસ્થાની અવસ્થા રચેકો નથી. મનુ-
ષ્યની આંધ્રો અવસ્થામાં એકાને દેવાવડી તથા, જાન
તે પ્રકાર તથા સુરંગુ રચેને અવસ્થામાં જ અવસ્થા
કરે છે અવસ્થાવર્ક દેખેકો જાન છે, અવસ્થા છે
પણ અવસ્થાને વર્કથી પ્રકારમાં અને નથી. વૃણ તે
મીઠાઈ જાણ છે, મનુષ્યો પ્રકાર છે મનુષ્ય તે અવસ્થા
છે, મનુષ્યને અવસ્થાવાની, અજાનને દેખેકો મારી જાન
પ્રકાર અવસ્થાને આંધ્રો સુરંગુ છે, જાન જ, મનુષ્યને તેને
મનુષ્ય-અવસ્થા જ એકાદ મારે રચે છે, જાન વ વૃણ
અવસ્થા તે સુરંગુ છે

પણ એમાં દેખ દેખેકો રચેકો અવસ્થાને
દિનપ્રતિદિન અવસ્થાને રચેકો અવસ્થાને અવસ્થાને
અવસ્થા અવસ્થા રચે છે. એકા અવસ્થા પ્રકાર
અવસ્થા અવસ્થા રચે છે. એ અવસ્થાવર્ક અવસ્થાને વિષય
મારીને પ્રકારમાં પ્રકાર રચે છે તે-અવસ્થાવર્ક
અવસ્થાને અવસ્થા અવસ્થા પ્રકાર રચે છે, પ્રકારમાં
એ અવસ્થામાં-એકાને અવસ્થા અવસ્થામાં-અવસ્થા રચે છે
તે-અવસ્થામાં અવસ્થા પ્રકાર પ્રકાર અવસ્થાને એકા
એકા છે. અવસ્થાવર્ક એકા નિષયો દેખેકો
અવસ્થા એ જ અવસ્થા છે અને એ-વાણું મીઠા
છે, પ્રકારમાં એ અવસ્થામાં એકાને અવસ્થા અવ-
સ્થામાં નિષયો દેખે છે, તે અવસ્થામાં એ અવસ્થા
પ્રકાર અવસ્થા અવસ્થા રચે છે. અવસ્થા એ અવસ્થા પ્રકાર
નિષયો રચે છે તેને જ અવસ્થા અવસ્થા અવસ્થા રચે છે.
એ અવસ્થા પ્રકાર અવસ્થા અને એ તેને જ અવસ્થા
નિષયો રચે છે-અવસ્થા પ્રકાર અને અવસ્થા પ્રકાર
અવસ્થા રચે છે. જાન અવસ્થામાં તે અને એકા-
અવસ્થા પ્રકાર છે. એકા અવસ્થા અવસ્થા અવસ્થા

હા રહે છે, જોને પાપને પાપ કમન્યા કરતાં વ વેર્માજ
જોતિયાત નવીને કાવન નીતાને છે.

અગ્રાનના અધિકારમાં કાવમી વૃત્ત જેવો છે,
કાવમીને અગ્રાનનો અધિકાર અધિકારી નથી અને
અધિકાર છે તે પશુ ને દાનના પ્રકાર અગ્રાન દોડાવું
કરી કાઢે નથી. પણ અર્થ પ્રકાર દોર ત્યાં અધિકારને
દોષિત નીકાવું એ શું મુર્ખતા નથી ? કાવો જોરદીમાં
અધિકાર કાવમીનો છે એ, મનુષ્યના અંત કમુર્ખ
વિષયોના અવગણ્યમાં કાવમાર દો કાવમીને એ પશુ
એ જોરદીમાં અર્થવું એ ન કિરક નથી તે પશુ પ્રેરક
કરે એટલે ન અધિકાર દો અધિકાર થશે. પણ એ
પુરુષાર્થ કાવ કરે ! કાવ છે એવ નાવના કર્યા કાવ
કર્યાં એ મનુષ્ય પાછા પશ્ચાત્ત કરે નથી, પશ્ચાત્ત એ
એવ નાવના કર્યા પશ્ચાત્ત કરે ને મનુષ્ય પશ્ચાત્ત કરે
નથી. તે મનુષ્યને વૃત્ત કાવમી કીન ન કમન્યા ને !

પશુ વૃત્તના નેરમી કાવમી દો કાવમી ! અધિકાર
અધિકાર પશુ વૃત્ત કાવમીમાં કાવમી કાવમી એટલે અર્થ
કાવમી કાવમી પ્રકારવું અધિકાર કિરક કાવમી પણ
પ્રકાર કાવમી એવ ત્યાં કાવમી રોતાની અધિકાર કાવ-
મી નથી. વૃત્તના એ કાવમી સ્વભાવિક પણ કાવમી
દો છે ને ! એટલે અધિકાર એવો અધિકાર. અધિકાર દો
કાવમી ! અગ્રાનના અધિકારની કાવમી એ કાવમી પ્રકાર
રહેવો છે. એ કાવમી પ્રકારવું એવ કિરક
અંતમાં કાવમી કરે એટલું દો કરે ! નાવ પાછો દો
પ્રકારવો એ કાવમી સ્વભાવ છે કે અધિકારને ત્યાં
રહેવા ન ને અધિકાર અધિકારને એ પ્રકારવો એટલે

કાવ છે કે એ ત્યાં ન ન રહે. એટલેને એવો કાવ
કાવમી નીકાવોને એવો કાવ એવ કાવમી ના, ના,
પશુ વિષયોના પાછો કાવ એવ મનુષ્યને ન નીકાવના દો.
અરે અગ્રાનની એવ વિષયોની અધિકાર અધિકારને
મનુષ્ય અધિકાર, કાવમી અને સ્વભાવમાં પણ વિષયો
વિષય કરેવો એવ, એવ પણ વિષયો કરેવો એવ
ત્યાં એવ દાનના પ્રકારની અધિકાર અધિકારને એવ
કાવમી ! એવ કાવમી પશ્ચાત્ત 'કાવમી અધિકાર' એવ
મનુષ્યને પશ્ચાત્ત 'કાવમી અધિકાર' એવ અધિકાર ના
પાછાવ છે, એ અગ્રાનમાં પશ્ચાત્ત, અધિકાર છે. કાવ, પુન
પશુ એ અગ્રાનમાં છે. અને અધિકાર પણ એ અગ્રા-
નમાં છે. એ અગ્રાનમાં વિષય કર્યા પણ કાવમી અધિકાર
અધિકાર વેર્માવિકારો છે, પ્રતિપા છે.
અને એ દાનમાં ! એ દાનમાં દો કાવમી
કાવમી એવ દાન એટલે એવ પ્રકાર એ પ્રકાર
કાવમી નથી કાવ, પુન, પાછાવ કે પશ્ચાત્ત અધિકાર
એટલે પ્રતિપા એવે દો દાનના એવેવ પણ કાવ
સ્વભાવ અધિકાર કાવમી કરવાની કર્યા વાર ના કાવમી
નથી. એ દાન એટલે અધિકાર એ દાન એટલે કાવ,
એ દાન એટલે ન પાછાવના અને એ દાનમાં એવ
વિષય પણ એવે મનુષ્ય દો એવ ! કાવ કે દાન
મનુષ્યને ! અને એવ ના પાછાવને કાવ-

વા વિષય સર્વમુદામાં કર્યા અધિકાર સંવર્ધી !
પશ્ચાત્ત અધિકાર મુદાને સા વિષય વધવો કુને. ||

(નોંધ : અ. ૧ કોષ ૧૬)

- દીવાળીને દહાડે -

(દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ)

અધિકાર દિવસ-અધિકાર દિવસ, દિવસ દિવસ
અધિકારની અધિકાર દિવસ, દિવસ દિવસ

અધિકાર... (૧)

દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ
દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ

અધિકાર... (૨)

દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ
દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ

અધિકાર... (૩)

દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ
દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ, દિવસ

અધિકાર... (૪)

'પુનિત' મનુષ્યના દહાડે કર્યા,
અધિકાર-અધિકાર-અધિકાર, દિવસ દિવસ

અધિકાર... (૫)

- કો. પ્રતિત

બકત તુલસીદાસ

તે—મી ઉ. જે નિધનિદુરી

એક કશોયો એક બક, એક આશ વિશાસ
સમરૂપ સ્વાતી જાહેર, ચાતક તુલસીદાસ

મારા ભાગવતજીમાં જે ગદ્યમાં કાવ્ય-મહાત્માઓના
પુણેથી મહાત્મા તુલસીદાસનાં જન્મનો તથા સાચીઓ
કર્મભેદી તે કવ્ય અને ભવદુની મારક ભયર કરે છે
ને તે તે વખતે હું કેટલીક જાગરો સમજી શકતો ન હતો
પણ બાતબોજના આવે તથા પ્રજાગતિનાં મિટ્ટી
વેળાં મુખ ઉપર તરી આવતા હતાં તે હું સદે પારખી
શકતો હતો

તુલસીદાસ વિશે એક સાચો મદ્દ ન લોકપ્રસિદ્ધ
છે અને તે અને ભદ્દ ન મને છે "શિવદુર કે પાદુ પર
જાડ સંતનકી જોડ, તુલસીદાસ થઈ જાયે, વિશાક
કરે રમુરી" તથા સાથે સમજનકાળીમાં આ જ
જાહેરો એક જ જાહેરો માત્ર છે કે, પચાસમાન
પણ પીત્તી જાડ જે પદો રામનામની મુલતી
આ વિવાદ રહે ન નહિ. આ મહાત્મા પ્રુપ
જીવેદુ કુક કવન જા સા વ. કાવોધપાંથી પ્રસિદ્ધ
એક રામાયણમાંથી ભણવાને માત્ર છે મારે હું
ચેતાને સામસાથી મારું છું અને મારી ખાતો છે
કે, જે જાહેરો તથા મહેતો તેને શુદ્ધ જાગણી નહોતો
વિમારો તેમને નહુ કવન, જા, યાતિ તથા જાગરણ
માત્ર વિવાદ પહેલે ન નહિ. રામાયણમાં જે શોધક
માત્ર નહોતો છે પણ તેમજ વાંચના પદો મારી શુદ્ધિ
એક જ એમ અને છે કે જેમ જો રામને દોષ જાન્ય
છિમ્મ હુમ્મલ હોતો તેથી ન જાગરણ છિમ્મ તુલસીદાસ
જાગ છે.

તુલસીદાસનું આજીવન—કવનકવિન એટલે તુલ-
સીદાસ કહુ ન ગરીબ નથી. પ્રમુ તુલસીદાસને ચેતાની
કૃપા પાત જાગણુ તે ચેતાની યોગ વિમાર છે, તેના
કૃપાને પેરજી કેરજી કરી નહોતો, અને તુલસીદાસને કૃપા
ને નિરાપાર જાગણે છે. કૃપાની પદો તુલસીદાસને
જાન્ય થયે હોતો, તેમજ જાન્યો પ્રજા ન વિચર રીતે
જાગણ છે. કૃપાની રીતે જેમ જાગણ જાન્યની
સાથે રહે છે તેમ જા જાગણ રમુ નથી પણ "રામ"
જે કવનો કવન કરે છે. વળી તેમજ પ્રુપમાં જાગણ
હોતો જાગણ થઈ તે ઉપરાંત જા જાગણની ઉપર

પાંચ વર્ષની થોમ એમ જાગે નેનાને સામતું હતું. આ
જાગે જાગણ જાગણના જાગણી ઉપર કૃપા તેમજ
જાગે જાગણી કરી જાગણ કુક જાગણી. તુલસીદાસ
નિમાર પદો છે, અને તેને જાગણી રાજો નહિ એવું
જાગણી ચેતાની રાજીને જા જાગણી રોગપણી કરે
છે અને રહે છે કે "તું જા જાગણ શિવ જાગણી" જાગણ
કરને "જામ રહી જે જાગણી" હવે તે જાગણીને જા
રાજીને જાગણ જાગણને જાગે તેને જાગણે જાગણ રહેતું
રહે છે. રાજીના મના પદો તુલસીદાસ જાગણ પાગે છે.
રહે જાગણે ત્યાં સમજન પદો જાગણ મુખી જાગણ
રાજીની કેરજન નીને રહો અને રહેતો. એકજાગણ
રાજીને સાથ રાજગણી તે પદો મારી જાગણ રાજી
તુલસીદાસ કુખી અને નિરાપાર જાગણી. જામ જા
જાગણ પુરુષો જાગણ જાગણી નિરાપાર જાગણી
વહેતી લેતો જાગણી જે જા જાગણને જાગણ જાગણી
છે ન નહિ તેમજ જે જાગણે જાગણ જાગણી તેમજ નહોતો
જાગણી. એવો તુલસીદાસની રાજી કૃપાથી પણ જાગણ
જાગણ જેમ જાગણ એક જાગણી જાગણ રહે રહે
જાગણ છે અને જાગણ જાગણ છે તેથી જા જાગણી
જાગણી જાગણ જાગણ. જાગણી રાજી રાજગણ
માટે જાગણ જાગણ જાગણ જાગણ રહે છે,
રહે રહે રાજગણી જાગણ રહે. રામાયણમાં તેથી
જા રાજી નિરાપાર એક જાગણ જાગણી રીતે રાજગણ
જાગણ જાગણ છે. એક જાગણ રાજી જાગણ, જાગણી
જાગણી રાજી જાગણ જાગણ રહે છે. રામાયણમાં તેથી
જા જાગણ રાજી જાગણ જાગણી. જાગણ રહે છે, જા
જાગણ મહાત્મા ત્યાર પછી જે જાગણને ચેતાના જાગણે
જાગણ છે અને ત્યાં જાગણ વિવાદ રીતીને જાગણ
જાગણ છે રહે તે જાગણ જાગણ અને છે, તે ચેતા
રામાયણની જાગણી રહે સંજાગણ છે, અને તેની
જાગણીને જાગણ જાગણી રહે છે.

તુલસીદાસના પરજીવાર ને સંજાગણ-
કૃપા જાગણીને જાગણ નથી, પણ મુખ્ય જાગણ
જાગણ જાગણી રહેતો જાગણ રાજી. તુલસીદાસના પ્રુપ
જાગણ તેમજ જાગણ છે એમ કહુ તે તે જાગણ
નહિ જાગણ તુલસીદાસ ચેતાની જાગણ જાગણ ન
જાગણ રહે. જાગણ પણ તે જાગણી વિવાદ જાગણ

એ તેમનાથી કહો યાત્રા નેરોડું. ઝોનાર તે પાઈ
પતિની રૂબ સિત્તે પોનાના પિયેર મહ અને દુલ્હ-
નીદાસ ધેર દત્તા નહિ, તેઓ ભાળીને કામ્યા
શુભે છે તે પોનાની સ્ત્રી ન કરે, દરે શુ મરુ ?
ભરે ! તે પોદ્ધ મુખ અને ખુશ વાણી વચનુ વાર
મરે ખાવા પાન છે. હુ દુલ્હનારે જુ ભાવા મરવા
કામ્યા રહી શુ ન નહિ. અને તે પછે તે સીતે પોનાની
સાક્ષીએ ત્રો દુલ્હ સમય પાદ - સોના રૂપરત્ન
પાછળ મીડા મીડા મનાર દુલ્હનીદાસ, સોના રૂપ
પાછળી રામના રૂપરત્ન પાછળ મીડા મની મનાર
મન-સાક્ષીના રસ્તે ઝોનારે આરો ભવ છે. અખ-
રુકિતો કમલ રહે રહે નહી મરી તેા તે તરીને
કામે પાર અને રહો, મરજીની પનાદ વચનો મણુક
શુ ન કરી શો ? આખરે આમ વાણી પડોશુ અને
મધા નિહાડોના પોનાના ઈશ્વર દત્તા ત્યાર પોનાની
સોના મર આરણ વાણી મરો પાછળ મીડા તે ભાળે
પોનાના સ્વામીને સાદ ઝોનારે અને પાછળ રૂપ
શુ. મરજી ભાળે પોનાના સ્વામીને રૂપપાત્ર
મની રહેતા ભેઈ કિન્દામનીએ પ્રમાણે મુ

“સાજ ન સાજ ભાણી, પારે ભાણે શુ
પોદ્ધ પોદ્ધ એકે રેમો મદા રેમો મ નાપ,
અરિમમમમ રેમો ભાઈ ભેઈ મીત,
તેઈને શી રાજ મરે, દેવ ન તેા મવતોતિ”

દુલ્હનીદાસની સોના કુમેળી આ ભાળવ
દત્તનાથ નીચી જવુ આ પ્રમાણે દુલ્હનીદાસ
દત્તનાથ પાછળની સોની મરે તેમને મરી મુ
શુ. મરે આ સીતેની મીડા જે ભાળવ અને ના
મી કુખમાંથી મરી પાછા તે આ મરે સોની
સીધા અને કુખને મેદુન પરાપાત્રને મેદુન ભાળવ
પાવ મનાથુ ? દુલ્હનીદાસ આઈ કામેમાં કમનુ
પરિવર્તન થતા તે મરજી મનાથિ દુલ્હનીદાસ વરી
મનાથ મની રહા.

“તે મનાથ મેલી શુ સખી ભણી શે, તે તેા

પાછુ કરી ના પાછી વાવ રે સખી ભણી શે”

આ પ્રમાણે આ ભાળવ રૂપ રૂપના
મનાથ મરે સમયે મરે મનાથના મરી મનાથ મરે છે.
આ સંદર્ભે દા નિમ્ન ભણી તેમની સો પોનાના
કામને સમજાવે મેર મનાથ મરે મનાથ છે પછુ
પાછા વચન નથી. સીતે કામ્યા ધેર ભાળીને પોનાની
મનેને સુકિત રાખાં અને મનાથે મનાથ મરી
શુભે છે, તે ભાળીને હેમના કમને આ છે “ભાઈ
હુ તેા આ મનાથમાં પાવ મનાથ સ્વામીને પ્રભુને
માર્ગ મનાથના ન વાણી દત્ત, તેમો દરે તે રહે મરી
શુભા, મેદુને હુ મરી શુ મનાથ રહી ? વાચા ! શુ
તારા દત્તમાં આમે કામે શુદ્ધ રૂપ છે. ને દેવ
તેા તમારી સેવાથી મનાથ મનાથ મનાથ મરે ?
ધેર ધેર દત્તમાં મનાથ દુલ્હનીદાસ ધેર ધેર રૂપ છે —

“શુ મનાથ મેલી મરે, મીડા. શાપ પાવ,
મનાથની મરે મરે મરે મરે મરે મરે”

જે પાછી કરી ન કિમત ન દત્ત તે પાવ
મનાથના પાવ મની મરુ. રૂપ મનાથના મરે
પરિવર્તન રૂપ મરે મરુ તેનું શુ મનાથ, ને
પોનાનું પાવ દેવ પછુ તેમાં વિષ મરે મરે દેવ તેા
તેમો મરે મનાથ પછુ પૂજા નથી, પછુ ને મરીનું
પાવ દેવ પછુ તેમાં મનાથ મરે મરે દેવ તેા તેની
કિમત મીડા મનાથ નથી તે ન પ્રમાણે તેમને કામા
મરીમનાથ ન મેળા પ્રભુ મનાથ દુલ્હનીદાસને મેળા
મનાથ રૂપા મેળા મરે મરે મરે મરે મરે મરે
મનાથ દત્તા અને દત્ત — મરે મરે દત્તા તેનું મરે
પરાપાત્રની મરે અને જે મનાથ મરે મરે મરે મરે
દત્તા તે મનાથની મેળી દાખનીથી મરે મરે મરે
પૂજા ન શુ ? વાચા, કામામાં વાઈ મનાથ મરે છે ?
શુ પ્રભુમનાથ તારા મરે મરે મરે મરે મરે
મરે છે ? ને મરે દેવ તેા દાવ ને મનાથના મરે
શુ મરે મરે મરે મરે મરે મરે મરે મરે
મરે મરે મરે મરે મરે મરે મરે મરે

મણુ શાબ્દ-ચિત્રો

શે શી કન્દવન નયોતમયાસ રેસાઈ

ચિત્ર ૧ છુઃ.

રક્ત-રેખાતુ શબ્દ-શબ્દ પહેલોડિ

(આને હાથ અને વચનપાત્રથી પીર નહોતે
એવમાં થઈ રહ્યા હતા, કર્ત્તવ્યનિષ્ઠ આને વચ્ચે
રેખા રેખાની સાથે રહી એવને મોઢે તવાપી રહી હતી,
ફુલકોરોપજી રાખ કમ પશુરાની મહાકેવને કુ ખ
આપી નથી હોતે ત્યારે.)

રેખા-નાથ ! આટલામાં કુખો ચોખાં, મળ
હોતા ખર્ચ વાપરી ન રહ્યા, આટી સાથે પચ્છી
આપને પચ્છ કુ ખ વેરુ પાપુ.

વચ્ચે-ચિત્રને ! વચન અને સતને વચ્ચે રહી,
હાન હાનુ મેમાં જ આપણું કર્ત્તવ્ય કમલેકું છે

રેખા-રેખ ! વચન અને સતને વચ્ચે રહી,
આપ તાવડતાના જાઓતર નથી નાના !

વચ્ચે-તારી નથી, એ હવે સત અને વચનની
... કરી શી મેલ નથી

રેખા-તો હું સત અને વચનને વચ્ચે રહી
આપને કમ સાક થશે !

વચ્ચે-ચિત્ર ! કાલ થશે નથી, પચ્છ થશે.
કુખ વિના કુખને અનુભવ થશે નથી.

રેખા-હા ! કુ નથી અનુભવ થત છે, મન
અનુભવ રહી અનુને ક'ભારે છે, પચ્છ આ કુખે રવાનમાં
ચિત્રે રા અનુભવ થશે !

વચ્ચે-વચન અને સત ખાતર પ્રાણ આપણાં
કર્ત્તવ્યસાધના કરતા નથી, અને અનુભવ ! અનુભવ
તો કુખના મેળાઓ થશે અને

રેખા-હા, નાથ ! પ્રજા તાવડા સત, કુ ખી
આટોરું અવધાનિયો વચ્ચે કરે ! પચ્છ નાથ ! હું
અનુને અવધાનને મેળાવ થશે !

(પ્રજાનાતુ' હા ચોલી રાખ ક'સ પ્રવેશ છે)

કમ-પ્રજાને મેળાવ ! આ તમચરથી તને
તારા પ્રજાને મેળાવ થઈ થશે કોલ, રેખા ! તને
અજા નથી કે આ ક'ભારે સાથે તારા' પ્રજા કમ
નિષ્ઠાતર્થ નથી.

રેખા -(અનુભવીની નાથિ) કાઠી ! જોકે પાને
આપે કીક !

ક'સ-કદ કદ, તારો કુખ અને તારો, એ શું

કુ ખાંથી વચ્ચે ! (ચિત્રાવને) વચ્ચેને ખીલ માલ
કદીનાં લા નવ.

આવા-(મહારા રશે) ક'સ ! તારી કુખોનો
તને કુખો તારો મળી તારું ક'ભારે જુની કું કમ
રહી સાક અને કોલ દિવિતાર વિવામનાં કમલપો
નથી તો હું તારી પ્રાણુ' કમલ શું મેળાઓ હોતે !

ચિત્રાવ-મહારાજ ! આ મહારાજ કમલે આપને
શું કુખને છે !

ક'સ-એ કદી મમલના પાને મદી રહેલી
પાવા ! (વચ્ચેને કાઠી ક'સ તારાં લા છે)

રેખા-નાથ ! નાથ ! આપ તો જાણે, તમારા
નિવા મારું કેલું ! (કર્તા કરતાં) ચિત્ર ! પ્રજા ! પ્રજા !
આ કમલપાવથી ઉવાર કલ અને વચનને જ તર
તર પ્રાણ આપણાં તૈવાર લેત તો હું જાણે રમજી
રેખા મર્મથી કમલે કાલના તારાકાને ચિત્રના
કલ ન કલ ન રમાડી કો ! (રેખા મેળાન મળી
અનુભવ થઈ થઈ થઈ, રેખાના કલના સર કોમલ
ક'સ રાખની મુલકમા પચ્છ કોલી કીડી)

મહારાજ આપને-રેખા ! કનિત મેળા, ક' નાને
મહારાજ તારાં આપું હું તનેના મેળામાં રમીક !
જાણીએના નાથ કીક ! પુખીને વીનવન મનાલીક
વિવામ પ્રજાને રેખા મનાલીક તમેએ મેળામેલા કુ મેળા
કું તારો કલક, અનિત વાળો, આનમાં રહેલ .

(મેળાન રેખા આવા કુખ ને આપાકનપુજા
આપાને કાંકાથી કમલને અમે છે, ને વારિવારે
અવતાર લેવાર પ્રજાને નમસકાર કરે છે. રેખાને અને
વંદારા કમલપા છે)

ચિત્ર ૨ છુઃ.

રક્ત-રેખાતુ. શબ્દ-શબ્દ કુખ

(આને કોખુલુન દેને નાથ થશે, મેળામાં
કાલ નાથથી, કુખ કમ પમારોડે રેખા કામે,
કોખુલુ પ્રજા નાથના આવા કામે કાલ કમલ, વિવા-
મેળાએ સાથે મેલ કરતા અને વચ્ચે મહાના તો
મહાનામાં વચ્ચે કીકલના તારે...)

ચિત્રાવ-કુખ ! રેખા મળી નાથની કાલ
પમારી જાન કરતાં વામણો નથી !

કુખ-આવા ! મળી, એ તો મહાનાની મળી.

મહોનાં ચાલ અને મહોનાં યોગન એ તો અમારું
કોષેનું કાંઈ ને ?

મહોના —તને દલી કરીને માણી, જેણે માન્યો
નહો સોયને જાણી અને શા મારે દેરાન કરે છે ?

મુખ્ય —તેમાં તારે શું ? અર્થે કર્યેં મોઢે ભનડ
કરીએ, માનવ અને દુષ ખાઈએ, અને પુરીએ નામીએ
તેમાં બીજાને શું ?

મહોના —તેમ નહીં ! બીજાને દેરાન કર્યેં, સોયને
ત્યાં મોટી કરવી, મોઢા અને પાછલો દેખનાં અને
ખારી પાંચે ત્યારી રાજની દબાએ ફરીવાર આપે તે
એ ન હોય

મુખ્ય —તને ન હોય તો કેટલી મેઢા આ અર્થે તો
માન્ય. (મહોના પડે છે) —ત્યા વિચાર કરી, આ
નહીં નહીં કરીશ નહીં. હું મોટી નહીં મેઢા, ત્યારે
શું કરેજી છે ?

મહોના —કઈ નહીં.

મુખ્ય —તેમ કંઈ નહીં ! કેવું અને કરે છે ?
અપરાધ કર્યો દેવ તો માણી આપ

મહોના —હા ! દીકરા, મેઢા, હવે મહોનીય નહીં
મોઢાપણી —આપ માય, મુખ્ય ! આપણે રમવા
અપણે

મુખ્ય —મિત્રો ! માતા રમ આપે તો માની રમ.
મેઢા —તેમ આપે માતાની રમ !

મુખ્ય —માતાની રમ વધારા જુલુ મુખ્યને ન મોઢા
મેઢા —મિત્રો ! મોટા મેઢાને પૂરવે

મુખ્ય —હું એ માતાની રમ અપણે તો દેવ તો
મોટી આપણી ના નહીં.

મેઢા —મહોના મા ! મુખ્યને રમવા ત્યા અર્થ
અપણે

મહોના —આપણ અને દુષ માય મુખ્ય દલી કેમ ?

મેઢા —હા, માનવ ! આપે તો અર્થે વધુ-
કિનારે દેઠા રમવા ત્યા ના કરીને

મહોના —મુખ્યની મોટા દેવ તો ભલ

મુખ્ય —તમારી રમ છે તો ભલા દેવર શું

માનવની આઠા પાણીએ માનવનું પહેલું કાંઈ છે.

મહોના —(મુખ્યને ખાતી આપે મોટી) ભલ

મેઢા ! ભ, મોટા મહ, કર્યેં કેમ દીકરી મોટા !

(મેઢા અને માતામુખ્ય મળે છે, અને પછી મુખ્યની

મોટીને ત્યાં આપણનાં મનની રહે છે)

વિષય ૩ જુ.

સ્થાન.—મુદ્દર્શન. સમય.—શિયાળા અંતરમન પછી.
(દાખર અને કાંઈને કાંઈમાં દબા. મહોના આપણ
કાંઈમાં કર્યેં અને અર્થમાં અર્થાએ. મહોના કર્યેં, ત્યાં
માનવી મહામળ મુદ્દર્શનમાં મહામાનવનું મહોના મહો
જાણી માનવની દલી મહામળમાં મહોના માનવ
આપી મેઢાપણ કર્યા ત્યારે..... મહોના મુદ્દર્શનમાં
મહોનાપણે અર્થમાં, મોખ્યમાં દલી મહોના આપણ
કાંઈમાં મહોનાને મોટા દેવ માન્યો ત્યારે.)

મુખ્ય —(દાખરમાં મહોના મોટા માનવી કેટલી
દીકરી પછી) નહીં, નહીં, પ્રભુ ! આ કર્યેં મહોના !
મેઢા આપણ મહોના માન્યો, મુખ્યને મિત્રો અને
અર્થમાં મહોના વીર મુખ્ય, મહોના દલી હું દલી !
માપિ નહીં, એ પાપ હું ન મહોના

મુખ્ય —મિત્ર મહોના ! તને આ શું શું ?
ત્યારા માન્યો મોટા છે, માતા, માતા અને મિત્રો
મોટા છે અને અર્થમાં માનવીના વીર મુખ્ય તો
આ આપણ મહોના મોટા પોતા છે

મુખ્ય —મોટા છે ! કે મહોના મહોના

મુખ્ય —ત્યારે તને કર્યેં અર્થમાં અર્થમાં ત્યારામાં
મેઢા માનવીની કાંઈ નહીં હું અર્થમાં છે અને મોટા
મિત્ર મુખ્યમાં મેઢાને દલી છે તે હું મહોના
મુખ્યમાં તો

મુખ્ય —મહોના મિત્રમને મોટાને હું શું
આ મહોના સમય કરીશ નહીં, પ્રભુ ! એ મહોના
મહોના એ અર્થમાં મહોના મહોના

મુખ્ય —મુખ્યનાં તને મુખ્યને કે ત્યારે ત્યારે
મહોના અર્થમાં મહોના છે ત્યારે પાપે અર્થમાં મેઢા
મહોના છે —મહોનાને ત્યાં મહોના છે. મહોના
મહોના મહોના આપણી આપણ મહોના મહોના છે ?

મુખ્ય —મહોના હું મહોના નહીં આપણે
મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના
મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના

મુખ્ય —મેઢા, મહોના નહીં અર્થમાં મેઢા
મહોના મહોના. એ મહોના મહોના મહોના મહોના
મેઢા હું મહોના નહીં, મહોના મહોના મહોના મહોના
મેઢા એ મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના
મહોના છે અને મેઢાના હું મહોના મહોના મહોના મહોના
મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના મહોના

પ્રિય મનન્ય ! તારું કર્તવ્ય હું કરું ! અરેલ ઘેર
જાતી પતેલા કંઠેલું કાઢુ કરું ! પતેલા કંઠે પતેલી
વિભવ કરું ! તારું કર્તવ્ય જાતી હું મહાન સ્વરૂપમાં
જાતી બનું

સર્વવર્તીનું વધિવિવ્યવ સાતેકે રાણે જાણું !
(અને કૃતિથી શેષેષત ભી કુમ્ભકુલની બીજ
કર્તવ્યનું વાન કાલવના પતેલીના નાસ્ત્રી જેમ મારે
વિભાવિથી મુંઝવેલી)

૫૨

અસ્તોની ભેટ

મે ઓ મનન્યાસ ૬ મહેતા
(વર્તક પૂર્વ-પૃષ્ઠ થી જાણું)

૫૧. મનવાન પ્રતેની વિદ્યારતા ભરતી ભેટને, સમ-
વાન વિના તમે રહી જ ન શકો, એવી સ્થિતિ પ્રાપ્ત બની
સિવાય તમે આજ્ઞાની પરિણામની રાહ ભેગા કરો તેમો શો
જન ? હો ! પ્રાપ્તિ પ્રાપ્તી પામ્યા વિના કોયેભેલું
દાન શી રીતે મેલવી શકશે ! જમાવું વાન મેલવ્યા
વિના તમે ને તેને મહાવવાનું કાલજ કરો તો અરે
તમને ને અંજાને દુઃકવાન થાય.

૫૨. માર્ગ પ્રગટ છે, એવો જન ? તમે કાલને
ધોવાને ધો જાવ તમારા કલ્પને યાદે જ સાચો ને
પૂરેપૂરી રીતે સ્વચ્છમાંથી મનવાનના રૂઢ કંઠેલ કરી
તમારી કલ્પનોને તેનું મુકાન પ્રકુને થોણી સમા-
દના આ મહાસાગરમાં વહેતી મુખી છે તમારી કોર તે
તમારા મુકાની તરફ જ સાચી રહેલી ભેટને. તે
શોભણ સમાવશે. તમે તેના છે. જે જાણ એકમે
વમવાનમાં સાચો હોય તેમનું વગાર પામ કલ્પાય છે

૫૩. રેનાય—તે પ્રકૃતિ તારા તરફથી મનેવતું જ ન
કાવે હરે તો મુખ જાણે તો જાણું, જાણું વાણે
સ્વચ્છતાને કે મનમાં કાવવાં એ કલ્પારાહતી નિદાની
નથી. એજ કલ્પમાં કાલિમાર નમવાય મરી છે એમ
માની લેવો. એવી માવતી નમવાય હું કમી સિવાય
માત તેની અંતિમાં આજ્ઞા વધી રાહને નથી કલ્પુ કે
મુખનું ખાધે તેની મનના—તેની કલ્પના કાલે અતી
કેવ છે.

૫૪. ભાવિથી સંભારિત મુખનું જોણું જાણવું મન
રહેજ રહેજ પણ સ્થિત કે કુખી થઈ જવું દેવ
તારાથી નરસિંહ મહેતા, મોરંગાજ, વગેરે મહાન
અસ્તોના દર્શ-લેખો આપણે કલ્પ જાણવું જાણવું
સ્થિતમાં રાખવો ભેટને. જે જન ? તે મહાનુભાવોએ
મહેલુ રહી હશે તે જ છે. જાણવું પણ જાણે—

તેમના જ જાણવું વાણવાર જાણે. જેમ માનીએ તો
કાલ જાણે કલ્પે નહિ, જાણું તેમાં પૂર્વ કલ્પાય,
નવું જાણ—ને કલ્પાય જાણે.

૫૫ તમે અંતિ કરો છે. એ અંતને યાદે નહિ,
તમારા યાદે નહિ, પણ મનવાનના યાદે. અંતથી થી
પરેષેથી વળી લેવો, 'અર્થ' તમે અમવાન યાદે જાણું કરો
છો, પણ તમારે એ જાણું કોને કાલવાણું છે ? એકમે
જાતી નકાચી જમાણ, નકાચો કાલકોર નીકળી અર્થ
તમે તમારા કલ્પમાં કાલે મહા કાલે. તેથી જ કાલેમાં
આજ્ઞા વધી કાલે.

૫૬...અમવાન કોથી નકાચાં નકાચી અર્થ. કોના
કાલ યાદે રહે, જીવ્ય પારેથી માન મેવાના કાલે
પ્રકારથી પૂર્વોક્તિમાં મેનવાના કાલે છે, તો જ
તમે કાલમાં અમવાન યાદે તમારે જાણે કાલે
કાલે નહિ તો કુનિયા તેના એક જ પૂરતા આવિચ્છાતા
જાણીમાં આપણે પાણી સિવાયે અધી કાલે
રેલી રહે.

૫૭. સોમત મને કાલમાં છે એવા માણુઓ
રાખો કે એવા વિચાર જાણે વર્તનથી તમારું કલ્પ
કલ્પિ મેલવી રહે. જેની સોમત જાણે કાલમાંથી
જાણવા કલ્પને જાણ કરો કાલે નથી, કલ્પ
કાલે મુખે કાલ જાણવા કલ્પને અવનતિને પામ
પણ તેની નહિ, તો પણ જેની સોમત કલ્પાય છે
જન ? હો ! કાલ તમારો વિચાર કે વર્તનથી માલતી
જાણવી જાણવાય ન દેવ ને કાલેન છે કે એકમા જ
રહેવું. કાલે કાલે વિદે પ્રસ્તાવિત જાણે રાખવું, પણ
કલ્પને નીચે કાલે કે એવા માણુઓથી કાલે
હું જ રહેવું

— જીવનચક્રના વર્ષારંભે —

પહેલો વિચાર

માનવી, તારૂં જીવન કેટલું ? આ વલિ ઉપર ન સોરપણે કેટલું વિચાર કર્યો છે ? હમણાં પણ હું તને એ જ પ્રશ્ન કરૂં છું કે માનવી તારૂં જીવન કેટલું ?

તું કહેશે કે એક વર્ષનું હું મરું છું ના સહ વર્ષ પચસ વર્ષ ? ના ત્યારે કેટલું ?

એક આશનું માનવી તારૂં જીવન એક આશનું છે એક સુવર્ણ શું છે

— તું એક આશ ઉપર છે પણ એ ઉપરથી ત્રણ મિલી નથી કે રૂપ એના તને મશરો છે ? નથી મટે જ માનવી તારૂં જીવન એક આશનું છે સુવર્ણ શું છે

ખાટે જ તું તારા જીવનના મહાકાળી કાળે જ નાનકેથી વિચાર પાડેા આવતે નથી પ્રશ્નોઃ મનુષ્ય એ તારા આકુષ્પર્ણ ચતુ છે એ મહાકાળી વિચાર જ ન થઈને નકામો જવા ન કે સુવર્ણે નકામો ન ચીતાર કદેક કણે તું તારા વિચાર કાળે રહે એ આવતી સુવર્ણો જ તારા ખાટે એનો પણ એક સુવર્ણ આવતાની છે એમાં તારા આ સમારમા અને આવત સમારમાં વિચાર છે.

બીજો વિચાર

એ આરા-વાસના પ્રકાર દુનિયા ઉપરથી નાશ પામે તે સર્વ કાકો કાકેશમાં જુલમ જાલ

હવે હું તને પૂછૂં છું, કાલ તને એ તારૂં જીવન પણ વાર ન હોય તે તું તરી માત્ર ને પૂછે કે જ મ્હે ત્યારે કાલમાં કું હતું ? માણસ મરણ પામે છે ત્યારે કાલમાં શું જાય છે તે પાલી પારીને એને છેવટે જીવનના કાલમાં જીવે એને અને તેથી ન સમજાય તે તારી કાલે પ્રયોજ કરી એને

ત્રીજો વિચાર

દુનિયાન એક રીતે કહીએ તો માણસનું કોઈ નથી કારણ કે એ એવા પણ મરણ મરણ છે એને આ દુનિયામાં જીવ પડે તાર કાલ જીવન પણ મરણ જ નથી મરણ ત્યાં જ પીય નથી તે વત જ ક્યાં ?

— (જીવનની એવી જગતી અને જ પ્રશ્નના અતિથ મરણને કાલે નથી થયાં તેનું જીવનને હું જીવન નથી કાલે મરણ એ એમાં જ જાય । સમારમાં જીવ છે

ચોથામ મુખોરમ અને એ કિલ

અમદાવાદ.

- ૧ મહારાજશ્રી જોતારામજી કમળે મહાવીની પોળમાં
સોનીની પોળના એકા ઉપર
- ૨ શ્રી મહિમાજી કમળે મહાવીની પોળમાં
જવામાં, આરોગીયોરો નાચવણ નીવાસ
- ૩ જાહેરમાં મહારાજ રામચંદ્ર બપુરે તથા દરવાજા
કેન્દ્રે જુદા જુદા, રાજારા, પુલ નીચે
- ૪ શ્રી પ્રભુદાસ મહારાજ કારંચુર તળીયાની પોળ
- ૫ શ્રી સોમચંદ્ર બાબાદાસ ધર્મીયાણીદાસની પોળમાં
કમળવાળી પોળ
- ૬ નર્મદાજીર મુળજીર પંડ્યા રામચંદ્ર કાપડીવાડ
- ૭ ધરમાર પ્રીતીજ પ્રેમ બાલાદનુમાન પાસે
- ૮ જોષકર બીખાભાઈ સખારામ અસારવા મુનિ. ના
કમળા પાસે કાંઠાવાસ,
- ૯ ધીરજીવાલ ખીમજી બળદેવ, ગિરધરનગર નં. ૧૪
- ૧૦ પટેલ મોહનલાલ જોષકરદાસ મહેતા મધીનીપર
રાહપુર-વનખાળી વાંકાની પોળ.
- ૧૧ જાવજાર હીમતલાલ મંગળદાસ રાહપુર-
વધીમટીની પોળ પાસે, વેલ્ચીચંદના કહેવાયા.
- ૧૨ જંઘરાવ માધવરાવ જાવજાર
- ૧૩ મીરજીપુર અમદાવાદ ગેરજ
- ૧૪ વિનોદચંદ્ર રામજીભાઈ ગીરધરનગર જંગલા નં. ૬
- ૧૫ વૈલ બાબાદાસ વિઠ્ઠલદાસ દુલ્લુજીવાડ કુંભારવાડ
- ૧૬ મીમનલાલ છોટાલાલ દલાલ જુના રામકમળે
જયંતલાલ એન્ડ કું.
- ૧૭ ધાર્મિક પ્રસ્તાવ, લીકાટા રોડ
- ૧૮ અનંદા જુદા રોડ, બાલાદનુમાન પાસે
- ૧૯ દેસાઈ બપુસ, લક્ષ્મી વિલાસ હોટલ જામે
- ૨૦ આદર્શ પ્રસ્તાવ લંકાર, બદ પાસે
- ૨૧ બાસ જયજીવજી હનનલાલ ૮૧૩ગિરધરપેઠાપૂનાસીટી
- ૨૨ મણીલાલ અમલાલાલ, માલખુર-અમદાવાદ
- ૨૩ લક્ષ્મીચંદ્ર મણીલાલ પટેલ, નવા વાડજ
- ૨૪ મહંત માધવદાસજી મુકે મોહનદાસજી
પીતળપા બાબા વિષ્ણુમંદીર
- ૨૫ પ્રીતી રોડ લંકાર, તાર ગોશીક
- ૨૬ પટેલ છોટાભાઈ જીવજીભાઈ મુ. ધરમજી
- ૨૭ શ્રી. શાહ બાલકૃષ્ણભાઈ મીમનલાલ,
કાપડના વેદપારી, ઉંવારચંદ
- ૨૮ જંઘરાવ જોષકરદાસ દીક્ષિત રામજીભાઈજી મંડળ
સ્વાપુરા-કંડોલ
- ૨૯ માધવલાલ જોષકરદાસ પટેલ મુ. રૂપાલ વાયા કંડોલ
- ૩૦ જંઘરાવ જોષકરદાસ મોરધનદાસ-જલુચરોજી

- ૩૧ કુલચત બનરજ દે. કમળની-મહિમાવા
- ૩૨ શ્રી. હંચરલાલ વલ્લભરામ જોષી,
કમળી ચાંદેનું મંદિર, વનગર
- ૩૩ કુલચરાવ મોપાણરાવ મીટનીજી, પાટણ
- ૩૪ શ્રી. પટેલ નાથાભાઈ નરસીભાઈ, માલુરખા
- ૩૫ શ્રી. રતનલાલ નરસીભાઈ, બનરમાં, વનગર
- ૩૬ રવિજંઘરાવ જાંઘરેશ્વર બાસ દેસાઈ પોળ-વીરજીભાઈ
- ૩૭ શ્રી. નારણભાઈ પ્રેમચંદ્ર ગાંધી, બનર, ધોળકા
- ૩૮ શ્રી. જોષકર મુકેશ રોડી, કોઠ (ધોળકા તાલુકો)
- ૩૯ શ્રી. જવાનભાઈ મનલાલ દરજી,
ગામડા (ધોળકા તાલુકો)
- ૪૦ મોરધનદાસ છોટાલાલ, મોહલાલ રોડી-વંકુકા
- ૪૧ જંઘરાવ મણીલાલ રાહ જુલાલવાડા-મોહલાલ.
- ૪૨ જુનાગઢ
- ૪૩ રતિલાલ જુલાનચંદ્ર રોશી, રોશી પ્રિ. પ્રેમ જરજીભાઈ
- ૪૪ જંઘરાવ જી. રામ, કંવેલી બેન
- ૪૫ જાંઘરાવ જી. રા. સરોડી, (કુમાર)
- ૪૬ દનુમાન આશ્રમ મોહજી નં. ૧૧૫૬ નેરોળી
- ૪૭ શ્રી. પી. ભગત, પો. મો. ૨૪૫ ધામખાસા
- ૪૮ જોષકર પી. ભગત-નુસરેપેર એન્ડ-કામનગર
- ૪૯ દરિયાલ વાળંદ રજીવજીભાઈ અમનગર
- ૫૦ શ્રી. રમણજીભાઈ કાળીદાસ છપાખાસ,
મોહરાજપુરા, મોહલ
- ૫૧ શ્રી. કાનજીભાઈ રામજીભાઈ, કાપડ મારકીટ-રાજકોટ
- ૫૨ અમુકન નારણજીભાઈ જુલેશ્વર-વેરાવળ.
- ૫૩ શ્રી. ગીરધરજીભાઈ દરિયાલ જો, રાવજી જોશી, હુલવડ
- ૫૪ શ્રી. કંપુરજીભાઈ મુનરા,
ધી પ્રીતી કમળ વજી, પ્રીતી
- ૫૫ શ્રી. કાનજીભાઈ રામજીભાઈ દોટલાવાળા, રોહન સામે,,
- ૫૬ મહંતશી રામજીભાઈદાસજી પ્રભુદાસજી, પ્રીતી
- ૫૭ શ્રી. દરજીવનદાસ પ્રામજીભાઈ કંઠર,
બનરમાં, રાજકોટીયાપુર (મીઝો)
- ૫૮ શ્રી. પ્રવીણજીભાઈ જલજીભાઈ, વડવાણ કંપ.
- ૫૯ જયજીવન જુલકીરો, દમીચોર-વડવાણ કંપ
- ૬૦ નટવરલાલ નરસીભાઈ પટેલ, કંડ્યાલુપુરા
- ૬૧ કામેશ્વર પ્રસ્તાવજી, અમરેલી
- ૬૨ નાનાલાલ ત્રિભોવનદાસ પંડ્યા, મુન. ગ્રા. રૂપ
અમરાવતી (નીરા)
- ૬૩ ત્રિવેદી પ્રજાકંઠર બપુરોર, ધોળ
- ૬૪ જોષકરજીભાઈ એમ. વીમાજીયા દેવગઢગાંધીયા
- ૬૫ માધવજી લક્ષ્મજી C/O, કાંટોર મેડીકલ રોડ,
કરાજબાર-કાવનગર
- ૬૬ જુનાગઢ પ્રસ્તાવ મંદાર, નાનકવાડા-કરોચી
- ૬૭ જોષકર બાલુલાલ નરસીભાઈ કંઠ-જુ

બ્રાહ્મકેની સગવડતા ખાતર નીચેને ઠેકાણે વિશ્વમ ગદ્ય નું

સવાજમ પાઠી પહોંચ મેળવીને બરી થકાશે.

મુજબ.

૧. જૈન. જૈમ કકરની કમ્પની; ૧૪૦ પ્રિન્સિપલ્સ
૨. પં. નારાયણ મૂલજી પુરતકાલ્ય-કાલવાલેવીરા
૩. શ્રી. કા.રામજી ખીમજી હેસરવાલા ૧૦૭ યુવાલવાડી
૪. શ્રી. જયનારાયણ શાંતવજી ઝવેરીખાતર ખારાકુવાપાસે
૫. જયવંત પ્રી. પ્રેસ ૪૪ સી. પી. રેન્ડ પહેલે માળ
૬. રાહ જુક ડેપો. — પ્રિન્સિપલ રફીટ.
૭. ત્રિભુવાલ તલસીદાસ પહેલી કુલસવાડી, પાગમની અગીઆરી સામે કુરનીચરની કુકાન
૮. નાયક સોપ ડીપો, જુલેશર
૯. અમથાલાલ જગજીવનદાસ ચનંતવાડી
૧૦. શ્રી. મૂળજીકરભાઈ, દવે સોપ ડેપો
૧૧. શ્રી. વિહલદાસ વીરચંદ, સાહ મનમુખલાલ નારાયણદાસ ૧૧૮, કંસાગ ચાલ, પહેલે માળ, મુંબાઈ નં. ૨
૧૨. શ્રી. દરજી માતિ સેવા મંડળ, ૧૭૭, બખાર ગેટ રફીટ, કોટ, મુંબાઈ નં. ૧
૧૩. રાજાભાઈ વલ્લભભાઈ-દહાણુરોડ
૧૪. મણુદાસ હરજોવનદાસ જુલેસેસ-નવસારી
૧૫. મહેન્દ્ર દુશ્મક, સરગુ સોયકામીલય બાલાજીરોડમુરત
૧૬. શ્રી. પ્રાણલાલ ભગવાનદાસ મયંટ, ભામા તળાવ, પાણીની બીંત, મુરત
૧૭. જુલેસેસ દેસાઈ વધસ, કોતોપોર બખાર-ભરૂચ
૧૮. પટેલ ધનુશાઈ શિવાભાઈ-શ્રી રામકળીર ધર્મર-કોટેજની બાજુમાં, હાથી પોળ, વડોદરા
૧૯. નમંદાસકર કંધરલાલ પાંડક જોગીદાસ વિહલની પોળ
૨૦. જુલેસેસ જગજીવનદાસ હરજોવનદાસ વડોદરા
૨૧. શ્રી. મદાકાળી બેંગલ્સ રોડ, ન્યાયમંદિર પાછળ, હનુમાન ચક્રા, વડોદરા
૨૨. મધુસૂદન ભાઈલાલભાઈ જુલેસેસ પાંડરા
૨૩. પોપટલાલ ચૌભજીદાસ, પાંડરા
૨૪. રાજવત્સ પટેલ નામજીભાઈ લાલદાસ મુંકરાલ તા. પાંડરા
૨૫. જુલેસેસ તાપીચંદર જયંકર જયંજીવર
૨૬. વીહલદાસ એચ. સાહ, ટાવર રોડ-ડેપોઈ
૨૭. શાંતિલાલ છોટાલાલ-સાંચી
૨૮. અંબાલાલ દલમુખરામ છપાખાંચ મોદીનીવાડી. મોઢરા
૨૯. ચરોતર જુક રોડ, રજેન રોડ-આણંદ
૩૦. શ્રી. રમણલાલ જયેશરામ શાંતી, રેડીઆપોળ. ઉમરેઠ
૩૧. શ્રી. મણિલાલ સોમાભાઈ, સાહ, દલાલ પોળ, "

૩૨. સીમનલાલ છોટાલાલ, લટાકપોળ-ઉમરેઠ
૩૩. શ્રી. રામુભાઈ કંકરલાલ કોટ, બહાપોળ, કોટાર
૩૪. શ્રી. જમનાલ પાંડક, ન્યુઝ પેપર એજન્ટ
૩૫. જોરધનભાઈ વલ્લભભાઈ પટેલ (સર) મું. કંકરમણ
૩૬. નારાયણભાઈ દરિયામ, રાવલ-મુંબાઈ
૩૭. ક્યાળજી પરશોતમ મણીદ પાસે-સાંચી
૩૮. કુખ્યા પ્રિન્ટરી (પારખ બ્રધર્સ) પટલાદ
૩૯. અમીન છોટાભાઈ કારીભાઈ બખારમાં-મુંબીરસદ
૪૦. શ્રી. ભાદરજી સમંત મંડળ, ભાદરજી
૪૧. રાવાભાઈ મગજદાસ પટેલ, મોડી ખડી, "
૪૨. શ્રી. સુભાષ ભગને મંડળ, ૮૭૦ પટેલ ચતુર-વાઈ સાઈલાલભાઈ, સુરકારની ખડી સુજાવ પટેલ જમનભાઈ નાથાભાઈ, નાવલી
૪૩. વૈષ્ણવ પ્રિન્ટરી બોરસદ
૪૪. દેસાઈ જુક ડેપો, સાંચી પીપળી નડોઆદ
૪૫. પા. અંબાલાલ રાવાભાઈ લખાવા
૪૬. શ્રી સક્તિ સાહિય મંદોર માધનજર
૪૭. શ્રીમાજી-બાલ-મંડળ મેદાઈથીયા માધગોલ
૪૮. શ્રી સોભાજી કંબળ રોડ, બાનસારવા
૪૯. સી. અમીન કંપની, દેવજીવન રોડ
૫૦. શ્રી નડીઆદ મજન મંડળ
૫૧. સાહ મધુસૂદન જોરધનદાસ, કામલા પોળ,
૫૨. અવાનીચકર ત્રિભોવનદાસ તવાડી-ચલોડા
૫૩. કાલીદાસ લલુભાઈ પટેલ વસો કોપરેટીવ એજન્સી
૫૪. કાલોઆ મોતિભાઈ જોડાભાઈ, વડવા પાસે, પંકલાઈ
૫૫. શ્રી વસો બજન મંડળ, પટ પરસોતમદાસ મગજલાલ, ચોક્, વસો
૫૬. કાલાજી વલ્લભભાઈ દહાણુરોડ
૫૭. વિહલદાસ, નામરદાસ પટેલ એચ
૫૮. શ્રી. મદુલા બજન મંડળ
૫૯. રા. સા. ચંડુલાલ મણુપતરામ દેસાઈ, મદુલા
૬૦. શ્રી. મહેતા-જયંતિલાલ મણિલાલ જોડા, નરસંઠી
૬૧. શ્રી. મનમુખલાલ એમ. ત્રિવેદી
૬૨. કોડીવા કોટેજ, ૭/૭૭, તીલકનજર કંકરપુર
૬૩. શ્રી. પીજી બજન મંડળ, શ્રી. મનમુખભાઈ જોડા પટેલ, પટેલ મેડીક્સ રોડ, પીજી
૬૪. નવનીતલાલ જોગજલાલ દેસાઈ, કંપકવજી
૬૫. મીમનલાલ આર. પરીખ કંપકવજી
૬૬. શ્રી. અહેયરદાસ મુશરોમ દીક્ષીત સાવંજીનંદ લાખચેરી, મું. ગામડી

વર્ષ ૧૦ સુ
કાર્તિક ૨૦૦૩

અંક ૮ મા
નવેમ્બર ૧૯૪૬

કે.જી.રાવ

પ્યારા મુસાફર !

હુખનો અનુભવ થાય છે? મુસાફરી કરનાર હુખ ન વેઠે તો તે પોતાના નિશ્ચિત સ્થાને પહોંચવાનો આનંદ મોટી જ ઠેમ શકે?

હુખથી કંટાળીને કંઠાયતું પાછો વળી જયો તો શું તેનાથી તારું હુખ ઓછું થવાનું છે? નહિ જ :
એક વાત કહી દઉં :-

હુખ વિના સુખની કલ્પના સંભવે જ નહિ, રોગ વિના આરામ અસાધ્ય છે, અધકાર વિના પ્રકાશની કલ્પના પણ થઈ ન શકે, અને એર ન હોય તો અમૃતની ગણના કેવી રીતે થઈ શકે? વિરુદ્ધ તત્વોમાંથી નીકળતા સંતવળી જ સાચી કિમ્મત આંકી શકાય છે.

વિરોધી તત્વોથી જે ગભરાઈ જાય છે- તે કાશ્મીરે માટે ગભરાયેલા જ રહેવાના છે, એનું વિરોધી તત્વ યાન્ત પડવાને બદલે ઉચ્ચ રૂપ પકડતું જાય છે :

હુખ વિનાનું સુખ, કલેશ વિનાનો આનંદ, અધકાર વિનાનો પ્રકાશ, અને એર વિનાનું અમૃત કદાચ હોય તો પણ તે શુષ્ક છે, નીરસ છે — નકાસું છે :

પ્યારા મુસાફર !

હુખનો અરિવાટ ન પાડવે, એને તો હસતે મુખે સહન કરવું રહ્યું : એના વિના મળેલું સુખ પણ હુખરૂપ જ જણાવાનું છે. તો પછી હુખને જ શા માટે સહન ન કરવું?

આશાવાદી મનુષ્યે હુખને આવકાર આપવો જ રહ્યો, પ્રભાતની આશા રાખનાર રાત્રિની અવગણના કેવી રીતે કરી શકે? અને ભરદરીયામાંથી કિનારે આવવાની આછી વ્હાયા પણ મુખકર નથી.

‘શરણ’

કુ હરે રામ હરે રામ રામ રામ હરે હરે હરે હૃષ્ણ હરે હૃષ્ણ હૃષ્ણ હૃષ્ણ હરે હરે

અધિપતિ: પં. મંગલજી ઉદવજી શાસ્ત્રી. :: સદતંત્રી : મંગલભાઈ ઠાકરાભાઈ રેખાઈ
સહિવાલકાર.] અવરવાપો-આન્તિકાલ વિ. ત્રિવેદી અને હરિદાસ રામ
'વિશ્વમંજલ' કાર્યાલય જુનાગઢ

વાર્ષિક લવાજમ :
ડો. ૪-૩-૦

હિંદ બહાર :
ફો. ૧-૮-૦

વિષય સુચિ

ક્રમાંક	વિષય	લેખક	પૃષ્ઠ
૧	પ્રાણપારા	શ્રી 'પુનિત'	૫૬૧
૨	સંગ્રાહકીય.	૫૬૨
૩	બાળ પીપાણ	શ્રીતંત્રાચાર્ય શ્રી સીતાગમંજી સમી... ..	૫૬૩
૪	શ્રી 'સાગર' મંદાગન અને તેમનું જાદુિત્ય	શ્રી કાશ્યાપકર ત્રિ. 'કસાર'	૫૬૪
૫	અખ્યાત ભાગવત	સ્વામી શ્રી માધવનીશંકર	૫૬૫
૬	પ્રાથેના [કાવ્ય]	શ્રી છેટાલાલ ત્રિવેદી	૫૬૬
૭	અવધુનની મળી	સ્વામી શ્રી સમિદનંદજી આનંદી... ..	૫૬૭
૮	ઉદેશ પંચદશી	શ્રી નિમલચંદ્ર શાસ્ત્રી	૫૬૮
૯	અપાન પુદ્ગો અન્તિમ ઉપદેશ [કાવ્ય]	અપન્તીલાલ મંગળજી ઝોઝા	૫૬૯
૧૦	ત્રિવેદી સંગમ	કુમારી શ્રી નિર્મલાદેવી	૫૭૦
૧૧	ગિનુ-મુસમ સંસ્કૃતિઓ	શ્રી આન્તિકાલ દીનાનાથ મહેતા	૫૭૧
૧૨	વગ્નગતિ	જી શ્રી ચંકરલાલ	૫૭૨
૧૩	જનનની સર શોભેને [કાવ્ય]	શ્રી વજ્રલાલ મુનીલાલ નાની	૫૭૩
૧૪	સંસિક દ્યારામ	શ્રી જીવજીવાલ જીવજીવાલ જોશી	૫૭૪
૧૫	પુનિત માયા	શ્રી દીનાનાથ જે મહેતા... ..	૫૭૫
૧૬	દીપોત્સવ [કાવ્ય]	શ્રી ધીરેભાઈ વી. પુરેશંકર	૫૭૬
૧૭	કાવ્યકૃત	૫૭૭
૧૮	પ્રભાતના પુષ્પો	શ્રી વણુ શેટક	૫૭૮
૧૯	પાત્ર બન્ની લ્યો [કાવ્ય]	શ્રી ચંદ્રકાન્ત ઝોઝા	૫૭૯
૨૦	જીવ-મુક્તિ-વિવેક	શ્રી પદ્માનભ શાસ્ત્રી	૫૮૦
૨૧	પતિમન પદ્મનો પ્રભાવ	શ્રી 'રેતદુર્ગ'	૫૮૧
૨૨	શીખવા મેળ	અનુ. શ્રી 'સિન્ધુમિ'	૫૮૨

બંધી સૂચનાઓ—

૧. માહોએ પોતાનું નામ-ગિરનામુ રપટ લખવું
જોઈએ, અને પોતાનો માહકનંબર લખવાનું
શુલ્ક ન જોઈએ.

૨. પત્રનો જવાબ મેળવવા માટે રીખાઈ પોસ્ટકાર્ડ
૧ હીટ મોકલવી બંધી છે.

૪. માસિકનું કાર્યાલય જુનાગઢ ડોના છતાં વિશ્વમંજલની બધામાં જાણી પત્રો, માહક
જનવાની સૂચના, મનીઓફર વિગેરે-અધિપતિ: 'વિશ્વમંજલ' C/O શ્રી કાશ્યાપભાઈ
કાર્યાલય પો. ડો. નં. ૧ અમદાવાદ એ ગિરનામથી કાવાં જોઈએ.

૩. માહોએ મનીઓફરથી બ લવાજમ મેળવવું
જોઈએ. વી. પી. મંજાવવાથી ડેટલીકવાર મહીને રીક
મહિને મળે છે. વી. પી. અને મનીઓફર જાન્યેનાં બન્ને
એક બ છે; માત્ર વી. પી. મોકલવાની બધામાં જાણ
નિશ્ચય પડે છે.

પ્રકાશક : પં. મંગલજી ઉદવજી શાસ્ત્રી
વિશ્વમંજલ કાર્યાલય. હરેલી સેન-જુનાગઢ

મુદ્રક : રતિકાલ ગુલામખાંડ શાસ્ત્રી
રેશી પ્રેસ, અમદાવાદ, જુનાગઢ

श्री रामने पगले श्रीताल

સત્સંગં જનયત્પરાત્નવિષયે મક્તિ સમૃદ્ધર્ષયર્ । કામોદેગકુમાર્ગદમ્મજનનં સાહિત્યમુત્કલ્પય ॥
 ચર્મદેવમનુસર્ણ પ્રજ્ઞમયત્સન્દગ્ધયત્સદ્ગવિ, સંગારં લલ્લ 'વિષમંગલ'—મપારત્નં અગદુર્ગતિમ્ ॥

વર્ષ ૧૮ મુ.

કાલક-૨૦૦૩

નવે ૩૭, ૨-૧૬૪૬

અંક ૮ મે.

પ્રાણ-પ્યારાને પોકાર.

(મારૂં રણ તમે ઊઠાવો ર-એ રાગ)

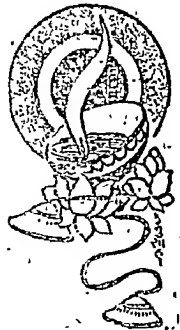
કયાં જઈ તુજને મળવું રે ? પ્રાણ પિયારા,
 આં લીલા લીલાં બળવું રે ? પ્રાણ પિયારા....(૧)

શું શું મારે કરવું ને શું શું કરી નાખું ?
 હું ગાંડું થેલું—લાખું રે, પ્રાણ પિયારા....(૨)

સૌ પંખીડાં ફીસાણાં, ના દેતાં એની પાંખો,
 સુખ પાવન કરવી આંખો રે, પ્રાણ પિયારા...(૩)

હજી શું મારાં પાપો, કંઈ રહી ગયાં અધૂરાં ?
 આરાના કરતાં ચૂરા રે, પ્રાણ પિયારા....(૪)

રોધી-રોધી થાક્યો, મણુ હાથ ન આવે,
 શું 'પુનિત'ને તલસારે રે ! પ્રાણ પિયારા....(૫)

શ્રી 'પુનિત'

રામપાટડી

વિશ્વમંજલનો આ આઠમો અંક હીરાળીનાં મહાપર્વોના કારણથી એક અઠવાડિયું વહેલો પ્રકાશિત થાય છે. દેરાલીવાળીએ લગભગ બધા આઠક્રમક્રમોને મળી જવા સંભર છે.

દેશ-કાલના વાતાવરણમાં બેઠાવના અને માયિક કલહ વધતો રહ્યો છે, શ્રી હરિપ્રત્યેક વ્યક્તિએ દૂર કરે છે, છેલ્લામાં છેલ્લો એ એક જ રસક છે, એ કે પ્રત્યેક મનુષ્યે નિર્ભય અને સાવચેત રહેવું તો જરૂરી છે જ :

કલ્યાણ અન્યમાલાના આઠક્રમક્રમોને

કલ્યાણ અન્યમાલાનું પાંચમું પુસ્તક 'વંદના' હજી પણ સહેજ વિશ્વમાં પહોંચે છે, બાથા છે કે જેવી રીતે અત્યાર સુધી આઠક્રમક્રમોએ ધૈર્ય રાખ્યું છે તેવી જ રીતે એકાદ પંખવાડિયું ધૈર્ય રાખે :

કલ્યાણ અન્યમાલાનું નવું વર્ષ જાન્યુઆરીથી શરૂ થયે, એક વર્ષમાં કુલ પાંચ સુંદર પુસ્તકો આપવાના નિર્ણય સિવાય એના માટે કોઈ સમય આ બીજા વર્ષમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવતો નથી. બીજા વર્ષમાં અત્યંત મનનીય અને યોગ્ય પ્રકારે પુસ્તકો પ્રકાશિત થયે તેનું પ્રથમ પુસ્તક "નું કોણ ?" અત્યારથી જ છાંયવાની શરૂઆત થઈ રહી છે. આ એક જ પુસ્તક અન્યમાલાના અધો લવાજમની કિમત નેટવર્ક છે, એ સિવાયનાં બીજાં ચાર પુસ્તકો દર વર્ષ માટે અપાયે, તે પણ વાંચવા અને વચ્ચાવ-યોગ્ય હોવાની અમે ખાત્રી આપીએ છીએ.

વાર્ષિક પાંચ રૂપિયામાં ૧૦૦૦ પૃષ્ઠોનું સચિત્ર વાચન પૂર્ણ પાઠનાર આ અન્યમાલાના આઠક્રમ બની જઈને આઠકો પોતાના ધાર્મિક-જ્ઞાનમાં અભિવૃદ્ધિ કરે એવું અમે હમ્મીએ : આવનાં વિશેષ :

વિશ્વમંજલ માસિકતા અગીઆરમા વર્ષનો પ્રવેશક-(ચેત્ર સં. ૨૦૦૩) શ્રીમદ્ ભાગવતકે પ્રકાશિત કરવાનો નિર્ણય થયો છે આ વિશેષાંકથી ભક્તિપ્રેમી જનતાને એક આવરજક અને મનનીય સામગ્રી મળી રહેશે. શ્રીમદ્ ભાગવત ઉપર મનનીય લેખો, કાવ્યો અને વાર્તાઓથી આ અંકને સર્વાંગસુંદર-સચિત્ર બનાવવાનો સંપૂર્ણ પ્રયત્ન કરવામાં આવશે :

'વિશ્વમંજલ'ના આ વિશેષાંકને વચ્ચાવવા માટે અત્યારથી જ શુભરાત-કાઠિઆવાડની ધર્મપ્રેમી જનતા તત્પર બનશે એવો અમીને વિશ્વાસ છે :

આ અંકના લેખો માટેની વિષયસૂચિ પોષ માસના અંકમાં અપાયે ત્યાંસુધીમાં વિદ્વાન લેખકો, પૂજ્ય મહાત્માઓ અને વિચારક સમજીને અમીને આ અંક માટે યોગ્ય માર્ગદર્શન કરાવે એવી અમે માગણી કરીએ છીએ.

'વિશ્વમંજલ'ના દરેક આઠક્રમક્રમોને આ સાથે એક પાનાનું બારે 'માસનું' કેટલાંક મોકલાય છે, તેને પૂર્ણપર યોગીને ભીતપર ટાંગી શકાય.

વિનમ્ર નિવેદકો

પં. મંગલજી ઉદ્ધવજી શાસ્ત્રી

તંત્રી : વિશ્વમંજલ

દેસાઈ મંમનભાઈ ઉપાધ્યાય

સહકર્તા : વિશ્વમંજલ

શ્રી રામ પીપાણ

લેખક - કીર્તિનાથાર્ચક શ્રી સીતારામજી શર્મા.

[તારીખ ૫૪ ૫૨૪ થી ચાલુ]

ત્યારે પીપાણ દોઢા પેલી બરવાણ બાઈ પાસે
 ગયા અને કહ્યું, બહેન! હાલ તો મારી પાસે કંઈ નથી
 એટલે તને કું? હીના પેલા આપી શકું એ સિંધનિમાં
 નથી પણ બહેન જાણે સાંને તું મારે ત્યાં આવજો
 એટલે જાણે મને ને સેવા (બેઠ) મળી હશે તે
 બધી જ તને અર્પણ કરીશ. એમ કહી હીની સારી
 કાપુને તૃપ્ત કર્યો. સાધુઓના જમીને ગયા બાદ એક
 વર્ણક સો સોના મહોરો આવીને બેઠ મૂકી ગયો. એટલે
 પીપાણ પેલી હીનીવાળીને બોધાવી એ બધી જ સોના
 મહોરો એને આપવા સામ્યા. ત્યારે હીનીવાળી કહે છે,
 "કું તો આટલા બધા પેલા નહિ લઉં. મારું તો મે
 પેલાનું હીની છે. મારે જે જ પેલા આપો, પીપાણએ કહ્યું
 બેઠા! તારું કહેવું સત્ય છે પણ એ તો તને દોની બેલી
 વખતે ને ઘરત કરી હતી એ દિવાળે મારે તને
 આપવા જ જોઈએ." અને બન્નેમાં રમકક થી જાગી.
 નેથી મામના લોકો એના શ્વા અને હીનીવાળીને સમ-
 ભરીને કહ્યું કે દમણી, તું એ મહોરો લઇને કાન્યુ કે
 એ તને આપ્યા જિવાવ રહેનાર નથી અને દમણી તું
 તે મહોરો કંઈ તારે થેર જા. અને તારા જે પેલા
 કાપી લઇ એ રામ બેઠ કરીશ તો તે બરેર થશે અને
 હીનીવાળીએ તદનુસાર કહ્યું. બીજો પ્રસંગ એમને
 મારે એવો જન્મો કે એક તેમણુ (પંચણુ) બહુ રૂપાગી
 હતી એ તેમ વેચતી વેચતી પીપાણને ત્યાં જારી.
 પંચણુ એના રૂપને જોઈ ગ્રેમપૂરક બોલ્યા "જેવું તારું
 રૂપ સુંદર છે એવું તું જો 'રમ રામ' બોલે તો તારું
 હાથ પથ સુંદર થઈ જાય. તેમણુ બાઈ હતીને કહે છે
 મારે રામ રામ શું કરવા કહેવું પડે? એનો ધણી મરી
 ગયો હોય તે 'રામ રામ' કહે. પીપાણ કહે બહે ત્યારે
 'રામ રામ' કહેજો. ત્યાંથી તેમણુ બાઈ થેર ગઈ તો
 અરેખર તેનો ધણી મરી જ ગયો હોય એનો એને
 રમકાને કાઢે. ત્યાં તેની પત્ની પણ હાથ હાથ રાખી
 કરી કૂતલી પીટલી રામ રામ' કહેવા કહેવા લગી
 એટલામાં પીપાણ રસ્તામાં જ પળા અને હતીને કહે
 છે કે હવે રામ રામ કેવી કહે છે? ત્યાંથી તેમણુ સમજી
 કે આ સાધુને શરણ આપો ધણી મરી ગયો છે એટલે

લાલ એને પ્રાર્થના કરી, જે કવડે છે! એટલે બન્ન-
 તના ચરણની પદી રામ રામ કરી પ્રણામ કરી અને
 ચતિને છવોડ કરતા પ્રાર્થના કરી. એટલે પીપાણને
 એ મૂળ જન્મના કાન્યા રામ-મંત્ર પ્રમળાવ્યો; એટલે
 તેથી મોટા થયો. પીપાણએ કહ્યું કે હવે મે બહુ રામ
 રામ કરીને જામ કરી એમનો પણ સ્ફાર કરી. એક
 દિવસ પીપાણ તેમના એક યુ-ભાઈ મીરજને ગમ
 જવા ન કમ્પા ત્યાં રસ્તામાં એક લંચીય વાઝ આમળ
 લંચીની મે રૂપવતી કન્યાઓને હાથી એટલે પીપાણને
 તેમને પણ એવજ કહ્યું કે મોટા! રૂપે તો મે બહુઓ
 રૂપાળીઓ છે પણ જાં મુખેથી રામ રામના જાપ
 જ્યો તો વધારે સુંદર જન્મો. લંચીયણીએ એ
 વાતનો સ્વીકાર નહોતો અને પીપાણને મન પાસે
 મૂકી રમકાવ દીધી પછી પેતાના યુગ્મામને ત્યાં
 બધ પાછા ફર્યા. ત્યાં રસ્તામાં એક રમીન બહુજી
 મળ્યા અને પીપાણને કરમરીને કહે છે-મહુ કું જન્મત
 નિર્જન (મરીન) છું તો મારા જીવન ક્યા કરી અને
 થેકું થન જા. પેલા પીપાણ કહે જો બાપ! બાપથી પાસે
 તો રાતી પાઠમે નથી પણ તારે પેલા લેવા દોર તો
 મારી સદે આલ એમ કરી એને થેર લઈ જા.
 કાપુના જેવાં કર્યા પહેરાવ્ય ને માથુ યુગાવી નખાવું
 અને રોડા ગામ! રસ્તાર ને એમનો લખ્ય દોડો તેની
 પાસે બંધને કહ્યું કે રામ! જા મારા યુગ રામ-દાસ-
 સુંદર છે તો એમને પુષ્કળ દમ આપો રામજી મુકના
 એ મુક આવેલા જોઈ તે બાહ્યજનું નુક મ-માન કરી
 તેને પુષ્કળ દમ જાપ્યું અને કાઢ્યું પાવે જાઓરીક
 કે. યા પેતાને ચરેકાને ગયો.

એક દિવસ એવું જન્મું કે રસ્તારી ક. નિર્જનમાં
 જત મત્રામળ કરતા બોલે છે, ત્યાં પીપાણને મે
 હાથ મસાવવા માંડ્યા ને કુંજા માંડ્યા ત્યારે રામજી
 પૂછવું ચુકેર! આ શું કરો છો? પીપાણ રમક કરી
 કહે જ. એનો હાંસમાં આવેર હસા થય ને અને
 એ ઉલ્લસમાં રહ કહે નહિ એ ખાતર મસાવ ત્યાં
 મસાવગીએ પેતાના હાથ સફેદ જોડો કર્યો એટલે
 ઉપર મસાવનો જરીયાનથી ખરેખર ચંદરવો છે તે
 જણે છે એને કું જોઈવું છું એટલે પીપાણના દેશવા
 કહે છે કે હવે કુતમે ઠીક આપ! હોવાય માંડવું છે.

રાજને પણ સહેજ વિચાર થયો કે દારૂમાં ચંદરવો બને ને શુરુ અર્ધ રહીને જોણવે એ વાત આશ્ચર્યની અત્યામ શુરુ । પેર અથા પછી દેશીઆઓએ રાજને ચડાવ્યો અને આ વાત સાચી છે કે ખોટી એની સાબીતી માટે માણસ દારૂમાં જોડાવેલા તપાસ કરવા જનાર માણસ પ્રશુના મંદિર આગળ જઈ જશે ત્યાં જોને જોયું તો ચંદર અધિમે હશે અને બચેશે હતો ત્યારે એણે પાપંદને પ્રશ્ન કયો કે પ્રશુ ! આગે ! કંમતી ચંદરવો દારૂનો સાચી ! જ્યારે પાપંદે ને દારૂને દારૂનાર પીપાણએ હાથ મસળાવતા તે તિથિ વર ને સમય બતાવી કહ્યું કે એ દિવસે કોતન પૃથ્વિ વર્મા એટલી બધી બીક હતી કે અણસનીમે હાથ જરા જોડે સર્ધ ગયો તેથી ચંદરવો દારૂનો; પણ એ તો આજે થયો કે એ જ દારૂને બાક પીપાણ હતા કે તે દારૂને જોવા સર્ધ એ ચંદરવો જોણવી નાખ્યો. તપાસ કરવા જનાર માણસે પેર આવી જોયેલા અમલકારની વાત કરી. કુર્બાનોનાં મોઝાં સ્થામ પડી અર્ધ ને રાજ પીપાણને બાબતિન સુધી ને શુરુમાવથી જોતો હતો તે આ અમલકાર જામળી ચિત્રવત બની ગયો અને પીપાણને ત્યાં જઈ મરણમાં સાપ્તાગ કંઈવત પ્રશુભ કરી કહેવા લાગ્યો કે પ્રશુ આપ અરેખર દારૂ દેવી પુરુષ છે અને હવે આપ કપા કરી અને દીક્ષા આપો, મારા શુરુ યાજો અને કંઈ બાધો, ઉપરેશ આપો પીપાણ હસીને કહે છે શુરુદિલ્લમાં શું લાગ્યો છે ! ત્યારે રાજ કહે પ્રશુ ! આપ ને મરણો તે ત્યારે પીપાણ કહે તારે રાજપાટ અને તારી સુંદરમાં સુંદર પરાણી છે તે તું અને આપી કે તો બન્ને તને ઉપરેશ આપીએ રાજએ તેમ કરવાની હા પાડી અને પોતાની સુંદર રાજપરાણી પીપાણને સ્વાધીન કરી અને રાજપનો સકંપ કરવા જોમો થયો. પીપાણ રાજની આ લગ્નવતિ જોઈ બહુ જ પ્રસન્ન થયા અને રાજને પરીક્ષામાં ઉત્તરું (નરડે) જોઈ અને શુરુને મોટું તન, મન, ધન, સર્વેર અપેક્ષ કરવાની તપરતા જોઈ પીપાણએ તેમ । મરતક પર હાથ મૂકી કુર્બાનમાં “રામ-રામ” મંત્ર પ્રદાન કર્યો અને જીતે બંધો સોળ માથા કરવાનો અને લગ્નસેવા કરવા કરાવવાનો ઉપરેશ દીધો. પછી રાજ્ય અને રાણી રાજને સ્વાધીન કર્યાં રાજ કહે છે પ્રશુ ! રાણીને હવે પછી કેમ આપો છો ! ત્યારે પીપાણ હસીને કહે છે, ગાંડા-બાપ એતો મારી દીકરી છે માત્ર તારી પાત્રતા જોવા માટે અને શુરુ કરવાની તને કેવી જૂમ લગી છે એ જોવાની ખાતર એટલે કે પરીક્ષા કરવા માટે ને આપી માનણી કરી હતી એમ કહી રાજને રાજ્ય અને

રાણી સમર્પણ કર્યાં રાજએ બહુ આનાકાંટી કરી ત્યારે પીપાણએ જોને બહુ સખતવ્યો અને કહ્યું કે શિખ અને શુરુનો સમર્પણ કુનિયાના પ્રત્યેક સંબંધો કરના વિશેષ અણામ દિ એટલે તું હવે વારસાંકી રીતે મારા ધર્મપુત્ર ગણાય, માટે શુરુજ ખાપની મિત્રામ (પાપણ) તારા જેવા સુયોગ્ય પુત્રને ન આપું તો કેને થયું કે મટે મારી આ મિત્રામ કે તને અપેક્ષ મું અને જોને ! આવો જ પ્રસન્ન સનાતન ધર્મ ઉદાર છત્રપતિ મહારાજ સિવાજ મારે પણ બચેશે હશે તેમાં પચ એટલું બહુનું હતું કે સિવાજ મહારાજ એ વખત પોતાના રાજબરખમાં બેઠા હતા ત્યાં અમલકાર તેમના શુરુ સમર્પણમાં જિજ્ઞાસા મામત નીકળ્યા અને “જયજય રમુડીર સમર્થ” એવો મંત્રાચ્ચાર કર્યો ત્યાં સિવાજ ને લાગ્યું કે જાણે સમર્થ દેવનો અવાજ ન હોય ! એટલે બારીએ ડોહાવું કહ્યું તો અરેખર સમર્થ દેવના જ હશે જાણ્યાં ત્યાં છત્રપતિ મહારાજને વિચાર થયો કે હું છત્રપતિ થયો તે, શુરુવની કપાલ જા છે અને શુરુજ આમ પરાધર બાજ મોંને એ શોભે ખરું ! એટલે સિવાજ કંઈક કામગમી બની તરત જ નીચે ઉતરી સમર્થદેવ ! જેવા રાજમનની પ્રાજણમાં આવી “જય જય રમુડીર” સમર્થને મંત્રાચ્ચાર કર્યો ત્યાં જિવજ દોહતા મહાર નીકળ્યા સમર્થદેવે પોતાનું બર્નારિપાત્ર (બિજાપાત્ર) સિવાજ તરફ લખાવ્યું ને સિવાજ સખલો કામગમી કામ બીજાપાત્રમાં મૂકી કસપુટ કરી કીમા રચાવે તે સમર્થ દેવ તો સમર્થ હતા, એ બધું જ સમજ થયે હતા. છતાં અજાણની રિમત વનને બોલ્યા બેઠો ! સિવુના ! જૂખ્યા માણસની જૂખ, કંઈ કામ આપાથી જોઈ શમે છે !

સિવાજ કહે—પ્રશુ એ કાળમાં સર્વ કંઈ છે. સમર્થ—કામગમી એવું શું છે !

સિવાજ—રાજસમર્થ.

સમર્થ—જેટા ! અમ સંન્યાસીઓને રાજપાટ કા કામનાં ! કારણ:

અમે તો રમતા રામ કંપીર (ર)

એક દિન હોયે રાજસિદાસન.

એક દિન બની કુટિર—અમે તો.

એક દિન હોયે લુપ્ત બોલન.

એક દિન હોય કીર...અમે તો.

માટે અમારે રાજપાટ ન જો-એ, માટે લે આ તારો કામગમી કટા પછે જો કે સિવાજ મહારાજ આ ત્યજવતિ જોઈ સમર્થદેવ બહુ જ પ્રસન્ન થયા હતા સિવાજ—પ્રશુ !

"જે દાનમાં આપેલ તે સેવા કદિ ચકાતો નથી.
સંકલ્પ પામે દાન દેતા, તે અરે દાતા નથી
એટલે મેં તે મારું સર્વસ્વ આત્મા ચરણારવિંદમાં
અર્પણ કરી દીધું છે. માટે હવે તો આપ દયા કરો
અને આપના જેવા બનતી દેહ.

કમળ—ધન્ય એટા ! ધન્ય વિગ્નના ! તારો
મૂલ્ય કાલોષે જ્યારે જન્મ થયો છે રૂપાની ડેટલાક
કારે હજી તારે માટે વધુમાં છે એટલે હમણાં તો તારા—
"પાલે પ્રભને પ્રુક્ષમ તે દેવદત્ત પુત્રવંશ છે;
યદ માન એવા વૃષ્ટિએનાં દેવતાઓ માલ છે."

માટે હમણાં તો તું તારી પ્રભને પ્રુત્તવ પાળ
અને તારા દિવ્યત્વનો વિજયપત્ર રરકાવ કારણ કે—

"આપ્યા બચતના ધર્મોથી પણ ભતિની સેવા
વધી. માટે એટા ! હમણાં તારે સંન્યાસી થવાની વાર છે.

શિવંજી—પ્રમ પ્રભુ ! રાત્ર તો આપને સમર્પણ
કરું હવે હું કરવાની પણ શું હતો ?

સમર્થ—(રિમત કરી કહે છે) તારું કહેવું મથાજ
છે. તે જન્મ અને સમર્પણ કરું એમ કહે તને મારા પદ
દિવ્ય તરિકા આ રાત્ર બંધાયેલ છે છું મટે મારી
આધ્યાત્મસાર ; તેનો સ્વીકાર કર અને દેન્યત્વના
કલાણ અર્થે તારા સર્વસ્વને અર્પણ કર. શિવંજી
અહારને શુભ-આધ્યાત્મસાર રાત્રનો સ્વીકાર થયો પણ
ચેતાના મનાના નિશાન સુધક જે એમનો જન્મ
હતો તે જન્મ જીતારી નાખી તે બધાએ બચેલ કડો
ચકાળ્યા અને જન્મને વિરિત કરું કે આ રાત્ર
એમને સહુએ તરફથી બંધાયેલ છે. આજ પણ
ત્યાં ત્યાં મરાકાનું રાત્ર દરી ત્યાં એમને ફોલ
(ખબ) જાગે. કડો જ છે. તેમ પીપાણએ કહ્યું કે
મેટા ! હું પણ તને આ રાત્રને રાત્રી સમર્પણ કરું
હું માટે તું એનો સ્વીકાર કર.

અહીંયાં ટોળાના દરબારે રાત્રનો સ્વીકાર કર્યો
અને તન, મન, ધનથી અમચાનની, ગુરુની અને દિવ્ય
દનારમણીની સેવા કરો આ ભાવદીપ્તિથી મુક્ત થયે.

એમ સંજનો ! આજે મારો અને તમારો જન્મ
પણ સેવા અને સ્મરણથી સકાર કરી મનુષ્યત્વનો
સુપ્રયોગ કરી ભવચક્રર તરવા માટે થયો છે એ
મરણને પણ બૂધરી નહિ.

સમજનો ! પીપાણ જેવા બારત માતાના લાક્ષણીક
ડેટલાં કુલુપાન કરીએ ! એમને માટે છેવટેના છેવટે
પ્રયત્ન કેલે એવા બન્યો કે-પેલા બે લાંબીની સુદર
છાકરીએ એમણે દિગ્ગમો બનાવી હતી. એ બે
છાકરીએને ડેટલાક સમય બનીત થવા પાડે ગુરુ-
વિંશા પર ગુરનાં દર્શન કરવાની લાલાસા પ્રમટી. એટલે

ગુરદર્શનમાં થેલો બનેલી તે દિગ્ગમો ભવવાન અને ગુરુનું
અનન-પ્રવાન કરતાં કરતાં મરત દશામાં ગુરનાં દર્શનમાં
ચાલી. ત્યાં રરગમાં એક ગામ આવ્યું, એ ગામના
સ્મચાનમાં માડુ જળનું હતું. બાંબી છાકરીઓએ રાખા-
વિક રીતે પૂછ્યું કે કાણ મરી ગયું બાઈ ! ત્યારે
સ્મચાનમાં મેટેલા કાણુએએ કહ્યું-આ તો અનરેલ
મડના રાત્રને પીપાણ ભવત હતા તે મરી ગયા છે.
એમને બે બંધારકાર કરીએ છીએ. બંધની છાક-
રીઓ આ વાત સાંભળીને ચમકી કે જેનાં
આપણે દર્શન કરવા બધાએ છીએ તે તો મરી ગયા,
અને એમ કહી પૂછું રોકાણર બની આંખમાંથી મેટેલા
જ્યુ પહેલાવારા મારી. છતાં એકમેકની કથ
પાછી વાતો કથ લાગી કે આજે આપણે
કથા વખતે ભવચાન અને ગુરની કથાઓ
જ ગુરનાં દર્શન કરવા જઈએ છીએ તો ગુર મરે જ
નહિ મટે આપણે તો જર ગુરેવના દર્શન કરવા
જઈશું જ. સ્મચાનનાઓ હસીને કહે છે. પણ મારો
છાકરીઓ ! હવે તમે દર્શન દેનાં કરો કે પીપાણ તો
મરી ગયા ! છાકરીઓ કહે છે-અમારા કલ્પ સંકલ્પ
છે : ગુર મરે જ નહિ એમ કહી એમણે માલવા માંડુ-
અને અનુકરે રતામાં બીજાં જણ ગામ આ બાં ત્યાં
દરેક ગામના મારે પહેલા ગામની માલ જ ચિત્તા
જળતી જોમ અને માણસોને પણ જોવા અને પૂરવલ
છાકરીઓએ માગેગામ પૂછ્યું પણ ખરું, કે કેણ મરી
ગયું ! ત્યારે ગામવાળા તરફથી જવાબ મળ્યો કે-
પીપાણ છતાં છાકરીઓ તો પહેલાની માલ જ પેવ
ધરી પીપાણને ગામ જ ગયું તો પીપાણને ત્યાં જીવતા
મેટેલા જોવા અને જઈ અને ગુરજના ચરણમાં પ્રણામ
કર્તા ને સમગ્રી વાત કહી. ત્યાં છાકરીઓએ ગુરને
રતામાં બનેલી બીના રજી કરી. બધારે પીપાણ કહે
છે એટા ! એ તો તમારી ભાવના જેવા માટે મેં લીલા
કરી હતી. છાકરીઓ ડેટલાક દિવસ સુધી ત્યાં રહી.
અને પછી ગુરનાં ગુણમાન ગાતા ગાતા રરચાને મજ
અંત સમય સુધી એ છાકરીઓ પણ ગુરકુળાએ કરી
સેવા અને સ્મરણ કરી ભવચક્રર તરો મર્દ.

સમજનો ! આ પ્રમણે પીપાણએ અનેક માણ-
સોને ભવચક્રથી ઉદ્ધારી દતા. પીપાણ જેવા અનેક
નરનો આ પ્રવલમ ભારત વર્ષની જમિ પર થવા છે,
થાવ છે, અને થશે. અસ્તુ. ઓ શાંતિ : શાંતિ. શાંતિ

સંપૂર્ણ.

શ્રી “સાગર” મહારાજ અને તેમનું સાહિત્ય

લેખક:—શ્રી મહારાજ જયરાંજર ત્રિપાઠી. “કાશ્મીર”

[તારીખ ૫૪ ૫૫૨ થી ૫૫૩]

કંઈ લાખ બહાજ તુડી ગયા,
જયરા નવા મહાવા મળ્યા;
બરપુર સામરીએ મળ્યા,
આમીન ! બરો, મારી સનમ.

ઓ સનમ ! ઓ પ્યારા પ્રભુ ! ઓ બહાવા નાથ !
તમારાથી છૂટા પાયા પછી હાથોએ કરીશ ખરચ
મ્મો ને જરૂર પડ્યું છવન છી, તે કરીશ નાથ
પામ્યાં ગોઈ ગોઈ કરીશમાં તાજાં ભક્તિમાર્ગના
રસ્તા બહાવા તારા પ્રેમનો પરિચય યજ્ઞેસેલ છતાં પૂરે-
પૂરો તને ન વિજાનનાં, તારા શુદ્ધ સ્વરૂપનાં ઈશન
કરવા બાકી રહી ગયેલાં, આમ બધૂરી બધૂરી
બારાઓમાં તે તે કરીશ, નાથ બર્મા. બામ છેવટે
“સાગર” ના કરીશમાં આપણે પૂરેપૂરાં ભેટી ચૂક્યાં
છીએ-મળી ગયાં છીએ. હવે અભિન્ય છીએ, બદલે
છીએ. હા તવ સદા...

“૬” માં રૂપ છું “૬” સનમ,
“૬” માં રૂપ છે “૬” સનમ;
બા વસ્ય સામરીએ સનમ,
શયમ રહે, મારી સનમ.

(દિ. સા. પુ. ૧ ૫. ૨૬૨ થી ૨૬૮)

ઓ પ્યારા પ્રભુ, હું તારામાં ઝોમગી બહુ છું
ને તું મારામાં ઝોમગેત મગી જાય છે. બામ, બા
“સાગર” ઝોમગી બહુ તારા શુદ્ધ સ્વરૂપમાં “અહ”
બહારિમ” બની જાય છે. બહા, હા, બા મેળાપ,
બા પ્રેમ ભેટ, બા પ્રણવની એકમેકના, બદલેતતા,
શયમ રહે-શયમ રહે. હા સ્વસ્તિ, સ્વસ્તિ, આમીન,
આમીન.

થી સાગર મહારાજ કરીર નિભાવની-ઉદાપોણ
જરૂરીબાત મારે ડેલ્યા બેદરબાર ને પ્રભુ તારે જગમ
વિશ્વાક રાખનારાં હતાં. તે નીચેની જેવોથી સમજશે.
મમં પ્રભુજી આપશે.
હાં ગોણ મ મં આપશે;
હાં પ્રભુજી મમં આપશે,
મમં પ્રભુજી આપશે.

તું બોલ, કોણે કીખબુડી
મમં આપીને જ બનાવવું;
ને પ્રભુજીએ જ કીખબુડી,
તે પ્રભુજી મમં આપશે.

મારા સુરજ પશુ પછોને,
કોણે કર્યાં સફુ છવને;
નેણે બનાવ્યો છે ત્હને,
તે પ્રભુજી મમં આપશે.

બાંબો મીચી તું મામને,
મમં પ્રભુજી આપશે;
હાં પ્રભુજી મમં આપશે,
મમં પ્રભુજી આપશે.

હાં, ગોણ હેવામાં રહે,
શું બહાઈ સાગર ને ત્હને;
હાં પ્રભુજી: હાં બા નામને,
મમં પ્રભુજી આપશે.

(દિ. સા. પુ. ૧, ૫. ૨૭૧)

ઉપરની મઝલ પોતાના આપ્તજનને ઉકેલી લખા-
લેથી છે. પ્રભુજી કીણો માખી બનાવી, ને તેની કાષે
તેના ઉદરનિવૃદ્ધ મારે, તેને મમં જ બનાવવું તે કીખબુડી,
તે પ્રભુજી તને, મને, ને સારી બાહમને મમં (પાવાડું)
જરૂર આપશે.

ને પ્રભુજી મમં, સુરજ, તમામ છવેને પૂરતને
પશુ તેમણે જ બનાવ્યો છે. તે તારા નિભાવ કરવાનું
સાધન, મમં (પાવાડું) તે જરૂર જ તને આપશે.

પશુ રહે, બે, બારે તારે ખાવાનું ભેઈએ, તે
વખતે, તારે એક બાનમાં બાંબો મીચી, પ્રભુજીનાં
કીન બર્મ, પ્રભુજી પાસે મામવું ભેઈએ. ને એમ તું
માગીશ, તે જરૂર જ તે તારા ઉપર પ્રબલ્ય બર્મ, તને
મમં આપશે.

તારે મમંની ચિન્તા કરવી નહિ, તારે તે હાં
પ્રભુજી “હાં પ્રભુજી” “હાં પ્રભુજી” એમ માયા જ
કરવું, ને તેની પ્રેમભક્તિથી પ્રીતિ લગારી નાખ્યા કરવું.
બધ, પશુ: જરૂર જ તે તારા મારે મમં તૈયાર જ
કરી રેશે. હાં પ્રભુજી.

થી સાગર મહારાજ હરામ એક જ વસ્તુ બાનમાં
રાખતા હતા. તે એ છે—“આત્માએ જ પરમાત્મા છે”
બા કલ્પ વિશ્વરૂપ તે બહુમય છે. છુટી છુટી

બહિનમો દારા તે આતમદેવ જ લીલા રખી રહો છે.
તે સમભવતાં કહે છે કે:—

યે હિ હે જેલ પ્રમહારા,
આતમજી, એ હિ હે જેલ પ્રમહારા;
નોહિ કુવા કહું: કોત નોહ કહું,
ના કહું: દોવણ દારા... આતમજી...

ઓ પ્રમુ, ઓ "આતમા કો પરમપ્રમા" આ બધા
તારા જ જેલ છે. તારા સિવાય કોઈ પણ નથી. તારા
સિવાય કોઈ પણ જનેહું નથી ને તારા સિવાય હવે
પછી કોઈ જનનાર નથી. તમામ બ્રહ્માંડે નથી જ
કિધમો તારી જ લીલા છે.

કોન હે આસક, કોન હે માશુક
સારા હિ બ્રહ્મ પસા... આતમજી.

(દિ. સા. પુ. ૧ પ. ૩૧૩)

હે પ્રમુ, બ્રહ્મ કોણ છે? ને તું પ્રમુ પણ કોણ છે?
એ જુહુ જુહુ નથી એ બધું જ— "બ્રહ્મ અને પ્રમુ"
દુઃખ જ છે. તે બંધા પ્રજ્ઞા જ તારા જ સ્વરૂપો
છે. જા નથી તારી લીલા છે. તું જ સચરાચર આપેલ
વિષ્ણુર દેવ છે. તારા સિવાય "તારાથી જુહુ" કોઈ
છે જ નહિ સર્વત્ર દુઃખ જ છે. હૈં "સર્વ" "અર્થ" "બ્રહ્મ"
એ વેદ-વ્યવત સત્ય જ છે.

શ્રી સામર મહારાજ પોતાપણું— "દેહાદવાસ" દેત
આત્માનો જલ કરવાને હમેશાં નિરખ્યાસન ક્યો કરતા
હતા કે:—

દેહાદવાસ એકાના પિયારે,
દેહાદવાસ ઊરાવ

યેહિ સમ એકી જીજ્ઞાસ લીલા
તાલીમે દેના લીના... પિયારે.

(દિ. સા. પુ. ૧ પ. ૩૧૧)

ઓ પ્યારે પ્રમુ, ઓ બ્રહ્મી સનમ, મારો દેહાદવાસ
ઊઠાવી દે. મારા સરીરનું જાન જુલાવી દે. "કું" સરીર
હું "કું" જનનાયક છું. "કું" કામર છું. એ બધું જ
જુલાવી દે. કમ અને તો એ જ જાન રહે કે:—

આ નથી દેખાતી બહિન વા સમજિ. પ્રમુમય જ
છે. પ્રજ્ઞની લીલા જ છે, એવું કું સમજું, ને તે બધું જ
પ્રમુસ્વરૂપે જ નેહું તેવું સરી દે.

જાવન, આવન, ના કહું કારન,
મનવા કે મનન કરાના... પિયારે.

(દિ. સા. પુ. ૧ પ. ૩૧૧)

પ્યારે તો હવે ક્યાં જવું એ નથી ને ક્યાં

આવવું નથી. હવે તો મારા મનને જસ એક ચિત્તથી
દરમ મનન થયા કરે કે:— આ બધું પ્રમુમય છે, પ્રમુ
સ્વરૂપ છે. કું પણ પ્રમુમય છું. પ્રજ્ઞથી જુહુ કોઈ જ
નથી. કું જરામર એ મનન ક્યો કરે એવું સરી જ દે.

"યુગરાતી મહાવિસ્તાન" મને મૂલ્યે સમાજમાં
મૂકતાં તેની અર્ધપ્રમાણ સખતાં શ્રી સામર મહારાજ
સુણવે છે કે:—

× × × ×
તુને પ્રેમે ધરાવેલ, અને તારું જો આપેલું,
તને અપણું લખું થેલું નિરપિતલ નિરપણ છે.

ઓ પ્યારા પ્રમુ, ઓ બ્રહ્મી સનમ, પ્રેમ અને
માન તારા જ જનને તે આપેલ છે. ને તે જ પ્રેમના
પ્રવાહવા પ્રમટ સ્વરૂપે સરી પડેલી, આ પ્રેમ-
વર્ષાથી મજ્જો, "તને અપણું કરે છું," એવું જો
કું લખું તો તે થેલું જ કહેવાય. આતો તારું જ આપેલું
છે તે જ કું તારી આમળ રહું કરે છું, તેમાં મારું
કોઈ જ નથી:

× × × ×
અમર દિલમર પરમર દુઃ,
નિરંજનને સનાતન દુઃ;
પ્રિયે હૈંમાર મૂર્તિ દુઃ,
મુજનનું આદિ કારણ છે.

"ઓ બ્રહ્મી" "ઓ પ્યારી દિલમર" "ઓ
બ્રહ્મા પ્રમુ" "ઓ બ્રહ્મી સનમ" તું તો નિરંજનને
સનાતન છે, તું હૈંમાર સ્વરૂપે કરે બ્રહ્માંડમાં જોતપ્રોત
છે. તમામ ક્યાં ને કારણનું કૃતપતિસ્વાન તું જ છે.
તારામયા જ તારી કૃત્યથી જ આ તમામ ક્યાં
દેહકરે છે આ નથી તારી જ લીલા છે.

હૈંમારમાં "અનવદલ" છે,
જ્યું કું પ્રિયા, પ્રિયા, લેણે;
પ્રિયા, એ બ્રહ્મલીલા છે.
અમર તું જાદુચારણ છે.

અમર સત્ય તો તે છે કે:— આખા બ્રહ્માંડમાં તું જ
જસ તું જ જોતપ્રોત હોયોછલ આપેલ છે. કું અને આ
બધું વિષ, તે, તું, તું, તું જ છે. છતાં પણ કું તને
ઓ બ્રહ્મી, ઓ પ્રિયા ઓ સનમ, ઓ બ્રહ્મા નાક,
ઓ પ્યારા પરમેશ્વર, એવું એવું બોલો તારા નમની
જનમાળા બધા કરે છું. એ બધું જ તારું જા કું,
તું જ અને એકારે છે તું જ પ્રેમના પાપ છે. ને તું જ
મરી વાણીને નેમ આપી, તું જ સ્વરૂપે સરી પડે છે.
આ નથી, ઓ, બ્રહ્મસ્વરૂપ, સચિદાનંદ પ્રમુ!
તારી જ લીલા છે.

કરોડો મુખ્યનો આત્મા,
દેવે દિલ્હાર તારામાં;

અહા હા, ભગવતિ! તારૂં,
અનિર્વચનીય, વર્ણન છે.

અહા તારૂં વિશ્વસ્વરૂપ સર્વ રસને વ્યાપેલ છે.
શી મોરલીધર કૃષ્ણ જેવા કરોડો પ્રેમાત્માઓ તારા-
માંથી જ હૃદયભરેલા છે. એ પ્રશ્ન. કે! ભગવતિ! તારૂં
વર્ણન, વચનોથી-ઓશવાથી-જનથી-કરી શકાય તેમ
નથી. તારૂં વર્ણન, અનિર્વચનીય છે. તારી અમાધતા
વાણીથી માપી શકાય તેમ નથી. અરે કોઈ પણ તેમ
કરી શકે તેમ જ નથી એ

આ ભાવના આ સ્થોત્ર સાથે સરખાવો.
અસિતગિરિસિમં સ્વાત્, કજ્જલં સિન્ધુપાત્રે,
સુરતદયરશાસાલેચિની, પદમૂર્તિઃ,
લિલ્લિત યદિ યદીતિ શારદાં સર્વકાર્ત્ત.
સદૃષિ સપ ગુણાનામીશ પારં ન યાતિ.

× × ×
અને જસ તારી પ્રીતિ છે,
મિથે પરમાત્મદર્શન છે;
મઝઘનો રોહ જાગર આ,
જનમ, કામમ સમર્પણ છે.

એ બહો સતમ, એ પ્યાર પ્રમુ, એ અનાદ્યનંત
સર્વેશ્વર, એ સર્વત્ર વ્યાપેલ: વિશ્વેશ્વર, તારી રહેમ
નજર, "તારી પ્રમુ," તારી અમીદૃષ્ટિ, એ જ
અમારી પ્રેમપ્રતિ, એ જ શ્રી પરિવ્રજ પરમાત્મ-
દર્શન કરાવનાર પ્રેરક જન. પ્રીતિથી, રોહથી, 'સામરે'
અંતર કરેલો, પ્રેમના મહાસાગર જેવો, રોહના વારીથી
રસમય હાથાહથ ભરેલો, આ "ગુજરાતી મઝઘોસ્તાન"
નો પ્રશ્ન તે તો અનાદિથી કામ જ તમને જ સમ-
ર્પણ યજ્ઞેલ જ છે. એ તત્ત્વ સંત: રોહના અને પ્રેમના
પૂજ્ય સ્વરૂપ આપ પોતે જ શ્રી પરમાત્મા છો, એ
પ્રેમસ્વરૂપાવ નમઃ.

શી સાગર મહારાજને એકાન્ત જીવન વધુ પ્રિય
હતું. ને તેથી જ સ્વર્ગના સ્થાન સ્વરૂપ શ્રી હિમાલયને
આસરે પશ્ચું તેમને ધણું જ પ્રિય લાગતું. તેથી જરાબર
ચિંતાગાની યાત્રા, કે અપરે આપણને બહો ગુજરાતમાં
પણ વધુ ઠંડી જણાય, તેવે સમયે, તે હિમાચલના
પોલે સ્થળીયમાં વાસ કરી, એક ઝુંપડો બંધીને બોલો-
બોલી જરૂરીઆતથી રેવાઈ પોતાના નિમ્નનંદમાં પ્રમુ-
શ્વરણમાં જીવન ચીતાવતા. આમ, ધણી વખત તે
મધ્યોચ્ચ જઈ રહેલા, ને કાંઈ જ મનોનિમગ્ન, ઇન્દ્રિય-

દમન, આત્મવિશ્વાસ, ને પરમાત્માની પ્રેમપ્રસાદી પ્રાપ્ત
કરવા ભાગ્યસાગી રહેલા.

પવિત્ર પુણ્યભૂમિ, શ્રી અંબીસમાં નિવાસ કરતા,
ત્યાંના પવિત્ર વાતાવરણમાંથી જ પ્રેરણા પામેલા,
પ્રમુખ્યોના કમ્પાણ સ્વરૂપે પહોં બજતો લખાઈ છે.
તે હવે આપણે સમજવા પ્રયત્ન કરીએ.

સાધીકેસમાં જેમ જેમ બજતો લખાઈ, તેમ તેમ
તેની, હાથે જ નને તેટલી ડાપી (નકશ) કરી, તેમને
આદનાર મુમુક્ષુઓને તે એક એક ડાપી મોકલતા જતા
હતા. આથી પુણ્યમય પ્રસાદી પ્રાપ્ત કરવા, તેમને આદનાર
મહા પ્રેમતાઓ ભાગ્યસાગી રહેલા સાગર મહારાજનો
પ્રકાશ નિર્ણય થાય, ત્યાંની પોસ્ટ ઓફિસને બારે તમાકી
પરનો એક સારા કાર્ડર ઓફિસર નેટલી, તેમની
રાજ દયાસ આગળ હતી હતી. આ દયાવાન રાજને
રાજ જાણતા બનેને અપૂર્વ માન્યતાના ટૂંકા ટૂંકા
ફરારાઓ, પત્રદારા પેઢ કરવામાં આવતા. પે તે હિમા-
ચલ નેટલે દૂર વસવા છતાં તે તેમના પ્રિયજનો ભક્ત-
ઓ પ્રેમાત્માઓને પોતાની પ્રેમ પ્રસાદીથી માન-
અની લક્ષણી બીજે ને ત્રીજે દિવસે નજર જ મોકલવા
કરતા હતા. આવા તેમના દરનાસૂતરી જ પુનિ પ્રસાદીથી
દયલ સતત વજા કરતી હતી મુમુક્ષુ બનેને માર્ગ-
દર્શક બની, તેમના દયાબાણે નેટલી મહા રૂપ કો
તેટલી તે દુરથી પણ પ્રેમપ્રસાદી ને સતત ભાવના
રેલાવવા કરતા હતા. તેમના તે પ્રસાદીનો, વિષ મોરે
ભાગે મનોનિમગ્ન સત્ત્વદર્શન ઇન્દ્રિયદમન, વિશ્વમાધી
પરમાત્મદર્શન, ને નિમ્નનંદની મસ્તી બરેલીતમમથી
જોતપ્રોત યજ્ઞેલ, વજા કરેલો હોલ મનને ઓગળાવતાં
તે ધણી વખત કહેતા હતા કે- મન એ એવી ચીજ
છે કે તે અનુભવે બહોળો મિત્ર, તથા મોટામાં મોટો
દુશ્મન ધર્મ બેસે છે. મન એવું હથીજાર છે કે ને
તેને ચોખ્ખી રીતે વાપરતા આવે તો તે પરમ લાભદાયક
મિત્રની અરજ સારે છે. ને તેને જીવિત્ત્વરૂપે
સાથે માર્ગે ન વાપર, ને તેની ઇચ્છા પ્રમાણે તેને
સ્વચ્છંદથી વર્તવા દેવામાં આવે, તો તે મોટામાં
મોટો દુશ્મન ધર્મ બેસે છે. માટે મુમુક્ષુ બનેને તેવા
મનને જ કાલુષ્ય એવા સતત મહેનત ભાવથી નોંધીએ.
ને તેને કળતે કરી, વચ કરી ન્યાયશુદ્ધિથી તેને ચોખ્ખો
મતિમાં વિચરવા દેતાં, તે મહાન ફળદાયક બની જાય
છે. માટે મનને કળતે કરવા મુમુક્ષુઓએ બુદ્ધિમય
દિમતથી લઈ લેવું નોંધીએ.

(જાતક ૫૪ ૫૩૫ થી માલુ)

નવા પ્રકારની ભૂગોળવિદ્યા

પાંચમા સ્કંધમાં આપવામાં આવેલી ભૂગોળવિદ્યા-માં ઘણું અધ્યાત્મ રહેલું છે. તેનો બગાડ અર્થ કરવામાં વિદ્વાનોની છુદ્દિ પણ યાદી નબ છે. તેમાં શેરડીના સમુદ્ર, મદિરાનો સમુદ્ર, થી અને દૂધનો સમુદ્ર વગેરેની એવી વાતો આવે છે કે મીઠાઈના ગવતમાં આ પ્રસંગ બહુ અપરા માનવામાં આવે છે. જ્યારે “કલ્યાણ” માસિકના તંત્રીએ મીઠાઈ બાગવતનો મોટો એક પ્રસિદ્ધ કરવાની ઇચ્છા કરી ત્યારે આ વિષય ઉપર કોઈ સ્પષ્ટ ખુલાસો કરી આપે તો ઠીક એવી સચતા છપાવી દેતી પણ કોઈએ જરાજર ખુલાસો કરેલ હોય એવું જણવામાં આવેલ નથી.

આ ભૂગોળની સરખાત નીચે પ્રમાણે એક પ્રસ-અથી ઉત્પન્ન થાય છે. એક વાર પ્રિયવ્રત રાજાને એવી ઇચ્છા થઈ કે જ્યારે બગવાન સૂર્ય સુમેરુ પર્વતની પરિક્ષા કરે છે ત્યારે અરધી પૃથ્વીમાં તેમનાં કિરણોથી પ્રકાશ ફેલાઈ નબ છે અને અરધા ભાગમાં પૃથ્વી ઉપર અધાર રહે છે તે ઠીક નથી તેથી હું રાત્રિને પણ દિવસરૂપે કરી નાખું એવા વિચારથી પ્રિયવ્રત રાજાએ એક તેજસ્વી રથમાં ચંદ્રીને સૂર્યની પાછળ પાછળ સાત પરિક્ષા કરી. (૫-૧-૩૦). તે વખતે તેના રથના પગથી જે ખાડા પડી ગયા તેમાંથી સાત સમુદ્ર થયા અને તેની બસરથી પૃથ્વીમાં ૭ દીપ ઘઈ ગયા. (૫-૧-૩૧)

ઉપરની બાબતમાં રમૂળ દૃષ્ટિથી વિચાર કરીએ તો જણાય છે કે:-

૧. રાત્રિમાંથી દિવસ હલુ થયેલ નથી અને આજે પણ પૃથ્વી ઉપર અરધા ભાગમાં (વારા ફરતી) રાત્રિ રહેલ છે.

૨. સૂર્ય ફરે છે એમ આપણે પૃથ્વી ઉપર રહીને કદી સમજીએ છીએ પણ પૃથ્વીથી અલગ રહીને નેઈ સડીએ તો પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી હોય તેવું લાગે.

૩. પ્રિયવ્રત રાજાના રથના પગથી સમુદ્ર જેવા ખાડા પડી નબ એવી વાત સાધારણ જુદિના માણસો માની શકે તેવું નથી.

જે દીપ અને જે સમુદ્ર થયા તેનું વર્ણન નીચે પ્રમાણે મીઠાઈ બાગવતમાં આપવામાં આવેલ છે.

૧. જંજીરીપ	તેની	આસપાસ	ખારો સમુદ્ર
૨. સમુદ્રીપ	”	”	શેરડીનો સમુદ્ર
૩. શામલદીપ	”	”	મદિરાનો સમુદ્ર
૪. કુચદીપ	”	”	લીનો સમુદ્ર
૫. કીચદીપ	”	”	દૂધનો સમુદ્ર
૬. શાકદીપ	”	”	લીનો સમુદ્ર
૭. પુષ્પદીપ	”	”	સ્વર્ણ જળનો સમુદ્ર

ઉપરના વર્ણનમાં સરખાત ખારો સમુદ્રથી થાય છે અને ઉપરે સ્વર્ણ જળનો સમુદ્રની વાત આવે છે. આડમા સ્કંધમાં જ્યાં સમુદ્રમંથનની વાત આવે છે. ત્યાં પણ પહેલાં સમુદ્રમાંથી ઝેર નીકળે છે અને ઉપરે અમૃત નીકળે છે. તેથી આ ભૂગોળ જે સાધારણ નિષા-ગોમાં શીખવવામાં આવે છે તેવી નથી પણ સમાધિ-ભાષામાં (અધ્યાત્મભાવે) તેનો અર્થ કરીએ તો તે બાગવત કેટલુંક રહેલ સમજી શકાય છે. અધ્યાત્મ માર્ગમાં જેઓ પ્રવેશ કરે છે તેમને પણ પહેલાં ખારો અનુભવ થાય છે અને પાછળથી મીઠા અનુભવ થાય છે.

ઉપર જે સાત દીપનાં નામ આપવામાં આવેલ છે તે બધાનાં નામ સાત જાતના ઝાડ ઉપરથી પડેલ છે. જેમકે જંજીરીપ એ જંજીરના ઝાડ ઉપરથી, સમુદ્રીપ એ પીપરના ઝાડ ઉપરથી વિગેરે. ફરે દીપમાં એક મુખ્ય ઝાડ હતું તે ઉપરથી નામ પડેલ છે. ગીતામાં ૧૫ મા અધ્યાયમાં પણ આ સંસારને ઝાડની સાથે સરખાવેલ છે. તેથી એ સાત દીપને ૭ પ્રકારના સંસાર સાથે સરખાવી શકાય છે. ફરે સંસારની આ-સપાસ અમુક જાતનો રસ રહેતો હોય છે તેથી શેરડીનો સમુદ્ર કે દૂધનો સમુદ્ર જે જરાજર માનવું નહિ, પણ

ને જાતના સમુદ્ર, એવી જાતના રસ અથવા એવી જાતનું શુષ્ક એ દીપના સંસારમાં રહેલું છે એમ માનવું.

ને કર્મની દૃષ્ટિથી નેહજી તો કર્મ પ્રમાણે બધાને ફળ મળે છે અને કર્મ અનેક પ્રકારનાં હોવાથી તેનાં ફળ ભોગવવા માટે અનેક લોક હોવા નેહજી, તેથી ઉપરના લોક અને ઉ નીચેના લોકની કલ્પના થાઓમાં કરેલી છે.

અને જાનદૃષ્ટિથી નેહજી તો જ્ઞાનની ઉ ચડતી જૂમિશાના નામ આ પ્રમાણે છે:- શુભેચ્છા, વિચારણા, તત્ત્વમાનસા, સત્વાપતિ, અસંકિત, પદાર્થભાવિની અને પુરોષા એ જૂમિશાના ૩૫માં પણ ઉપરના સાત દીપ સમજવી સમય છે.

સદ્ગત સાધુર શ્રી મણિલાલ ન. દિવેદી પોતાના સિદ્ધાંતસારના પુસ્તકમાં લખે છે કે “ પુરાણમાં ને સ્પૂષ્ક અતિચ્છેદકિત અને ૩૫ક રચ્યાં છે તે જાણી નેહ- નેજ તે ૩૫ રચ્યાં છે કે જેથી કરીને તે તે પાતના અસંભવિતપણુના ઉપરથી જુદીમાન માણસો તેને અધરણ: સત્ત્વ ન માનતાં તરત તેમનું રહસ્ય વિચારવા તરફ વળે અને તેને પરમાર્થરૂપે સત્ત્વ સમજી ન જાય. ‘મધા માણસો જુદીમાન હોતા નથી અને હોય નહિ. તેમાં પણ વિશેષ કરીને પુરાણના કાળની અવ્યવસ્થાના જમયમાં તો યોગાક જ દરે; એટલે કે જેમ એક બાજુથી સંસ્કારવાના માણસને માટે પુરાણોની અસંગત ભવ્ય કલ્પનાઓમાં પણ સત્ત્વ માર્ગ સૂચવી દીધો છે તેમ એ જ અસંભવિતાના ૩૫ક વગેરેથી પ્રાકૃત લોકોની જુદીને બંધિતકાવવાળી બનાવી તેમને ધર્મબ્રહ્મ થતાં અટકાવવાની સખળ શૂંભસા બાંધી દીધી છે. આ પ્રમાણે જેતાં પુરાણ રચનારની સ્વાર્થપરાયણતા કરતાં નિ:સીમ પરમાર્થતા સમજાય છે x x x x નો એ જ પુરાણો વચમાં બાવ્યાં ન હોત તો આજ આપણે અધમાતાને પામ્યા હોત.”

આ ખુલાસો કરવાનું કારણ એ છે કે ન્યારે દાદિ- રુદ્ધ અને કોલેજમાં બોલેલા જીવનના મીમંસુ બાગવતની કથા સાંભળવા બેસે છે ત્યારે પાંચમા સ્કંધની આ જૂગોળ સાંભળીને નાસ્તિક બની જાય છે અને આખા કામવત ઉપર તેઓ શંકાની દૃષ્ટિથી જુએ છે.

પ્રિયવ્રત રાજાના રથના પેઢાથી પૃથ્વીમાં ઉ ખાડા પડી ગયા. તે રથ ન્યોતિમંદુ હતો. (૫-૧-૩૦) હાલના

જાવનસથી પણ એવું સિદ્ધ થયેલ છે કે ન્યોતિ એટલે તેજ-૩૫ પદાર્થ ધણી જગ્યાએ વળી જાય છે, અને તેથી ત્યાં તેજ પણ વળી જાય છે. Course of a ray of light depends definitely upon the Geometry of the space through which it moves.

દર્શીત તરીકે મુખ્યથી કાષ્ઠ વાત દવામાં બોમ્બર થાય અને આપણા ઘર ઉપર વોલજીનો તાર ગાંધે હોય અને તેમાં વીજળાનું તેજ પસાર થઈ હોય તો ત્યાં જગ્યા પણ વાંકી થઈ જાય છે અને તેજ પણ વાંકું થઈ જાય છે અને આકાશમાં રહેલા તેજમય કણ આપણા ઘરના રેડીયોમાં આપ્યા બાવે છે. આવીરીતે ન્યાં ન્યાં ન્યોતિ અથવા તેજ હોય ત્યાં પેઢા જેવું Curvature હોય છે અને તેથી ખાસા જેવું થઈ જાય છે.

વળી આ જૂગોળ બજવાનું સગણ સ્વરૂપ જમ- વામાં ઉપયોગી છે એ બાબત શ્લોક ૫-૧૧-૩ અને ૫-૨૬-૩ માં સ્પષ્ટ કરેલી છે.

પરીક્ષિત રાજા શુદેવજીને પૂછે છે કે (૫-૧૧-૨) આપે ને સાત સમુદ્ર અને સાત દીપની વાત કહી તે બધાનું પરિણામ અને લક્ષણ સહિત કું પૂરપૂરું વિવરણ જણાવ માગું છું; કારણ કે જે બજવાનના સ્પૂષ્ક રૂપમાં ચિત્ત લાગે તો પછી નિર્ગુણ અને અત્યંત શક્તિ સ્વરૂપમાં પણ ચિત્ત લાગી શકે છે.

શુદેવજી જવાબમાં કહે છે કે કાષ્ઠ પણ પૂરને દેવોના જેટલું આયુષ્ય મળે તો પણ તે શ્રી બજવાની માયાના ગુણોના અંત મનથી જાણવામાં અથવા વાણીથી વર્ણન કરવામાં સમર્થ નથી તેથી ‘કું’ મુખ્ય મુખ્ય નામ, ૩૫, પરિણામ અને લક્ષણોની વ્યાખ્યા કરું.

પહેલે ને જાણુદીપ છે તેના નવ ખંડ છે. તેમાં ૮ ખંડમાં દેવો રહે છે. અને નવમો ભારત વર્ષ છે. તે કર્મજમિનું હોય છે. જાણુદીપ એક લાખ યોજન મોટો છે. બાકી યોજન એટલે કેટલું અંતર ગણવું તે બાબત આપેલી નથી. તેની વચમાં કલાવૃત ખંડ છે અને તે ખંડમાં સોનાનો મેરુ પર્વત છે. તે પણ એક લાખ યોજન જાંચો છે. કલાવૃત ખંડમાં ને પુરુષ જાય તે સ્ત્રી થઈ જાય છે. બાકી કલા-આવૃત શબ્દોમાં આવૃત એ આવરણ કરનાર માવાનું તત્ત્વ સૂચવે છે. ત્યાં પુરુષને પ્રકૃતિના ધમેતિ બાવ્યાસ થાય છે. તેથી

તે પ્રકૃતિ જેવો એટલે સ્ત્રીરૂપ થઈ જાય છે એમ સમજવાનું છે, કૃષ્ણાવૃત્ત ખંડની આસપાસ ૮ પર્વત છે તે આઠ પ્રકારની પ્રકૃતિ સમજવાની છે. એટલે પૃથ્વી ભૂત મન, બુદ્ધિ અને અહંકાર એ આઠ પર્વત સમજવાના છે. તેનાથી આવરણ થાય છે.

ઐઠ પર્વતની ચાર દિશામાં ચાર પર્વત આવેલા છે. તે દરેક ઉપર એક એક ઝાડ છે. એ ઝાડ ધન્ય જેવાં લાગે છે. તેમાંથી ૪ પ્રકારના રસની ૪ ધારા નીકળે છે. એ રસ જે પીએ તેને યોગનું એકર્ષ મળે છે. તેથી આદિ ચાર ઝાડ એ ચાર પ્રકારનાં યોગ (હયોગ, કર્મયોગ, ભક્તિયોગ અને જ્ઞાનયોગ) સમજવાના છે. એક મંદર પર્વતના ઝાડ ઉપરથી પર્વતના શિખર જેવડી ફરીઓ પડે છે, તેમાંથી જે મધુર લાઘ્ય રસ નીકળે છે તેમાંથી અરજોદ્ધા નામની નદી બને છે. અરજોદ્ધા એ આત્મસાક્ષાત્કારમાં શરૂઆતનો અનુભવ છે. અને તે કૃષ્ણાવૃત્તને બીજવે છે. એટલે આવરણ દૂર કરે છે. બીજા ઐઠ પર્વત ઉપર જાણનું ઝાડ છે. તેમાંથી હાથીના શરીર જેવડાં અને નાના કળાઆ વાળાં ફળ પડે છે. તે નીચે પડતાં શરીર જાય છે, તેના રસમાંથી જાણ નદી થાય છે. તે ત્યારે કૃષ્ણાવૃત્તમાં પહોંચે છે, ત્યારે તેના રસથી તે ખંડની માટી પાકી થઈને સોનારૂપે થઈ જાય છે. આદિ માટી એટલે શરીર સમજવાનું છે. કાઈ યોગથી શરીરના પરમાણુ એવા દસ થઈ જાય છે કે શરીરનું આયુષ્ય વધે છે. બીજા પર્વત ઉપરથી પણ એવા નવા રસ નીકળે છે, અને યોગીના યોગક્ષેમ તેનાથી ચાલે છે એમ અર્થ સદૃશ નીકળે છે. એટલું જાણીપના એક ખંડનું વર્ણન થયું. બાકીના ૮ ખંડ દેવેનાં (બાકી રહેલાં પુણ્ય ભોગવવાનાં) સ્થાન છે (૫-૧૭-૧૧) તે ખંડોમાં માત્ર ત્રેતાયુગ ચાલે છે અને ત્યાં રહેનારું આયુષ્ય દસ હજાર વર્ષનું હોય છે.

ઉપર કહેલું હેલી વાતમાં ખંડ પ્રમાણે કાળ ફરે છે એમ બતાવેલું છે તે વાત હાલના સાપેક્ષવાદના સાપેક્ષ Theory of Relativityથી પણ સિદ્ધ થાય છે. વળી જાગૃતનો કાળ સ્વપ્નમાં રહેતો નથી અને સ્વપ્નનો કાળ જાગૃતમાં રહેતો નથી. હિંદુસ્તાનમાં રવિવારે સંજે કાંપિસના ફાવ થાય તે ઉદ્યાનમાં રવિવારે બપોરે રીડિંગથી પહોંચી જાય છે. કાંઈ રીડિંગ

મુજબથી લંડન જાય ત્યારે રોજ સ્ટીમરમાં રહેલ ધારી આગેનો વખત ફરવો પડે છે. એટલે કે જે જગ્યાએ રીડિંગ હોય તે જગ્યાનો વખત મુજબ પડે છે. મુજબમાં મુજબનો ટાઈમ ચાલે છે અને કલકત્તામાં કલકત્તાનો ટાઈમ ચાલે છે. હાલનું સાપેક્ષ વળી એમ પણ કહે છે કે દરેક બનાવની સાથે અથવા દરેક પ્રસંગની સાથે દેશ-કાળ ઉત્પન્ન થાય છે. આપણે માત્ર એક પ્રકારના દેશ-કાળની જાણમાં ફરતા હોઈએ તેવું જુલથી લાગે છે. જેમ કાંઈ મચ્છીમાર હોય, તે દરીઆમાં માછલાં પકડવા માટે જાળ નાખે ત્યારે જેવાં માછલાં તેની જાળમાં આવે તેવાં દરીઆમાં હોય તેવું તે માની બેસે છે; પણ એ જાળનો સ્વભાવ છે. એ દરીઆની અંદર રહેલ માછલાંનો સ્વભાવ નથી. તેવી જ રીતે આપણે જે જગત જોઈએ છીએ તે આપણી દૃષ્ટિનો સ્વભાવ છે પણ તે જગતનો સ્વભાવ નથી.

સ્વપ્નમાં કાંઈએ ૮૦ વર્ષનો માણસ ભોલો અને તેને ૮૦ વર્ષ થયાં છે એમ તેણે માની લીધું જાગૃત થતાં ખજાર પડી કે તે માન્યતામાં જુલ હતી. જાગૃતમાં પણ કાંઈ કહે છે કે કુકડા બોલે છે ત્યારે સવાર પડે છે. કાંઈ કહે છે કે સૂર્ય કોણે છે ત્યારે સવાર પડે છે, અને કાંઈ કહે છે કે જાગૃત ત્યારે સવાર પડે છે, કાંઈ માણસ આખી રાત જાગૃત હોય અને સૂતા ન હોય તો તે જાગૃત એમ પણ કહેવાય નહિ. રાત્રે રેલ્વેટ્રેનના ડ્રાઈવર ૨ થી ૭ વાગ્યા સુધી ટ્રેન ચલાવતા હોય તેમની સવાર ક્યારે પડે છે તે કહી શકાય નહીં. તેથી હાલમાં જાગૃતને નીચે પ્રમાણે ચાર પરિણામ વાળું માનવામાં આવે છે.

૧. આગળ-પાછળ.

૨. ઉપર-નીચે.

૩. જાગૃત-પાછળ.

૪. વહેલું-મોડું.

અને જેમ આગળ-પાછળનું કદ ફરી જાય છે. તેમ વહેલું-મોડું પણ ફરી જાય છે. ટ્રેનમાં મુજબ જાય તે કરતાં વિમાનમાં મુજબ જાય તો વહેલો પડેલો છે. અને બાકીમાં જાય તો મોડો પડેલો છે. દરેક પ્રસંગ પ્રમાણે કાળ ફરે છે. તેના એક દર્શન નીચે પ્રમાણે મહાકવિ ઉપનિષદની શરિકામાં આપવામાં આવેલ છે.

એક માણસ કાંઈ મચ્છી વાગમાં દૂધ લેવા ગયો ત્યારે ફરવાળાએ તેને કહ્યું કે તું આદિ બેસ એટલી

વારમાં હું માથ દોઢી આપું છું, તે માણસે કહ્યું કે તું માથ દોઢી લે ત્યાંમુઠી હું આંદી ખેડા છું આ બંને પ્રસંગમાં નવો કાળ ઉત્પન્ન થાય છે. કારણ કે ગાય દૂધ વધારે આપે તો વધારે વખત લાગે અથવા દોઢનાર ધીરો હોય કે ઉતાવળો હોય, અથવા ત્યાં આવનાર માણસ થોડોવાગ બહાર ખીટી પીવા ભય તો કાળજી નિયમ રહે નહિ. તેથી કાળ એ એક કલ્પિત વસ્તુ છે. તેથી આપણી ધડીઆળને Time piece કહે છે.

ઈશ્વારત ખંડમાં ભગવાન ચંદ્ર એક જ પુરુષ છે. બીજો કોઈ ત્યાં પ્રવેશ કરે તો અંતી (મૃતિ) થઈ જાય છે. આ ઉપરથી પણ સમજાશે કે આ જુઓળ હાઈરકુલ અને કોલેજના કામની નથી. એ નિશાળો તો રોટલી મેળવવા માટે છે. તેમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ પરીક્ષાર્થી હોય છે, વિદ્યાર્થી હોતા નથી.

પાંચમા સ્કંધમાં એમ જણાવેલું છે કે જંજીરીયામાં નવ ખંડ છે, તેમાં નીચે પ્રમાણે ઉપાસક દેવ અને ઉપાસ્ય દેવ પણ છે,

ખંડ	ઉપાસ્ય દેવ	ઉપાસ્ય દેવ
૧. ઈશ્વારત	ચંદ્ર	મહાપુરુષ ભગવાન
૨. બદામ	બદામ	હયગ્રીવ
૩. હરિવર્ષ	મહાલા	નરસિંહ
૪. દેવમાલ	કામદેવ	હર્ષાસ
૫. રમ્ભક ખંડ	મનુ	મત્સ્યાવતાર
૬. દિરવ્ય ખંડ	અર્ષા	કૃષ્ણાવતાર
૭. ઉત્તરકુરુખંડ	પૃથ્વી	વરાહ અવતાર
૮. કિપુરખંડ	હનુમાનજી	શ્રીરામચંદ્રજી
૯. ભારતવર્ષ	નારદજી	નરનારાયણ

પહેલા ૮ ખંડ એ દેવોનાં સ્થાન છે. છેલ્લો ભરત-ખંડ એ મનુષ્યના કર્મની જૂમિ છે. ભરતખંડના જે પર્વત અને નદીઓનું વર્ણન ૧૬ મા અધ્યાયમાં આપવામાં આવેલું છે તે ધણે ભાગે હિંદુસ્થાનના પર્વતો અને નદીઓને મળતું આવે છે. વર્ણાશ્રમધર્મ પણ આ ભારતવર્ષમાં જ છે અને મોક્ષ પણ ભારત-વર્ષમાં માનેષ છે. તેથી દેવો પણ આ ભારત વર્ષનો મહિમા માય છે.

ભારતવર્ષમાં ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચાર પુરુષાર્થ છે. બીજા ખંડમાં ધર્મ, અર્થ, અને કામ એ ત્રણ પુરુષાર્થ છે. તેથી ત્યાં ૬ મેઘો ત્રેતાયુગ

રહે છે. આપણને એ ૮ દેવોના ખંડની ખબર નથી પણ હિંદુસ્થાન સિવાયના (આ પૃથ્વી ઉપરના) બીજા દેશોમાં હાલ ધર્મ, અર્થ અને કામ એ ત્રણ પુરુષાર્થ મુખ્યત્વે રહેલા છે. ત્યાં મોક્ષ પ્રધાનપણે પુરુષાર્થ તરીકે માનેષ નથી. ગીતામાં ભગવાન કહે છે કે મૃત્યુ-વર્ણુ એટલે જ હનિ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને ચંદ્રના વર્ણુ જે ઉત્પન્ન કરેલા છે. તે મુરાર, અમેરીકા ભયન, ઓન, વગેરેમાં વર્ણાશ્રમધર્મ ભગવાને ઉત્પન્ન કરેલ નથી તે સમજવામાં આવતું નથી જે ત્યાં વર્ણાશ્રમ ઉત્પન્ન થયેલ હોત તો માત્ર ક્ષત્રિયો જ હાડવાનું કામ કરત અને મોક્ષની ઈચ્છા સમાજમાં રહેતું તો નીનિ પ્રભાણે ગભ્યવ્યવસ્થા અને સમાજવ્યવસ્થા કરવી પાત. ભારતવર્ષમાં મોક્ષ સુધી પહોંચી શકાય એવી પ્રજાવિષ્ણ હોવાથી પશ્ચિમના વિદ્વાનો મે-સમુદ્ર અને એમરિકા જેવાને વરતખંડમાં જન્મ લેવાની ઈચ્છા થાય છે બીજા દેશો દેવોની ભોમશ્રુતિ માનવી હોય તો માની શાય પણ ત્યાંના કળ દેવાના કાળ સાથે મજતો આવશે નથી. આટલું જંજીરીયાનું વર્ણન આમલનાં છે.

છમે પછી બાકીના ૭ દીપનું વર્ણન આપવામાં આવેલ છે. છેલ્લો પુષ્કરદીપ છે. તેની આકાશ સ્પર્શિત જળ છે, એ પુષ્કરદીપની મધ્યમાં માનસોદર નામનો પર્વત આવેલો છે. (૫-૨૦-૩૦) તેના ઉપર સૂર્યના રથનું ચત્રચક્રરૂપી ચક્ર ઉત્તરધન અને દક્ષિણ-ધનરૂપે ફરે છે. તે દીપમાં જે ખંડ છે, ત્યાંના માણસો બહાસાલોકવના સાધનરૂપ કર્મથી બહાનુ આરાધન કરે છે. આ દીપનું વર્ણન વાચતાં એમ લાગે છે કે તે મનોમય કોશથી ઉપરનો વિજ્ઞાનમય કોશ છે તથા જળના મીઠા સમુદ્રની બહાર લોકાલોક નામે પર્વત આવેલો છે તે લોક અને આ લોકની વચ્ચે વિજ્ઞાનમય કોશ રહેલો છે. તેનો અર્થ એમ છે કે લોકરૂપી મનોમય કોશ અને અલોકરૂપી આનંદમય કોશ એ જ નેત્રી વચ્ચેનો વિજ્ઞાનમય કોશ એ આ પુષ્કરદીપ છે. એ લોકાલોક પર્વતની પેલી તરફ (એટલે વિજ્ઞાનમય કોશની ઉપર) યોગેશ્વરોની વિશુદ્ધ મનિનું સ્થાન છે. (૫-૨૦-૪૨) શ્રીધરસ્વામી જ્ઞાનવન ઉપરની પોતાની ટીકામાં લખે છે કે આ વિશુદ્ધ સ્થાન બ્રહ્મ પુત્રોને સાવતી વખતે - ભગવાને જન્મ ને જતાં હતાં. આ કથા હવેમાં સ્કંધમાં ૮૬ મા અધ્યાયમાં છે. આકાશ અને જૂમિ વચ્ચે સૂર્ય જે,

ત્યારે શ્રદ્ધાઃ અચેતન હતું ત્યારે આ સૂર્યે વિરાટરૂપે તેમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. તે સુવર્ણની માફક પ્રકાશે છે તેથી તેને દિવસ્વર્ગમ્ પણ કહે છે. માંડ્રમ ઉપનિષદની રીતે જોતાં સમષ્ટિશ્રદ્ધમ તરેલાના અધિભાની જેવ દિવસ્વર્ગમ્ છે. આ સૂર્યની મદદથી આકાશ, સ્વર્ગ, પૃથ્વી, ભોગ, સ્થાનક, મોક્ષ, નરક, પાતાળ વગેરે જુદા જુદા વિભાગો પડેલા છે. વળી આ સૂર્ય દેવો, તિર્યચો મનુષ્યો, સર્વો અને લના સહિત સર્વ જીવસમૂહોના આત્મા તરીકે ઉપાસના કરવા યોગ્ય છે અને સૂર્યની દષ્ટિના અધિષ્ઠાતા છે (૫-૨૦-૪૬)

અધ્યાય ૨૧ થી સૂર્યની ગતિનું સ્વરૂપ બતાવવામાં આવેલ છે. તેની સાથે કાળની ઉત્પત્તિનું વર્ણન આવે છે, એ સૂર્ય ધમદેવની નગરી, વરુણની નગરી સોમની નગરી અને ઈંદ્રની નગરી એમ ચાર નગરીમાં ફરે છે. એ વાત હાલની ખગોળવિદ્યા સાથે મળતી આવશે નહિ પણ એ ચાર નગરીને ચાર પરિમાણ માનીને (four dimensions) ચાર પ્રકારના દષ્ટિ બિંદુ માનીએ તો તેમાંથી દષ્ટિશુષ્ટિવાઃ સદૃશ રીતે નીકળી શકે છે.

અધ્યાય ૨૨ માં પરીક્ષિત રામ શુક્રદેવને પૂછે છે કે:- આ ભગવાન સૂર્ય મેરુ તથા કુવને ન્યમણી બાજુ ગાખીને સર્વ રાશિઓની સન્ન્યુપ ગતિ કરે છે અને મેરુ તથા કુવને કાખી બાજુ ગાખીને પણ ગતિ કરે છે, તો આવી બે વિરુદ્ધ ગતિ અને કેમ સમજી શકીએ? તેના જવાબમાં શુક્રદેવે કહે છે કે જેમ કેશાગ્રેના ચાક ભમતો હોય ત્યારે તેની ઉપર રહેલાં કોડી વગેરે પ્રાણીઓ પણ તેની સાથે જ ભમે છે, છતાં તે પ્રાણીઓની ગતિ તે ચાક ઉપર જુદા જુદા પ્રદેશોમાં પણ આડી અવળી જોવામાં આવે છે, તેથી જ રીતે નક્કરો અને રાશિઓથી યુક્ત એવું કાળચક્ર જો કે કુદ અને મેળની જમણી બાજુ દોડી રહેલ છે અને તેની સાથે સૂર્ય વગેરે પ્રદો પણ મેળની જમણી તરફ દોડી રહેલ છે તો પણ એ કાલચક્રની અદર આવેલાં જુદાં જુદાં નક્કરો અને જુદી જુદી રાશિઓમાં સૂર્ય વગેરે પ્રદોની જુદી જુદી ગતિ જોવામાં આવે છે તે આ ભગવાન સૂર્ય આદિ પુરુષ સાક્ષી ત નાગવળ જ છે નાંદી સૂર્યનું સ્વરૂપ દષ્ટાંતરે સમજી શકાય છે અને દષ્ટાંતરે ભૂમિકા પ્રમાણે observer's system of reference કાળમાં ફેરફાર થાય છે એ ખાતર

હાલ પ્રો. આર્થિસ્ટાઈનના સાપેક્ષવાદના ગણિતથી સિદ્ધ થઈ શકે છે.

હાલની ખગોળવિદ્યા પ્રમાણે પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ એક સેકન્ડમાં ૧૮ માઈલની ઝડપે ફરે છે છતાં આપણને તે ગતિની ખબર પડતી નથી. સામાન્ય દષ્ટિથી જોતાં દ્રવ્ય ચાલે છે અને રેશન ચાલતાં નથી પણ પૃથ્વીથી અલગ થઈને સૂર્ય ઉપરથી જોઈએ તો રેશન પણ ચાલતાં લાગશે કારણ કે પૃથ્વી ફરતી લાગે છે. હાલનું સાપેક્ષ કહે છે કે:-

Things that we percelve are not located in time and space but messages from things which reach our sense organs travel through time and space.

શ્રીમદ્ ભાગવતમાં પાંચમા સ્કંધમાં જે ભૂગોળનું વર્ણન છે તેમાં સૂર્યનું વર્ણન ઘોઈ વાર આધિભૌતિક ભાવે પણ આપેલ છે. અને કોઈ જગ્યાએ આધ્યાત્મિક ભાવે પણ આપેલ છે. પહેલાં જગ્યાવેલ ૭ દીપ અને તેમાં રહેલા ખંડનું વર્ણન પણ અને રીતે સમજી શકાય છે. તેથી ભાગવત વાંચનારને આ ભાગ લક્ષીતાર મુસ્કેલીમાં નાખે છે. દેશ અને ક્ષણ એ બંને દ્રશ્યની ભૂમિકા ઉપર સાપેક્ષ રહે છે. એ વાત ગોળવાસિદ્ધમાં બહુ સારી રીતે સમજાવેલ છે અને પ્રોફે. આર્થિસ્ટાઈનને જે સાપેક્ષવાદની શોધ કરેલ છે તેનાથી એ મતને ટેકા મળે છે*

હવે એવું વર્ણન આવે છે કે (૫-૨૦-૧૦) સોળ કળાવાળા ચંદ્ર મનોમય છે. અન્યમય છે, અમૃતમય છે અને બર્હાંતર પ્રાણોને જીવન આપવાવાળા દોષાથી સ્વર્ગમય છે. આ ચંદ્ર, સૂર્યના કિરણોની ઉપર એક લાખ ચોક્કસ ફરે છે. ચંદ્રની ઉપર જેમ નક્કરો છે, તેના ઉપર મહ છે, તેના ઉપર સમર્પિતો જોવામાં આવે છે અને સમર્પિતોની ઉપર કુવનું સ્થાન છે. એ બધાં જ્યોતિષયુક્તો પ્રકૃતિ અને પુરુષના મુલોચથી થોડાં અને કર્મથી નિર્મોલ્ય પામેલી ગતિવાળાં હોઈને આકાશમાં ગતિ કર્યાં કરે છે. પણ પૃથ્વી ઉપર પડતાં

* આ ભાગત વિસ્તારથી સમજવાની જેમની છબી હોય તેમણે "કાળની ગતિ" એ પુસ્તક વાંચવું મળવાનું કાલ્પન:-સક્રિતમાર્ગ દર્શાવેલ. પેદા બો. ૧ અમદાવાદ.

નથી. એ બધાં જ્યોતિષક મળીને કુંડલાકાર થાય છે. તેને ઈશ્વરનો આધાર હોવાથી નીચે પથ્થરાની રાંકા નથી. હાલના સાયન્સવાળા પણ કહે છે કે દિશ અને કાળનું ભેગું ચક્ષર (Time-space curvature) રચાય છે અને તે દ્રશ્યની દૃષ્ટિને આધારે રહે છે. એવા મહાયંત્રને ભાગવતમાં પાંચમા સ્કંધના ૨૩મા અધ્યાયમાં ચિત્રમારચક કહે છે.

ઉપર કહેલ હકીકતમાં સૂર્યની ઉપર ચંદ્ર છે એમ કહેયું છે, પણ ખગોળવિદ્યામાં એમ સિદ્ધ કરેલ છે કે ચંદ્ર નહીં છે અને સૂર્ય બહુ દૂર છે તેથી ચંદ્રની ઉપર સૂર્ય છે. ચાંચમાં ઉઘડી વાત કેમ આવે છે તેના પ્રવાસો શોધતાં તે આધ્યાત્મિક બાવે હશે એમ માની શકાય છે, આવી વર્ણન આપતાં શુક્રેવળ કહે છે કે “કોઈ પરિત વ્યામ કહે છે અને કોઈ વિદ્વાન બીજી રીતે માને છે. (૫-૨૩-૪) (૫-૨૧-૭)” તેથી એમ જણાય છે કે શુક્રેવળને પોતાને આ બાબતમાં નિશ્ચય નથી. આ બાબતમાં નિશ્ચય કરવા જેવું પણ નથી. સૃષ્ટિ એ કોઈ સાચી વસ્તુ નથી એમ આજળ એકાદશ સ્કંધમાં કહેલ છે. (૧૧-૧૧-૨) (ગીતામાં ૯મા અધ્યાયમાં ભગવાન કહે છે કે પ્રાણિમાત્ર મારામાં છે અને પછી તરત કહે છે કે પ્રાણિમાત્ર મારામાં છે નહિ. એટલે હું જ છું. ઉપનિષદમાં કોઈ વાર સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ ત્રણ જૂતથી જતાવેલ છે, કોઈ વાર પાંચ જૂતથી જતાવેલ છે. કોઈવાર માયાથી ઉત્પત્તિ જતાવેલ છે અને કોઈવાર બ્રહ્મથી ઉત્પત્તિ જતાવેલ છે તેથી સૃષ્ટિ એ કોઈ સાચી વસ્તુ નથી. વળી સૃષ્ટિ પોતે કહેતી નથી કે પોતે કહી છે. તેની સિદ્ધિ જોનારાની જામિકા પ્રમાણે રહે છે તે વાત હવે પછીના ભાગવતમાં ધણી વાર આવશે.

પરી રીતે મન પ્રમાણે જગત છે. હૃદયમાં મન નથી તો જગત નથી જગતમાં જેની જેની દૃષ્ટિ તેથી સૃષ્ટિ જણાય છે, યજ્ઞાતમાં માણસો સૃષ્ટિ પ્રમણે દૃષ્ટિ માને છે પણ આજળ વધેલા માણસો દૃષ્ટિ પ્રમાણે સૃષ્ટિ માને છે વેદાન્તમાં ૪ અધ્યાયોએ જોયેલ હાથીની વાત આવે છે તેવું જગત વિશે સમજાવ્યું છે સૃષ્ટિની વિચિત્રતા અને કાળની વિચિત્રતાના બધા દૃષ્ટાંત યોગવાસિકમાં મળી આવે છે. તેમાંથી કેટલીક હકીકત ગયા અંકમાં આપવામાં આવેલ છે.

હવે પછી પાંચમા સ્કંધના ૨૪મા અધ્યાયમાં શાલ પાતાળનું વર્ણન આવે છે. તેમાં મય કાનવે રહેલી નગરીઓ છે. તે સાત પાતાળોની નીચે શેષનાથ ભગવાન રહે છે. તે બનત નામથી પ્રસિદ્ધ છે તેથી તેને બ્રહ્મનું સ્વરૂપ કહી શકાય છે. તેના મરતક ઉપર રહેલ આ ભૂમંડળ જાણે એક ચરસવનો ફાણો હોય તેવું જણાય છે, તેનો અર્થ એમ પણ થઈ શકે છે કે બ્રહ્મની આજળ માયા એ તત્ત્વમાત્ર છે. નારાજમે પણ સ્તુતિ કરતાં તેમને એ પ્રમાણે વર્ણવ્યા છે. જેનો કહેલ છે કે આ સર્વ જીવસમૂહના પામરૂપ ઈશ્વરનું અદ્વિત રમૂલ શરીર છે.

પાંચમા સ્કંધને છેડે નરકોનું વર્ણન આવવાથી જાણ સ્કંધની યજ્ઞાતમાં પરીક્ષિત રાજા શુક્રેવળને પૂછે છે કે મનુષ્ય અનેક ક્ષેત્ર વેદનાવાળા નરકોથી ને ઉપાયોથી બચી શકે તે મને કહો. તેના જવાબમાં શુક્રેવળ કહે છે કે ને મનુષ્ય પોતે કરેલા પાપનું પ્રાપ્તિ કરે તો તેના પાપનો નાશ થાય છે. બધાં પ્રાપ્તિમાં ઉત્તમ પ્રાપ્તિ ભગવાનનું નામરમરણ છે. તે નામરમરણની શક્તિ મેળવે છે એ બાબત અજમિલના આધ્યાનથી શુક્રેવળ જાણ સ્કંધમાં પરીક્ષિત રાજાને હવે સમજાવશે. (૭૫૧૧)

“ પ્રાર્થના ”

હે હીનકયાણુ જગતરાતા, ભક્તજન તારજુહાર હરિ !
ભવસાગરે અટવાય નેયા, કરો ભવસાગરથી પાર હરિ !
જલ છે અગાધ, ઉઘડી ધારા વહે, મારુત વટોળ દિન-રાત ફરે,
નેયા ઠાલે ઠગમગ મારી, તુજ વિષુ નેયા કોણ તારે હરિ !
મનધોર તિમિરે પંથ ના સૂઝે, નાથ મ્હારી પ્રભુ કયમ જણે,
મનરયામ કયાણુકયા કરોને, -હિજારો મઝધાર થી નાવ હરિ !
જૂપતિને પ્રકો રંક બનાવે, રંક હોય તે શાય બને,
કોઈ કામ કદિન નહિ તુજને, પલમાં રથે-સંહારે સંસારહરિ !

મો ઘારાશાય વિવેકી.

અવધૂતની મસ્તી

(લે. સ્વામીશ્રી સચ્ચિદાનંદજી આનંદી)

રમતારામને મેં પૂછ્યું, મહારાજ! કયારે હો?

રમતારામ કહે—મારા ગામમાં.

મેં કહ્યું—તમારે વળી ગામ કેવું!

રામ—અરે! બાપ, મારે તો ત્રણ ગામો હત્યા; પરંતુ તેમાંનાં બેનાં તો બાપી જુકા થઈ ગયા છે, ને હાલ એકનું જ અસ્તિત્વ જણાય છે.

મેં—એ તમારા ગામનું નામ શું!

રામ—એનું નામ વર્તમાન. અને તેમાં પણ હું કદાચ તરીકે અને ધણે વખત તો જહાર જ વિચરતો હોવાથી તે પણ ઉત્તરજ નેતુ જ છે.

મેં—તમે કહેવાઓ છો તો રમતારામ ને તેમાં વળી ત્રણ ગામ!

રામ—ભાઈ! એમ તો ફરકને ત્રણ ગામો હોય છે. મેં આશ્ચર્યથી પૂછ્યું—તો એ કિસામે મારે પણ ત્રણ ગામો થાય તો તેનાં નામ!

રામ—તેનાં નામ છે જૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન. એ ત્રણ પિઠી મારાં જૂત ને ભવિષ્ય એ બેનો નાશ થયો છે; પરંતુ તમારાં તો એ બે આખાદીથી ભરપૂર છે, ને એક વર્તમાન ઉત્તરજ નેતુ છે.

મેં—એમ તમે શા ઉપરથી કહો છો?

રામ—તમે તો શું પણ ન્યાયથી પોતે પોતાને જાણવો નથી ત્યાંસુધી કેટલું પણ માનવી એ બંને ગામો ત્યાગ કરી શકતો નથી. અને વર્તમાન ગામમાં કદાચિત તે જાય છે ત્યારે તેને ખાસ ખજાર પણ હોતી નથી; કારણકે અચાનકતાના નિશામાં તે ચક્રવૃત્ત હોય છે જેથી તેને તે ગામની ખજાર પડતી નથી. જેથી મેં કહ્યું કે એ તમારું શ્રીજી ગામ વર્તમાન ઉત્તરજ નેતુ છે.

મેં—અમે એ અમારા જૂત, ભવિષ્ય ગામમાં રહી શુ કાળ કરીએ છીએ?

રામ—તમે જ્યારે 'જૂત' મા હો છો ત્યારે જીવનમાં કરેલાં કાર્યો (તેના સંસ્કાર) ને જામત કરી

તેનાં ચૂંથણાં ચૂંથો છો. અને ભવિષ્યમાં હો છો ત્યારે હું અમુક કરીશ, અમુક કરીને અમુક કરીશ, હાલ મારું હવે પછી શું થશે, આમ ન કહ્યું હોત તો આમ કરી નાખત વગેરે હવાઈ કિસ્સા ચર્ચા કરા છો ને તેમાં રહેલી જે આશા તુષ્ટા તેમાં તણાયા કરા છો. આમ કહી તેઓ ખૂબ જોરથી હસી પડ્યા.

તેમનું હસવું જોઈ મેં પૂછ્યું—તમને હસવું શાથી આવ્યું!

રામ—ભાઈ! માનવી એટલે પાણીમાં ઉત્પન્ન થયેલો પરોડો. એની નેટલી રિશિત રહે તેમનું તેનું (માનવીનું) જીવન. છતાં કયા ડેવેથી આવા અતોરણ રૂપ હવાઈ કિસ્સા ચર્ચાતા હશે!

આ સંજોગી ક્ષણવાર હું વિચારમાં પડી ગયો. પુનઃ મેં પૂછ્યું, 'ત્યારે માનવીએ શું કરવું હશે?'

રામ—તેમનાં જૂત અને ભવિષ્ય એ બંને ગામનો નાશ કરવો જોઈએ અને વર્તમાનમાં આવી મુકામ જમાવવો જોઈએ.

મેં—વર્તમાનમાં શા માટે વસવું જોઈએ?

રામ—ત્યાં આત્મિક શુભ ચાંતિ છે માટે ત્યાં ભય, ચિંતા અને દુઃખનું તો સ્થાન જ નથી, પૂર્ણ આનંદ છે.

મેં—એ ગામોનો નાશ કેમ કરવો અને વર્તમાનમાં કેવી રીતે વસવું?

રામ—ભાઈ! એ કંઈ સામાન્ય વાત નથી. કારણકે વિરલા જ આ રહસ્યને સમજે છે; છતાં હું મારા આનંદની ખાતર તમને કહું છું જુઓ! જૂતકાળ તથા ભવિષ્યકાળનું ચિંતન તથા વર્તમાનમાં સાક્ષી નરી રહે એટલે ખરા.

મેં—ભગવન! તે જનનુ તરન અસંભવિત જેવું લાગે છે. કેાઈ સરળ રસ્તો બતાવશે?

રામ—ભાઈ! સંજોગ. હોશમાં શુભ વિચારો

કરો, તેમને હૃદયમાં દહરીતે ધારણ કરો, અને હલકા-
નેષ્ટ વિચારોનો ત્યાગ કરો. તથા પાછા તે અદર ન
ધૂસી જાય તેથી સદા સાવધાન રહો. તથા પ્રભાવ
સહિત ભગવત-નામચરણ તથા તેનું ધ્યાન કરતા
રહો. એટલે પછી તમારામાં શ્રુત, અવિધ્યને તારાજ
કરવાની ચોચતા આવશે.

એ—તમે બતાવેલાં તે જલ્પ આમ ક્યા દેશમાં
આવ્યાં ?

રામ—તમારા અંતઃકરણરૂપ વિશાળ પ્રદેશમાં,
આટલું બોલી મસ્તરામ પોતાની મસ્તીમાં નીચેની
પંક્તિઓ શ્રુત ગાતા ચાલી નીકળ્યા.

“ગોટાળો” *

હરિ ગોટાળો રે ગોટાળો, હરિ એ તો અનાદિકાળનો
ગોટાળો રે ગોટાળો.

આરે ધૃષ્ટિ સ્પષ્ટ રચી ત્યારે, મહી મૂકેા ગોટાળો,
અચાની છવ તેમાં અટવાયા, ને ટળે એ ગોટાળો...
હરિ એ તો...

પંચમૂર્તને પેદા કરીને, તેનો કયો રે પસારો,
સર્વવ્યાપક છતાં નિરાળો, એ જ કયો ગોટાળો...
હરિ એ તો

દ્રશ્ય-દસ્યની બાબત કંઈ, સાક્ષીને કયો વધારો,
વિચારવાને વિચારી જોતાં, મહાં જોયો ગોટાળો...
હરિ એ તો...

આથા માથા કરી મરતાં સુધી, કીધા ક્યાં રે પોઝારો,
ઠાઈએ ન દોડી ઠાઈએ ન પકડી, એ જ મહા ગોટાળો...
હરિ એ તો...

સર્વવ્યાપક એક જ બ્રહ્મ છે, બ્યાં નથી બીજો ન્યારો,
છતાં મુક્તિ મેળુ માગે છે અહીં થયો ગોટાળો...
હરિ એ તો...

આરે ધૃષ્ટિ જગત રચ્યું તો, ક્યાં બેઠો રચનારો,
ઠાઈ કહે એ બેઠો આકારો, ત્યાં જ થયો ગોટાળો...
હરિ એ તો...

જગતમાં હરિને હરિમાં જગત, સતો કરે રે પોઝારો,
છતાં ઠાઈ એ સમજે નહિને, ઉઠાડો કયો ગોટાળો...
હરિ એ તો...

સદૃશ સાચા મહ્યા વિના બાઈ, ટળે નહિ ગોટાળો,
અધ્યાત્મનંદ સમજાવે સગે, અધિકારી ગો-ટાળો...
હરિ એ તો...

* ગોટાળો—આનંદ.

મ ગો-અન સહિત ઈંદ્રિયો.

ટાળો—તેનાં વિષયોથી મુગ્ધ કરો.

ઉપદેશ—પંચદશી

(ભે. શ્રી વિમલસરકર શાસ્ત્રી સાહિત્યાચાર્ય.)

૧ ધૈર્વશાક્તીને વિપતિઓ પશુ વરદાન બની જાય છે.

૨ મંદી બધોઓમાં રહેલું પશુ મંદા વિચારમાં નહિ.

૩ જેને પોતાની મૂર્ખાઈનું જ્ઞાન નથી એને શેત્રા-
હન ન અપાય.

૪ પ્રાણી વાણીથી પરમાય છે.

૫ દિમાગને વેચાણે પશુ દિલ્લે વેચશો નહિ.

૬ આત્મપાત કરવો પશુ વિશ્વાસપાત કરશો નહિ;
કારણ કે આત્મપાતથી એક જ બંધિતનો વિનાશ
થાય છે, બ્યારે વિશ્વાસપાતથી આખા સમાજનો
વિનાશ નોતરાય છે.

૭ રેનેહને છૂલ સુધી ન આવવા દેશો; નહિં તો એ
દિલ્લે છૂલ પડી જશે.

૮ મદની રમવાનપાત્રમાં જળે પશુ નાશની
જનમા જશે નહિ.

૯ જેને લાં તમે રહેવા ચાહો છો ત્યાં તમારી જ-
રીયાત પેદા કરો. ક્યા પર પેટ પોષી શકાય છે
આત્મસન્માન નહિં.

૧૦ તમારા દિમાગની ટોપલીમાં દુર્ગુણોનો કચોભરી
એને ખેંચનાર બંબી શા મારે બેસો છો, સ-
ચુકોનાં કૂલ બરીને એને ખેંચનાર માણ
બેસો ને !

૧૧ વ્યક્તિ સરથાનું નિમીશુ કરે છે. અને સંસ્થા
વ્યક્તિત્વનું નિમીશુ કરે છે, મારે જ વ્યક્તિની
અપેક્ષાએ સરથાનું વિશેષ મહત્વ છે.

૧૨ નાણુંથી માણસ ખરીદી શકાય, માણસાઇ નહિં.
મારે જ માણસ કરતાં માણસાઇને ચાહતાં
ચોખા.

૧૩ સાવધાન ! સફળતા મળે તો ૫ ગર્વથી છતી કાઢશો
નહિં. તેમ કરવા જતાં મસ્તક નમી જશે.

૧૪ જીવનની મહત્તા આયુષ્યનાં વર્ષો પર નિર્ભર નથી
એના અનુભવો, વિચારો અને કાર્યો પર નિર્ભર છે.

૧૫ જેનો પોતાના મનતબ પર અતિ અધિક વિશ્વાસ
હોય એને સમજાવવાનો વ્યર્થ પ્રયાસ ન કરશો.

★

સાંઈલ

જાણે છે નહિમાં શરીર પુનમનો આન્તિમુપાવર્તો,
ને વાસન્તી સમીર પુષ્પમુરમિ ધીરે ધીરે અર્પતો;
હિમ્નો શાશ્વતને સમ્રાધ્ય નયને નીર્જે યુરદેવને
આજે હા ! પ્રભુ દેહલાલ કરશે તેથી ઉદાસી મને. ૧

જાનાલોધી દીપતું વદન છે, નેત્રો લસે રોહમાં,
શી ખીલી રહી ભગ્વતા અગાધા દિન્વાત્મના દેહમાં
આજે સ્તબ્ધ બની ઊભી રહી છે, જ્યોત મ યોગાસને,
હું શિયો સદા એ સદૃઢીથી રસા નિરીધુ-આદેશને. ૨

અનુષ્ટુપ

નિદ્રાળી સર્વ સિધ્ધોને પ્રેમથી પ્રભુ ઐતમ
મિટ્ટ કંઠે પ્રગોષે છે મર્ગ નિર્વાણ ઉત્તમ. ૩

વચ્ચંતિલક્ષ

“ છે આજનો દિવસ શાન્તિ વધારનાર,
આ જન્મચક્ર મમે પૂર્ણ હવે ધનાર;
હું જ્યેષ્ઠ માનવનું અન્ત્ય દિને સ્મરું છું,
નિરીધું-ગોધ કરીથી તમને મરું છું. ૪

‘લક્ષ્મી આ સાલનો રચનાર ડાહ્ય’
રસા અને પ્રક્ષયનો કરનાર ડાહ્ય’
આ પ્રમ ગૂઢ ન હોય કદી પમાય,
ઊર્મ જ્યોત હું કદી તર્જનીએ મપાય ! ૫

એ તત્ત્વગુણ રહ્યું માનવને અનજ્ય,
ત્યાં પાર પામતું ન માનવ છુદ્ધિદાન.
ના અર્થ જ્ઞાન કરવા કંઈ છું પ્રગોષ:
એ તત્ત્વ શોધનપથે ધરતો નિરોધ. ૬

જાન પ્રજાવધો પડે જડુ દૂર યાશે,
લોભે ન આવરણ-અંત કદી પમાશે,
ધર્મ્યક્રમે જન્મક શબ્દ નહિ સમાય,
સેવો જ મોન પ્રિય ! ઉત્તમ એ ઉપાય. ૭

આવી રહો અહીં સ્વાચરનો જમાવ,
હો કર્મચક્ર વલ આ યતી આવમ્ભવ;
ગોદિ અન્ત્ય સિદ્ધિય નમે ભમે છે,
આધીન આ નિયમને સહુ એ નમે છે. ૮

સંસારજ્વન વિષે જનુ કુન્નમોગ,
પ્રભુ અને જન્મનો અનિદૂર યોગ,

મોચે-કચે ફરી ફરી કરવો વિચાર,
ફળ્યા પવના ઊતરના ભવ-અગ્નિ પાર. ૯

કર્મોવડે જગત બંધનરૂપ યાવ,
કર્મોવડે જગત-મધ્ય છતી જ્યાવ;
સિધ્ધો ! ચઢો યદિ થવા ભવ-પૃથ્વીરો,
આ ચાર સત્ય નિજ અંતરમાં ઉતારો. ૧૦

સંસારમાં સુખ ન, મજાતી કુન્નમરેલ
તુષ્ટ્યા અરે ! સુખતણી વિગદે વેલ;
નિર્વાણ-પ્રાપ્તિ મળ્યાં કુન્નમ નહ યાવ,
નિર્વાણ પ્રાપ્ત કરવા રચવા ઉપાય. ૧૧

ના દેહકૃષ્ટી ન ભોગવડી પમાય,
ત્યાં માર્ગ મધ્યમની યેવી પડે સદાય;
અજ્ઞાન માર્ગ યતી ભોંત સુદ જ્યાવ,
તેથી જ શુદ્ધપદ સાધ્ય કરી યદાય. ૧૨

દષ્ટિ અમી કરી સ્વાચરને વિચારો,
વાણી વિષે પરમ કેવળ સત્ય પારો;
સદ્ગુણ શુદ્ધ ધરતો પર શ્રેયકારી,
આદર્શ ઉચ્ચ નિજ જીવનમાં કિતારી. ૧૩

હો પવિત્ર કરી પુણ્ય તમે વધારો,
નિર્વાણ પ્રાપ્ત કરવા શુભ નીતિ પારો;
સૌ દેહ, કર્મ, મન શુદ્ધ અતિ બનાવો,
સુખાન નિશ્ચય મને સુખદા જનાવો. ૧૪

આ ધર્મપંથ જ સનાતન મ્હે પ્રગોષો,
પ્રાચીન કાલથી જદા અદિ એ પ્રચલો;
સદ્કર્મ, શુદ્ધ, વચ સંધ સદા રહેતો,
ધર્મપંથ ધરણિમાં ફરમાવી દેતો. ૧૫

અનુષ્ટુપ

મસારના સર્વ છવેને એક આશિષ આ કંઈ,
પૂર્ણતા યીદા પામીને પદ નિર્વાણ „ „ ૧૬

શિષ્યસંધ, નિરા, ચંદ્ર; વાયુ, વિષ, અનન્તતા,
ભક્તિપ્રવચનો લાગ્યાં પદ નિર્વાણ ગુન્નવા. ૧૭

સ્તબ્ધતા કાલની વિધી મદાસંગીત એ ઉપય,
ગદુ વર્ષો ગ્યાં લીની લોભે છે ધૂમતું રહ્યું. ૧૮

સુણી ધંખીન એ મેણું બોલે પદ એ મણું,
આપણે સર્વને તો એ હજારે સંચુરું રહ્યું. ૧૯

ત્રિવણી-સંગમ

બે કુમારી થી નિર્મલાજીવી,
વેદાન્તતીર્થ, કાબ્યતીર્થ, અભિનવભારતી

સેવાથી શોભે છે સંવત્ર, સંવત્રથી શોભે છે સેવા,
એ બન્નેથી શોભે છે જીવન.
વિવાધથી શોભે છે વિનય, વિનયથી શોભે છે વિવાદ;
એ બન્નેથી શોભે છે જીવન.
અધ્યોગથી શોભે છે જ્ઞાનયોગ, જ્ઞાનયોગથી શોભે છે અધ્યોગ;
એ બન્નેથી શોભે છે જીવન.
દેવક્રિયાથી શોભે છે દૈન્ય, દૈન્યથી શોભે છે દેવક્રિયા;
એ બન્નેથી શોભે છે જીવન.
શીલથી શોભે છે શાન્તિ, શાન્તિથી શોભે છે શીલ;
એ બન્નેથી શોભે છે જીવન.

*

વિશ્વાસથી શોભે છે નિષાદસતા નિષાદસતાથી શોભે છે વિશ્વાસ
એ બન્નેથી શોભે છે મેત્રી.
સારસ્વથી શોભે છે સૌજન્ય સૌજન્યથી શોભે છે સારસ્વ
એ બન્નેથી શોભે છે મેત્રી.
પ્રેમથી શોભે છે અનન્યતા અનન્યતાથી શોભે છે પ્રેમ
એ બન્નેથી શોભે છે મેત્રી.
અસિદ્ધાનથી શોભે છે રોદ રોદથી શોભે છે અસિદ્ધાન
એ બન્નેથી શોભે છે મેત્રી.

*

ચંદ્રથી શોભે છે તારામંડળ તારામંડળથી શોભે છે ચંદ્ર
એ બન્નેથી શોભે છે રાત્રિ.
ઉષાથી શોભે છે સંધ્યા સંધ્યાથી શોભે છે ઉષા
એ બન્નેથી શોભે છે આકાશ.
ફૂલોથી શોભે છે ગાડાં, ગાડાંથી શોભે છે ફૂલો
એ બન્નેથી શોભે છે બાગ.
ગુણસીથી શોભે છે ક્યારે ક્યારાથી શોભે છે ગુણસી
એ બન્નેથી શોભે છે ધરની.
મધુરથી શોભે છે પીઠ પીઠથી શોભે છે મધુર
એ બન્નેથી શોભે છે દહાડો.
ઢાંડાંથી શોભે છે ધડો ધડાથી શોભે છે ઢાંડો
એ બન્નેથી શોભે છે પનિદારી.

સાટિકા (સાડી)થી શોભે છે રંગ રંગથી શોભે છે સાડી
એ બન્નેથી શોભે છે શરીર.

દરિદ્રથી શોભે છે હૃદય હૃદયથી શોભે છે દરિદ્ર
એ બન્નેથી શોભે છે શરીર.
સેવાથી શોભે છે સદ્ગુણ સદ્ગુણથી શોભે છે સેવા
એ બન્નેથી શોભે છે શરીર.
શીલથી શોભે છે સેવા સેવાથી શોભે છે શીલ
એ બન્નેથી શોભે છે સૌદર્ય.
કંઠથી શોભે છે રાગ રાગથી શોભે છે કંઠ
એ બન્નેથી શોભે છે સંગીત.
કળાથી શોભે છે રૂઝ રૂઝથી શોભે છે કળા
એ બન્નેથી શોભે છે મસ્તક.

નમ્રતાથી શોભે છે જ્ઞાન જ્ઞાનથી શોભે છે નમ્રતા
એ બન્નેથી શોભે છે મસ્તક.

મજીથી શોભે છે બંગડી બંગડીથી શોભે છે મજી
એ બન્નેથી શોભે છે હસ્ત.

સત્ક્રિયાથી શોભે છે સદ્ભાવ સદ્ભાવથી શોભે છે સત્ક્રિયા
એ બન્નેથી શોભે છે હસ્ત.

*

સતોષથી શોભે છે સાહજીવ્ય
સાહજીવ્યથી શોભે છે સતોષ
એ બન્નેથી શોભે છે વિષ્ણુ.
નિરપદતાથી શોભે છે શાસ્ત્રાભ્યાસ
શાસ્ત્રાભ્યાસથી શોભે છે નિરપદતા
એ બન્નેથી શોભે છે વિષ્ણુ.
સૌર્યથી શોભે છે સિદ્ધાસન
સિદ્ધાસનથી શોભે છે સૌર્ય
એ બન્નેથી શોભે છે ક્ષત્રિય.

પ્રભાપ્રિયતાથી શોભે છે રાત્નચદ્મી
 રાત્નચદ્મીથી શોભે છે પ્રભાપ્રિયતા
 એ બન્નેથી શોભે છે સન્નિધિ
 સ્વધર્મ પ્રિયતાથી શોભે છે નીતિ
 નીતિથી શોભે છે સ્વધર્મ પ્રિયતા
 એ બન્નેથી શોભે છે રાત્ન
 પ્રમાણિકતાથી શોભે છે વાણિજ્ય
 વાણિજ્યથી શોભે છે પ્રમાણિકતા
 એ બન્નેથી શોભે છે વૈશ્ય
 ઉદ્યોગથી શોભે છે યક્તિ
 યક્તિથી શોભે છે ઉદ્યોગ
 એ બન્નેથી શોભે છે વૈશ્ય
 યજ્ઞોપવીતથી શોભે છે સંધ્યાદિ નિત્યકર્મ
 સંધ્યાદિ નિત્યકર્મથી શોભે છે યજ્ઞોપવીત
 એ બન્નેથી શોભે છે દિગ્ગત
 સ્વચ્છતાથી શોભે છે સેવા
 સેવાથી શોભે છે સ્વચ્છતા
 એ બન્નેથી શોભે છે યદ્વદ
 સરળતાથી શોભે છે ત્રિવર્ણસેવા
 ત્રિવર્ણસેવાથી શોભે છે સરળતા
 એ બન્નેથી શોભે છે યદ્વદ
 *
 સ્વાધ્યાયથી શોભે છે સંયમ
 સંયમથી શોભે છે સ્વાધ્યાય
 એ બન્નેથી શોભે છે ષડ્ઞયર્થાશ્રમ
 યજ્ઞોપવીતથી શોભે છે વૈદિકધર્મ
 વૈદિકધર્મથી શોભે છે યજ્ઞોપવીત
 એ બન્નેથી શોભે છે ષડ્ઞયર્થાશ્રમ
 ગુરુસેવાથી શોભે છે ત્યાગ
 ત્યાગથી શોભે છે ગુરુસેવા
 એ બન્નેથી શોભે છે ષડ્ઞયર્થાશ્રમ
 *
 અતિથીસેવાથી શોભે છે તન, મન, ધન,
 તન, મન, ધનથી શોભે છે અતિથીસેવા
 એ બન્નેથી શોભે છે ગૃહસ્થાશ્રમ
 સત્સંગથી શોભે છે સંતસેવા
 સંતસેવાથી શોભે છે સત્સંગ
 એ બન્નેથી શોભે છે ગૃહસ્થાશ્રમ

શ્રી દરિપૂજથી શોભે છે દીનપૂજ
 દીનદુઃખિવાની પૂજનાથી શોભે છે શ્રી દરિપૂજ
 એ બન્નેથી શોભે છે ગૃહસ્થાશ્રમ
 પરીપકારથી શોભે છે લક્ષ્મી
 લક્ષ્મીથી શોભે છે પરીપકાર
 એ બન્નેથી શોભે છે ગૃહસ્થાશ્રમ
 બાહુગ્રામીથી શોભે છે ઉદ્યાસ
 ઉદ્યાસથી શોભે છે બાહુગ્રામી
 એ બન્નેથી શોભે છે ગૃહસ્થાશ્રમ
 ઉત્તમ બીથી શોભે છે ઉત્તમ પતિ
 ઉત્તમ પતિથી શોભે છે ઉત્તમ ભ્રી
 એ બન્નેથી શોભે છે સંસાર
 પુસ્તકથી શોભે છે જ્ઞાપો
 જ્ઞાપોથી શોભે છે પુસ્તક
 એ બન્નેથી શોભે છે ધર
 પ્રશુભ્રતિથી શોભે છે મંદિર
 મંદિરથી શોભે છે પ્રશુભ્રતિ
 એ બન્નેથી શોભે છે ધર
 સંત બહાની પ્રતિમૂર્તિ-(જીવી) આથી શોભે છે દિવાલ
 દિવાલથી શોભે છે સંતાદિની જીવીઆ
 એ બન્નેથી શોભે છે ધર
 *
 ઈશ્વરચિંતનથી શોભે છે તનમયતા
 તનમયતાથી શોભે છે ઈશ્વરચિંતન
 એ બન્નેથી શોભે છે વાનપ્રસ્થાશ્રમ
 અનાસક્તિથી શોભે છે તત્ત્વવિચારણા
 તત્ત્વવિચારણાથી શોભે છે અનાસક્તિ
 એ બન્નેથી શોભે છે વાનપ્રસ્થાશ્રમ
 યજ્ઞધૂમથી શોભે છે વેદધ્વનિ
 વેદધ્વનિથી શોભે છે યજ્ઞધૂમ
 એ બન્નેથી શોભે છે ઋષિ આશ્રમ
 મૃગસાવરથી શોભે છે ઉપવનો
 ઉપવનોથી શોભે છે મૃગસાવર
 એ બન્નેથી શોભે છે ઋષિ-આશ્રમ
 ઋષિઓથી શોભે છે ઋષિ પત્નીઓ
 ઋષિ પત્નીઓથી શોભે છે ઋષિઓ
 એ બન્નેથી શોભે છે ઋષિ આશ્રમ

ધાત્રી સ્થિતિથી શોભે છે વૈગમ્ય
 વૈગમ્યથી શોભે છે ધાત્રી સ્થિતિ
 એ બન્નેથી શોભે છે સંન્યાસ.
 ત્રિશુલ (મન, વચન, કાયા) સંધ્યથી શોભે છે ત્રિલોક
 ત્રિલોકથી શોભે છે ત્રિશુલસંધ્ય
 એ બન્નેથી શોભે છે સંન્યાસ.
 સામા ત્યાગથી શોભે છે શાસ્ત્રગાન
 શાસ્ત્રગાનથી શોભે છે સામા ત્યાગ
 તત્ત્વનિષ્ઠાથી શોભે છે વિશ્વમંદુલ્ય
 વિશ્વમંદુલ્યથી શોભે છે તત્ત્વનિષ્ઠા
 એ બન્નેથી શોભે છે મહાત્મા.
 અનામદથી શોભે છે તત્ત્વગાન
 તત્ત્વગાનથી શોભે છે અનામદ
 એ બન્નેથી શોભે છે મહાત્મા
 વિરક્તિથી શોભે છે અતુરકિત
 અતુરકિતથી શોભે છે વિરક્તિ
 એ બન્નેથી શોભે છે ભક્ત.
 ભગવત-પ્રેમથી શોભે છે વિશ્વપ્રેમ
 વિશ્વપ્રેમથી શોભે છે ભગવતપ્રેમ
 એ બન્નેથી શોભે છે ભક્ત.
 સ્વામીથી શોભે છે મહારાસ

મહારાસથી શોભે છે સ્વામ
 એ બન્નેથી શોભે છે બંસીધર.
 ગોપ સખાઓથી શોભે છે સ્વામ
 સ્વામથી શોભે છે ગોપસખાઓ
 એ બન્નેથી શોભે છે મન.
 યમુનાના નીરથી શોભે છે પાદ
 પાદથી શોભે છે યમુનાના નીર
 એ બન્નેથી શોભે છે વૃંદાવન.
 પૂજ્ય ચંદ્રમાથી શોભે છે ચંદ્રચંદ્ર
 ચંદ્રચંદ્રથી શોભે છે ચંદ્ર
 એ બન્નેથી શોભે છે મહારાસ.
 રાસથી શોભે છે ગોપાંગનાઓ
 ગોપાંગનાઓથી શોભે છે રાસ
 એ બન્નેથી શોભે છે સ્વામ.
 ગોપીજનોથી શોભે છે કુંજ-નિકુંજ
 કુંજ-નિકુંજથી શોભે છે ગોપીજનો
 એ બન્નેથી શોભે છે સ્વામ.
 શ્રી સ્વામયી શોભે છે બંસી
 બંસીથી શોભે છે સ્વામ
 એ બન્નેથી શોભે છે સ્વામ.
 હૃં શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

✱

સ્વમં

રાગ—“સારંગ લાવણી”

પ્રથમ સુગ સ્વમં સાચાં ઠરે આપો આશીષ માગું
 ખરે, ટકો

વૃક્ષ બની ફાલી ફાલી વનમાં વાટે બનુ વિસાગો,
 પુષ્પ મુખે જગદાસ્ય વેરતાં રહેકે બઈ સાગો;
 મીઠપ, અપુર્વ ફળે, આપો

શરી બની નિશાએ ઝબકું તારલિયા ઝબકાવું,
 અમિત જગને શાની રૂપેરી રસીક રસે રસાવું;
 ભલે સ્વપ્રકાશ ન મળે, આપો

બની મહારાગર, મુજ ઉપર નોકા અગણિત તારું,
 મેઘરૂપે અમૃત નોર સિંચી ખીલવી રહું જગ સાંરે;
 ભલે ખાગે હોઈ જળે, આપો

બની સર્થ અગીને જગલું જગને છવને બરી,
 અવનિનો અંધાર ફરે સૌ નિત નિત જ્યોતિ ધરી;
 ભલે સુગ કાયા સળગ્યા ઠરે, આપો

—સંતબી સીતારાખડ

એશિયાની બે મહાન સંસ્કૃતિઓ.

હિન્દુ અને યુરેલીમ

બંને સંસ્કૃતિઓનો સમન્વય હિન્દને શાંતિ અને આબાદીની બેટ ધરશે

[સુનીશ્રી સંતબાલજીના પ્રવચન ઉપરથી]

નિવેદક-શ્રી શાન્તિલાલ દીનાનાથ મહેતા

હિન્દની પવિત્ર જમીનો અનેક સંસ્કૃતિઓ આવી છે અને ફણીપુલી છે. અને તેના ધર્મને નામે ખંજરખાણ થાય છે; તે સરખરપ છે. આજકાલ ધર્મને નામે આપતી ધર્મખંડ ખરેખર ધર્મની નથી. ધર્મને એથે સ્વાર્થી તરવો પોતાતું કામ કરી રહ્યા છે સ્વાર્થ એ મનવગતને બહેકાવનારું તરવ છે અને આવી રીતે તેને બહેકાવવાથી તો અતે બને કોમોને વેકવું પડે છે.

હિન્દુ ધર્મનો મહાન વરલો

ધર્મ અને સંસ્કૃતિ શબ્દો વચ્ચે મલો ફર છે. ધર્મ એટલે બોનું અને સંસ્કૃતિ એટલે તેનું ધરણું. ધર્મનું ધરણું ધર્મતા સંસ્કૃતિ બીમી થાય છે. હિન્દુ શબ્દ તો દેશ ઉપરથી આવ્યો છે. જ્યારે આપણે હિન્દુ શબ્દ વાપરીએ છીએ ત્યારે હિન્દુ ધર્મ નહીં પરંતુ તેની સંસ્કૃતિ સમજવી. હિન્દુ સંસ્કૃતિ પર અનેક ધર્મની અસર છે: જૈન, બૌદ્ધ, વૈદિક વગેરે ધર્મો અને કાનન, હાથ, યક વગેરે જાતિઓની સંસ્કૃતિનું એમાં મિશ્રણ થયેલું છે.

હિન્દુ ધર્મ પર ત્રણ ધર્મોના ઉપકાર થ: વૈદિક, જૈન અને શુદ્ધ. એ ત્રણે સ્વતંત્ર ધર્મો છે. એના મુખ્ય તરવો નીચે મુજબ કહી શકાય.

વૈદિક ધર્મના મૂળ અંજમાં ચાર વર્ણ અને ચાર જાતમની અવસ્થા છે. તેમાંથી વિકાસ થયો. હિન્દુ ધર્મમાં વૈદિક ધર્મ પાયારૂપ છે તે પછી શુદ્ધ અને મહાવીર થયા. તેમણે વર્ણથી નહીં પરંતુ ધર્મથી વર્ણબદ્ધતા કરવાનો આદેશ કયો. હિન્દુમાં જ્યારે જ્યારે વર્ણબદ્ધતાને નામે અવધરવા જમી છે ત્યારે ત્યારે તેના સામે મન્તિ જમવતા ધર્મોચાર્યો પાક્યા છે. જૈન મત પહેલાં હિન્દુ ધર્મમાં યજ્ઞના બલિદાન નિમિત્તે દિસા આપક થયેલી તેને રોકી આદેશનો પ્રચાર કરવામાં જૈન ધર્મનો ફાળો મહાન છે.

ઈસ્લામના જન્મ પહેલાંનો સમાજ

યુરેલીમ ધર્મનો જન્મ ઈ. સ.ની પાંચમી સદીમાં

થયેલો છે. તેના પર યહૂદી ધર્મની અસર થઈ છે. પાંચ પેઠાઓમાં તે યેઝીડને સ્વીકારે છે. યુસુફમાં ફરાનને દેવનું દીધું પુસ્તક અને તેની આજ્ઞાને દર્શન પ્રેરિત માને છે અને મહમ્મદ પેગમ્બરને દર્શનના ફાલ માને છે.

ધર્મ પર તેની સંસ્કૃતિની ખૂબ અસર હોય છે. સુયોનો ઉપરથી તેનો જન્મ થાય છે તેના પર ભોલે માનસ અને કાળની છાપ હોય છે ઉત્તરેકના જીવનની પણ તેના પર અસર હોય છે. એટલે કોઈપણ ધર્મને તેના ખરો સ્વરૂપમાં સમજવા માટે આ બધી હાકીત સમજવી જોઈએ. આ બધું બરાબર સમજવામાં આવે તો તમામ ધાર્મિક ગ્રંથોએનો નાશ થાય.

ઇસ્લામ ધર્મ પર યહૂદી, ખ્રિસ્તી, કુર્દી, ખ્રિસ્તી મંડળ, કુર્દી મંડળ વગેરેની છાપ છે. મહમ્મદ પેગમ્બર પહેલાંના જમાનો પહેલે અને જન્મપ્રપતનો હતો. અરબસ્તાનના નેદરમાં મુઝીવાલનું સંજ્ઞાન્ય એમને જામ્યું હતું યુઝામીનો વેપાર છૂટકો ચાલતો હતો. અનેક દેવની પૂજા કરવામાં આવતી તે એટલે સુધી કે દેરાજના દેવ જુદા. ધર્મને નામે અંધેર જામ્યું હતું.

મહમ્મદ પેગમ્બરના મહામત્રો એકે શુર વાદ અને બિરાદરી

બરાબર આ સમયે મહમ્મદ પેગમ્બરે ઇસ્લામના મહામત્રોદારા પ્રજાન જામ્યું કરી. તેમણે કહ્યું: “આખા વિશ્વમાં એક જ ધર્મરતો આ પરિવાર છે. બધા ખુદાના બંદા છે” એકેજરવાદ અને વિશ્વધર્મ-બાદ-બાવનાના મદમનોદારા તેમણે પાતાવરમાં જન્મને માંતવું આદેશન જમાવ્યું. ઇસ્લામી સંસ્કૃતિના આ બે મહાન તરવો છે.

મહમ્મદ પેગમ્બરે કાનના જિવામના બધા દેવ તોડી નાખ્યા. ભોલોને કાન (લાગ) અને બંદગી (ઉપર-આધેન) નો ઉપરોસ આપ્યો.

બંને સંસ્કૃતિઓ વચ્ચેનું સામ્ય

આમ, મૂલ્ય સિદ્ધાંતો તપાસતાં હિન્દુ સંસ્કૃતિ અને યુરેલીમ સંસ્કૃતિ વચ્ચે મલું સામ્ય છે. મહમ્મદ

ચેતનર પ્રિયારોના સદૈય આપો તો અદિ દિન્દુ
ધર્મ વનસ્પતિમાં ચેતન્ય જોઈ રહી છે આતમવલ્
સર્વમુત્તેષુ । એ એવે ઉપદેશ મહા સ્વલ છે, બંને
સંસ્કૃતિઓ બંનેના સમી છે.

હઝરત મહમ્મદ પેગમ્બર મંદાન ધર્મક્રાંતિકાર
હતા. આખર સગી સત્યને વળગી રહેનાર હતા તેમના
વિચારો વિશાળ હતા. અન્ય ધર્મીઓ પ્રત્યે તેમના
દિલમાં સમાન સ્થાન હતું ઈસ્લામ એટલે તો શાંતિ-
આદક ધર્મ: તેમાં દિંસાનું નામ નથી. કુરાનની એક
આયાન છે કે કલ્લ કરવા કરતાં ફિયુર (એટલે ધર્મને
નામે ખોટા અર્થમાં) કરનાર વધુ બધાર છે.
ધર્મનો સાચો સંદેશ જીવનમાં ઊતારો.

આમ બંને ધર્મો વચ્ચે આટલું સામ્ય હોવા છતાં
બંને ધર્મો વિષયમંજરો સદૈય આપતા છતાં આજે
દિન્દુની જૂમિ પર આટલા ડોમી અધ્યાયા માટે છે !
એના મૂળમાં સ્વાર્થભાવના અને અજ્ઞાનતા રહેલી છે.
આજે બંને ધર્મોના મૂળ સિદ્ધાન્તો જુદી જવાયા છે.

દિન્દુમાં સૌ પહેલાં આવનાર મુસલમાનો ઇસ્લામી
સંસ્કૃતિને તેના અર્થમાં સમજ્યા જ નહોતા-તેઓ
ફેટ કરવા અવ્યા હતા. એટલે તેમણે ઘડી મંદિરો
તોડવાની તેમજ વટાળ પ્રવૃત્તિ ચલાવી. જ્યારે ખરી
રીતે ઇસ્લામમાં વટાળ પ્રવૃત્તિનું તેમજ દિંસાનું
નામ નિયાન પછ નથી. અહીં રહેલા મુસલમાનો ઇસ્લા-
મની મૂળતત્ત્વો જૂરી મથા હતા.

“અલ્લહો અકબર”નો અર્થ જણો છો !
ઈસ્લામ એ પોદારથી કહે છે કે “જુદાતાયા-ઈશ્વર
શ્રેષ્ઠ છે.” એટલે કે ઈશ્વરની ઉપર બીજો કોઈ દેવ
નથી હવે આ સબ્દો સાચે ચૈતાનીયત આચરવી,
કોઈનું રક્ત વહાવવું એ કેટલું ખોટું છે ! એવી જ
રીતે “હન્દર મહદેવ” એટલે શંકર સર્વ શ્રેષ્ઠ દેવ
છે એવા અર્થનું શ્વર પોકારના બીજાના પ્રાણ સેવા
કરી પડવું એ પણ એટલું જ ખોટું છે.

એક વાતો છે. રમુજ હોવા છતાં તે અન્ય
સત્ય સમજાવે છે રહે છે કે બે મુસ્લીમો જંગલમાં
ખાણે લેતા હતા ત્યાંથી બે વાઢોવા પસાર થતા હતા.
મુસ્લીમોએ તેમને પકડીને પૂછ્યું કે ‘બોલો, દિન્દુધર્મ’
સારો કે મુસલમાન ધર્મ સારો ?’ એમણે તો નક્કી
કરેલું કે દિન્દુ ધર્મને સારો કહેશે કે તરત તેમના જીન
લેઇ ને ઈસ્લામ ધર્મ સારો કહેશે તે ખાપલું ખાપલું
ખવડાવી તેમને વરલાવીશું !

જવાબ દેનારા વાઢોવા દુશ્મીવાર હતા. તેમણે કહ્યું:

“એક રાખ ને બીજી ધૂળ !” એટલે કે દિન્દુ મરે તો
તેની રાખ યવાની ને મુસ્લીમ મરે તો તેની કમરમાં
ધૂળ યવાની. આમાં કોને સારો કહેવો ને કોને ખોટો
કહેવો ! તાતપર્ય કે બંને ધર્મ સરખા જ મહાન છે

મહમ્મદ પેગમ્બર ખુદ ઉદાર દિલ સાધુપુરુષ હતા.
એક માણસ ગણામાં નિમાજ પડતો નહોતો પરંતુ નિમાજ
પડવા આવનારના પગ ધોતો. મુસલમાનોએ તેને જાણ
કે તું નાસ્તિક છે, નમાઝ કેમ પડતો નથી ? એમ કહી
તેને પૂછ્યું : પો ને મહમ્મદ સાહેબ પાસે લઈ જવા
ને હિર્યાદ કરી.

પેગમ્બર સાહેબે તેને પૂછ્યું કે ‘બાઈ, તું નમાઝ
કેમ પડતો નથી ?

તેણે કહ્યું કે ‘નમાઝ પડવાની ‘ઝકારાત’ લખાત
નથી.”

“ત્યારે તું શું કરે છે ?” મહમ્મદ સાહેબે પૂછ્યું.
તેણે જવાબ આપ્યો, ‘બંદરી કરવા અત્યારે લાખ
કાતવાળા મનુષ્યોનાં દુ પગ ધોઉ છું !”

તેના આ જવાબમાં કેટલું ડહાપણ અને નમતા-
બરી હતી ! મહમ્મદ પેગમ્બર તેના પર મુખ્ય ધર્મ
મથા ને હિર્યાદ કરવા આવનારાઓને કહ્યું: “તમે
જધા નામના મુસલમાન છે. ખરી પાઠ મુસ્લીમ તો
આ માણસ છે. સાચી જંદગી એની જ છે.”

વળા એ-લે કહ્યું: ‘પ્રાર્થના કરો કે સેતાનથી
તમને દૂર રાખે યાદ રાખે કે જો માણસ જાન કરે છે
અને સાચા દિલથી પ્રાર્થના કરે છે તે જ ઈશ્વરનો
સાચો ભક્ત છે.”

દિન્દુ-મુસ્લીમોને સંદેશ

આજે દિન્દુવાસીઓએ-દિન્દુઓ અને મુસ્લીમોએ
બંને સંસ્કૃતિ પાછળ રહેલા મુખતત્ત્વો સમજી ઉદાર
લાવનારો કેળવવાની રૂર છે. અઝગરે તેના જમા
નામાં એવો પ્રયત્ન કરેશે પણ તેને સફળતા મળી નહીં.
કબીર સાહેબે અને નાનાક સાહેબે કેટલોક સફળ પ્રયત્ન
કર્યો. આજે પૂન્ય સદાતમા ગાંધીજી ત્રણેયો દિન્દુ
મુસ્લીમ એકથ માટે પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તે પ્રયત્નો
સફળ થાય એવી આપણે ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરીએ.

અંતમાં બંને કામના નરનારીઓને મારી વિનવિ
છે કે ધર્મની ઉત્તરિ અને ધર્મની શોભા પગપરના
શુભો લઇને આત્મભાવે જીવવામાં છે એમ સમજી કોમી
અધાઓથી તરત બનેલા આ દેશમાં શાંતિની સ્થાપના
કરો. શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

એક માણસ માંડવી ખાતો હતો. બેનો:-અરે!
મનુષ્યને પણ તમ્મ કાયા છે ને? ક્યાં હું અરજસ્તાનનો
નમર શેઠને ક્યાં આજ બેડેલા પૈસાની માંડવી કાઢતો
રજળતો વરેમાનું! કમળખાની ભેડીને મોઝા વેચના નીક-
બેડા કુટારાથી સપમાઈ માંડી જીવતો જાયો. આજ
ગીજે દિવસે માંડવી મળી છે. હજારોને અવરાવનાર
આજ એકસો ખાત છે! હા દેવ! (થંભી ગય છે.)
માઈ વિચાર પછી કરજે પહેલાં મગફળી મને દે. આગ
પેટમાં આજ ભખે છે. નરે ભાઈ માંડી ફોફા મગ
નારું હું કોણ છે! આવ ભાઈ આવ આવજે સાથે
જમીએ. હા. દેવ! તે મને એક કમાળ નથી જનાવ્યો.
માઈ હું કોણ છે!

જે છું તે તો જીઓ છું. જીવશાળ મીઠો છે ભવિ-
ષ્ય કાળ જીવજો છે ને વર્તમાન કાળ નકારો સિ, નકારો
રોને સ્થગાર કરવો એમાં અરે ક્ષમાપણ છે.

ભાવિની ચિન્તા નહિ, યુજવીનો ના શોક.
વર્તમાનમાં વર્તતા સમણુ રાણુ લોક;
જે આવે તે સહી રહો, જે ધાર્યો છે દેહ.
જ્યાં થરતી ત્યાં આવશે, ટાઢ તાપ ને દેહ.

સાધ! તારા વચન જળતાને કારે ને, મુવાને જીવડે છે.
સુકાતા ખાલને ઢેળી મુજાતા એક રા મને,
જીવડે મેઘ સમ લાક કોણ હું મોઘવૃદ્ધિથી
ઘડી સંધ્યા ઘડી સાંજ, ઘડી કહાડા ઘડી રાત,
ઘડી થઈ ઘડી ગરમી, દયાના કાળની સરખી.
ઘડી સાળે ઘડી મોઢો, દશાને ચંદની સાચો.
ઘડી રાજ ઘડી રોકો, ઘડી રોકો ઘડી રાજ,
ઘડી તમકો ઘડી હાયા, તથા છે દેવની માયા.
ઘડી પહાડ ઘડી મીઠ, ઘડી ખીજ ઘડી ખેત,
નશીબની હાલતી ઝાડી, ઘડી દેત ઘડી લેત.
ફેરે છે દેહની હાયા, અમર દેહી તણી કાયા.
ફેરતાથી ફેરવો દષ્ટિ, નહિ દષ્ટિ નહિ સૃષ્ટિ,
તો પણ હું આપને જાણવા માગું છું.

ઘણું જાણ્યું ઘણું માણ્યું, ઘણું દીધું ઘણું લીધું.
ઘણું ખાધું ઘણું પીધું, અરે તેથી નહિ સીધું.
અહીં દીધું તહીં તારણું. અહીં જાણે તહીં નાંજે
અહીં જે છે તહીં તે છે, અરે તે છે અરે તે છે

માંડવીવાળો:-

ભવાયાજી સુધાલેખન, સુલકને ચુદનાં વાધો
તપેક્ષાને શીતળ છાયા, મધુરો આપનાં વાક્યો
અહીં શું છે તહીં શું છે, અરે શું છે અરે શું છે
અહીં જાણે તહીં નાંજે, કવન એ આપનું શું છે?

ફોફાવાળો:-

અહીં ચેતન તહીં ચેતન, અરે ચેતન અરે ચેતન
અરે ના મન અરે ના તન, અરે ના મન અરે ચેતન
અહીં એ જીવચેતન છે, તહીં એ જીવચેતન છે
અરે એ જીવચેતન છે, અરે જીવ પ્રજાચેતન છે.

માંડવીવાળો:-

જુડી કાપા જુડી માપા, જુડાં ને ગંઢને રાપા
જુડી જુએ તમે ભાઈ, જુડે ફેરે શું લોભાપા?

ફોફા:-

જાગે છે મોગ લોભવના, જાગે છે થાક ફૂર કરવા
ખરા જમત અને સુષિ, વચેણુ સ્વપ્ન શું કરવા!
અરે જે સ્વપ્નને માણે, જાણું રડનાયમું જાણે
જાણું જાણે તહીં જાણો, થતાં જામન નહીં માણો.
જાગેજો રાત્રીમાં જાગ્યો, કષાયો સ્વપ્નમાં જાગ્યો
તથા આ સ્વપ્ન જેવું, જાણું રેવું તહીં સેવું.

માંડવીવાળો:-

જાણું સ્વપ્ના સમું મોડું, જાણું ને નાનું ને મોડું
મણાપે લોકમાં સાચું, અરે થી વાત હું માનું!

ફોફા:-

અરે હું જો અરે હું છું, અરે જીવ અરે પ્રજા
અરે હું જો અરે જીવ, અરે સિવજીવ જો પ્રજા
કરે ફોફાતણી ચાક, કોતો એ કિન્દો ચાક
દશા પડતી અજત પડતણું, કોતો મિત્રો બન્યા મનુ
હવું નાનું જાણું મોડું, હવું મોડું જાણું નાનું
જાણું મોડું બસે મોડું, અરે એ નાનું ને મોડું
જાણે કાંઈ જાણે કાંઈ અરે એ ચાલતી જાણે
અરે એ ધૂપ ને સૂપ, અરે એ જીવ ને પ્રજા
જાણે જો અરે જો, નવા રાચો નવા શોચો
ફેરતા વિષમાં રચાયા, સદા આનંદને લેખો.

ફોફા માંડવી:-

નાતી મોડી વસ્તુ કાંઈ, કહેવી જાં પડતી નથી
જીવનની ગતિ એક ધારી, કાંઈની ટકતી નથી
નાતી મોડી વાચ છે, વધુ નાની પાસે આવતાં
તો મોડી જાણું નાની વતી, વધુ મોડી પાસે તે જાણું
દતી ના તેમ ક્રે જાખની, તે માંડવી કાણ રજા
મજબૂત ન લેખાં કોટિની, તે શેતરું મોટી રજા
રજતા દત્તા જે ધાન સાર, તે કોટિને મોડી જાણે
નાતી મોડી વસ્તુને, નરસી દશા ફેરતી કરે
દેવ મોટો દેવ જે, નહીં દેવથી કાંઈ વડું
દેવ માન્ય જગત સમણું, દામ જોડી જે ખડું
ખજા ઘડે, કાનુ બને, મુદાવેલ શિક્ષા માનતા
રામ એને વિષ્ણુ રજતા, દેવની એ છે ક્ષતા.

ધર્મિ દિવસ.

જગતની સર્વ શોભાને

(ગણવ)

તમારે ને અમારે તે, પડે વાંધા અરે શાને ?
 કશું શું વહેવવાનું છે ? જહં એનું જ કારણ છે.
 જહંને દાઈને તાણે ગમે ના અંકુશે રહેવું,
 છટકવાનાં બધાં બાનાં, રહે તે ખોળતું કેવું !
 બતાવ્યા તે કરે કંઈ, પલિતા શા મૂકે જુદા.
 કંઈ આધાર ના હોય, કરે તે એવું સુઝાડ્યા.
 રહે જ ચેતતો એનાં બધાં કરૂકમાં પૂરો,
 રહી તે એકલો સાવધ શકે શો જગતિ વ્રાણો !
 નથી મનનો કશો વાંક, નથી ચિત્ત બુદ્ધિનો ક્યાંયે,
 શરણુતા કેળવવાને રહે જ જીવતો તેને.
 મનેંદ્રિયો તણાં કરણુતણાં જ પ્રકૃતિધર્મ,
 શરે ત્યજ તે શરણુ પામે, બને તે પાપથી મુક્ત.
 ત્યજ શકશે મનેંદ્રિયોતણાં તે ધર્મ ભક્તિથી,
 રહે આરાધનો પ્રભુ જ કરતાં કર્મ અંતરથી.
 પ્રભુને જીવતો રાખો કરતાં સર્વ કર્મોમાં,
 પ્રભુને જીવતો ભાવ થશે તો આવ પોતામાં.
 પુમારી દિલની ત્યારે, જીવનમાં ખામશે કેવી !
 મહાસમ્રાટથી ચે તે મહાસમ્રાટની સુરખી.
 બધાં વર્ણુન નકામાં છે, જીવનની તે મજા જાગરૂ,
 નમેલાં સર્વથી ને શાં તરેલાં સર્વની આગળ.
 થતું પોતા યકી સર્જન અને રક્ષાતું પોતાથી,
 મરાતું જ અનુવશશે બધું તે સાથ પોતાથી.
 જીવન પોતે જીવન પોતે, બીજું દાઈ ન ક્યાંયે છે,
 જીવન વિસ્તૃત તે વિન્ન થયેલું લાગશે ત્યારે.
 જીવનની શી લીલા-શક્તિ જીવનના વ્યક્ત બિંદુમાં,
 યતા રે' રેફાટ પોતે, તે કળા આવે અનુભવમાં.
 વીવન જાનંદ એવો તે મહાત્મા ધન્ય જ પામે,
 જગત-આધાર એવા તે જગતની સર્વ શોભા છે.

મજલાલ યુનીલાલ બાની.

M. A.

રસિક દયારામ

દે: શ્રી જીવણલાલ જગનલાલ જોશી

આપણા જુના ગુર્જર-શાહતના ત્રણ ચક્રવર્તી મહારાજાઓ-ગુજરાતના ત્રણ મહાન જ્યોતિષીશ્રી નરસિંહ, પ્રેમાનંદ અને દયારામા નરસિંહ મહેતાએ-ગુર્જર-શાહતની મુખ સરખાત કરી. પ્રેમાનંદે ગુર્જર શાહતને સચ્ચંદ બનાવ્યું. દયારામે એ નંદન વનસમા દીસના ગુર્જર શાહતોવાનને સદાને માટે સજ્જારી જંદાવન બનાવ્યું. ઇ. સ. ૧૭૧૫ થી તે ૧૪૮૧ સુધીનો મુગ તે નરસિંહ મહેતાનો મુગ: પ્રભાતિવાનો મુગ-ભક્તિગમનો મુગ: ઇ. સ. ૧૬૭૬ થી તે ૧૭૩૪ સુધીનો મુગ તે પ્રેમાનંદનો મુગ-આખ્યાનોનો મુગ માણના મધુર રણકારનો મુગ. ઇ. સ. ૧૭૭૬ થી ૧૮૫૨ સુધીનો મુગ તે દયારામનો મુગ-ગુજરાતના રસરાજનો મુગ-રસભીના ગુજરાતનો મુગ-સરસિયેજી ગુજરાતભોગો મુગ-રસિક ગુજરાતીઓનો મુગ-મરવી ભરબીઓનો મુગ-ગુજરાતના રસમાધુર્યનો મુગ-ગુજરાતના રસજીવનનો મુગ-ગુજરાતનો રસગીતોનો મુગ-તંજુરાના તરના મંજુહરવનો મુગ-પ્રેમરસના રસપાનનો મુગ-ભક્તિરસની સહેરોનો મુગ-શુધારસની સરિતાનો મુગ-આનંદરસના સાગરનો મુગ.

ઇ. સ. ૧૭૦૫થી તે ઇ. સ. ૧૮૫૦ સુધીનો કાળ તે જન્મ-ક્રાંતિનો કાળ: આ સમ્રાજ આઝાદીપાંચી પાંચ જન્મજન્મ ક્રાંતિઓ રહી એની અસર એ જાણે કે આરાયે જન્મતને અંગેરો જોપ આપાયો. ઇ. સ. ૧૭૭૫ થી ૧૭૮૭ સુધી અમેરિકન-રિવોલ્યુશન થયું એને 'અમેરિકન ઇન્ડિપેન્ડન્સ'ની લડાઈ કહેવામાં આવે છે. બીજી 'Intellectual-Revolution' થયું. ત્રીજી 'ફ્રેંચ રિવોલ્યુશન' થયું (ઇ. સ. ૧૭૮૯-૯૫) ચોથી 'લેટીન અમેરિકન રિવોલ્યુશન' થયું. (ઇ. સ. ૧૮૦૦-૧૮૨૫) પાંચમું 'Industrial Revolution' થયું જે સાગરે જન્મતા પ્રસયુ. આ ક્રાંતિ મુગમાં દયારામભાઈ જન્મ્યા, જન્મ્યા અને રિવેદ થયા.

ઇ. સ. ૧૭૭૬માં શ્રી દયારામભાઈનો જન્મ, ઇ. સ. ૧૮૫૨માં એમનું અવસાન. આ પોણી સદીનો કાળ તે જન્મતબરમાં મહાન ક્રાંતિઓ અને મહાન વિપ્લવોનો કાળ: અસાંતિ, અરાજકતા, બુધમરો, કપદવ, લૂંટ-શૂંટ, પાકપાકુ અને પિદારાઓનો કાળ: મરાઠાઓ નિઠામ, મરાઠા અને અંગ્રેજો (ઇ. સ. ૧૭૭૫થી ૧૮૧૮), અંગ્રેજો અને નિઝામ (ઇ. સ. ૧૭૮૦-૧૭૮૮), અંગ્રેજો અને મિથિયા (ઇ. સ. ૧૮૦૩) અંગ્રેજો અને હોલાર (ઇ. સ. ૧૮૦૪) અંગ્રેજો અને બ્રહ્મદેસ (ઇ. સ. ૧૮૨૪-૧૮૨૬) અને (ઇ. સ. ૧૮૫૨) અંગ્રેજો અને ચીન (ઇ. સ. ૧૮૪૮-૧૮૪૯) સાથેના વિપ્લવોનો કાળ. મુશીપ તે વખતે યુદ્ધમાં શરીરાગ્રેષ્ઠ હતું. ઇ. સ. ૧૭૯૨માં ફ્રેંચ રિવોલ્યુશન થયું ઇ. સ. ૧૭૯૩ થી ૧૮૦૨ સુધી ઇંગ્લેન્ડે ફ્રાંસ સાથે વિપ્લવ થયો. ઇ. સ. ૧૮૦૨ થી ૧૮૧૪ સુધી દ્વિપક્ષીય વિપ્લવ ચાલ્યો ઇ. સ. ૧૮૧૨ થી ૧૮૨૦ સુધી સખત ત્રીધવારી, ભયકર બુધમરો, અસાંતિ અને અરાજકતાનું સામાન્ય જીવંત રહ્યું.

શ્રી નર્મદાના સોદાખજા આરે આવેલા અને કુદરતની જનુપમ કોબાથી સુરોગિત થયેલા ચાણેદ મામની કંજાલપુર્ગમાં (જેને હાલમાં દયારામપુરી કહેવામાં આવે છે તે કહેલ્લામાં.) આવેલા વડીલોપાન્નિત મહાનમાં સંવત ૧૮૩૩ના બાદગવ' સુદી ૧૨ ના રાજ રાતવારના દિવસે મળશે મહાગુજરાતના મહારત્નસમા શ્રી દયારામભાઈનો જન્મ થયો હતો. (ઇ. સ. ૧૭૭૬.)

શ્રી દયારામભાઈ યાતે સોદાહરાનામર મુદરચ હતો. એમનો વેદ જન્મેદ હતો. એમનું શ્રેષ્ઠ શાસ્ત્રશુદ્ધ હતું. એમની જાખા શાખ્યાયની હતી. એમનું સ્વત આધ્યાત્મન હતું. એમની અટક ભટ્ટની હતી. એમના પ્રવર પાંચ હતા ૧ જુમ, ૨ અવન, ૩ ચીરવન, ૪ આખુવાન અને ૫ જમમિ.

આણે એમનું રથાન અને વતન. ડોઈ એમનું નિવાસ રથાન અને વિદેહ-રથાન. મહાસક્રમી ડોઈ રાજ-કેર એમનાં માતા. પ્રજુરામભાઈ એમના પિતા એમના વડીલા કંઠાલપુરીમાં આવેલા છે. છેડેના હેલા મહાનમાં રહેતા હતા એ મહાન રમારીઓના ખાવાના કમળમાં છે દાકમાં ત્યાં મી રામની મૂર્તિ રિગાને છે. મુળ પ્રજુ રાજવજી ભટ્ટ. તેમના મોડળજી, તેમના નાનગેરામ, તેમના આણેદરામ, તેમના પ્રજુરામ, તેમના દયારામ: આ એમની વડીલજી પરત.

શ્રી દેવકોનંદન મહારાજે માલદયારામ બાઈને નામ મંત્ર-અષ્ટાદશમંત્ર (શ્રી કૃષ્ણ. કારણ મય) આણે હતો. એમને આઈ વરસની વયે યોગ્યવીત દેવામાં આવ્યું હતું. તે વખતે એમના વિવાદની વાત ફેલાર, એમનું માલપણ માતાતાતની ચીતળ છાવડીમાં આણેદરામ પેતીમાં માનમાં પસાર થતું હતું.

પ્રજુરામ બાઈને વિચાર દયારામભાઈને સંસ્તેનના મહાન પંડિત મનાવવાનો હતો. એ મારે વડોદરે કમ્પાસ કંવા મકવાની તબ્બીજ કરતા હતા. પછી, એ વિચાર મઠી અને તે પહેલાં જ પ્રજુરામભાઈ પરમેશ્વરી થયા (મ. ચ. ૧૭૮૬) એ વરસ પછી માતાએ દરિદ્રરજી થયાં (ઈ. સ. ૧૭૮૮) માલ દયારામ-ભાઈ દર અને માર વત્કની વયે તત અને માત વતના મળા. એથી એમને નર્મદાનો સોદામણો કિ હો નરજ લાગ્યો. ચલોનું કુરની સોદમં શીકું લાગ્યું પર આવ થાતું અને મામ વતના જેવું લાગતું મનેદર આરા જડ નેવા લાવતા. એમને આણેદરામ લગીરે મળું નહિ. માસી દેવા ઘામે આણેદ-ડમે ઈ આંત્રન કરવા લાગ્યા. એને ખામપણના રમતિવાળ દિવસોને કુએ-સુએ જેમનેમ પસાર કરતા લાગ્યા.

શ્રી દયારામભાઈમાં ખામપણથી જ અકિરસનાં થી રોપાએજી હતા. ૧૨મ યુનિત માતાતાત એ બીની રેવનાર જ્ઞાની. નાનપણથી જ એમનું મન અમવાનના ચુલ્લાનમાં જ મરત જાન્યું હતું. માલપણથી જ એમને ઓહરની જ લગની લાગી હતી. ફક્ત એ લગનાને વધારે અમકાર અને જોરકાર જનાવનાર ભક્તવર્તની ખામ જોરે હતી. એ અકિતીઓને વારવાર સિય-નની ભરે હતી. એને નવપદ્ધતિ જનાવનારની ખામ ભરે હતી. એ ભરે થી દરિએ પૂરી પાડી પેદાશ

વાળા, કાકોર-નિવાસી, ત્રિગણદર્શી મહાત્મા શ્રી કમ્પારામ ભટ્ટજીને સોદામણો લયારમ આણેદ અને ડોઈ વચ્ચે આવેલાં તેનતલવ આપળ મેળવી આવ્યા. તે વખતે એમની વય તેર વરસની હતી. એ કમ્પારામ ભટ્ટજીના સમઅનનું વળન શ્રી કમ્પારામભાઈને જનક-પનાયા રાવના પ્રસાદમાં અને મુક-સિખ હવાઈ પ્રથમાં કયું છે. એ સમાયમ શ્રી દયારામભાઈના બીજમ-જવનના નિમિત્ત રૂપ હતો-એમના દિવ્ય જવ-નના પ્રતીરૂપ હતો એમના અસૌકિક જવનના કાથી-રૂપ હતો-એમના યોગી-જવનના નરેશ્વર હતો.

શ્રી દયારામભાઈને સદાયે શ્રી હરિના જ વિચાર આવતા. તેઓ એમના જ ચુલ્લાનમાં હરેલાં મરત રહેતા, એમને શ્રી હરિ વખર કયું એ કમનું નરિન્નવારે, એ કમનું નહિ. એ બધાને એમના લખવાન બધા તેથી જ એમણે સંસારમાં જડકાવાનું ના પડ્યું કમું. જરે જ એમણે લામ કરવાની સાહ ના પાડી. મામા માસીએ સર્માં વડાઓએ લલાયે સમજામ્યા પછ નેનીના જ, ને રાષ્ટ્ર પછ તેને ના જ રહેતા. 'મારું સમ તો કમર-તુયે શ્રી મુખ્ય સાથે થઈ મળું છે. હવે જેનું કમોર છે. છતાંયે મામા-મામીએ છાની તૈયારી કરવા પડી. આ જાવતી ખમર પડાર જ ખામ દયારામભાઈએ સીપો મધુ-નિા પંથ પડકારો. ૧૨મ યુના મના કમું. ત્યાર પછી મેકુત્ર-દંદાવને પરવરી શ્રી વલ્લભજી મહારાજ પસે બ્રહ્મ-સંજ્ઞા લીધેલ પછી સારા યે મળી પરિકષા કરી. ત્યાર પછો ત્યાંથી હિરજારનાં એકાએ તીથોએ ફરી વળ્યા. ફરી પાછા મળમાં વિચરો.

શ્રી કમ્પારામ ભટ્ટજીના આગાથી અને એમના અચીનોદથી શ્રી દયારામભાઈ ૧૪ વરસની વયે હિંદના ૧૨ વંસ નેરલા લાંગા માળાના પગેને પરવરો એ પગેને વખતે હિંદની પરિરિત્ત કોઠી હતી. જે રે એકાધારી અને અરાજકતા પ્રસરેલી હતી. મારા કંઠા સમયમાં શ્રી દયારામભાઈએ અને ડોઈઓ નાખી જાનની પછ પરત કમો વખર હિંદનું પદકંડી ૧૨-૮૧ કમો જ કમું રાત પડે ત્યાં વિષામો કરે. વખતે વખત મળે તો સાદિત્ત જનને. સવારે મહેલા કીડે. નિત-કમંથી પરતારે. શ્રી હરિની સેવા કરી પ્રજા કરે. થવે રોકણે એકો શ્રી મહિનો એ મહિનો જે છે જ મામ કમો રહેતા. જેવું રથાન તેથી વલવાદ: આ એમના દેશાદનના કાપકમનાં આકેરાં કમન.

શ્રી દવારામભાઈએ છેક નાનપણથી જ કાવ્યો લખવાનું શરૂ કર્યું હતું. શ્રી, રૂપચંદ્રીના, શ્રેયશ્ચંદ્રીના અને શ્રીરણચંદ્રીના કવનો એ એમની પ્રારંભની પ્રાથમિક કૃતિઓ છે. ૧૭ વર્ષની વયે એમણે ચણેદાસ ખલસાનાથી-રાગમાં શુદ્ધાદૈત-સિદ્ધાંત અને સર્વસામાન્ય સિદ્ધાંતની કૃત્તી છલ્લાટ કર્યું. ૧૬ કાવ્યો ૫૬ રચ્યું. એમણે ધવલધનાશ્રી-રાગમાં આશરે સો મઠો લખ્યા છે. એ મથેની અને સાલવાર પ્રકટ થયેલા મથેની ભાષા ભેદના માસ્ય પડે છે કે ધવલ-ધનાશ્રી રાગના પ્રયોગ સર્જન ૧૪ થી ૩૬ વર્ષની વય સુધીમાં જારીરતવાર થવા કર્યું હોયું તેમ છે.

શ્રી દવારામભાઈની ૧૪ થી ૨૬ વર્ષની વય દિવસના પ્રથમ પર્વટનમાં પસાર થયું છે. ૨૯ વર્ષની વયે એમણે ઝોઈમાં પત્રચીટા રચી ૩૦ વર્ષની વયે એમણે ચણેદાસમાં અગ્રશિષ્યાશ્રમાન રચ્યું. એમની ૩૧ થી ૩૮ વર્ષની વય દિવસના બીજા પર્વટનમાં પસાર થયું છે. એ પર્વટનકાળ કરાર હતો. ટેરેટર અંગા-ધુમી ચાલતી, પિંદારાઓ ઘોડોને રંગલતા, લૂંટારાઓને માસ ભણાવ હતો, સોડોના બળભાસ ભેખમમાં હતા, વાગાવાસીઓ એ ઘોડોના ભોમ કપ્પ પકાતા, સંધના સપો લૂંટારી જતા. શરકાર એ દોડાને નેર કરી ચડતી નહોતી. આવા સમયમાં શ્રી દવારામભાઈએ હિંદુઓમાં ફેલાયેલી કળા નહિ કાપીને સઘ કે નહિ કાપીને કહારો. શીદરિ એમના સાથી અને એ જ એમનો કહારો. ૩૬ વર્ષની વયે એમણે ચણેદાસમાં સતસૈ સર્જન ૪૧ વર્ષની વયે એમણે ચણેદાસમાં વચ્ચેદંડીપિકા લખી તે વખતે ગુજરાતનું વાતાવરણ થઈ હતું પિંદાર-રઓના નાશ થઈ ગયો હતો. એમની ૪૨ થી ૪૪ વર્ષની વય મજની પરિક્રમાં, કાંકેરીથી અને મીના-કદારાના ૭ ૭ માસ નેટલા વસવાટમાં પસાર થયું છે. ૪૬ વર્ષની વયે એમણે ચણેદાસમાં બીમલ ભાગ-વતની અંકમલિંગ લખી તે જ વર્ષે એમણે ચણેદાસ અને ઝોઈને દેશણે રહી શીમલ ભવલગીતા-આદાલત લખ્યું. ૪૭ વર્ષની વયે એમણે સુરસારાવ-હિનું ઝોઈમાં ગુજરાતમાં બાજીતાર કર્યું. ૪૯ વર્ષની વયે એમણે ભગવતમાં મળવિલાસામતની રચના કરી. ૫૧ વર્ષની વયે એમણે ચણેદાસમાં રસિકવલ્લભ રચ્યો. ૫૧ થી ૫૭ વર્ષની વય દિવસના બીજા પર્વટનમાં

પસાર થયું છે. એમની ૬૦ વર્ષની વયે એમના પદ ચિખ અને સંપૂર્ણ કૃપાગત થવા સર્જાએલા ભેદી રણેદાસભાઈનો એમને ભેટો થાય છે, તે વખતે રણ-ેદાસભાઈની વય તેર વર્ષની હતી. ૬૫ વર્ષની વયે તેઓશ્રી અંબીર ખાંડગીના બિહાને પટાગત તે વખતે એમણે વીઠ કર્યું. ૭૩ વર્ષની વયે તેઓશ્રી શ્રીનાથ-ચંદ્રના ઉત્સાહ કરવા મીનાવદારા ગયા. ૭૬ વર્ષની વયે તેઓશ્રીએ ઝોઈમાં કારોવાળામાં આવેલા સખીદાસના મકાનમાં સુરેકાને સંવત ૧૯૦૬ના મઠા વડી પાંચમના રોજ હંમેશને માટે ઘોડાઓ (૪. સ. ૧૮૫૨).

શ્રી દવારામભાઈને સંખીતનો ખૂબ શોખ હતો. મીનાવદારા ૧. કાંકેરી, મોકુસ-વૃંદાવન, આમા, ભાવેર વગેરે રજાને મહિનાઓના મહિનાઓ કપી ની રચે. શ્રી હિંદુસ્તાન-સંખીત-પદ્યતિના પ્રખર ભલુકાર બન્યા હતા. એમણે જાડા જુડા વાલિંગો ૫૨ જસાધાણુ કાણ મેળવેલા હતા, એમણે કંઈને ખૂબ મેળવેલા હતા. મળાને ખૂબ કર્યું હતું એમના કંઈમાં મહાક હતી. એમના મળામાં ૬૬ હતું. એમની બહુમતી વાણી સૌને મંત્રમુગ્ધ કરી મૂકતી. તેઓશ્રી માતા ત્યારે સૌના મસ્તક ડોલવા જ કરાવે-સોનાં હાથ નાચ્યા જ કરતાં. સૌને એમજ લાગતું કે એક અનુભવ કામલ રણી ટકી રહી છે.

શ્રી દવારામભાઈ નાણુક તેા એટલા બધા હતા કે ભાવેર પાન ખાતા ત્યારે પાનને રસ મળાવટે કીત-રતો તે સાફ સાફ દેખાતે. આટલા બધા નાણુક હોવા છતાં એ એમનું દરીર કસ એકું અને ખડ લ હતું જેવા દરીર નિરાશી અને નાણુક તેા જ કપડે-બંદે ર મઠ અને સાહા: સહે જાતા નેનું રેશમી કારનું ધાનિયું. તજતસનું અંગરખું, લાલચટક સાકોરીઆ પાધરી. લાલચુલાખી મળવાસી પાધ આ એમનો ખાનગી વેષાક:

સવારમાં મળારો વરેલા ળાડું કંતપાવન કરી, ચીચાકિક કમથી પરવારી, સ્નાન સંખ્ય મરી, મ દરિની સેવા કરવી. સામગ્રી સિદ્ધ કરી, શીદરિનો ભોમ ધરી લાજલ ૧૨-૧ વાગે પ્રકાશ ભેરે ૩ થી ૬ સુધી મથો લખવા અને કવનો રચવા. ૭ થી ૯ સુધી ભવલગીતા કરવી રાખો વખત થશે ત્યારે અને રહી આવે ત્યારે

લખવું અગર લખાવું, સૂતી વખતે શેર ફૂંધ પીવુંઃ
આ એમની આછેરી દિન ચર્ચા:

મહાગુજરાતના રસચંદ્રની બાસબાસ તારણાઓ યા
હીપતા સેંકડો લઈયાઓ ખેસતા. દયારામભાઈ ને
બોલતા તે લઈયાઓ લખતા. ફેકેની ચારત્ર પ્રતો
લઈ એ પ્રતોને શ્રી દયારામભાઈ નવાઈ તપાસતા,
બૂલ દોષ તે સુધારતા, શુદ્ધ પ્રત પોતાની પાસે
રાખતા. ને ને લખવામાં આવે તે બેચારવાર
વંચાવતા. પાણીના રેલાની માફક કાવ્ય-સારતા
વહેતી, પથારીમાં તે જ રટણું-રેટું. સેવામાં તે જ
ભાવ રહેતો, શ્રી દરિની સામગ્રી સિદ્ધ કરતી વખતે
કવનો પકાપકી કરી ચૂકતા. વિચારો અવરનવર આવ્યા
જ કરતા. રણછોડભાઈની ત્યાં હાજરી રહેતી. શ્રી દયા-
રામભાઈ ને ને બોલતા તે તે લખતા. રણછોડભાઈ
ન હોય, લઈયાઓ ન હોય. કોષ યે ન હોય ત્યારે જન
લખવું પડતું. સેવામાં હોય અને વખતે કોષ યે ન હોય
ત્યારે કવનો જ્યાં બોલતા તેમાં આલ્સા જતા. આલ્સા
એણાં કવનો તેને તે સ્વરૂપમાં પાપા આવતા નહિ
તે પડના વિચારો, તે કવનને ભાવ ખીજ સ્વરૂપમાં.
ખીજ પદમાં કે ખીજ કવનમાં આવતો. એમનો વાણી-
પ્રવાહ ચાલુ જ રહેતો. એમનું મન-સમન નિવસિત થતું.

શ્રી દયારામભાઈની જીવન-નાવના સુકાની શ્રી કૃષ્ણ-
ચંદ્ર હતા. એ સુકાની જ્યાં હંકારે ત્યાં એ નાવ વહે
જતી. એ નાવ એ સુકાનીને છોડી કયાંયે અડ નથી. તરવું
એને હાથ અને કુખવું એને હાથ. એ સુકાનીએ એ નાવ
તે જરાયે જાંચ આવવા દીધી નથી. જીવલેણ પવન
વાવા દીધી નથી. કલકું એ નાવને ધણી જ સંભાળ
પૂર્વક હંકારી દીવાદાંડીએ (ગાલોક ધામે) કાઢસલામત
પહોંચાડી, હાથેએ માટે લંગર નાખી (જન-મરણ-
નો ફેરો ઠાળી), ત્યાં જ વાસો બાપો દેવો.

શ્રી દયારામભાઈને ત્યાં રોજ બજવદમઢલી ભરાતી,
બજવદવાતો લતી. ફેકે મંથન વાચન લવું, વાચન પછી
અચો લતી. અચોમાં રંજિતો ભાજ લેતા; અચો વાચનમાં
અનંજુરૂપે લતી. અચો પૂરી થયા પછી, બજવભામખનિ-
એ અવાતી રણછોડભાઈ કરેલો નામખનિએ બોલાવતા
ત્યારે અનંજુરૂપે અડીએ. વરસતી. એમણે સેંકડો નામ-
ખનિએ બનાવી છે

શ્રી દયારામભાઈને ત્યાં સેંકડો ભોગ આવના. બજ-

વરિધક ચર્ચા કરતા, સાંપ્રદાયિક પ્રણાલિકા સમજતા,
શુભદૈત-સિદ્ધાંત શીખતા. દિલસૂરીના ગદન વિષય પર
ચર્ચા કરતા. ઠાકર, મંથવ, નિગબાક, રામાનુજ અને
વલ્લભવેદાન્ટનો અભ્યાસ કરતા. કોઠાઓ પૂછતા.
પૂર્વજ કરતા. શ્રી દયારામભાઈ તેનો સચેત્ર ભવન
આપતા.

એ ગુજર-સાહિત્યાકાસ-૧ રસીલા રસચંદ્ર ને ને
નવા લાળ કાઢતો, ને ને નવી ગરબીઓ રચતા, ને ને
નવાં કવનો ખતાવતા, ને ને નવીનતા ઉપજાવતા તેને
આલોક તાઢાઓ તરત જ ગીધી લેતા. મીઠા-
રામભાઈએ ધણાઓને કવતા રચતા શીખવું હતું.
ધણાને સંગીતમાં નિષ્ણાત બનાવ્યા હતા. ધણાએ
વેદાંતમાં નિપુણ બનાવ્યા. હતા ધણાએ સેવાની
રસિયા બનાવ્યા હતા. ધણાએ સાંપ્રદાયિક પ્રણાલિ-
કામાં પારંગત બનાવ્યા હતા.

અમદાવાદના કવિ માધવરામ બાસ અને
કૃષ્ણનાથ મકારાજ, વડોદરા નરેશ સયાજીરાવ બીજ
અને દત્તેસિંહ મુતાલિક વડોદરાના હરિભાઈ અને
ગોપાલરાવ મહેરાજ, સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના પ્રણેતા
ભાગવત કહેનર પુરાણી-વજેર પ્રસંગે પરી બાવે
બેધક દહી સકાયું કે શ્રી દયારામભાઈએ કીર્તિ-
શ્લોક સાહિત્ય-મંદિરના સુવર્ણ સિખરે સોદવો હતો.

સાહિત્ય, સંભીત, સિદ્ધાંત, ભાવના અને જીવન-
સની દષ્ટિએ સાલવારી મંથો અમલના છે. શ્રી
દયારામભાઈએ પત્નીશ્રીમાં જોડી રીતે કૃષ્ણ અને
રાધાના પાત્રમાં અરસપરસ પ્રેમપત્રો પદમ પાડ્યા
છે તેવી રીતે નવા પ્રેમપત્રો ગુજર સાહિત્યમાંથી
આપણને બાગે જ યોડાક જ મળી આવશે ફેકે કાળમાં
અને તેમાં યે કળિકાળેથી શીલકિ-નાય જ સર્વોત્તમ જે
એ સિદ્ધાંતને લાખલા દલીલો સાથે સચેત્ર અને સચિ-
ધર્મ અગમિલાખ્યાનમાં સમજાવ્યો છે. સતસેવા ફેકે
દષ્ટિએ સર્વોત્તમ છે. વસ્તુવંદોપિકામાં ૧ થી તે ૧૦૮
વસ્તુ સુધીનું વર્ણન છે. એ મંથને ચન્દ્રેશ કરેલામાં
કરીયે વર્ણિત નથી. ભાગવતનુક્રમશિલ. બજવદમઢલી
માહાત્મ્ય અને વળવિલાસામૃત-એ વર્ણનાત્મક, અ-
ખ્યાનાત્મક અને ભાવનાત્મક મંથો છે. સારાત્મક
એમને બાપાંતરકાર તરીકે અમર બનાવે છે. રિશ્ત-
દસમ માટે કહેવાનું જ શું હોય ? એનો લોકપ્રિય
એજ, એનું સાવંભીમત્વ

સંધ્યા

અનુવાક:-શ્રી દીનાનાથ જે. મહેતા.

“સુંવં પ્રેમજનો ઉપરિચત ઘર્ષ ગણા!”

શ્રોમાંનની આંસુ અને જગતપતિનાં દર્શનના સૌભાગ્યનું કાષ્ઠું હૃદયધન કરી રહે મહારાજ !
“પરંતુ.....”

કિન્તુ...કિન્તુ કેમ મંત્રીવર ! “કિન્તુ એટલે ત્હમે શું કહેવા માગો છો ?” આનંદ મહારાજે કાંઈક ચંચળ અને હાંફાળે યતા કહ્યું. “શું મારાં ત્હારાં કાંઈ પૂર્વપાપ અને દુર્ભાગ્યથી ભગવાન અહીંથી નહિ પધારે શું, એમણે પોતાનો રાહ બાંધી નાંખ્યો છે કે શું ? આહ !-શું હું” એટલો બધો અધમ, કમબાગ્ય છું કે એમનાં શ્રીચરણોમાં માત્ર એ પુષ્પ પણ નહિ મહાવી શકું ?”

“આપ વ્યર્થ બ્યાકુલ ગ્તો છો મહારાજા ભગવાન અહીંથી પધારવાના છે. હાય ભેદીને વૃદ્ધ મંત્રીએ કહ્યું” “હોતો એ સમાચાર લાગ્યા છે કે પ્રભુની મધ્યાહ સંધ્યા આંપણા નગરમાં જ થશે.”

“ત્હારે ‘કિન્તુ’નો શો અર્થ છે ?” સ્વરથ થતાં મહારાજાએ પૂછ્યું.

“મહારાજ, મારો કહેવાનો આશય કાંઈ જુદો જ હોતો. પેલો સોમપીડ લુહાર.....”

“હા, હા, પેલો વૃદ્ધ ! અત્યંત આરિતક વૃદ્ધ” મહારાજાએ અત્યંત શદ્દાપૂર્વક મંત્રીની વાતને અધવચ્ચી રાક્તા કહ્યું. “એ વૃદ્ધ સર્વપ્રથમ પ્રભુનાં ચરણોમાં પોતાનો ઉપહાર પધારાવવાની અપેક્ષા રાખે છે, એને એમ જ કરવા હો ! એ ચરણોમાં રાજ કે બિશ્વ વચ્ચે લેણમાત્ર ભેદ નથી ત્યાં તો માત્ર પ્રેમ જ પુરસ્કૃત થાય છે. અને અમારે એ વાત શ્રદ્ધાપૂર્વક સ્વીકારી લેવી જોઈએ કે વૃદ્ધ એ માર્ગમાં તો અમારા સંવનો ચુકે છે, અમારા સંવનો નરેય છે. એને સન્માનપૂર્વક સર્વપ્રથમ જ પૂજન-અર્ચન-વિધિ કરવા દેવી જોઈએ.”

“પણ એ આવે તો ને ?” મંત્રીએ નમ્રતાપૂર્વક કહ્યું. “એ નથી આવ્યો, હજુ સુધી નથી આવ્યો ! મહારાજે અત્યંત બ્યાકુલ થતાં કહ્યું.

“ના, મહારાજ ! એ હજુ સુધી નથી આવ્યો અને આવવા ક્ષણો પણ નથી સેવતો. મંત્રીએ અત્યંત મયોહિત વિવેકપૂર્ણ રીતે કહ્યું: “મહારા વિશ્વાસપાત્ર માણસોએ એ પ્રકારનું સૂચન મને કહ્યું છે મહારાજ. “એ પ્રમાણે ન જ બની શકે” મહારાજના અવાજમાં વિચિત્ર પ્રકારનું આશ્ચર્ય હતું. મંત્રીવર, ત્હમે એ વૃદ્ધને પીછાણો છો ? ભગવાનના હસ્તિનાપુર જવાના સમાચાર માત્ર સંભળતાં જ તે પ્રેમાનંદ બની ગયો હતો. તે જ દિવસથી તેણે તે માગેતો તોરણદ્વાર છતાંકથી ચણુગારવાનો પ્રારંભ કરી દીધો હતો. કાલ રાત સુધી તે સિંહાસન શણુગારવામાં જ રત હતો. મારો તો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ છે કે, એ પ્રેમવશ બનીને જ પ્રભુએ દારકા જવા માટે આ માર્ગ નિશ્ચિત કર્યો હશે.”

“શ્રીમાન ચોગ્ય જ કહે છે.” મંત્રીએ કહ્યું. “અને વારંવાર મદદ માટે તેને કહ્યું છતાં પણ તેણે તે ન જ સ્વીકારી અને એ પણ ચોક્કસ જ છે કે તેણે જો આટલી મહેનત ન કરી હોત તો એ તોરણદ્વાર એટલું સુંદર બની પણ ન શકત.

“ત્હારે તો તે પ્રભુના આગમન સમયે જ દાનવે ન રહે એ શું કહિ સંભવિત છે ખરું ?” મહારાજાનું હૃદય દ્રવી ગયું. “ભગ્યો, અત્યારે જ ભગ્યો. તમે સ્વયં જઈને એને ઘર્ષ આપો.”

“જેવો આગા”, રાજાનો જ રથ લઈને પ્રધાન મંત્રી તે લુહારને લેવા ઉપડી ગયા.

ધાસની એક ઝૂંપડી છે, ધાસની દીવાંધ અને ધાસનું હાથ છે, હાથથી લીધેલ સ્વચ્છ એક ખૂણામાં લુહારનાં પોતાનાં હથોથારો ગ્રાહીને મુક્યાં પડ્યાં છે. એક બાજુ ઘોડા પૂળા પડ્યા છે અને એક કેળાના પાન પર પુષ્પોની માળા, ચોળા, ચદન વગેરે ઓઢું પડ્યું છે. પાસે જ પડેલા ત્રાંગાના લોટામાં આદા છે કે પાણી હશે !

પૂજનો સર્વ સરંજમ તો તૈયાર છે, પણ પૂજારી સાવધાન હોય ત્હારે ને ? મંત્રીએ રથ એ જ ઝૂંપડી પાસે રોક્યો અને જોયું તો વૃદ્ધ હાથમાં વૃદ્ધસીની માળા

ભઈ તુલસી કપારામાં ઉપરિધન તુલસીને અનિચેષ નયને નીરખી રહ્યો છે. હાથમાં માળા રિયર રૂઢી ભઈ છે અને આંખમાંથી અવિરત અશ્રુપ્રવાહ વર્ષા નય છે.

“આપને મદારાજ પાક કરો રહ્યા છે” મંત્રીના વચનોથી એની તનનવતામાં ભંગ પડ્યો. તેણે અચાનક મનને હાથો ભેગી દીધા અને એવી દિગ્બુદ્ધતાથી મંત્રી તરફ ભેગું કે ભણે કઈ સાંભળ્યું નહોતું. શ્રોદારકા-ધીરાની દરજન મારે આપને લેવા માટે આ રમ લઈને આવ્યા છું, પ્રભુ પધારવાના છે” મંત્રીએ અત્યંત આશ્ચર્ય કરતાં વીનતાભાવે કહ્યું.

“આપે અર્થ કંઈ બિઝાન્યું” જ્ઞાના હાથ દબાવે એકેલા ન દતા. એના સ્વરમાં અત્યંતિક નમ્રતા હતી. “અરે એ પ્રકારે મદારાજની જેમ પ્રભુનાં દરજન નથી કરતા.”

“ત્યારે અપ કયે પ્રકારે પ્રભુનાં દરજન કરશી?” મંત્રીએ આશ્ચર્યચકિત થતા કહ્યું.

“ભારે એ મદારા દાર પર પધારાશે ત્યારે જુદી અત્યંત સ્વાભાવિક રીતે જ કહ્યું. એ જુદાના અર્થ પર મંત્રી પોતાનું હાથ ન રોકી શક્યો.” એ રાજસ્ય યત્નમાં પણ પૂનમ માન્યા ગયા છે. જેણે મદારાજની અત્યંત આશ્ચર્ય કરી રાજસંદનમાં પધારવાની પ્રાર્થનાને પણ અસ્વીકૃત કરી હતી, જેના દરજનમાત્ર મારે મદારાજ પોતે મામની સીમા સુધી દોડ્યા હતા, તેઓ કુપરીએ આચરી” મંત્રીને એના આ ગર્વથી અચ્છર ન થયું, તેઓ પાછા આશ્ચર્ય ગયા. થી અજર કે જુદી કહ્યું તે તેણે સાંભળ્યું દરે કે કેમ કે “દીનેના દારે દીનજંધુના સિવાય બીજું કશું આચરી”

રમ જેવી રીતે આવ્યો હતો તેવી જ રીતે પાછો આવ્યો ગયો.

અચ્છરજન હિંચોચ થયો. કાશાદલ થયા બાબો.

દીપોત્સવી

[ઉપનિષદ છંદ.]

—ધીરસાઈ વી. પુરોહિત

દીવાળી આવો શુચિ, સૌમ્ય, શાણી,
આનંદ ઠેરા ઉભરા સરીને;
લોકા ચડયા છે સકુ હર્ષ હેલે,
બપથા વિચારી, વિચરે હમંગે. ૧
દીપોત્સવી નામ યપાર્થ બાસે,
ગ્રહે ગ્રહે ને દીપ દત્સવે છે.
જનો તણા દાર અને ગ્રહેમાં,
દીપ્તિ દસે કે નવણા પ્રકારે. ૨

સર્વ લોકો દોડધામ કરવા આયા. સર્વે મદારાજ પણ પૂનનો યાગ ભઈ આગળ આગળ ભાગમની જેમ દોડી રહ્યા હતા. પણ આ રુંડ રમ તે બીજા ભાગુ વળી ગયો ભગવાન એ બાજુ ક્યાં ભઈ રહ્યા છે? માત્ર સમુદાય આશ્ચર્યપૂર્વક એ દિશામાં ધસધાવા લાગ્યો.

“યોગો દરક” પ્રભુએ સારથીને અપા મરી અને ચારે પ કપૂરવર્ણ અથ ત્યાં જ રિયર થઈ ગયા.

જલ કુદર કઈપણ કંઈના કરી રહે તે પહેલાં લે રમમાંથી ફેરોને ચોરમુકદધારી એક નીલોભાવમ ભોળિ એની સન્મુખ આવી શોભી રહી. એકવાર મુખ ગેમું કરીને ભેડું, શોભા થવાનો પણ અવકાશ ન રહ્યો એ જ રીતે મસ્તક એ કમસાકાર લલિત ચરણો પર હતી પડ્યું.

મદારાજ, મંત્રી, સામન્ત, સેનાપતિ સર્વે ધીરે ધીરે ત્યાં પહોંચી ગયા. સર્વે આશ્ચર્ય અને સંજોગથી પ્રભુ પાસે જ શોભા દતા દીનજંધુ દીનના દાર પર શોભા દતા અને દીન એમના ચરણોમાં પડ્યો હતો. પૂનની સામગ્રી કેળના પાનમાં જેમની તેમજ પરી હતી. એ અર્પણ કરવાની સ્મૃતિ પણ કોને રહી હતી.

થણા સમય વીતી ગયો. ન તો ભગવાન કમ્પ ન તો ભક્ત જલ કમ્પે. અત્યંત સંજોગપૂર્વક નમ્રતાથી ફરકે કહ્યું. ‘ભગવાન-પ્રભુ અધ્યાન્ધ સંખ્યા મરેનો સમય વીતી ગય છે’!

“દાસક, સંખ્યા તો થઈ”! એ કમજનવનમાંથી ને અશ્રુચિદ્ એ જ્ઞાનાં મસ્તક પર પાયાં. જન અને ભક્તની એકતા એ જ સંખ્યા છે ને! એ સંખ્યા સંપૂર્ણ રહે સર્વ ભઈ હતી.

પ્રભુના પાદપંક્તમાં જ્ઞાન માત્ર માત્ર ભોળા મું જ પડ્યું હતું. એનો આત્મા તો સ્વામીજી સાથે કપારનોય એક જ પાખી લૂક્યો હતો. સમૂર્ણ.

એ વાયુથી આ રાહુ દીપ ડાલે,
જણાવતા જુદ હુસી જનોને;
“સંતાન ભોળાં, પ્રિય વારતીનાં!
ધમંડ શાને દીપ—દત્સવેનાં! ૩
દીવાળી દીપો પ્રગટા દિલે માં,
ભુઓ દિસે અંતરમાં પ્રકારા!
ન હોય તો ત્યાં જલદી જલવો,
દીવો અને ન્દાન તંજ લાવો. ૪

કાવ્યકુચ

આ માસની પાઠપૂર્તિ
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે

મંથન એ જ્ઞાનાઠંભરતું,
સુખમાંથી વિષ પ્રકટાવે છે;
લાણી-વર્તનમાં લેઈ કરી,
મુકા ઉપદેશ અપાવે છે.
નિર્મલ મનથી દિલ શુદ્ધ કરી,
વિધંબારને રનેડે સ્મરને;
ને આઠંભરથી ફર રહી,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
નહિં પૂર્ણ ઘડા છટકાય કરી,
અર્થો કરતો બકવાઈ વરી;
બહુ વાદ્યકી તું ફર ચને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.

૨૧

‘મગણ’

શું થોય કરે તું રમેરજના?
કર વંદન એને નવમજના!
ધરણીધર પર ઘડા ધરને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.
કઈ લાખ શુદ્ધિઓમાં બટકયો,
અઝાન થકી અવજો અટકયો;
નિજ માનવ જન્મ સફલ કરને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.

શ્રી ‘ગગનવિહારી’

ભવ-જંઝલમાં બટકયો ભયથી,
ને પૂબ તપ્યો વાપત્રયથી;
શુર શાશ્વ સુવાકયો આચરને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
ને સમજે છે તે ઝોટું છે;
ને સૂક્ષ્મ રહ્યું, તે ઝોટું છે;
મનથી સ્થિર વસ્ત્ર વિષે ફરજે;
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.

શ્રી. ધન્યમ્

અંધાર વિષે અટવાઈ પડ્યો,
પેસે-જર સાથે પૂબ લડ્યો;

તણ દેવ યેઈ પાશ્વ કરને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
થઈ આજ મુસાફર તું ફરતો,
પણ કદ ન રાઈ સહન કરતો;
કરી કાર્ય પૂર્ણ પાછો વળને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;

‘મુસાફર’

બન્યો ‘બી. એ.’ છતાં બીતો ફરતો,
‘એમ. એ.’ થઈ ‘એમ. ને. એમ.’ હતો!
ભણ નિર્મલ પ્રેમ દ્વિ-અક્ષર ને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
કઈ કૃત્ય - સૂક્ત્ય કરી મરને,
નહિં તો નહિં ભાર વહન કરને;
વિભુની લઈ વાટ ઠગો ભરને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;

‘શ્રી વિનય’

ધરી ધર્મ ધમને સંચરને,
સંમાર્ગ મહિં ડગલાં ભરને;
દીનેનાં દુઝો પરહરને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે,
મન-મેલ બધા નિર્મલ કરને,
પ્રભુ-પ્રેમ સદા હેરે ભરને;
સત્સંગ - બળીચે વિહરને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;

‘શ્રી પુનિત’

કરતાં ફરતાં કરિને રટને,
પ્રભુની પ્રતિમા ઉરમાં ધરને;
કરિને શ્વ પી મદમસ્ત થને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.

શ્રી. ખલિકાલ દોશી.

છે છત્રનદાર પ્રભુ - ચરણે,
સહુ ભાવયકો અતિ નમ્ર પણે;

શ્રી ચરણોમાં યજ્ઞ દિયર અને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.
શ્રી હેમનંદકુમાર નીલકંઠ.

જનતા તણે એય ચઢી દુહયે,
જગ તેજ બરી દુહપ્રેમ વડે;
નિજ છવન દારમ અર્પી જગે,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
શ્રી પ્રબોધચંદ્ર કાપડીઆ

આ છવ યત્ર શિવરૂપ અરે,
નિજ આત્માની ઓળખ કરજે;
સર્વ અસ્તિત્વ ઘણ ગણી,
જ્ઞાનાસ્થિ કહી તું વિચરજે;
એ જ્ઞાનમહિં તદ્દય બની,
પછી મોક્ષપદે જઈને ઠરજે,
એ પૂર્ણ પ્રકાશિત ધામતણા,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.
શ્રી મહિશાસર ઉપાધ્યાય

સુખમાં દુઃખમાં સ્થગતા કરજે,
નિજ આત્મા પ્રભુચરણે ધરજે;
મન અંધકૂચે ન પડી રહીને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
શ્રી પ્રભાવતી બહેન કાપડીઆ

જઈ કેંક દીપોત્સવીઆ સરતી,
ધરતી પરથી ત્વરિતા ધરતી;
અગ્રણ્ય ગૃહમંદિર સુંદર હા,
પણ ના અગ્રકૃત મનમંદિર આ;
ન અસત્ય પ્રકાશથી કાંઈ વળે,
તામ યોર અનાદિ તણું ન દણે
પરણદા પયે પગતાં ભરજે;
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે,

ભક્ત્યપિ શ્રી માવિદ્ય રામેચર

દુઃખવાદળ આવી છત્રાઈ રહે;
કુખપ્રાપ્તિ તણે ન ઉપાય જડે,
અર્પે વિશ્વ ભલેને જામ ત્વણ;
નહિં તોય ઉદાસ યતેા તું કહી,
મદ મોહ તને વાપે ધેરી વળે,
દર્શન તણું નહિં જાન રહે,
પ્રભુની સ્તુતિ ભારયત્રી કરજે;
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.

શ્રી ઉ. લે. મહેતા

બની મન કૂડીરી હું ધરજે,
પૂર જાવ તણું દરમાં ભરજે

હરિ-નામ નહિ પણ તું બલજે.
પ્રભુ સતિધિમાં જઈને ઠરજે;
અજવાણાં આતમ પાવરજે,
તિમિરો અંતરનાં અંધરજે;
સ્વાત્માનંદે સંયુક્ત યજ્ઞ,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
બલે વાદળ વિપદનાં ગરજે,
પણ અંતર શેષ નહિં ધરજે;
પરિપૂરણ ચાન્તિ સદા વરજે,
તણ રાગ પ્રભુ-અનુરાગી થાજે;
મહાભ્યોત્તર સ્વરૂપે સમાધિ જાજે,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;

દલકુખરામ કાપડીઆ

રહીને બૂકી સંતતણા ચરજે,
શીખ શાણપથી પ્રીછતાં ચતને;
નવ રે' વળગી કહિયે મતને,
અહરજે વિન ચોચથી આદતને.
નથીં કોઈ અહીં તવ આલમમાં,
નવ ખાલી દિયાર્થ રહે ભ્રમમાં;
અમદાદિ ધરી જગ વિચરજે,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.

ભજવાઈ રહ્યા જગ-તાલ નવા,
કંઈશિન્ન પ્રકારની લાગી હજા;
દુઃખી નાહ અધે જ સુણાઈ રહે,
નવ વર્ષ તણાં કંઈ નીર વડે;
જગમાં ભરિયા વિપ્રકૃદ મહા,
જન કોઈકે હોરપથી રે' હજકયાં;
અવ-આવ બધાં તમથી છુટીને,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે.

શુદ્ધગર સાંકળઅંક કુલાભાઈ

સત્યંગ સુ સાધુ તણો કરીને,
દુહયે શુભ જ્ઞાન વડો ભરજે;
મતિહીન ભલે કહી હોય છતાં,
મતમાં વિશુદ્ધતામ સદા સમાજે;
તણ મોહ સંબંધે જુદા જગના,
ભવસાગર પાર મુખે વરજે;
બદી ચિત્ત બધું પરબ્રહ્મ વિષે,

જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે ફરજે;
શ્રી. શ્રી બાલજીવી સરસ્વાર

મપુરા કૂળમાં રસમુગ્ધ અને,
શુકા પંજર બંધન શીલ ધરે

સુખ મુક્તાવિકાર તણું સમરજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો.

શ્રી "કાવ્યપ્રેમી"

નય-નીતિ પથે પદ છું ધરજો,
થઈ સજ્જ સદા રણ સંચરજો;
પ્રિય ! સદ્ય હણીરિપુ મુક્ત થજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો !

કવિચિત્કાર 'મરતમદૂર'

સમરાંગમાં શહીદી સેજો,
પરલોકે પ્રિય ! ચોદી લેજો;
થઈ દાળનો દાળ, વિમુક્ત રાજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો.

કવિ શ્રી. ગોવિંદરામ વ્યાસ

સંવેદના:-

સંખર્ષ સંત્યજું કરી દોડીયું,
નિવેક્ષી ત્યાં વાટ ધરો;
ઘોર તિમિર ભંગવનનું હરવા,
સામ-તેલ હેરપૂર બરો;

ચેતન-ચિન્તગોરી પ્રકટાવી,
જ્ઞાન દીપ કિલમાં ધરજો;
જંગ બાંધેનમાંથી નીકળી,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો,

શ્રી. 'વિદ્યામિત્ર'

દિન રાત જેમ સુખદુઃખ સરજો,
માયા-મૃગજળ જીવન પર જો;
નિશાસા જ્યોત પ્રગટ કરજો,
શુરુઓંધ ઉરે અનુભવ ભરજો;

વેરાગ્ય ખડગ કરમાં ધરજો,
શમદમ સાધન મૂક વિચરજો;
આતમ સૂર્યે તમ સી હરજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો.

પીતાં ન્યમ ભાંગ સ્વમાન સરે,
ચરપડ જે નિજ ગાલે જ ધરે;
ત્યમ મોહ વારણી - અંધારે,
માનવ સર્જન સંહાર કરે;

સૌ એક વિમૂચી વિભાગિત જો;

અને એક જ બનનાર જ છે;

એ જ્ઞાન - પ્રભા ઉર ઉર ભરજો,

જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો,
"સંતત્રી સીતારામજી"

રવિ ને વિધુ વ્યોમ વિષે વિલસે,
કરતા દ્યુતિપાવન એ જગને;
બન સૂર્યશ્યાંક જગે જગત્રી,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો.

તણ દે અવ, પૂર્ત ! મહિનાકૃતિઓ,
શિર-કેશ સફેદ થયા જરી ને !
જગદિત હવે ઉરમાં ધરજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો;

શ્રી. ધીરુભાઈ વિ. પુરોહિત

અરે પામર બાળ સુણ એ જગના,
મૂકી દે દૂડ કપડ મનનાં;
મત સત્ય તણું તું આચરજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો.

નર્મદારાજકર ધ. પાઠક.

તુજ એતનધર્મ જીવીશ નહિ,
જડવાદ કરી વિરમીશ નહિ;
શુભ સાધન કોઈ સુખે કરજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો

રહી સાવધ કર્મ ફાંસાં કરજો,
કહી છુપ્પ તયાસ્મિ બહી બાનજો
થઈ દદા દુરાચક્રથી દરજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો

નવ-વર્ષ વિષે ગત ભૂલી જાજો,
નવ-મંગલ મદધવને સ્મરજો
નવ નિધિ નવોદયને વરજો,
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો

શ્રી બાલકાંતજી

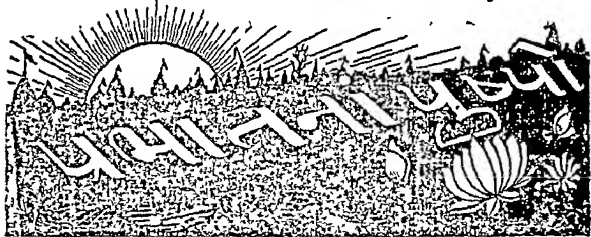
ધનધોર બલે ય છવાઈ રહે
દિન કેકે, છતાં રવિરાજ છતે.
નિજ પ્રકૃતિને ત્યમ તું છતોને
જઈ પૂર્ણ પ્રકાશ વિષે કરજો

સા. જયાકુંવર બહેન.

આવતા માસની પાંદપૂર્તિ

"આનંદની ઉર્મિઓ"

તા. ૨૦-૧૧-૪૬ સુધીમાં જ કાપાવવામાં
મળી જતું નહીં.

સેબા-સી વસ્તુકોટક.

હમણાં હમણાં થોડા વખતથી તમે સમાજમાં કામ કરી રહ્યા છો, એટલે તમે તમારી જાતને એમજ માની બેસા છો કે તમે એક મહાન નેતા છો. બીજાનો ઉદ્ધાર કરવાનો કેમ જાણે તમે ધીમરો લીધા હોય એવી તમારી વાણી છે. ક્યાંય પણ સભામાં તક મળી કે તરતજ તમે લાંબા દાય કરી બાથજુગાજી શરૂ કરી દેા છો અને પછી અંબીર મુખ રાખી મુંગા બેસી જાઓ છો. દેખાવ ઉપરથી એમજ લાગે કે તમારા અંતઃકરણમાં બીજાઓનું દુઃખ જોઈને આગ લાગી અઈ છે. ખરીબોના દુઃખની તમે અજાણ્ય સદે વાત કરો છો અને પછી ઘેર આવીને દુઃખાક ઉઠાવો છો! મોટરમાં બેઠાં બેઠાં તમે પગે ચાલતા નાણુસોની રવા ખાઓ છો, સીનેમા કે નાટકમાં દંડીમાં ધ્રુજતા જાળોને જોઈને તમે લાં રડી પડો છો; પણ જહાર તમારો કૂર્ણવર દંડીમાં ધ્રુજતો હોય એની તમને પડી નથી !

આવું છે તમારું જીવન: અને તમે તમારી જાતને સમાજ-સેવકમાં ખપાવી રહ્યા છો! હાર્દના દર્તન ચારવાના જુદા અને દેખાડવાના જુદા. આમ તો મોટી સુધારવાની વાત કરો છો. સ્વતંત્રતાની વાત કરો છો અને તમારા ઘરમાં શું છે એ મારા સિવાય કોઈ જાણતું નથી. ધરની જહાર તમે વીસમી સદીના માનવી ગણાવો છો અને જેવો તમે ધરમાં પગ મૂકો છો કે તરત જ અહારમી સદીના ચર્ધ જાઓ છો. જે જુની રૂઢિઓના નાશ કરવો જોઈએ એ જ વસ્તુઓ તમારા ઘરમાં ચાલી રહી છે. જહાર એમ કહો છો કે આપણા સમાજમાંથી લાગેનો રિવાજ કાઢી નાખવો જોઈએ અને ઘરમાં તમારા દીકરાની વડુ લાજ ન કાઢે તો તમારું મજન કરી જાય છે !

એક વખત મેં આ જાળતમાં તમારું ખાન બેઠું તો તમે જવાબ આપ્યો, "હું શું કરું? ઘરમાં બી જુના વિચારની છે એટલે મારે એમ કરવું પડે છે," પણ આ ખંડાનું છે. એમ શા માટે નથી કહેતા કે તમે જે બોલો છો એને આચારમાં મુકવાની તમારામાં દિમ્પ નથી! એમ શા માટે નથી કહેતા કે તમે દંડીમાં અને દુધમાં રહેવા માગો છો! જહાર મુલાનોના સંસ્કર્માં આવતી વખતે તમે નવા જમાનાની વાત કરો છો અને મુરખીઓ સાથે તમે રૂઢિમુસ્ત જની રહો છો. એમ શા માટે કણુસ નથી કરતા કે જુના રીતરીતને જે તમને ખરાજ લાગે છે એને તોડી પાડવાની તમારામાં તાકાત નથી. આવું જીવન જીવીને જે તમે તમારી જાતને વ્યાવહારિક ગણાવતા હો તો ખારે તમને ૨૫૯ જીજીવનું જોઈએ કે આ વ્યવહાર નથી પણ દંભ છે અને દંભનો દું દુરમન છું.

તમે જે એમ માનતા હો કે જમાના પ્રમાણે બોલવાથી તમે સુધારક ગણાશો તો એ તમારી ભૂલ છે. નવા જમાનાનો સ્વભાવ બહુજ વિચિત્ર છે. નવો જમાનો કાપને જુએ છે, સંપદોને નહિ; તમારા મુખમાંથી નીકળતા શબ્દોથી કંઈપણ સુધારો નહિ થાય, પણ જે તમારું વર્તન એવું હશે તો જરૂર પરિણામ આવશે અને વર્તનમાં તો તમે એક પણ વસ્તુ મૂજી થકો એમ નથી; કારણ કે તમારી ઓનો સ્વભાવ એવો છે. એની પાસે તમારું કંઈ ચાલતું નથી.

હટકા જવાનો આ જાજન નુસઓ દોષી કાઢી છે. જે તમે ઘરમાં કંઈપણ કરી રહ્યાને અસક્રિયમાન હો પછી જહાર આવીને જહુમાં કુકવાનું વહેંચી તો બંધ કરો, કારણ કે તેથી જહુ નુકશાન થાય છે. જે

તમારું અનુકરણ બીજા માણસો કરતાં થીજી ગયા છે, આ લોકો પશું તમારા જેવી મોટી મોટી વાતો કરે છે અને કરતા નથી કંઈ !

માણસો કરવાથી જો સમાજમાં સુધારો થવાનો છે તો ચોક્કસ માનવો કે કંઈ નહિ થાય. ઓતાજનો ઉપર સદા બાળપણકારના વર્તનની જ અસર થાય છે, અરીબોના કુખની વાત કરીને તમે માલમલીલા ઉઠાવતા જ રહેશો તો અરીબાર્થ દૂર નહિ થાય. એને માટે જોમ આપવો જોઈએ, સામ જોઈએ અને કંઈ કરી બતાવવાની તમન્ના જોઈએ.

તમારે તો તીજેરીનાં તળીયાં સાચુત રાખવાં છે અને અરીબોના બેલી અણાવું છે. સેવા કરવી નથી અને સેવક અણાવું છે. અને મધો વિના તમારે અમર બનવું છે. જો તમારે અરેખર કંઈ કરવું જોઈય તો તમારા સંબોનો પડ્યો વર્તનમાં મુકવો જોઈએ. આમ નહિ થાય તો પાણીના પરપોટાની જેમ તમારાં બાળણો ઢવામાં કુટી જશે !

જીંદગીમાં મોટી મોટી વાતો કરનારા તો, બધા મળે છે પણ તે પ્રમાણે કરનારા હજારમાંથી એક જ મળે છે. અને આરો માણસ કાર્તિ મેળવી જાય છે. હું શું કરું, મારી જીને માફું ભાગે છે અથવા તો મારા પિતાની વિરુદ્ધ મારાથી જઈ શકાય એમ નથી. આવી વાતો કરનારા કદિ પણ કોઈનો ઉદ્ધાર કરી શકતા નથી.

જીવનના પહેલે જ પચવીયે જે લોકો પડવા માટે છે એ કદિ પણ દોષ જોઈ શકતા નથી. તમારા સંસ્કર્ષમાં આખા પછી હું એટલું જાણી શક્યો છું કે તમારામાં કોઈનો વિરોધ સદન કરવાની તાકાત નથી. તમારે તો બધાને ખુશ રાખવા છે. જીવાનોની સાથે જીવાન બનવું છે અને જીવીની સાથે જીવ બનવું છે !

આ નહિ થાયે; જીવાન બનવું દોષ તો પેછો વર્તન પણ એવું જ રાખી અને જીવ બનવું દોષ તો પછી જીવાનો સાથે મળવાની ખોટી વાતો ન કરો.

નરો જમાનો ની રતા માટે છે. આ વસ્તુ તમારામાં દોષ તો જ આત્રણ ડગલું માડો અને બાળણ કરો.

પાત્ર ભજવી દ્યો

જમત આ રંગભૂમિ છે,
ધરી બે લાઈ ! ભજવી દ્યો;
બનીને કુરાળ નટ હોસે,
ત્હમારાં પાત્ર ભજવી દ્યો.
નચાવે સૂતધાર અહીં,
બધાં શેનરંજ પર પ્યાદાં;
હો આલેશાન કે સાદાં,
ત્હમારાં પાત્ર ભજવી દ્યો.
ધનિકનો વેશ જો સોપે,
અગર હંગાશિયત કેપે;
હલય પદ્ધિ ચહો ચોપે,
ત્હમારાં પાત્ર ભજવી દ્યો.
મળે ગાડી અગર થોડા,
પગે કરવા પડે દોડા;
છે વેશ ધણા વખત થોડા,
ત્હમારાં પાત્ર ભજવી દ્યો.
ત્હમારી દોષ જ પૂંછ,
કદર એની રહો મૂછ;
રહો પ્રશ્ન ગીતને શુંછ, ત્હમારાં પાત્ર ભજવી દ્યો.

જીવનમુક્તિ વિવેક (સંવાદ) લે: શ્રી પદ્માલ શાસ્ત્રી

જીવતાં મુક્તિ કે જીવનકાળ પૂરો થયા પછી મુક્તિ એવી ચર્ચા આશ્રમના વિદ્યાર્થીઓમાં થતી સંભળી તે આ નીચે જિતારવા પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. મહન-મિશ્ર સાથે શ્રી ઠંડરાચાર્યે અનેક પ્રકારની કમંઠાંની ચર્ચાઓ ચલાવી મંઠનમિશ્રને સુરેશ્વર જનાબા હતા. અને કમંઠાં એ જડવાદોને એક ઉત્તમ પ્રકાર છે તથા જ્ઞાનમાર્ગ એ જ સાચું સાધ્યત સાંતિનું રહસ્ય જણાવે છે. એમ સિદ્ધ કરી મંઠનમિશ્રની જડવાદમૂલક વૃત્તિ જ્ઞાનપ્રધાન બની શકે છે કે કેમ તેની ખાતરી કરવા વેદાન્તસિદ્ધાન્તમૂલક નૈષ્ઠ્યમ્સિદ્ધિ જેવો એક હાથુલોપ હાથાઓ દતો અને ત્યારપછી બધા મિષ્ટોની અનુભવિયો સુરેશ્વરે વાતિકમંથો રચ્યા; જે સ્વેદમાખને સળગવામાં બહુ જ ઉપકારક રહી પડ્યા છે.

આપણે પણ મુક્તિનું પરમ રહસ્ય જાણવા આશ્રમ-વાસી વિદ્યાર્થીઓની લાક્ષણિક ચર્ચા તપાસીએ:—

૧ વિદ્યાર્થી—ભાઈઓ તથા બહેનો! આજના વિષયને ન્યાય આપવા માટે ચીમતી જેવે ભારતી પ્રમુખ-રથાન લેશે એવી દુઃખાપ સર્વ પાસે ફરખાસન મૂકું છું.

૨ હમખન્તી—ઉમેશ ભાઈની ફરખાસને હું ટેકો આપું છું.

પ્રમુખ—સુઘ બાઈઓ તથા બહેનો!

આપણી આ સવાદસમિતિમાં આપે સહુએ મળી ને રથાન મને આપવા જણાવ્યું છે તે માટે હું આપ સર્વનો આભાર માનું છું. પરમાત્મા આપ ભાઈ બહેનોની ચર્ચામાં મને નિમામક રૂપે યોગ્ય નિર્ણયો આપવાનું સામર્થ્ય આપે એમ પ્રાર્થના કરી વચ્ચાને પોતાનો વિષય વાંચી સંભળાવવા હું વિરુદ્ધિ કરું છું.

વક્તા—સન્નતો તથા સન્નારીઓ! મારા જેવા બાળક અને અલ્પમતિ વિદ્યાર્થી માટે જગત્ સાધ્યત છે કે કાશ્યપચંદ્ર તથા તેનો નિમાયક કાશ્યપોત્ત શકે તજેરે બાંધતે એવી છે કે તેમાં કાંઈપણ નિષ્કર્ષપૂર્વક રહેતું એ એક પ્રમાણ સાદસ જ અણુય. તથાપિ વધારાત એ બાજતમાં હું મારા ભાંચા વદ્ધપા વિચારો જણાવવા રજા લઉં છું.

વેદારાધિમાં એક નાચતીય સૂત્ર છે. જે મૂલ તથો શુજરાતી શાસ્ત્રતર સદિત લોકમાન્ય તિલક મહાદાસ રચિત ઝીતસ્કસ્ય નામક ગ્રંથમાં શુજરાતી અનુવાદમાં

પ્રમદ યુધું છે એ સૂત્રમાં જમવતી ઉત્પત્તિ વિશે પ્રારંભિક ચર્ચા આપેલી છે. વગ્ન છાન્દોગ્ય ઉપનિષદમાં પણ ઝગ્ગવેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અથર્વવેદ, ધૃતહાસ, પુરાણ, દર્શનવા, યજ્ઞવલ્કિ, ભૂતવિદ્યા, સૂત્રવિદ્યા, નક્ષત્રવિદ્યા, સર્વજન-દેવવિદ્યા, વગેરે બધીને નારદજી સનતકુમાર પાસે આપ્યા અને એ પ્રસંગે સનતકુમારે તેમના અધિકાર પ્રમાણે તેમને નામથી સજ કરીને ઉત્તરોત્તર જુઓને યજ્ઞરવણ જણાવેલ છે. વળી એ જ ઉપનિષદમાં ઉદાહરણ આરંભિએ પોતાના પુત્ર સ્વેતકેતુને ઉપદેશ આપતાં અનેક દૃષ્ટાંતો આપી પરમકારણ પરમાત્માને ઉપદેશ કર્યો છે. ત્યાં એક જ્ઞાનથી સર્વજ્ઞાનની સિદ્ધિ છે એવું સમજાવવાની ચર્ચા ઉપાડી છે. જેમાં કેટલાંકોએ એવું કહેવાનું થાય છે કે શરૂઆતમાં બધું અસત્-રૂપ એક અદ્વિતીય તરત હતું. અર્થાત્ બૌદ્ધપત મુજબ બધું શૂન્ય હતું. પરન્તુ nothing comes out of nothing એ નાણે અસત્માંથી સત્થી રી-રૂપ એવી યંકા ઊઠાવીને નિષ્કર્ષ બાંધે છે કે સદેવ સોચે કમગ્ર આસોત્ત. તવૈક્ષત યદુ સ્યાં પ્રજાવેયં રતિ. અર્થાત્ ઉત્પત્તિપૂર્વે બધું સદૃષ જ હતું અને એ સત્ એક અદ્વિતીય હતું. અને એ સદૃષ વરદ-પરમમાંએ ચિંતન કરી વિચાર કર્યો 'હું' અને એકરૂપ છું' તે જ અનેકરૂપે યાદ. અને ત્યારપછી અગ્નિ, જળ અને પૃથ્વીય તત્ત્વોમાંથી સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ જણાવવા માટે ત્રિતત્ત્વચતુરી પ્રક્રિયા સમજાવે છે. જેમાં જમમદહર પંચોપરણે સમજાવવામાં આવે છે. આમાકૃતથી વ્યાકૃત તત્ત્વોને જુદા પાડી પ્રત્યક્ષ યોગ્ય કરાવવા માટે અગ્નિ, જળ અને પૃથ્વી એ તત્ત્વોથી વસ્તુ સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. તેથી પ્રથમનાં એ તત્ત્વો આમાકૃત ને વધુને ઊઠાડી દેવામાં આવતાં નથી. પરન્તુ એ તત્ત્વો અમાકૃત જેવાં હોવાથી ત્રણ તત્ત્વોને લઈને જ ત્રિતત્ત્વચતુરી પ્રક્રિયા સમજાવી છે. એ રીતે અલસૂત્રમાં પણ જન્માદ્યસ્ય યતા: તથા શાંકયો નિત્યાત્ અને તજ્જસમન્યયાત્ એ ત્રણ સૂત્રો જમવતી ઉત્પત્તિ, રિધાત અને લયનો ક્રમ સમજાવી શ્રુતિનો સમન્વય પરમાત્મા સાથે નક્કો કરવામાં આવ્યો છે. અધિકારીવશ પોતાના નિષ્કર્ષ પ્રમાણે યાવચિકારમ્ નિયામકો થાય છે. તેમને જગદ્ગ્યાપાર મુપ્રત કરવામાં

આવતો નથી. એવી દશીકત આપણને જગદ્દયાપાર
વર્જમ્ એ જાનમાંથી જાણ્યા મળે છે.

આરી રીતેયતો વા જ્ઞાનિનિભૂતાનિ જાયન્તે । યેન
જાતનિ જીવન્તિયત્રયમ્વમિત્તંચિદશન્તિ । એ યજ્ઞાથી
અ પછે પ-માત્માને જગત્ની રૂપતિ રિપતિ અને લક્ષ્ય
કારણ નથી સજીએ છાએ માટે એ પરમ કારણને
જગદ્દયાથી પછી કહ્ય જાણ્યાનું જાણી રહેતું નથી એ
વાત સત્ત્વમસિ એ મદાત્મક નવ વખત વાપરી
સ્વેતકેતને તેમના પિતા આરુણિએ દુષ્ટાનિ આપીને
સમજાવી છે. આટલી દશીકત પણ એ આપણે ધ્યાન-માં
રાખી તેનું મનન કરીએ તો તાજાતાપર્યનું રૂપ આપણને
આવશ્ય મળે. એટલું કહી મારું વિવેચન પૂરું કરવાની
રજા લઉં છું.

પ્રમુખ-મધુઓ તથા કમિનીઓ! આજનો
વિષય શાસ્ત્રનાત્મક ને ધર્મો જ કહિને અને મદન
જગ્યા છે તે આપણા આ જાણ વક્તાએ સુંદર રીતે
સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે માટે તેને મારા તરફથી
તથા તમારા સર્વ તરફથી અનેક ધન્યવાદ આપું છું
બીજા વાઈઓ તથા બહેનોને આ રિપતમાં જોડવાની
જાત થાય એ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ આ રહસ્યપણું
નિર્જાનું વાગ્દાર મનન કરવાથી વધારે લાભ થતા
સંભવ છે એમ ધારી આપ સર્વ વાઈઓ તથા બહેનો એ
વિષયમાં જાણવામાં આવેલી દશીકતોનો પુનઃ પુનઃ
વિચાર કરો એ વધારે દિલ્લાર છે.

આ જાગત ધણીખરી શ્રુતિ તથા બ્રહ્મચરિતા
પ્રમાણો નથી સુંદર રીતે સમજાવવામાં આવી છે,
તેથી તે જાગતમાં મારે પણ વિશેષ રહેલ જેવું કહ્ય
રહેલું નથી તો પણ ઘાણવધિકારમ્ એ સ્વ ને
ટાંકવામાં આવ્યું છે તેના ઉપર થોડો વધારે પ્રમથ
પો તો ઠીક એમ ધારી જાણવાનું કે એ અજ્ઞાપમાં
મુક્ત, પુરોને જ્ઞાન લેવો પડે નથી છતાં
વંશપ્ત, બ્રહ્મા, વાઈમિકિ, શ્રી, ચંદ્ર, અપાનરતમા,
નારદ વગેરે મહાત્માઓ જેઓને પ્રાણમાં મુક્ત
ઠાઠિમાં અજ્ઞાવામાં આપ્યા છે તેઓના જ્ઞાન
કહેવામાં આપ્યા છે માટે તેના પ્રધાસા સારે આ સ્વ
છે તેમાં એ પુરોમાં અવિદ્યાનો શેષ રહી જવાથી
અધિગારી પુરો તરીકે તેમનો જેનો જ્ઞાન હોય છે.
કારણ કે અવિદ્યાનો શેષ પણ ન-મનું કારણ રહી
પડે છે. એમ કહ્યું છે: કપૂર મરેશા જ્ઞાપમાંથી કપૂર
કાઠી લીધા પછી પણ કપૂરની વાસ જતી નથી તેવી
રીતે તીવ્ર શુભ વાંચનાના બળે તેના કપૂરની મધ
જેવા શેષ જાણી રહે છે અને તે જ્ઞાન-ગદ્ગદનું કમળ

મને છે. અને એ જ્ઞાન તેમનો હેશો હોય છે. કારણ
કે ત્યાર પછી તેજની મુક્તિ થવાથી તેમને જ્ઞાન
ધારણ કરવા પડતો નથી.

વળી મુક્તિ સંબંધમાં પણ એકાદ બે વાત સમ-
જાવાની છે કે શ્રવ-મુક્તિ અને વિદેહમુક્તિ એવા બે
ભેદ પ્રસિદ્ધ છે. આ પ્રસંગમાં પેટલાએક વિદ્યાવજ્ઞ
મૂર્તિ વગેરે જ્ઞાને ભેદ માને છે જ્યારે યજ્ઞેષ ચારીરક.
કાર સર્વજ્ઞ મુનિ વગેરે વિદેહમુક્તિને જ મુક્તિ માને
છે. અને શ્રવ-મુક્તિને સંન્યાસીઓનાં મન મનાવવા
પૂતો અર્થવાદ માને છે અને એ પણ બ્યાનગ્રી પણ છે.

જ્ઞાનમધારી શ્રવમુક્તિ પુરોમાં અવિદ્યાનો શેષ
કાયમ હોવાથી તે ખરી મુક્તિ મળી શકાય નહિ.
વળી કારીર છે. તાંત્રિકી પ્રારબ્ધ કરે શેષ છે અને
મુક્ત પુરોને કમનો સમજ સભવે નહિ. એ રીતે
પણ શ્રવ-મુક્તિ ખરી મુક્તિ નથી. અથોત અખત-
વાદના સિકાન્ત પ્રમાણે તે અર્થવાદ અજુબ, માટે
વિદેહમુક્તિ એ જ ખરી મુક્તિ છે. સમજાવ મોકલા
કહે છે કે પરમાર્થ સત્ય રૂપ વિદ્યાશય વસ્તુ છે. તેઓ
જાણીએ છે કે.

મ નિરોધો ન ધોત્વચિર્નં પસો ન ચ સાપકઃ ।
ન મુમુર્શુર્ગં વૈ મુક્તં ક્ષત્ર્યેષાં પરમાર્થતા ॥
અથોત ને જદ્દ હોય તે મુક્ત થય. ને ભેદમાં
પડ્યો હોય તેને છુટવાનું હોય પણ નિત્ય મુખમાં એ
પ્રસંગો કાલના નથી.

માટે સ્વસ્વર્ગાગ્નિના સંબંધમાં શ્રવનથી મુક્તિ
જ ખરી મુક્તિ કહેવાય તેથી વિદેહમુક્તિ એ જ
સાચી મુક્તિ છે એમ સમજાય છે.

આટલી વાત રપદ કરી આપણે આજનું કામ
આટલી લેવું જોઈએ.

૧ વિદ્યા-ધો-મધુઓ અને બહેનો! આજ રોજ
આપણા જિહ્વાન મધુએ શાસ્ત્રનાત્મક ઉપર ને નિર્જા-
વક નિર્જાન લાગ્યો અને તેના ઉપર પ્રમુખ સાહેબે
વિદ્યાપૂર્ણ સમજાવ્યો. કરીને મદન વિષયને નાશ
આપી આપણને સમજાવવા અજાણ પ્રયત્ન કરી છે
તેમને, તથા આજ રોજ આપા મદન વિષયમાં એક
ધ્યાનથી આપ સર્વેએ ચિત્ત પરાંથી તેને સમજાવ થય
લીધો કે તે માટે આપ સર્વેનાં દુઃખાકાશ માનું છું.

એક બેન-આપણા વિદન મધુએ ને ઉપકાર માગ્યો
તેને દુઃખ મારા અંતઃકાંજીપરક રોડે આપું છું.

પ્રમુખ-આજની સમજનું કમકામ સંતોષાવ
સમાપન થવાથી આપણે સદ્દેવે છૂટા પડી છડીને
એ માટે દુઃખા ગિમજન પચેલી જાહેર કરું છું.

(સદ્દેવ છે.)

પતિવ્રત ધર્મના પ્રભાવ

લેખક: શ્રી. "રમેશ્વર" બેડા.

(પર્તિક ૫. ૫૫૬ થી ૫૫૭)

...એ પ્રમથેના અનેક પ્રશ્નો મારા મનઘર્ષા બિંબા લાગ્યા. જ્યારે તે તોળિને મારા હાથ પકડી ઉપરના મળ્યે લઈ ગયા, અને એક રાજાદારી કાઢી સ્થાપેલા જોડામાં લઈ ગયા અને એક મોટા વિના-માસન પર બેસાઓ તથા તે મારી સામેના આસન પર બેઠા હું એ જોડાની જાણતાને અવસોઈ રહ્યો હતો. મારતનની કળાના નમુનાઓરૂપ ફરનીયર તેમ જોડામાં હતું. પંચેક મીનિટમાં તે એ જોડામાં એક ત્રણેક વર્ષની નીરના ઉપરિચન થઈ. આજા સોભાગ્ય સ્વચ્છ હતીના અને પરિધાન કરેલા સાદાં વસ્ત્રોમાંથી બહાર નીકળી આવતું તે સુતિનું અપ્રતીમ સોન્દર્ય અને તેના અરસિકા પુરુષને પણ આકર્ષણ સમુદ્ધ હતું. છતાં એ અવ્યુન સોન્દર્યમાં તેની વિશેષ નયનેનું તેજ કાચુક પુરુષોની ડાઘાકાતને કારણે હોય તેવું લાગતું હતું. હું અપતીમ સોન્દર્યની માનસિક પૂજા અને વંદન કરતો અમીટ નયને જોઈ રહ્યો હતો બ્યારે તે પણ મારી રહામું અમુક કહેવા જોઈ રહ્યા બાદ તેના પાનળા રમત પ્રવલ સતોખા અધરોમાં રિમન ફરકાવતી બેઠી-“જોડા! તું એ જ સુસાદર છે? મળ્યાં મળે” આપ્યો હા! આજ તો તું અમરો અનિય છે. બેસ હું તારા મારે અર્ધપાદાર લઈ જાઉં.” એમ જી એ તરુણી નાથો આતી મર્ષ. મારા આશ્ચર્યની અરસિ દતી: અરે! આ જી-પુરુષ મેકે અને કમળી જોળા-ખર્તા દરો? અને મારા હૃદયની એ મીઠી ધુંગરણ વચ્ચે કેટલી દાઢમ પસાર થઈ ગયા તેની અને કથી જ અમર ના પાડી, પણ બ્યારે પેલી તરુણી એક મોટા સુવર્ણ યાળમાં મોઢાં વ-રજા, મેવા-મીઠાક અને અરમ ફરના મોરારા સાથે મળે મારી સામે મૂકી બોલી-

“હે મુસાદર! તને કૃપા લાગી દરો તું આ અર્ધપાદાર કરી છે પછી આપણે સતિશીવાનો કરીયું” અને તારે અમર નિચારનામાંથી હું જાત થયા એટલું નહિ પરંતુ તેની સુચનાનુસાર અપારાદારની વાનીએને મારા ઉત્તરમાં પધરાવવા લાગ્યો. કહેવે દૃષ્ટી, હાથ મોઢાં મોઢાં બોલ્યા-“હે સુખ મી યુગમ! અવિનય મારે હું પ્રથમથી જ આપણી કૃપા આપી લઉં

હું. પણ મારા હૃદયમાં સાનંદામય સાથે પ્રમળ આર્તિકા જન્મી છે કે જેમના અને કુદરે પરિચય નથી તે દૃષ્ટી અને કેવા રીતે જોળાખી મારા ભાવબીનો અતિથ સંદાર કરે છે?” અને ત્યાં તે આજી ઉત્તર વચ્ચે પૂર્ણ થતાની સાથે જ પેલી અપ્રતીમ સોન્દર્યસાધીની તરુણી કિલકિલાટ દસતી બોલી બીડી:-

“હે મુસાદર! તું અને ન જોળાખી રાનો! કીક, પરંતુ એ તો કહે કે બાબરે તું કપા દેડે પુરુષ આ પર્વત પ્રેરણામાં આવ્યો છે?”

મારા પ્રશ્નોના પ્રત્યુત્તર આપવાના બાહે અને કાચો પ્રથ કરવામાં આવ્યો. “અને ન જોળાખી રાનો? એ પ્રથ અને વિચાર કરતો કરી પ્રથો. જુગકારની રમૂતિને તાણ કરી જોઈ; અને હૃદયમાં કંઈક અસવં પેલા થયે છે તો ન હોય! અને એ” કમળા-“હે આપ” રમણી! આ રમણ મારા આમમનનું કારણ એ છે કે જોળાખી પાંચેક વર્ષ પહેલાં રહામે જાણતા સંગેરના કિનારે સિલ-રમણી સથે મારી પ્રથમ મુનાકાત થઈ હતી, અને તે વખતે એ રમણીની જીવતકદાણ્ણિ મારા હૃદય પર ભારત અંરુતિની ને ન જુસાવ તેવી બાવ પડી હતી તે રમણીના કાદને હું મારા વતનમાં એક દિવસ પણ જૂની રહ્યો નથી; એ રમણીના વતનમાં જીવનને જાણવા અને એ તપસિનીનાં પુત્ર: દર્શન કરી મારાં ચમત્ક્રમને પાવન કરવાના મુદ્દેસર મારું અને આવમન થયું છે. “હે મુસાદર! અને ન જોળાખી રાઓ?” આપના એ પ્રથે મારા હૃદયને અંકાથી વળતાવળું છે. પૂર્વ પરિચિત રમણી આપ હો કે નહિ?”

“મુસાદર! હું એ જ છું કે જેના જુગકાળના જીવનને જાણવાની તારા હૃદયમાં તે દાઢમે પ્રથમ આકાંક્ષા જન્મી હતી, અને આ તારી રહાયે મેક છે તે, તે વખતના ચાહલસિંદ, મારા સોનાચનાક:”

અને એ રમણીના આ મરુદેડ પછી મારા હૃદયને અત્યંત કંઈક દર્શાવિત હૃદયે મે-“પુણ્ય” તારે તો હવે અને આપણે તે પછીના અધૂરો રહેતો જીવ કદાણી કદી અજાણવાની કૃપા કરતા અને મારી નિશાચા રતિને કંતોપરોડ. ” (અપૂર્વ)

શીખવા ચોગ્ય

મહાત્માનો સ્વભાવ

અનુ: 'સિન્ધુદિ'

એક મહાત્મા નદીમાં સ્નાન કરતા હતા એ સમયે એમણે એક વીંછીને કાઢી ઉપરથી નદીમાં જતો જોયો એટલે મહાત્માએ વીંછીને ડાબું બનાવવા માટે વીંછીને ઢાંચમાં લઈ લીધો. પરંતુ વીંછીએ કંઈ આશો એટલે મહાત્માને હાથ છૂટી ગયો. જેથી વીંછી પાણીમાં પડી ગયો. મહાત્માએ ફરીથી તેને ઊઠાવી લીધો જેથી વીંછીએ તેમને બીજો કંઈ આશો અને હાથ છૂટી ગયો ફરી પછી તે વીંછી પાણીમાં પડી ગયો. મહાત્મા એ પુનઃ ઊઠાવી બહાર કાઢ્યો. અર્થાત્ પામે જ રનાન ફરી રહેલ એક કદમ્બ-વૃક્ષે મહાત્માએ કહ્યું, "અ પ આ થું ફરી રજા છે?" મહાત્માએ જવાબ આપ્યો, "નાઈ" એટલે સ્વભાવ કંઈ મારવાનો છે અને મારો સ્વભાવ જવાવવાનો છે." હવે એ તે કેનો સ્વભાવ છે? નથી તો મારે શા માટે મારો સ્વભાવ છે? એ જોઈએ.

જરા-મૃત્યુથી વિમુક્ત રહી શકાયું નથી.

રાત્રિ જનને પંચસિખ મુનિને જ્ઞાતિવાદ અને મૃત્યુથી ભયવા માટે ઉપાય પૂછ્યો ત્યારે પંચસિખે કહ્યું કે હાથ પકડી મનુષ્ય જ્ઞાતિવાદ અને મૃત્યુથી અલિપ્ત રહી શકે નથી. અઘાતી મનુષ્ય જરામૃત્યુથી જલ્દી મરણ કરેલ છે અને તે કાલ્યાણી આત્મરત્ન કમરેમાં નાવ વિના કૂચા ખાઈ રહ્યો છે. એને કોઈ બચાવી શક્યું નથી. સંસારમાં કોઈ કોઈનું નથી. જેની રીતે માર્ગમાં ચાલના વૈરાગ્યને એક બીજાની સાથે સંપર્ક સંધાય છે. સંસારમાં જી, પ્રતિ અને કાળને સંપર્ક પશ્ચિમે જ છે. જેની રીતે પ્રજાના કરતાં વાદનાં એક જ અનિલ એક જ આજ્ઞાથી બીજી જગતમાં રજાનાર કરે છે, એ જ પ્રમાણે આ જગતનાં પ્રાણીઓ કાળથી કેસર-હાથ હાથ કરતાં મરણ પામે છે અને જન્મે છે, જરા અને મૃત્યુ એકીવાદી મારક કુર્સ અને જગતના તથા ઉગ્ર અને નમ્ર સર્વને ખાઈ ભાજે છે. એથી જ નિશ્ચય કરીને શોક કરવો જોઈએ નહિ.

કોઈ મૃત્યુથી બચી શક્યું નથી.

કોઈ જાતની પ્રાણી પ્રાણી એકનો એક પુત્ર મૃત્યુ પામેલો; આથી એનું કોમળ દલ હણી ગયું; જેથી તે પાતલ જતી ગઈ અને પુત્રના મૃત્યુને પેતાની છાતી ઉપર કિડાવી કોઈ બેઠો આપ્યો!! કોઈ મારા

જાળકને મળવા કરો!! એવ આજ્ઞા કરી બહોં તરીકે કોઈપણ કરવા લાગી. રસ્તામાં માનવીએ તેને પકડી સમજાવી પરંતુ તેની અત્યંત દયાનિષ્ઠા રિતિ જોઈને એ જન્મને ભગવાન જુદની પાસે ગયા માટે કહ્યું, "જો બાપો! તું સામેના મહામાં ભગવાન છે તેમની પાસે જન્મેલા જા મમ એ જરૂર તારું દેહ દર કરવા શકિતશાળી મનશે જ."

કિશા પુત્ર જ ત્યાંથી પલાયન થઈ ગઈ અને જાળકને બચાવવા માટે ભગવાન જુદના સરખમાં જઈ અને રહતાં રહતાં પ્રાણના કરવા લાગી. ભગવાને કહ્યું, "મૃત્યુ મારું મૃત્યુ છે તું જન્મે બહારી. જાળકને કું મિલકાદ ફરીથી તું જન્મે જઈ જેના ધરમાં કોઈ આજ કિવસ સુધી મૃત્યુ ન પડ્યું હોય એને ત્યાંથી સરખવાના થેડા લાખા મારી લાવ."

કિશા જાળકની લાચને છાતી મરસી ચાપી લેતો પાસે સરખવાના લાખા મારવા લાગી. કોઈએ આપવા આજ ત્યારે કિશાએ કહ્યું, "તમારા ધરમાં કોઈ મૃત્યુ પડ્યું નથી ને? મારે તો એટલાની પાસેથી સરખવ મેળવવાના છે જેના ધરમાં આજ સુધી કોઈ મૃત્યુ જ ન હોય." આ સંભળી ધરવાળાએ કહ્યું "જરૂર કશી એવું કોઈ ધર નહિ હોય કે જેમાં કોઈ મનુષ્ય મર્યો નહિ હોય મનુષ્યો તો પ્રત્યેક ધરમાં મરે જ છે."

તે એ એક ચેરથી બીજા ચેર કરી; પરંતુ હવે જન્મા-એથી પ્રત્યુત્તર એવો જ મર્યો. ત્યારે તેની સમજમાં આવ્યું કે મરણ એ તો ફરક ધરનો રિવાજ છે. જે જન્મે છે તે મરે છે. મૃત્યુ કળાને ઉપાયો કરવા કરતાં કોઈને કોઈનું નથી, અને જો એમ હોય તો સૌ પોતાનાં પ્રાણપ્રારાને કેમ મરવા દે? ધરમાં તો શું પણ આખી દુનિયામાં મૃત્યુ પ્રસંગ છે. આમ તેને જાનિત થઈ ત્યારે તેણીએ રમણનાં જાળકની લાચને લઈ જઈ ફરક કરી અને પાન કરી ભગવાન જુદને નથી દરોહન કરી. આથી ભગવાને એને સમજાવ્યું કે જુદો જુદો જો જન્મે છે તેને મરણ ન પડે છે. જેવી રીતે કું પણ મરણ પામીશ. આથી મૃત્યુના શોક કરવો નહિ પરંતુ ભગવાનના વિશે ચિંતન કરું જેથી ફરીથી જન્મ ન થાય જન્મ નહિ થય તો મરણ પણ મરે નહિ આથી જ સમજી મૃત્યુને ઉપર પ્રમાણે કહ્યું જોઈએ. પૂર્વ.

શાહકાની સગવડતા ખાતર નીચેને ઠેકાણે 'વિશ્વમગલ'નું

સવાજમ પાછી પહોંચ મેળવીને બચી શકાશે.

સુ. ૧૪૪.

તલાટી સ્વયં રેખલરોડ-ડાકે ૨

- 1 મેન. એમ દરની કમ્પની; ૧૪૦ પ્રિન્સેસરોડ.
- 2 પં. નારાયણ મુલજી પુરતકાલય-કાલખાદેવીરાદ
- 3 શ્રી હા.રામજી ખીમજી કેસરવાલા ૧૦૭ બ્રહ્મલવાડી.
- 4 શ્રી.બમનાદાસ માધવજી અવેરીબજાર ખાગાવવાપાસે.
- 5 બપવંત ગ્રી. પ્રેસ ૪૪ સી. પી. રેન્ક પહેલે માળ
- 6 ટાક જુક ડેપો, -પ્રિન્સેસ રોડ.
- 7 ત્રિશ્વલ દુધરાદાસ પહેલી કુશુરાવાડી, પારસીની
- 8 ગળીવારી સામે ફરનીચરની દુકાન.
- 9 નામક સોપ ડીપો, જુલેશ
- 10 અમયાલાલ બજાવનદાસ અનંતવાડી
- 11 શ્રી. મુજીદરમાઈ, દેવે સોપ ડેપો.

- 2 શ્રી. બજાવન પાઠક, ન્યુઝ પેપર એજન્ટ
- 1 મોરધનભાઈ વલ્લભભાઈ પટેલ (સર) મુ. કરમજી
- 1 નારાયણભાઈ દરિયાગં રાવત-મુ. ખાવડ
- 1 દમાજી પરશોતમ મગીદ પાસે-સાણુક
- 1 કુખ્જા પ્રિન્ટરી (પારખ બધચં) પેરલ્લ
- 1 અમીન હોટાભાઈ કાથીભાઈ બજારમાં-મુ વીરસદ
- 1 શ્રી. બાદરમ્ સત્સંગ મંડળ, લાલજી
- 1 શાલાભાઈ મંગળદાસ પટેલ, મોટી ખાડી,
- 2 શ્રી. સુજાન જાનન મંડળ, C/O પટેલ ચતુર
- 1 બાર્મ બાર્મલાલભાઈ, સરકારની ખડકી મુખાવ
- 1 પટેલ હનનભાઈ નાયાભાઈ, નાવલી
- 1 વૈષ્ણવ પ્રિન્ટરી બોરસદ
- 1 રેસાઈ જુક ડેપો, સાંઘપીપળી નાંચાદ
- 2 પા. અંબાલાલ શાલાભાઈ લખાવાડ
- 2 શ્રી કમિત સાહિત્ય મંદીર ગામનર
- 4 શ્રીમાઈ-બાલ-મંડળ મોક્ષગાથા ગામચોક
- 5 શ્રી સોમાય કંચન રોકા, ભાવચારા
- 6 શ્રી. નદીચાંદ જાનન મંડળ,

૩૬૬ મનમુખલાલ નારાયણદાસ

સાક મનમુખન મોરધનદાસ, કોમલા પેળ.

૧૧૮, કંસારા ચાલ, પહેલે માળ, સુ. ૧૪૪ નં. ૨

1 કાલાભાઈ વલ્લભભાઈ-દહાણુરોડ

1 પ્રભુલાલ દરજોવનદાસ જુલેશ-નવચારી

2 પા. અંબાલાલ શાલાભાઈ લખાવાડ

1 મહેન્દ્ર રા. મુલ, સરખાવકાલેસ બાલાજીરોડમુરત

2 શ્રી કમિત સાહિત્ય મંદીર ગામનર

1 વૃક્ષલસં દેસાઈ બધચં, કોપોર બજાર-ભરૂચ

4 શ્રીમાઈ-બાલ-મંડળ મોક્ષગાથા ગામચોક

1 પટેલ મનુભાઈ દેવાભાઈ-શ્રી રામજીનીર

5 શ્રી સોમાય કંચન રોકા, ભાવચારા

મિર-કોરેબની બાલુમાં, કાથી પેળ, વડોદરા

6 શ્રી. નદીચાંદ જાનન મંડળ,

2 નર્મદાજી મંથરલાલ રાઠ્ઠા જોગીદાસ વિરુલની પેળ

સાક મનમુખન મોરધનદાસ, કોમલા પેળ.

3 જુલેશ, બજાવનદાસ દરજોવનદાસ વડોદરા

1 કાલાભાઈ વલ્લભભાઈ-દહાણુરોડ

1 મધુસુદન ભાઈલાલભાઈ જુલેશ પાદરા

2 પા. અંબાલાલ શાલાભાઈ લખાવાડ

2 પોપટલાલ ચોખાજીદાસ, પાદરા

2 શ્રી કમિત સાહિત્ય મંદીર ગામનર

1 જુલેશ તાપીચંદ જુલેશ બજાવન

4 શ્રીમાઈ-બાલ-મંડળ મોક્ષગાથા ગામચોક

1 વીરલદાસ એચ. ટાક, ટાવર રોડ-ડેપોઈ

5 શ્રી સોમાય કંચન રોકા, ભાવચારા

1 સાન્તિલાલ હોટાલાલ-જાસોદ

6 શ્રી. નદીચાંદ જાનન મંડળ,

અંદાજિત ગુમાસિ દજ રાજોલાલ, રાજોલાલ.

સાક મનમુખન મોરધનદાસ, કોમલા પેળ.

C/O રામપૂત હોટલ-ગોધરા

1 કાલાભાઈ વલ્લભભાઈ-દહાણુરોડ

1 અંબાલાલ લલમુખરામ ઉપાધ્યાય મોદીનીવાડી ગોધરા

2 પા. અંબાલાલ શાલાભાઈ લખાવાડ

1 અરોતર જુક રોડ રોડન રોડ-આણુક

2 શ્રી કમિત સાહિત્ય મંદીર ગામનર

1 શ્રી. અમુલાલ અંબેશરામ ટાકા, રેડીઆપેળ. ઉમરેક

4 શ્રીમાઈ-બાલ-મંડળ મોક્ષગાથા ગામચોક

પં. જુગીપ્રસાદ શર્મા પમાલીશેરી ભારદવાજીવન-મોરબી

5 શ્રી સોમાય કંચન રોકા, ભાવચારા

3 અમનલાલ હોટાલાલ, કાંટાવાળાકાંટાકોળ-ઉમરેક

6 શ્રી. નદીચાંદ જાનન મંડળ,

1 શ્રી. રામુભાઈ યંદરલાલ ભટ, અલ્પપેળ, હોટાર

સાક મનમુખન મોરધનદાસ, કોમલા પેળ.

1 કાલાભાઈ વલ્લભભાઈ-દહાણુરોડ

અમદાવાદ

- ૧ મહારાજાજી સોવારામજી સર્ચા મહાવીની પોળમાં
સોનીની પોળના મેડા ઉપર
- ૨ શ્રી ભક્તિમાર્ગ કમીઠપ અંતરિક્ષ સાવંબની
દવાખાનુ, આરોગ્યપરોઢ નારાયણ નૈનાથ
- ૩ જાસેદજી મહાદેવ રામચંદ્ર ભયુષે ત્રણ દરવાજા
- ૪ હરેક દુકાન, રાજપારા, પુલ નીચે
- ૫ શ્રી પ્રભુદાસ મહારાજ સારંગપુર તળીયાની પોળ
- ૬ જાહે સોમચંદ્ર અંબાલાલ ધણીયાજી. દાહની પોળમાં
અમનવાગ્ધ પોળ
- ૭ નર્મદાજીજી મુળજીજી પંડ્યા રામપુર કાપડોવાડ
- ૮ ધરમાર પ્રીતીજી પ્રેમ જાલાહનુમાન પાસે
- ૯ શ્રીજીજીજી બીજીજી જગદેવ, ગિરધરનગર નં. ૧૪
- ૧૦ પટેલ મોહનલાલ જાહેરદાસ મહેતા મધીનીયર
સાહુપુર-વનમાળી વાંઠાની પોળ
- ૧૧ જાવજાર હિમતલાલ ચંચળદાસ સાહુપુર-
વડીલાદીની પોળ પાસે, વેણીચંદના રહેવામાં.
- ૧૨ સંકેરણ માધવરાવ માધવવાડ
શ્રીરત્નપુર અમદાવાદ ગેરેજ
- ૧૩ વિનોદચંદ્ર રાગજીજી ગિરધરનગર જમવા નં. ૬
- ૧૪ વેલ અંબાલાલ વિઠ્ઠલદાસ કુલજીવાડ કુંભારવાડ
- ૧૫ ગીમનલાલ છોટાલાલ દલાલ જુના સાકમાઈદ
જયવંતલાલ એન્ડ કું.
- ૧૬ પાર્થિવ પુસ્તકાલય, બીકાટા રોડ
- ૧૭ અન્યા શુકરેય, જાલાહનુમાન પાસે
- ૧૮ દેસાઈ બ્રહ્મજી, બડી વિલાસ દોઢલ કામે
- ૧૯ બાસ ભયુષ્મજી અમલાલ ૮૧ કરવિવારેય પૂન, સોડી
- ૨૦ મણીલાલ અમલાલ, માદલપુર-અમદાવાદ
- ૨૧ જાડેશ્વર દાણીદાસ પટેલ, નવા વાહજી
- ૨૨ મહેતા માધવદાસજી મુકે જોદનદાસજી
પ્રીતજીના નાના વિષ્ણુચંદી
- ૧ પટેલ છોટાભાઈ ઉત્તમભાઈ મુ. જરમજ
- ૧ જરવાલ જોડતારામ હિંમિત રામજીજી જયવંત મંડળ
છત્રપુરા-કેસાલ
- ૧ માધવલાલ કેળદાસ પટેલ મુ. રૂપાલ વાયા કલોદ
- ૧ હરેક રાજુદાસ જોરમનદાસ-જાલુચરાજી

- ૧ કુલરાત જનરલ ટ્રે. કમ્પની-અદેસાવા
- ૧ કુલરાત જાવાજરાવ અદેસાવા, પાલજી
- ૧ શ્રી. પટેલ નાથાભાઈ નરસીભાઈ, જાવરજી
- ૧ રવિજીજી સંકેશ્વર બાસ દેસાઈ પોળ-વીરજગદાસ
- ૧ શ્રી. નારણભાઈ પ્રેમચંદ્ર રાધી, જાલર, પોળકા
- ૧ શ્રી. જવાનભાઈ મનલાલજીજી,
ગાગાદ (પોળકા તાલુકા)
- ૧ જોરમનદાસ છોટાલાલ, મોદવાડા ધેરી-જંદુકા
- ૧ હર્ષદરાવ મણીલાલ સાહ-જુલાલવાડા-મોદવાડા.
- જુનાગઢ
- ૧ રતિલાલ મુલાખચંદ દોશી, દોશી પ્રિ. પ્રેમજીજીજી
- ૨ જયરલાલ જી. ગાળ, હવેલી બેન
- ૧ જોરમનદાસ એન્ડ ટે. સુડી, (જુનાગઢ)
- ૧ જુનાન જાગ્રમ મોહજી નં. ૧૧૫૬ નૈરાળી
- ૧ શ્રી. રો. જયત, પો. મો. ૨૪૧ મોહમાસા
- ૧ જોડાલાલ પી. વાજત નુજાપેપર એન્ડ-અમનગર
- ૧ શ્રી. રમણજીજીજી કાળદાસ ઉપાધ્યાય,
જોડરાજપુરા, ચાંદલ
- ૧ ઠા. કાનજીભાઈ રામજીજી, કાપડ મારદી-રાજકોટ
- ૧ મધુસૂદન નારણદાસ જુસેશ્વર-વેશપળ.
- ૨ શ્રી. કાનજીજી ગમજીમ દોઢલવાળા, રોજન સામે,,
- ૩ મહેતાજી રામજીજીજીજી પ્રભુદાસજી, પ્રોગ્રા
- શ્રી. હરજીવનદાસ પ્રાગજીજીજી હરર,
જાલરમાં, રાજકોટપુર (પ્રોગ્રા)
- ૧ દોશી પ્રવીણચંદ જુલાલ, વઢવાણ કમ્પ.
- ૨ જયજીવન જુડીયો, દાંખો-વઢવાણ કમ્પ.
- ૧ નરવરલાલ નરસીભાઈ પટેલ, કલ્યાણપુરા
- ૧ કામેશ્વર પુસ્તકાલય, અમદેલી
- ૧ નાનાલાલ રતિજોવનદાસ પંડ્યા, જા. પ્રા. રૂબ
અમરાવતી (બીરા)
- ૧ રિવેદી પ્રભાકર જયજીજી, જાલ
- ૧ જોડાલાલ એમ. વીમાવાળા દેવગઢમહારીઆ
- ૧ માધવજી જયજીજી C/O. હાટીચ મેડીકલ ટોર,
રજાજીજી-જાવનગર
- ૧ કુલરાત પુસ્તક મંડળ, નાનજવાડા-નરોંચી
- ૧ મેલજી જાણલાલ નરસીભાઈ કમ્પ-જુલ

સનાતન સત્ય

કર્મ-અનુસાર વહેવાયેલો સુખનો એક સમૂહ છે. તમે બીજાના સુખમાંથી બેળાકારે જેટલો ભાગ પડાયો છે, તેટલો સુખની આમી બીજાને આપી છે, એના પ્રત્યાઘાતરૂપે તમને દુઃખ જ મળવાનું છે:

એના સાથે કર્મ-અનુસાર વહેવાયેલો, દુઃખનો એક સમૂહ છે, બીજાના દુઃખમાં તમે ઊંચી અને સદકારથી ભાગ પડાવ્યો, એટલું એનું દુઃખ એકદમ ઘટે, એના પ્રત્યાઘાતરૂપે તમને સુખ જ મળવાનું છે

જોને દુઃખનો અનુભવ છે, એણે હવેથી સકટોનો સામનો કર્યો છે તેને થોડા ઘણા પ્રમાણમાં 'સયોગવત્તા' આવી પડેલું દુઃખ દુઃખરૂપ લાગવાનું નથી:

અને, જેઓ એકલા સુખના જ દીડાઓ છે, તેમને સહેજ પણ દુઃખ મહા ભયંકર દુઃખ જેવું લાગશે:

સયોગાનુસાર આવી પડેલાં સુખ-દુઃખોને ફેળવીને-સમજીને સોંપવો, એને સોગવ્યા વિના જુટકો પણ નથી, બીજાના સુખપર તગણ મારીને સુખી થવા હત્કશે તો સુખીને બદલે દુઃખી જ થવાના છે અને બીજાના દુઃખને દૂર કરવા માટે એના દુઃખમાં ભાગીદારી કરશે તો દુઃખીને બદલે સુખી થવાના છે એ જુલશે નહિ.

-અને દુઃખના કાંઠને સુખના મૂળ હોય છે, તેવી જ રીતે સુખના કાંઠને દુઃખનાં મૂળ હોય છે એ સનાતન સત્યને પથ બલશે નહિ

‘સરખ્ય’

विष्णुपूजा

वर्ष १० सुं भागशाप-२००३ ।

अंक ६ भा. डीसेम्बर-१९४६

હરે રામ હરે રામ રામ રામ, હરે હરે, હરે કૃષ્ણ હરે કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ હરે હરે

અધિપતિ-પં. મંગલજી ઉદયજી શાસ્ત્રી. :: સહતંત્રી : મગનલાલ હાટાલાલ દેસાઈ

સંદિગ્ધાચાર.] અવરજાગો-શાન્તિલાલ વિ. ત્રિવેદી અને-મંથિરલાલ રાખ

‘વિશ્વમંડલ’ કાર્યાલય જુનાગઢ

વાર્ષિક લવાજમ :

રૂ. ૪-૩-૦

દિવસ બદલ :

રૂ. ૧-૮-૦

ક્રમાંક	વિષય	લેખક	પૃષ્ઠ
૧	તારે બરોસે	શ્રી ‘પુનિત’	૧૦૧
૨	સંપ્રદાયો	૧૦૨
૩	પં. શ્રી માલવીયાજી [કાવ્ય]	શ્રી જયનારાયણ ખટ્ટ	૧૦૪
૪	કિ-કુ-વંચોપદેશ ”	અનુ: શ્રી કાલાલાલ ડ. જાની	૧૦૫
૫	પ્રભાતના પુષ્પો	શ્રી વલ્લુ ડોટક	૧૦૬
૬	અંતર્યુ અને પોતિયું	શ્રી હીરાલાલ ર. કાપડીયા	૧૦૮
૭	અખ્યાત ભાગવત	સ્વામી શ્રી અધીપતિજી	૧૦૯
૮	ભારતની વિમુક્તિ.	શ્રી વિમલચંદ્ર શાસ્ત્રી	૧૧૦
૯	કોમોર્સ પ્રાચીન ભારતીય સભ્યતા	શાસ્ત્રી શ્રી રેવાચંદ્ર ચેખજી દેસાયાજી	૧૧૬
૧૦	જગતનાથ [કાવ્ય]	શ્રી ‘રાજેન્દ્ર’	૧૨૦
૧૧	સંસ્કાર	શ્રી જયેન્દ્રનાર દૂરકાલ	૧૨૧
૧૨	રત્ન પરીક્ષા	શ્રી રાહર શાસ્ત્રી	૧૨૨
૧૩	ભારતીય સંસ્કૃતિના પ્રધાન અંગો,	શાસ્ત્રી કેલ લાલ વિદ્યલલ મહેતા	૧૨૫
૧૪	સુસ્મૃતિ	સ્વામી આનંદાનંદ સરસ્વતી	૧૨૮
૧૫	પુનિત ગાથા	અનુ: શ્રી રમણલાલ એ. બટ્ટ	૧૩૦
૧૬	કાવ્યકુંજ	૧૩૩
૧૭	મંડળ પ્રભાતે	શ્રી જગદગીર અરદેવર ડોકટર	૧૩૬
૧૮	ભાગાની ગાદી [કાવ્ય]	શ્રી નટવરલાલ પંચાલ	૧૩૭
૧૯	અદાલતે ગીતા	શ્રી મુકુન્દરાય પંડ્યા	૧૩૮

જરૂરી સૂચનાઓ—

૧. પ્રાદેશીય પોતાનું નામ-હિરનાયુ સ્પષ્ટ લખવું નોંધજો, અને પોતાનો પ્રાદેશનંબર લખવાનું ફલગું ન નોંધજો.

૨. પત્રનો જવાબ મેળવવા માટે રીપ્લાઈ પોસ્ટકાર્ડ ૧ ટીપ્ટ મોકલવી જરૂરી છે.

૩. માસિકનું કાર્યાલય જુનાગઢ હોવા છતાં વિશ્વમંડલની વ્યવસ્થા મુલબંધી પત્રો, પ્રાદેશીય ગાનવાની સૂચના, મનીઓર્ડર વિગેરે-અધિપતિ: ‘વિશ્વમંડલ’ C/o શ્રી ભક્તિમાર્ગ કાર્યાલય પો. ઘો. નં. ૬ અમદાવાદ એ શિરનાગાથી કરવાં જોઈએ.

અધિપતિ 'વિશ્વમંગલ.

૮/૦ શ્રી ભક્તિમાર્ગ કાર્યાલય

P. Box. 6 અમદાવાદ, તા.

હું ગયા વર્ષમાં વિશ્વમંગલ માસીકનો શ્રાવક નંબર થી શ્રાવક હતો નવા વર્ષમાં હું વિશ્વમંગલ માસીકના શ્રાવક તરીકે ચાલુ રહેવા માગું છું હું મારું લવાજમ મ. ઓ.થી રૂ. ૫-૩-૦ મોકલ્યા છે.

આ સાથે મારા તરફથી નવો શ્રાવક વધારી આપું છું તો મને આપની યોજના મુજબ શ્રી મહાલક્ષ્મીનાં સોનેરી ફોટો (પૂજનમાં મુકવા લાયક) મોકલી આપવા કૃપા કરશો. તેનું લવાજમ મ. ઓ.થી મોકલું છે.

નવા શ્રાવકનું શીરનામું.

નામ _____

સુ _____

પા. _____

હી _____

(૧) સદર હામ ઉપર પોતાનો અ.ન. તથા પોતાનું નામ જરૂર લખેલા હોવાનું જોઈએ.

(૨) નવા ધનાર શ્રાવકનું શીરનામું પૂરેપૂરું સાચ લખવું.

(૩) લવાજમ મ.ઓ.થી મોકલી આપવું. વી. પી. થશે નહિ.

(૪) નવો શ્રાવક જે વધારી મોકલ્યો હોય તે વિશ્વમંગલનો જુનો શ્રાવક ન જ હોય ના બીજા કોઈથી તે શ્રાવક બનેલ ન હોય તે ખાસ ખ્યાન આપી લખવું.

ઉપર પ્રમાણેની વિગતો બરાબર ધ્યાનમાં લઈ ફોર્મ ભરી મોકલવું સ્પષ્ટ હકીકત સારા અક્ષરથી લખેલ હશે તેને શ્રી મહાલક્ષ્મીનાં સોનેરી ફોટો (પૂજનમાં મુકવા લાયક) મોકલારો.

અધુરું કે ગરબડીયું એક્ટ્રેસ હશે તો અમલ થશે નહિજ.

ઉપરનું ફોર્મ ભરી ભુકપોષ્ટથી મોકલી આપવું. આ ફોર્મ જેમ બને તેમ જલદી મોકલી આપવું. લવાજમ મ.ઓ.થી મોકલવા શ્રાવકોને મુચના છે. જેથી કાર્યાલયને હામનો ભાર હળવો થાય.

લી. _____

સુ. _____

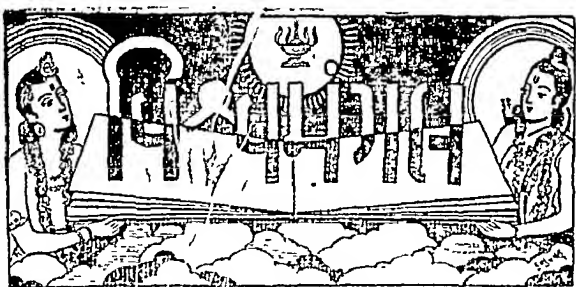
પા. _____

હી _____

તા. ક. શ્રી મહાલક્ષ્મીનાં સોનેરી ફોટો મેળવવા માટે શ્રાવકનું લવાજમ મ.ઓ.થી મોકલી આપવું વી. પી.થી મંજાવનારને ફોટો મોકલવામાં આવશે નહિ. નોંધ. જે મામમાં એન્ટ્રી જે ત્યાંના વતનીઓ સમવડતા મુજબ એન્ટ્રીને જ લવાજમ પોતાનું તથા પોતે કરેલા શ્રાવકનું ભરિ દે ને શ્રાવક કરનાર પોતે જાણે પુ ફોર્મ લવાજમની રકમ સાથેજ એન્ટ્રીને આપીને ફોટો મેળવી લે.

१५५ नागार नरसीहिन्दु प्रेमवत्स

સત્સંગે જન્યત્તરાત્મયિષયે મક્તિ સમુદ્ભવત્ । કામોદેગદ્ધમાર્ગદમ્મજનકં સાહિત્યમુન્મૂલપત્ ।
 ચર્મદ્રેષમનુસ્રણં પ્રશ્નમયત્સન્દષ્ટપત્સદ્ગર્વિ, સંઝાતં સ્વલ્પ 'વિષમંગલ'—મપાકરું જગદુર્ગતિમ્ ॥

વર્ષ ૧૯ મુ.

માર્ગશીર્ષ-૨૦૦૩

હીસે ૨૭.૨-૧૬૪૬

અંક ૬ મો.

ભગવાનને ભરોસે

(માર' રજુ તમે બોલાવો કે, રખડો ગયા રાખ)

- મેં હાથ બિઠાવી લીધો કે, ત્હારે ભરૂંસે,
 સો બાજ ગિતારી રીધો કે, ત્હારે ભરૂંસે....મેં (૧)
- કર્મ ચેરે હું બાલ' ઠે કાલે થું યાશે ?
 ને ધવાનું તે યાશે કે, ત્હારે ભરૂંસે....મેં (૨)
- ખાલી હાથે આવ્યો ને ખાલી જવાનો,
 ભગી તો બેઠો છાનો કે, ત્હારે ભરૂંસે....મેં (૩)
- હેમે સોના બેચી, કિચરને તારી વાણી,
 મેં લાંબી ચોક્યો વાણી કે, ત્હારે ભરૂંસે....મેં (૪)
- 'પુનિત' દવે, દાડ, ગબેચી બોટા પ્રાણ,
 મેં હાથે લીધી માળા કે, ત્હારે ભરૂંસે....મેં (૫)

શી 'પુનિત'

શ્રીમદ્ ભાગવતાંક સંખ્યે

શ્રીકૃષ્ણપાત્રી અને પ્રેમી પાઠકોદારા સન્માનિત બનેલું વિશ્વમંડલ આજે હતા વર્ષમાં પ્રગતિ કરે છે હવે પછીના ત્રણ અંકો પ્રકાશિત થયા બાદ અગીયારમા વર્ષના પ્રથમાં તરિકે શ્રીમદ્ ભાગવતાંક પ્રકાશિત કરવાની અમારી યોજના સમજનો, વિદ્વાન્ લેખકો અને કૃપાલુ મહાત્માઓના સહકારથી સિદ્ધ થશે એવો અમેને સમ્પૂર્ણ વિશ્વાસ છે.

આ વિશેષાંક આશરે ૩૦૦ પૃષ્ઠ ઉપરાંતનો સચિત્ર દળદાર થશે. શ્રીમદ્ ભાગવતાંકની આખ્યાયિકાઓ, એ સંખ્યાનાં ગ્રંથ દાખ્યો અને મુંઝવે મનનીય લેખોથી આ અંક સંગ્રહ કરવા યોગ્ય બનશે. શ્રીમદ્ ભાગવતના અનેક ધર્મસૂત્ર વિદ્વાન મહાનુભાવોએ આ અંકના પ્રકાશન માટે અમેને અત્યુત્તમ આપી છે, અનેક સમજનોએ એ અંકને કઈ રીતે સંપાદિત કરવો તેની સલાહ-સૂચનાઓ આપી છે એ સર્વેને લક્ષ્યમાં લઇને દેશકાલાનુસાર શ્રીમદ્ ભાગવતાંક માટે અમે 'પ્રુષ્ણ જ પ્રયત્નશીલ રહીશું' અને અત્યાર મુઘીના વિશેષાંકો કરતાં પણ અધિક મનન કરવા યોગ્ય અને સરસ થાય તેમ કરવા તત્પર રહીશું; અને અમેની વિષયમુદ્રિતિ તૈયાર થઈ રહી છે જે હવે પછીના અંકમાં આપવામાં આવશે કૃપાલુ મહાત્માઓ અને વિદ્વાન લેખકગણોએ અમેને આપણા આ કાર્યમાં સંપૂર્ણ સહકાર આપશે એવો અમેને વિશ્વાસ છે.

એક નમ્ર નિવેદન

'વિશ્વમંડલ' માસિકે આજે ૧૦ વર્ષ થયાં આ કાર્યક્ષેત્રમાં અંપસાબ્યું છે. ગુજરાત-કાંઠીઆવાસના ગુજુત્ર માહકગણોએ આને પોતાનું માન્યું અને એ પ્રગતિમાન બન્યું; અમે એ સર્વે શુભેચ્છાઓ દાર્શિક રીતે કૃતજ્ઞ છીએ.

જતા 'વિશ્વમંડલ'ને સ્થાનાન્તરેથી પ્રસિદ્ધ કરવામાં અને કાળાત્મજરમાં જે પરિશ્રમ પડે છે-ને આર્થિક અથગમણોમાં આવલું પડે છે તે કદી બતાવીને પ્રેમી પાઠકોના હૃદયને આપાત પડોઆવાની અમારી ઇચ્છા નથી, જ્યાં જે કાંઈ ઇચ્છાથી કે અનિચ્છાથી બની રહ્યું છે તે ગુજુત્ર સમજનોથી છુપું રહી રાહ જુઓ નથી; 'વિશ્વમંડલ' માસિકે છેલ્લા ૩-૪ વર્ષમાં જે પ્રસિદ્ધિ મેળવી છે તેની પાછળના આર્થિક લોગોનું આખ્યાન બહુ વિસ્તૃત છે અને એ આર્થિક અથગમણો સામે માત્ર આખો મીઝીને ઝઘમી જ રહેવું એ આવા લોકપ્રિય અને જનહૃદયમાં સારા સરકારો આપનારા માસિકપત્રના જીવનમાં કુદારાવાત ક્યાં જેવું જ ગણાય.

વાર્ષિક લવાજમ વધારવું

આના સંજ્ઞામાં અમારા દિનિઓએ અમેને જુદી જુદી સૂચનાઓ આપી છે, તેમાંની એક એ સૂચના અમેને ગોગ જખાઈ છે કે ત્યારે 'કલ્યાણ' જેવા અતિ પ્રસિદ્ધ અને લોકપ્રિય માસિક પત્રને પણ લવાજમ વધારવાની આવશ્યકતા પડી, ત્યારે આવા આના ક્ષેત્રમાં કાર્ય કરતા આ માસિકને વાર્ષિક લવાજમ વધારવામાં શું હાનિ છે?

દુ.ખી દીલે પણ અમે આ સૂચનાને અમલમાં મૂકીએ છીએ એમ દરવામાં વિશ્વમંડલના જીવનને વિશેષ પાપજ મળી રાહ જુઓ હોય, લોકસેવા કરવા માટે લેખતાં જીવનતત્ત્વો મળી રહેતાં હોય તે કાંઈ સમજી માહક એમ કરવામાં કથવાશે નહિ; અને પ્રમથૂર્વક અમારી યોજનાને સ્વીકારી લેશે એમ અમેને સમ્પૂર્ણ વિશ્વાસ છે.

આથી આવતા અગીઆરમા વર્ષની શરૂઆતથી વિશ્વમંગલનું વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૫-૩-૦ એટલે રૂ. ૧-૦-૦ વધારવામાં આવે છે. અમેા અહીં રાખીએ છીએ કે અમારા શુભેથી માલકો અમારા આ કાર્યને સહયોગ સ્વીકારીને આવતા વર્ષનું લવાજમ રૂ. ૫-૩-૦ મ. ઓ. દ્વારા મોકલી આપશે. વી. પી. પી. થી મંગાવનારને રૂ. ૫-૧-૦ થી વી. પી. પી. થશે. ચાલુ માલકોએ પોતાના માલક નંબરઅવરય લખવો.

ધર્મિક જલદી મેળવો

ચાલુ વર્ષના ધર્મિકની હવે જૂઠી થઈ નહોતી શિલકમાં છે, હરીવાર આ અંક પ્રસિદ્ધ થાય તેવા સંયોગો નથી, નવા માલક બનનાર તાત્કાલિક ચાલુ વર્ષના રૂ. ૪-૩-૦ મોકલીને આખા વર્ષના અંકો સહિત ધર્મિક મેળવી લેવા ભેદ છે.

કલ્યાણ મન્યમાલાના સંવેદમાં

કલ્યાણ મન્યમાલાનું પ્રથમ વર્ષનું 'હેલ્થ' પુસ્તક 'મંજય મંદિર' મુબરના દુસ્સની આદિતિ જની અથા બાદ એ પુસ્તકના પ્રકાશનમાં અસાધારણ વિલંબ થઈ જતા પાછો છે. હવે એ જ પુસ્તક એકાદ અઠવાડીયામાં તૈયાર થઈ જશે. એટલે પ્રત્યેક મન્યમાલાના માલકોને પહેલાંથી દેવામાં આવશે.

મન્યમાલાનું નવું વર્ષ

મન્યમાલાના નવા વર્ષનું પ્રથમ પુસ્તક તું કેમ? પણ તૈયાર જ છે. આ પુસ્તકના લેખક સ્વામી શ્રી આધવતીર્થજીથી કેમ વાચક અજ્ઞાન નથી, મન્યમાલાના નવા વર્ષના માલક બનીને આ પુસ્તક વસાવવામાં નહિ આવે તે પાછળથી પસાવેા થશે એવું અદિતીય આ પુસ્તક છે.

મન્યમાલાના માલક તરીકે ન રહેવું હોય તેઓએ દ્વરતમાં જ પોસ્ટકાર્ડ લખીને ખજા આપી ભેદ છે કે જેથી કાપીલખને પોસ્ટા પોસ્ટખર્ચ કરવા ન પડે.

મન્યમાલાના નવા વર્ષમાં બહુ ઉપયોગી અને વાચન-અનનને યોગ્ય પુસ્તકો ચૂંટાયેલાં છે. એટલે સુધી સરળ ઉપાય તો એ જ છે કે મન્યમાલાના માલક બની જતાં ને આ પુસ્તકો વસારી લેવાં

ચિનમ નિવેદકો

પં. મંગલજી ઉદ્ધવજી શાસ્ત્રી

દેસાઈ મનભાઈ છોટાભાઈ

તાંત્રી : વિશ્વમંગલ

સહતાંત્રી : વિશ્વમંગલ.

વિશ્વમંગલના માલકોને ઉત્તમ પ્રોત્સાહન
શ્રી મહાલક્ષ્મીના પૂજનમાં મૂકવા લાયક સોનેરી
અમ્બાજી કરેલો ત્રિરંગી ફોટો મફત મલશે.

વિશ્વમંગલના નવા વર્ષમાં ચાલુ રહેનાર ને માલકો એક નવા માલક કરી આપશે તેમને શ્રી મહાલક્ષ્મીના સોનેરી અમ્બાજી કરેલો ત્રિરંગી ફોટો આપશે, કે જે ખુબ જ સુદર અને તરત જ પ્રાપ્ત થઈ પૂજનમાં મૂકી શકાય એવો છે. ને માલકો ચાલુ ન હોય અને તરત નિવૃત્ત થઈ પતા મળના હોય તેમણે આ ફોટો મેળવવા માટે પોતાના શિવાર એક બીજે નવો માલક કરી આપવો પડે. વધુ માલક કરનારને તેટલા વધુ ફોટા મળશે. આ યંત્રનો વિનયન 'દેવ' આ અંક સાથે મુદ્રિત છે તે બધી ચોક્કસ, સાચો લવાજમ મનીનાંદરથી મોકલવાનું શ્રી ભાગવતકંઠ : પ્રગટ થતાસુધી જ આ યોગ્યતા ચાલુ રહેશે.

અક્ષર લોક નિવાસી
પં. મહનમોહન માલવીયાજી

ઓ હિંદના અમરઆત્મ પવિત્ર તીર્થ !
તારા શુભો પુનિત સૌ જનને કરે છે.
તારા માનોરથ મહોન્નવલ-ભર્ગ-ભાવિ
સૌ ભારતીય જનને નયને ધરે છે.
જિઠ્ઠો તું દિવ્ય સ્કુરણા લધ, ઊછરેલો
ખાલ્યે સુમંગલ સુધા શ્રદ્ધી અસ્કૃતિની,
તેં ઘોલના જલતી સૌ જનદર્શને ધરી
અત્યન્ત ગૂઢ પરમોત્તમ વેદધર્મની.
આર્યત્વને નહિ બુલ્યો નહિ ધર્મશ્રેષ્ઠને
તેં કોઈ દી મલિનતા જરી લાગવા દીધી,
ને અન્ય ધર્મ પ્રતિ હું-દિલ્લજાં વારી સદા
સદ્ભાવના સકલલોકહિતાનુયાસિની.
આજીવન પ્રબલ પૌરુષ તું ધરીને
સેવાર્થ ઉદય રહ્યો તું સુપુત્ર લોભનો:

તેં માતૃભૂમિ-જનમંડલમાં ઉતારા
શિક્ષા સ્વદેશ-પરિરક્ષણ સમ્પ્રભાવની.
તારા સુકોમલ ક્યારેં દિલે દુઃખ્યું રે
કોમી કુસંપ-પ્રકટ્યું દુઃખ દુઃખીઓનું,
એ આસુરી હીન મતિ ત્યજવા સહુને
તેં દેશના, પરમ માર્ગ શ્રદ્ધી ગયો તું.
તેં જીવગી લધ દીધી નિજ દેશ-કાર્યો
સેવા-ત્રતે તું નિત દીક્ષિત ભારતીની.
તું જોક નિશ્ચલ રહ્યો વિષમ પ્રસંગે
એકાન્ત સેવક સનાતન ધર્મ કેશ.
ઓ ! હિંદના અમર-આત્મ પવિત્ર તીર્થ !
તારા શુભો પુનિત સૌ જનને કરે છે.
ઓ ! બ્રહ્માના પરમ તેજ-પથે પલેલા !
તારાં સુરમ્ય સ્મરણો હૃદયે રમે છે !

—શ્રી જયનારાયણ ભટ્ટ :

(મારતભૂષણ પં. મદનમોહન માલવીયાજીકૃત)

સંધે શક્તિ: કલો યુગે

દિતાય સર્વલોકાનાં નિપ્રદાય ચ હુષ્કૃતામ્ ।

ધર્મસંસ્થાપનાર્થાય પ્રણમ્ય પરમેશ્વરમ્ ॥૧॥

પ્રામે પ્રામે સમા કાર્યા પ્રામે પ્રામે કયા શુમા ।

પાઠશાલા મહાશાલા પ્રતિપર્વમદ્વોત્સવ: ॥૨॥

અનાથા વિધવા રક્ષ્યા મન્દિરાણિ તથા ચ ગૌ: ।

ધર્મ્ય સંચટનં કૃત્વા દેયં વાનં ચ તક્ષિતમ્ ॥૩॥

સ્ત્રીणाં સમાવર: કાર્યાં દુ:ખિતેષુ દયા તથા ।

અદિકા ન દન્તથ્યા આતતાયો યધાર્હણ: ॥૪॥

મમયં સત્યમસ્તેયં પ્રહ્લ્લચર્ય ધૃતિ: ક્ષમા ।

સેન્યા સદાનૃતમિય સ્ત્રીમિશ્ર પુરુષૈસ્તથા ॥૫॥

કર્મણાં ફલમસ્ત્યેય વિસ્મર્તવ્યં ન જાતુચિત્ ।

મયેત્પુન: પુનર્જન્મ મોક્ષસ્તદ્નુસારય ॥૬॥

સ્મર્તવ્ય: જ્ઞાતં વિષ્ણુ: સર્વભૂતેષ્વવસ્થિત: ।

પ્રક યદ્વિદિતોયો ય: શોકપાપહર: શિષ્ય: ॥૭॥

પવિત્રાણાં પવિત્રં યો મંગલાનાં ચ મંગલમ્ ।

દૈપતં ષેવતાનાં ચ લોકાનાં યોડ્યય: પિતા ॥૮॥

સગતંત્રીયા: સામાજા સિપ્રજા જિનાશ્ચ સૌગતા ।

સ્વે સ્વે કર્મણ્યભિરતા માયયેયુ: પરસ્પરમ્ ॥૯॥

વિશ્વાસે દૃઢતા દૃઢાયે પરિનિન્દાવિવર્જનમ્ ।

તિતિક્ષા મતમેવેષુ પ્રાણિમાયેષુ મિત્રતા ॥૧૦॥

ધૃયતાં ધર્મસર્વસ્વં શ્રુત્યા ચાપ્યયધાર્યતામ્ ।

આત્મન: પ્રતિકૂલાનિ પરેયાં ન સમાચરેત્ ॥૧૧॥

યદ્યર્થવિદિતં નેચ્છેદ્વાત્મન: કર્મ પૂરણ: ।

ન તત્પરસ્વ કુર્વોત જ્ઞાનપ્રિયમાત્મન: ॥૧૨॥

જીવિતં ચ: સ્વયં ચેષ્ઠેત્કથં સોડ્ય્યં પ્રઘાતયેત્ ।

યદ્વાત્મનિ ચેષ્ઠેચ્છેત્તપરસ્થાપિ ચિન્તયેત્ ॥૧૩॥

ન કદાચિદ્ધિમેત્વન્યાપ્ત કંચન ધિમીપયેત્ ।

આર્થવૃત્તિ સમાલમ્બ્ય જીયેત્સજ્જનજીવનમ્ ॥૧૪॥

સર્વે ચ સુખિન: સન્તુ સર્થે સન્તુ નિરામયા: ।

સર્વે મદ્રાણિ પદયન્તુ મા કશ્ચિદ્સમાગમવેત્ ॥૧૫॥

ઇત્યુક્તકલ્પન: પ્રાણી હુ:શ્ચંચસમતપય: ।

દયા વલયતાં શોમા ન સ્થાન્યા પ્રજ્ઞચારિભિ: ॥૧૬॥

હિન્દુ-ધર્મોપદેશ

(સંસ્કૃતમાંથી અનુવાતા: શ્રી. ઠાકુરાજી દ. જાની)

સર્વલોકાદિતાર્થે ને દૃષ્ટઅંકુશકારણે,

ધર્મને સ્થાપવા સારુ વહીને પરમેશ્વર. ૧

આમે ગામે સભા સ્થાપો, આમે ગામે કથા કરો;

અખાડા પાઠશાળા ને પર્વે પર્વે મહોત્સવો. ૨

અનાથો, વિધવા, ગાયો તથા મંદિર રક્ષવા;

ધર્મ્ય સંગઠનો સાધો ને તેમાં બહુ દાન દો. ૩

શ્રીસન્માન કરો પૂજા, દુ:ખી પર દયા કરો;

અહિંસક ન ઠો હત્ય, હત્ય તો આતતાયીઓ. ૪

અભય, સત્ય, અસ્તેય પ્રહ્લ્લચર્ય, ધૃતિ, ક્ષમા

અમૃત શાં સદા સેવો સો નારીઓ અને નરો. ૫

કર્મશ્રેણો મજે નિશ્ચે છે તો ના બૂલવું ઘટે;

ફરી થાય પુનર્જન્મ આખરે મોક્ષે સાંપડે. ૬

સતત શ્રમરવા વિષ્ણુ વસે ને સર્વ ભૂતમાં.

અદ્વિતીય જ છે એક થોડા પાપ હરે શિવ. ૭

તે પવિત્ર પવિત્રોમાં મંગળા મંગલો મહા;

દેવતા દેવતા કરે પિતા અવ્યય લોકનો. ૮

સનાતની, સમાજો, શુદ્ધો, જૈનો અને શિષ્યો;

રહે પોતા તણા કાર્યે સંપીને સો પરસ્પર. ૯

પરિનિદા ત્યજી દેને પૂર્ણ થતા સ્વર્ગ ધરો;

સો જીવના બની મિત્ર સહી લો મતભેદને. ૧૦

સાંભળો ધર્મસર્વસ્વ સાંભળી લક્ષ્યમાં ધરો;

ને પ્રતિજ્ઞ પોતાને બીજને કરવું નહિ ૧૧

ને ને અપ્રિય પોતાને તે તો અપ્રિય અન્યને;

અપ્રિય કોઈને ને કે કહી ન આપ આચરો. ૧૨

સો કોઈ જીવના ઈચ્છેતો શેં છે અન્યને હણે;

જેવું નિજ તણું ઈચ્છો અન્યનું એમ ઈચ્છવું. ૧૩

કહી કરો ન બીજથી ડરાવો અન્યને નહિ;

આર્થ વૃત્તિ મદી આપ જીવો જીવન, સંજ્ઞાન. ૧૪

સુખિયા સહુ કો થાય ને સી આરોગ્ય ભોજ્ય;

સહુ કલ્યાણને પામે દુ:ખ પામે ન કોઈએ. ૧૫

નરો સુલક્ષણ થાઓ તત્પર દુ:ખ ટાળવા;

દયા સમર્થની શોભા ધર્મીએ ધારવી ઘટે. ૧૬

પારસીયૈર્મુસન્માનૈરીતાર્થૈર્વૈદિમિઃ ।
 દેશમવતૈર્મિલિત્વા ચ કાર્યા દેશસમુનાતઃ ॥૧૭॥
 પુણ્યોઽયં મારતો યર્ષાં હિન્દુસ્થાનઃ પ્રકીર્તિતઃ ।
 વસિષ્ઠઃ સર્વદેવાનાં ધનધર્મસુભવઃ ॥૨૮॥

ગાયન્તિ દેવાઃ કિલ ગીતકાનિ
 ધન્યાસ્તુ યે મારતમૂર્મિમાગે ।
 સ્વર્ગસ્ય મોક્ષસ્ય ચ હેતુમૂલે
 મવન્તિ મયઃ પુરુષાઃ સુરત્વાત્ ॥૧૯॥

માતૃમૂર્મિઃ પિતૃમૂર્મિઃ કર્મમૂર્મિઃ સુજન્મનામ્ ।
 મક્તિમર્હતિ દેશોઽયં સેવ્યઃ પ્રાણૈર્ધનૈરપિ ॥૨૦॥
 ચાતુર્વર્ણ્યમત્ર સૃષ્ટં ગુણકર્મવિમાનગઃ ।
 ત્રત્તવાર માત્રમાઃ પુણ્યાશ્ચતુર્વર્ગસ્ય સોધકાઃ ॥૨૧॥
 ઉત્તમઃ સર્વધર્માણાં હિન્દુષ્ટોઽયમુચ્યતે ।
 રક્ત્યઃ પ્રમારણીયશ્ચ સર્વલોકહિતૈષિભિઃ ॥૨૨॥
 રતિ શ્રીમારતમૂષણ-પંહિતવર્ય-મરતમોહન
 માલવોયજીકૃત-હિન્દુધર્મોપદેશઃ ।

પ્રમાતનાં પુણ્યો

મારા અવસાન પછી મેં શુ શુ નેધું એની આ હકીકત છે.

હું થયો જ ધનવાન માણસ હતો, એક મહાન ટાક તરીકે ચારે બાજુ મારી કીર્તિ ફેલાઈ અર્ધ હતી અને દેશપરદેશમાં મારો વેપાર ભગી પડ્યો હતો. અધનત, આને પણ ચારેબાજુ મારી ફોલત પથરાયેલી પડી છે પણ એના ઉપર મારો હક્ક નથી કારણ કે જે શરીર ધારણ કરીને હું જન્મ પામ્યો હતો તે તો બળીને ખાખ થઈ ગયું છે. ખૂબ મોજ-શોખમાં જીવન ગાળ્યા પછી હું મારો પડ્યો અને આ વખતે તો વાતો થવા લાગી કે હું હવે જીવી નહિ શકું. મુરખોઓ અને રોડીઓ અને વીલ કરવાનું કહેવા લાગ્યા; વડીલો મોલાતીને મેં વીલ ક્યું અને મારી નવી પત્નીને મેં પાણી પેસા આપ્યા. હા, આ વાન મારી જીતી પત્નીથી થયેલા એક પુત્રને જરાપણ ન ગમી, પણ તે કંઈ બોલ્યો નહિ, બાળુના ન્યારકામા મારો એક મિત્ર, મારા આ પુત્રને કહી રહ્યો હતો કે 'તું ગબરાઈશ નહિ, તારી નતી માને સમગ્રવી ફોસમાતીને પેસા પડાવી લઈશું.'

અને, અને થોડા વખતમાં જ હું હેસા માસ લેતા માંડ્યો; જીવાન ખતી ડાનકાટ રહ્યા લાગી, આ નેધને

મુસ્લીમ, પારસી, ખ્રીસ્તી, યહુદી આદિકોમ સૌ; સાથે મળી વધારે આ દેશ ડેરી સમુન્નતિ ૧૭
 ભારત ધન્યને પુરુષ આ હિન્દુસ્થાન આપણો;
 માન્ય જે સર્વ દેવોને ધન ધર્મ સુખપ્રદ. ૧૮

દેવો જ સાથે મથ ગાય છે કે,
 તે ધન્ય જે ભારતભૂમિ મંથે;
 સ્વર્ગીય જીવો અવતાર ધારો,
 આ કાશિકે વિલસે સુભાગી. ૧૯

માતૃ ને પિતૃની ભૂમિ કર્મભૂમિ સુભાગિની;.
 ભક્તિને યોગ્ય આ દેશ સેવો પ્રાણધનાદિથી. ૨૦
 ચાર વર્ણ અહીં સન્નથી પ્રમાણી શુભકર્મને;
 પવિત્ર આશ્રમે ચાર સાધક ચાર વર્ણના. ૨૧
 ઉત્તમ સર્વ ધર્મોમાં ગણાય હિન્દુ ધર્મ આ;
 લોકહિતેષી સૌને છે રક્ષાપ્રચાર-યોગ્ય આ. ૨૨

○

લે: શ્રી વજુકાટક.

મરતી વખતે મને ખૂબ જ દુઃખ થયું. શાંસ કર્યા સુધી ચાલે? આખરે હૃદય કામ કરતું બંધ થયું અને હું મરી ગયો છું એમ જાહેર કરવામાં આવ્યું. આમ મારો પ્રાણ પચમૂતથી બનેલા દેહમાંથી આખરે ગીરી ગયો. જે શરીરને ડોકટરો ભળવી રાખવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા એને અધિવામાં આવ્યું અને અનેક માણસો સ્મરણ તરફ ચાલ્યા. આમ મને ઉપાડીને લઈ જતા હતા ત્યાં એક સદૃશરૂપ બીજાને કહ્યું, 'વેધા શેઠ તો કંઈ ખબરો આપતા જ નથી. હું 'તો થાકી ગયો છું' આ એ જ સદૃશરૂપ તતા કે જેના કડકબંનું મેં જીવન-ભર પોષણ ક્યું હતું, આને મારા મૃતદેહને પતિ કાઢ્યાં સુધી ઉપાડતાં એને યાક લાગી ગયો. સ્મરણમાં બ્યારે રાજ બગડું હતું ત્યારે જો અજ્ઞા એક યુવામાં બેસીને વાતો કરતા હતા. એક જણ કહે, 'સારું થઈ કે શેઠ જહી મરી ગયો. હવે આપણે એના ઊંઘારને શીતામાં ગિતારીશું અને આપણું કામ પાર પાડીશું.' આ બંને જણા મારા પુત્રને ખૂબ આધાસન આપતા હતા અને જાણે એમને મારા અવસાનની અતિથય દુઃખ થયું હોય એમ દર્શાવવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા. મારા બળતા શરીરને જોઈને મારા પુત્રને દુઃખ તો ખૂબ જ થતું હતું પણ જીંડે જીંડે એક જાતનો એના

અંતરમાં આનંદ હતો, કારણ કે ધણી નાની ઉંમરે એ મારી આંખકે લક્ષ્મીના વારસદાર બની હતો.

મારા મૃત્યુ પછી થોડો વખત તો ઘરમાં અમીન વાતાવરણ ફેલાઈ ગયું. મારી નવી પત્ની મારા ફેટા ઉપર રોજ પુષ્પોના દાર ચઢાવતી અને એકાદ બે આંધુડાં સારતી; મારાં વસ્ત્રો અને વસ્તુઓ જોઈને તે રહી પડતી. હું જીવતો હતો ત્યારે મારા પુત્રને અને મારી નવી પત્નીને જરાપણ બનતું નહિ; પણ મારા અવસાન પછી એ પુત્રનો રનેડુ કોની નવી મા તરફ વધતો ચાલ્યો; થોડો વખત ગયો અને આજે હું જોઉં છું તો મારા ફેટા ઉપર ધૂળ ચડી છે અને મારી જીની વસ્તુઓ તથા વસ્ત્રો વેચી નાખીને વ્યવહારિક મહાત્મા મારી પત્નીએ એમાંથી પૈસા ઉપજાવ્યા છે.

કુનીયા કેવી સ્વાર્થી છે! હવે મને સમજાય છે કે જેમને હું મારાં ગણતો હતો એ કેટલા દિવસ મારાં દર્તા નહિ આજે મને ખ્યાલ આવે છે કે આ જમતની રંજીતિ ઉપર હું માત્ર અભિનય જ કરી રહ્યો હતો. એ અભિનય પૂરો થયો કે પત્ની, પત્ની મરી ગઈ અને પુત્ર, પુત્ર મરી ગયો. જેમાંથી કેટલા પાદ કરતું નથી. કમ્પીરનું પેટું-વાક્ય મને પાદ આવે છે કે 'આપ મૂંઝે પીછે રૂઝ અર્થ કુનિયા.'

મેં હંધ થોડા પૈસા દાનમાં આપેલા એટલે સમાજના થોડા માણસોએ મારાં બાવલું એક જગીયામાં મૂકવું એમ નહીં કહ્યું. થોડા વખતમાં એ કામ પણ પૂર થયું. મારાં સ્મરણ જનની રાખવા માટે એક જઠાર-રૂઝ ગાંધવામાં આવ્યું અને ત્યાં બાવલું શુદ્ધ મહાયુ. એ વાતને પણ દિવસો વીતી ગયા, આજે મારાં બાવલું જગીયામાં લેખું છે અને રોજ બપોરે એના માથા ઉપર કામડા જેમ છે અર્ધાસે જ એક કામડો, બીજા કામડાને દેવો દતો કે—

'એલા, આ માણસની જન કેવી મૂર્ખ છે! મરી તો ગયો પણ પાછળથી એને પત્થર બનાવ્યો, તને ખબર છે કેટલું મૂર્ખ આ પત્થર જનીને બેઠો છે?'

બીજાએ જવાબ આપ્યો, "ભાઈ, મને તો આ સોડાના દિવાન જ સમજાતા નથી. મેં તો ધણી માણસોએ જોવાં જોયાં છે કે જેઓ જીવતાં હતાં પણ પત્થર જેવાં દોષ છે; ખરી રીતે તો આવા સોડાને જ જીવતા જાગતા જમીનમાં ખોડી દેવા જોઈએ પણ માણસોની જાત કરતાં છે તે કરે નહિ અને ન કરવાનું ક્યો કરે; એમની જાતમાં કેટલાક મહાપુરુષો માય છે, આ દેવપુરુષો ભારે જીવતા દોષ ત્યારે એમના

ઉપર પત્થરો ફેંકે, માંગો દે અથવા તો રીજાવી રીજાવીને મારી નાખે અને મર્ણ પછી એમની પત્થરની મૂર્તિ બનાવીને પૂજા કરે.'

પહેલા કામડાએ પૂછ્યું, "ત્યારે તું આ મૂર્તિ મહાપુરુષની છે?"

બીજાએ જવાબ આપ્યો, "ના રે ના, આ તો એક સાધારણ શેડીવાની છે. લાખોને સૂઈને એ લખપતિ બન્યો. અને પછી ક્યું થોડું દાન; કંઈ ખાસ દાન નથી જીવતો હતો ત્યારે પણ પત્થર જ દતો. જેમું પેલું જગાણથી એ એવું નામ અમર કરવા માટે બનાવ્યું છે.'

પહેલાએ કહ્યું, 'હા, જેમું રોજ માણસો અડી એના નામનું નાકો નાખતા લાગે છે!'

આવી છે મારા બાવલાની દશા! પત્થર આપીને એક મવાલી રાખ્યો છે; એ રોજ, એને સાર કરે છે. બિચારા મવાલીને બાન પણ નથી આ જાવલું જાતું છે! આ જોઈને મને વિચાર આવે છે કે મરિદાના પત્થરના પૂજારીઓ પણ મવાલી જેવા જ દોષા જોઈએ.

થોડા દિવસ પહેલા કેટલા જરોજ માણસ આવ્યો અને ગુસ્સામાં બોલી લડ્યો.

"મેહ, તું જીવનમર છુપી રીતે વ્યભિચારી હતો. પણ એના સરકાર તારા પૂતમાં ઉતર્યો છે. તારા પુત્રે મારાં ઘર ભાંગી નાખ્યું છે અને જાહેર રીતે મારી બેરીને ઘરમાં રખાત તરોડે રાખી છે. તારા પુત્રને તું લાખો રૂપિયાને વાગેલો આપી ગયો એના કરતાં તને એ માર સારા સરકારનો વારસો એને આપેલો દેત તો હું આજે તારા બાવલાની પૂજા કરત."

આટલું કરીને એ બાવલા ઉપર ધૂક્યો અને ચાલ્યો ગયો.

આમ વાન છે. કહેવા જોડા છું એટલે સારી જ વાન જગ્યાનું-મારી નવી પત્ની નાકી મધ છે અને મારો પુત્ર તદ્દન વઠી ગયો છે. ખરેખર હવે મને એમ લાગે છે કે લક્ષ્મી કરતાં બાગડોને સરકારનો સારો વારસો આપવો એ જ જીવનનું પરમ ફળ છે. જન મેળવવાની ધૂનમાં મેં મારા પુત્ર તરફ જરા પણ બાન આપ્યું ન હતું. હું એવું જીવન પણ ન જીવી શક્યો કે એના ઉપર સારા સરકાર પડે!

લક્ષ્મીને મેં જીવનનું સર્વજન માન્યું હતું પણ હું જોઈ શક્યો છું કે એના લક્ષ્મીએ મને જીવતાં પત્થર તો બનાવ્યો પણ મર્ણ પછી પણ મને પત્થર બનાવ્યો. જીવતાં જ જીવનમાંથી મુક્તિ ન પ્રમટી તે શું આ પત્થરમાંથી પ્રમટાવાની છે!

શરીરરૂપી અંગરખું અને મનરૂપી ધોતિયું

લેખક—પ્રા. હીરાલાલ ર. કાપડિયા

આપણા શરીરને-શબ્દને ઢાંકવાને માટે આ શરીરનું ઠંડી વગેરેથી રક્ષણ કરવા માટે તેમજ એને શુષ્કતારેવા માટે અત્યાર સુધીમાં જાતજાતના ઉપાયો યોજાયા છે. આ સંબંધમાં વિચાર કરતાં હું કેટલીક માહિતી મેળવી શક્યો છું અને પ્રસંગાનુસાર મેં એમાંની થોડીક પ્રસિદ્ધિમાં મૂકી છે. જેમકે “પ્રાચીન અને અર્વાચીન સમયની ઔષ્ઠોના પહેરવેશ” (સચિત્ર) ઇ. સ. ૧૯૩૯માં પ્રકાશિત થયેલી છે. આ ઉપરાંત ખીજી સામગ્રી પુસ્તકાગારે હજી સુધી પ્રસિદ્ધ મુદ્રિત થઈ નથી, જે કે એ અંગેના મારા એ લેખો નામે “પાખડી અને ટોપી” તેમજ “ધોતિયાં અને અપોદિયાં” અનુક્રમે “ગુજરાતી” (સાપ્તાહિક) તા. ૮-૧૧-૩૬ના દીપોત્સવી અંકમાં અને “પ્રતાપ” (સાપ્તાહિક) ના વિ. સં. ૧૯૬૪ના દીપોત્સવી અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયા છે. વિશેષમાં ‘તિથક’ નામનો લેખ (સચિત્ર) “પ્રતાપ”ના વિ. સં. ૧૯૬૩ના દીપોત્સવી અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયો છે. “અંગરખો અને ખેસ” એ લેખ આમળ ઉપર પ્રકાશિત થયો. આજે તો શરીરને અંગરખાની ઉપમા આપી રહ્યો છો (વિ. સં. ૧૯૦૪) ને ‘કાશી’ રામમાં આને અંગે ‘પદ’ લખ્યું છે અને ને ગુજરાતી કાવ્યદોહન (ત્રીજી આવૃત્તિ પૃ. ૪૩૧-૨)માં છપાયું છે તે હું રજૂ કરું છું.

(૧)

“અંગરખું એક તાર” રે, બનાવ્યું બહુ જુગત કરી, સિવનારો દરજી ડાકો રે, કાંધી છે મદા કારીગરી. કારીગરી માદિ ઠેવી રે કાંધી તેનો, કહેતાં નાવે પાર; રેક. બારિક કામ કાંધું ઝીજું; તેના ઉપર તાપ્યા છે તાર; રોડો તો નજરે નાવે રે, કેબોને સર્વે સુરત ધરી, અંગ-૧

બાવ બનાવી દોરીવાળી રે બખિયા મૂક્યા છે જલુ સાર વાવ્યું વળે છે અક્કડ નધી એ તાણા નધી એકે તાર, સારું સિબું સંજે રે, આવ્યું છે અંગે બરાબરી, અંગ-૨ કમરપટો ઢોઢો ને દૂધી, પુઢેથી પાતી પ્રમાણુ તેમાં કલોચડી કાંઈ નધી વળી, સિવનારો ચતુર સુગણુ, પ્રમાણુ કેવું કાંધું રે, ખેસતું છે, બરાબરી; અંગ-૩ અંગરખું બહુરંગી બનાવ્યું, પૂરજુ પ્રેમ પ્રકાશ; ચોપ દેખો ને દરજીની ઢેવી. સિવતાં કથો નવ માસ; કાસ રજૂછાકને રે; પહેરાવ્યું પ્રભુ પરાબરી; અંગ-૪

મનને ધોતિયાની ઉપમા આપી સમયસુન્દરે ધોતીયાની સજ્જાય રચી છે. અને એ જૈન લેખકની કૃતિઓ વિ. સં. ૧૯૪૧થી વિ. સં. ૧૯૭૦ સુધીની મળે છે. આ સજ્જાય સૌ. કમળાબહેન અગાધ નીચે મુજબ શ્રીસજ્જાયમાળા (પૃ. ૩૪૦)માં છપાવી પ્રસિદ્ધ કરી છે.—

(૨)

“ધોતીયા તુ ધોળે મનનું ધોતીયું” રે, રખે રાખતો મેલ ભગાર રે; એવે રે મેલે જગ મેલો કયો રે, અણધોયું ન રાખે ભગારે-ધો.૧ ગાન-સરોવર સોદામણું રે, ભક્તિ તણી રૂડીપાળે રે; ધનાદિક ચારે ચારણું રે, મોંઘી તત્તવનું જગ વિશાળ રે-ધો.૨ તિહાં ઝોલે મુનિવર દંસલા રે, પોયે છે તપ-જગ તીર રે; થમ દમ આદે ને સિતા રે, તિહાં પલાળે આતમગીર રે-ધો.૩ તપવળે તપ તાડે કરી રે, જળવળે વાસના જળ રે; ઊઠા ઉઠાડે પાપના રે, એમ ઉજળું ધરી તતકાળ રે-ધો.૪ જડતા સાળડો મુખ્ય કરે રે, રખે આવે સાપા શીવાળ રે; નિશ્ચય પવિત્રપણું રાખળે રે, થમ નિયમ સંભાળ રે-ધો.૫ રખે મૂકતો મન મોઠળું રે, પડ મેલીને સજેલ રે; સમયસુન્દર સીખડી રે, મુખડી અમૃતવેલ રે-ધો.૬

(જાતક ૫૪ ૫૭૪ થી આરંભ)

અનભિલનું ચરિત્ર

માણસના ચરીરનું આયુષ્ય બેઠું છે, છતાં એટલા દુઃખ વખતમાં જીવનના અપરાધો અથવા પ્રત્યેક અત્યાચારક સમાધાન કરી આપવું એ આર્યોની વિવાનો મહિમા છે. કેટલીક આધ્યાત્મિક બાબતો બંધી રાખે તેવી નથી એમ માની પશ્ચિમના માણસો છોડી દે છે તેમાં આર્યોની વિદ્યા પ્રવેશ કરીને સારા ખુલાસા આપી શકે છે એ આંદોની વિદ્યાજ્ઞાની અદ્ભુત શક્તિ છે.

શ્રીમદ્ માગવતના 'છઠ્ઠા રસ'ની સરજાતમાં પરીક્ષિત રાજા શુક દેવજીને પૂછે છે કે આપે નિવૃત્તિમાર્ગનો ઉપદેશ આપ્યો તેમજ પ્રવૃત્તિમાર્ગનું પણ સારી રીતે વર્ણન કર્યું, તે ઉપરાંત આપે નરકોનું વર્ણન કર્યું. અને જન્મજંત્રી સ્થિતિ, નક્ષત્રો વગેરેની રચના ભગવાને ને પ્રકારે કરી છે તે પણ સંભળાવ્યું. હવે જે પ્રકારે માણસો ધણા પ્રકારના ભયર નરકના દુઃખમાં ન પડે તેવા ઉપાય મને બતાવે. વળી પ્રસન્ન અનુભવમાં આવનાર રાજ્યના દંડ અને રાજ્યોમાં સાંભળેલા નરકના દુઃખના કારણરૂપ ને પણ છે તે માણસનો યત્ન છે એમ જાણ્યા છતાં પણ જે માણસ વારંવાર પાપ-કર્મમાં પડે છે તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત પણ કેવી રીતે થઈ શકે છે અને કોઈ પ્રાયશ્ચિત્ત તો હાથીના સ્નાનની માફક નકામાં થઈ પડે છે એટલે કે હાથીને નદરાંતરીએ તો તે પછી તે તરત પોતાના ચરીર ઉપર ખૂન ધૂળ ઘીડાડીને પાછું ચરીર નેમ મેલું કરી નાખે છે તેમ માણસો કરી જુલ ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લે છે છતાં તે પછી તેવી જ જુલ કરવા લાગે છે; તો એ કેવા પ્રકારની ચાલ છે અને તેને તરવાનો શો ઉપાય છે? આવી જાતના પ્રશ્નો પરીક્ષિત રાજાએ શુકદેવજીની પાસે મૂક્યા.

શુકદેવજી કહે છે કેન્દ્રે રાજા! હવે તપ વગેરે પ્રાયશ્ચિત્તથી પાપકર્મનો અત્યંતિક નાશ થઈ શકતો નથી; કારણ કે તેનો અધિકારી અજ્ઞાની માણસ છે

એટલે જ્યાંસુધી અવિદ્યાનો નાશ થશે નહિ ત્યાં સુધી પાપકર્મ થતાં રહેશે. તેથી સાચું પ્રાયશ્ચિત્ત તો ભગવત્સ્વરૂપનું જ્ઞાન જ છે. (૧-૧-૧૧). જે પુરુષ-માત્ર પથ અનનું ભોજન કરે છે તે રાગમાં સપડાતો નથી; તેજ પ્રમાણે જે પુરુષ નિયમ પ્રમાણે રહે છે તે ભગવત્સ્વરૂપનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકે છે. જેમ વાંસના વનમાં પ્રગટ થયેલ દાવાનળ વાંસોને ભસ્મ કરી નાખે છે તે જ પ્રમાણે ધર્મનું અને શદ્ધાવાન ધીર પુરુષ, તપ બ્રહ્મચર્ય, સમ, દમ, દાન, સત્ય, સૌય અનેયમ, નિયમ એ નવ સાધનોથી મન, વાણી અને ચરીરથી કરેલા પાપને નષ્ટ કરી દે છે. વળી જેમ સૂર્ય અંધકારનો નાશ કરે છે તેમ કોઈ કોઈપુરુષ પણ પોતાનાં સંપૂર્ણ પાપનો નાશ કરી શકે છે. પાપી પુરુષ પણ પોતાની સંપૂર્ણ દ્વિધેશ ભગવાનમાં લાવીને અને ભક્તોના સંગ કરીને જેવો શુદ્ધ થાય છે તેવો તપ વગેરે અન્ય ઉપાયથી થતો નથી. તેથી સંસારમાં ભક્તિમાર્ગ જ સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે, કમ્પાણ્યમ છે અને ભય રહિત છે. એ માર્ગમાં નારાયણપરાયણ સુશીલ સાધુજન આવે છે. કારના ધમને જેમ નદી પવિત્ર કરી શકતી નથી તેમ જે માણસ ભગવાનથી વિમુખ છે તેને પ્રાયશ્ચિત્ત શુદ્ધ કરી શકતું નથી. જેઓનું ચિત્ત એકવાર પણ ભગવાનમાં આસક્ત થઈ જાય તો તેઓ વધરાત્રને તેમજ ધમના કૂતોને સ્વપ્નમાં પણ દેખાતા નથી; કારણ કે તેમ કરવાથી સંપૂર્ણ પાપોનું પ્રાયશ્ચિત્ત થઈ જાય છે. (૧-૧-૧૯)

આટલું કહી શુકદેવ પરીક્ષિત રાજાને અનભિલ નામના એક કુમારો અને દાસીપતિ બ્રહ્મજીની કથા સંભળાવે છે. આંદો અધ્યાત્મ ભાવે અર્થ કરીએ તો અન એટલે માયા અને માયામાં રચો-પચો રહેલ દાસીરૂપી પ્રકૃતિને પણ રહેલ જીવ, એ અનભિલ સમજવાનો છે. એવા અનભિલ દાસના કાગમાં ઘણા નળે પડે તેવું છે. અનભિલ દાસીના સંસર્ગથી

દુષિત ઘર્ષ જ્યાંથી હંમેશાં અપવિત્ર રહેતો હતો. તે નિન્દનીય દૃષ્ટિને આશ્રય કરી રરતા ઉપર ચાલનાર માણસોને આંધી લેતો, લુગાર ખેલતો, ચોરી કરતો અને બીજા આપ્તિઓને પીડા આપીને પોતાના કુકુળમાં પાલન કરતો હતો.

હાલના કાળમાં ધણે ઠેકાણે રમખાણો મચી રહેલ છે અને ઘણા લોકો એવા અગ્નિભેદોથી ત્રાસ પામી ગયેલ છે. તેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે ગયા ૧૫૦ વર્ષમાં લોકોને ધર્મનું જ્ઞાન મળેલ નથી, સામાન્ય રીતે ઈશ્વરપ્રેરણા લોકો બહુ ઓછા છે. અને તેઓએ પણ વેપારી ટળની ઈશ્વરથી લીધેલી હોય છે. તે એમ ખતાવે છે કે અગ્નિ સરકારે, ઘણા માણસોને જાણી નેહને ઈશ્વરથી આપેલ નથી અને જેમને ઈશ્વરથી મળેલ છે તેઓમાં પણ ઘણાને ઊંધી ઈશ્વરથી મળેલ છે; હવે થોડા વખત થયાં અમારા સાંભળવામાં આવેલ છે કે ઇંગ્લાંડની નિશાળામાં ધાર્મિક ઈશ્વરથી શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આંદિ પણ એવી ઈશ્વરથીની ખાસ જરૂર છે. પણ નિશાળામાં ધાર્મિક પાઠ્યપુસ્તકો બહુ થોડા છે તેમાં એક બાજુ બગવાનનાંદાણું 'Essential unity of all religions' છે. તે પુસ્તક ડાઈરેક્ટરો અને પ્રેસિડેન્ટો તરફથી ચકાવેલું છે. એવા પુસ્તકોને અભ્યાસ ફિફ્ટીઓ અને મુસલમાનો અને બીજા પણ સાથે રહીને કરી શકે તેવું છે.

માયા વગર સંસારના વ્યવહારનાં કામ ઘર્ષ શક્યતાં નથી, તેથી ત્યારે માયાનો ઉપયોગ કરવાનો વખત આવે ત્યારે અગ્નિની મારક સાવચેતીથી કરવો જોઈએ. અગ્નિથી પણ આપણે વ્યવહાર કરવો પડે છે, તેનાથી રસોઈ પકાવી શકાય છે, દ્રેન અને વિમાન ચાલે છે અને બીજાં ઘણાં કામ થાય છે પણ અગ્નિને અડીએ તો હાની જઈએ, તેથી સાંકડી અથવા કપડાનો ઉપયોગ કરવો પડે છે. તેવી જ જોતે માયા સાથે યુક્તિથી વ્યવહાર કરતાં શીખવું જોઈએ.

પણ સંસારમાં અનાદિ કાળથી પ્રવૃત્તિમાર્ગ નિવૃત્તિમાર્ગ ચાલ્યા આવે છે. પ્રવૃત્તિમાં રહેલ માણસોને નીચે પ્રમાણે, બે પ્રકારની માયા નડે છે.—

૧. રાગદેશવાળી માયા અથવા તણગણવાળી માયા. આ માયામાં રહેલ માણસો માટે નીતિ અને અનીતિ વચ્ચેનો અગરો રહે છે.

૨. દેશકાળવાળી માયા. આ માયામાં રહેલ

માણસો માટે જ્ઞાન અને અજ્ઞાન વચ્ચે અગરો રહે છે.

નિવૃત્તિમાર્ગવાળા માટે રાગદેશના બહુ પ્રસંગ આવતા નથી, તેમને અજ્ઞાનમાંથી નીકળીને જ્ઞાનમાં કેમ આવવું એ તરફ લક્ષ્ય આપવાનું રહે છે. હાલના કાળમાં અતિશય પ્રવૃત્તિને લઈને અનીતિ અને અજ્ઞાન બહુ વધી ગયેલ છે. લોકો કાળો જળાર કરવામાં નીતિ માની રહેલ છે અને અગ્નિમિલ જેવા દુર માણસો નિર્દોષ માણસોને મારી તેમના જ્ઞાન-માધનો નાશ કરવા માગ્યા છે. એવી અનીતિ કેવી રીતે અટકાવવી તેને માટે બધા દેશના કાળો માણસો વિચાર વચસી રહેલ છે.

કોઈ એક માણસ બીજા માણસને મારી નાખે તો સમાજમાં એ કર્મ બહુ ખાતરી ગણાય છે. છતાં ત્યારે દેશને નામે અથવા કોમને નામે એવું ખાતરીપૂર્ણ કરવામાં આવે છે ત્યારે તે દેશના માણસો અથવા તે કોમના દેશના માણસો એવા ખૂનીનાં વખાણ કરે છે. એ એક મુશ્કેલી હાલના સમાજમાં ઉત્પન્ન થયેલ છે અને તેથી અનીતિને ટોકા મળે છે.

વળી પહેલાંના કાળમાં માત્ર દુનિયા જ લગત હતી હાલના કાળમાં એક દેહની આખી પ્રજા બોલ દેશની આખી પ્રજા સામે લડે છે તેથી દરેક માણસે પોતાના બચાવ માટે તૈયાર ઘર્ષને સહેવું પડે છે. તેથી દરેક માણસ માટે નીચેના ૪ પ્રકારનું ચિંતણું લેવાનું કામ જરૂરનું ઘર્ષ પડ્યું છે:—

૧. બાહ્યજીવના જેવું જ્ઞાન.
૨. દુનિયાના જેવી વીરતા.
૩. નૈસર્ગી પેઠે કમાવાની શક્તિ
૪. બીજાની સેવા.

એ ચાર વસ્તુ એક માણસમાં હોવી બહુ મુશ્કેલ છે. તેથી માણસના જીવનમાં એક જ વખતે ઘણી દરજ ઉત્પલ થાય છે અને તેમાંથી કેમ નીકળવું એ તેને સમજું નથી.

માણસના જીવનનો હેતુ સુખ મેળવવાનો છે પણ સુખ કેટલા પ્રકારનાં છે, તેનાં સાધન કયાં કયાં છે તેની ચોટ્ટી સમજણ ત્યારે સમાજમાં હોતી નથી ત્યારે દેહને આત્મા માની માન દેહના સુખને આત્માનું સુખ માની લેવામાં આવે છે. તેને પરિણામે નીચે પ્રમાણે ૪ ઇચ્છા બહુ જોરથી નીકળે છે.—

૧. સ્ત્રી-પુત્રની ઇચ્છા.
૨. ધનની ઇચ્છા.
૩. લેશમાં પ્રખ્યાત થવાની ઇચ્છા.

એ ત્રણે ઇચ્છાને નિયમમાં રાખવી એ ઘણું મુશ્કેલ કામ છે. એ ઇચ્છાઓને નિયમમાં રાખવી હોય તો નીચે પ્રમાણે ઉપાયો લેવા જોઈએ:—

૧. વસ્તી વધવા ઉપર અંકુશ નોંધીને અને અભયર્થ પાળવું જોઈએ.
૨. સૌને મા, રૂઢીઓ, પ્રેસ અને કેળવણીમાં ફેરફાર કરવો જોઈએ.
૩. ઇતિહાસ અને જૂઓળું શિક્ષણ ફેરવવું જોઈએ.
૪. બધા દેશીયું એક રાત્ર્યજનાવણુ જોઈએ.
૫. કોમી તકરારના નિવેડા માટે પંચ નીમવાં જોઈએ.
૬. ધાર્મિક કેળવણી આપવી જોઈએ.
૭. સાધુઓ અને રાત્ર્યકર્તાઓએ ભેમા મળીને ઉપરની બાબતોમાં સારી ચોજના ધડવી જોઈએ.
૮. દરેક સારા કામની શરૂઆતમાં ભગવાનની પ્રાર્થના કરવી જોઈએ.

રાગદેવ ઉત્પન્ન થવાનું કારણ અજ્ઞાન છે. એ જ માયા છે. એવી માયાની અસર નીચે રહેનાર બધા અજ્ઞાન છે. હાલ જે અજ્ઞાનિની વાત ચાલે છે તે મી-પુત્રનું પાલન કરતાં કરતાં ૮૦ વર્ષની થઈ ગયો. તેને ૧૦ દિવસ હતા. તેમાં સૌથી જે નાનો હતો તેનું નામ નારાયણ હતું તે દિવસના આપને અત્યંત પ્રિય હતો. અજ્ઞાનિ પછી એ નાના દિવસની વાતોમાં આસક્ત થઈ ગયો હતો. પોતે ખાતો-પીતો ત્યારે તે દિવસને પછી સાથે ખવરાવેલા આરા મોદમાં ફાળી જવાથી તે પોતાની નજીક આવતા મૃત્યુને પછી જુલી ગયો. આની દશા પછી માણસોની યાચ છે. કોઈ ને કોઈ આસક્તિમાં પડીને માણસો પોતાનો મૃત્યુકાળ જુલી જાય છે.

વખત જતાં અજ્ઞાનિનો મૃત્યુકાળ પાસે આવ્યો. તે વખતે તેને નારાયણ નામનો સૌથી નાનો પુત્ર માલ આવ્યો. તે વખતે અજ્ઞાનિના જોવામાં આવ્યું કે ત્યાં ત્રણ અત્યંત ભવાનક પુરુષ (બમની દૂત) હાથમાં પાથ

લઈ આવ્યા તેમનાં મોઢાં વિકરાળ હતાં અને વાળ ખડા ઘણા ગયા હતાં એમને દેખી અજ્ઞાનિસ વિદગ થઈ ગયો અને નારાયણ નામના પુત્રને મોટે શબ્દે બોલાવ્યો.

આ વખતે ત્યાં પોતાના સ્વામીનું નામ સાંભળી એકદમ વિચ્છિન્ના પ્રાર્થક કીર્તન કરતા આવી પહેાળ્યા. તે પ્રાર્થકોએ ધમના હતોને અજ્ઞાનિનો. હવે ઘણ જતા રોકવા. યમહતોએ વિચ્છિન્ના હતોને કહ્યું કે અરે! ધમરાગની આપ્તાને બૂંધ કરનાર તમે કોણ છો? તમે કોના દૂત છો અને ક્યાંથી આવો છો? તમે મું કોઈ દેવ, ઉપદેવ અથવા સિદ્ધસેધ છો? વિચ્છિન્ના હતોએ ધમના હતોને કહ્યું કે “એ તમે ધમરાગની આપ્તાનું પાલન કરતા હો તો અમને સમજાવો કે ધમનું લક્ષણ શું છે અને ધમનું તત્ત્વ શું છે? હંડ કેવલ સંજોગમાં આપી શકાય અને હંડને પાત્ર કોણ હોઈ શકે? વળી બધા પાપી હંડને ચોગ્ય છે કે તેમાંથી કોઈક જ હંડને ચોગ્ય હોય છે?”

યમહતે કહ્યું — વેદમાં લખેલ છે તે પ્રમાણે રહેલું તે જ ધમ છે. તેનાથી જે વિપરીત હોય તે અધર્મ છે. વેદ સામ્ય ભગવાનના આસર્માંથી ઉત્પન્ન થયેલ હોવાથી નારાયણસ્વરૂપ છે. વેદના પ્રમાણદ્વારા જ સત્ત્વ, રજ અને તમેશય પ્રાણીઓના ગુણ, નામ, કર્મ અને રૂપ પ્રમાણે ચલાયેલા વિભાગ થયેલ છે. દરેક પ્રણીને તેમના કર્મ પ્રમાણે હંડ મળવો જોઈએ. દેવધારી કોઈપણ હવ કર્મવચર રહી શકતા નથી, બધા માયાના ગુણમાં બંધાયેલા છે. તેઓ દુઃખ અને અદુઃખ કર્મ કરી શકે છે. આ લોકમાં જે પ્રમાણે ત્રણ પ્રકારના હવ જોવામાં આવે છે તે જ પ્રમાણે પરલોકમાં પછી હવના ત્રણ પ્રકાર હોવા જોઈએ. ભગવાન થમ તો બધાના અંતકરણમાં જિરાગતના હોવાથી પોતાના મનથી તેનું પૂર્વરૂપ જોઈ લે છે તથા તેના અપૂર્વનો પછી એ અજ્ઞાના ભગવાન મનથી વિચાર કરી લે છે. (૧. ૧. ૪૮.)

આ ઉપરથી જાણાય છે કે થમ એ કોઈ જીવ દેવ નથી પણ સર્વ જીવોના અંતર્માંથી તરીકે અંતકરણમાં રહેલા જ છે. એ જ શક્તિ હવને કર્મ પ્રમાણે બીજા લોકમાં જઈ આવે છે. હવે હવ પોતાના પહેલાંના જન્મને ડેવી રીતે જુલી જાય છે તે કહે છે.

યથાસ્તમસા યુક્ત ઉપાસ્તે વ્યક્તમેવ દિ ।

ન ચેદ પૂર્વમપરં મદ્દગ્મન્મૃતિસ્તથા ।

(૧-૧-૪૯)

અર્થ—જેમ નિદ્રાવસ્થા થયેલ અગ્નિની પુરુષ સ્વરૂપમાં દેખાતા પોતાના કલ્પિત શરીરને પોતાનો વાસ્તવિક દેહ સમજી છે તે પ્રકારે જીવને પોતાના પૂર્વજન્મોની રચના નષ્ટ થવાથી વર્તમાન શરીરના સિવાય બીજા (એટલે પહેલાંના અને પછીના) જન્મ બાબતનું જ્ઞાન રહેતું નથી.

આની જૂથ થવાનું મુખ્ય કારણ અધ્યાસ છે. અધ્યાસનું કારણ આત્માનું અજ્ઞાન છે. અજ્ઞાનને કારણે આત્માના ધર્મ અંતઃકરણમાં સામે છે અને અંતઃકરણના ધર્મ અધ્યાસમાં સામે છે. જ્યારે અંતઃકરણને વિષયો સાથે સંબંધ થાય છે ત્યારે અંતઃકરણના ત્રણ ભાગ નીચે પ્રમાણે થાય છે. —

૧. દેહમાં રહેલો અંતઃકરણનો પહેલો ભાગ છે તેને અહંકાર અથવા પ્રમાતા કહે છે.

૨. અંતઃકરણનો ત્રીજો ભાગ દેહ અને વિષયની અધ્યાસમાં રહે છે તેને વૃત્તિ અથવા પ્રમાણચેતન્ય કહે છે.

૩. અંતઃકરણનો ત્રીજો ભાગ ષટ વજેરે વિષયમાં રહે છે તેને પ્રમેયચેતન્ય અથવા વિષયચેતન્ય કહે છે.

જ્યારે વિષયનું જ્ઞાન થાય ત્યારે તે જ્ઞાનને પ્રમા અથવા પ્રમાણ કહે છે. જામત અવસ્થામાં વિષય જડ સ્વભાવવાળો દેખાય છે છતાં તે પ્રકારની અંતઃકરણની વૃત્તિ થાય છે ત્યારે જ વિષયનું જ્ઞાન થાય છે. તે અંતઃકરણનો ત્રીજો ભાગ છે તેથી સ્વરૂપની માફક જામતમાં પણ આ અંતઃકરણની છે. માત્ર ઉપાધિનેદથી બેઠ જેવું જણાય છે. જ્યારે ઉપાધિ એક દેહમાં હોય ત્યારે ઉપાધિ તરુમાં બેઠ દેખાતો નથી. તેથી પ્રમેયચેતન્ય અને પ્રમાણચેતન્ય એક જ છે. છતાં તેમાં આટલો તફાવત છે : અજ્ઞાત-અવસ્થામાં તે ચેતન્ય પ્રમેય કહેવાય છે અને જ્ઞાન અવસ્થામાં પ્રમાણ કહેવાય છે અને પ્રમાણચેતન્ય તેનાથી અલગ છે. જ્ઞાનકાલે પ્રમાણચેતન્ય, પ્રમેયચેતન્ય અને પ્રમાણચેતન્ય એક જ છે. વાસ્તવમાં એક જ ચેતન્ય ઉપાધિનેદથી બિન જેવું દેખાય છે ઉપાધિના જેવો આકાર ધારણ કરવાથી ચેતન્ય બિન જેવું પ્રતીત થાય છે એ બેઠ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનકાળે રહેલો નથી; કારણ કે ત્રણ ચેતન્ય એકાકાર થઈ ગયાં હોય છે.

પણ અજ્ઞાનદશા હોય ત્યારે અંતઃકરણની વૃત્તિ વિષયાકાર થાય છે અને તેથી પ્રમાણચેતન્ય પદાકાર થાય છે. તે વખતે પ્રમાણચેતન્ય પણ ધટાકાર થાય છે; કારણ કે અંતઃકરણની અવગ્રહિત થયેલ ચેતન્યને જ પ્રમાણચેતન્ય કહે છે અને તે વખતે અંતઃકરણ ધટકાળે ઉપાધિને આકારે થાય છે. વાસ્તવમાં ચેતન્ય એક જ છે. ચેતન્યનો બેઠ તો ઉપાધિને કારણે છે. જ્યારે ઉપાધિ બિન દેહમાં હોય ત્યારે ઉપાધિનો બેઠ બતાવે છે. ઉપાધિઓ એક દેહમાં હોય ત્યારે ઉપાધિનું તાદાત્મ્ય રહે છે. સ્વરૂપમાંથી જાણી પછી તત્ત એ જામતની ખાત્રી થાય છે.

આ બધાનો સાર એ છે કે જ્ઞાન-પદનું વાસ્તવ પ્રમાણચેતન્ય જ્યારે પ્રમેયચેતન્યથી અલગ થઈ જાય છે ત્યારે વિષયાકારના જેવો જામત જણાય છે. એટલે તે કમને આધીન થઈ જાય છે અને તેને કમનાં ફળ ભોગવવાં પડે છે. તેથી જીવને વારંવાર દર્શ, શોક, ભય અને પીડા કરનાર જન્મમરણનાં કુખ્ય ભોગવવાં પડે છે. કારણે પણ જ્ઞાન કમ કમ વગર રહી શકતો નથી. પ્રકૃતિના સંસર્ગથી અથવા વેદાન્તની બાબતમાં ઉપાધિના અધ્યાસથી પુરુષનો આત્મી વિપરીત ભાવના થાય છે. હવે જ્યારે તે જામત ભગવાનના ભગવાન ભગવાનનો સંઘ કરે એટલે શુદ્ધ ચેતન્યની સંઘ કરે ત્યારે તે વિપરીત ભાવના દૂર થાય છે. (૧. ૧. ૫૫).

વળી હાલના સાધન-સંસ્થા પણ એમ સિદ્ધ થયું છે કે દેહ અને કાળ કલ્પિત છે, તેથી બિન દેહમાં રહેલી ઉપાધિઓ પણ કલ્પિત છે અને તેથી વાસ્તવમાં એક જ ચેતન્ય બને બાકી રહેલ છે. અજ્ઞાનદશા ઉપાધિઓને વધારે છે અને જ્ઞાનદશા ઉપાધિઓને ખામ જાય છે. અજ્ઞાનદશાનું પરિણામ શું આવે છે તે જામત શુદ્ધ દેવજી હવે પરીક્ષિત રામને સમર્પણ છે.

પહેલી અવસ્થામાં અજ્ઞાનમિત્ર જડ સામ જાણવા-વાળો હતો અને સદાચારી હતો. તે વ્રત પાળતો હતો, ક્રિતેન્દ્રિય હતો, સત્યપરાયણ, અહંકાર-રૂપ, બધા જીવનું દિન કરવાવાળો અને એકાંત બોધવાવાળો હતો. એક દિવસે તે પિતાની આજ્ઞા પ્રમાણે ફળ-ફૂલ અને લાઠી લેવા માટે વનમાં ગયો. તે કારણે પાત્રો થઈ આવતો હતો ત્યાં માર્ગમાં તેણે એક કામી, નિર્ધન અને આચારમુદ્ધ થયેલો જોયો, તે શ્રદ્ધ એક અભિ-

મારી દાસીની સાથે દારૂ પીને માતો અને દસતો ક્રોડ કરી રહેલ હતો. તે વેશ્યાની આંખો પણ દારૂના નિશાનગી હતી અને નિશામાં ઉન્મત્ત થવાથી તેની સાડી થોડીક ખસી ગઈ હતી. આવો દેખાવ જોઈને અભમિષ મોહનરાય ધઈ ગયો. તેના હૃદયમાં અભ એટલે માયા પેસી ગઈ. તેણે ધૈર્ય અને શાંત પ્રભાણે કામવેગથી કંપિત પોતાના ચિત્તને રોકવાની કૃત્તિ કરી પણ તે ચિત્તને શાંત કરી શક્યો નહિ. આ પ્રકારે સ્ત્રીના નિમિત્તથી એ અભમિષ કામથી મસ્ત થવાથી રમ્ભિતિભ્રમ ધઈ ગયો અને મનમાં તેનું ચિંતન કરતો ધર્મથી વિમુખ ધઈ ગયો. (૧૧. ૬૩).

દાસના કાળમાં એવા દશથી કેટલા માણસો પોતાનું જીવન ખરાબ કરતા હશે! સીનેમાના પડદા ઉપર સીનેમાની કંપનીઓ એવા શૃંગાર રચના ધણી બનાવ, જોનારાને આકર્ષવા માટે અને પૈસા કમાવા માટે મૂકે છે અને તેનાથી ધણીના જીવન ગણાડે છે. માયાપો પણ વિચાર ક્યાં વગર નાનાં છોકરાંઓને એવાં સીનેમા જોવા સાથે તેડી જાય છે અને પછી બ્યારે છોકરાંનાં મન કાણુમાં રહેતાં નથી ત્યારે માયા-પને જ સુરેલી, લીલી સાય છે. ન્યાં શૃંગારના ધણી દેખાવ રાંજ નગરે આવતા હોય ત્યાં અજ્ઞાની માણસો પોતાનું મન શી રીતે વશ રાખી શકે? તેથી આવા યદોને અસ્પૃશ્ય માનવામાં આવેલ છે. એવા યદો સમાજમાં જડ-રહેતો સમાજને જમાડી નાખે છે. દાસના કાળમાં શૃંગારોને એવા યદ માનવા જોઈએ અને તેમને અંદામાન જેવા બેટમાં અલગ રાખવા જોઈએ કે નેથી તેઓ સમાજને ગણાડે નહિ. અભમિષ સારા હોય, પાછળથી ભક્ત થયો હોય પણ વચમાં તેને સંકરોષ થયો હતો.

અભમિષે તે વેશ્યાનો સંજ કરવા માંડ્યો અને પિતાના સંપૂર્ણ ધનથી તેને ખુશી કરવા લાગ્યો. વેશ્યાના હાવભાવથી વશ થઈને તેણે પોતાની પરજીવી સતીઓનો પણ ત્યાગ કર્યો. પછી ન્યાં-ત્યાંથી અન્વાય-થી ધન એકત્રી કરી તે વેશ્યાનું ઘર અધાવવા લાગ્યો. ધનના દ્વારા વિષ્ણુના દ્વારને કહે છે કે આ પાપીએ વાસ્તવી આનંદનું ઉલ્લંઘન કરેલ છે અને તે અનાય-રણમાં પડી ગયેલ છે. તેનું જીવન પાપમય રહી ગયું છે અને વેશ્યાનું અન્ન તેણે બ્રહ્મણ કરેલ દોષથી તે અપવિત્ર થયેલ છે. તેથી અમે તેને ધર્મરાજની પાસે

લઈ જવા આવ્યા છીએ. તેણે પોતાના પાપોનું પ્રાપ્તિ કરેલ નથી તેથી ધર્મપુરીમાં દંડ ભોગવીને તે મુક્ત થશે. (૧. ૧. ૬૮).

વિષ્ણુના દ્વારે એ ધર્મના દ્વારને જવાનું આપ્યો કે :—
જડુ કુખની વાત તો એ છે કે ધર્મરાજની સમાના સભ્યોમાં અધર્મનો પ્રવેશ ધઈ ગયો છે. જેને દંડ ન દેવો જોઈએ તેને તમે દંડ દેવા તૈયાર થવા છે. આ અભમિષે પરાધીન દશામાં શ્રીહરિનું મંગલમય નામ લીધું છે, તેથી તેના કરોડો જન્મનું પ્રાપ્તિ ધઈ ગયું છે. (૧-૨-૭) જે વખતે તેણે “નારાયણ” એવા ચાર અક્ષરવાળું નામ લીધું તે જ વખતે તે પાપીની સમસ્ત પાપોનું પ્રાપ્તિ ધઈ ગયું છે, અમે તેનાં પાપ કાઢીએ ક્યાં હોય પણ જો તે ભગવાન વિષ્ણુનું નામ લે તો તે બધાથી મોટું પ્રાપ્તિ છે; કારણકે તેમ કરવાથી ભગવાનના ગુણો તેની લીધા અને તેમનું સ્વરૂપ જાણવાની શુદ્ધિ ઉત્પન્ન થાય છે. જીમ્મ તત કે તપથી પાપી પુરુષ એવો મુદ્દ થતો નથી, હરિનાં નામ હરિનાં ગુણનું જ્ઞાન કરાવે છે. જે પ્રાપ્તિ ક્યાં પછી ચિત્ત દરીથી અસત-માર્ગમાં રહે તે પ્રાપ્તિ ચિત્તની આત્મનિક શુદ્ધિ કરવાવાળું નથી. તેથી પાપકર્મની આત્મનિક નિરૂત્તિ જોઈતી હોય તો ભગવાનનો ગુણગુણ કરવો જોઈએ; કારણકે તે નિષ્કલ શુદ્ધ કરવાવાળો છે. ૧-૨-૧૨

કેટલાક માણસો એમ માને છે કે અમે જાદુની બર અમે તેનાં પાપ કરીએ અને પછી ઉવરે મરતો વખતે “નારાયણ” નું નામ લઈએ તેથી મુક્તિ ધઈ જશે, પણ તે વાત સાચી નથી. અભમિષની મુક્તિ “નારાયણ” નું નામ લેવાથી ધઈ નથી પણ તેનાં પાપનું પ્રાપ્તિ ધઈ છે. વળી ભગવાનનું નામ લીધા પછી ભગવાનના ગુણ સાંભળવાની અને સમજવાની રમિ થવી જોઈએ. અભમિષ પણ સાને ધઈને ભક્તિ કરવા અને જ્ઞાન મેળવવા દરકાર અણ છે એ વાત હવે પછી આવશે. પ્રાપ્તિ પાપી માણસ હાંથી વખતે ભગવાનનું નામ લે અને પછી તેના દેહ તરન છૂટી જાય તો તેના પાપનું પ્રાપ્તિ થાય છે પણ મુક્તિ માટે જે ભક્તિ અને જ્ઞાનની જરૂર છે તે માટે તેને વખત રહેતો નથી તેથી ધણાં પુરુષોએ જીવન જ ભક્તિ અને જ્ઞાન વધે તેવી રીતે રહેવું જોઈએ.

વિષ્ણુના દ્વારે ધર્મદ્વારને કહે છે કે, સંકેતથી

હીતે, ગાયન ગાતાં, વાતા કરતાં કે મરકરીમાં પણ ભગવાનનું નામ લેવાથી માણસનાં ગદાં પાપનું પ્રાપ્તિ થાય છે. જે માણસ જિએથી પડતી વખતે અથવા ઠાઈ લાડી અથવા ખંજર મારવા આવે ત્યારે વિવશ થઈ 'હરિ' 'હરિ' એવું બોલે તો તે માણસ યમપુરીની વાતનાનો અધિકારી નથી. (૧-૨-૧૫)

મહાવિષ્ણુ નાનાં મોટાં પાપોનાં જુદાં જુદાં પ્રાપ્તિ સાક્ષોમાં વલુવેલાં છે. પણ તે તે પ્રાપ્તિ-તથા તે તે પાપ નાશ થાય છે. પણ તેનાથી 'પાપીયુ' ચિત્ત શુદ્ધ થતું નથી પણ ભગવાનના ચરણની સેવાથી ચિત્ત શુદ્ધ થાય છે. ઔષધના ગુણ જાણ્યા ન હોય તો યે સ્વેચ્છાથી સેવન કરનારને જેમ લાભ થાય છે તેમ હરિના નામ-રૂપ-અંત્ર (તેનો પ્રભાવ જાણીને અથવા જાણ્યા વગર) જપાય તો 'પોતાનું' હજી જરૂર ઉત્પન્ન કરે છે.

શુક્રેવજી પરીક્ષિત રાજાને કહે છે કે આ પ્રમાણે વિષ્ણુના દૂતોએ ધમના દૂતોને ભાગવત ધર્મ સારી રીતે સમજાવ્યો અને અજમિલને જુલુના મુખથી છોડાવ્યો.

પ્રેમી નામનો તત્ત્વવેત્તા પોતાના "રીપબ્લીક" નામના જમવિષ્ણુપુસ્તકમાં કહે છે કે પ્રપંચી, રાગદોષી અને કામવાસનાઓથી જળજળતા, સત્તાવાંચ્છુ, અકે-દારી આ પૃથ્વીલોકનો માનવી, સામાજિક નિયમોથી નહિ સુધરે, રાજતંત્રની શિક્ષાપ્રજ્ઞાલિકાથી નહિ સુધરે પરન્તુ જે તેનામાં પરલોકનો ભવ જગે; માનવ-જાનની ક્ષુદ્ર મધોદાની પેલીપાર ચૂક રહેલું, અનંત અવતારોમાં વિસ્તરણુ જીવન જો તે સમજે, અને તેની દૃષ્ટિ જે વિચાળ થાય તો જ માનવ સુધારણા શક્ય જનશે અને સમાજમાં નૈતિક જીવનનું ગૌરવ વધશે. બીજા એક પાદરી લખે છે કે પરલોકના જ્ઞાન-થી જ માનવતાનો ઉદાર શક્ય બને છે; ત્રીજા એક જ્ઞાની પુરુષ કહે છે કે દિવ્ય જીવન કૃત્યોના વગર તમને માનવ જીવનનો મોઢો સમજવાનો જ નથી.

વિષ્ણુના દૂતોના મુખથી નિર્ગમ્ય ભાગવત ધર્મ અને ધમદૂતોના મુખથી ત્રણ વેદવાણી સચ્ચુ ધર્મ સાંભળી અજમિલને થોહરિમાં બંધિત ઉત્પન્ન થઈ અને પોતાનાં કુશ્મોલું રમરણુ કરી તેને બદ્ધ પશ્ચાત્તાપ થયો. તેને લાગ્યું કે "મેં ઠાઈ પૂર્વજ-મર્મા મહાનું પુરવ કયું". હશે. નહિતર મારા જેવા પાપીને છેલ્લી વખતે શ્રી

ભગવાન વિષ્ણુનું નામ શી રીતે માર આવે? હું મક્કા કપડી પાપી નિર્ભરત્ર ક્યાં અને ભગવાનનું "નારણુ" જેવું મંજળમય નામ ક્યાં! હવે હું મારા મન, હૃદય અને પ્રાણને વશ કરી એવો પ્રપ્ત કરીશ કે જેથી હું ધૈર અધકારવાળા નરકમાં પડું નહિ, અને આ સ્ત્રી-રૂપ ભગવાનની મોવાધી હું અને મુક્ત કરીશ (૧-૨-૩૭)

આંહી અખ્યાત આવે જોઈએ તો માયાને સીલ રૂપ આવેલ છે. તેથી જે વેરપાતા પાશમાં અજમિલ કરી ગયો હતો તે માયાનું સ્વરૂપ છે. અજમિલ શબ્દમાં અજનને સંસ્કૃત ભાષામાં માયા કહે છે. તેથી માયામાં પડેલા જધા માણસો અજમિલ સમજવાના છે.

અજમિલ પોતાના મનને કહે છે કે "હવે દેહ વગેરેમાં હું અને મારું એવી અસવ બુદ્ધિને છોડીને હું ભગવાનનું કીર્તન કરી ભગવાનમાં બુદ્ધિને જોડીશ આ પ્રમાણે શબ્દવારના સત્સંગથી તેને તીવ્ર વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી જધા મોઢા છોડી તે હરિદાર ચાલી ગયો. ત્યાં સ્થિર આસનથી બેસી યોગપ્રાર્થના આમ્ર લઈ, પોતાની બધી ઇંદ્રિયોને, વિષયોથી દૂરથી લઈ, મનમાં લીન કરી દીધી અને મનને બુદ્ધિમાં લીન કરી દીધું (૧-૨-૪૦) પછી અખ્યાત યોગદ્વારા આત્માને શરીર વગેરે દમ્યવર્ધી પૃથક્ કરીને જ્ઞાનમય ભગવત-સ્વરૂપ પરબ્રહ્માં તે લીન થઈ ગયો. (૧-૨-૪૧)

મન અને ઇંદ્રિયોનો સ્વભાવ સાધારણ રીતે જહાર દેખાવો છે અને ન્યાસિધી જગત સાચું લાગે છે ત્યાં સુધી તે જહાર જ દેખાયા કરશે તેથી વૈરાગ્યની જરૂર છે. તેની સાથે અભ્યાસ પણ જોઈએ. ગીતામાં પણ ભગવાને કહેલ છે કે અભ્યાસ અને વૈરાગ્યથી મન વશ કરી શકાય છે. જેઓનું મન માયાના નામ અને રૂપમાં આસક્ત થઈ અર્ચુ હોય છે તેમજે મનને ભગવાનના નામમાં અને ભગવાનના (સચ્ચુ) રૂપમાં આસક્ત કરવું જોઈએ જેમ જમીન ઉપર પડી ગયેલા માણસ જમીનનો આધાર લઈને ઊઠે છે તેમ નામ-રૂપની મદ્યામાં પડેલ જીવ ભગવાનના નામ અને રૂપનો આધાર લઈને ઊઠી શકે છે. વૈરાગ્યની કેટલીક હદીસ પાંચમા રકઢમાં જડ ભારતના અખ્યાતમાં આવી ગયેલ છે. અખ્યાસ માટે અને પાપના પ્રાપ્તિ તરીકે ભગવાનનું નામ લેવું એ રાજઆતમાં જરૂરી સંધન છે. વેદાન્તમાં પણ કહેવું છે કે જે દૂતોપાસિત હોય છે (એટલે જેણે ઉપાસના સિદ્ધ કરેલ હોય છે તેને) માન

જલદી યાપ છે અને તેનો મનોનાશ અને વાસનાશય પણ તરત થાય છે. જેણે ઉપાસના કરી હોતી નથી તેના ચિત્તમાં વિશેષ રક્ષા કરે છે અને તેથી મનોનાશ અને વાસનાશયને વાર લાગે છે. તેથી બહારની શુદ્ધિ માટે નિષ્કામ કર્મ અને અંતઃકરણની શુદ્ધિ માટે ઉપાસના એ જરૂરી સાધન માનવામાં આવેલ છે. એટલું કામ થયા પછી આત્મજ્ઞાન જલ્દી થાય છે અને નિષ્ઠા પણ તરત થાય છે. આત્મજ્ઞાન થયા પછી બ્યાવહારિક સત્તા પ્રાંતિઆસિક થાય છે, તેમા અંતઃકરણની યંત્રિ ઉપર ધણે આધાર છે. વૃત્તિનો આધાર અંતઃકરણની શુદ્ધિ ઉપર છે અને શુદ્ધિનો આધાર ઉપાસના ઉપર છે.

આંસુથી આગળ હોય તાંસુધી અંતઃકરણના ધર્મ આત્મામાં લાગ્યા કરે છે. જેમ કેઈ વખત લાલ પુષ્પની પાસે રહેલ સ્ત્રીકેને જોઈ, કેઈ કાચુથી લાલ પુષ્પ ન દેખાય તો સ્ત્રીકેમાં લાલપણાની શુદ્ધિ થઈ જાય છે તેમ અંતઃકરણનું પૃથક્ દર્શન ન થાય ત્યારે કતો-ભોક્તાવાળા ધર્મ આત્મામાં પ્રતીત થવા લાગે છે. પણ એ ધર્મ આરોપિત છે. તેથી જ્ઞાનથી આરોપનો અપવાદ થાય ત્યારે જીવ-બ્રહ્મની એકતા યદ્ય શકે છે, એ નિર્ગુણ સ્વરૂપના સમ્યક્કારનો ભાગ છે, તેની વધારે કશીકત એકાદસ રકંઘમાં આવેલ છે.

પણ અનમિલે ભક્તિયોગદ્વારા પોતાની શુદ્ધિ ભગવત્વરૂપમાં લીન કરી દીધી હતી. તે વખતે વિષ્ણુના દ્વિતીએ બેયું કે તે એ જ અનમિલ છે. તેથી તે દ્વિતીએ અનમિલને પ્રજ્ઞામ ક્યાં. તે પછી તરત અનમિલે પોતાનું શરીર ગંગાને કિનારે છોડી દીધું અને તેણે ભગવાનના પાર્શ્વદ્વં રૂપ ધારણ કયું. પછી તે બીજા પાર્શ્વદોની સાથે આકાશમાર્ગે વૈકુંઠધામમાં આવ્યો ગયો.

કેટલાક માણસોના મનમાં એવી શંકા થાય છે કે જો જ્ય-વિજ્ય જીવાને વૈકુંઠમાંથી પડવું પડયું તો વૈકુંઠમાં જવાથી કળ શું? તેના જવાબમાં વિષ્ણુએ એમ કહે છે કે વૈકુંઠ ત્રણ પ્રકારનાં છે. ૧. રમા વૈકુંઠ. ૨. વ્યાપી વૈકુંઠ અને ૩. ગોલોક. પહેલા વૈકુંઠમાં બેદ-શુદ્ધિ રહી અર્ધ હોય તો ટકી શકાય નથી અને ત્યાંથી પડવું પડે છે અનમિલ પહેલા વૈકુંઠમાં ગયો હતો પણ તેની નિષ્ઠા આત્મામા કીક થઈ હતી. જ્ય-વિજ્યમાં બેદશુદ્ધિ રહી અર્ધ હતી તેથી તે પડ્યા હતા.

અખ્યાતમાત્રે વિચાર કરીએ તો બીખરતુતિમાં કહેલ છે કે ગંગા ધર્મ-કર્મ કરતાં છતાં જેની શુદ્ધિ વૈકુંઠ એટલે અધિકારી રહી શકે તેને વૈકુંઠ કહે છે. એવા વૈકુંઠમાંથી જીવ પડી શકે નહિ.

આ પ્રમાણે અનમિલ જેવો પાપી માણસ પંજુ ભગવાનનું નામ લેવાથી અંતઃકરણ શુદ્ધ થયા પછી અખ્યાતયોગદ્વારા મુક્ત થયો. તેથી મીઠરિના નામ-સંકીર્તનથી વધારે સારું સાધન મુશ્કેલી માટે નથી. તે બરાબર કરવામાં આવ્યું હોય તો માણસનું મન ફરીથી કર્મમાં આસક્ત થતું નથી. બીજા પ્રાપ્તિ કરવાથી ચિત્ત રજોગ્રણ અને તમેણુંમાં ધેરાયેલ રહે છે (૧. ૨. ૪૬.)

પરીક્ષિત ગામ શુકદેવજીને પૂછે છે કે યમદેવના કાપલનો ભંગ કેટલો કરી શકે એવું સાંભળવામાં આવેલ નથી; છતાં અનમિલની બાળતમાં આમ કેમ જન્યું?

શુકદેવજી—યમના દૂત ત્યાંથી જળીને પોતાના સ્વામી સંયમની પુરીના અધિપતિ યમ પામે ગયા અને યમને પૂછ્યું કે “સંસારમાં પ્રુષ્ઠ, પાપ અને મિત્ર એ ત્રણ પ્રકારનાં કર્મ કરવાવાળા જીવોના કર્મનાં ફળ દેવાવાળા શાસક ખરેખરા કેટલા છે? જો જગતમાં ઘણા શાસક હોય તો કોને મુખદુઃખ પ્રાપ્ત થશે અને કોને નહિ થાય? જો જગતમાં ઘણા ઈશ્વર હોય તો જગત કી રીતે ચાલી શકે? અગે તો એમ સમજીએ છીએ: આ જગતમાં જીવેને કર્મ પ્રમાણે ફળ દેનાર તમે એકલા જ છો, છતાં હાલના કાળમાં આપનો દંડ ચામતો નથી એમ લાગે છે અને અનમિલનો જીવ લેવા ગયા ત્યાં જ વિચિત્ર પ્રકારના સિદ્ધ. દ્વિતીએ આવીને અમને રાહતે પાછા કાઢ્યા. એ કેણું હતું? અનમિલે તો કહ્યું “નારાયણ” એટલું નામ લીધું તેટલામાં એ જ પાર્શ્વદોએ હાજર થઈને અમને દૂર કાઢ્યા.” (૧-૩-૧૦)

યમરાજે જવાબ આપ્યો કે “માગ સિવાય એક સ્થાવર-જંગમના મુખ્ય અધીશ્વર છે. તેમનામાં આ આવું વિષ તંત્રમાં પડતી સમાન એતપ્રેત છે, તેમના અસ (બદા, વિષ્ણુ અને મહાદેવ)ની અંદર ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને લય થાય છે અને બધા લોક નાયેલા જગદની સાક્ષે તેમને આધીન છે. હું અને બીજા જેવો તેમની લીલાનો કાંઈ ધર્મ સમજી શકતા નથી. જેમ પછી પોતાના પ્રકારક નેત્રને જાણી રહતો નથી તેમ જીવોના અંતઃકરણમાં સામિત્રે રહેલ પગમાત્રાને કલ્પિ,

મન, પ્રાણ અને હૃદય કે વાણી નળી ચક્રતાં નથી. આપાતિ જમદીધર થીહરિના દૂત તેમના સમાનરૂપ અને યુગવાળા હોય છે અને તેઓ આ લોકમાં વિચર્યા કરે છે. એવા દૂત ભક્તિ કરનાર મનુષ્યોને તેમના યતુઓથી બચાવે છે. (૧-૩-૧૮).

આંહી ભગવાનના દૂતનો અર્થ સાધુ-સતો એવા કરીએ તો સાધુ-સતો ભક્તિ કરનારને સત્સંગ કરાવી આમળ ચલાવે છે એવા અર્થ પણ નીકળી શકે છે. ખાસ કરીને જેઓ ભગવાનનું નામ લેતા હોય તેમને ધેર સાધુ-સતોને જવાનું મેળે છે. પછી તેમના સત્સંગથી ભક્તો આગળ વધી શકે છે.

યમરાજ કહે છે કે;—

પતાવાનેષ લોકેસ્મિન્નુસાં ધર્મઃ પરઃ સ્મૃતઃ ।
ભક્તિયોગો મગચતિ તન્નામપ્રદણાદિમિઃ ॥

૧-૩-૨૨

અર્થ—આ લોકમાં ભગવાનનું નામ લેવાથી જે ભક્તિયોગ થાય છે તેને માણસનો સર્વશ્રેષ્ઠ ધર્મ માનવામાં આવે છે.

જુઓ! ભગવાનના નામનો પ્રભાવ કેવો છે! મનમિષ પણ એ પ્રભાવના બળથી મૂલુન પંજમાંથી પડી ગયો. મનુષ્યોના પાપોનો સમૂળ નાશ કરવા માટે ભગવાનના યુગ્ય સંજ્ઞા નામ-કીર્તન એ મહાન સાધન છે. તેથી એવા પુરુષો મારા હૃદને પાત્ર નથી. તેઓ પાપ કરતા નથી છતાં ઠાઠ પાપ તેમનાથી થઈ જાય તો ભગવાનના યુગ્ય ગાવાથી તે પાપ નષ્ટ થઈ જાય છે. જેઓ થીહરિના ગદાથી રક્ષિત છે તેમની પાસે તમારે જવું નહિ. યમ કહે છે કે;—તેમને હું દેવામાં હું તથા સાક્ષાત્ કાળ પણ સમર્થ નથી. તમારે તો નીચેના સ્વભાવવાળા માણસોને જ મારી પાસે લાવવા.—

૧. જેઓ થીહરિના ચરણકમળથી વિમુગ્ધ હોય અને નરકના દારૂપ પોતાના ઘરમાં આસક્ત હોય.

૨. જેમની જીભ ભગવાનનું નામ કદાપિ લેતી ન હોય, જેમનું મન ભગવાનનું સ્મરણ કરતું ન હોય, એવા અધમ પુરુષોને તમારે મારી પાસે લાવવા.

૩. મારા દુતોએ—તમે જે અપરાધ કર્યો છે તેની ભગવાન શમા કરે એવું હું ઇચ્છું છું.

શુદ્ધેચ્છ કહે છે કે આ પ્રમાણે યમરાજે તેમના દુતોને ભક્તિનો પ્રભાવ સમજાવ્યો. થીહરિના ઉદાર ચરિત્રોનું વારંવાર યવજ્ઞ અને કીર્તન કરવાવાળા પુરુષોનું અંતઃકરણ ભક્તિથી અનાપાસે નેવું શુદ્ધ થાય છે તેનું શ્રુત વગેરેથી શુદ્ધ થતું નથી ગાવો પુરુષ માયાના યુગ્યમાં ફરોથી ફસાઈ જતો નથી. (૧-૩-૨૩).

ભક્તિમાર્ગનો સિદ્ધાંત એવા છે કે જે દ્રષ્ટિથી વિષયો તરફ દોડીને જવનું અંતઃકરણ ખગાડે છે તેમને જો ભગવાનના ઉગયોગમાં લગાડી હોય તો તે દ્રષ્ટિયોને કામ મળે અને અંતઃકરણની શુદ્ધિ થાય. જે વાણીથી માયાની વાતો બહુ થાય તે અંતઃકરણને દુષ્ટિત કરે છે પણ તે વાણીથી ભગવાનનું નામ લેવાય અને ભગવાનના યુગ્ય કીર્તન થાય તો અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે. કાનથી માયાની વાતો સાંભળીએ તો અંતઃકરણને ખગાડે છે પણ તે જ કાનથી જો ભગવાનનાં ચરિત્રો સાંભળીએ તો અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે. મનથી અનાત્માનું ચિંતન કરીએ તો તે બગાડે છે પણ તેને જો આત્માના ચિંતનમાં લગાડીએ તો તે શુદ્ધ થાય છે. તેવી જ રીતે આંખ, જીભ વગેરે બીજી દ્રષ્ટિયોને પણ ભગવાનનું કામ આપીએ તો અંતઃકરણને શુદ્ધ કરે છે. આ જાગત દસમ રકઠમાં શુદ્ધેચ્છએ પરીક્ષિત રાગને વારંવાર કહેલ છે.

જ્ઞાનમાર્ગમાં વૈરાગ્યથી વ્યવહાર જોડી કરવાની સચના વારંવાર આપરામાં આવે છે અને જે થોડો વ્યવહાર બાકી રહે તેનાથી આત્માનું અસંગપણ વારંવાર જણાવવામાં આવે છે. અંતઃકરણના ધર્મો આત્મામાં જણાય એવે પ્રકારનું જ્ઞાન હોવાથી જ્ઞાનથી તેની નિરુત્તિ થાય છે. પણ તે વ્યવહાર વધારે હોય તો એ બુદ્ધ દૂર થઈ શકતી નથી. જેમનો વ્યવહાર વધારે હોય તેમને માટે નામસ્મરણ અને નામ સંકીર્તન એ ઉત્તમ સાધન છે અને જ્યાં પાપનો નાશ કરનાર છે. બની શકે તો દિવસમાં પાંચ સાત વખત અધી કલાક નામસ્મરણ કરવું કે જેથી માયાના સરકારો જોર કરે નહિ. આના અભ્યાસની સાથે વૈરાગ્ય પણ નોંધજે. તેથી દબે નારદજી દક્ષના પુત્રોને અન્યાસી બનાવશે એવી કથા આવરી. (અપૂર્ણ)

ભારતની વિભૂતિ : વેદ, ઉપવેદ, વેદાંગ, સ્મૃતિ, પુરાણ અને ધર્શનો

આલેખક:—મી વિમલશંકર શાસ્ત્રી.

ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અને અથર્વવેદ એમ ચાર વેદ છે. શુકલ યજુર્વેદ અને કૃષ્ણ યજુર્વેદ એમ યજુર્વેદમાં બે વેદ છે. સંહિતા, બ્રાહ્મણ, આરણ્યક, અને ઉપનિષદોના વેદમાં જ સમાવેશ છે. અક્ષરવર્ણના જ્ઞાનની પ્રાપ્તિનાં સાધનોના સાક્ષાત્ ઉપદેશ કરવા એ વેદની મુખ્ય પ્રવૃત્તિ છે. તેમજ અંતઃકરણની શુદ્ધિનાં અને તેની એકાગ્રતાનાં સાધનોના ઉપદેશ કરવા એ વેદની ગૌણ પ્રવૃત્તિ છે.

વેદમાં અનેક ઠેકણે સકામ કર્મોનું નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે તેમજ કેટલેક ઠેકણે વ્યવહારના સુચનોના વિનાશ કરનાર અભિચાર કર્મોનું નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. અને એ અંગે વેદમાં અમુક પ્રાર્થનામાં આપણને ન અંગે એનું તેમજ વાંચનાં સંકેત યાપ એવું આલેખન નજરે ચડે છે. અને એથી અનેક વિદ્વાન બ્રાહ્મણ પોતાની શ્રદ્ધાને વેદ પરથી ચલિત કરે છે.

મને લાગે છે કે આવા વિષયના વિશિષ્ટ પ્રશ્નોને ભારતના સાચા ખજાનાને પ્રોહ અને અંદીર દર્શિથી જોવા અને વિચારવાં જોઈએ. જે જમાનામાં એના હૃદયમાં થયો છે, એ જમાના તરફ નજર કરી એમાં વધુ-વેધા વિષયોનો ઠીક સમ-વચ કરવા જોઈએ અને નહિં તો વેદને વખોડવા કરતાં તમારે તમારી છુદ્ધિ-શક્તિને વખોડવી જોઈએ; કારણ કે એ એ વિષયનું તથ્ય મંજૂર કરી તારતમ્ય કાઢી શકવા સમર્થ નથી.

પોતાનું અને પોતાના સર્માવહાણોનું સરીર નિરામ અને દડ હોય, તેમજ નિવાસસ્થાન, અનવસ્થ, આમૂષ્યો, એ વગેરે ઉપયોગી પદ્ધતિઓ પોતાના અને અભિધિઓના ઉપયોગ પૂરતાં મળ્યાં હોય, સુચનોતેમજ હિંસક પ્રાણીઓ કે જે પોતાના પર સતત દુશ્મનો કરનારાં હોય તેમને પોતે શાન્ત કરી નાખ્યાં હોય તો જ નિતામ્ મનુષ્ય અક્ષયજ્ઞાનની પ્રાપ્તિનાં સાધનોના અભ્યાસ પ્રથમ અને શાન્ત મને કરી શકે એ માટે ખેતી વિગેરે

સકામ લૌકિક કર્મોની સાથે યથાદિ સકામ અલૌકિક કર્મોના ઉપદેશ વેદમાં અનેક રીતે કરવામાં આવ્યો છે.

વિશેષમાં આવા સકામ કર્મોની સદ્ગતિથી એની વેદ પરની શ્રદ્ધા મજબૂત મને અને વેદ પ્રતિપાદન કરતાં અંતઃકરણની એકાગ્રતાનાં અને અક્ષયજ્ઞાનની પ્રાપ્તિનાં સાધનોમાં કામ કરવાની એની અભિરુચિ યાપ.

જેમનાં અંતઃકરણો લીન દેવ-દેવપથી ભરેલાં હોવાને કારણે જેઓ પોતાના સુચનોને ધારા આપી શકતા નથી અથવા જેઓ સુચનો પર પ્રેમ રાખવાની દૃષ્ટિને કેળવી શકતા નથી અને બની શકે એટલું સુચનું અનિષ્ટ કરવા રાતરિને ઝંખતા હોય છે, તેમને પણ શાસ્ત્રની મહાશાળામાં લાવવા અને પોતાના કર્મના પરિ-ણામનો વિચાર કરાવી તેમના અંતઃકરણમાં રહેલા લીન દેવના સંસ્કારોને દિગ્ધિષ્ટ કરવા વેદમાં અભિચાર કર્મોના ઉપદેશ કર્યો છે.

જેથી એ પોતાના સુચને વિષ આપીને, અથવા એના નિવાસસ્થાનને બાળીને, અથવા એકાન્તમાં, એને સહ્યાદિ મારીને ન ભારતનાં અભિચાર કર્મથી જ સુચ ભારવાની ધમ્મકા કરે છે. એકાદ વારના અનુભવથી વેદમાં એને અત્યંત શ્રદ્ધા નીમી છે. અને એ એના પ્રત્યેક વચનને વિશ્વાસની લાગણીથી જુએ છે. એની નજર ન્યારે એ વચનનું મનન કરતી યાપ છે, કે “અભિચાર કર્મનું ફળ નરકપ્રાપ્તિ છે.” ત્યારે સુચને મારી નાખવાની દૃષ્ટિને વેગ આપનાર દેવ દિગ્ધિષ્ટ થવા માંડે છે. અને અંતઃકરણે જ વિધસ્ત મન્યમાંથી કલ્યાણનો રાહ રોધવાનો પ્રયત્ન કરે છે.

એટલે વેદમાં વિદિત અભિચાર કર્મોનું પણ મારી નજરે આ શીતે સાદૃશ્ય દેખાય છે.

અંતઃકરણની શુદ્ધિ વિના એની એકાગ્રતા સંભવિત નથી એ તો સામાન્ય વાત છે. તેમજ અંતઃકરણની એકાગ્રતા વિના અક્ષયજ્ઞાનકાર ન થઈ શકે એ પણ

નેપાલમાં એક હસ્તલિખિત પુસ્તક મળ્યું છે. તેમાં લખ્યું છે કે “જુદની પૂજા કરવી, એ શિવની પૂજા કરવા બરાબર છે.” “સ્વયંભૂ પુરાણ” નામના જુદ પુસ્તકમાં “પશુપતિ” (નેપાલના શિવજી)ની પૂજા કરવા આજ્ઞા કરી છે. હુંમાં “લૈન ધર્મ” અને “મૌદ ધર્મ” ના લોકોને શિવ-પાર્વતી તરફ દેખાવ ન હતો, અને આજે પણ નથી. ઉલટાં કેટલાક શિવનાં તથા દેવીનાં સ્તોત્રા સુદાંચિ અને ધર્મમાં મળી આવે છે. નામો પણ તેઓમાં પ્રાયઃ શંભુ, શંકર, મહાદેવ સંબંધી અને દેવીનાં નામવાળાં જણાય છે. ત્યારે આધુનિક વૈષ્ણવી વાદવાળાઓ શિવ અને દેવી સંબંધી નામ તરફ પણ સુત્ર ધરાવી દરિદ્ર કરને કેકાણે દરિદ્રીશ્ચ અને લૈન ધર્મીને વૈષ્ણવી દીક્ષા આપ્યા પછી પૂર્વાના તેના શિવ-દાસ નામને જાણી સ્વામદાસ વિગેરે ફેરફાર કરે છે એ કેવલ દેવમૂલક જ છે.

— કંબોડીયામાં જે પ્રાચીન શિલાલેખો મળ્યા છે તે જાણવાની ભાષા સંસ્કૃત જ છે—અવવર્તન અને પૂર્ણ-વર્તનના શિલાલેખ તો શુદ્ધ સંસ્કૃત ભાષાના જ છે. સંસ્કૃતના આ શિલાલેખોની સમાનતા ભારત વર્ષના પ્રાચીન શિલાલેખો નોકે પૂર્ણ રીતે કરી રાખાય છે. કંબોડીયાની ભાષા દેવનાગરી જેવી તો નહિ પણ જન્માસી ભાષાની સમાન છે. કંબોડીયામાં પાણિન,

પતંજલિનાં વ્યાકરણ, તથા વાત્સ્યાયનનું “કામસૂત્ર”, અને “રામાયણ” “મહાભારત” “વેદાન્ત” પુરાણાદિનું ત્યાંના લેખિતે જ્ઞાન હતું અને આ રીતે ત્યાં પ્રાચીન કાળમાં હિન્દુ સંપ્રદાય પ્રસરી હતી, અને વૈદિક, પૌરાણિક દેવોને પૂજનારી તેમાં પણ ખાસ “હરિદ્વર”માં એકતા માનનારી પ્રભુ હતી.

હિન્દુધર્મમાં પણ લખ્યું છે કે,
યો દરે ચ દ્વરી સાક્ષાત્ મેદં પદ્યન્તિ મૂઢધીઃ ।
સર વર્ણસંકો નૂનં વિક્રીયો માપિતાત્મભિ ॥
જે મનુષ્ય હરિદ્વરમાં બેઠે જુદીથી જુએ છે તેને વિદ્વાનોએ અવસ્થ કરીને વણસંકે જણવે. દરિદ્ર દરં મિન્નરૂપં માઘયત્યઘમો મરઃ । હરિદ્વરમાં બિમ્બ રૂપે અધમ નર જ જાવના કરે છે. કેટલાક વૈષ્ણવી વાદવાળા શિવને જીવકોટિમાં માની તેને વૈષ્ણવ માને છે. હિન્દુ વૈષ્ણવ તરીકે પણ તેને વર્દન કરતા નથી. શિવરાત્રિને દિવસે પુરુષોપાગી ધરિદાપૂર્વક ખાધ છે. કેટલાક કપડું “શિવ” કહેવાળાં આવતા શિવ નામથી અબકાઈ જવાથી “શિવી આપ”ને બદલે ખીલી આપ કહે છે. શિવનાં દર્શન ન થાય એ માટે તેમના દેવળ આજ-જયો નીકળતાં ઓની માફક લાજ કાઢે છે. એવો જયો શિવદેવ કુસરછેદ કરનારો યા વાંઝીયા રૂપનારો છે. “શિવ” નામ જ કલ્યાણકારી છે.

જગતનાથ—

(પૃથ્વી)

યસંતમુખભાવનો પવન મંદ વાયે, અને
જરે મધુર દૂજને કવન કર્ણમાં ઠોકિલા;
ઉપા મૃદુલ હાસ્યથી સદૃશ વિશ્વ ઉભળવી
નિહાળી તવ રમ્ય મૂર્તિ, સુખ હૃદય ત્યાં નાચતું.
વહે જીવનજોજ માનવ સંજે—કયાં કાંઝડાં,
મુખાતુર જનો કહીં કછલુ આર્તનાદો કરે;
જહીં કરત નાચ ભીષલ્ય હરિદ્વતા કાળ શી,
દયામય! સુખારવિદ તવ ભાજતો ત્યાં ય હું.
પરાગ-વનપુષ્પમાં, ધનુષમેઘના વર્ણમાં,
શુક્રા, શિખર, કંદરા, ઉદધિના મહાજાનમાં,
પ્રભા અરુણની અને ધવલ અંદનાં રક્તિમાં
મલો! નીરખતો તને, જીવનના નવ રૂપદને.
ન ભાળું જડ મૂર્તિમાં જગતના પાપાશની
વને, સદૃશ વિશ્વમાં તવ નિવાસ રહ્યો મહા..

‘રાજેન્દ્ર’

“ હરિહર સંપ્રદાય ”

લે: રામી ધી રેવાસંકર મેચલ દેલવાડકર

પ્રાચીન ભારતીય સહ્યતાનો પ્રચાર લંકા, ક્ષત્રદેશ, સોવામ, કંબોડિયા, મલાયા, જાવા, સુમાત્રા, ખાલી, અધ્યાનિસ્તાન, તુર્કેસ્તાન, ચીન, જાપાન, વિગેરેમાં ફેલો.

વર્તમાન કંબોડિયા દિન્દી-ચીનના દક્ષિણ ભાગનું નામ છે. રાષ્ટ્રવંશમાં રાષ્ટ્રના દિગ્વિજયમાં કંબોજ દેશનું નામ છે. હાલ ત્યાં બૌદ્ધ ધર્મ છે ઇ. ૪૦૨ થી ૫૦૧ માં એક જયવર્ધન રાજાએ રાજ્ય કબ્જું હતું. તે કોડિગ્ય જોરનો હતો. તે પછીના ત્રીજા ઇસ્લામવર્ષમાં એક મદિરમાં એક મૂર્તિની સ્થાપના કરાવી કે જે અર્ધી વિષ્ણુ અને અર્ધી શિવ હતી. અને તેની સાચીતીમાં કંબોડિયામાં “હરિહર સંપ્રદાય” નો પ્રચાર હતો; કારણ કે અન્ય-રથાનોમાં પણ એવી જ હરિહરની મૂર્તિઓ મળી આવી છે. મહોધરે પ્રાન્તમાં “હરિહર” નામે એક ગામ છે અને ત્યાં હરિહરની મૂર્તિવાળું દેવાલય છે. શાસ્ત્રમાં પ્રાચીન સમયથી હરિહરમાં એકતા જ મનાય છે; કિન્તુ પાછળના વૈષ્ણવી વાગવાગાઓએ “હરિહર” માં બેદની દીવાલ ઊભી કરી હર-શંકરની નિન્દા કરી છે. કિન્તુ નરસિંહ મહેતા જેવા અનન્ય વૈષ્ણવ કહે છે, કે:—
“ ગંગાધર ને ગોકુલપતિમાં જે કાઈ માને ભેદ, કહેનરસિંહ તે વૈષ્ણવ નહિ પણ અધમ ભતિ કહે વેદ ”
એ ચોક્કસ જ કહ્યું છે. એવા વૈષ્ણવ આજે જાણે જાણે જ મળશે.

કંબોડિયામાં શૈવ ધર્મ

ઇ. ૧૬મી સદીના મધ્ય ભાગ સુધી કંબોડિયામાં હિન્દુ રાજાઓનું રાજ્ય હતું. ઇ. સ. ૧૫૭૩મી સદી સુધી કંબોડિયામાં “મહેધર” ધર્મનો પ્રચાર હતો. કંબોડિયાના રાજાઓ પહેલાં શિવની પૂજા કરતા હતા. વર્તમાન “અંબુમનિક” જેનું પ્રાચીન નામ “અંબુપુર” હતું. તેમાં સિંહલે એક શિવમંદિર બાંધાવેલ. તેમાં શિવ-લિંગની સાથે કુર્ગા, શંકુ, તથા વિષ્ણુની મૂર્તિઓ પણ સ્થાપન કરાવી હતી. તે પછી તે સ્થાન પર ખ્રીષ્ટ “ત્રૈલોક્યેશ્વર”નું દેવાલય સ્થાપન કયું હતું.

જયવર્ધન રાજાએ એક “ભદ્રેશ્વર” શિવલિંગની સ્થાપના કરી હતી. “શકિયાબોન”માં મહેન્દ્રવર્માએ

પોતાના વિજયની ખુશાલીમાં એક “ગિરીશ” શિવ-લિંગની સ્થાપના કરી હતી.

“કર્માંગ”ના શિલાલેખમાં ઇ. ૬૦૪ ને ૬૨૪ની સાથે છે, તેમાં “શંકુપદ”નું વર્ણન છે. શિવજીની પાદુકાની પૂજા ભારતમાં નથી, પણ કંબોડિયામાં તેનો ઉત્સવ મળી આવે છે. આમ કંબોડિયામાં શિવનાં મંદિરો મોટો સંખ્યામાં બોદકામ કરતાં મળ્યાં છે. યશોવર્મા રાજાએ પોતાની રાજધાની “યશોધામપુર” ચાલુ નામ “અંગકોરયોમ”માં શિવલિંગની સ્થાપના કરી હતી. તેનું નામ “દેવરાજ” રાખ્યું હતું. કંબોડિયાના પ્રાચીન રાજાઓના સમયમાં શિવધર્મ જ રાજ-ધર્મ હતો. યશોવર્માએ “યશોધામપુર”માં એક વિશાળ શિવમંદિર બનાવરાખ્યું હતું. તે દેવાલયની વિશાળતાનો પરિચય આજે પણ તેનાં ખડેરોથી જણાઈ આવે છે. યશોધામપુરમાં મધ્યમાં “ધેવૌન” રથબની ઉપર શિવની મૂર્તિની સ્થાપના કરી હતી. આ રથબના મધ્યની ઊંચાઈ ૧૫૦ ફૂટ છે. તે સિવાય ખીલ ૪૦ જેટલા નાના રથબો છે, જેની ઉપર ૪ ગુણવાળા ધ્વજાની મૂર્તિઓ છે વર્તમાન “વૈન્તોઆપ ચમર” નગરનું પ્રાચીન નામ “હરિદરલ” હતું.

બોદ્ધો અને જૈનોને અન્યથાન્ય દેવ ન હતો.

આધુનિક કેટલાક વિદ્વાનોનો મત એ છે કે, જંગ-લધીબૌદ્ધ ધર્મ, જાવા, સુમાત્રા ક્ષત્ર કંબોડિયામાં ફેલાઈ ગયો; કિન્તુ થોડાક સમય પછી બૌદ્ધ ધર્મની સાથે તાંત્રિક ધર્મ પણ પ્રચલિત થયો, અને જુદની મૂર્તિ સાથે શિવની મૂર્તિ પણ પૂજવા લાગી. જંગલમાં પણ તે વખતે “લોકેશ્વર” અને “તારા” શિવ અને ઉમાનું રૂપ લઈ રહ્યા હતા. કંબોડિયાના “અંબકોરયોમ”ની શિવમૂર્તિમાં આજે પણ જુદની મૂર્તિ મળતી જોવામાં આવે છે. કંબોડિયામાં એક સ્થાનમાં એક જ મૂર્તિમાં ધ્વજા, વિષ્ણુ તથા શુદ્ધ અનેલા મળી આવે છે. આથી જણાય છે કે, તે વખતે લોકો જુદને શિવનો અવતાર માનતા હતા. અથવા જવા સમાન માનતા હતા. કોઈ દેવોમાં તેમને ભેદ ન હતો.

નેપાધર્મમાં એક હસ્તલિખિત પુસ્તક મળ્યું છે. તેમાં લખ્યું છે કે “ભુદની પૂજા કરવી, એ શિવની પૂજા કરવા બરાબર છે.” “શવ” પુરાણ” નામના શુદ્ધ પુસ્તકમાં “પશુપતિ” (નેપાધર્મના શિવજી)ની પૂજા કરવા આજ્ઞા કરી છે. કુંડમાં “જૈનધર્મ” અને “બૌદ્ધ ધર્મ” ના લોકોને શિવ-પાર્વતી તરફ દેખાવ ન હતો, અને જાણે પણ નથી. ઉલટાં કેટલાંક શિવનાં તથા દેવીનાં સ્તોત્રો મુદ્રાએ અને ધર્મમાં મળી આવે છે. નાચો પણ તેઓમાં પ્રાચ્ય: શંભુ, શંકર, મહાદેવ સંબંધી અને દેવીનાં નામવાળાં જણાય છે. બ્યારે આધુનિક વૈષ્ણવી વાદનાજાઓ શિવ અને દેવી સંબંધી નામ તરફ પણ સ્ત્રમ ધરાવી હરિવંશને કેટલાંક હરિકૃષ્ણ અને જૈન ધર્મોને વૈષ્ણવી દીક્ષા આપ્યા પછી પૂર્વાના તેના શિવ-દાસ નામને જાણી સ્થાપનાસ વિષે રેરશર કરે છે એ કેવલ દેખમુશ્કેલ જ છે.

કંબોડીયામાં જે પ્રાચીન શિલાલેખો મળ્યા છે તે બધાની ભાષા સંસ્કૃત જ છે-અવવર્તન અને પૂર્ણ-વર્મનનાં શિલાલેખ તો શુદ્ધ સંસ્કૃત બાધના જ છે. સંસ્કૃતના આ શિલાલેખોની સમાનતા ભારત વર્ષના પ્રાચીન શિલાલેખો જોડે પૂર્ણ રીતે કરી સકાય છે. કંબોડીયાની ભાષા દેવનાગરી જેવી તો નહિ પણ ખ્રીષ્ઠી બાધાની સમાન છે. કંબોડીયામાં પાણિન,

પતંજલિનાં વ્યાકરણ, તથા વાત્સ્યાયનનું “કામસૂત્ર” અને “રામાયણ” “મહાભારત” “વેદાન્ત” પુરાણાદિનું તાંના લોકોને જ્ઞાન હતું અને આ રીતે ત્યાં પ્રાચીન કાળમાં હિન્દુ સમ્પ્રદાય પ્રસારી હતી, અને વૈદિક, પૌરાણિક દેવોને પૂજનારી તેમાં પણ ખાસ “ધરિશ્વર”માં એકતા માનનારી પ્રજા હતી.

હિન્દુધર્મમાં પણ લખ્યું છે કે,
યો હરે વં હરો સાક્ષાત્ મેવં વચ્ચનિ મૂઢવી.
સર વર્ણસંકો નૂનં વિદ્યેયો ભાષિતાત્મમિ.
જે મનુષ્ય હરિદરમાં ભેદ શ્રદ્ધાથી જુએ છે તેને વિદ્યાનાએ અવશ્ય કરીને વર્ણસંકર જણાવે. હરિ હરં, મિન્નરૂપં માણવત્યયમો નરઃ. હરિદરમાં મિનરૂપે અધમ નર જ ભાવના કરે છે. કેટલાંક વૈષ્ણવી વાદવાળા શિવને હવકાટિમાં માની તેને વૈષ્ણવ માને છે. હિન્દુ વૈષ્ણવ તરીકે પણ તેને વંદન કરતા નથી. શિવરાત્રિને દિવસે પ્રજાપોળી ધરિદાપૂર્વક ખાપ છે. કેટલાંક ‘કપડું’ “શિવ” કહેવામાં આવતા શિવ નામથી અભગાર્થ જવાથી ‘શિવી આપને બદલે ખીલી આવે છે. શિવનાં દર્શન ન થાય એ માટે તેમના દેવજા આજ-જયો નીકળતાં સીની માથે લાગે કાઢે છે. એવો બધો શિવદેવ કુલજેદ કરનારો યા વાંઝીયા રાખનારો છે. “શિવ” નામ જ કલ્પાણકારી છે.

જગતનાથ—

(પૃથ્વી)

વસંતઋષભાવનો પવન મંદ વાયે, અને
જરે મધુર કૂજને કવન કણમાં ડોકિલા;
ઉપા મુદ્દલ હાસ્યથી સદલ વિશ્વ ઉભળતી
નિકાળી તવ રમ્ય મૂર્તિ, ગુજ હેડું ત્યાં નાચતું.
વહે જીવનજોજ માનવ સળે-કડાં કાંજલાં,
હુધાતુર જનો કહીં કરણ આર્તનાદો કરે;
જહીં કરત નાથ વીર્યજ્વલિતતા દાળ શી,
દયામય! મુખારવિહ તવ ભાળતો ત્યાં ય હું.
ધરાગ-વનપુષ્પમાં, ધનુષમેધના વર્ણમાં,
ગુફા, શિખર, કંદરા, ઉદધિના મહાગાનમાં,
પ્રજા ભુલુની અને ધરવ સંદનાં રક્ષિતમાં
પ્રલો! નીરખતો તને, જીવનના નવ રૂપંદને.
તે સ્થાણે જડ મૂર્તિમાં જગતના પાપાણી
તને, સદલ વિશ્વમાં તવ તિવાસ રહ્યો સદા

‘રાજેન્દ્ર’

સંસ્કાર

લેખક: શ્રી જયેન્દ્રરાય ભગવાનલાલ દુરકાળ

“એમ. એ. વિદ્યાચારિયિ.”

શબ્દ એ અપ્રમેય વસ્તુ છે. શબ્દબહારે શ્રુતિ ભગવતી એને રતવે છે. નાદ એ શબ્દ છે, પ્રણવ એ શબ્દ છે અને અખિષ વિશ્વમાં પ્રસરી રહેતો નિનાદ એ પણ શબ્દ છે. એટલેજ વિદ્વાનો કહે છે કે એક શબ્દના પશુ પરિપૂર્ણ માનથી બહાવાનની અને પરમ પદની પ્રાપ્તિ કરી શકાય છે.

દેવભાષાને આપણે સંસ્કૃત ભાષા કહિયે છિયે. એની મહિમા-યજ્ઞિત એ છે કે એના બધા શબ્દો યોગ્ય મોલિક શબ્દો અથવા ધાતુઓમાંથી ઉદ્ભૂત થયા છે. અને એ-મોલિક ધાતુઓ વા શબ્દો પ્રકૃતથી પોતાની મેળેજ, સાર્થ અને અનર્થ થાય છે. જેમકે હ્રે રૂપ શબ્દ બહાર, ઉકાર અને મકારનો છે. આ એ શબ્દ માત્રનું આદિ રૂપ છે. હિ એ મધ્યસ્થાતીય છે અને મ એ ઔષ્ણ્યરૂપે શબ્દોત્પાદનની અન્તિમ કલારૂપ છે. આથી શબ્દશક્તિના આદિ મૂળ અને અત રૂપ હોઈ હ્રેકાર એ અખિષ વિશ્વરૂપ છે.

આ ત્રણ અક્ષરોની મધ્યમાં ઉચ્ચારથી રતર છે. તે બેડો ઘર્ષ જળ, રમૂઘ ઘર્ષ જળ, મદાગ્રણુ ‘હ’ રૂપ ઘર્ષ જળ એટલે એમમાંથી ‘અહમ ઘર્ષ જળ છે, અહમ એટલે થયો છવ: અહંકારવાળો આત્મા. મૂળે એ ને સર્વવ્યાપી પ્રણુરૂપ આત્મા એ જ મહાપ્રાણુવાન મધ્યમાં થયો એટલે છવ, ‘પ્રણુવ’ અને ‘પ્રાણુ’ શબ્દોનો સંબંધ પશું સદૃશ દેખાઈ આવે એવો છે. વળી ‘પ્રણુવ’ એ પણ પરમાત્મતત્ત્વનું વિશેષ-નવ (નરીન) સ્વરૂપ છે.

અતી જ રીતે સંસ્કાર શબ્દ પણ સદૃશસિદ્ધ અર્થવાળો શબ્દ છે. ધાતુ અને તેને લાગતા સમ ઉપસર્ગથી તે ઉત્પન્ન થાય છે. કંઈમાંથી મૂળમાંથી ને અન્યનો ઉત્પન્ન થાય છે તેનો પ્રથમ અન્યન ક છે. અર્થાત્ પરમ સ્વરૂપ પરમકર્મ અન્યના કરનાર પ્રથમ

ઉત્પન્ન થનાર ‘ક’ એ અક્ષરરૂપિણો અને બહાનો વાચક છે. ‘કામ’નો પણ પ્રથમાદાર ક છે. ભગવાન મનુ કહે છે એમ સર્વ કિયાઓ કામમૂલક છે. વળી જ્ઞ પશુ એક મોલિક ધાતુ છે. જેમાંથી યધિ, આર્થ, બદ્ધ, જાત ઈ. શબ્દો થયા છે. અને આ ‘જ’ ધાતુ મતિ થવાના અર્થમાં પ્રવર્તે છે. ‘કામના બીજથી પ્રકૃતિ એ કૃ ધાતુનું’ આ રીતે તાત્ત્વિક અર્થ બીજ છે. ધધિરને આ રીતે આપણે વિશ્વતા કતો કહિયે છિયે અને પર-માત્મા રૂપે તેને જ આપણે મકતો કહિયે છિયે; કેમ કે આ વિશ્વ એની લીધારૂપ-લીધા નેવું છે. વેદાન્તની દૃષ્ટિએ માધારૂપ-આન્તિરૂપ-મુખનુષ્ટિકાના જણ નેવું મનસંકલ્પનારૂપ મિથ્યા છે. આ બધું દેખાતું વિશ્વમાત્ર એક અદ્વિતીય બ્રહ્મ જ છે. અહીં કંઈ બીજું વાસ્તવિક છે જ નહીં.

હવે વિચારવાનો રહ્યો ‘સમ’ ઉપસર્ગનો ભાવાર્થ. ‘સમ’ ઉપસર્ગ ‘સધળી તરસી’ના ભાવાર્થમાં વપરાય છે. આમ સધળી તરસી કરતો હોય, વહન ચાલ્યા કરતું હોય તેને સંસાર કહેવાય છે, ચારે તરફ ચાલવા-ચરવાતું હોય તેને સંચાર કહે છે. એટલે આ રીતે વસ્તુનું ‘સર્વતોમુખીકરણ’ અથવા ‘સધળી તરસી બનાવવું’ એવો અર્થ સંસ્કાર શબ્દમાંથી નીકળે છે.

સામાન્ય રીતે વેા આપણે સારા સંસ્કાર, ખોટા સંસ્કાર, એવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરિયે છિયે. પણ સંસ્કારનો વધારે રક અર્થ મુખ સંસ્કારના ભાવર્થ છે; કેમકે સાદુ કયું એને જ આપણે ‘કયું’ કહિયે છિયે. બાકી તો કયું ને ન કયું સરસુન મણુપ છે. એટલે સંસ્કારનો અર્થ સધળી તરસી સારું બનાવવાની ક્રિયા એ ભાવ તરફ ગાય છે. આ રીતે સર્વતોમુખી કરી બનેલી બધાને આપણે સંસ્કૃત ભાષા કહિયે છિયે, સર્વતોમુખ મુયોગ્યતા વળી છવનયર્થને આપણે

અરુદ્ધ કલ્પિત છે. પોતાના જીવનને જ્ઞાત બાવનાઓ અને આચાર વડે જેવો સરસ જનાવું દોષ એને આપણે સંસ્કારી કલ્પિત છો.

વિશેષે કરીને સંસ્કાર સ્વભાવ રીતે સરીરને-રૂપ, સૂક્ષ્મ અને કારણ સરીરને લાગુ થાય છે. આત્મા સ્વતંત્ર નિર્ગુણ નિષ્કલ્પ દોષથી વાસ્તવિક રીતે એને એ માત્ર ઔપચારિક રૂપ જ લાગુ કરાય છે. આ રીતે સરીરના ગભીરાનથી અંત્યેષિ સુધીના સંસ્કારો કાષ્ઠિનિઓએ યોજ્યા છે જેથી આ તત્ત્વ (સરીર) આર્પત, પ્રાણજીવ, વિપ્રત્ય આદિ પ્રાપ્ત થાય છે. પુરુષ તેમજ સ્ત્રી-સરીરને પણ સંસ્કારવાન કરવાનું હોય છે અને તે બન્નેના પ્રકૃતિગત સેદા અને બાબોને અંગે બન્નેના સંસ્કારમાં ભિન્ન ભિન્ન વિધિઓ છે. પ્રકૃતિકૃત ભિન્નતાને દષ્ટિમાં રાખી સમજીને આર્પ સાધીએ

જ્યવસ્થા કરેલી હોવાથી તેમાં અધિકારજેદ ભિન્નતા દેખાય છે. આ ભિન્નતા વડે જ પ્રકૃતિમૂલ જનવમાં પ્રકૃતિનિયમને અનુસરી સંસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. ગુણ, કર્મ, સ્વભાવ અને શક્તિ વડે જે ભાવ હોય ત્યાંથી તેનો અધિકાર નિશ્ચિત થાય છે.

આ ઉપરાંત 'સંસ્કાર' એ વિગુહિત અને ઉન્નતિનું એક પ્રધાન સાધન છે જેમ કહિત થાય છે. 'તપ' એ વિગુહિતનું એક પ્રધાન સાધન હોવાથી ધર્મ-નિયમોદિતપણથી એ સંસ્કારની એક આવશ્યક પ્રણાલી છે. અને સંપૂર્ણતા મહામાર્ગ જે ધર્મ, એ સંસ્કારનો પણ મહામાર્ગ છે. આ રીતે પરિણામે ધાર્મિકતા અને સંસ્કારિતા બંનેનું વાસ્તવિક એકજ બની જાય છે. સર્વતોમુખ સર્વતો-ભદ્ર સંસ્કાર એ જીવનને સર્વતઃ સુખમય, સદાચારમય અને સંસિદ્ધિમય બનાવે છે અને તેથી જ તે સર્વને સાધ્ય અને ઉપાસ્ય છે.

રત્ન-પરીક્ષા

લે. પ્ર. શ્રી. રાંદરશાસ્ત્રી

* * *

ભાઈ-સુભો! પરદુઃખજનન વીર વિક્રમના પુરાણ મંગરમાંથી આ તેજની મણિ મળ્યો છે, એનું મૂલ્યાંકનું છે.

પારેખ-મહામેણું નંમ છે ભાઈ પાણીદાર છે.

રામ-પણ તેનું મૂલ્ય ?

પારેખ-અમક જેટલું.

રામ-અને અમક ?

પારેખ-આપના જેટલી.

રામ-તો પછી મારું મૂલ્ય શું ?

પારેખ-સાબાને જ આપો. જેની સભા તેવો જ સમાપ્ત.

રામ-એ જાણી મમાંગી બાપા છે. નાણા સાથે મરખારી કહેા.

પારેખ-તો તમે જીંદગીમાં આવું નંમ બાણું છે, નતો ફરી ખરીકું ભે; વેચવું તો દૂર રહ્યું.

સભા-રતો વીરભોજ છે, સૌપંથી મેળવાય છે, સકિનથી સચવાય છે. સંભગાય છે કે વિક્રમને કાંઈએ પૂછેલું, 'આ મણિનું મૂલ્ય શું ?' તો એ વીર કહેલું વચનરાજને કહ્યું એક આપ્યું. મારીને પગથો છે.

રામ-તો પછી મારવાનું મૂલ્ય જેટલું ?

સભા-એ તો મારનાર પોતે જ જણે. બાકી એ કયા હોઈ ચડે છે. બરવાને દીરા બડચો. બકરીને મળે બાંધેા. બકાલી કહે છેાડી દે, પાંચે ધેર ફેરી આપું. કદાઈ કહે તેને નદિ અને દું તેટલા પેંચા આપીશ. કાપડિયો કહે એક રોનેરી મેણું આપું. સવે રીએ જ મૂલ્ય કયું.

રામ-તો પછી જવેરીનું મૂલ્ય જેટલું ?

સભા-એના પરની મૂડી જેટલું.

રામ-એ ખેડી વાત છે, પરખ એતો કલા છે. દરદમાં એ રહે છે, મડી સાથે તેને કમો સંબંધ નહીં.

સભા-તો પછી કમા અને કમાપરની કીચતકલા વંત જ આંકી શકે.

રામ-આંકી જ નદિ ખીલવી કહે વાણીના બપથી સુમોવ નાસતો ત્યારે સાથે દંતુમાન પણ તજ તમ બાજતો, રાગયડે જ તેને મુદિકા આપી મદતીર બનાવેા.

સભા-સાવ સાચી વાત છે. સોના સંજે કાચ પણ દીરા જેવો અમક છે. જેસમની ભૂટાઈ સકિન સતી તોરસના સંજ પછી જ પીગણ ફરતી થઈ છે. પ્રમાણની મીમાંસાએ જેને બાપો મરપો, એ જ છેાકારને ટંક-ગમાર્થે દસ્તામલક બનાવેા તો,

રાજા-વિષયાન્તર બની 'ગુપ્ત' છે. મહિતુ' મૂલ્ય એ પ્રકૃત વિષય છે. (સભા મૌન બેસે છે. કોઈ જીવાન આવે છે) જીવાન-(સ્વમત) મહિતુ મૂલ્ય માપી મારે મૂલ્યવંતા થયું છે. કીમત કળવી એ એક કીમતી કળા છે. કળા માટે છે પ્રયોગ, પ્રયોગ ચાહે છે સાધનો, સાધનોને જોઈએ સંપત્તિ, સંપત્તિ વસે છે શ્રીમતા પાસે. કળા વસે છે ગરીબો પાસે. શ્રીમતાને હોય છે શ્રીમતા મઠ, કલાધરને રહે છે કલાતુ' ગૌરવ. સુંબક સામે સુંબક ધરો બન્ને છે. હા કરી જશે. શક્તિ શક્તિને આકર્ષતી નથી ઉઘટા વિરોધ કરે છે. મઠ વિરુદ્ધ ગૌરવ દરદર ભય છે. શ્રી-કલાના સુમેળ વિના મોતો ઉદય થાય છે ! કેમ ? શ્રીમતાને તો ઉદય જ છે. ત્યારે કલાધરને શું અસ્ત છે ? અસ્ત ના બોધાય, તંગી ના ના. જેતું ઉદય કલાના પ્રદેશમાં રમે છે તેને બાહ્ય સ્થિતિનો ખ્યાલ જ નથી. કલાધાર આ કુન્વરી સૃષ્ટિનો જીવ નથી. એ તો ઉચ્ચ અતિ ઉચ્ચ દેશમાં વસે છે આ બુમિકાને બોલવવા માટે માનવી મંથન કરે છે. કથા પંચકારી છે. પંચકાર સાચું સન્માન ચાહે છે. કલાધરને રહેતું કલાતુ' ગૌરવ એ દ્રવ્ય નહિ પણ જીવ્ય છે. જે પોતાને વ્યવહાર લેખે છે તે ઉચ્ચને ન તો પેમે, છે ન તો માપી શકે છે. તો પછી શું કલાધરે શ્રી-મઠને આધીન થવું ? આધીન નહિ આશ્ચર્યકારક. રોહાગરે કહ્યું હજીર ઘોડા પવનપંચી છે. ત્યાં સવાર આવે ત્યાં ઘોડો જાડ થાય. રાજા રહે જડ છે. ઠોડીની જે કીમત નથી. કુંવરે જોયું સાચે પાણીવાર છે અળ-વળિયાપણાયો જે સહેતા નથી. મોટું ફેરવી સવાર થયો. અથ સાચે એ રત્ન નીવડયો. પરીક્ષા હવા કરતાં લેવી અધરી છે. બેવકૂફ પરીક્ષો કસાઈ કરતો ફરે છે. પરીક્ષા કઠિના વેવી છાત્રાણાં પ્રાણહારિણી ॥

સોનાને અગ્નિ મહી, નાખ્યો ત્યાં સોનાર, મૂળને પાણી થયો, દેખ પરીક્ષાકાળ. છતાં મારે પારખ બની નિજતું પાણી લાખવું રહ્યું. કેમકે—
પાત કયે નહિ પામતા, પાત ચહે નહિ દાસ્ય, મોતું રણકો ના કરે, રણકે એ તો કાંસ્ય
જય થાઓ સભા અને સભાસદોનો, જય થાઓ આ સંજોના સમ્બપત્ની આ દાસને પણ એક છંજા છે.
રાજા—રંગીનતું મૂલ્ય રસિક જ આંકી શકે એ સિક્કાન્ત છે, આપ આ મહિતુ' મૂલ્ય કદી શકો ?

કલાધર—રમત વાતમાં, સાધન અને સમય અપાય તો.

સભા—તમારા આશ્ચર્યે એટલો વિશ્વાસ તો અવશ્ય પેદા કર્યો છે.

સભા—ચિત્તાકર્ષક દ્રવ્ય છે. સુરમ્ય એક બાજુ ઉપર જરીયાનની ગાદી છે. વચ્ચે મહિતુ મૂક્યો છે. ફરતાં નવ મોતી છે. નવે નવ એક યદને મહિતુને કાંતિ અર્પે છે. અથવા તો મહિતુની કાંતિ નવેને આકર્ષો બધું એકકાંતિ કરે છે. મહિતુ-ગોતીની એકત્ર પ્રભા ગાદીને શોભાવે છે.

રાજા—સુંદરની સૌન્દર્ય છટામાં બોહતવર્ગ ગોદાય છે ખરીદનારું ખાન તો ફળ પાણી ઉપર ભય છે.

સભા—બોહતા સિવાય સૌન્દર્યનો પછી માહક નર પણ કોણ છે ?

રાજા—ઉપયોગ અને ઉપભોગ બન્ને કૃતિ મિત્ત છે ઉપયોગમાં વિવેક હોય છે, ઉપભોગમાં મોહ જ છે. માણુના પાણીનો તેથી પૃથક્ વિવેક જરૂરી છે.

સભા—આ શંકુમેળામાં અક્ષળ એક મહિતુ છે. બાજુ સાથે જરીયાન ગાદી ખાદી બારદાન છે. 'જર-જર હો વા જરીયાન, બારદાન મુઠા સાથે ભય છે.' મોતી એક, એકતું છે. હવે મહિતુ' આપ જ કહો.

કલાધર—અંક અર્થે નવાજું છે

રાજા—અને એકલાતું ?

કલાધર—એકલો એકનો એક છે. સાથે જ નવાજું છે, બાંધી મૂકી લાખની ઉઘાડી વા ખાય, એ કીમતની કુંચી છે.

સભા—આપનું કમન રપટીકરણ ગાગે છે.

કલાધર—સમજનો ' સવરીતું' એ કામ છે. મહિતુ-મોતીને એક કરનાર દોગ સમજી શકે છે.

પ્રધાન—મિત્રો ! તમારું અમારું રાજાધિરાજતું, ટુકડાં સમગ્ર રાષ્ટ્રતુ પાણી ત્યાં પરખાય છે. મહિતુ એક નંગ છે, નંગ એકતું હોય નહિ; એકતું હોય તે નંગ નહિ નંગ જોડ માગે છે જોડ લાખ લાખની છે. જાણી કાંતિને મહિતુ, પોતામાં સમાવે છે. નવ કાંતિ સમાવી છે, દશમી વેરાઈ ભય છે. જે નેટકાને સમાવી શકે, તેટલું તેનું મૂલ્ય છે. શેરનો કળસ, નવ મોડાના જથ્થાણું એ જુડું કાપ્તી કદી શકાય છે.

સભા—તો પછી રત્નો નવનાં નવ છે, મહિતુ મૂલ્યે નવ છે; નવને નવ અદાર છે.

કલાધર—ઉપરનીયે હોય તો અદાર સંખ્યા થાય છે, તે જ પડખો પડખ થતાં નવાણું બની ભય છે.

સખા—નીચે છે કે પડખે છે એ શા પ્રમાણે
ઓળખાય છે ?

કલાધર—સખાપતિ તે કદી શકે હૃદય તમારાં
કણુથી શો; એક આખા નંમ સાથે સખા આવી જાય
છે. જુઓ ! સેવ્યસેવક બાવમાં સેવા, ધ્મજા અને ચાહ-
નાના વિષયો ભિન્ન ભિન્ન છે. સેવક સેવે છે સ્વામીને,
ધ્મજા છે દ્રવ્યને અને ચાહે છે બચ્ચતિ. તેથી ઉપર-
નીચે રહે છે. પત્નીમાં સાખ્ય-સાધનનો અંગેહ છે:
સેવે છે પતિને, ધ્મજા છે પતિને ને ચાહે છે પતિને:
તેથી પડખો પડખ છે. તેથી અંગાંગી બાવ છે. અહીં
જુઓ રત્નો એ પોતે જ પોતાની કાંતિ મણિમાં સમર્પી
છે, મણિની પ્રભા તે સોને લઇને માદી મુઠ્ઠી વ્યાપી
છે. માલવ દેશના ઉત્કર્ષ સાર તમે સર્વેએ વિચારતા
માલવપતિને સમર્પી છે. સખાપતિની શુણ્ઘાહકતા
માલવજરમાં વ્યાપી છે. તેથી આપણું માલવ નવાણું
લાખ થાય છે. એ એનું મૂલ્ય છે. હું તો આટલું
જાણું છું.

રાજા—છતાં મણિતનું તત્ત્વ જઠન છે. આમાંથી
તણ તણની ચાર દાર મણાય છે. નવમાંથી તો વળી
આઠ કરી રાકાય છે. પ્રેરકની ચાતુરી છે. એકની એક
તણ થવા ચઢાય છે, થવી જ જોઈએ.

પ્રધાન—સત્ય વાત છે. મુખ સાથે ફર્પણ મળતાં
પ્રતિભિન્ન ત્રીજું થાય છે. પતિ પત્નીનો અંગેહ મન્થિ
ત્રીજું બાલક લાવે છે એમ થવું જ જોઈએ. નહિ તો
પુરુષ નપુસક છે વા પત્ની પોતે વન્ધ્યા છે. વેણુપ્રવાહ
એક છે, મહાપ્રવાહ ભિન્ન છે. જન્મેનો સાથ મળતાં
વેણુમહા ત્રીજી છે.

રાજા—તો પછી સમસ્તનું મૂલ્ય નવાણું નહિ પણ
એક કરેલ થાય છે. સપૂર્ણ એ એક છે.

સખા—મહારાજનો દિસાજ મહારાજ જ સમજાવે.

રાજા—નવ મોતી નવ છે, એક મણિ એક છે.
એક મળીને દસ છે. બાકી બીજું મન્થ છે. ધન્વ
અંકની ઉપર છે દેશ સમસ્ત તે અમાલ્યમંડલ માલવ-
પતિને હૃદયે છે, હું તો કેવલ એક છું તમારાથી રૂડો
લાણું છું.

સખા—આ કલાધરે પણ સખાને દીક દીક અજાણવી.
આપણુ શુભ નામ !

કલાધર—આ દીન દાસનું નામ છે ધર્મપર.

સખા—પતિ તો તમે પણ માલવ દેશના અજ
તંત્રને થઈ કરવા આ સખામાં જ ગિરાજો. તમે
મળતાં સખાનો આક્રિ નવ થશે. સદા નવની નવ રહેશે.

સખા—જય હો નવાણું લાખ માલવનો ! જય હો
કરેલ માલવપતિનો—

નિશાથી ચંદ્રમા રાત્રે, શોભે છે ચંદ્રથી રાત્રિ,
ચન્દ્ર-રાત્રિ મળી જન્મે, દીપાવે આભની કાંતિ.
પડિતોથી સખા શોભે, સખાથી છાત્રે પડિતો;
સખાને પડિતો સાથે, મળીને રાજવી રાત્રે.

—શ્રી વેણુમુદ્ર

★

વિદ્યાથીની પ્રાર્થના

અધ્યયન જીવનનું પ્રથમ અંગ છે. કાગ્ગેદ જન્મતો
પ્રથમ મન્થ છે. જાણ્યારી વિદ્યા માટે ટેટલી અંખના
કરે છે તે આ પ્રાર્થનાથી જાણાય છે. પચ્ચા વિનાનું
અજ અને વર્તન વિનાનું બહુતર કેવલ વિષ થાય છે.
તેથી જીવન ધડવાની આ ઉચ્ચ પ્રાર્થના છે—

ઐ લાઙ્ મે મનસિ પ્રતિષ્ઠિતા । મનોમે જાચિ
પ્રતિષ્ઠિતમ્ । જાચિર્ જાચિર્ મ જ્ઞિ । વેદાય મ
જાણીત્વઃ । શુતં મે મા પ્રદોસી । મનેત જગીતેન
અદોરાપ્રાન્ અનુસંદધામિ, ક્રૂતં વદિપ્પામિ ।
સત્યં વદિપ્પામિ । તમ્મામથનુ । તદ્ લક્ષારમથનુ
અવનુ મામ્ । અવનુ ચકારમ્ ॥

વાણી મારી મનમાં રહી છે, મન-માઈ વણીમાં
રહું છે. હું મનમાં છે તેવું બોલું છું, જેવું બોલું
છું તેવું પાણું છું. હવે હું વેદવિદ્યા ! મારામાં આપ
સ્પષ્ટ પ્રકટ થાઓ હે મારા વાણી અને મન ! મારા
માટે વેદવિદ્યા લાવો. હે જ્ઞાન ! બણેલું જૂલાય
નહિ એવી મેધાશકિત મને આપો. હું આ
અધ્યયનનું રાત્રિ-દિવસ ચિન્તન કરું છું. હું કાત
(મનમાં હશે તેવું) બોલોશ, હું સત્ત વલોશ અને જેવું
બોલોશ તેવું આચરીશ. હવે મને મેધાદાન આપી
ખચાવો, આચાર્યને અધ્યાપનકથા આપી જખચો,
જખચો મને સિધ્ધને, જખચો મારા શુરને !

ૐ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

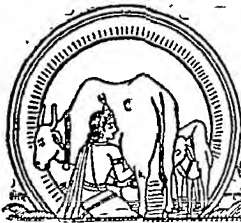
★

ધર્મ-સત્ય

હું મટી તું થવું એજ અજાનતા,
તું મટી હું થવું જ્ઞાન જાણો
તું-પણ વિશ્વને હું-પણ પ્રલોભને,
મર્મમાં ધર્મનું સ્થાન જાણો
—મેદી શ્રી પ્રજ્ઞાસ લીલાધર

ભારતીય સંસ્કૃતિનાં પ્રધાન અંગોની સામાજિક તુલના

લેખક—શાસ્ત્રી કેશવલાલ વિઠ્ઠલજી મહેતા.

સૌ માનવી મુખને છુટે છે એથી સાક્ષ્ય, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય ને- યદ્ એ વજુચપ્પદ્ય, અથવા દરેક સરેયા, અથવા એવાં બીજાં પ્રાણી-દાનાં મોટાં મંડોના અન્તર્ભૂતિત બાધારણીય લક્ષણો, 'સવોદય'ને લક્ષ્ય બનાવી રહેલાં હોય છે.

આ 'સવોદય'નો અર્થ આપણી પરિભાષાનુસાર, 'ભારતીય સંસ્કૃતિના ભક્ષ્ય-અન્ન સમી પોષક અને આદર્શ સમાજને દિવ્ય સાય આપતી એક શક્તિ'—એમ કહી શકાય; કારણ કે સવોદયનું પ્રથમ સોપાન જ સમાજ-સુધારણાની સંસ્કૃતિપોષક દેશ-કાલાનુસાર સાધન સામગ્રીની જ બલ્ય ધિમારતયી સુદૃઢ રીતે ચણાયેલ હોય છે. નૃપતી દરેક જરિવાતોને પહોંચી વળવા અને આધ્યાત્મિક સાધન-પૂર્તિ કરવા માટે તત્પર જ હોય!

...સમાજસુધારણાની ચમત્ક્રોધ, મંડોલા શાખાઓ, આદિ પશુ જન્મતી પેઠે જ રતાં રતાં રહે છે; કારણ કે એ જન્મેના સંબંધ અવૃદ્ધ છે. જન્મેના સમન્વય કરીએ તો સક્ષમ દાદ્યે જન્મેને દેહ છે, મન છે અને ચિત્ત છે. જન્મે પરિવર્તનશીલ છે—આદિથી સંકલ્પના રહી-રહે.

નવા વિચાર, નવું કલાકોસ્થ, નવા આવિષ્કાર અને નવા વિજ્ઞાનવિકાસ પ્રતિદિન સમાજસુધારણા સ્વરૂપે જન્મતમાં પ્રવર્તી રહ્યાં છે. આજથી સો વર્ષ પહેલાં વાર્તામાનિક વિજ્ઞાનવિકાસની કલ્પના નહોતી અને ભાવિ વિજ્ઞાનસમૃદ્ધિની આજે ય કલ્પના નથી. એટલે દુઃખમાં દાહમાં સંસાર-સમાજ કહેવાતી રીતે, ખૂબ જ આમળ વધી રહી છે, તો પણ આજે એ સંસાર સમાજને શાન્તિ કેમ નથી કે એ જ એક મોટો મહત્વનો પ્રશ્ન બની રહે છે. આજનો સમાજ આપણને શા માટે કહી રહ્યો કે, 'મારા દેહ મંસિન યજ્ઞ ગયો છે. મને કૃપાસનાઓએ પેડે' જાણી છે, મારા હાથ પમ દેહા

પડી ગયા છે, મને જૂથ છે કાળજૂની... મિટાવો કોઈ?...'

આજ એના સુદૃઢ પૂકાર ને હૃદયમાં સુદૃઢ સ્થાન આપી આપણી સંસ્કૃતિનાં સર્વ અંગો વિકસાવવા અને સુદૃઢ કરવા માટે, એને સામુદ્રિક વિવેકપ્રયા અને દેશ કાલાનુસાર સ્વાતંત્ર્ય પ્રણાલી સમર્પણ કરી, સ્વચ્છન્દતા, રોકવા આપણે કટિબદ્ધ થવું જોઈએ, એ જ આ લેખનો ઉદ્દેશ છે. દરેક માનવીની આ મહામુદી ફરજ છે. એથી જ આપણે આત્મા કૃતમૂલ જનશૈ અને આપણે એથી જ 'સવોદય'ની સીમાએ પહોંચી સકીશું અખ્યાત-સ્વરૂપે મહાધી, શારીરિક સમ્પત્તિ પણ નૈસર્ગિક પ્રાપ્ત કરી, સુસંસ્કાર-આર્થ સંસ્કૃતિના એક પુનિત આરે પ્રયાણાધિકારી બની, પરમ પ્રિય સમ્પાદન કરીશું.

આપણું આધુનિક કર્તવ્ય છે—ભય છે !... પ્રાચીન કાળમાં આપણા ગાયિ-મુનિઓએ આપોના પ્રાણ સમી આ સંસ્કૃતિને વિકસાવવા દર કરવા એનાં દરેક અંગો ઉપર પોતાના વિચારો સારી રીતે દર્શાવ્યા છે. હજુ સુધી એ પરમ પુનિત મહાત્માઓની વિચાર-ધારા જન્મતને સન્મારે પ્રયાણ કરાવી રહી છે, તો પણ હવે એ વૃદ્ધ યદ્ અજ છે !... (વૃદ્ધ જેવી દેખાય છે) આપણું જ માનસ અવિશ્વાસ મસ્ત હોવાથી એ વિચાર-ધારા સંસ્કૃતિપોષક થતાં પણ આપણને દોરવા અ-સમર્થ બની રહેલ છે. આપણે જ એમાં દોષ છે. આપણે જ એમાં પૂરા જવાબદાર છીએ. કારણ કે આપણાં માનસ ગિલકુલ સંકલ્પિત અને નમજાં યદ્ અર્થ છે. એથી આપણે આપણું વર્ચસ્વ ગુમાવી બેઠા છીએ... છતાં ય દારી જનુ આપણને પામવે નહિ! હજુ ય આપણે એ માટે પુનઃ પ્રયાણ કરવું જોઈએ, એ આપણી ફરજ છે.

એ માટે સૌથી પ્રધાન કારણ 'મનને વશ કરવું' એ છે. મન વશ થયા પછી એનો ક્રમિક વિકાસ શરૂ થશે. પછી મનોબલથી આપણે બહુ કરી સંકીર્ણ આત્મભવ સર્વવસ્તુસંપાદક છે જ.

આપણી કાપિદિશિત દરેક રમૂસ સૂક્ષ્મ ક્રિયાઓમાં સંસ્કૃતિ પ્રધાન અધ્યાત્મવાદ પૂર્ણ ઝળકી રહી છે. એથી સંસ્કૃતિપ્રાન અધ્યાત્મવાદ જ આપણા જીવનનું કેન્દ્ર બિન્દુ છે. આપણી દરેક વસ્તુઓ અધ્યાત્મતત્ત્વની સૂક્ષ્મ વધ ભૂમિકા પર જ પ્રતિષ્ઠિત રહે છે.

આપણા કાપિમુનિઓએ ઇલેલોડિક અને પારલોડિક એમ દરેક વિષય ઉપર આજીવન-જીવનની બંધી ધટના ઉપર આકાર, નિદા, મૈથુન, અરે! મહામૂલ લાગાદિક રમૂસ ક્રિયાઓમાં પણ અધ્યાત્મ દૃષ્ટિથી વિચાર કયો છે. એઓની દૃષ્ટિએ બધુંય આત્મભવ હતું. તેઓ પરમ પુનિત મહાત્માઓને અધ્યાત્મ જ 'સત્ સ્વરૂપ' અને બીજા બધું જ 'અસત્' હતું વળી સ્વીય સંસ્કૃતિના પ્રધાનઅંગ એવા કે આર્યોની વર્ણશ્રમ વ્યવસ્થા. ધાર્મિક સંસ્કારો આર્યોની દિનચર્યા જગત અને જગતના સાધનો સાથેનો સંબંધ ઇલાદિ સર્વ અધ્યાત્મભવવ્યંજિત છે. ભારતીય સંસ્કૃતિ અધ્યાત્મભવ છે.

પ્રાચીન કાળમાં એવા અધ્યાત્મવિકાસ થયો હતો. એની આજે આપણા મસ્તિષ્કમાં કદપના યે જીતી શકતી નથી, એથી આજે અધ્યાત્મજ્ઞાનથી વિહીન અને નબળા ચર્ચાગેલા આપણા માનસમાં સત્યાસત્યનો વિચાર સૂકા કરવાની શક્તિ રહી નથી.

આપણા મહાન મંત્રદ્રશ મહર્ષિઓએ તો કોઈ એનોખી રીતે જ અધ્યાત્મવાદને સમાજવાદની સાથે સંકળ્યો હતો એની રમૂસ ક્રિયાઓમાં પણ આત્મવાદને સુદૃઢ રચાત દર્શવું.

એઓનું જીવનમૂલ—'ન સગ્ર છયોં માતિં (કઠ ૩-૨-૨૬) નિત્યોડનિત્યાનામ્ ચેતનમ્ચેનાનામ્ (કઠ શારાદ) ઇલાદિ હતું. તેઓના દરેક જીવનના પ્રસંગો એ સત્ત્વમાં સમ્પ્રોત રહેતા.

અરે! કેટલી વિરૂદ્ધ છે ભારતીય સંસ્કૃતિ. વારં-વાર કહેવા ઇચ્છા થાય છે કે એ અનેરી ઉન્નતવલ સંસ્કૃતિએ તદાધિન સમગ્ર માનવજીવનની પ્રત્યક્ષ ક્રિયા-ઓને પણ અધ્યાત્મભવ જનાવી સમાજની અધ્યાત્મવાદ સાથે સંકલના કરી. આજે કરોડો વર્ષ

થયાં પણ એ અમર છે. સુધાં સમું એનું તેજ છે. હવે હવે નવીનતા ધારણ કરવું એનું અવિચિન્ન તેજસ્વ સ્વરૂપ મહાત્મી રહ્યું છે.

મોસ શામ ને એથીય પ્રાચીન અહુરિઝા; બેનિસિન અને મિથ્ર આદિ દેશોની સભ્યતા આજે કેવલ ક્યા-વશેષ-રહી છે; પરંતુ ભારતની તો આધ્યાત્મપ્રધાન અધ્યાત્મમૂલક સંસ્કૃતિ આજેય લાખો-કરોડો વર્ષો વીસાં છતાં અક્ષરજીવંત ને જ્વલતી બેઠી છે, છતાં આજે એની શક્તિ ક્યાં ગઈ? એ નથી સ્પષ્ટ જણાવ શકાય કે—

આદર્શ વૈરાગિક સમાજસૃષ્ટિ ભારતીય સંસ્કૃતિની વિધાતક બની છે. કાપિ પ્રચીત અધ્યાત્મ ભૂમિકાને તોડી નાખવા તત્પર બની છે. સ્વચ્છન્દતા તરફ સ્વેચ્છ હોદી જાય છે. વેદનિર્ણયિત કુદરતી નિયમોનું પકડ સધુ સ્થંધન કરવા જઈ રહ્યો છે. આ બધું એવાં છતાં દરેક સંસ્કૃતિપ્રિય માનવો કિંતવ્યતા વિમુક્ત બને અને નિષ્ક્રિય બેસી રહે, એ આશ્ચર્યજનક નહિ તો બીજું શું!

આજનો સમાજ ચારે તરફથી કેવલ ભૌકિતક સુખનો જ વિસ્તાર કરવાવાળો અને એથી જ કસિકસુષિત મસિન છુદ્ધિવાળો અને લોભા-વવા વાળા વિદેશી નીતિથી આક્રાન્તબોલેલ ભવેકર અર્થ સમૂહથી આપણી આર્થ સંસ્કૃતિને ખૂબ જ ઊંઘા ધા કરી રહેલ છે, અને એથી આપણી, સંસ્કૃતિ જર્જરિત બની પીડા અનુભવી રહી છે... છતાં હજુય અમર રહી છે. પાશ્ચાત્યો સામે હજુય-સેકેડો વધે થયાં આપણી સંસ્કૃતિ અધ્યાત્મમૂલક સમગ્ર તરતોની સાથે રહી ભૌતિકતામૂલક સમગ્ર તરતોથી બ-રહી વિદેશી સભ્યતા સામે મહાયુદ્ધ ખેલી રહી છે.

દૂંકમાં બહુધા બધુંય આધુનિક જગત ભૌતિકતાની નિદંધ યશ્કીમાં પીસાઈ રહ્યું છે, પણ જો એને શાશ્વત શાન્તિની પ્રાપ્તિ કરવી હશે, તો એ માટે ભારત વર્ષની ઉચ્ચતમ અધ્યાત્મમૂલક, સંસ્કૃતિના જ આશય કરેલા પાંચે-પાંચો છે. એનાં પણ વર્ષો દૃષ્ટાન્તો મોજા છે.

પહેલાં અન્ય સંસ્કૃતિનો આશય કરી કેવલ ભૌતિકતા પ્રધાન એજ, સિદ્ધાન્તો ધારણ કરી આત્મન કુન્નદ પ્રયત્ને આઠા સદિન એ સાંસારિક મરુમરિચિકતા દાર્દ્રિ-ત્યાગ કરવા માટે એ ભારતના અધ્યાત્મ મંદિર સાંભળે છે અને શાશ્વત શાન્તિનો અનુભવ કરે છે.

ઉપર કહેવા પ્રમાણે કાષ્ઠકમથી કલ્પિત મહિન શુદ્ધિએ સમાજે આપણી સંસ્કૃતિને જાળવેલો બનાવી દીધો છે. એથી આપણી સંસ્કૃતિનાં રૂપાંતરો યથા થયાં છે. અને સમયપ્રાપ્ત્યથી એની ધારા મહિન યથા ગઈ છે તે એમાં ખલ્લા દોષો નહીં પડે છે. અને જાણે એની જીવનશક્તિ ક્ષીણ યથા હોય એમ ભાસે છે, તેનો ઉપાય શું?

અભ્યાર્તો સમાજવાદ રોગી માણસને ઔષધ આપવાને બદલે એને મારી નાખવા જેવી બપુંકર ભૂલમાં ભમી રહ્યો છે. કહેવું જોઈએ કે આપણી આર્થિક સંસ્કૃતિ મહેલે અભ્યારે જાળવેલો—દોષયુક્ત ભાસતી હોય, પણ મુશ્કેલીએ તો એ અત્યંત નિર્મલ છે—ઓજસ્વી છે. અન્ય નદીઓ અને ગટરના જલથી મિશ્રિત ચણેલ પતિ-તપાવની ગંગાજનું જલ, કલકતાની નજીક ઘણું જ મહિન દરમાં છે, પણ તોએ છે તો ગંગાજનું જ. જસ ! એ જ પ્રમાણે અમારી આ અનાદિ કાલીન, ત્રિકાલ્ય, રાગ-દોષધન્ય, અપિચ્છિનિઓથી આવિષ્કૃત, સનાતન સિદ્ધાન્તોથી અવલગ્નિત, અધ્યાત્મપ્રધાન—સંસ્કૃતિનું બહાર દેખાતું રમૂસ કિયાતમક સ્વરૂપ કાઢે મારે એટલું મહિન દરો પણ એ મૂલતઃ સદાય નિર્મલ અને નિહી-વજ છે, એના ઉપર મારે એટલા ઘાતક પ્રહારો કેમ નથી પડતા ! છતાં એ અમર રહેશે; એનો વિનાશ ન જ થાય !

આપણી સંસ્કૃતિનાં મુખ્ય પ્રયાણ એ છે. પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ એ બંને પ્રયાણો આ સંસ્કૃતિની અગાધતા સિદ્ધ કરે છે. પ્રવૃત્તિ વિભાગમાં આપણી વલ્લભ અવ્યવસ્થા આદિના સમાવેશ થાય છે. અને નિવૃત્તિ વિભાગમાં જંગમની સર્વ વસ્તુઓનું આધ્યાત્મ નિરૂપણ સારી રીતે

પ્રસિદ્ધ છે. અને સર્વ ક્ષેત્રોમાં ભારતીય સંસ્કૃતિનો કેવા ઉદ્દેશથી કષ્ટ રીતથી સ્વીકાર કરી રહે એ પણ જતાવવામાં આવ્યું છે. ત્રિપિચ્છિનિઓનો સિદ્ધાન્ત કેટલો ઉચ્ચ છે એ એમાંથી જ કુદરતી રીતે પૂરવાર થઈ ચકશે.

ભારતીય સંસ્કૃતિ એ એક મોટી નદી છે. કાલતટ ઉપર નિર્મલપણે વિચરતી એક કામધેનુ જ છે. આ સંસ્કૃતિમાં અનેક સંસ્કૃતિઓનું સુમિશ્રન થયું છે. કાશ્મીરથી કન્નડાકુમારો અને ગંગાગથી યુગચાત સુધી આ એક જ સંસ્કૃતિનો ઔષધ વહે છે. ભેદ દેખાય છે એ માત્ર દેખાવ પૂરતો જ છે. શૂતકાળની આપણી ભવ્ય સંસ્કૃતિ, ક્ષાત્રીશત્ર્ય, તત્ત્વજ્ઞાન, ધર્મ અને સમાજશાસ્ત્રના ગૌરવનો ખ્યાલ કરીને ભારતીની નવી ધર્મભારત બિભી કરતી એ આપણી સૌની કજ્જ છે, વસ્તુતઃ. અગિયાર પ્રવૃત્તિનિવૃત્ત્યાત્મક પ્રમાણરૂપનો મધુર સંગમ એક આપોર્તમાં જ થયો છે. બિન બિન સંસ્કૃતિનું સુદર મિલન કેવી રીતે કરવું, એ એક ભારત વર્ષે જ નાણું છે. જાણે છે. ઉચ્ચાંડ અને બીજા દેશોએ એકિષા અને આક્રિંક વાસીઓનો મેળ પોતાની સાથે કેરી કુટ રીતે કર્યો છે એ બધા જાણે છે, પણ ભારતના દરેક ઇતિહાસના પાનાં ઉઘાડવી જાઓ ! ક્યાંય ભારતની ધુલ-તા નજરમાં આવે છે, ! ન જ આવે ! એ જ ભારતની અમોલી સંસ્કૃતિનું ગૌરવ છે

એ અધ્યાત્મ સંસ્કૃતિના પુનરુદ્ધાર માટે દરેક કટિબદ્ધ બની તનમન ધનથી તત્પર રહેવા વિનંતી કરતો વિગ્રમીશ.

દર્શન દે

નોટક

રખડ્યો અહીં-તહીં બહુ
આપને રોધવાને.
જેમ પ્યાસી અધીર થાતો.
નીહાળવા તુજને.

આથો ઘોડે અડિયો
ફર ફર કહી બટકતો
ક્યાંયે ન તુજને દેખું
હિલ હાં પ્યાસ બુઝાવો ! !

—શ્રી નરવરસાલ પંચાલ

શુરભક્તિ

લે સ્વામી આનંદાનંદ સરસ્વતી.

મદ્ધાનંદં પરમસુખં કેવલં જ્ઞાનમૂર્તિમ્ ।
 દ્વંદ્વાતીતં ગગનસદૃશં તત્ત્વમસ્પાદિલક્ષ્યમ્ ॥
 પદ્મં નિત્યં વિમલમચલં સર્વધીસાક્ષિભૂતમ્ ।
 માધ્યાતીતં ત્રિગુણરહિતં સદ્ગુણં તં મમામ્ ॥૧॥

શિષ્યે અવસ્થ શુરની ભક્તિભાવ અને પ્રેમપૂર્વક સેવા કરવી જોઈએ. અને સેવા કરવાથી જ સદ્ગુરુની કૃપા સંપાદન થાય છે. શુરની સેવા કરવી એ શિષ્યનો પ્રથમ ધર્મ છે. શુર સેવામાં આજ્ઞાસ કરનાર શિષ્યને કદાપિ (જો કે શુર, સેવા કરાવવાની ઇચ્છા ન કરતા હોય તો પણ શુરસેવા ક્યાં વગર) ઇચ્છિત પરાવિદ્યા સત્-જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થતી નથી શુર સેવ્ય અને શિષ્ય સેવક છે. શુરને કોઈપણ જાતનો કિંચિત્ પણ શ્રમ પડવા ન દેતાં તેમનું ઇચ્છિત કાર્ય કરવું અને તેમને સતુષ્ટ રાખવા એ તેની સેવા કહેવાય. અને સેવા-પ્રમાદિ શિષ્યને બહુ હાનિ થાય છે.

પૂર્વે દક્ષિણપુર વિષે નિમંલ્યશ નામનો એક રાજા રાજ્ય કરતો હતો તેને બે રાણીયો હતી. જુની કરતાં નવી સ્ત્રી પર વિષયાભિલાષી પુરુષની પ્રીતિ વિશેષ હોય છે. અને તેમાં પણ આ રાજાને જુની સ્ત્રી સાથે કષ્ટક કારણસર અણખનાવ હોવાથી તેણે તેનો ત્યાગ કર્યો હતો. પણ જો વખતે રાજાએ તેને ત્યજી તે જામયે તે અર્થવતી હતી. અર્થને આઠેક માસ થયા હતા. અને તેટલી અણખાનીતી તો એ પણ રાજાની રાણી એટલે તેને રાજમહેલના એકાંત ભવનમાં રાખી હતી. પૂરે માસે તેને એક મુંદર પુત્ર જન્મ્યો.

પટરાણીને સંતતિ થયા પહેલાં એક પછી એક એમ બેબે વરજને અંતરે બે પુત્રો થયા હતા. એ ત્રણે રાજપુત્રો મોટા થયા ત્યારે તેમને રાજાએ વિદ્યાભ્યાસ કરાવવા એક ઋષિને આજ્ઞા કરી. ઋષિ મહાસમર્થ હતા અને એકાંતવાસ કરનારા હતા. તે પોતાની સાથે કાઝા શિષ્યો રાખતા ન હોતા, પણ રાજાની સાથે લાંબા

સમયથી પ્રીતિ હોવાને લીધે કુંવરોને અધ્યયન કરાવવાનું સ્વીકાર્યું હતું. પ્રજુસેવન કરી સતત આનંદમાં રહેનારા તે ઋષિ તથા ઋષિપત્ની પૂર્ણ વૃદ્ધાવસ્થાએ પહોંચ્યાં હતાં અને અપુત્ર હોવાથી રાજકુંવરોને પોતાની સંતતિ સમાન જ ગણતાં હતાં. ત્રણે રાજપુત્રો જોયો પરસ્પર સાવકા ભાઈઓ હતા. તેમાંના મોટા બેને આ ભગવત્ સ્વરૂપ શુર અને લક્ષ્મીરૂપ શુરપત્નીની કૃપા સંપાદન કરતાં આનંદી નહીં. એ બે મોટા ભાઈઓ નવી રાણીના દિકરા હતા. એટલે તેમની મા રાજાની માનીતી હોવાથી સ્વાભાવિક રીતે જ પોતે પણ રાજાના માનીતા હતા.

વિભજનભક્તિની મા સુશીલ, પતિવ્રતા, કાઠી અને સાધ્વી હતી. તેણે પોતાના પુત્રને બંધુવા મોકલતી વેળાએ કહ્યું હતું કે ભાઈ કુમાર ! તારું કન્યાપુત્ર બોલે. તને સરસ્વતી તથા શુર પ્રસન્ન થાઓ, એવી મારી આશિષ છે. પરંતુ તને શ્રમ અને સર્વથા હિતરૂપ થઈ પડનારું એક વચન કું' કહું છું' તે કદી વિસરતો નહીં. સરસ્વતી સંપાદન કરવાનું અધ્યયન શુરની કૃપા એ જ છે. અને તે તેમની સેવા કરવાથી આપોઆપ પ્રાપ્ત થાય છે. માટે તને પુનઃ પુનઃ એટલું જ કહું છું કે તારા અધ્યયન ઉપરાંતને સમજા કાળ તું તારા શુરની સેવા કરવામાં જ માજ. શુરસેવાથી કદી પ્રમાદ-આજ્ઞાસ કે અનાદર કરતો નહિ. શુરસેવાપરાયણ થવાથી તને અભ્યાસ કરવાનો સમય ન મળી શકે તો પણ ચિંતા નહિ, પરંતુ નિરંતર શુદ્ધ મનથી શુરની સેવા કરજે. જેમ શુરની સેવા વિશુદ્ધ મનથી કરવાની છે તેમ શુરપત્નીની સેવા પણ વિશુદ્ધ મને જેમ પુત્ર માતાની કરે તેમ કરવાની છે. શિષ્યને માટે—

'શુર એ જ શક્તિ છે, એ જ વિષ્ણુ છે, એ જ દેવ મહેશ્વર છે, એ જ સાક્ષાત્પરબ્રહ્મ છે તેથી સદા શુરને નમસ્કાર દો.'

શુરમૂર્તિનું જ આનંદ, શુરના પાદારવિન્દની પૂજા

ગુરુનું વામ એ જ મંત્ર અને ગુરુની કૃપા એ જ મોક્ષનું સાધન છે. વળી કહ્યું છે કે-

જે પુરુષ પ્રમાણથી ગુરુને શીળ સાધારણ માણસની માફ જીવે છે તેને આ લોકમાં તથા પરલોકમાં સુખની પ્રાપ્તિ થતી નથી પરંતુ કુખ જ પ્રાપ્ત થાય છે.

જે પુરુષ કર્મથી, મનથી કે વાણીથી ગુરુની અવગણ કરે છે તે મહાન ધૈર્ય રૌરવ નરકને પ્રાપ્ત થાય છે.

જે ગુરુ સિમ્બને એક અક્ષરનું પણ શાન આપે છે. તેનો ઉપકાર વળગવા માટે આ પૃથ્વીમાં એટલું ધન તથી કે જે આપવાથી ગુરુના જાણથી મુક્ત થવાનું એવા અભવિવાના એક અક્ષરનો પણ ઉપદેશ કરવાવાળા ગુરુને જે પુરુષ નથી માનતો તે મૂઠા, જમતવા પ્રથમ પર્વત નરકમાં નિવાસ કરે છે. કૃતધ્વી અને અહમ્કારો મરીને જે ધૈર્ય નરકાદિ લોકોને પ્રાપ્ત થાય છે, તે જ લોકોને ગુરુદોષ પ્રાપ્ત થાય છે. અભવિવાના ઉપદેશ કરવાવાળા ગુરુની સાથે જે દોઢ કરે છે તેને મહાપાતકી તથા ઉપપાતકી જાણવું જોઈએ એવા ગુરુદોષ રૌરવાદિ નરકને પ્રાપ્ત થઈને ત્યાં દગ્ધર કલ્પ સુધી વાસ કરે છે અને અંતે વિશ્વનો કૃમી થાય છે.

સર્વ વિદ્યાઓની પ્રાપ્તિમાં ગુરુ જ કારણ છે તેથી અધિકારીઓએ મહાકેવ સમાન ગુરુનું પૂજન કરવું જોઈએ અથવા શિવના પૂજનથી પણ ગુરુનું પૂજન અધિક કરવું જોઈએ.

જે પુરુષ અભિમાનથી પોતાના ગુરુની અવગણ કરે છે તેના પાપની નિરૂપિત કરવાવાળું ગોઈપણ પ્રાપ્તિત નથી. અહમ્કારથી પાપોની નિરૂપિત કરવાવાળા પ્રાપ્તિત ધર્મશાસ્ત્રોમાં જોવામાં આવે છે પણ, ગુરુદોષીના પાપની નિરૂપિત કરવાનું પ્રાપ્તિત ગોઈપણ શાસ્ત્રમાં મળતું નથી.

યદ્યપે દેવે પરમશક્તિર્થયા દેવેતયા ગુરોઃ ।
તદ્યેવે કથિતા દ્યૌર્ધાઃ પ્રકાશન્તે મહાગ્મનઃ ॥

જે પુરુષની દેવમાં પરમશક્તિ છે અને તેની જ પરમશક્તિ ગુરુમાં છે તેજ બ્રહ્મની સુદિમાં વેશિત શાસ્ત્ર મહામાઓ પ્રકાશિત કરે છે. અર્થાત્ ગુરુદોષી સિમ્બનું ગોઈપણ વિધિથી કલ્યાણ થઈ શકતું નથી.

માટે તે પુત્ર, દુઃ પ્રેમથી ગુરુને ત્યાં જ અભ્યસન કરવામાં વધુ વખત ન અને તે ગોઈચિંતા નહીં, પણ ગુરુની સેવા કરવામાં, તેમજ વચનનું પાલન કરવામાં અને દરેક પ્રકારે ગુરુની પ્રસન્નતા સંપાદન કરવામાં પ્રમાણ આજસ કરીશ નહિં. ત્યાં કલ્યાણ થાઓ એ જ આશીર્વાદ છે.

દેવે મુનિએ તેમને અનુક્રમે વિદ્યાભ્યાસ કરાવવો શરૂ કર્યો, અને યોગ સમયમાં વ્યાકરણ, વેદ, ધર્મશાસ્ત્ર, સાંખ્ય ઇત્યાદિ શાસ્ત્રોમાં તેમને કુદયગ કરી ત્યારપછી સ્વતંત્રપણે ઉપયોગી ધનુર્વેદને અભ્યાસવાનો આદેશ કર્યો.

દેવે અભ્યસન કરતી વખતે એ ત્રણે ભાઈઓ પરસ્પર રીની રીને વત્તો તે પણ જાણવું જરૂર છે. એ ત્રણેને રહેવા માટે ગુરુના આશ્રમ નજીક એક પર્ણકૂટી હતી. તેમાં અભ્યસનથી નિરૂપિત થઈ તેઓ નિદ્રા લેવા દત્તા અભ્યાસ કરવામાં વિમગ્નમતિ સો કરતાં વધુ આજગ પડતો દેખાતો હતો. કારણ કે તે બહુ જીદિમાન અને ગુરુભક્ત હતો. ગુરુજી જે વચન કહેતા તે એકચિત્તે શ્રવણ કરી પોતાના લક્ષ્યમાં લેતો હતો અને આજગનું અભ્યસન સંપાદન કરવા મુરુને વિનંતિ કરતો, ત્યારે માનીતી ચણીના બને પુત્રો પાછળના પાડમાં જ ચોથા ખાંધા કરતા, આથી તે બંને ભાઈઓ તેની ઈર્ષ્યા કરવા લાગ્યા. ગુરુજી પાસેથી છૂટા પડ્યા કે તરત પોતાની પર્ણશાળામાં જઈ વિમગ્નમતિને નવાં નવાં કોતક કરીને ચીડવે અને અનેક પ્રકારે ચતાવે. પ્રતિદિન ઈર્ષ્યા વધતી જતાથી ગુરુ પાસેથી પાક લેવા પણ તેઓ તેને અચ્છેડ કરવા લાગ્યા. કંઈને કંઈ કારણસર તેને ગુરુ પાસેથી ખસેડી પોતે પાક લેવા દત્તા વિમગ્નમતિ તેમને કંઈ શોખામણની વાન કહે અથવા સમજાવે કે "ભાઈયો! આપણે એક પિતાના પુત્ર છીએ, એક ગુરુના શિષ્ય છીએ અને મહાખાથી છીએ તો આપણે સદ્યે પરસ્પર સંપ અને પ્રીતિથી વર્તવું જોઈએ, છતાં તમે આમ કરો છો એ ક્રોધ નહિ." એ ઉપદેશ સાંભળી તેઓ ઉભટા તેના પર ક્રોધે બગઈ તેને શિક્ષા કરવાની ધમકી આપતા દત્તા અને સમય પર અપાટો પણ લગાવી દેતા. વિમગ્નમતિ તેઓ કરતા નાતો અને એકદો એટલે પડોશ વગે તેમ નહોતું. અને પોતાની મા અજમાનીતી દેવાથી તેને ગોઈપણ તરફથી કદી મદદની આશા નહોતી. તેથી જેમ તેમ કરી સુષોદુ ને દિવસ નિર્ભયન કરી અભ્યાસ કરી કરતો હતો એટલું કુખ છતાં પણ તેઓ કરતાં તે આજગને આજગ જ રહેતો તેથી તેઓ તેને દિન-પ્રતિદિન વધુને વધુ હેરાન કરવા લાગ્યા આપું કુખ રહેવા દિવસ સહન થાય ! આખરે વિમગ્નમતિએ તેઓને કહ્યું કે જો તમારે દિરંતર આમ જ કરવું હોય તો હું તમારી પર્ણકૂટીમાંથી નિકળી જઈશ. તેઓએ તે વાન માન્ય રાખી એટલે ગુરુની આજ્ઞા બઈ મુજબ માર્યાં જ રહે સુધનું રાખ્યું.

ધનનો ઉન્માદ

અનુવાક :- શ્રી રમણલાલ એ. શક્તે

તે લોકોમાં ભગતજીના નામથી પ્રસિદ્ધ હતો. પરંતુ તેનું ખરૂં નામ એ ન્હોતું તેનું અસલ નામ તો નિત્યાનંદ હતું. નિત્યાનંદ ધણું કરીને એ ગામમાં સોથી વધુ દરિદ્રી હતો. લોકો કહેતા કે દરિદ્રતા તેને વારસામાં મળી છે. જુના ઘરડા લોકો પાનેથી સાંભળ્યું છે કે તેના બાપનાદા અને બાપના દાદા પણ આ રીતે ઢુકડા રોટલા માટે કુખિત અવસ્થામાં મરણ પામ્યા હતા.

સવારથી સાંજ સુધી અધ્યાગ પરિશ્રમ કરવા છતાં પણ ગિયારા ભગતજી વખતસર પેટને માટે અન્ન અને શરીરને માટે વસ્ત્ર ન્હોતા મેળવી શકતા. આ બધી કમીની અંતિ છે. સવારમાં સ્વોદય થતાં ઊઠીને મંદિરમાં જતા અને ત્યાં ભગવાનનું ભજન — આન ચર્મ અથવા બાદ ઘેર આવી એ રોટલા બનાવી ખાતા. ભગતજી સોથી પહેલા મંદિર જતા અને સૌની પછીથી આવતા. એ કહો લોકો દેવનું દર્શન કરી ચાલ્યા જતા, પણ ભગતજી ત્યાં સ્થિર આસન જમાવી ક્ષણે સુધી ધ્યાનમાં બેસી રહેતા. જે મંદિરમાં એ મિનીટ પણ ન રોકાય, તે ચાર ચાર શઠા સાથે રાટી ખાય, ચાઈનાસિલ્કનો ટોટ પહેરે, મેળમજા હાવે અને કલાકો સુધી ભગવાનની બકિતમાં નિષ્કપટ ભાવથી લીન રહેનાર સાધક એ રાટીના ઢુકડા સાથે ઘેર ઘેર ભટકતો ફરે, આ વાન બેઠને તાર્કિક લોક મન ફાવે તેમ કહ્યા કરતા. પરંતુ નિત્યાનંદનું ધ્યાન તે તરફ હતું જ નહિ. તે તો સર્વ વિધાતાનો એક છે તેમ માનતા.

આ પ્રમાણે સાધારણ આદમી અથવા કાચા વિચારના યુવકો માટે નિત્યાનંદ એક ઉપકાસની વસ્તુ બની ગયો હતો. તે લોકો કોઈ કોઈ વખત તેને કહેતા કે આજો દિવસ ધ્યાનમાં પડી રહેવાથી શો લાભ છે? કંઈ ભગવાન પાસે ખમ્મનો નથી પડી રહ્યો કે તે તને સોંપી દે, કમાવાનો સમય છે તેને તો તું આવી રીતે બરણા કરી દે છે. આ વખતે કામ પર બેસે, તોજે એ ચાર આના મળી ગય; પણ હું તો બદ

અગળા આદમી છે ત્યારે જુઓ ત્યારે મંદિર જ મંદિર મૂકે છે. જો તેમાં કંઈ માલ હોત તો અમે લોકો શું મૂખો છીએ કે આ તરફ ધ્યાન ન દઈએ. તમે અમને એ તો બતાવો કે કલાકોના કલાકો મંદિરમાં ગાળવાવાળાને પેટ ભરીને ખાવા પણ કેમ મળતું નથી?

નિત્યાનંદ આવી વાતોનો કંઈપણ જવાબ દેતો નહિ. આ તેના માટે એક વનની કસોટી હતી. તે તેને ઝેરનો ધુટંડો માની પી જતો. આ ઉપરાંત બીજું યષ્ઠ પણ શું શકે? ત્યારે તે આવા લોકોની વાતો સાંભળી સાંભળી તપી જતો ત્યારે તે ક્યારેક ક્યારેક ફકત એટલું જ કહી દેતો કે 'તમારી વાતો બંધ છે' કું તે સાંભળવા માગતો નથી; ધન-સંપત્તિમાં મતુષ્યની મદદતા નથી તેનો વેસ્વાની પાસે પણ હોય છે. શું દું ભગવદ્-ભજન એટલાં માટે કરું છું? બકિતમાં જે આનંદ છે તેને તમે ગિયારા થી રીતે ભણી શકો? લોકો તેની વાતો સાંભળી વિશેષ મસ્કરી કરતા.

આને નિત્યાનંદ પાછલા દિવસનો બુધ્ધો પધારી-માંધી ઊઠ્યો છે. અન્ન ન મળવાથી શરીરમાં કંઈક યાક જેવું લાગે છે. તેની પાસેના જ એક દવાખાનામાં જઈને નાડી બતાવી તો વૈદજી બોલ્યા તાવ છે, આજે ન્હાગો નહિ. ભગતજીએ કહ્યું—એ કેમ બનશે! મને મરી જઈ પરંતુ પૂળ કરવાની નહિ છે! અને ન્હાયા સિવાય તે યર્ષ પણ ન શકે. વૈદે ક્યુ કે એક દિવસ સહન કરી લે. નિત્યાનંદે વૈદની વાતોનો કંઈપણ જવાબ ન આપતાં દવા લાંબે ચાલવા માંડ્યું અને નદી પર જઈને ન્હાયેલ.

ભગતજી સ્થિર આસન લગાવી મંદિરમાં બેઠો છે. એવું માન્ય પડ્યું હતું કે જાણે પરમજીમાં લીન થવા માટે કોઈ ચેત્રી બેઠો હોય. કલાકોના કલાકો વીતી ગયા પણ તેમની સ્થિરતામાં કંઈપણ ફરક ન પડ્યો. ઉવરે ધ્યાનમાં બેઠેલા ભગતજીને અકસ્માત એક દિવ્ય મૂર્તિ દેખાવા લાગી. ભગતજીએ તેને પૂછ્યું કે તમે કોણ છો?

‘જેની તું પૂછ કરે છે તે’

‘તમે અહીં કેમ આવી છો?’

‘તારો સંભાળ લેવા અને ઇચ્છાઓ પૂરી કરવા માટે મારો શી સંભાળ રાખશે અને મારી શી ઇચ્છાઓ છે તેની તમને શી ખબર?’

‘હું તારા મનની વાતો જાણું છું. તારે મારી સાથે પૂછપરછ કરવાની જરૂર નથી. હું તારી ભક્તિથી પ્રસન્ન થઈ બાકે તને ધનવાનોનો રાગ થવાનું વરદાન આપું છું.’

આમ કહીને તે દિવ્ય પુરુષ અંતર્ધાન થઈ ગયા. નિત્યાનંદે ખ્યાનની સમાપ્તિ બાદ આંખો ખોલી તો પોતાની આ વિચિત્ર ઘટના પર તેને આશ્ચર્ય થવા લાગ્યું. આ ચિત્ર માત્ર તેની સમજમાં ન આવ્યો. વિચાર કયો કે અચળ મન એક જગ્યાએ નથી રહેતું બ્યારે તેને પાસનાઓ ઉઠાવીને લઈ જાય છે ત્યારે એમજ થાય છે, આ એક સ્વપ્નવત્ જોવા લાગે. પણ બાધો નિત્યાનંદના શરીર અને મનમાં કંઈક શક્તિ બાધો અર્થ હતી તે દિવસનો આનંદ એવા હોતો કે જે અત્યારસુધીમાં તેના હૃદયમાં ક્યારે પણ પેદા થયો નહોતો. મંદિરમાંથી જીડીને ઘેર ગયો તો ત્યાં ઘરનો દરવાજો ખોલતાં જ તેના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો. ત્યાં સોનું, રૂપું અને હોરા-મોતીના ઢગલા પડેલા હતા.

x x x

આ સમયે અનંત નગરમાં નિત્યાનંદસિંહ એક મહાન વ્યાપારી મણાતા અને કરોડપતિઓમાં તેમની ગણતરી થતી હતી. દર મિત્રોના તો પોતે માલિક હતા જેમની સાથે પહેલાં કોઈ સંઘાતપ્રતિયોગ વાત પણ નહોતા કરતા જે અનંત નગરનો સૌથી અધિક દરિદ્ર અને દુષ્ટ પ્રાણી મનાતો હતો. તે નિત્યાનંદ આજે નિત્યાનંદસિંહ બની ગયો છે. જે થોડા સમય પહેલે ભક્તિ અને ઉપાસનાનું પુતળું બનેલ હતો. પોતાનો વધુમાં વધુ સમય જે ભગવદ્ ભજનમાં ખાળતો હતો, તેને હવે ભગવાનનું નામ લેવાની પણ કુરસદ મળતી નથી. જેમજેમ લક્ષ્મીની કૃપા વધતી ગઈ તેમ તેમ ધર્મ ઉપરનો પ્રેમ ઘટતો ગયો. ધનના આ વિચિત્ર ઉત્પાદે તેનામાં મસ્તકથી તે પગના તળાપમાં સુધી પૂરેપૂરું પરિવર્તન કરી દીધું. હવે આ સંબંધમાં પહેલાનાં ભગતણ અને આજના નિત્યાનંદસિંહ શેઠ કોઈની સાથે વાન કરતા તો પોતે હુકમ કરતા કે બાઈ શું કરે? કુરસદ નથી શું

આખો દિવસ મંદિરમાં જ બેસી રહે! કંઈક ધરનાં કામ કાજ તરફ તો બેલુ ને? ગુમાસ્તાના બેરાસા પર રહીએ તો કારોબારનો સત્યાનાથ થઈ જાય છે. હું તો વ્યાપારના સંબંધમાં ધણી વિના ધણ સું’ એ કહેવતને માનનારો છું.

આ વખતે નિત્યાનંદસિંહની ઉંમર લગભગ ૪૫ વર્ષની હતી. એક વર્ષમાં જ તેનો વેપાર એટલો ગયો વધી ગયો કે લોકો આ એકદમ પરિવર્તન જોઈને આશ્ચર્યચકિત થવા લાગ્યા. આ વખતે આ દેશનો ગયો વેપાર તેના પોતાના હાથમાં હતો, જાણે પોતે વેપારના દેવતા હતા. લોકો તેમને પૃથ્વીનો કુબેર ભંડારી કહેતા હતા પોતાના આવીશાન મહેલની સરખામણીમાં રાજમહેલની કંઈ કિંમત નહોતી. સર્વેના મુખમાં ચચોનો વિષ્ય એક ફક્ત શેઠ નિત્યાનંદસિંહનો જ હતો.

એક દિવસ એક અધિક અવસ્થાના આદમીએ આવીને કહ્યું કમઘાપતિ શેઠની પુત્રી સુમદા એક મુયોગ્ય અને અતિ સુંદર કન્યા છે શેઠજીએ મને આપની પાસે મોકલીને કહેવડાવ્યું છે કે આપ આ સંબંધનો સ્વીકાર કરો. એ આદમીની આ વાતનો જવાબ દેતા શેઠજી બોલ્યા—બાઈ શું કહ્યું? પાંચસો જન્મપરિગ્રામો આવી છે. જોશીએને ખતાવી આ સંબંધો નિર્ણય કરીશ. હાલમાં હું કંઈ જવાબ નથી આપી શકતો. તમે પણ જન્મપરિગ્રામ લઈ આવો. આ વાતને ઉતાવળ કરવામાં કંઈ લાભ નથી. તમે હાલમાં જાઓ જરૂર હશે તો હું તમને બોલાવી લઈશ.” આ વાત સંભળીને આવનાર માણસ ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો.

ત્યાર પછી એક ગરીબ આદમીએ આવીને શેઠજીને કહ્યું—શેઠ સાહેબ! હું જે દિવસથી જાણ્યો છું. કંઈક ખાવાનું મળી જાય તો મારે પ્રાણ બચી જાય અને સાથે સાથે એક ઓઢવાનું વસ્ત્ર આપવાની કૃપા કરવામાં આવે તો આપનો શુભ હું ક્યારે પણ નહિ જૂઠું આપ તો ઈશ્વરના ખારા છો. શેઠજી કામમાં એટલા બધા મગજુલ હતા કે આ જાણ્યા આદમીની વાતો પર તેમણે કંઈ પણ ખ્યાન ન દીધું બ્યારે તેણે શેઠજીને સમજાવવા માટે બહુ જ જોરથી બોલવા માંડ્યું. ત્યારે શેઠ ક્રોધાવમાન થઈને એક નોકરને કહેવા લાગ્યા આ જુઠું જ નાણાયક આદમી છે. મને કહી દો તુરંત અહીંથી ચાલ્યો જાય. તે ન માને તો ધક્કા મારીને કાઢી મૂકો. આવા હૃદયપુષ્ટ આદમી કમાઈને કેમ નથી

ખાતા ' શેઠજીની આ વાતો સાંભળીને ત્યાંથી પોતાની
ઝંતે જ હડતા એ 'ભિખારીએ કહ્યું' અરે શું એક જ
વર્ષમાં તમારા એ વાતો બૂલી ગયા શું ! તમને યાદ નથી
કે કંઈક થોડા જ સમય પહેલાં મારા જેવી જ તમારી
અવસ્થા હતી. બધા આદમી તે તારા પુરાણા દિવસો
સંભાળે. મારે તારી રોટી નથી જોઈતી આજે મને
આખા દિવસમાં કંઈથી રોટી મળી નથી. એટલા માટે
તારા દાર પર આવ્યો છું નહિં તો અહીં આવવાની
જરૂર જ શી હતી ! અમર તારી પાસે મારા માટે કંઈપણ
નથી તો ઈશ્વર કરે કે તારા માટે કંઈ પણ ન રહે.

* * *

નિત્યાનંદસિંહ શય્યા પર સૂઈ રહ્યા હતા.
જાણે એકાએક કોઈએ તેમના હાથ પકડીને જોરથી કહ્યું
મારા વરદાનનો ફરપોગ ! આ તો મેં જણું ખરાબ
સોદા કર્યો કે જેથી ગાંઠની પુંજ શુભાવીને ભક્ત વગરનો
બની ગયો.

નિત્યાનંદે કહ્યું—તું કાણ છે ? અને આ શી વાત કરી
રહ્યો છે ? મારા સમજવામાં કાંઈ આવતું નથી.

“હું તે છું જેણે તને દરિદ્ર નિત્યાનંદમાંથી શેઠ નિત્યાનંદ
સિંહ બનાવ્યો છે.”

“તમે તો જણ જ મોટી મોટી વાતો બનાવો છો.
હું તો મારો જંતે જ મારા પરિશ્રમથી આટલો મોટો
બન્યો છું, આવી મૂર્ખતાની વાતો તો મેં આજ સુધી
(મારા સંબંધમાં) કોઈ પાસેથી પણ સાંભળી નથી. તું
અહીંથી ચાલ્યો જા, મને તારી સાથે વાત કરવા અવકાશ
નથી. જેની આંખોના ઈશારાથી દેશનો આખો વ્યાપારી
સમાજ નાચી રહ્યો છે તેની આજળાવી વાતો ! આવી
રીતે છુટ લેશો તો ધક્કા ખાશે ચાલી જાઓ અહીંથી !”

“શું હું મારી માયા સમેટી લઉં ?”

“મારી સમજમાં નથી આવતું તમે શું કહો છો !
કેવી માયા ! કંઈ સ્પષ્ટ તો કહો ! અરે તારા અવાજ
તો કાલના ભિખારીના જેવો માણસ પડે છે શું તું
જૂઓ છો ! રોટી મંગાવી આપું ?”

હા હું તે જ છું. હવે મને રોટીની જરૂર નથી. મું
તને આ વખતે મારું રૂપ નથી દેખાતું ? હું મૂલ્યવાન
હીરાથી જોડેલ મુગટને શિર પર ધારણ કરી તારી સામે
ઊભો છું. સાફ, હું જાઉં છું. ધનના ઉન્માદમાં તું
ફેટલો બધો બદલાઈ ગયો તે વિચાર કરતો કરતો
જાઉં છું. નિત્યાનંદસિંહ આનો જવાબ દેવા બંધ છે
કે ઘડીલાંજનો એલામ વાગ્યો. પોતે તુરત ઊઠી ઊભો
થઈ ગયો. આ સ્વપ્ન પર વિચાર કરતાં કરતાં થોડી વાર
નિસ્તબ્ધ થઈ શય્યા ઉપર બેસી રહ્યો. થોડીક વાર પછી
એક નોકરે આવીને કહ્યું—આપ બહાર પધારો, મોટી વર
સેંકડો આદમી ભેગા થઈ ગયા છે.

ત્યાં જતાં જ નિત્યાનંદસિંહે જે સમાચાર સાંભળ્યા
તેથી તે બેઠોરા થઈને ધડાક ઈંચેને જમીન પર પડી ગયો.

* * *

શય્ય, સોનું અને મીઠાનો ભાવ એકદમ ગૂઝી
જવાથી, વખતસર તેનું વેચાણ ન થઈ શકવાથી
આપનો બધો કારોબાર ઠંડો થઈ ગયો. કાલ સાંજ
સુધી જે વેપારીઓનો રાજા હતો તે આજે બે રોટીની
શોધમાં ફરવાવાળો તે જ પહેલાં જેવો નિત્યાનંદ બની
ગયો. ધનનો ઉન્માદ મનુષ્યમાં ફેટ્યું પરિવર્તન કરી દે છે
તે સર્વેલોકોએ પોતાની આંખોથી પ્રત્યક્ષ જોયું. નિત્યા-
નંદ ‘પુનર્નિલુકોભવ’ની માફક પહેલાં જેવો જ કમાણ
થઈ ગયો. પછીથી તેનો બધો સમય ભગવાનની
ભક્તિમાં મંદિરમાં જ જવા લાગ્યો અને તે જ ભગતજીના
નામથી લોકો તેને બોલાવવા લાગ્યા.

ધ્યાનમાં બેઠેલા ભગતજીને ફરી એકવાર
પરિચિત આકૃતિ દેખાવા લાગી, તે જોઈને આનંદ
પામતાં નિત્યાનંદે બોલ્યો—‘ ભગવત હવે આવી ભૂષ
કપારે પણ નહિ કરે, આ વખતે તો મને ક્ષમા આપો.
પણ પરિચિત આકૃતિએ કહ્યું—હવે હું વારંવાર
તારી ચુ માદમાં ફસાવાનો નથી જે મારી માયા હતી
તે મેં સમેટી. લીધી છે. આટલું કહીને તે આકૃતિ
અંતર્ધીન થઈ ગઈ. ”

હાથો હું અતિ યમથી,
હેતુ ન ધીર ધરતું,
દશ હે હવે તો...
ઉલ્લા સ્વાસ ભરતું !

—શ્રી નટવરલાલ પંચાલ

ક્રિષ્ણ

આ માસની પાદપૂર્તિ
આનંદની ઊર્મિઓ

હીયા આર્તસ્વરે પુકાર પ્રભુને, પ્યારા પ્રભુના કહે,
જંગળી જગથી બુદ્ધિ નેને આંસુ નયનથી સરે;
રોમે રોમ ભરી દૌસે વિકળતા, છે પ્રેમની પૂર્તિઓ
એના 'પુનિત' ઊરમાં ઉલટતી આનંદની ઊર્મિઓ.

શ્રી. 'પુનિત'

જે જે મેળવશે ઉતાવળ ચઢી, ને વ્યથતા વાપરી,
તે આશ્ચર્ય યજ્ઞે ઉતાવળ કરી ચિન્તા ઘડી આકરી;
શાન્તિ ને સમતા નથી જીવનમાં તો મેળવ્યું વ્યર્થ છે,
સ્વપ્નામાં યં ન સાંપડે કદિ તને આનંદની ઊર્મિઓ
'મીડી સાકર'—શબ્દથી કદી તને ના શકેરા સાંપડે,
બોલેલું સઘળું નકામું નિવડે, અંધારમાં આધડે;
ફાનો ભાષણીયાં બણી બહુ બલે વિદ્વાનમાં તું ખપે,
સુંદરતાં બિના નહિ કદિ મળે આનંદની ઊર્મિઓ.

—'મંગલ'

નિત્યે જોજનમાં બલે મળી શકે બાજી અને બાખરી,
ચિન્તામુક્ત બની શુક્ર મહિ કહું સ્વાધ્યાસની ચાકરી;
કલેશોથી ઘઈ મુક્ત આપ્તજનની સાથે રહું સ્નેહથી,
આવે જંગલમાં ય મંગલ બની આનંદની ઊર્મિઓ.
સ્વપ્નામાં ય બલે નહિ મુખ મળે, તોયે નિભનદમાં,
નાવે કોઈ વિરોધપૂર્ણ જનતા એ દંબના કુંઠમાં;
આત્મારામ બની સહી સહુ વિષે પ્રીતિ કરે સર્વદા,
અર્પે અંતરમાં ભરેલ ઉદય આનંદની ઊર્મિઓ.

શ્રી. ગગનવિહારી

રહેને 'શૂન્ય' સમાન હોય પણ એ મૂર્ખાં જને હાથથી,
આંકે લાખગણ સકા નિજ સુખે છે મૂઢ્ય એ વાતથી;

એવા અક્ષલના બનેલ બહુધા એ 'બારહાનો' વિષે,
આવી કેમ શકે કહો કવિ ય એ આનંદની ઊર્મિઓ ?
મોડું પૂણું ખીલેલ ચંદ્ર સરખું સાઈ રહે સ્વાર્થમાં,
આવે જ્યાં પરમાર્થ ત્યાં બની રહે, પીધેલ એરડીયું!
એવા દંબતણા ગુલામ થઈને રાચી રહે મર્વમાં,
આવે અંતરમાં કહો કઈ રીતે આનંદની ઊર્મિઓ ?

શ્રી '૦ શૂન્યમ'

કંઈ જેર બર્ણું હલાહલ સમુ આંખો વિષે જાગ છે,
સર્વો સર્વ શરીરમાં ફરી અને વીંટાઈ બેસી ગયા !,
રાખ્યું સ્થાન સ્મરણમાં પણ અરે એ સચ્ચિદાનંદના,
શેષો છે સ્મિતપૂર્ણ એ મુખ વિષે આનંદની ઊર્મિઓ.
વેચાતી મળતી નથી, ન બદલામાં કોઈ રીતે મળે,
મામ્યાથી ન મળે અને કુસમયે એ ટાળતાં ના ટળે;
સુખાહાર વિહારથી વધી જતી: ના કીલુ કો 'ધી' થતી,
સંસ્કારે સ્ફુરતી સુભાગી જનને આનંદની ઊર્મિઓ

શ્રી 'શરણ'

ચાલુ દ્રેષ્ઠનમાં બે મુસાફરા વાતાવાપ કરે છે:—

પ્રશ્ન:—બોલો કેમ ન બોલતા કંઈ તમે?—

ઉત્તર:—શું બોલ બોલું કહો !,

પ્રશ્ન:—સર્વે તો હસતા મુસાફર અહીં
શું આપ મૂંઝા રહો ?

ઉત્તર:—

હીધા ડગલ દામ મેં ટિટીટના તોયે નહીં ચીટ છે !
આવે અંતરમાં કયા મુખ ચઢી આનંદની ઊર્મિઓ ?
"મુસાફર"

આરાધી પ્રતિભૂતિ દિવ્યદીપકે ઉતારતાં આરતી.
જેના ગીત અગવતી શુભવતી શ્રી જ્ઞાતની ભારતી;
જેના સંસ્મરણે ગીઠાય રસના નિત્યે નવી ધારતી,
સાક્ષાત્કાર થતાં ઉરે ઉછળતી આનંદની ભિંમિઓ.

મી નંદકાન્ત મંગળજી આજ્ઞા B. A.

આવું યોવન આજ એ મત થયે,
આવી રહી છે જરા,
શેયા ઘોર સમક્ષ મૃત્યુ નિરખી,
શાને ધૂજે છે, ભલા !
જન્મે ના, નવ મૃત્યુ રે,
મહદ છે આત્મા તણી લબ્યતા,

જન્મે ના, કદિ મૃત્યુ, વ્યાધિ,
ચિત કે સ્પર્શે નહીં ઉજ્જ્વલતા;
વહીં છે નિજ વાણીથી વિશુધરે,
આત્મા તણી કીર્તિઓ,
મૃત્યુનો ભય કાં ધરો ?
ઊર ધરો આનંદની ભિંમિઓ !

ચિતા, ખટપટ, કંઈ કાંઈ કલહો, ને હાડમારી, વૃણા,
આક્રંદાન્વિત, આદ્રતા, પ્રબલભ્યાં દ્રેષો અને દેન્યતા;
ત્રાસે બીધણ ત્રાસથી જન બની ઉદ્દેગની મૂર્તિઓ,
ક્યાં ક્યાં હાય ! કહો નિવાસ કરયે આનંદની ભિંમિઓ ?

મી ધીરલાલ વી. પુરોહિત

ઉછળતા અગ્નિ સમું સજન સૌ, નામે રૂપે ખળભળે,
મિથ્યા માય પ્રપંચ જેલ જગના,

સમજાય ના શું અરે !

મહિમા આ અવિનાશી વ્યાસ વિભુનો

જાણે સહુ મર્મીઓ,

ચિદાનંદ સદૃશમાં પ્રિયસતી આનંદની ભિંમિઓ.

હું, તું, તે, સૌ ભાવ પાર કરીને સંભાવજે ધીરતા,
તણુ શુણે ત્રય જ્ઞાનને સરકરી સાક્ષિ સમા રાજતા !
તેવા પૂણંદી ને પ્રવૃત્તિ શું ? જાણે સહધર્મીઓ,
આત્માલાસ ઉછળતી સદૃશ એ આનંદની ભિંમિઓ.

સંતત્રી સીતારામજી

ભારતમાં નવ તેજશી ચમકતી સ્વાતંત્ર્ય ઉષા ઊગી
ત્યાં તો શોષિતપાત ભાત મહી

આ . શી . ઘેલછા છે બધી !

બાંધુ જ્ઞાન બૂલી નન્યા અધડવા હાવાનજો વેરના
આજે તો બખૂડી રહ્યાં વિસરતા માનુષ્યને માનવો
કોને ઉર પ્રકુહતી ઊછળયે આનંદની ભિંમિઓ ?
ન્યારે વેરતણો મહાભયુક્તો અગ્નિ જયે આ શમી,
શાંતિ સ્વાર્ષણ પાઠ દેશભરના સૌ માનવીમાં રમી-
રહેયે, પ્રેમ હયા અને દરકરે ધર્મજ્ઞ ત્યાં રૂઝી,
આ હિંસામર્હીયી પુનઃ પ્રકટયે શાંતિવણુ સ્વસ્તિકા
ત્યારે અંતરમાં અનંત ઊદયે આનંદની ભિંમિઓ.

મી રમણલાલ વ્યાજ

છોને દુઃખો પડે શિરે, મૃત્યુ 'યે ગઈ' . ભે
વથ તેને નહીં યાતાં, મર્મ ઊઠો ઉરે લહે,
દુઃખના મૂળમાં કેવું સુખમું અરવું વહે !
વીરલા સંતના હૈયે વહે આનંદ-ભિંમિઓ.

પ્રભાવતી મુનીલાલ મપડીઆ

પામે સૌખ્ય અધર્મીઓ અધિક ને ભૂખે મરે ધર્મીઓ !
કંઠાયે મુનિ-સન્ન દુષ્ટ જનથી પૂલય દુષ્ટર્મીઓ !
પામે ઢોંગજાતોગથી ધન ધણુ ન્યાં પૂર્ત નિષ્કર્મીઓ !
શી સ્ફુરે કલિ-નાટ્યજોષ હૃદયે આનંદની ભિંમિઓ !

મી "મસ્તમધૂર"

શ્યાં શ્યાં તે કરમો કીધાં જગતમા વિચારી લે ચિતથી,
સ તોખ્યાં દીન કેવી રૂંત વરત્યો વહાલાં પ્રતિ પ્રીતથી,
કેવા મિત્રથી હેત તુંવરી રહ્યો, હિતસ્વી કોનો બન્યો ?
કેવાં પક્ષી પશુ અરે મનુજની, સેવા વિષે તું રહ્યો ?

કીધો લાભ વિચાર કોને જગમાં, કોથી વર્ષો લાભને ?
ક્યારે ધ્યાન વિષે રહ્યો પ્રભુવણુ, કીધાં વિભુ જ્ઞાનને,
કોનાં અ તર પારખ્યાં રસબીનાં કોનાં કીધાં અંતરો ?
વિચારો ઉપજાવતા સુદૃઢયે, આનંદની ભિંમિઓ.

ચુગર સાંકળથઈ ભુલાસાઈ

અંતર હીપજ્યહાં સ્ફુરે તરત ત્યાં, ભગી તમત્રા ખરી,
ત્યાં ભગી જ રવતંત્ર શુદ્ધ બનતા, રાની મુનિયર્જતા,
યોગ પ્રેમ સ્ફુરત એ વહનમાં, ધરતા પ્રવૃત્તિ નવી,
એના પ્રાણપ્રવાહમાં ભળી જતી, આનંદની ઊર્મિઓ.

રંગો જેમ અનંત વારિકણમાં, છપા રહે સર્વદા,
તેમ પ્રેમપ્રવાહમાં ભળી નવા, વેગો જ્યહાં પામતા,
શાંતિ, શીતળતા તથા મધુરતા, આવી જ્યહાં સર્વદા,
એના પ્રાણપ્રવાહમાં ભળી જતી, આનંદની ઊર્મિઓ.

શ્રી કંથનલાલ કાંઠાવાળા

આનંદાર્ણવ એક દ્રષ્ટા રેવ દયાળુ છે
આ દંજ્યોના લેહ છે આનંદની ઊર્મિઓ.

પ્રકાશન થતાં જતાં ભ્રમ ગ્રંથા અદૈવ આશયતાં
માયા ઓળખતાં શુભો વિરમતાં સદાસના સ્ફુરતાં
દેહાતીત થતાં સ્વરૂપ સવળે છે એમ આલેખતાં
સોજાં શાન્તિ ભરી સદાય ઊછળે આનંદની ઊર્મિઓ.

લોકીને ધનસાગરી પ્રણયીને સંયોગથી પ્રેમીના
શાંતિને રમ વેદથી મુશિશુને ભેરા ચઢી માતતા
સકતોને ભગવાનથી ભ્રમિતને નિભાન્ત વિદ્યામયી
દેખાવી ઉરમાં ફડી ઊછળતી આનંદની ઊર્મિઓ.

શ્રી બાલશાહી

સંસારે કુખ્યો સદા ઉગરવા "ધીરુષ્ણઃશરણં મમ"
ભક્તિભાવ ભર્મી વિશુદ્ધ હૃદયે, ભક્તો જ્યે મંત્ર એ;
ભક્તિ અવ્યભિચારિણી પ્રભુ પ્રતિ, પ્રાર્થી રહે ભાવુકો,
ભક્તિના રસસાગરે ઊછળતી, આનંદની ઊર્મિઓ;

શ્રી ઉ. જી. મહેતા

યદ્યેચ યથા મેળવવા, નથી સહુત્યો કંઈ ભૂમી,
જાણતી પાપના ઢંગલા, પ્રભુનાં બંધુનાં કૂકર્તા,

નચાવે પ્રભુ ભક્તોને, દેવા પ્રેમની વૃત્તિઓ
મરે છે ધ્યાન-સકતોને, એ આનંદની ઊર્મિઓ.
શ્રી શાન્તિ કાન્દાર

સંસારે રિયતપ્રગટા રચી વળી
સર્જી વિમુક્તિ વણી,
ને સન્ધ્યા જનપ્રાણીઓ વિધિવિધે
સૂચી ચચકિ વળી.

ને નસમંડળને વિશે ચમકતા
સપ્તર્ષિ ને તારકા.

આવે છે નિરખી કૃતિ વિશુ તણી
આનંદની ઊર્મિઓ.

શ્રી બાલભોધી સરકપર

છોડી આ જાને જઈશ નવ તું ભોગી બની જાહે,
સિદ્ધિઓ સવળી મળે મનુજને વાંચિત ભૂમંદી;
સેવામાર્ગ પવિત્ર છે, જગતમાં પૂજ્ય છે કર્મીઓ,
સેવાભાવી હરે સદા ઊછળતી આનંદની ઊર્મિઓ.

કવિ શ્રી બાલકૃષ્ણ એમ. બ્યાસ

આશામાં છવતા મનુજ સહુકો આશા તણા તન્નુઓ,
આશા-સાગરમાં તરે મનુજ સૌ આશાતણા નાવડે.
આશા સ્પર્શ મધુરને મુખદ છે એના મુસંસ્મરણો.
સાથા છવન જેટલો સમય રે આનંદની ઊર્મિઓ.

કવિ શ્રી ગાવિંદસમ બ્યાસ

માયામાં લપટાઈ કૂટે બળુમાં, સંસારમાં સ્વાર્થનાં,
આશામાં કંઈ કોઈને ન સમજે, ફેલાઈ રે કર્મમાં;
બ્યાધિઓ ઉપજે જહાં નવ નવી, ચિન્તા ચડી દિલમાં,
રેના કામ જ ચિન્ત કેમખીલી રે, આનંદની ઊર્મિઓ.

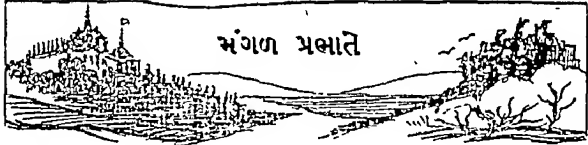
"સુમુદુ"

આવતા માસની પાઠપૂર્તિ

"જે રમ્ય લેને"

તા. ૨૦-૧૦-૪૬ મુદ્રીમાં જ કાર્યાલયમાં
મળી જવું બાકી

મંગળ પ્રભાતે

લે: શ્રી જહાંગીર અરદેશર ડાક્ટર

ગુરુદ્વારે ઉપર

મહાગુરુ જીસસ કાઈરો બધિલા એક આશ્રમના
ગુપ્ત ખુણામાં આ શિલાલેખ હતો.

રહેવા દે, રહેવા દે, દયાળુ ભગવન્, ત્હારા લક્ષ્મીના
જાંગીરો અને મહારાજ્યો રહેવા દે. કોક ભગત માટે,
જે ત્હારા મંદિરના ઉમરા ઉપર માથુ મૂકી, પોતાની
મુરાદો ત્હને કહી સંભળાવતો હોય તેને માટે

રહેવા દે, રહેવા દે, દીક્ષિતની પદવી, પોતાના રુધિરથી
પગ ધોઈ, પાવન થયેલા એકાદ લિસાહી ચેલા માટે:

રહેવા દે, રહેવા દે, પ્રશ્ન ત્હારાં દિવ્ય ગાનનાં પુસ્તકો
અને તાડપત્રો, ભવિષ્યમાં અવતરનારા પયગમ્બર માટે;
મ્હારે ધર્મનો કંડો નથી ફરકાવવો.

દઈ દે, દઈ દે, ફક્ત મ્હને જોવાને આંખ, સાંભળ-
વાને કાન અને ગરમ લોહીનાળુ દયાળુ હૃદય.

આ અજ્ઞાન અને અધારી પૃથ્વી ઉપર અળવવા
ખુણામાં કર્મ અને ન્યાય અન્યાયની મુંઝી સિક્કાએ, મુંઝા-
એલા અનાય લાચારના કુખને દેખવા મ્હને આંખો
દઈ-દે:

જંગલમાં, ધરમાં, મહોલ્લામાં, પાંજરામાં, અજ્ઞાન
હાથોએ ધરાએલા અને તરફડતાં પંખીપશુની વેદના
સાંભળવા મ્હને કાન દે:

પ્રશ્ન પ્રશ્ન, અનાય મનુષ્યજાતિના દેવાંની ચલચલ્યાટ
લુકવવા ગરમ લોહી અને દેવાની મીઠી કુમળાસ મ્હને દઈ દે

હું શું કહે ત્હારા સ્વર્ગને ! ગીતા અને ગાથા, કરાન
અને બાઇબાલના દિવ્ય જ્ઞાનને !

મહાત્મા અને દીક્ષિતના અવિચળ પહોને !

જગતનાં ગરમ અગ્નિ હજી મ્હને લુછવા દે, ગરમ દેવા-

ની સ્થાપતી ભરમીશ્રુત યવાનું મ્હને શીખવા દે-
મુક્તિની શા માટે ઉતાવળ ?

★

શહેનશાહી અને મુકી

કર્મનાં નિવમ પ્રમાણે એક મુદ્દર આરામસ્થાનમાં બે
કબીરો સામસામી ચણેલી હતી, બન્ને કળામય રીતે સાદી
અને શ્વેત હતી, પૂળના ફૂલો બન્ને ઉપર વેરાયેલાં હતા.
તોયે બન્ને ઉપર કાતરેલા લેખમાં ભારે ભિન્નતા હતી.

ન્યારે આ ગામ, આ તાલુકા, આ પ્રાંતના કૈુલમી
રાજના શિરને, મ્હારી પોતાની શરવીર સમરોર વડે ભેંવ
ભેંચું કરી વિજેતા તરીકે આ પાટનગરમાં દાખલ થયો,
સારનાં મ્હારાં ધરોમાનનાં શાં મહાકાવ્ય અહીં લખવા !

શ્વેત કુમારિકાઓએ મ્હારા પગ તળે શુલાળ અને
મોગરાનાં પુષ્પો પીછાવી દીધાં હતાં, કલ્લોલ અને વ્યાનદ,
શુલાલ અને અત્તરો ભેગાં મઠી મ્હને વધાવતાં હતાં.

આખા જીવન પર્વત સ્વર્ગીય દેવતાઓને કુલંબ એવા
અનેકાનેક લાવણ્યમય ભોગો મ્હારા ચરણને ચૂમતા હતા;
કિંતુ આજે હું જાઉં છું. આ મધુરાં મધ, મારા ભરપૂર
ખળના અને અતિ કોમળ રાણીઓના અર્પિત પુરનો લાચારી-
થી ફરજિયાત ત્યાગ કરીને હું ચાલ્યો જાઉં છું ત્યારે મ્હારી
આધાર વિનાની વિષમ પરિસ્થિતિ દળવી નનાવવા સારું
આ લાંબી પ્રહોળી સુદ્ધિમાં એકે જીવનસંજીવની શોધી
જડતી નથી. સંખ્યામય શુદ્ધિઓ અને સાથીઓમાંથી
એકે મ્હારી જોડે ચઈ રાકવું નથી, તો કરામતુ
મૃત્યુ પછી મ્હારો સાથી કોણ હશે ! મ્હારું મન મુંઝાય છે.

પરમકૃપાળુ પ્રશ્ન ! મ્હારા ગુન્દા માફ કર, મ્હારા
દોષો પ્રત્યે આંખમીંચામણુ કર અને ત્હારી પોતાની
દિવ્ય જ્યોતિ વડે મ્હારા કાલવમય માગને જરી લે
ઉઠાજ ! રામ..... રામ..... રામ..... !

ત્યારે સામેની કબર ઉપર આ ચંદો હતા
“હિનાજાના મધ્યાહને, આ રમણીય પાટનગરમાં ગુરુ-
કૃષ્ણ પ્રમાણે હાથપથ થયો છું : રાત્રીનું ભાણું સમડીના
માળામાં કદાચિત પડ્યું હશે.”

ભિક્ષુ માનવાની ગુરુની મનાઈ છે
આપો આજ ત્રણ દિવસ થયાં બાખરી
કિંવા કંઈ ચાણી દેખ્યું નથી.

આવી વિવશ પરિસ્થિતિમાં મેં જોય મેદનીથી
હમરાતા સહેરના મંથબાગમાં, પ્રેમી દેખાં વડે જ,
વેદાંત અને જર જ્ઞાનની મોંઘી વાતો, સરળતાથી દફકી
રણી છું ત્યારે અનેકાનેક જડ અને બહેરા કાનો તો
મહેને સંભળતા જ નથી; હજારો આંખો મારી મસ્કરી જ
કરે છે, રખડેલ ભોંકરાઓ મારા બણી નાની નાની
કાંકરીઓ ફેંકે છે, ત્યારે મગાડમાં ઢોક થયાણુ બોલી જોડે
છે, “હે અકપલાઓ, મહાત્માને હેરાન થીંદને કરા છો.”
એ જરીજ આજ સુધી બાખરી પશુ પામ્યા હોય તો
પ્રશ્ન જાણે—અ હા.....!”

આ કામળ ચંદો પાછળ હેવાને વીંધતી મળક-
મસ્કરી અને કામળીમાં ભરવામાં આવતા ગીનીઓના
સોનેરી રણકારે ન્યાં-ત્યાં સંભળાય છે. હશે! ગુરુ-
કૃષ્ણ!

એ બધા મારા પ્રેમી અજ્ઞાન બંધુઓ જ છે ને!
ગુરુ-આજ્ઞાની શી મહનતા!” “વહી અર્ધાં
વરસો વહી અર્ધાં એ માયાવી રમણીયો!

આજે કું તો જઈશ ક્યાં! કોઈ પૂછશે માં! અરે
કોઈ રડશે માં!

પેલા મારા દિવ્ય ગુરુ મૈત્રેય ભગવાન, મધુરાં અને
મીઠાં હાલ્યથી મહેને સતારે છે : ભૂલ્યો, એ મારા ગુરુ-
સાથે જ સુદ ભગવાન પશુ છે, મનુ મહારાજ પશુ છે.

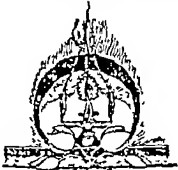
આવું છું—ગુરુ દેવો—કું આવું છું...પશુ...પશુ
...આ માયાવી કોલ્લીલાટ રો! આ ટુલન શાં! આ
મીઠી હૈરમ શાની!

અ હા હા, આ જરીજ બંધુ આસપાસ હજારો
મમમીન ચહેરા ઊભા છે : તેમનો રનેહ ન્યાં ત્યાં
વેદાપરણી છે, ઢોક મહેને પવન નાખે છે; મારી
છેલ્લો સેવાચારીના દ્વાવા લેવા, મૂખાની સળગાવી
અતરી છોટે છે. અસંખ્ય નિરીપ બહેનોઓ ડેલવાયે
સુંદર અને કામળ ફૂલ વડે, આ બીજાનું તૈયાર કર્યું
હશે!

મારારાં થેલાં બાલુડાંઓ, મહેને આ જધનિા રો!
મોહ હોય! કું માયા બેડે પ્રેમ કરવા રોકાવાનો નથી,
મારારા ગુરુ મહેને બોલાવે છે : મીઠું આમંત્રણ દેવા
તેજો જાતે પધાર્યા છે, માટે કું જઈશ. એ શાંતિ :
પ્રભુ આ અજ્ઞાન જન્મતનું કલ્યાણ સાધવાનો પ્રયત્ન,
ગુરુકૃપાથી ફરીથી એકવાર મારા બાંને આવબો.
એ શાંતિ : શાંતિ : શાંતિ !

ભાડાની ગાડી-

શ્રી નરવરસાહ પંચાલ

જગ છે ભાડાની ગાડી
એકદિન એવો આવશે મુસાફીર!
કરવી પડશે ખાલી ...જગ છે
જગમાં જેટલા જીવ ગણાયે
સધળા પલે ભરના છે મુસાફીર
જો મુસાફીર જગત મુસાફીર! જગ છે
ભક્તિભાવની પૂંજ રણી લે
જેવી રણી પૂંજ નરસી-મીરાંએ
માન ઘણાં દિધાં ગાડીવાળાએ! જગ છે
એવી કમાણી કરીલે મુસાફીર
સફળ કરીલે મુસાફીર જગની જગ છે
બલું પડશે ઇશી એકદિન
ખાલીકને તું મલો લે મુસાફીર! જગ છે.

અદાલતે ગીતા

લે.-શ્રી. મુકુન્દરાય. પંડ્યા બી. એ.

[હરથ : અદાલતગૃહમાં બજીસે અદાપી પોતાની જગ્યાએ બેઠા છે. શ્રેષ્ઠકચ્છ પણ એમાં પણ માણસોથી ભરાયેલ છે. એક બાલક કેટલા પીંજરામાં કેટલે બેસે સખચમાં બાળ્યો છે, તેની આકૃતિ પરથી જ કોઈ અભ્યાસી તાલુકા દેખ એમ લાગે છે. તેની પાસે બે સસ્ત્ર પોલીસો લેખા છે. બાધાધોષની બેઠકની માલુમમાં શિસ્તેદાર, કપાળે જરમા બટાવી કાગળિયાં કમવાને છે]

તે વખતે જ ન્યાયાધીશ આવે છે. સૌ થેલા થઈ સલામ કરે છે. ન્યાયાધીશ પહેલાં વકીલો તરફ, અને પછી કેદી તરફ નાજ નાખી પોતાની જગ્યાએ બેસે છે શિસ્તેદાર કટલાક કામલો તેમના ડેબક પર ખૂં છે

તે સૌ કાગળ કપા વખતે વાંચી, કમવાની, ન્યાયાધીશ મીને પૂછે છે]

ન્યાયાધીશ—તમે ખૂન ક્યું છે ?

કેદી—ના, સાહેબ.

ન્યાયા—કોફ્ટર કહે છે કે મરનાર છસમ છરીથી મર્યો છે, ને તમે ત્યાં જ લોહીવાળી છરી સાથે પકડાયેલા તેવું થું ?

કેદી—‘નેત્રે ચિન્દન્તિ શસ્ત્રાણિ’ (એને શસ્ત્રો છેદી સડતાં નથી.)

ન્યાયા—પણ તે શખ્સને તમે માર્યો ?

કેદી—ના.

ન્યાયા—તમારે બચાવના થું કહેવું છે ?

કેદી—(નમ્રતાપૂર્વક આકાશ તરફ બેઠને, અહોભાવથી) હું તો નિમિત્તમાત્ર છું. (ત્રેશો તરફ) અને ‘નાયં દુન્નિત ન દુન્નયે’ (આત્મા મરતો નથી, ને મગતો નથી.)

ન્યાયા—તારે તેના શરીરને તમે માધું ?

કેદી—મેં તો એને નવું વસ્ત્ર પહેરાવ્યું.

ન્યાયા—જુઓ, અહીં ગોઠાં કાઢવાં જવા દો. અદાલત છે તમે થું કહેવા માગો છો ૨૫૪ રીતે કહો.

કેદી—‘દાસાંસિ જીર્ણાંતિ યથા ચિદ્વાપ મવાંતિ શુદ્ધાંતિ મરોડપરાણિ’ (જેમ છ કપડાં કાઢીને માણસ નવા પહેરે છે તેમ) હવે તેજે નવું જ વસ્ત્ર પહેરું.

ન્યાયા—પણ તેમ કરવાનું તમારે થું કારણ ?

કેદી—(નિરપહતાથી) કારણ કયું છે જ નહિ.

ન્યાયા—(જરા-સમભાવથી) એમ નહિ, જુએ સરખી રીતે બોલો. આગવતની દૃષ્ટિએ તમે યુનેમ કરો, તો તમને તે માટે સજા કરવી પડશે.

કેદી—‘કર્મણ્યેવાચિકારસ્તે મા કલેષુ કદાચ (કર્મમાં જ મારો અધિકાર છે, ફળમાં નહિ. કર્મ કરતી વખતે મેં ફળની આશા રાખી નહીં અને ફળ એટલે સજા. સજા ભોગવવા એટલો કું કું ન જ યાઉં.)

ન્યાયા—(ચુસ્તે થઈ) એટલે એમ કે અમારું જ કપો છતાં લોકોને છાંડી દેવા, ને તેમને ફરી જ કરવા તક આપતી ?

કેદી—‘સ્વે સ્વે કર્મણ્યમિત્ત’ સંતિદિ લમતે નર (સૌ પોતપોતાના કામમાં જ સિદ્ધિ મેળવે છે.)

ન્યાયા—તમે એમ કહેવા માગો છો કે ખૂન કરવાને તો તમારો ધધો છે ? એમ નહિ ચાલે. તમાર તપ્તચાનનાં ધાપન છાપન જતાં કરી સીધે સીધે કહી દો કે તમારે આ વિષે થું કહેવું છે ?

કેદી—મેં મારાં પ્રયેષ કર્મ કુખ્યાપણું જ કર્યું છે એટલે કું બધા પાપથી મુક્ત છું. તમે મેં ખોટો કે કયો છે, પણ તે તો તમે તમારો ધમ બતાવ્યો.

ન્યાયા૦—તમે ધર્મ ધર્મ કહો છો; તો બીજા માણસના કામમાં વચ્ચે ન આવવું અને સમાજમાં ખરાબ છાપ પડે તેવું ન કરવું એ તમારો ધર્મ નથી?

કેદી—સર્વાન્ ધર્માન્ પરિત્યજ્ય મામેકં શરણં વ્રજામહં ત્વા સર્વપાપેભ્યો મોઞ્ઞરિપ્ય્યામિ મા શુચઃ ॥ (કૃષ્ણે કહ્યું છે કે બધા ધર્મો છોડી તું મારી પાસે આવ, હું તને બધાં પાપમાંથી મુક્ત કરીશ.) એટલે મારે કોઈ ધર્મ નથી, ને પાપથી પણ હું મુક્ત છું.

ન્યાયા૦—(કંટાળીને) પણ તમને તેની ઠાંતિને ખૂબ દરવાની થી જરૂર પડે?

કેદી—શાંતિ ને અંશાંતિ વચ્ચે રિયતપ્રગોને બેઠ હોતો નથી.

ન્યાયા૦—(ફેરવીને પૂછતાં) તેણે તમને કુખ આપ્યું એટલે તમે તેને મારી નાખ્યો, એમ તમે કહેવા માગો છો?

કેદી—‘સુલુલુલુલુ સમે દુત્યા લામાલામો જયજયો’ (સુખ અને કુખ, લાભ ને નેરલાભ, છત ને હાર સરખા મળીને)—

ન્યાયા૦—(કેદીને અધવચ્ચે અટકાવીને) બો સુખ-કુખ તમને સરખા છે તો તમે તકરાર કેમ કરો?

કેદી—તમેા યુદ્ધાય યુજ્યસ્વ મૈવં પાપમવાપ્સ્યસિ (માટે હું યુધ્ધ કર, તને પાપ લાગશે નહિ) એમ ગીતામાં કહ્યું છે તેથી.

ન્યાયા૦—તમે ખૂન કરો તો પરલોકમાં તમારી કુર્મતિ માથે તે તમે જાણો છો તે?

કેદી—નહિ કન્યાણકૃત્ કશ્ચિદુર્ગતિં તાન ગચ્છન્તિ (કલ્યાણમય કામ કરનાર કુર્ગતિને પામતો નથી (સમજાવતો હોય તેમ) ગીતામાં ૨૫૪ શબ્દ છે.

ન્યાયા૦—તમે ગીતા ગીતા કરો છો, પણ ગીતા કાપડો નથી તે જાણો છો?

કેદી—(સ્વસ્થતાથી) હૃદયનું વચન એ પરમ કાવડો છે.

ન્યાયા૦—(કંટાળીને હાથમાંથી ‘પેન’ ખૂંટી

દે છે અને ખુરસીની પીઠ પર ઢળીને) ત્યારે તમારે બચાવ કરવાનો નથી, એમ ને?

કેદી૦—મારી નિહીયતા સિદ્ધ કરવા જરૂર કરતાં પણ વધારે બચાવ ‘મેં’ કર્યો છે, છતાં આપ આમ કહેશે?

ન્યાયા૦—તમારે આમ જ વાત કરવી હોય, તો પુરાવો બધે કરીએ.

[એકાએક એક વજીત લોકો ધાવે છે. તે બીભ્તના કાનમાં કંઈક કહે છે, ને બોલે છે:]

વકીલ૦—નામદાર કોર્ટ પાસે મારી નમ્ર અરજ પેશ કરવાની રજા લઈ ‘હું’ કે (નમતો, નમતો) મારો આ અસીલ અત્યારે કંઈક ધૂનમાં છે. તો તેનો પુરાવો આવતી મુદતે લેવા આશા છે. (દબ્બીજ વકીલ સાથે જોઈ) મારા વિદ્વાન મિત્રને પણ કાંઈ વાંધો નહિ હોય.

બીલે વકીલ૦—નામદાર કોર્ટ તેવો દરાવ કરે તે પહેલાં આ ‘પ્રોસીડન્ડ’ વાંચી જાય એવી મારી નમ્ર અરજ છે. (તે એ ત્રણ પુસ્તકો, ઊંચાડેલાં પાનાવાળાં, ન્યાયાધીશને આપે છે.) (ન્યાયાધીશ તે જોઈ જાય છે ને કહે છે.)

ન્યાયા૦—(આખરી નિર્ણય બદલાર પાર્તાં, લેખા ચમને) આ ગુનેમાર શખ્સ બહુ જ તત્ત્વજ્ઞાની છે. (જરા અટકીને) તે આ લોકમાં રહ્યા છતાં પરલોકમાં હોય તેમ લાગે છે. એટલે તેને આની આ નિહગીમાં જ ફિવસો કાઢવા પડે છે. જ્યુડ ને જ્યુડ વગેરે પહેરી રાખવું પડે છે. તેને કંટાળો આવતો હશે, એ આપણે જાણીએ છીએ. જરીયોને અન્નદાન કરનાર માણસની ભાવના પરલોકમાં કે આ લોકમાં પોતાને જુખા રહેવું ન પડે એ જ હોય છે. એટલે મરનાર શખ્સને તેણે જે નવાં કપડાં પહેરાવ્યાં તે પરથી લાગે છે કે તે પોતે જ નવાં કપડાં પહેરવા ખૂબ લ્હમ્મ છે. માણસોએ રચેલી અદાલતો તેમાં આડે આવી જ કેમ રહે? માટે વિના વિલંબે તેને નવા કપડા પહેરાવવાં એમ હાવવામાં આવે છે. (ન્યાયાધીશ બેઠી બધે છે ને પડે પડે છે.)

ગ્રાહકોની સગવડતા ખાતર નીચેને ઠેકાણે 'વિશ્વમંગલ'નું

લવાજમ પાછી પહોંચ મેળવીને ભરી શકશે.

મુંબઈ

- ૧ એન. એમ હકરની કમ્પની; ૧૪૦ પ્રિન્સેસસ્ટ્રીટ.
- ૨ પં. નારાયણ મુલજી મુસ્તાકાલય-કાલબાદેવીરોડ
- ૩ શ્રી. હા.રામજી ખીમજી કેસરવાલા ૧૦૭ મુલાલવાડી.
- ૪ બપ્પંત પ્રો. પ્રેસ ૪૪ સી. પી. ટેન્ક પહેલે માળ
- ૫ ત્રિલભલાલ મુલસીદાસ પહેલી કૃષ્ણસવાડી, પારસીની અગીવારી સામે ફરનીચરની કુકાન.
- ૬ અમયાલાલ બજાવનદાસ અનંતવાડી
- ૭ શ્રી. મૂળદેવભાઈ, દેવે સોપ ડેપો.
- ૮ કેપ્ટન રહીટ - અનંતવાડીને નામે મુંબઈ ૨
- ૯ શ્રી. વિશ્વદાસ વીરચંદ શાહ મનમુખલાલ તુર્રાણજીદાસ ૧૧૮, કંસારા ગ્રાહ, પહેલો માળ, મુંબઈ નં. ૨
- ૧ કાલાભાઈ વલ્લભભાઈ-દહાણુરોડ
- ૧ પ્રજ્ઞદાસ દરજોવનદાસ શુક્લેસ-નવસારી
- ૧ મહેન્દ્રરાય દયાચંદર શુક્લ
- C/O સરત્ર ભીષધ કાપીલજી, બાલાજીરામ-સુરત
- ૧ જુસેલસ' દેસાઈ બધસ', કોતપોર બબર-ભરૂચ
- ૧ પટેલ મનુભાઈ ચિવાભાઈ-શ્રી રામકમ્પીર મુશર-કોટેજની બાલુમી, દાયી પોળ, વડોદરા
- ૨ જુસેલર બજાવનદાસ દરજોવનદાસ વડોદરા
- ૧ મધુસુદન બાઈલાલભાઈ શુક્લેસ પાદરા
- ૨ પોપટલાલ યોગજીદાસ, પાદરા
- ૧ જુસેલર તાપીદેવજી નેચંદર જંબુજી
- ૧ વીહલદાસ જ્યે. શાહ, ટાવર રોડ-હોસાઈ
- ૧ શાન્તિલાલ કોટાલાલ-કોલોઈ
- ૧ ચંદનસિંહજી ગુમાનસિંહજી રામોલજી રામોલજી
- C/O રામપૂત દોઢેલ-ગોધરા
- ૨ અંબાલાલ દલમુખરામ ઉપાધ્યાય દેવકવાડસ' ગોધરા
- ૧ ત્રોતર શુક રોલ રેસન રોડ-આણંદ
- ૧ શીરમજલાલ બેજારામ યાત્રા રેડીઆપોળ ઉમરેક
- ૨ શીમનલાલ કોટાલાલ, કોટાલાળાલકોટાપોળ-ઉમરેક
- ૧ પં.દુર્ગાપ્રસાદ યામી પખાલીશેરી બારદાજીજીવન-મોરબી
- ૧ તમાટી બધસ' રંગપરેશ-કોટેર
- ૨ શ્રી. જમનાજી પાઠક, ન્યૂન પેપર એજન્ટ ,,

- ૧ મોરદનભાઈ વલ્લભભાઈ પટેલ (સર) મુ. કરમજી
- ૧ નારાયણભાઈ દરિરામ રાવલ-મુ.આવડ
- ૧ દમાળજી પરશોતમ મસીદ પાસે-સાણંદ
- ૧ કૃષ્ણા પ્રિન્ટરી (પારખ બધસ') પેટલાદ
- ૧ અમીન કોટાભાઈ કાશીભાઈ જાનરમા-મુ.વીરસદ
- ૧ પટેલ હમનભાઈ નાલાભાઈ, નાવલી
- ૧ વૈષ્ણવ પ્રિન્ટરી મોરસદ
- ૧ દેસાઈ શુક ડેપો, સાંથપીપળી નડીઆદ
- ૨ પા. અંબાલાલ કાલાભાઈ લખાવાડ ,,
- ૩ શ્રીમાઈ-બાલ-મંડળ મોરદેશ્વર મોરદેશ્વર ,,
- ૪ શ્રી સૌભાગ્ય કંમન રોસ', ભાવસારવાડ ,,
- ૧ ભવાનીચંદર ત્રિલોચનદાસ ત્રવાડી-ચલોડા
- ૧ કાલીદાસ લલ્લુભાઈ પટેલ વસો કોપરેટીવલેન્સ-વસો
- ૨ કાલોજા મોતિભાઈ જોશીભાઈ, વામુવા પાસે, પેટલાદ
- ૧ ગાલાભાઈ વલ્લભભાઈ દહાણુરોડ
- ૧ વિક્રમદાસ નામરદાસ પટેલ ખેડ
- ૧ નવનીતલાલ ઝોજવલાલ દેસાઈ, હપડવજી
- ૨ શીમનલાલ બાર. પરીખ હપડવજી

અમદાવાદ

- ૧ મહારાજસો સોતારામજી યામી માંડવીની પોળમાં સોનીની પોળના ગ્રેડ ક્ષેપર
- ૨ જુસેલસ' ચઢાદેવ રામચંદ જમખે રત્ન દરવાજા
- ૩ શાહ સોમચંદ અંબાલાલ ધડીયાળી.દાહની પોળમાં કમ્પાનવાળી પોળ
- ૪ નર્મદાકંદર શુભકંદર પં.દયા રાયપુર કાપડોવાડ
- ૫ ધીરજલાલ ખીમજી બજાવેવ, ગિરપરનગર નં. ૧૪
- ૬ વિનોદચંદર રામજીભાઈ ગીરધરનગર નં. ૧
- ૭ વેલ અંબાલાલ વિદુલદાસ લુણુચાવાડ કુંભારવાડ
- ૮ લક્ષ્મીચંદ કાળીદાસ પટેલ, નવા વાઢજ
- ૧ બ્યાસ જયકૃષ્ણ હમનલાલ ૮૧૩૨વિવારપેડપૂનાસીડી
- ૧ પટેલ કોટાભાઈ ઉચ્ચભાઈ મુ. ધરમ
- ૧ કંદરલાલ જોષીતારામ રીક્ષિત ગમતભાઈઅંમ મંગલ જ્યોતુરા-કોટેર
- ૧ માધવલાલ દેવળદાસ પટેલ મુ. રૂપાલ વાપરેશ

૧ કાનૈયાચ મોરખનદાસ-મ્મલુચરાણ

મુજગત જનરલ ટ્રે. કમ્પની-મહેસાણા

૧ કુજાગલ મોપાગરાવ ઝીટનીચ, પાટણ

૧ રવિદાસ અધિવેશર બાલ દેસાઈ પોળ વીરજગદાસ

૧ મો. નારણભાઈ પ્રેમચંદ મીધી, જાનર, ધોળકા

૧ મોગખનદાસ ધોળકાલ મોલવાડા મેરી-મ'કુકા

૧ હર્ષદરાવ મધુસીલાલ રાહ જુડાવવાડા-મોહાસા.

લુનાગઢ

૧ રતિલાલ મુલાગચંદ દોશી, દોશી પ્રિ. પ્રેક્ષ સરકારજોડા

૨ અંબલાલ છ. રામ, હવેલી બેન

૧ મીઠનચંદ એન્ડ કો.-સુરેશી, (કુમાન્ડા)

૧ હમુમાન બાબર મોહક નં. ૧૧૫૧ નેરોબી

૧ ડી. ખો. કમલ, પો. મો. ૨૪૧ મોહવાસા

૧ જોડાલાલ ખી. કમલ ન્યુસપેપર એજન્ટ-જામનગર

૧ ડા. કાનડભાઈ રામજીભાઈ, કાપડ મારકીટ-જામનગર

૧ રતીલાલ હરજીવન, ત્રિવેદી, રાણપુર

૨ નરમોરામ કુંવરજી કકર

૧ મધુસુદન નારણદાસ જુકેવેલર-વેરાવળ.

૨ શ્રી. કાનજીન રામજીન દોલલવાળા, રોકન સારી,

૩ મહંતશ્રી રામભાલકદાસજી પ્રભુદાસજી, પ્રાંગણા

૧ દોશી પ્રવાણચંદ વજલાલ, વલવાજી કંપ.

૨ જમજીવન જુકડીપો, દામીચોડ-વલવાજી કંપ.

૧ નટવરલાલ નરસીભાઈ પટેલ, કલ્યાણપુરા

૧ કામેશ્વર પુરતરાજ, અમરેલી

૧ નાનાલાલ ત્રિભોવનદાસ પંડ્યા, ગુજ. પ્રા. ચૂક

અમરાવતી (ખીરા)

૧ ત્રિવેદી પ્રભાકર જયસંકર ધોળ

૧ મોહજલાલ એમ. વીમાવાળા દેવગઢખારીઆ

૧ માધવજી લક્ષ્મજી C/O. હાટીક મેડીકલ સ્ટોર,

હરાજનગર-જામનગર

૧ સુવરાત પુસ્તક બંદાર, નાનકવાડા-કર્ણાવી

૧ મેસર્સ નાજીલાલ નરસિંહભાઈ દરજી-સુજ

◉ ||| વિશ્વમંગલનો આગામી વિશેષાંક ||| ◉

નવા વર્ષમાં નવું ચેતન

શ્રીમદ્ભાગવતાંક

આપ ચાલુ વર્ષના આહક હો તો, નવા વર્ષના

આહક ખનીને આ દુર્લભ વસ્તુને મુલ્ય ખનાવી લો !

ચાલુ વર્ષમાં પણ આહક ન હો તો જરૂર આજે જ નવા વર્ષના આહક ખનીને આ ચેતનવંતુ સાહિત્ય મેળવવા પ્રયત્ન કરો.

શ્રીમદ્ભાગવતાંક

વિશ્વમંગલના દરેક અંકો કરતાં જુદી જ

ભાત પાડશે: વધુ માટે આવતો અંક જુઓ.

મનની બીમારી

પેટમાં દુઃખે એને તમે ચક્રાવી, ચક્રતા નથી, તરત જ, એ મિનિટે જ તમે એની દવા કરવા મંડી પડો છો, એક દવા લાગુ ન પડી, તો બીજી, ત્રીજી, ચોથી. અને દવા જ લાગુ ન પડી શકે તો ?

તો તમે તરત જ વૈદ્ય, દક્ષીન કે હોક્ટરની આગળ દોડ્યા જશો, પેટની પીડા મટાડવા માટે જલ્દીમાં જલ્દી, ગમે તે ખર્ચે, દવા કરવા તમે તત્પર રહેશો.

વૈદ્ય કહેશે:—“તમારા પેટમાં ઘણું જ મળ બસાયો છે, હર્ષ મટાડવા માટે આટલી દવા પી જાઓ, આજે ખોરાક લેશો નહિ, આવતી કાલે જીભાળ લેવો પડશે.”

શું તમે એ વાતનો અસ્વીકાર કરી શકશો ?

નહીં જ. કારણ કે તમારા શરીરની બીમારી તમને હેરાન કરી રહી છે, એને દૂર કરવી એ તમારી જ દેરજ છે, વૈદ્યને એની ગરજ નથી :

હવે બીજી બાજુ તપાસો, કોઈ વિદ્વાન, કે સંતમહાત્મા તમને મત, નિયમ અને કષ્ટ સહન કરવાનું કહેશે તો તમે કમૂઝ કર્યા છતાં એ સાધનો કરી શકશો નહિ. જાણે તમારે એવી ગરજ જ નથી !

એવું કારણ સમજ્યા ?

પેટનો દુઃખાવો તમે વર્તમાનમાં અનુભવી શક્યા હતા, અને આ મનનો દુઃખાવો તમે જોઈ શકતા નથી, એથી એવી દવાઓ ઉપર તમને શ્રદ્ધા ખેસતી નથી :

શરીર સ્થૂળ વસ્તુ છે, એ જોઈ શકાય તેવી વસ્તુ હોવાથી એનો દુઃખાવો પ્રત્યક્ષ દેખી શકાય છે, અને મન સૂક્ષ્મ વસ્તુ છે, જોઈ શકાય તેવી વસ્તુ નથી, એટલે મનનું હર્ષ પ્રત્યક્ષ જોઈ શકાતું નથી.

ચાલ રાખજો કે તનની બીમારી કરતાં મનની બીમારી ભયંકર છે, હાલમાં એ બીમારીને દૂર કરવા માટેના સાધનો નહિ કરે તો બહુ પસ્તાશો :

‘શરણ્ય’

પ્રત્યક્ષગત

ૐ હરે રામ હરે રામ રામ રામ હરે હરે; હરે કૃષ્ણ હરે કૃષ્ણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ હરે હરે

અધિપતિ:-પં. મંગલજી ઉદવજી શાસ્ત્રી. : : સહતંત્રી : મંગલભાઈ છાશભાઈ દેસાઈ
 સહિવાચકાર] વ્યવસ્થાપકો-શાન્તિલાલ ત્રિ. ત્રિવેદી અને ધર્મસલાહ રાજા
 'વિશ્વમંગલ' કાર્યાલય ભુનાગઢ.

વાર્ષિક લવાજમ : ઢિંદ બહાર
 રૂા ૫-૩-૦ રૂા. ૭-૮-૦

વિષય સૂચિ

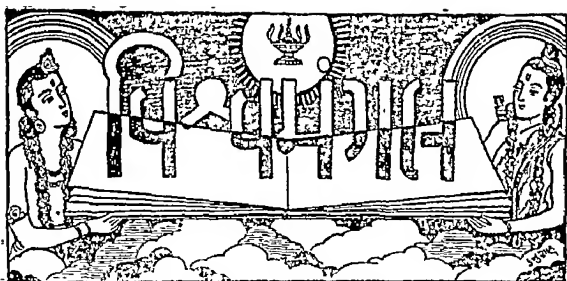
ક્રમાંક	વિષય	લેખક	પૃષ્ઠ
૧	નમ્રનિવેદન	૭૨૧
૨	માનવ દુઃખિયા શાયી થાય ? [કાવ્ય] ...	શ્રી. સીતારામ શાસ્ત્રી.	૭૨૩
૩	સંપાદકીય	૭૨૪
૪	કાવ્યકૃત	૭૨૭
૫	અભ્યર્થના [કાવ્ય] ...	ભોગીલાલ સી. શાહ.	૭૨૮
૬	અખ્યાત ભાગવત ...	પૂ. સ્વામીશ્રી. માધવલીચંદ્ર	૭૨૯
૭	મૃત્યુચક [કાવ્ય] ...	શ્રી. બાલુચંદર જોષી	૭૪૦
૮	પુનિત ગાયા ગાન ...	શ્રી હીનાનાથ જી. મહેતા.	૭૪૨
૯	શુભસંજ્ઞા ...	શ્રી. આનંદાનંદ સરસ્વતી	૭૪૫
૧૦	નિરાટપ્રજ્ઞા [કાવ્ય] ...	દલસુખરામ ત્રિવેદી	૭૫૦
૧૧	કિંબુઓનું સાચું કર્તવ્ય ...	પુરુષોત્તમ જી. શાહ.	૭૫૧
૧૨	જ્ઞાનરસ [કાવ્ય] ...	શ્રી. જવેરભાઈ દેસર	૭૫૨
૧૩	પૂર્વ અને પશ્ચિમની સંસ્કૃતિ ...	પૂ. સ્વામીશ્રી અદ્વૈતાનંદજી	૭૫૩
૧૪	નોંધપોથીમાંથી ...	શ્રી. સોમચંદ ડી. શાહ	૭૫૫
૧૫	મેક્ષાપ્રાપ્તિ [કાવ્ય] ...	મદ્દલાલ શુક્લ.	૭૫૬
૧૬	ઉત્સાહ ઉલોચ વત્તા ધર્મ ...	શ્રી. સંકર શાંભી.	૭૫૭
૧૭	પ્રમાદનાં પુષ્પો ...	શ્રી. વલ્લુ કોટક	૭૬૦

જરૂરી સૂચનાઓ—

૧. માહકોએ પોતાનું નામ-શિરનામું સ્પષ્ટ લખવું નોંધ્યે, અને પોતાનો માહકો નંબર લખવાનું બુલવું ન નોંધ્યે.
૨. પત્રો જવા મેળવવા માટે રીપ્લાઈ પોસ્ટકાર્ડ કે ટીકીટ મોકલવી જરૂરી છે.
૪. માસિકનું કાર્યોલય ભુનાગઢ હોવા છતાં વિશ્વમંગલની વ્યવસ્થા સંબંધી પત્રો, માહકો બનવાની સૂચના, મનીઅર્ડર વગેરે-અધિપતિ : 'વિશ્વમંગલ' C/o શ્રી. ભકિતભાઈ કાર્યાલય પો. બો. નં. ૬ અમદાવાદ એ શિરનામાંથી કરવાં નોંધ્યે.
૩. માહકોએ મનીઅર્ડરથી જ લવાજમ મોકલવું નોંધ્યે. વી. પી. મંજાવવાથી ટેલેગ્રાફ મદીને દોઢ મદીને મળે છે. વી. પી. અને મનીઅર્ડર બન્નેનો ખર્ચ એક જ છે, માત્ર વી. પી. મોકલવાની વ્યવસ્થામાં થ્રમ વિશેષ પડે છે.

सर्वज्ञाने भगवत् भावशिक्षण

સત્સંગં જનયત્પરાત્મવિષયે મર્તિ સમુદ્વર્ષયત્ । કામોદ્દેગકુમાર્ગદમ્મજનકં સારિત્યમુન્મૂલયત્ ।
 ચર્મદેષમન્નુસર્ણં પ્રશ્નમયત્સન્દર્શયત્સદ્ગતિં, સંજાતં સ્વલ્લ 'વિશ્વમંગલ'—મપાકર્તું જગદુર્ગતિમ્ ॥

વર્ષ ૧૦ મું.

ફાગણ-૨૦૦૩

માર્ચ-૧૯૪૭

અંક ૧૨ મા.

માનવ દુઃખિયાં થાય શાથી ?

(ભૈરવી ગદ્ય)

શુભર દુઃખદાં હરે છતાં યે,
 માનવ દુઃખિયાં થાય શાથી ?

શ્મશાન-સરિતા વહે છતાં યે,
 અણુષ્ઠ તરસ્યાં જાય શાથી ?

શમ શ્મેયો શ્મે દુઃખર્થાં,
 હર્ષ-ચોક ને હાર-વિજયર્થાં,

સદાય આપે સાય છતાં યે,
 અધૂરિયાં અકળાય શાથી ?

માયાના મૃગજળને ભેષ,
 નિરાશ પંથી પડતો શેષ,

સ્થભને છે 'ઉમિશ્યા' છતાં ય,
 ભવરત્નર્થ ભરમાય શાથી ?

બળતો 'દીપક' હાય ગૃહીને,
 આંખ બિધાડી, તો ય ચહીને,

દૂપ બિધાડો ગુલે છતાં યે,
 મૂર્ખો બની પછડાય શાથી ?

શ્રી. સીતારામ કૃષ્ણશંકર શાસ્ત્રી

રામપાદડીય

પરમકૃપાલુ પરમાત્માની અગ્રાધ અનુકંપાથી વિશ્વમંડલના આ અંકથી દશમું વર્ષ પૂર્ણ થાય છે, બાલ્યાવસ્થામાં બાલકને માતા-પિતાની નજાવણી અને પ્રેમનું પોષણ મળવા છતાં જેમ રોમમય રહ્યા જ કરે છે, વારંવાર આપતિઓની સામે અપ્રમત્ત પડે છે, તેમ આપણા આ જ્ઞાનબાલ વિશ્વમંડલને વિશ્વયુદ્ધની દારુણ મોઢવારી, વારંવારની આપતિઓ અને વ્યર્થ—અર્થહીન અકસ્માતો સામે ખૂબ જ અથડામણોમાં ભિતરવું પડ્યું છે.

પરન્તુ પરમાત્મકૃપાથી એ બચ્યું છે, છુટ્યું છે અને તેના દ્વારા આજે હળવે માહોને જ્ઞાન-સિંચન થયા કરે છે, એ એક અમારા મહાભાગ્યનો જ વિષય છે.

માનવ એવું નિમિત્ત હોય શકે, છતાં સંચાલકોની મુરટેલીઓ ફરેક માહકો કદાચ જ પછુ સમજી શકે; એ મુરટેલીઓ એવી પણ હોય કે તેનું પ્રદર્શન ક્યાં ન કરાય; જાતી અનેક વિદ્યનાઓ અંગેએ અતવર્ષમાં ખૂબ મોજની સીધી, એક મહિનામાં જોઈએ એટલા માત્રે વધુ—ત્રણ મહિનાના પ્રયત્નો છતાં જોઈએ તેવા મળ્યા નહિ, દ્રેષ્ટોની પારાવાર મુશ્કેલીઓ નડતી હોવાથી પારશ્વનો અથડાતાં-ફૂટાતાં મોડાં થયાં, પોટમાં રવાના કર્યાં છતાં અનેક કારણોથી માહોની સેવામાં વિલંબથી અંગે અથા, દુઃસ્થિતના કારણે ધણાને અંગે મળી શક્યા નહિ, એટલે મહિનાઓ મુધી બંધ રાખવા પડી, ડેટલાકની ઉતાવળને માન આપીને અંગેએ અગાઉ અંગે મોકલ્યા હોવા છતાં ખીજવાર અંગે મોકલવા પડ્યા. મોડા-વહેલાનો પ્રશ્ન અમારા કૃપાલુ માહકોને વારંવાર ખૂંચે છે, પરન્તુ ઉપરનાં ડેટલાક કારણે અમારા ઉત્પન્ન કરેલાં નથી. અને એને તદ્દન હસી કાઢવાનો પણ અમારો આ પ્રયત્ન નથા; પરન્તુ જ્યાં મુધે કેરાવું, અને માનવસમાજનું નૈતિક પરિવર્તન નહિ પાય ત્યાં મુધા આવા અવરોધો તલ્લેસ ફર પછુ નહિ જ થઈ શકે. આપણે વૈષ્ણવક પરમપિતા પરમાત્માની પાસે પ્રાર્થના કરીએ કે આપણે દેશ પૂર્વવત્ શાન્તિતા શ્વાસ લેતાં છવી શકે—

આ દેશનાં એ દુઃખોગ્ધવી વાત છે કે આપણા આધ્યાત્મિક માર્ગમાં આવા ભૌતિક કે દેવી અકસ્માતો થયા કરે છે, એથી વધારે દુઃખીય એ છે કે આપણા જ ધણા દેશપ્રુઓએ હેત્યા વિશ્વ-યુદ્ધ દરમ્યાન પોતાની રહીસહી નૈતિક બાવનાઓને હણી નાખી છે, પરિણામે જ્યાં જેની સાધારણ સ્થાતિ આવે ત્યાં તેઓ સાધુ, સ્વાર્થી અને સત્તાનો દુરુપયોગ કરનારા બન્યા છે, એવાં અનેક કારણો આપણા અતવર્ષમાં બાધક બન્યાં છે, છતાં પ્રેમી માહકોની અનેક ટોરો સદન કરી, આવેલાં આવ-રણો નિવારવામાં પણ આર્થિક-શારીરિક-માર્નાસિક શક્તિઓના વ્યય કરીને પણ, અંગે દંઠ વધે પૂર્ણ કરી શક્યા છીએ એ પરમકૃપાલુ પ્રભુની કૃપા છે.

અંગેઆરમા વર્ષનાં પ્રવેશક તરીકે શ્રીમદ્ભાગવતકે તેવાર ઘઈ રહ્યો છે, શ્રીમદ્ભાગવત એ ભક્તિ, જ્ઞાન વૈરાગ્યનો નિધિ છે, આપણા એ નિધિને ગ્રેણવવાની દુર્લભ આવીઓ આ અંકમાં આપવાની અંગેએ હરિચરણથી ઘુચ્છા સેવી છે.

પ્રત્યેક ભાગવતપ્રેમી માહકોને આ અંક જરૂર ગમશે, એનો એક એક લેખ શ્રીમદ્ ભાગવતના ગાહન વિષયોને પ્રત્યક્ષ કરવામાં એક એક પુસ્તક જેટલું કામ કરશે, એવું એક એક ચિત્ર એના પ્રસંગોને સમજવામાં ચિત્રપટ્ટું કામ કરશે, એની એક એક નવલિકા પ્રભુપ્રેમીઓના મન-મંદિરમાં કાયમનું સ્થાન કરી લેશે અને એમાંવું એક એક કાવ્ય અંતરના તારોને ઝણઝણાવનારું હશે.

આ એક જ અંકમાં પણ અતવર્ષનાં ધર્મીકની જેમ ત્રણ ખંડો રાખવામાં આવશે.

પ્રથમખંડમાં—શ્રીમદ્ભાગવતનાં ગૂઢ રહસ્યો સંબંધી મનનીય લેખો અને નિબંધો આપવામાં આવશે, જેથી અનેક શંકાઓની સમાધાનો મળે આવશે, આ અંકના લેખો મુજબતમર્યાદા

જૂ ના અ ને ન વા ગ્રા હ ઠે ના સે વા માં

નમ્ર નિવેદન

૧. 'વિશ્વમંગલ'ના દશમા વર્ષના આ ભારતીય અંક છે. 'ધર્મિક' (ચેત્ર-૨૦૦૨)થી શરૂ થયેલા ગ્રાહકોનું લવાજમ આ અંકથી પૂરું થાય છે.
૨. આપને અગીઆરમા વર્ષનું લવાજમ રૂ. ૫-૩-૦ મ. એ. કરીને તુરત મોકલી આપીને નવા વર્ષના ગ્રાહક તરીકે ચાલુ રહીને તેમજ આ ધર્મ-પ્રચારક માસિકના નવા ગ્રાહક બનાવી આપી ધાર્મિક સેવા કરવાની અમો આપને આગ્રહભરી અપીલ કરીએ છીએ.
૩. આપે અવશ્ય આવતા ૧૧ મા વર્ષના ગ્રાહક બનવાનું સ્વીકાર્યું જ હશે તો પણ અને કોઈ નિશ્ચયપર ન આવ્યા હો તો પણ આ અંકના પૃ. ૪ થી શરૂ થતા સમ્પાદકીય ઉપર જરા દૃષ્ટિ કરી જવાની અમો નમ્ર સૂચના કરીએ છીએ.
૪. અગીઆરમા વર્ષના નવ પ્રકાશિત વિશેષાંક શ્રીમદ્ ભાગવતાંકને વાંચ્યા વિનાં આપ ચલાવી લઈ શકો નહિ, કારણ કે આપ અવશ્ય ધર્મનિષ્ઠ છે, સાંસારિક વાસનાઓમાંથી થોડી મુક્તિકથા વિના આપને ચેત્ર પડવાનું નથી, અને શ્રીમદ્ ભાગવતાંકનું એક એક પૃષ્ઠ આપને મુક્તિમાર્ગમાં સહાયબંત થશે.
૫. આપને ખ્યાલ હશે કે ૮ મા વર્ષના ભક્તાંકને માટે પ્રકાશિત થયા બાદ ગ્રાહકોની એટલી બધી માગણીઓ આવી પડી કે જેના પરિણામે અમારે એક જ ભક્તાંકની બીજી બે આવૃત્તિઓ તૈયાર કરવી પડી; અને ગયા ૯ મા વર્ષમાં ધર્મિકની પ્રથમાવૃત્તિની સંખ્યા એ ત્રણે આવૃત્તિઓથી દોઢી સંખ્યામાં પ્રથમથી જ તૈયાર કરવી પડી.
૬. આજે સુદ્ધ પછીની મોંઘવારી અને પ્રેસનાં સાધનોની અછત એથી પણ આમળ વધી રહી છે, એટલે જોઈએ તેથી વધારે પ્રમાણમાં "શ્રીમદ્ ભાગવતાંક" છાપી શકાય કે તેની વધારાની આવૃત્તિ ઠાઠી શકાય તેવા એક પણ સંયોગ નથી.
૭. 'શ્રીમદ્ ભાગવતાંક' જેવો અંક મળી નહિ શકે તો આપને જરૂર અસંતોષ અનુભવવો પડશે, તેના કરતાં પ્રથમથી જ ગ્રાહક બનીને તેના ગ્રાહક બની જવું એ સર્વોત્તમ માર્ગ તરફ અમો આપનું લક્ષ્ય ખેંચીએ છીએ.
૮. શ્રીમદ્ ભાગવતાંકની છૂટક કિંમત રૂ. ૩-૩-૦ રહેશે, ઉપરાન્ત તેનો પોસ્ટ ખર્ચ પણ મંબવનારને શિર રહેશે, પરંતુ હાલની તકે ચાલુ ગ્રાહકો સિવાય એનું છૂટક વેચાણ બધે જ રહેશે અને ચાલુ ગ્રાહકોને આ વિશાલ સચિત્ર વિશેષાંક રૂ. ૫-૩-૦ ના લવાજમમાં વિના ચૂલ્લે જ મળવાનો છે,

તે ઉપરાન્ત બાકી રહેલા બે રૂપિયામાં જ બીજા અગીયાર અંકોનું મુંદર ધાર્મિક વાંચન આપને પ્રતિભાસે મળતું રહેશે; અને એટલા માટે જ પ્રથમથી ગ્રાહક બની જવું યોગ્ય છે:

૯ જુના ગ્રાહકોએ મનીઓર્ડર મોકલતી વખતે લખવાની જગ્યાએ “ જુના ગ્રાહક નંબર ” એમ જણાવીને પોતાના ગ્રા. નં. ની નોંધ કરીને પોતાનું પૂર્વ શિરનામું લખી જણાવવું જોઈએ અને તદ્દન નવા થનારા ગ્રાહકોએ “ નવા ગ્રાહક ” એ શબ્દ જરૂર લખવો જોઈએ:

૧૦ આટલી અભ્યર્થના કરવા છતાં કોઈ સંયોગોમાં આપ ગ્રાહક તરીકે રહેવા ન જ માગતા હો, તો માત્ર બે પૈસાનું એક પોસ્ટકાર્ડ લખી મોકલીને આપ માસિકના ગ્રાહક રહેવા ઇચ્છતા નથી એમ લખી જણાવવું જોઈએ. આપના બે પૈસાથી કાર્યાલયના ૦-૧૦-૦ બચી જશે; અને આપનો થોડો પ્રમાદ કાર્યાલયને બોલરૂપ બનશે:

૧૧ રામનવમી સુધીમાં જેઓના મનીઓર્ડર આવી ગયા હશે તેઓને રજીસ્ટર્ડ બુકપોસ્ટ દ્વારા “ શ્રીમદ્ ભાગવતાંક ” મોકલવામાં આવશે, જેઓએ વી. પી. મંગાવવાનું કાર્યાલયમાં લખી દીધું હશે તેઓને પણ રૂ. ૫-૬-૦નું વી. પી. રવાના કરવામાં આવશે; વી. પી. નો ઓર્ડર નહિ હોય તેવા ગ્રાહકોને (જે ગ્રાહક તરીકે ન રહેવાનું પોસ્ટકાર્ડ નહીં મળ્યું હોય તો) પણ તેમનો સ્વીકાર સમજીને ચૈત્ર વદી ૬ પછીથી રૂ. ૫-૬-૦ નું વી. પી. કરવામાં આવશે; કૃપાલુ ગ્રાહકોએ વી. પી. સ્વીકારી લેવું જોઈએ:

૧૨ કદાચ સંભવ છે કે, ગ્રાહક બંધુ પોતાના તરફથી વાર્ષિક લવાજમનો મનીઓર્ડર કરે, અને કાર્યાલય તરફથી તેજ સમયમાં (ચૈત્ર વદી ૬ પછી) તેમની સેવામાં વી. પી. રવાના કરવામાં આવે, એવા સંયોગોમાં કાર્યાલયને થતા આર્થિક વ્યયને લક્ષ્યમાં લઈને એ આવેલા વી. પી. નો સ્વીકાર કરીને કોઈ એક નવો ગ્રાહક બનાવી આપવો જોઈએ; અને એ નવા ગ્રાહકનો પૂરો એડ્રેસ કાર્યાલયમાં મોકલી આપવો જોઈએ:

૧૩ ‘વિશ્વમંડલ’ પ્રત્યે ધાર્મિક દરજ્જા સમજીને જેઓ સદલાવ બતાવતાં રહ્યા છે, તેઓ ભગવાનના કૃપાપાત્ર છે, અને એ રીતે જ તેઓ આ ધાર્મિક સાહિત્યને ઉત્તમ બનાવવામાં સહયોગ આપતા રહેશે:

૧૪ કાર્યાલયની વ્યવસ્થા સંબંધી, લવાજમ મોકલવા સંબંધી અથવા કોઈ પણ જાતની સૂચના આપવા સંબંધી પત્રવ્યવહાર વખતે પોતાનો ગ્રાહક નંબર લખી નીચેના એડ્રેસે પત્ર લખવા કૃપા કરવી:

વ્યવસ્થાપક : ‘વિશ્વમંડલ’

C/o. શ્રી ભક્તિમાર્ગ કાર્યાલય

સલાપોસ કોસરોડ, P. Box No. 6. અમદાવાદ :

કાવ્યકુંજ

[આવતો અંક શ્રીમદ્ ભાગવતમાં તરીકે પ્રકાશિત કરવા માટે નિયત થયો છે, એ અંકમાં પદ્યપૂર્તિનો વિભાગ આપી શકાય તેમ નથી, ૧૨મા વર્ષના બીજા અંકથી આ વિભાગ ચાલુ રાખવામાં અમેને સમ્યક્-સંયોજાનુસાર અનુક્રમના મગતો અસંભવિત જણાય છે, અને કાર્યાલયનો કાર્યભાર પણ અત્યંત મજા વધી જાય છે. એવાં અનેક કારણોથી પાદપૂર્તિનો આ વિભાગ અત્યોક્તસ યુદ્ધન સુધી જથ રાખવામાં આવે છે: મથા નાર માસમાં સદાકાર આપનારા સદાચરી લેખાત્રયુક્તોના અમે (અપાદક) ઉપાત્ત છીએ.

આ માસની પાદપૂર્તિ “કરવું” ધટે”

જે છે મદદને પાત્ર તેને તો મદદ કરવી ધટે, તો પણ અટકમાં ફેંકવાની રીત ના ધરવી ધટે. સત્કર્મ કરતાં શ્રી હરિનું ધ્યાન પણ ધરવું ધટે, જે આવવી શકે કરો તે આજથી કરવું ધટે. સમજણ નથી તો સમજદારોને અનુસરવું ધટે, સત્કાર્ય કરવામાં પટે કછો, સદન કરવું ધટે. કાં મનનુભા બાંધો અને નિજદાય આચરવું ધટે, ને આત્મજલધી કાર્યને સુંદર-મદ્દ કરવું ધટે.

શ્રી. ‘ગગનવિદારી’

જંસારના બ્યવહારમાં સંતોષ ને શાન્તિ મળી, ઉધરકુપાથી જે મળે, શ્વીકારવું સત્કારથી; પણ જૂલથી ન મુખાર્જમાં દેા દિ કહી દરવું ધટે, દુઃખરૂપને લજવું ધટે સત્કાર્ય કઈ કરવું ધટે.

શ્રી ‘વિજય’

કંતો સફર પ્રોચામને પકતો મૂકો છાના રહેા, ને કાં જલુ જિરદી વિષે શાન્તિ યગી જિભા રહેા; જન્મે બને નહિં સાધમાં એ ધ્યાનમાં ધરવું ધટે, અનુક્રમ લાગે તે છતાં પણ ચોખ્ય કંઈ કરવું ધટે.

શ્રી ‘સુસાદર’

મનુષ્યજન્મનું યાચું સાર્થકત્વ નિમાવવા અર્થયોગ વિના બીજું કેક તો કરવું ધટે. ઉત્તમ જીવનને ચોખ્ય સાધન દેંક આદરવું ધટે, જિભા રદા જેવા રથને ત્યાં તેવું આચરવું ધટે. મરવું ખડું માની, મુરારિનામને સમારવું ધટે, દાંટાન્તરૂપ થવા જગનને કર્મ શુભ કરવું ધટે. છે પ્રદ્ધ મર્ચ પત્તિયં દૈતાદિ તો ત્વજવું ધટે, કે’નાર જુજ સવાસ્મિને નિજ નાથને જાજવું ધટે. જુદ કાર્યના શદ્દાનુએ શમદમ સદિત દરવું ધટે, આ જ્ઞાન, જહિત, કમ’ પેરી કૈંક તો કરવું ધટે.

શ્રી વાલ્મીકીની પીરુર

કરવું ધટે, દરવું ધટે, જનકુળ દિલ ધરવું ધટે, કજીયા અને કંકાસ બૂલી સંપાદી રહેવું ધટે; આપત્તિ કાળે રેથ કાળે લેખ લે મરવું ધટે, ને વિચિત્રમંગલ હાંચનારે ચેષ કે’ કરવું ધટે.

“વ્રદાસત્વ” જગત્ મિથ્યા” તે અનુભવવું ધટે, સંસારનું મુખકુળ ગીતાજ્ઞાનથી દરવું ધટે; ઊંડી વિવાદો આજના યોજામ યે રહેવું ધટે, અશુભ હાંચે આ તકે નિઃપેય કે’ કરવું ધટે.

શ્રી અશ્વપ

ભક્તિ ભરે ઉરમાં મૂકીને શાગ આસંસારના,
આત્મા તણે ઉદ્ધાર કરવા મોઢ ત્યાગે પહોરના;
જન્મને આ મરણની ઘટમાળમાં ફરવું મટે,
સત્કર્મ ને સત્કર્મ તો આને શરુ કરવું ઘટે;
કે મનુષ્યે જન્મતા ને મૃત્યુ પામે બૂપટે,
એ પેખીને કલ્યાણ કાયાનું અહીં કરવું ઘટે.

શ્રી રમણલાલ વ્યાસ

ભાગદાવે ત્રીજો કાવે, સર્વ રીતે છતાં હવે,
ત્રીજો ભાગે, સંપ ભાગે, કાર્ય એ કરવું ઘટે.

શ્રી. જન્મરોકર પંડયા

આવી અરે સંસારમાં ભૂલી ચડ્યો આડે ધટે
મુખસોજમાં આસકત થઈ, જર ને જીવાનીના મટે
કંથર જાનને એ અંધકાર યક્રી કરે છે સુકત તો
તે કાલ પર નહિ શખતા, એ આજથી કરવું ઘટે.

માણસાંકર ભવાનીસાંકર ઉપાધ્યાય

માવા પીવા ને પહેરવા, વસ્તુ મળે મન માનતી,
કવા રૂપાળાં ધર મધ્યાં, જ્યાં સુખ સગવઠ સામટી;
કુત, વિત્ત, પત્નીનાં સુખો, વળી સાંપડે વિલુ ખટપટે,
કંથરકૃપા સહુ ભાળી આ, પ્રભુમય જીવન કરવું ઘટે.

શ્રી કંથર ધોળકિયા

બૂંઢા બટકતો ચીકને કાળા બબાળી ખટપટે ?
દેશ બચારે કુચિત ત્યારે તું કમાવાનું રટે ?
મિથ્યાન્ન તું ભિલાવતો ! બન્ધુ હથા મૃત્યુ તટે !
જો, હોય માનવ તો તને આવું નહીં કરવું ઘટે !

૫. બદ્રી

ભાવણ અગર ઉપદેશથી ભૂખ દેશની કદિ નવં મટે !
નિજ દેશજન ભૂખે મરે ને અન્ન-વસ્ત્ર ન સાંપડે !
તો આપ રોટી-વસ્ત્ર, નિવસે શામ જો તારા ઘટે !
જો હોય દિલમાં કષ્ટ દયા તો આટલું કરવું ઘટે !

કવિ શ્રી ગોવિન્દરામ બ્યાસ

કાણું હું ? શામાટ જન્મ્યો ? આ બધું શું ? ક્યાંથી છે ?
મનજીવિવાળા દેહીને તો એ સમજાવે શાન્તિ છે.
માયિક વિશ્વ વિલાસભાવો ટાળતાં મરવું મટે,
આત્મિકભાવે અન્યતાનું સ્વપ્ન દૂર કરવું ઘટે.

સંત શ્રી સીતારામજી

અભ્યર્થના

(રામ-ભેરવી)

સાચો માજ સૂઝાડો, પ્રભુજી !

સાચો માજ સૂઝાડો.

મોઢ માયાથી રંગાયેલો હું

પાપોની માશી માથું,

પચાઉ છું હું કરેલાં કર્મોથી

કાલો કર તમે મ્હારો-પ્રભુજી !

વિષય પાપના કર્મોએ બાંધ્યો,

કેનો આશરો માથું ?

જીવનમેલી આપ જ એક છે,

અભાગીને તમે તારો-પ્રભુજી !

—શ્રી ભોગીલાલ સી. શાહ

જ નહિ' પરન્તુ હિંદુભરમાં પ્રખ્યાતી પામેલા-પ્રભુપ્રેમી લેખકો હોવાથી આ અંકમાંના ત્રણે ખડાનું શ્રીમદ્ભાગવતીય સાહિત્ય એક અમર સાહિત્ય બનશે.

દ્વિતીયખંડમાં—છર્ત્તુલભ-અલકારોપુક્ત છર્તા શ્રીમદ્ભાગવતને જ અનુલક્ષીને લખાયેલા વાર્તાઓ-ધાર્મિક નવલિકાઓ રહેશે, આવી સુંદર અને સરલ ભાષામાં આજ દિવસ સુધીમાં શ્રીમદ્-ભાગવત ઉપરની વાર્તાઓ તો કદાચ નહિં જ લખાયેલી હોય, આવાશરૂઢ ભગવતપ્રેમીઓને રચિકર એવો આ વિભાગ પણ બહુ વાચન-મનનને યોગ્ય બનશે.

તૃતીયખંડમાં—શ્રીમદ્ ભાગવતની શ્રેષ્ઠ કથામાં વર્ણવાયેલા ભક્તોનાં સંક્ષિપ્ત જીવનચારિત્રો અપાયો, એ જીવનચરિત્રો વાંચીને આપને સ્વાનંદાક્ષર થશે કે પ્રભુપ્રેમીઓ કયા બલપર આ જન્મના ભયંકર અને સ્વાર્થભય વાતાવરણમાં પણ પ્રભુકૃપા પ્રાપ્ત કરીને ભગવત્સાક્ષાત્કાર કરી શકે છે? આ ભક્તોની જીવનમાથાને ચોટાટના નિત્ય વ્યવહારમાં જોતપ્રોત કરીને પ્રેમી પાંદો કૃતજ્ઞ બનશે; તે ઉપરાંત કેટલાક ચાલુ સંક્રામાં થઈ ગયેલા ભાગવતપ્રેમી હિન્દુ-મુસ્લીમ ભક્તોનાં જીવનદર્શનો પણ આપવાનો પ્રયત્ન થશે.

વચમાં વચમાં સુંદર અને પ્રસંગને અનુકૂલ-રંગ-બેરંગી સેંકડો ચિત્રો અને ભાવકાવ્યો પણ અપાયો. એ પણ બહુ જ વાંચન-મનનને યોગ્ય સામગ્રી ફરી.

આમ નેટલો બની શો તેટલો પરિશ્રમ આ અંકની પાછળ લેવામાં આવશે, શ્રીહરિ સોના સદાપક છે, ભગવતકૃપા કરવામાં એની જ કૃપા આવશ્યક છે.

એ જ શ્રીહરિકૃપાથી શ્રીહરિના કૃપાપાત્ર અને દેવભરના પૂલ, વિદ્વાન્ અને પ્રખ્યાત સંત-મહા-ત્માઓ, ઉપદેશકો અને લેખકોને અંગેને ચઢકાર સાંપડ્યો છે, કારણ કે તેઓએ એમ જ માન્યું છે કે શ્રી હરિચર્યામાં રહેલો અલ્પ સમય એ જ સાચી નિંદ્રા છે—નિંદ્રાની સ્થાણ છે. આમ ન.સ્વાર્થ ભાવના-વાળા ખાસ લેખકોની સંક્ષિપ્ત નામાવલિ આ નીચે આપીએ છીએ કે જેથી પ્રાદેશ બહુઓની આવી શો.

૧. જન્મદ્યુરથી સંકારાયાર્થ.
૨. મહારાજશ્રી કૃષ્ણજીવનજી મહોદય
૩. મહારાજશ્રી મન્નરનલાલજી મહોદય
૪. " શ્રી પુરુષોત્તમલાલજી મહોદય
૫. " શ્રી કૃષ્ણાનંદજી, મહામંડલેશ્વર
૬. " શ્રી ગેશ્વરનાંદજી મહામંડલેશ્વર
૭. પરમ ભાગવતભક્ત જલ્દયારી શ્રી પ્રભુવંદજી
૮. મહારાજ શ્રી વિદ્યાનંદજી મહામંડલેશ્વર
૯. સ્વામીશ્રી માધવતીર્થજી-પૂ.સ્વામીશ્રી અદ્વૈતાનંદજી
૧૦. શ્રી સંવોનંદજી મણલેશ્વર
૧૧. સ્વામીશ્રી જ્ઞાનંદજી-જલ્દયારી શ્રી.સંકરરાજી
૧૨. અલ્પલાલજી ગોપલંકા
૧૩. કોતનાચાર્ય શ્રી. સીતારામજી ઘઘા
૧૪. શ્રી પ્રેમિત મહારાજ-સંતશ્રી સીતારામજી
૧૫. શ્રી નરદરિલાલજી રાજી-શ્રી સીતારામજી રાજી
૧૬. શ્રી ચિમ્મનલાલજી રાજી-પં.શ્રીભોલાનાથજી ઘઘા
૧૭. શ્રી હરિપ્રસાદ મેનવાલ દેસાઈ M. L. A.
૧૮. શ્રી. હન્ડુલાલ સેવકલાલ દેવે M. B. S
૧૯. શ્રી ચંદ્રવિદ્યાનંદજી પંડ્યા B. A.
૨૦. શ્રી ગોવિંદલાલ બંદ M. A.
૨૧. શ્રી ચેતીન્દ્ર જ. ત્રિપાઠી M. A.
૨૨. શ્રી પ્રાણલાલ પ્ર. બંદી B. S. C.

૨૩. શ્રી. રેવાચંદ્ર મેધજીભાઈ રાજી દેવલાડાકર
૨૪. શ્રી. વિમલચંદ્ર રાજી સાહિત્યાચાર્ય
૨૫. શ્રી. દેવકૃષ્ણ રાજી સાહિત્યાચાર્ય
૨૬. શ્રી. નાનાભાઈ બંદ
૨૭. શ્રી. ગોવિંદલાલ દારકાલાલ રામચુરા તંત્રી 'દારકા'
૨૮. શ્રી. કેશવરામ કાથીરામ રાજી
૨૯. શ્રી. રમણલાલ વસન્તલાલ દેસાઈ M. A.
૩૦. શ્રી. ગનેશચંદ્રકર પંડ્યા. M. A.
૩૧. શ્રી. ઇચ્છાચંદ્રકર દેવે-કવિચિત્રકાર શ્રી મસ્ત મજૂર
૩૨. શ્રી. વેદાન્ત કવિ શ્રી. હીરાલાલ જાલવરાણ ભુય
૩૩. શ્રી. વેદરાજ શ્રી. મુન્દરલાલ નાથલાલ બેલી
૩૪. શ્રી. ત્રિરિશ્વર શ્રી. નવરત્ન-શ્રી. 'ભિમિલ'
૩૫. શ્રી. મહેન્દ્રરાણ માંકડ L. L. B.
૩૬. શ્રી. હરિપ્રસાદ રાજી M. A.
૩૭. શ્રી. જનન્તીલાલ મંજલજી ઝોઝા B. A.
૩૮. શ્રી. ગોવર્ધનલાલ ગણાભાઈ, સેલીસીટર
૩૯. શ્રી. ચંદ્રાન્ત મંજળજી ઝોઝા B. A.
૪૦. શ્રી. ગુણવિહારી-શ્રી. 'ચન્દ્રમ'
૪૧. કુમારી નિર્મલાદેવી વિદુષી
૪૨. કુમારી ચન્દ્રાન્તલાલેવી વિદુષી
૪૩. શ્રી. સ્વાતિબહેન-શ્રી. ભક્તિબહેન
૪૪. શ્રી. ચંચલમોરી પાંદક-શ્રી. મનોરમા મંજલજી રાજી

ઉપરની નામાવલિ સિવાયના અનેક કૃપાણુ સંત મહાત્માઓ અને વિદ્વાન્ લેખકોના લેખો અપાશે પાંચે આવી અપા છે, આ બધા લેખો-કાવ્યો-ધાર્મિક વાર્તાઓનો એકત્રિત સમૂહ પ્રગટે.

પાછોની જ્ઞાનત્રિવેણી બનશે, એના નિમજ્જનનો અપૂર્વ લાભ સેવામાં કાષ્ઠ પણ પ્રયુક્તેમીએ પ્રમાદ સેવો ન જોઈએ જે ગ્રાહક બધુઓએ અતવર્ષમાં તન મનથી પ્રપત્તો થીને નવા ગ્રાહકો મેળવવામાં અનેને સદકાર આપે છે, તેઓએ આ ભગવત કાર્યમાં તેવો જ સદકાર આપીને અમારા આ પ્રયાસને વેગ આપવો જોઈએ.

સેખડો, ગ્રાહકો અને ભગવતપ્રેરિત ભાવનાશાળો એજન્ડાની શુભ ભાવના માટે પરમકૃપાળુ પરમાત્માને અભ્યર્ચના કરીને હૈં તત્સત્

વિનમ્ર નિવેદકો

પં. મંગલજી ઉદ્ધવજી શાસ્ત્રી
તત્રી : વિશ્વમંગલ

દેસાઈ મનભાઈ છોટાભાઈ
સહતત્રી : વિશ્વમંગલ

વિશ્વમંગલના અગીઆરમા વર્ષના ગ્રાહકો માટે

શ્રી મહાભાગવત્સંકીર્ણસત્રિવેણી

પ્રથમખંડ-દ્વિતીયખંડ-તૃતીયખંડ

ચિન્તાત્મક નિમજ્જો, કાવ્યો
લેખો-સંકલ્પસાધનો

આ બહુમુલ્ય વિશેષાંક
ગ્રાહકોને વિનામુલ્યે મળશે.

ધાર્મિક વાતોઓ-કાવ્ય-
કથાઓ-આખ્યાયિકાઓ

ભગવતના ભાવો—
(આધુનિક અને પ્રાચીન)

એ વપરાત્ત અનેક કાવ્યો, સેક્ટો
રનજરની વિગતો-આપને પ્રક-
પ્રશ્નપત્ર પણ કરાવશે.

ભગવદ્ભાવનો કેળવવા માટે આપે આ અતુ-
પમ અદ્વિતીય વિશેષાંક વાંચી જવો જોઈએ.

ચાલુ ગ્રાહકોની સંખ્યાથી બહુ થોડી જ વધા-
રાની પ્રતિજ્ઞા તૈયાર થઈ રહી છે.

આજે જ વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૫—૩—૦
મ. જો. થી મોકલીને મંગાવો.

લખો:—અધિપતિ: 'વિશ્વમંગલ'

G/O શ્રી ભક્તિમાર્ગ કાર્યાલય
સલાપસ કોસરોડ—અમદાવાદ.

(ગતિક ૪૪ ૧૯૨ થી ચાલુ)

મા યા નાં ચિ નો હ થી ચિ ન કે તુ.

દેશથી જીવે રૂઢિઓથી જનસુરને. માયો, છતાં તેમાં જાણે કે બધું એતન આશુ' બધું હોય તેમ ઉઠને જાડેલાની બીક લાગી. તેથી તે બધા કાગ સુત્રી માનસ સરોવરમાં સંતાઈ ગયા. પછી મહાવિષ્ણુના હૃદયથી હીર અશ્વમેધ યજ્ઞ થયો. એ અશ્વમેધથી ને પુણેય બધું તેનાથી જાડેલાના પાપનું નિવારણ થયું.

અશ્વમેધ યજ્ઞનું આધ્યાત્મિક રહસ્ય સમજવા જેવું છે. અશ્વમેધે અર્થ ધોરણ થાય છે અને પ્રાણુ થાય છે. અશ્વમેધે અશ્વમેધ યજ્ઞ થાય છે ત્યારે યજ્ઞના ધોરણને દૂરથી મુજબમાં જાળવે છે અને તેને ડોઝ રાખી બાંધે તો તેની સાથે લડાઈ કરીને તે ધોરણને છોડાવવા પડે છે. એવરે અશ્વમેધ ડોઝ જાળવ્યાએ એ ધોરણ ન બંધાય ત્યારે યજ્ઞ કરનાર રાજાને સ્વર્ગનો પંથુ પ્રાપ્ત થાય છે અને તે બધા પાપમયોથી મુક્ત થાય છે. તેથી જ રીતે આપણા પ્રાણુથી ધોરણ સંસારની વાસનાઓમાં ફરે છે છતાં કોઈ રજોગુણથી વાસનામાં તે ન જોધાય તો પ્રાણુ મુક્ત થાય છે. તે પ્રાણુનો પ્રાણુધામ કરીને તેને મુક્તકરે જ્યારે સ્થિતિ આપવામાં આવે છે ત્યારે મન વચ વધી જાય છે. મન વચ દવાથી અહંકાર વચ થાય છે અને તેથી અહંકારે કરેલા પાપની નિરૂપિત મળે છે.

છેલ્લા પાસે બુનિજનોએ અશ્વમેધ યજ્ઞ કરાવ્યો અને યજ્ઞ વખતે ત્યારે તેણે સર્વદેવમય પરમાત્મા પુરોષોત્તમનું વચન કહ્યું ત્યારે જનવચથી ઉત્પન્ન થયેલ પાપ જળી ગયું. ઉપમા આપીને તે પ્રસંગ સમજાવવા શુદ્ધેવલ કહે છે કે જેમ સૂર્યનો ઉદય થતાં અશ્વમેધ આશુ' જળતેમ પાપ દૂર થયું (૧-૧૩-૨૦) આથી અશ્વમેધના અર્થે અજ્ઞાન પશુ થઈ જાય છે. જનનું અજ્ઞાન દૂર થાય ત્યારે તે પોતાના સ્વરૂપ તરફ વળે છે.

હવે પરીક્ષિત રાજા શુદ્ધેવલને એવો પ્રશ્ન પૂછે છે કે—જનસુર રજોગુણી અને તમેગુણી સમાજવાળા.

દેવો. એવા મહાપાપી માણસનો રૂઢિ હેમ્લી વખતે નારાયણમાં આસક્ત થઈ થઈ પુણી ઉપર અસખ્ય માણસો છે તેમાંથી કોઈકને જ પોતાના કષ્ટ-જીની ઉગ્રતા થાય છે. તેમાં પણ સંસારથી દૂરવાની ઉમ્મિદ પણ કોઈકને જ થાય છે અને તેમાં પણ કોઈકને જ મોક્ષ એટલે સિદ્ધિલાભ મળે છે, એવા સિદ્ધિમાં સમયરૂપાયણ અને રાત્રિ ચિત્તવાળા જન મહાપુરુષ તો મળવા જ શુદ્ધેવલ છે છતાં મહાપાપી જનસુરની ધોર સંગ્રામ વખતે ભગવાન કૃષ્ણમાં આવી નિશ્ચય જીતી શી રીતે થઈ?

આ પ્રશ્નના જવાબમાં શુદ્ધેવલ જનસુરના પૂર્વ-જન્મની દહીકત પરીક્ષિત રાજાને સમજાવે છે. શ્રીમદ્ ભાગવતના સેવક વ્યાસજીની સેવનથી એવી છે કે ખરી દહીકત પાછળથી કહે છે અને તે દહીકત ઉપર ખ્યાન રાખીએ તો જ અખ્યાતમનાર રચક રીતે સમજાય છે. કુઠામાં ફરેક જીવમાં રજોગુણી અને તમેગુણી રૂઢિઓ કેવી રીતે ઉત્પન્ન થાય છે તે જાણવું હોય તો હવે પછીની કથા જરાજર સમજવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

શુદ્ધેવલ કહે છે—ધરસેન દેશમાં ચિત્રોદ્ધ નામનો એક પ્રખ્યાત સર્વલોકીય રાજા રહેતો હતો. તેના રાજ્યમાં પૃથ્વી સંપૂર્ણ કામના પૂર્ણ રસવાળી હતી. વળી તે રાજાને એક દેશ રાણી હતી અને રાજા પોતે સંતાન ઉત્પન્ન કરવામાં સમર્થ હતો છતાં તેને કેઈ સંતાન થયું નહિ તેથી રાજાને ચિંતા થતી હતી. તેની સંપૂર્ણ સ્ત્રીઓ અને પુત્રીના રાજાથી પણ તેને આશ્ચર્યનાં વર્ણ આનંદ થતો નહોતો (૧-૧૪-૧૬)

આથી એક દેશ રાણી ગઈ તે ક્ષાત્રી માનવી નહિ, કારણ કે એનું દોષ તો તેમની સેવા નારે દાસદાસીઓની ગણતરી કરતાં, એક રાજા ભોખતો હતો નહિ તેટલો વિશ્વ કહેવલ. તેથી ચિત્રોદ્ધમાં વિશ્વવરૂપિ વધારે હતો

અને તેનામાં વિષયોના રૂપનું આકર્ષણ વધારે હતું એમ અર્થ કરવો એ વધારે સારું છે. વિષયોનાં ચિત્રો જોમના દિલમાં ધણું હોય તે બધા ચિત્રોનું સમજવાના છે.

ઉપનિષદની અંદર કહેલું છે કે, માણસમાં ત્રણ ધ્રુવોનો મુખ્ય રહે છે: ૧ પુત્રેષણ, ૨ વિતેષણ, અને ૩ સોડિષણ. એ ત્રણમાં પુત્રેષણ સંસારી માણસોને માટે ધણું ચિંતા ઉત્પન્ન કરે છે. પુત્રેષણ પૂરી કરવા માટે સ્ત્રીની એવેશ જોઈએ અને ધનની એવેશ પણ જોઈએ અને ધન માટે સોડિષણ પણ જોઈએ. પુત્રેષણ એ એવી ધ્રુવ છે કે જેને પરિણામે સંસારની બીજ બધી ધ્રુવ જન્ય થાય છે અને તે એક કરોડ રાણી કરતાં પણ વધારે રજેશ્વર ઉત્પન્ન કરે છે. આ એ જ સંસાર છે, સ્ત્રીના સુખની ધ્રુવ જીવનનારને યાત્રામાં દેવ વધુમ કહેલ છે. પણ એવા માણસો કેટલા હોય છે! હાલના કાળમાં બધા દેશોમાં પ્રજાનો જે વાધારો થાય છે તેના ઉપર કટ્ટાસ કરવા માટે જાણે પાસે શા ઉપાય છે! ઉલટું રાજ્યો એમ કહે છે કે અમારા રાજ્યમાં પ્રજા વધે તો ઠીક; પણ પ્રજા સદૃશી તથા સરેકારી જેવી રીતે થાય તે તરફ ધ્યાન રહેવું નથી. તેથી રાજદેવ વધે છે અને તે રાજદેવને જહાર નીકળવા માટે લાઝમ જેવાં નિમિત્ત ઉત્પન્ન થાય છે.

કોઈ મકાનમાં બે ખુરશી કે બે ટેબલ વધારે લાવીએ તો તે બહુ નફા નથી, પણ ત્યાં તે કુટુંબમાં એક બાળક વધે તો તે બાળકને મોટી ઉંમરનો કરીને ઠેકાણે પાઠવામાં માળાપે પણ બાળકના જેવું મન કરવું પડે છે અને તેમાં એટલી બધી જિજ્ઞાસા રોકાય છે કે કરોડ રાણી કરતાં પણ વધી જાય છે. ચિત્રોનું તો પુત્ર થવા પહેલાં જ એટલી બધી ધ્રુવોનો વધી મર્ષ હતી કે તે કરોડ રાણી જેટલી મર્ષ હતી, તેથી તેને સુખ નહોતું. ઈર્ષ્યાના રાજ આમાં એકવર્ગને પણ ખોટીસ રાજ્યનું સમ્રાટપદ મળ્યું તો પણ ખીસીક સોંપ્સનને પરણ્યા વગર તેને સુખ લાગતું નહોતું. હાલના કાળમાં ધણી રાજ્યોની એવી દલા છે. ધણી રોડીઆઓની અને જીવાનોની પણ એવી દલા છે. સો પુત્રની ધ્રુવ એ જ સંસારનું ખર્ચ મળે છે.

એક દિવસ અમિશ કાવિ કરતા કરતા ચિત્રોનું

રાજ્યને સાં આવી પહોંચ્યા. રાજ્ય એ તેમની વિધિવત્ પૂજા કરી અને સાઈ આસન આપ્યું. પછી કાવિને રાજ્યને પૂછ્યું કે તમારું મુખ ચિંતામય કેમ દેખાય છે? રાજ્ય એ કહ્યું કે "જેમ જુઓ અને તરસા રહેલ માણસને જળ અને જળ સિવાય બીજા જોમ પ્રસન્ન કરી શકતા નથી તે પ્રકારે હું સંતાનહીન હોવાથી મને આ સામાન્ય, એકવર્ગ કે સંપત્તિ સુખ આપતાં નથી, માટે મને કોઈ રીતે સંતાન થાય એવો ઉપાય જાતો છે જેથી મારા પરશોક સુધરે. પછી કાવિએ ત્યાજ્ય તૈયાર કરાવી તાજા દેવનું યજ્ઞ કરાવ્યું અને ચિત્રોનું મોટી રાણી કૃતજ્ઞતિને પત્રોષ આપ્યું. એટલું જ ક્યાં પછી તેણે ચિત્રોનું કહ્યું કે તને એક પુત્ર થશે, તેનાથી તને હર્ષ અને શોક બંને પ્રાપ્ત થશે. એટલું કહી કાવિ ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા. પાછળથી કૃતજ્ઞતિ રાણીને મર્ષ રહ્યો અને સમય, વ્યાવર્તા તેણે એક કુમારને જન્મ આપ્યો, તે પ્રસન્ન રાજ્ય-પ્રજામાં જન્મ આનંદ યર્ષ રહ્યો. રાજ્ય એ ૬૦ કરોડ ગણે બાહ્યોને દાનમાં આપી. આઠી પણ ૬૦ કરોડ ગણને સાતી. માનવી નહિ, પણ ધણી ગણે આપી જેમ સમજવું. તે બાળકમાં નિચરોત્તેના ગ્રેમ દિવસે દિવસે વધવા લાગ્યો. આજે પણ માળાપોને બાળકોની કાલી કાલી વાતોમાં જન્મ રસ આવે છે. જે બાળક જન્મે છે તેનામાં તે વખતે માયા હોતી નથી તેથી નાનાં બાળક બધાને ગમે છે; પણ ધીરે ધીરે જ્યારે છોકરામાં માયા વધતા લાગે છે ત્યારે માળાપને મોટાં છોકરાં ગમતાં નથી પણ નાનાં વધારે ગમે છે. છતાં સંસારમાં બધું સુખ મોઢને મળતું નથી. હવે ચિત્રોનું બીજી રાણીઓનું માન જોણું મર્ષ જવાથી તેમને દેલ આવ્યો અને તે રાણીમાંથી મોઢને એક વખત ગ્રામપણે તે કુમારને એર આપી દીધું. તેથી કુમાર મરી ગયો અને રાજકુટુંબમાં મોટા હાદામર મચી રહ્યો. જે રાણીએ અપરાધ કર્યો હતો તે પણ શેષા લાગી. ચિત્રોનું પણ શોકથી મૂઝાં આવી ગયું. રાણી કૃતજ્ઞતિ પણ વિલાપ કરવા લાગી.

બધા જોમ મર્ષ વિધાતાને માળો દેવા લાગ્યા રાણીઓને વિલાપ કરતાં જોઈને ચિત્રોનું પણ વિલાપ કરવા લાગ્યો. સંસારમાં પણ આ કુખી હોય છે ત્યારે તેના પતિને પણ કુખ થાય છે અને પતિને જોઈને આંતરે કુખ થાય છે; પણ સંજ્ઞ થવા પહેલાં કોઈ કુખી થાય તો બીજાને તેનું કુખ લાગતું નથી, તેથી

મુખ્યત્વે કારણ સંબંધ છે અને સંસારમાં દુખ-
જનના પ્રક્રમ થયા આવે છે. ચિત્રરૂપના મહેશમાં ભ્યારે
શોક હવાઈ ગયો હતો ત્યારે ત્યાં નારદજી સહિત
અગ્નિના મણિ આવ્યા તેઓએ રાત્રને કહ્યું કે જે
જાળકને માટે તમે શોક કરો છો તેની સાથે તમારે
આ જન્મમાં, પહેલા જન્મમાં અને હવેના જન્મમાં
કેવો સંબંધ છે? જેમ, જળના પ્રવાહથી રેતીના કણ
એકત્ર થાય છે અને પાછા જીવ પડી જાય છે; અને
એક બીજામાંથી બીજા બી ઉત્પન્ન થાય છે તેમ જન્મ-
વાનની માપાથી પ્રેરિત થઈને પ્રાણીઓથી બીજા
પ્રાણી ઉત્પન્ન થાય છે અને કાંઈ નષ્ટ થાય છે. વળી
કર્મનું ફળ થાય છે તેમ જીવનું નુત્તરકાળ સ્થાયી
જન્મમૃત્યોર્થયા પશ્ચાત્તપ્રાણેશ્વરમધુનાપિ મોઃ ॥

૧-૧૫-૫

અર્થ-અને, તમે અને આ જોડલા ચરાચર પ્રાણી
આ વખતે વર્તમાન છે તે જે પ્રકારે પોતાના જન્મથી
પૂર્વ નહોતા અને મરણ પછી નથી રહેવાના તેમ હમણાં
પણ નથી.

હે રાજા! જેમ એક બીજામાંથી બીજું બીજ
ઉત્પન્ન થાય છે તે પ્રમાણે દેહી (પિતા)ના દેહથી દેહી
(માતા)ના દેહથી દેહી (પુત્ર)નો દેહ ઉત્પન્ન થાય છે.
તેમા દેહી ઘટ વગેરે કાર્યોમાં પૃથ્વી વગેરેની માફક
સમાન છે અને-

વેદવેદિવિમાનોડયમચિવેકકૃત પુરા ।
જાતિવ્યક્તિવિમાનોડયં યથા યસ્તુનિ કસ્પિત ॥

૧-૧૫-૮

અર્થ-જે પ્રકારે એક જ વસ્તુમાં ઘટ જાતિ અને
ઘટ અક્રિતનો વિભાજન થઈને કલ્પનામાન છે; તે પ્રકારે
દેહી અને દેહનો વિભાજન પણ અનાદિ અને અનિવા-
ર્ય છે.

જોડલાક એમ માને છે કે બધાની અદર માણ-
સની જાતિ, યોગની જાતિ, માયની જાતિ વગેરે નિત્ય
રહેલ છે અને તેથી માણસ, યોગ, માય વગેરેની ઉત્પ-
તિ થાય છે. પુરાણના તત્ત્વચિંતાકારોએ એવું માને
છે. આપણા દેશમાં શ્રી અરવિંદ એવું માને છે અને
જોડલાક વૈષ્ણવો પણ એવું માને છે; પણ ઉપરના શ્લોકમાં

એ વાત ખોટી બની જાય છે. એટલે જાતિ અને
વ્યક્તિનો વિભાજન અનિવાર્ય છે. એક માથેના દર્શન
કાળે તો તે માણસની દૃષ્ટિમાં આવે છે પણ કુતરાની
દૃષ્ટિમાં શું હશે, કે બિલાડીની દૃષ્ટિમાં
અથવા ઉંદરની દૃષ્ટિમાં એ કેવું પ્રાણી લાગતું હશે તે
કહી શકાય નહિ તેથી માત્ર માણસની દૃષ્ટિથી જે
દેખાય તેને આધારે જાતિ અને વ્યક્તિની કલ્પના
કરવી એ સૌચ નથી. માણસથી આવે એ મોટું પ્રાણી
છે, પણ હાથીને માય નાનું પ્રાણી લાગે. તેથી કયા
જીવ નાના છે અને કયા મોટા છે તે કહી શકાય નહિ.
વળી માથેના પેટમાં જીવ હોય તેને કેવું લાગે અને તે
જીવના પેટમાં જે ખાલી જગ્યા હોય તેમાં શું હોય તે
જણ માણસની દૃષ્ટિથી નહીં થઈ શકે તેવું નથી.
વેદાન્તમાં પ્રમાતાને જીવ કહે છે અને ઉપરના ૧-૧૫-
૫ ના શ્લોકમાં કલા પ્રમાણે બધા પ્રમાતાને દુલ્લભાજ
એટલે સરખો કાળ લાગુ પડે છે એટલે પ્રમાતા, પ્રમાણ
અને પ્રમેય બધું સમકાલીન પ્રતીત થાય છે; આજળ
પાછળ નથી આવતું જન્મત માણસના જાનની અંદર
છે, તે જેમ અનિવાર્ય છે તેમ માણસનું જન્મત
માણસના જાનની અંદર છે અને તે પણ અનિવાર્ય
છે. પણ આવે પોતાના પ્રમાણથી પોતાનું જન્મત જોડું
માની ન શકે તેમ માણસ પણ પોતાના પ્રમાણથી
પોતાનું જન્મત જોડું માની શકશે નહિ. હવેના સાપ-સ-
વાળા કહે છે કે we are living in a man-
sized world with a mansized time and
a man-sized space એટલે આપણે માણસના
કલ્પના જન્મતમા રહીએ છીએ એટલે જેવું માણસનું
પ્રમાણ તેવું જન્મત આવે છે. તેમાં દેહ અને કાળ
પણ માણસના પ્રમાણે પ્રમાણે બની જાય છે. તે
કાંઈ સાચી વસ્તુ નથી છતાં જેમ સ્વપ્નમાં ખોટા
પ્રમાણથી વ્યવહાર ચાલે છે તેમ જન્મતમાં પણ ખોટા
પ્રમાણથી વ્યવહાર ચાલે છે

કાંઈના મનમાં એમ પ્રશ્ન થાય કે જો જીવ અથવા
પ્રમાતા ક્ષણિક હોય તો રાજા એવો એ જીવ કેમ
દેખાય છે? વળી જીવ ક્ષણપરિણામી હોય તો તે
કુદરતે ક્ષણિકવિજ્ઞાનવાદ થયો! તેવું સમાધાન એવું
છે કે પ્રમાતા પ્રમાણને આધીન છે. અસિધી પ્રમાણ
કરશે નહિ ત્યાંસિધી પ્રમાતા કરશે નહિ ખાસ કરીને

પ્રમાણના દેહકાળ કરતા નથી ત્યારથી પ્રમાણના દેહકાળ કરતા નથી તેથી રાજ એક જ પ્રમાણ દેવ તેવું જણાય છે.

અગિરા રાજને નારદજીને અને અગિરા યુનિને કહ્યું કે આપ બંને ઠોકુ હો! આપ બંનેના દેહકાળ ભવવત્રિપ્ર ખાલજો મારા જેવા વિવેચકતા છુદિવાળા પુરોષને ઉપદેશ દેવાને માટે શ્રમ વેઠમાં આ પૃથ્વી ઉપર સ્થગીત કરતા દેવ છે. કું તો મૂક છુદિવાળો અને પૃથ્વી જેવો કું, અને ધીર અગ્રાનરૂપી અધરારમાં હોસો કું, આપ મને કાંઈક જ્ઞાન આપો. (૧-૧૫-૧૬)

અગિરા યુનિએ રાજને કહ્યું કે “તું ભગવાનનો ભક્ત છે તેથી તારે આલે રીક કરતો ઉચિત નથી. આ મારી સાથે આવેલ જે બીજા યુનિ છે તે તારાજ છે. (એમ કહી અગિરા રાજને નારદરૂપી સાક્ષીની જોળખાણ કરાવે છે ત્યારે જીવે સાક્ષીની જોળખાણ થતી નથી ત્યારે જ રીક થાય છે. પહેલાં કું

ત્યારે તારા મનમાં પુત્રની કામના હતી તેથી તે જીવે તને જ્ઞાનનો ઉપદેશ સામન નહિ. દરે તો તે પુત્રજાણના કુંખને અનુભવ કરી લીધો છે. ઓ, ધન, અર્થ અને સ્વપ્ન ત્રેરે નિષેધો, રાજાવેશ, પૃથ્વી, સેના, મોહર, પ્રધાન, મિત્રો ત્રેરે જ્યાં યથાભાવ છે અને અનિત્ય છે. જે રાજા આ બધાં મનપૂર્વક નમર, સ્વપ્ન, માયા અને મનકલ્પિત પુરાણોની સમાન અસત્ય છે અને રીક, મોહ, ભય અને કું ખ દેવાળા છે. હૃદયમાત્રા વિનાર્જન જ હૃદયન્ટે મનોમયા એ પદાર્થ રીક વાર્તાવક સ્વરૂપ નથી તેથી એક ક્ષણમાં દેખાતા હોવા છતાં બીજા ક્ષણમાં દેખાતા નથી. (૧-૧૫-૨૪)

આપણું પ્રાચીન શાસ્ત્રો જોતાં આ પદ્ધતિ ચાલી આવે છે. કાશ્યા અને શાંતી માણુમાંએ રાજ્યના સુખને શાંતિ સુખ માનેલ નહો. તેથી કરીને સ્વરાજ્યની પ્રાપ્તિમાં આપણા દેહની આત્મા પ્રભુ સહવાને માટે તેવાર થઈ શકતી નથી. છતાં અરં સુખ જોને કહેવાય અને અરં જ્ઞાન જોને કહેવાય એ પ્રમાણ જાન ઉપર આપોના સંદેશમાં સારું જ્ઞાન આવેલ છે. રાજ્યનું કામ એ છે કે પ્રભુને ખાવાપીવાની સમાજ કરી આપવી અને બીજા જોડ અને ખૂની માણુસોથી ગણ્ય કરવું. પણ એકબાંથી માણુસનું જીવન પૂર્ણ થવું નથી. માણુસ

માત્ર ખાવાપીવા માટે અને પાંચ ઉદ્દેશોનાં સુખ ભોજનવા માટે જન્મેસો નથી. ત્યારે ચિત્રોત્તુનો બીજો જન્મ વચાસુર તરીકે થાય છે અને વચાસુરને છેલ્લી વખતે ભગવાનનાં દશન થાય છે ત્યારે તે એમ માને છે કે “મને બીજો જન્મ આવે તો તમારા ભક્તોનો સંકેત થશે જે પછી જે માણુસો ધર, ઓ, કુટુંબ વચેરમાં આસક્ત થાય તેમના સંકેત થવા દેશો નહિ.” જેઓની દષ્ટિ આત્માના સાચા સુખ તરફ હોય છે તેઓ પાંચ ઉદ્દેશથી મગતા સુખની દરકાર કરતા નથી. જ્ઞાન દાસના કાળમાં બધા દેશોની પ્રભુને ૫ ઉદ્દેશનાં સુખ વધારે અમવા માંડ્યાં છે તેથી તેની અસરથી આપણા દેહની પ્રભુ પછી માયાના સુખમાં પડી ગઈ છે. એ સંતોષનું પરિણામ છે. તેથી જ વચાસુરે મારા સંકેત માટે ભગવાન પાસે માગણી કરી હતી.

અગિરા યુનિ ચિત્રોત્તુને કહે છે કે “જે રાજા જે સોહા કમવાસનાથી પ્રેરિત થઈને વિષયેલું ચિંતન કરે છે તેમના મનથી પછા પ્રકારનો કમ ઉત્પન્ન થાય છે. જ્ઞાનમાત્રો આ દેહ પાંચ મદાજન, કાર્ત્તવ્ય અને કર્મોદ્દેશો સંકેત છે. તેનાથી બધા પ્રકારના કલેશ અને સંતાપ થાય છે. માટે—

તત્માત્મચચ્ચેન મનસા વિમુદ્ધય શાંતિમાત્રના ।
દ્વિતે ધ્રુવાપંચિધર્મમં ત્યગોપકામમાધિગ ॥

(૧-૧૫-૨૬)

અર્થ—જો શાંત ચિત્તથી આત્મસ્વરૂપનો વિચાર કરી આ દેહ ભગવાન નિત્યત્વ છુદિને ત્યાં જીવે શાંતિ મેળવી લે.

જેટલું જેટલું દેહ દેખાય છે તે બધું ભાવિવાણું છે જેમ સ્વપ્નમાં દેખાણું દેહ મિથ્યા છે તેમ જન્મ-તમાં દેખાણું દેહ પણ મિથ્યા છે. વળી જેમ સ્વપ્નમાં પોતાની બુદ્ધની અજર પડતી નથી તેમ જન્મમાં પણ પોતાની બુદ્ધની અજર પડતી નથી. તેવું કારણ એ છે કે જે પ્રમાણુથી જે વસ્તુની સિદ્ધિ થાય છે તે પ્રમાણુથી તે વસ્તુની નિરાંતિ થશે નહિ. તેથી પ્રમાણુનો વિચાર કરીને ખોટા પ્રમાણને દૂર કરવું હોય તે ખૂબ સત્કેમ કરવો જોઈએ. દાસના નવા સત્ય-અપોજાએ પણ પ્રમાણ (એટલે measure) ની બૃહ કાંઈવા તરફ ઠીક ખ્યાન આપેલ છે. તેનાથી ૫૦ વર્ષની અંદર

આપણી જીવણીમાં મોટો ફેરફાર થવાનો સંભવ છે. જે વાત આપણાં શાસ્ત્રો દ્વારા વર્ષ પહેલાં સ્પષ્ટ રીતે કહી ગયાં છે તે જ જાનન પહેલે નવી રીતે સાપ્ત-સવાળા સ્થળએ છે. તેઓ પણ હવે કહે છે કે આપણે જે ભોઈએ છીએ તે જગત નથી પણ જગત વિષે આપણી કલ્પના છે. કાષ્ઠ ઓરડામાં એક પુરથી પડી દોષ તો નાનાં જાળકને તે બહુ જીવે લાગે છે. તે જાળક ૩૦ વર્ષ પછી તે પુરથીને જોવા આવે તો તે વખતે તેને તે નીચી લાગે નહીં. આ જાળકમાં કદાચ પુરથી સાચી ! જે પ્રમાણથી જે પુરથી મળી હતી તે પ્રમાણથી તે પુરથી તે વખતે સાચી લાગી હતી. તેથી પ્રમાણ પ્રમાણે પ્રમેય રહે છે અને તે વખતે ખોટું લાગતું નથી; પણ બીજે વખતે બીજા પ્રમાણથી જે પડેલો અનુભવ બાધ પામે તો પડેલો અનુભવ સાચો નથી. સ્વપ્ન સ્વપ્ન વખતે સાચું લાગે છે પણ જાગ્યા પછી સ્વપ્નનો બાધ થાય છે તેથી સ્વપ્ન સાચું નથી. જાગતો જાગતો અનુભવ પણ જાગત વખતે સાચો લાગે છે પણ સ્વપ્નમાં અથવા ઉંઘમાં તેનો બાધ થાય તો જાગતો અનુભવ પણ સાચો નથી. તેથી દૈત ઈશ્વર રીતે સાચું સિદ્ધ થઈ શકતું નથી. આપણે દેવની જેટલી વાતો કરીએ તે બધી અર્થ વગરની છે. ભગવાને એક દુઃખ કરેલ છે પણ મોટો દુઃખ બીજા દુઃખને તું કહે છે. કુંડું બહુવચન થતું નથી. કુંડું બહુવચન કરીએ તો તું અને તે દુઃખ સાથે સેવા પડે. તેથી દુઃખ એક છે. તેથી દૈત મિથ્યા છે. દૈતની વાતો થાડ રાખવા જેવી નથી. દલમ માણસના માથા ઉપરથી વાળ કાઢી નાખે છે પછી તેમના ધોળા વાળ કેટલા છે અને કાળા વાળ કેટલા છે. તે અણુતો નથી. કારણ કે એ બધા નાખી દેવાના છે તેવી જ રીતે બધું દૈત મિથ્યા હોવાથી તેમાં કશું ઠીક છે અને કશું અઠીક છે તે અણુવાની જરૂર નથી. જન-વિજન વૈકુંઠમાં ગયા છતાં તેમનામાં દૈતની સુદિ રહી અથ તો વૈકુંઠમાંથી પડતું પડતું.

હવે નારદજી ચિત્રોત્ત રાજાને કહે છે કે :—તમે ચિત્તને સ્વાધ્યાસ રાખીને મારી પાસેથી આ મન્ત્ર-પ્રાપ્તિ મહાદેવ કરો, આ મન્ત્રપ્રાપ્તિ મહાદેવ કરવાથી તમને ૭ રાત્રિમાં ભગવાન સંકર્ષણનાં દર્શન પ્રાપ્ત થશે. એ સંકર્ષણને આધાર કરે છે, તેનો ભેદ-અમ કદાચ જાણ છે અને તે તરત જુના જેવા મદિમાને પ્રાપ્ત

થાય છે, તેના પ્રભાવથી તમને પણ તરત પરમપદની પ્રાપ્તિ થશે.

આંદો નારદજી સાક્ષિતરૂપ છે અને સંકર્ષણ પ્રત્યક્ રૂપ. સાક્ષીનો અનુભવ થવા પછી અણુનો અનુભવ થવો સહેલો છે. આ રીતના જ ઉપર લક્ષ્મી નારાયણનું ચિત્ર આવે છે ત્યાં પણ નારદજીને સાધે રાખેલ છે.

પછી ચિત્રોત્તના રાજામહેશમાં મરી ગયેલ રાજા-કુમારને નારદજીએ પોતાની સક્રિય ધોડીવાર ચેતન કર્યો અને કહ્યું કે “હે જી ! તારા કલ્યાણ થાય, જો તારા માતા પિતા, મિત્ર અને બન્ધુ બાંધવ વિગેરે તારા માટે શોકમાં પડેલાં છે, માટે તું આ રાજ્યનો ભોગ ભોજન અને સિંહાસન ઉપર બેઠ.

જીવે કહ્યું—મેં મારા કર્મ પ્રમાણે અનેક જન્મ દેવ લોકમાં, મનુષ્યલોકમાં અને તિર્થંકર પોતાનાં લીધેલા છે તેમાં કયા જન્મમાં આ મારા માતા પિતા હતાં ! દરેક જન્મમાં નવા મિત્રો-નવા યતુઓ થાય છે. જેમ સોનું વગેરે વેચવાના વસ્તુઓ પછા માણસો પાસે કરની રહે છે તેમ જીવ પણ જીવી જીવી પોતાનામાં કરતો રહે છે સોનું વગેરેના સંબંધ ન્યાયથી રહે છે ત્યાંથી તેમાં પણ મમતા રહે છે તેમ જીવને જેની સાથે જેટલો વખત જેવો સંબંધ તે પ્રમાણે મમતા રહે છે. જીવને સરીરના સંબંધથી સરીરમાં મમતા રહે છે. જીવ પોતાના સાચા સ્વરૂપે નિત્ય છે, અવિનાશી છે અને જન્મમરણથી રહિત છે અને સ્વયં-પ્રકાશ હોવાથી સર્વનું અધિપતિ છે (૧-૧૬-૦) અને માનવજીવના સંબંધથી પોતે પોતાને ઉત્પન્ન કરે છે. તેને ઈશ્વરિય નથી તેમ અપ્રિય પણ નથી, કાષ્ઠ પોતાનો નથી તેમ પારકો નથી, તે મિત્ર અને યતુ વાળી સુદિ-નો સાક્ષી માત્ર છે. તે આત્મા કાર્મ-કારણનો સાક્ષી છે અને સ્વતંત્ર છે તેથી કોઈના ગુણ-દોષ અથવા ક્રિયાના ફળને મદદ કરતો નથી અને સાદા હૃદયની બાવથી રહે છે. (૧-૧૬-૧૧)

(આંદો નારદજી સાક્ષીના દર્શનથી જીવને પણ પોતાનું સાક્ષીપણું વાદ આવે છે.)

નારદજી બોલી તે જીવ ત્યાંથી આવ્યો તો આંદો સમજવાની મુખ્ય વાત આ છે કે માયાની અંદર જીવ

આધાર સંબંધ ઉપર છે. એક જન્મમાં ઠોઈ કન્વાનું ઠોઈ માણસ સાથે સગપણ થયું. પછી ઠોઈ કારણથી તેનું સગપણ તૂટી ગયું અને બીજી સંબંધ થયો તો પહેલા કુટુંબના માણસોના સુખ-દુઃખ સાથે તેને ઠોઈ સંબંધ રહેશે નહિ. તેવી જ રીતે એમ માનો કે ઠોઈ હિંદુ મરીને તુર્કસ્થાનમાં જન્મેલા અથવા ઠોઈ મુસ્લમાન મરીને હિંદુ થયો તો તેના દેશ કયો ? તેને માટે વિક્રમનો સંવત્ રહેશે કે હોળીનો સંવત્ રહેશે ? તેને કઈ કામનું અભિમાન રાખવું. તેથી બધા આધાર સંબંધ ઉપર છે અને સંબંધ એ માથા છે. તેને નવા સાપ-સ્કમાં Theory of Relativity કહે છે. જુદા જુદા પ્રકારના સંબંધથી જે નામ અને રૂપવાળાં ચિત્રો દરેક જીવના મનમાં ઉત્પન્ન થાય છે તે ચિત્રોત્તરું સ્વરૂપ છે. વળી ચિત્રોત્તરું એક કરોડ રાશ્ત્રી હતી, એટલે રોજ એક કરોડ જેટલા સંબંધ યાદ આવતા હતા. આને પણ માણસ સવારના જાડીને રાત્રિ સુધી પોતાના સંકલ્પ ગણે અને સંબંધ ગણે તો અસંખ્ય થઈ શકે. જેટલા જેટલા વિષયોનાં જેટલાં જેટલાં દર્શન થાય છે બધી જાણે છે. દરેક જાણે નવો નવો સંબંધ રહેલો હોય છે. માથામાંથી છૂટવું હોય તો સાક્ષિથી નારદજીની મદદથી સંકલ્પજીથી બ્રહ્માની ઉપાસના કરવી જોઈએ.

ઈ. સ. ૧૯૨૧ માં એક ૮ વર્ષનો બાળક માર્કો પાર્સો હતો અને તેની ઉઘી ધડી આવી પહોંચી ત્યારે તેણે તેના માથાપને કહ્યું કે "બસ હવે જસ, જીવન બધું એવું છે, બધિવાનું છે તે બધી સ્ત્રી, જુઓ જાએ, જાએ જાણી એક છે." મરતી વખતના આ ઘન્ટોએ માથાપના મન ઉપર બહુ અસર કરી અને તેઓએ પોતાનું જીવન ફેરવી નાખ્યું. તે પછી તે પુત્રની પછવાડે શ્રીમદ્ભાગવતની સપ્તાહ બેસાડવામાં આવી હતી. તેમાં જે વારે પુત્રનું મરણ થયું હતું તે વારે ચિત્રોત્તરની આ કથા આવી અને જીવનો બોધ પણ આવ્યો. તે વખતે તે પુત્ર ઠોઈ બીજા બાળકના શરીરમાં પ્રવેશ કરીને તે કથા સંભળવા આવ્યો હતો. એવા પાર્સો કથામાં જોડેલા કેટલાક માણસોને મળ્યો હતો અને તે પુત્રના માથાપને પણ મળ્યો હતો. તે પુત્રના મરણ પછી બીંત ઉપર નજર કરતાં નીચેના ઘન્ટો તેણે લખેલા, તેના માથાપના વાંચવામાં આવ્યા. "હું પાર" તે વું છે."

ચિત્રોત્તરના પુત્રનો જીવ ચાલ્યા ગયા પછી રાજ વગેરેએ શોક અને મોહ છોડી દીધા. નારદજીના ઉપદેશથી ચિત્રોત્તરે આત્મજ્ઞાન થવાથી, હાથી જેમ કીચકમાંથી બહાર નીકળે તેમ તે ધરરપી અંધારા કૂવામાંથી બહાર નીકળ્યો. પછી તેણે જન્મનાજીમાં વિવિધરૂપે રનાન અને તપશ્ચુ કયું. અને મીન ધારણ કરી નારદ અને અંગિરાને પ્રણામ કર્યા તે વખતે નારદજીએ પ્રસન્ન થઈને તેને નાચે પ્રમાણે સંકલ્પ-વિદ્યાનો ઉપદેશ આપ્યો ;—

"હું આપ બગવાન વાસુદેવને હું હૃદયથી નમસ્કાર કરું છું."

મમો વિદ્યાનમાધાય પરમાત્મમૂર્તયે ।

આત્મારામાય શાન્તાય નિવૃત્તદૈત્તવદૃષ્ટે ॥

(૧-૧૬-૨૮)

અર્થ—જે વિશુદ્ધચિંતનમાન, પરમાત્મસ્વરૂપ, આત્મારામ છે અને દૈત્તદૃષ્ટિ રહિત છે એવા શાન્ત સ્વરૂપ આપ પરમેશ્વરને નમસ્કાર છે.

વળી સ્વરૂપના આનંદના અનુભવમાં માથાના રાજ-દેવતાના તરંગોને શાન્ત કરી દેવાવાળા, ઉદ્વિગ્ધતા સ્વામી વિશ્વરૂપ આપને હું નમસ્કાર કરું છું. આપ કારણથી અતીત છો. જેમ માટીની વસ્તુઓમાં માટી એટલે પ્રીત છે તેમ આપ સર્વમાં એટલે પ્રીત છો. એવા બ્રહ્મસ્વરૂપને હું નમસ્કાર કરું છું. જે જાગ્રતવગેરે અવસ્થાના સાક્ષી છે તે જ જીવનું સાચું સ્વરૂપ છે."

(૧-૧૬-૨૪)."

આ પ્રમાણે કુંઠામાં નારદજીએ રાજ ચિત્રોત્તરને બ્રહ્મનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું અને તે જ જીવનું સાચું સ્વરૂપ (એટલે સાક્ષી) છે એમ પણ સમજાવ્યું. ચિત્રોત્તર સ્વપ્નમાં જેટલો અર્થ માથા વગરનું શરીર થાય છે એટલે જેને પોતાના અધિષ્ઠાત્રની ખબર નથી એવા જીવ તે ચિત્રોત્તર સમજવાનો છે. અથવા જે જીવ જે જે રૂપ અને ચિત્ર જુએ એના અધિષ્ઠાત્રને જાણે નહિ તો તે બધા જીવ પણ ચિત્રોત્તર સમજવાના છે. નારદજી અને અંગિરા મુનિ બ્રહ્મલોકમાં ચાલ્યા ગયા. પછી ચિત્રોત્તરે આ વિદ્યાનું ૭ દિવસ સુધી અનુપાન કર્યું તેના પ્રશિષ્ટાએ તેને વિદ્યાધરાનું અપ્રતિહત અધિષ્ઠાત્રપદ પ્રાપ્ત થયું. એટલે બ્રહ્મજ્ઞાનની નજીક

તે રાગ પહોંચી ગયો. એ વિદ્યાના પ્રભાવથી મનની અતિ વધા જવાથી તે ભગવાન શેષજીના ચરણમાં પહોંચી ગયો. તેનાં દર્શન કરતાં રાગનાં બધાં પાપ નષ્ટ થઈ ગયાં. રાગનું અંતઃકરણ શુદ્ધ થઈ ગયું. તેણે શેષજીને નમસ્કાર કર્યા અને શેષજીની સ્તુતિ કરતાં કહ્યું કે:—

“આપ અનિત છે. છતાં સમદયી નિતેન્દ્રિય પુરુષો આપને જીતી લે છે. કારણ કે આપ દયાળુ છો અને નિર્ધામ ભકતોને “આપનું” સ્વરૂપ પણ આપી છો છા. આ વિશ્વમાં બધી આપની દીવા છે, છતાં પ્રકાશ વગેરે બેદુલ્લિથી બ્યર્થ રખાય કરે છે

આદાવન્તેઽપિ ચ સત્વાનાં યદ્ધ્યુયં તદેવાન્તકાલેઽપિ

૬-૧૬-૨૬

સત્ય સ્વરૂપથી પ્રતીત થવાવાળી વસ્તુઓમાં શરૂઆતમાં અને અંતમાં જે નિશ્ચય તત્ત્વ છે તે જ મધ્યમાં છે. તે આપનું સ્વરૂપ છે.

(આવો શ્લોક માંડૂક્ય ઉપનિષદની કારિકામાં પણ આવે છે.) એટલે જે પહેલાં નથી પછી નથી તે વચમાં પણ નથી. જેમકે નામ અને રૂપ પહેલાં હોતાં નથી. પછી હોતાં નથી તો વચમાં પણ સાચાં નથી. અને સત્ ચિત્ અને આનંદ પહેલાં હતાં, અતે રહે છે તો વચમાં પણ તેના સિવાય બીજું કંઈ નથી. સ્વપ્નના દર્શાવથી તેની ખાત્રા થઈ શકે છે. સ્વપ્નમાં જે ચિત્રો દેખાય છે તે પહેલાં નથી, પછી નથી તો વચમાં પણ સાચાં નથી. એ-ચિત્રોને કાંઈ આધાર તે વખતે જણાતો નથી તેથી એ ચિત્રોનું સ્વરૂપ છે. ભગવતનાં ચિત્રો એટલે નામરૂપની પણ એવી દશા છે. પણ સ્વપ્નમાં બધાં ચિત્રોને ખરો આધાર સાક્ષી હોતો એમ જાણ્યા પછી જણાય છે તેમ ભગવતનાં બધાં નામ-રૂપનો ખરો આધાર સાક્ષી છે. એવી વિદ્યા પ્રાપ્ત કરીને હવે ચિત્રોનું સત્-ચિત્-આનંદરૂપ શેષજીની સ્તુતિ કરે છે.

ચિત્રોનું કહે છે:—આપની અંદર કરોડો બક્ષાડી પરમાત્મની માફક દૃશ્ય કરે છે તેથી આપ વાસ્તવમાં અનિત છા. આપ ગાનસ્વરૂપ છો અને નિર્ગુણ છો તેથી આપના તરફ વલેલી વાસનાઓના અંકુર ફૂટતા નથી. એટલે જેમ શેઠનાં બી જીવતાં નથી તેમ એ વાસનાઓ વધતી નથી. જીવમાં દૈતભાવ આપાના

ગુણથી આવે છે અને આપ નિર્ગુણ છો. (૬-૧૬-૩૯) આપે સનકાદિને ભાગવતધર્મ સમજાવ્યો હોતો. એ ભાગવતધર્મ પ્રમાણે રહેવાથી ‘કુ’ અને માફ’ એવી બેદુલ્લિ રહેતી નથી. બેદુલ્લિથી કરેલા બધાં ધર્મ અશુદ્ધ અને નાશવાન થઈ જાય છે. (૬-૧૬-૪૧)

આપના દર્શનમાત્રથી મનુષ્યનાં બધાં પાપ નષ્ટ થઈ જાય છે. આપનું નામ એકવાર સાંભળવાથી ચાંદ્રાલ પણ શુદ્ધ થઈ જાય છે. અને સંસારથી મુક્ત થઈ જાય છે. આપની સત્તાથી જ બધું ચાલી રહેલ છે અને આપનું જમડણ જાણે કે આપના મસ્તક ઉપર સરસવતી દાણા જેવું સામે છે..”

આવો સારો ભાવ ચિત્રોત્તરી સ્તુતિમાં જણાય છે તેનું કારણ માત્ર નારદજીએ તેમને સમજાવેલ બક્ષા-વિદ્યાનો પ્રતાપ છે. હવે ભગવાન સંકર્ષણ ચિત્રોત્તરીને જવાબ આપતાં કહે છે કે “નારદજીએ અને અગ્નિરા મુનિએ મારી ખાતતમાં જે ઉપદેશ આપ્યો છે તે વિદ્યાના પ્રભાવથી અને મારા દર્શનથી તમે પૂરું થઈ ચૂક્યા છો. શબ્દબક્ષ અને પરબક્ષ બન્ને મારો સના-તન મુનિઓ છે. પ્રપંચ આત્મામાં બાપા છે અને આત્મા પ્રપંચમાં બાપા છે. તથા એ બનેમાં કોરણરૂપથી કું બાપા છું અને વળી એ બને મારામાં કંપિત છે. (૬-૧૬-૫૨) જેમ કાંઈ માણસને સ્વપ્ન આવ્યું હોય, તે સ્વપ્નમાં બીજું સ્વપ્ન આવેલ હોય ત્યારે બધું જાગત પોતામાં રહે છે અને સ્વપ્નમાં જાગ્યા પછી (એટલે પહેલાં સ્વપ્નમાં પોતાને એક જગ્યાએ રહેલો જુએ છે. તે જ પ્રમાણે જાગત વગેરે અવસ્થાઓ પણ પ્રાપ્તમાત્ર જ છે, એમ સમજીને એ બધી અવસ્થાના સક્ષી માપાતીત પરમાત્માનું સ્મરણ કરવું જોઈએ.

પૈન પ્રવૃત્તા પુરુષા સ્યાર્પ વેદાસ્મગસ્ત્વહા ।
સુલં ચ નિર્ગુણં વ્રજા તમાત્માનમયેદિ મામ્ ॥

(૬-૧૬-૫૫)

અર્થ—સતેલો પુરુષ, જે ચૈતન્યની માફકથી પોતાની નિદ્રા અને અતીન્દ્રિય સુખનો અનુભવ કરે છે તે બધાના આત્મરૂપ બક્ષા કું છું એમ જાણે.

આ શ્લોકમાં મી સંકર્ષણ ભગવાન પોતાનું સ્વરૂપ પણ સ્પષ્ટ કરી આપે છે. વળી કહે છે કે નિદ્રા અને જાગૃતિ એ બંને અવસ્થાઓનું સ્મરણ કરનાર પુરુષની

એ અવસ્થાઓમાં સાક્ષીરૂપથી જે અનુભવ છે અને વાસ્તવમાં તેનાથી પૃથક્ છે તે જ્ઞાન જ પરમજ્ઞ છે. આ પરબ્રહ્મ સ્વરૂપને જ્યારે હવે સ્વીકૃતિ મળે છે ત્યારે તે પોતાના આત્માથી પણ જુદા જોવા થઈ જાય છે અને તેને સંસાર પ્રાપ્ત થાય છે તેથી તેને વારંવાર જન્મમરણનું શ્રાવણ થાય છે. જ્ઞાન-વિજ્ઞાનની પ્રાપ્તિરૂપ મુખ્યજન્મને પામી જે માણસ બધાના આત્મારૂપ પરમેશ્વરને જાણે નથી તેને કોઈ જગ્યાએ શાંતિ મળતી નથી. સંસારના મુખ માટે જે પ્રવૃત્તિ થાય છે તેમાં મહેનત છે અને વિપરીત જ મળવાની સંભાવના પણ છે; પણ નિષ્ક્રિયામાં જ કોઈ પ્રકારનો ભય નથી. એવો વિચાર કરી વિવેકી પુરુષે જાણી કામનાથી નિષ્ક્રિય થઈ જવું જોઈએ હે રાજા ! જ્યાં આપણે સુખની પ્રાપ્તિ માટે અને દુઃખની નિષ્ક્રિયા માટે પ્રયત્ન કરે છે પણ એ કોઈથી તેમનું દુઃખ દૂર થતું નથી, તેમ તેમને સુખ પણ મળતું નથી (૧-૧૬-૦૦).

માટે કાલો પુરુષે વિવેક કરીને લૌકિક સુખથી અને સુખથી મુક્ત થવું અને જ્ઞાન-વિજ્ઞાનથી થઈને મારો ભગ્ન થઈ જવું આ પ્રકારે સંપૂર્ણ દ્વિવેદારા) એકમાત્ર પરમાત્માનું દર્શન કરવું એ જ યોગનો-સાર છે અને એ જ ખરો પુરુષાર્થ છે. હે રાજા ! જે તમે મારા આ ઉપદેશને સાવધાન થઈને બ્રહ્મ સંહિતા ધારણ કર્યો તો જ્ઞાન-વિજ્ઞાનથી સંપન્ન થઈને તરત સિદ્ધ થઈ જશો (૧-૧૬-૧૪). આદ્ય કોઈ જન્મદુઃખ ભગવાન મોહરે ત્યાં અંતર્ધાન થઈ જવા.

આવો અદૈનનો ઉપદેશ ધણી માણસો આજે પણ સંભળે છે છતાં તેમાં નિષ્ઠા કેમ થતી નથી. ચિત્રકેતુની માફક કરોઃ ગણીઓરૂપ બીજા જન્મજ દરેકના માથા ઉપર લાગી રહી હોય છે. હવે ચિત્રકેતુની યી દશા થઈ તે જોઈએ ! વિધવાર ચિત્રકેતુ આકાશમાર્ગે ત્રિચ-રવા લાગ્યેલ તેનામાં ધણી સિદ્ધિઓ આવી હતી, ધણી પ્રકારના સંકષ્પોને પૂર્ણ કરવાવાળી વિધાપર-સુદર્શ-ઓની સાથે, ભગવાનના મથ જાને તે રમણ કરવા લાગ્યેલ એક વખત વિષ્ણુ ભગવાને આપેલ તેજોમય વિમાન ઉપર ચઢીને તે જતો હતો તે વખતે તેણે જોયું કે ભગવાન સંકર સિદ્ધ-આરણ્યના મેરામેલા, સુનિયોની મંડળીની વચમાં, ભગવતી પાર્વતીજીને ખોળામાં બેસાડીને એક હાથે આલિંગન આપી રહ્યા હતા. એ દેખાવ જોઈને ચિત્રકેતુ-તેમની પાસે બેઠો

અને પાર્વતીજીના સાંભળતાં નીચેનાં વચનો બોલ્યા:-

આ જ્યાં દેહધારીમાં શ્રેષ્ઠ, ધર્મનું વખાણ કરવા-વાળા બધાના ગુરુ સંકર છે, છતાં સમાની ધર્મમાં પોતાની ઓને આલિંગન આપીને બેઠા, છે તેમને સંકર કેમ આવતો નથી ? એ તપસવી અને શ્રદ્ધાવાદીઓની સભામાં મોટા મજાણ છે છતાં આ વખતે શાધારણ વિષયી પુરુષોની માફક નિર્ધન થઈને ઓને ખોળામાં લઈને બેઠા છે. વિષયી પુરુષો પણ એકાંતમાં બેઠે બાજે ઓ ખોળામાં લે છે પણ આ તો મોટા મતભારી હોવા છતાં ભરી સમામાં ઓને લઈને બેઠા છે !

આ સંકરો સાંભળી ભગવાન સંકરને હસવું આજુ અને તે કોઈ બોલ્યા નહિ, બીજા સમાસદો પણ બોલ્યા નહિ, પણ ચિત્રકેતુના જિતેન્દ્રિયપણાનું અભિમાન જોઈ પાર્વતીજી બોલ્યાં કે “ આજા દુષ્ટ અને નિર્ધનને દેહ આપનાર આ વખતે સંસારમાંથી કોઈ નથી ! શું ભગવાન સંકરને કોઈ ઓળખી શકતું નથી ? નારદ, સનક, કપિલ વગેરે શું ધર્મને જાણતા નથી ? ભગવાન સંકર કે જે જન્મદુઃખ છે તેમના માટે આવો કાલો ને કરે તેને દેહ મળવો જ જોઈએ. જેને પોતાની શ્રેષ્ઠતાનું અભિમાન છે, તે ભગવાનના ચણામાં રહેવાને યોગ નથી. માટે (ચિત્રકેતુને કહ્યું) હે કુર્મોત ! તું અધમ આસુરી યોગિને પ્રાપ્ત થા, એટલે ફરીથી તું મહાપુરુષોનો અપરાધ કરાવ કરીશ નહિ. ”

આ સાંભળી અંકર ધણી સારા સિદ્ધિ સમયેલા છે. અધ્યાત્મભાવે તેનો અર્થ જોઈ એ તો જાણે પણ કોઈ જગ્યાએ ઓપુરુષો બેઠા હોય ત્યાં આપણે તેમને પાર્વતી અને સંકરરૂપે જોવા જોઈએ. ઓજો બેઠી હોય ત્યાં બીજા પુરુષોએ તેમને પાર્વતીજી માનવાં જોઈએ અને પુરુષો બેઠા હોય તેમને ઓજોએ સંકર-રૂપ જોવા જોઈએ; પણ જે તેમના કોઈના અંગ ઉપર સંસારી રહ્યા નજર નહીં તે તો જોનારના ચિત્તમાં ખોલ્યાં ચિત્રોરૂપી ચિત્રોત્તર ઉત્પન્ન થાય છે અને તેમાંથી પછી ખોડી વૃત્તિઓરૂપી વૃત્તિઓ ઉત્પન્ન થાય છે. માટે દરેક ઓપુરુષોએ આવી જાગૃત્તર જ્ઞાન રાખવાનું છે. વળી સીનેમાવાળા વો એવાં મોઢક ચિત્રો જોનારને આકર્ષણ કરવા માટે ખાસ થયે છે. જોકે અજરવાળા પણ પોતાની વસ્તુની જાહેરખજારની ધરે એવાં ચિત્રો જન્મ મૂકે છે. ન્યુસપેપરવાળાના વાર્ષિક અંક ને નીકળે છે તેમાં પણ એવાં ચિત્રો જન્મ આવે

છે. વળી હાથનાં યુગ્મમાં જુવાન હાકાર-છાકરીઓ થાયે નિશાળોમાં અને કોલેજોમાં બસે છે તેઓ પણ ચિત્રકોટીના જેવાં ચંદ્રને એકબીજાના સાધુ' નોવા કરે છે. તેમને પાર્વતીજીના સાપ રોગ મળે છે તેથી ઇલા-મુર નેજા આજે ધણે ઠેકાણે મળી આવે છે. ઇલામુરને નાથે પોતાની બૂલની ખજાર પડી ત્યારે છેલ્લી વખતે બજવાન પાસે એવું માને છે કે મને હવે બકતોનો સંજ મળ્યો છે. પણ સંજારી અને વિવશી માણસોના સંજ મળે નહિ.

કુંઠામાં સંજારી માણસોના સંજથી કોઈને લાભ થયો નથી. તેમની પાસેથી પાંચ ઈંચોના વિષયો સિવાય બીજી વાતો નીકળતી નથી. ચિત્રકોટીને શ્રી બજવાનનાં દર્શન થયાં હતાં છતાં પોતાની જિતેન્દ્રિયપદ્ધતિ અભિમાન આવી ગયું હતું અને તેથી દૈતની જાવના ઉત્પત્તિ થઈ હતી. ભેદભૂતિથી જ્યોતિષજ્ઞ પણ પેકું-કામાંથી પડ્યા હતા. મીમંસાજનકમાં માહાત્મ્યમાં પણ કહેવું છે કે જ્ઞાન દ્વંદ્વ ન કરી શકાર તો તેનો નાશ થાય છે. ચિત્રકોટીને શ્રી સંકર્ષણ બજવાને જુદા ઉપાસ જ્ઞાન આપ્યું હતું પણ કરોડ રાષ્ટ્રીની વચ્ચે રહેવાથી તે ટકા શક્ય નહિ અને ફરીથી તે દૈત-ભાવના આવી ગયો. માહાત્મ્યમાં એમ પણ કહેવું છે કે બકતે બીજાના યુગ્મરોપમાં પડ્યું નહિ (૪-૮૦) એકાદ સ્વર્ગમાં ૨૮ મા અખાવની રાજ્યાતમાં પણ બજવાન કહે છે કે જેઓ બીજાના કર્મની સ્તુતિ કે નિંદા કરે છે તે પોતાના સ્વાર્થમાંથી પડી જાય છે. જ્યાં દષ્ટિએ આપણી કાલ્પનિકોના મેન્દરોની યુદ્ધ-શીનો વિચાર કરીએ તો મત આપનાર જ્યાં લોહાને તેમના યુગ્મરોપમાં પડી જતું પડે છે. તેથી હિંદુસ્થાનની જાદુવિદ્યા બીજવવા માટે એવી જાતની રાજ્યપદ્ધતિ ઉપયોગી નથી. જે માણસો માટે જાદુવિદ્યાનું લક્ષ્ય રાખ્યું હોય તો જ્યાં દેશીય એક રાજ્ય જાતનાં નથી જાતની રાજ્યવ્યવસ્થા કરી નોઈએ. બકતો પણ જે દૈત જાવમાં આવી જાય તો બજવાનના ચર-ણમાં રહેવાને લાયક નથી એમ પાર્વતીજીના સાપમાં કહેવું છે. ભક્તિમાર્ગમાં જેને બજવાનનું ચરણ કહે છે તેને જ્ઞાનમાર્ગમાં અધિષ્ઠાન કહે છે; કારણ કે ચરણ ઉપર જેમ આપણું ઘરીર ઊંચું રહે છે તેમ અધિષ્ઠાન રૂપી જાદુ ઉપર જમતાના ઘરીરની રૂપરૂપ બી બાંધે. માટે જેમને ચરણરૂપી અધિષ્ઠાનમાં રહેવું હોય તેમણે

અદૈત જાવમાં નિષ્ઠા રાખવી નોઈએ. પણ જ્યાં દૈતનું ચિત્રણ જુદું ચાલતું હોય ત્યાં માણસો અદૈતની નિષ્ઠા થી રીતે રાખે. એવી મુશ્કેલી દૂર કરવા માટે હવે સાતમા સ્વર્ગમાં વ્યાસજી પ્રહાણું ચરિત્ર-લાવરી અને તેમાં સમજાવતો પ્રહાદે નાની ઉંમરથી દૈતનું ચિત્રણ સેવાની જ ના પાડી હતી અને એ જાનને સત્યામક નિશાળમાં કયો હતો. હાથના કાળમાં જેવો કોઈ દિગત-વાળો વિદ્યાર્થી નોવામાં આવતો નથી.

બીજાના યુગ્મરોપમાં પડી જવાની રેવ લગભગ જ્યે વ્યાપી રહેલ છે અને તેમાંથી નીકળતું જુદું મુશ્કેલ છે. એક દેશમાં ૪ રાજ્યને વેરાળ આવ્યો. તેથી તેઓ રાજ્ય છોડીને ભક્તિ કરવા બહાર નીકળી પડ્યા હતા. એમાં વખત પછી બીજા કોઈ જામમાં તે ભેગા થયા. તે વખતે એક રાજ્યને પમે ખરજનું હોવાથી તે લાક-કાના કટકાથી ખોતરતો હતો. એટલે બીજા રાજ્યએ એવી દીકા કરી કે તે રાજ્ય છોડ્યું તો મે લાકકાના કટકામાં તારી મમતા રહી ગઈ, એટલે પછી ત્રીજા રાજ્યએ બીજાને કહ્યું કે તે પણ રાજ્ય છોડ્યું છે તો તારે પડેલાના કર્મની દીકા તો માટે કરી નોઈએ. તે પછી ચોથા રાજ્યએ ત્રીજાને કહ્યું કે તે પણ રાજ્ય છોડ્યું તો પડેલા બેની વચ્ચેની તકરારમાં તારે શા માટે પડ્યું નોઈએ. એટલામાં ખરજવાનું કામ પૂરું થયું અને પડેલા રાજ્યએ લાકકાનો કટકો ફેંકી દીધો. પણ આવી જૂથમાં માણસો કેવી રીતે પડી જાય છે તે સમજવાનું છે.

એકવાર ૪ મુસલમાન મિત્રો મસ્જિદમાં પ્રાર્થના કરવા ગયા, પ્રાર્થના મોન રાખીને ઘરની રીતે થઈ રહે તેટલા માટે ચારેએ મોન રાખવાનું મત લીધું. મસ્જિદના મોસ્તી મોડા આગ્રા તેથી જ્યાંએ પોતાની જાંઘી યુના રહીને ઘર કરી દીધી. થોડોવાર પછી મોસ્તી આગ્રા એટલે એક મિત્રે તેમને કહ્યું કે “તમે મોડા આગ્રા, અને તમારી રાંક નોઈ પણ વખત થઈ ગયો હતો તેથી જમે તમારા વગર ઘર કરી દીધું, તમે કેમ મોડા આગ્રા ફી બીજા મિત્રે પડેલાને કહ્યું કે તે તેને કપડા કેમ આપ્યો. તને ખજાર નથી કે આવી વાતોથી તારી પ્રાર્થના બગડી ગઈ. ત્રીજાએ પકો બીજાને કહ્યું કે “તું મૂર્ખ છે, બીજાને તેની દરજ્જા બાળન કહેવામાં તારી પ્રાર્થનામાં પચ લાંબ પડી ગયો.

તું બોલ્યો શા માટે ? ચોથા મિત્રે આકાશ તરફ જોઈ ખુદને મોઢેથી બોલીને કહ્યું કે “ તે ” અને બચાવ્યો કારણ કે “ મેં ” કોઈની સાથે બોલીને મારી પ્રાર્થના બગાડી નથી ” ચોથાની વાણીમાં પણ ધણું અભિમાન રહેલું હતું, પણ તેની તેને ખબર પડતી નહોતી. તે પણ મુજો રહી ચક્રો નહિ. બધા પ્રકારની દીકામાં કાંઈક અહંકાર રહેલો હોય છે. હાલના ધણા સમાજ-સેવક પણ પોતા સિવાય બીજા બધાને સુધારવા માગે છે અને પોતે પૂર્ણ છે એમ માની બેસે છે. ચિત્રકેતુએ પણ એવી જ ભૂલ કરી હતી અને શંકરની પણ ભૂલ કાઢી હતી. તેથી તેને જત્રાસુરનો જન્મ આવ્યો હતો. શ્રીમદ્ભાગવતની કથા તો પરમહંસોની સંહિતા છે અને સાત દિવસમાં મોક્ષ મળે તેવી કથા છે તેથી નાની નાની ભૂલો પણ નિષ્ણામાં કેવું વિદ્ય કરે છે તે બંધાસજીએ બારીકાઈથી બતાવેલ છે.

ચિત્રકેતુએ પાર્વતીજીને કહ્યું કે “ હે મા ! હું તમારા શાપ મહણ કરું છું. આપ જે કહેા તે મારા કર્મવું થાય છે. અજ્ઞાનથી જીવ સુખદુઃખને ભોગવે છે માટે મારે માફ કરમ્” ભોગવવું જોઈએ. હું સમજું છું કે શ્રીહરિ સિવાય આ જગતમાં બીજું કોઈ નથી અને તે બધનથી રહિત છે, છતાં તેની માયાશક્તિથી જીવને બંધ-મોક્ષ અને સંસાર મળે છે. તેથી હું શાપથી મુક્તિ માગતો નથી પણ મારું કથન આપને અનુચિત લાગ્યું તે માટે અને ક્ષમા કરો. આટલું” કહી ચિત્રકેતુ લાંથી ચાલ્યો ગયો.

પછી મહાદેવજીએ પાર્વતીજીને કહ્યું કે “ તમે ભગવાનના ભક્તનું માહાત્મ્ય જોયું ? જે લોક ભગવતપરાયણ છે તેમને કોઈ જાતનો ભય નથી છતાં કોઈ વાર શુચ-દોષની કષ્ટના થાય તેવું કારણ અજ્ઞાન છે.

અધિવેકક્રુઠ. પુસો હાર્યમેદ દયાત્માનિ ।
શુણદોષવિકરપદ્ય મિવેષ સ્પષ્ટિક્રુતઃ ॥

(૧-૧૭-૩૦)

અર્થ—જે પ્રકારે સ્વપ્નમાં ભેદસમથી સુખદુઃખની પ્રતીતિ થાય છે તથા જાગૃતમાં માણસમાં સર્પની ભાંતિ થાય છે તેમ માણસને અજ્ઞાનથી આત્મામાં દેવ, મનુષ્ય-વજ્રે ભેદ અને શુચદોષની કષ્ટના થાય છે. પણ જેનામાં જ્ઞાન અને વૈરાગ્યવૃક્તિ ભક્તિ હોય છે તેને આ સં-

સારમાં પોતાની ભુદિના આશ્રયરૂપ કોઈ પદાર્થ જોવામાં આવતો નથી ભગવાનની લીલાને હું પણ બરાબર જાણ્યો નથી, ક્ષદાજી, સતત અને નારદ વજ્રે અને દેવો પણ જાણી શકતા નથી. શ્રીહરિને તો કોઈ પ્રિય કે અપ્રિય નથી અને કોઈ પોતાનું કે પારનું નથી એ તો બધાના અંતરાત્મા છે તેથી તે બધાને પ્રિય લાગે છે. આ ચિત્રકેતુ ભગવાનને પ્રિય છે અને હું પણ તેને પ્રિય છું” માટે તેની વાણીમાં તમારે કાંઈ વિષમ-ભુદિ કરવી નહિ; આ સાંભળી પાર્વતીજીની ભુદિ પણ શાંત થઈ ગઈ, કારણ કે તેમનામાં પણ વિષમ ભુદિ આવી ગઈ હતી.

પછી ચિત્રકેતુ ત્વષ્ટા દેવતાને સાં જત્રાસુરરૂપે જન્મ્યો. તેના જીવનની હકીકત અર્થાં અંકમાં વિસ્તારથી આપેલી છે.

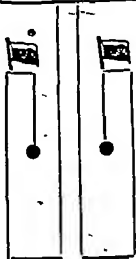
પ્રતીતિમાં શુચદોષની ભુદિ આવે છે તેવું કારણ એ છે કે તેમાં તથુ શુચ રહેલા છે. તેમાંથી રાગદ્વેષ ઉત્પન્ન થાય છે. રાગ એ અદિતિનું સ્વરૂપ છે, અને દ્વેષ એ દિતિનું સ્વરૂપ છે. એ વાત હવે પછીના અધ્યાયમાં શુદ્ધેવજી પરીક્ષિતરાજને સમજાવે છે. કષ્ટપ મુનિને દિતિ અને અદિતિ નામની બે ઓછા હતી, તેમાં દિતિના મર્જાથી હિરણ્યપાદ અને હિરણ્યકશિપુ ઉત્પન્ન થયા હતા. તેનું વલુન ત્રીજા સ્કંધમાં આવી ગયેલ છે. હિરણ્યકશિપુને ૪ પુત્ર હતા તેમાં પ્રહ્લાદ સૌથી નાનો હતો. હિરણ્યપાદ અને હિરણ્યકશિપુને ઇંદ્રને મદદ આપનાર વિષ્ણુએ માર્યા હતા તેથી ઇંદ્રને મારે તેવા પુત્ર ઉત્પન્ન કરવાની ઇચ્છા દિતિના મનમાં ઉત્પન્ન થઈ, તે ઉપરથી દિતિએ પોતાના પતિ કષ્ટપને સેવા કરીને પ્રસન્ન થયો. પછી દિતિએ કષ્ટપ પાસે એવા પુત્રની માગણી કરી. કષ્ટપે તેની સેવાથી પ્રસન્ન થયેને વરદાન આપ્યું હતું તેથી કષ્ટપની ઇચ્છા નહોતી છતાં દિતિની મર્જા મારેની માગણી સ્વીકારી, પણ સાથે સાથે દિતિને કહ્યું કે જો તું પુનઃવન મત એક વર્ષ સુધી ધારણ કરીશ તો તને જાતમ પુત્ર પ્રાપ્ત થશે. દિતિ તેવું મત પાળવા લાગી. ઇંદ્રને આ જાણતી ખબર પડી ગઈ. એક દિવસ દિતિ જ્યાં પછી હાથપમ ધોવા વગર સૂઈ ગઈ અને તેનું મત ખંડિત થયું કારણે ઇંદ્ર પોતાના યોગજાળથી તેના ઉદરમાં ઘૂસી ગયો અને તેના મર્જાના ૭ કુદમા થયો, તેમાંથી ૭ બાળક થયા. તે શેવા લાગ્યા.

એટલે ઉદ્ધરે તે કરેકના પાછા ૭ દુકામ કર્યા એટલે કુલ ૪૯ બાળક થયાં તે બધા મરતુ-મરતુ થયા તે મર્થ નહિ અને ઉદ્ધર સાથે ૫૦ બાળક દિતિના ગર્ભમાંથી નીકળ્યા તેથી દિતિને આશ્ચર્ય થયું. ઉદ્ધર માશી માગી અને જે હકીકત બની હતી તે દિતિને નિવેદન કરી. દિતિએ તેને માશી આપી અને એ ૪૯ મરતુ-મરતુને ઉદ્ધર દેવલોકમાં લઇ ગયા. જેમ વેદાન્તમાં પંચ-મહાભૂતનું પંચીકરણ આવે છે તેમ આ ૭ તત્ત્વનું સમીકરણ જેવું છે. પાંચ મહાભૂતની સાથે મન અને ક્ષુદ્ધિ ઉમેરીએ તો ૭ થાય. એમ મૂળ પ્રકૃતિમાંથી ૭ થયા અને એ સાતનું સમીકરણ કરીએ તો ૪૯ થાય. એ બધી મૂળ પ્રકૃતિની વિકૃતિ છે. છતાં ઉદ્ધરની હાથના દેવે તેમને મદદ કરી દેવલોકના ઉપયોગમાં રાખ્યા. આ કથામાં યુધ્ધ્ય સમજવાનો વિષય પુસ્તકન મતની વિધિ છે. તે છઠ્ઠા રક્ષકમાં ૧૯ મા અધ્યાયમાં વિસ્તારથી આપવામાં આવેલ છે. જેને સારી પ્રજા જોઈતી હોય તેવી સતી ઓએ એ આપો અધ્યાય વાંચવા જેવો છે. હાલના કાળમાં સારી પ્રજા ઉત્પન્ન કરવાના હેતુથી માત્રાપ થતા નથી, પણ બૂલમાં માત્રાપ થઈ જાય છે તેથી સંયમ વગરની પ્રજા ઉત્પન્ન થાય છે. એક વખત હિંદુસ્થાનના વાઇસરોયે બળદની ઓઘાદ સુધારવા માટે આખશા બેટ આપવાનું શરૂ કર્યું હતું; પણ માણસની ઓઘાદ બગડી જાય છે તે માટે ડાહ

યોગ્ય ઉપાય લેતા નથી સંતતિનિયમનથી પ્રજાની સંખ્યા ઉપર કંટાળ રહે છે પણ જે બાળક જન્મે તેના યુગ્મ ઉપર કંટાળ રાખવો હોય તો પુસ્તકન મત માતાઓ માટે ખાસ ખ્યાન આપીને આચરવા જેવું છે. તે મતમાં રોગ અમુક મંત્ર બોલી મી લક્ષ્મીનારાયણની પૂજા કરવાની વિધિ છે. એ મત જરાજરા થાય તો સ્ત્રી-પુરુષને ઇચ્છિત પદાર્થ મળે છે. વળી તે કન્યાને સારો પતિ મળે છે, વિધવાને સદ્ગતિ મળે છે, જેના દિકરા મરી જતા હોય તે ચિરંજીવી થાય છે, અભાગિની સ્ત્રી સૌભાગ્યવતી થાય છે, કુરૂપા હોય તે સુંદર રૂપવાળી થાય છે. રોગી પુરુષ આ મતનું આચરણ કરે તો રોગથી મુક્ત થાય છે. દુકામાં મી લક્ષ્મીનારાયણ સમસ્ત મનોરથ પૂર્ણ કરે છે (૧-૧૯-૨૮) ચિત્રોત્તુના આખ્યાન પછી આવા આખ્યાનની જરૂર છે. કારણ કે પ્રકૃતિને વશ કરવી હોય તો સત્ત્વયુગ્મ રાખી લક્ષ્મીનારાયણની પૂજા કરવી જોઈએ. દિતિ એ રંગેયુગ્મ અને તમેયુગ્મનું સ્વરૂપ છે. આ પ્રમાણે માપમાં રહીને પણ આગળ વધી શકાય છે. તેમાં પણ ગર્ભ રહે તારે જે નારદજી જેવા સંત પુરુષ ભગવાનનો મદિમા સંભળાવે તો અસુરના કુળમાં પણ પ્રદાતા જેવા ભક્ત ઉત્પન્ન થાય, એ કથા હવે પછી સાતમા રક્ષકમાં શરૂ કરવામાં આવશે.

દિગમ્બરથા!

પદ્મમન્ત દિવેદી

ત્યજી દેને બધી ખમતા દિગમ્બર રાખ ચોળી યા,
દિગમ્બર ! રાખ ચોળી જા.

પવન આવી જીહાડી યે આ, અગર તો ધૂળમાં મળતાં,
નીશાની નહીં રહે તો દિગમ્બર ! રાખ ચોળી યા.
દિગમ્બર ! રાખ ચોળી જા.

અશ્રુપાતે ભર્યો જોભો મહીં એ રાખ ભીંની યે,
પ્રભુ બોલે જી ભોલીને “આપો જ્યોતિ રસોમૃત”
ભણી તે મંત્ર, ચોળી લે ચીખા બાંધી કરી માજીન,
—દેરી હું શુદ્ધ થાવા હાં દિગમ્બર રાખ ચોળી યા.
દિગમ્બર ! રાખ ચોળી જા.

● મૃત્યુ

શ્રી બાનુશંકર

(મંદકાન્તા)

આવી ઊભું મરણ નહીં બેઠું ના શા દિવાનો
મુખે દુઃખે પ્રમિત સ્વપ્નું તે જતાં ચોક યાનો ?
આવાં આવાં કષ્ટક સ્વપ્નાં બેઠું લીધાં ઘણાં તેં
તેની તેં તો વિષદ્રુમી સગી માની લીધી મણાને.

(૨)

એ માણસથી દુઃખક મરણું લાગતું હવને આ
આવે આવે દ્વિતીય સ્વપ્નું લેશ બનરાઈ બા ના
એકે સોણે બંધિત થઈને રાત આખી જતી ના—
કેણે ક્રીધી ઠીક ઠીક જુઓ તેવી તારી બતિ આ

(૩)

આ મૃત્યુના અકળ બચથી લેશ બહીનું વટે શું ?
“પૂરું થાશે અરર સ્વપ્નું” એમ યાને રટે તું
પાકવાથી કે પરિપુરણ આ છેડ સૂઠાઈ બાપ
એ દેખાન્તે ફળ-બીજ વટે છેડ થાયે મણાય

(૪)

સ્વપ્નાં સાચાં જતી ન ગણતો રાજના રંજથી તું
ટેવાયો છે પરિપુરણ હા સંસતિ-સંજથી તું
આવી રીતે જગદમ બધી ચાલતો બાસતો આ
અસ્તોદ્યનો કુદરતી સદા ના થતો દાસ તે આ

સમીપ ચક્ર ●

દેવદાસ્ય બેળી (પાશવંદર)

(૫)

ખેરકું તે' બહુ વરસથી વરસ જુનું થયું છે,
તે ત્જાગીને નવીન ધરના મોવ ઊંચું રહ્યું છે
જુનું છેડી નવીન ધરતાં હજને પામતો તું
આ ડેઠાણે ઉઠ્યો મતિએ શોકને દાવતો શું !

(૬)

આ સ્વખાને સ્વપન ગણ તો બગૃતિ આવવાની,
એ બગૃતિ પુનો તુજને મૃત્યુ ના લાવવાની—
મૃત્યુજ્ય એ ચિવસ્વરૂપ છે મોતતું મોત એ છે
સાધી દે તું જીવ-ચિવ બની, સત્ય ઉદ્યોગ એ છે.

(૭)

અકિત રૂપે અલમ બની ને નામ-રૂપાત્મકે તું
ફાલી ફાલી મુગજબા વિરે માઈ માઈ બકે શું !
તાઈ સાઈ જગત ગણ તો પૂર્વ પરમાર્થ પ્રાપ
એ સોપાને શબ હમવટે પ્રદાસેળે' થવાય

(અવધુપ)

જન્મને મોત છે નહીં
શા માટે ઠરવું પડે !
ફરે છે દાસજની બાંધી
તેમાં તો પશુ પડે.

